राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठग्रन्थमाला - 73

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha Series No 73

श्रीस्कान्दपुराणान्तर्गता

सौरसंहिता

SAURASAṂHITĀ

of

Śrī Skānda Purāṇa

Critically Edited by

Prof. U. SHANKARA BHATTA

RASHTRIYA SANSKRIT VIDYAPEETHA

(Deemed University)

TIRUPATI (A.P.)

2000

SAURASAṂHITĀ
Critically Edited by · Prof. **U. Shankara Bhatta**

First Edition · October 2000

Copies : 500

© All rights reserved with the Vidyapeetha

Published by
Prof. D. Prahlada Char
Vice-Chancellor
Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha
(Deemed University)
TIRUPATI - 517 507 (A P)

Price Rs [illegible]

Printed at .
Lavanya Mudrana
Bangalore

FOREWORD

It is a matter of great satisfaction that the *Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha* (Deemed University) Tirupati, has been able to publish *Saura Samhita*, a part of *Skanda - upapurana* critically edited by Prof. U Shankara Bhatta and presenting the same to the scholarly world interested in the Indological studies and Research

As has been universally acknowledged the *puranas* occupy a very prominent position in the vast literature in Sanskrit. They have been aptly described as the treasure of the great Indian culture and heritage The topics that they deal with are so extensive that they cover almost all the branches of learning both religious and as well secular. The tradition holds that unless one studies the *puranas*, one can not be considered as an eruditer scholar in spite of one's vast knowledge acquired through the studies of all the four *Vedas* along with the ancillary works and also the *Upanishads*

यदि विद्यात् चतुर्वेदान् साङ्गोपनिषदान् द्विजः।
न चेत् पुराणं संविद्यात् नैव स स्याद्विचक्षणः ॥

The present work *Saura Samhita* bears testimony to this view. Though it consists of just 16 chapters, it deals with many significant and interesting issues Being a *Saiva Purana*, in the first 7 chapters it delineats the issues related with *Shiva* and and also various *Saiva rituals* and religious places upholding the supramacy of *Shiva* In the remaining 9 chapters it discusses. The philosophical issues such as the means of *Bramha-Jnana*, the nature of *Siva & Ishwara,* the nature of final release. It also describes the glory of *Bramha Jnana* and *Vijnana*, and many other interesting things It is needless to say that the present work provides ample material for the researchers in the field

This Vidyapeetha which has undertaken the research and publication of rare works related with *Veda, Agama, Jyotisha , Sahitya, Nyaya, Vyakarana* and other systems of traditional learning, as a major project, has already published many rare works and has an ambition of bringing out works

so far unpublished and the publication of *Saura Samhita* is a step in that direction.

Prof U. Shankara Bhatta, editor of the present work was a Professor and Head of the Dept. of *Sahitya* in the *Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha* He was an erudite scholar in both *Sahitya* and *Agama* and published many research articles Taking greate pains with the assistance of the scholars of the *Vidyapeetha*, he critically edited the present work collating various manuscripts collected from different oriental libraries Unfortunately this work could not be published while he was alive We take this opportunity to express our deep indebtedness for the valuable services rendered by Prof U Shankara Bhatta.

We also appreciate the proof reading work meticulously carried out by *Dr. Viroopaksha V Jaddipal, Dr. C Ranganathan, and Dr K. Rajagopalan* of the Dept of Research & Publications

Tirupati
25-09-2000

Prof. D. PRAHLADA CHAR

प्रस्तावना

विदितमिदं सर्वेषां विदुषां यद्भारतीयसंस्कृतिनिधेर्वेदस्योपबृंहणाय भगवता व्यासेनोपदिष्टा पौराणिकी विद्या पौराणिकोत्तमेन तत्रभवता सूतेन पुराणोपपुराणैर्जगति सुप्रसारितेति। वेदोपबृंहकाणां भगवद्व्यासप्रणीतत्वेन प्रथितानां ब्राह्म-पाद्म-वैष्णव-शैव-भागवत-भविष्यत्-नारदीय-मार्कण्डेय-आग्नेय-ब्रह्मवैवर्त-लैङ्ग-वाराह-स्कान्द-वामन-कौर्म-मात्स्य-गारुड-ब्रह्माण्ड-संज्ञकानामष्टादशपुराणानां पोषणाय सनत्कुमार-नारसिंह-स्कान्द-शिवधर्म-दुर्वासस्-नारदीय-कापिल-मानव-उशनस्-ब्रह्माण्ड-वारुण-काली-वासिष्ठलिङ्ग-साम्ब-सौर-पाराशर्य-मारीच-भार्गवसंज्ञकान्युपपुराणानि प्रावर्तन्त इति च नाविदितमिदं विदुषाम्।

स्कान्दपुराणम् :-

स्कन्दप्रवक्तृकत्वेन स्कान्दसंज्ञया प्रथितस्यास्य अष्टादशपुराणेषु अष्टादशोपपुराणेषु च परिगणनं ब्रह्माण्डस्येव पुराणान्तरापेक्षया वेदार्थोपबृंहणे वैशिष्ट्यमभिव्यनक्ति। पुराणानां त्रयोदशं स्कान्दपुराणमेकाशीति[1] सहस्रग्रन्थोपेतं माहेश्वर-वैष्णव-ब्राह्म-काशी-अवन्तिका-नागर-प्राभासिकसंज्ञकैः सप्तभिः खण्डैरुपेतं मुद्रापित यद्यप्यत्र क्वचिदुपलभ्यते तथापि उपपुराणानां तृतीयं स्कान्दं [2]लक्षग्रन्थयुतं (I-27) सनत्कुमार-सूत-शाङ्कर-वैष्णव-ब्राह्म-सौरसंज्ञिकाभिः षड्भिः संहिताभिरुपेतमेतावता कालेनामुद्रापितमपि मातृकात्मना प्रथते।

अमुद्रापितस्य स्कान्दोपपुराणस्य सनत्कुमारसहिताद्याः संहिताः तत्र तत्र हस्तलिखित-ग्रन्थालयेषु परमद्योपलभ्यन्ते। तासां संहितानां मातृकारूपाणा सम्यगवेक्षणपुरःसरं नूतनविमर्श-पद्धत्या सस्करणान्युपकल्प्य स्कान्दोपपुराणं सर्वसुलभमुपकल्पयितुं प्रवृत्तेन तिरुपतिकेन्द्रीय-संस्कृतविद्यापीठेन सूचीकटाहन्यायेन प्रथमं प्रकाशनीयत्वेन स्वीकृतां स्कान्दान्तर्गतां सौरसंहिता-मधिकृत्यात्र किञ्चित् प्रस्तूयते -

---

१. द्र. ब्रह्मवैवर्त - श्रीकृष्णजन्मखण्ड - अध्याय १३२.

२. एकाशीतिसहस्रग्रन्थयुतमिति पक्षान्तरम् - द्र. स्कान्दशङ्करसंहिता - हालास्यमाहात्म्य.

सौरसंहिता -

शिवज्ञानकराणामुपपुराणानां तृतीये षट्संहितात्मके पञ्चाशत्खण्डमण्डिते लक्षग्रन्थोपेते स्कान्दे (I-27) षण्णां संहितानामन्त्या सूरेण वेदार्थजिज्ञासवे याज्ञवल्क्याय प्रोक्ता सती सौरसंहितेति प्रथन इति (I-28,29), सौरसंहिता सहस्रग्रन्थेति (I-30) षोडशाध्यायेति (XVI-96) च सौरसंहिता निर्दिशति।

सौरसंहिताप्रतिपाद्यम् -

सर्वविज्ञानसागरा वेदार्थोपपादिका च सौरसंहिता प्रथमाध्याये स्वावतरणक्रमं, द्वितीये तृतीये चाध्याये महादेवप्रभावं, चतुर्थाध्याये जगत्कारणनिर्णयं, पञ्चमाध्याये भस्मत्रिपुण्ड्रधारणादि-महिमानं, षष्ठाध्याये अविमुक्तादिस्थानविशेषमहिमानं, सप्तमाध्याये रुद्रतीर्थादिमहिमानं, अष्टमाध्याये ब्रह्मविद्यामहिमानं, नवमाध्याये विज्ञानमहिमानं, दशमाध्याये ज्ञानोपायं, एकादशाध्याये गुणस्वभावादि, द्वादशाध्याये जीवेश्वरविवेचनं, त्रयोदशाध्याये भोगमोक्षोपायविवेचनं, चतुर्दशाध्याये मुक्तिस्वरूपं, पञ्चदशाध्याये ब्रह्मविद्योपदेशयोग्यायोग्यविवेचनं षोडशाध्याये संहितार्थसङ्क्षेपणं चोपन्यस्यन्ती शिवपारम्यतत्परा महीयते।

अत्र प्रथमे (1-4, 87-91, 99, 101) द्वितीये (18, 20, 21-31, 38-55) चतुर्थे (2, 4-8, 14, 17-23, 25, 27) अष्टमे (9-57) नवमे (3-19) द्वादशे (2-29) चतुर्दशे (2-39) षोडशे (3-35, 58-69) चाध्याये यथासम्भवमुपन्यस्यमाना वेदान्तसिद्धान्ताः संहिताया अस्याः वेदार्थप्रतिपादकत्व समर्थयन्ति।

सौरसहिताया: संस्करणम् -

नूतनविमर्शपद्धतिमवलम्ब्य स्कान्दस्योपपुराणस्य अन्त्यां सौरसंहितां संस्कर्तु प्रवृत्तैरस्माभिः

1. D सङ्केतोपेता (Ms No A 348, Paper - Devanagari- Complete, Oriental Research Institute, Mysore),
2. D1सङ्केतोपेता (Ms No. 3693 (382c), Paper - Devanagari - Complete, India Office Library, London),

3. D2सङ्केतोपेता (Ms No 14515, Paper Devanagari - Complete, Varanasiya Sanskrit Vishvavidyalaya, Varanasi),

4. D3सङ्केतोपेता (Ms. No 15390, Paper - Devanagari - Complete, Varanasiya Sanskrit Vishvavidyalaya, Varanasi),

5. D4सङ्केतोपेता (Ms. No. 5356-A, Paper - Devanagari - Incomplete - Kerala University Manuscripts Library, Trivandrum),

6 D5सङ्केतोपेता (Ts No. 10252, Paper - Devanagari - Complete, TMSSM Library, Tanjore),

7. D6सङ्केतोपेता (Ts. No 10253, Paper - Devanagari - Complete TMSSM Library, Tanjore),

8. Gसङ्केतोपेता (Ms. No. A-452, Paper - Grantha - Complete, Oriental Research Institute, Mysore),

9. G1सङ्केतोपेता (Ms. No 66469 (19 G 68), Palm-leaf - Grantha - Complete, Adyar Library, Adyar),

10. G2सङ्केतोपेता (Ms No. 72556 (28 A 80), Palm-leaf - Grantha - Complete, Adyar Library, Adyar),

11 G3सङ्केतोपेता (Ms No 10203, Palm-leaf - Grantha - Complete, Oriental Research Institute, Baroda),

12 G4सङ्केतोपेता (Ms. No 7130(b), Palm-leaf - Grantha - Complete, Oriental Research Institute, Baroda),

13 G5सङ्केतोपेता (Ms No 9987, Paper - Grantha - Complete, Oriental Research Institute, Baroda),

14 G6सङ्केतोपेता (Ts No 3739c, Paper, Grantha - Complete, Kerala University Manuscripts Library, Trivandrum),

15. G7सङ्केतोपेता (Ts 5711b, Paper - Grantha - Complete, Kerala University Manuscripts Library, Trivandrum),

16. Mसङ्केतोपेता (Ms. No. 5990, Palm-leaf - Malayalam - Complete, Kerala University Manuscripts Library, Trivandrum),

17 M1सङ्केतोपेता (Ms. No. 13749, Palm-leaf - Malayalam - Complete, Oriental Research Institute, Baroda),

18. M2सङ्केतोपेता (Ms No 6924(b), Palm-leaf - Malayalam - Complete, Oriental Research Institute, Baroda),

19 T सङ्केतोपेता (Ms. No 7438, Palm-leaf - Telugu - Complete, Sri Venkatesvara Oriental Research Institute, Tirupati (SVORI),

20 T1सङ्केतोपेता (Ms No 2322, Palm-leaf - Telugu - Incomplete, Government Oriental Manuscripts Library, Madras),

21. T2सङ्केतोपेता (Ms. Paper - Telugu - Incomplete, Hoshiarpur)

इत्येताः एकविंशतिः सौरसंहितामातृकाः सम्यक् परिशीलिताः सन्ति। एतासां Gसङ्केतोपेता मातृका महिनाकात्स्न्यें मातृकान्तराण्यतिशयानात्र नितरामादृतेति, मातृकापाठानां साधुत्वं प्रकरणाद्यनुगुणतया सयुक्तिकं निर्णीतमिति च विदाकुर्वन्तु सुधियः । आदृतपाठमधोऽधः पादटिप्पण्यामस्माभिरनादृताः विविधाः पाठाः, संहितायाः आदौ विषयानुक्रमणिका, अन्ते श्लोकपादसूची चात्र विमर्शपद्धत्यनुरोधेनोपकल्पिता गवेषकाणां विमर्शकाना च स्यान्महते प्रयोजनायेति विश्वसिति नश्चेतः।

तिरुपतिकेन्द्रीयसस्कृतविद्यापीठेन प्रकाशनीयग्रन्थान्तर्गततया अङ्गीकृतायाः स्कान्दान्तर्गतायाः सौरसंहितायाः सम्पादनकार्यं क्रिस्तूत्तरषट्षष्टयुत्तरनवशताधिकैकसहस्रतमे (1966 A D)वत्सरे विद्यापीठस्य अनुसन्धानप्रकाशनविभागस्य विद्वद्भिः प्रारब्धं तदानीमुपलभ्यमानानामेकविंशतिमातृकाणां पाठपरिशीलनादिकमेकेनैव वत्सरेणातिक्रम्य संस्करणस्तरमुपगतं सत् केनापि बलीयसा विघ्नेन प्रतिहतमपि कालानुकूल्येन सप्ताशीत्यधिकनवशतोत्तरैकसहस्रतमे

क्रिस्तुवत्सरे (1987 A D) पुनः प्रारब्धमद्य परिपूर्णं सत् वाचकानामुपयोगाय संनद्धमास्त इत्येतत् परं प्रमोदस्थानम् ।

कृतज्ञताविष्करणम् -

स्कान्दान्तर्गतायाः सौरसंहितायाः प्रकाशने अपेक्षितानां विविधहस्तलिखितग्रन्थालयगतानां मातृकाणां प्रापणं व्यवस्थाप्य विद्यापीठस्य तदानीन्तननिदेशकाः प्रथितयशसस्तत्रभवन्तः डा. बे. रामचन्द्रशर्माणः, मातृकाणां प्रतिलिपिकरणादिकार्यजातं पर्यवेक्ष्य अनुसन्धानप्रकाशनविभागस्य तदानीन्तनव्याख्यातारः श्रीमन्तः वि. स्वामिनाथन् महोदयाः, मातृकाणां प्रतिलिपिकरणं पाठभेदसङ्कलनं च विधाय अनुसन्धानप्रकाशविभागस्य तदानीन्तनानुसन्धानसहकर्तारः अस्मदविनाभूताः श्रीमन्तः लक्ष्मीनरसिंहभट्ट-राघवप्रसादचौधरी-रामानुजतातार्यमहाभागाश्च भृशमुपाकार्षुः । एभ्यः सर्वेभ्यः हार्दं कार्तज्ञ्यमत्रावेदयामः । एतदतिरिक्ततया सौरसंहितान्तर्गतानां वेदान्तादितत्त्वानां विवेचने अस्मानुपकृतवद्भ्यः श्रीमद्भ्यः एम्.एल्. नरसिंहमूर्तिमहाशयेभ्यः, श्लोकपादानुक्रमणिकायाः परीक्षणे सहकृतवद्भ्यः डा. एस्. सुदर्शनशर्ममहोदयेभ्यश्च कृतज्ञतां व्याहरामः । सौरसंहितासस्करणमेतत् सज्जीकर्तुं प्रवृत्तानस्मान् स्वस्वसौरसंहितामातृकाः प्रदायात्यन्तमुपकृतवद्भ्यः उपर्युक्तविविधहस्तलिखितग्रन्थालयाधिकृतेभ्यः कृतज्ञतामवसरेऽस्मिन् प्रकाशयामः ।

प्रकाशनीयत्वेन सङ्कल्पितायाः केनापि कारणेन अवरुद्धप्रकाशनायाः स्कान्दान्तर्गत-सौरसंहितायाः संस्करणे अस्मान् नियोजितवद्भ्यः तिरुपतिकेन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठस्य तदानीन्तन-कार्यनिर्वाहकप्राचार्येभ्यः तिरुपतिराष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठस्य मानितविश्वविद्यालयस्य प्रथम-कुलपतिभ्यस्तत्रभवद्भ्यः डा. एन्.एस्. रामानुजतातार्येभ्यः स्वाधमर्ण्यमावेदयन्तो वय सौरसंहितायाः विद्वद्दादरणीयतामाशास्महे । इति शम् ॥

उण्डेमने शङ्करभट्टः

विषयानुक्रमणिका

Vice-Chancellor's Foreword	iii
सम्पादकस्य प्रस्तावना	v-ix
विषयानुक्रमणिका	x-xxvi
सौरसंहिता	१-२७५
पादानुक्रमणिका	२७६-४०७

★★★

अध्यायः	विषयः	श्लोकसङ्ख्या
१.	सौरसंहितावतरणम्	१-११४
	शिवमहिमानुवर्णनपरं मङ्गलाचरणम्	१-८
	जगदभिवृद्ध्यर्थपुराणप्रवचनविषयकव्यासप्रतिज्ञा	९
	पौराणिकोत्तमसूतमहिमानुवर्णनम्	१०-१२
	सूतसंनिधौ वालखिल्यकृतं पुराणविद्योपदेशाभ्यर्थनम्	१३-१५
	सूतेन वालखिल्येभ्यः पुराणविद्योपदेशारम्भः	१६
	सूतेन ब्राह्मादिब्रह्माण्डान्तानाम् अष्टादशपुराणानामनुक्रमणम्	१७-१९
	अष्टादशपुराणातिरिक्तानां सनत्कुमारादिभार्गवान्तानाम् अष्टादशोपपुराणानामनुक्रमणम्	१९-२६
	उपपुराणानां शिवज्ञानकरणत्वम्	२६
	उपपुराणस्य स्कान्दस्य ग्रन्थ-संहिता-खण्डसङ्ख्यानिर्देशः	२७
	उपपुराणे स्कान्दे अन्त्यायाः संहितायाः सौरसंहितासंज्ञायामौचित्यम्; सौरसंहितायाः ग्रन्थपरिमितिः, प्राशस्त्यं च	२८-३०
	प्राधान्येन महादेवस्य, तच्छेषत्वेन रुद्रादीनां च प्रतिपादने पुराणानां तात्पर्यम्	३१-३५
	अष्टादशपुराणानां सत्यवतीसुतकर्तृकत्वं सूतप्रवक्तृकत्वं च	३६
	पुराणानां वेदार्थोपबृंहणपरतायाः समर्थनम्	३७-३९
	पुराणादिषु सम्भाव्यमानानां वेदविरुद्धांशानां परित्याज्यत्वम्	३९-४२
	प्राधान्येन पुराणेषु प्रतिपाद्यानां निर्देशः	४२-४४
	वेदानां ब्राह्मणानां च वैभवस्य रुद्रप्रसादमात्रावगम्यत्वम्	४४-४८
	ब्राह्मणानां पूज्यत्वस्य सहेतुकं समर्थनम्	४९-५२
	वेदार्थज्ञानाय शिवस्य अर्चनीयत्वम्	५२-५४

शिवानुग्रहकामस्य व्यासस्य मेरुशिखरे तपश्चरणम्,
तपसा व्यासेन शिवसाक्षात्करणम्,
शिवानुगृहीतेन व्यासेन वेदार्थावगमनम्,
व्यासेन चतुर्धा वेदविभजनम्, तत्र ऋग्वेदस्य
एकविंशतिधा, यजुर्वेदस्य शतधा, सामवेदस्य सहस्रधा,
अथर्ववेदस्य नवधा च विभजनम् ५४-६२
व्यासेन ऋग्वेदादिवेदानां प्रवचनाय सुमन्तुप्रभृतीनां
वेदपारगाणां चतुर्णां शिष्याणां, ऋग्वेदादिवेदशाखानां
श्रावणाय तत्तद्वेदशाखासङ्ख्यानुरोधेन मुनीनां च ग्रहणम्,
वेदानां वेदशाखानां च प्रवचने श्रावणे च शिष्याणां मुनीनां च
पार्थक्येन व्यवस्थापनं च ६२-६९
वेदप्रवक्तॄणां वेदशाखाश्रावकाणां च मुनीनां स्वभावादिवर्णनम् ६९-८०
व्यासं प्रति सर्ववेदान्तप्रतिपाद्यवस्तुतल्लक्षणादिजिज्ञासूनां
वेदतच्छाखाश्रावकाणां मुनीनां प्रश्नाः ८१-८५
**व्यासकृतस्य सर्ववेदान्तप्रतिपाद्यवस्त्वादिविषयकप्रश्नसमाधानस्य
सूतेन अनुवादः** ८६-१०५
सर्ववेदान्तानां शिवस्वरूपप्रतिपादनपरत्व,
शिवस्य सत्यविज्ञानसुखानन्दैकरूपत्वं च ८७
शिवस्य असाधारणानि नामानि ८८,८९
प्रत्यग्ब्रह्मैकताकारविज्ञानस्य वेदान्तमात्रजन्यत्वं, मुक्तिहेतुत्वं,
शमादिपराङ्गोपेतत्वं च ८९,९०
विज्ञाने सर्वकर्मपर्यवसानस्य कथनम् ९१
पाशुपतव्रतस्य महिमानुवर्णनम् ९१,९२
ब्राह्मणस्येतरस्य च धर्माधर्मविवेचनम् ९२,९३
चोदनालक्षणस्य धर्मस्य प्रमाणत्वम् ९४-९८
वेदोक्तकर्मभागस्य वेदसाध्यधर्मादिगोचरत्वम् ९८
वेदान्तानां परब्रह्मैकविषयत्वम् ९९
वेदस्य पुरुषार्थतात्पर्यस्य विवेचनम् १००

	पुरुषार्थस्य ब्रह्मविज्ञानशेषतायाः समर्थनम्	१०१,१०२
	शेषिणः परब्रह्मणो वेदार्थत्वम्	१०३
	परमेश्वरस्य वेदव्यञ्जकत्वं चोदनामानत्व च	१०४,१०५
	सर्ववेदान्तप्रतिपाद्यादिकमुपदिश्य व्यासस्य कैलासं प्रति गमनम्	१०६
	सर्वशास्त्रप्रवर्तकमुनिकर्तृकम् आस्तिकोत्तमवेदाध्यापनम्	१०७,१०८
	वेदाध्ययनस्य शुद्धविज्ञानहेतुत्वं, शुद्धविज्ञानस्यैव ज्ञानत्वं च	१०८,१०९
	वेदविज्ञानलाभार्थकपुराणाभ्यासस्य करणीयत्वम्	११०
	पुराणलक्षणनिर्देशः	१११
	स्कान्दपुराणस्य नित्यमभ्यसनीयत्वं, स्कान्दपुराणाभ्यासफलं च	११२
	सौरसंहितायाः नित्यमभ्यसनीयत्वं, सौरसंहिताभ्यासश्रावणयोः फलं च	११३,११४
२.	**महादेवप्रभाववर्णनम्**	१-१३०
	योगीश्वरयाज्ञवल्क्यकर्तृकवेदार्थप्राप्तिवृत्तान्तविषयकः वालखिल्यानां प्रश्नः	१
	सूतेन याज्ञवल्क्यकर्तृकवेदार्थप्राप्तिवृत्तान्तकथनम्	२-१७
	लोकहितकामनया याज्ञवल्क्येन गायत्रीजपेन सूर्यस्य प्रसादनम्	२-५
	याज्ञवल्क्यस्य पुरः सूर्यस्याविर्भावः	६
	याज्ञवल्क्यकृता सूर्यस्तुतिः	७-१५
	याज्ञवल्क्याय सूर्यकर्तृकसर्ववेदार्थप्रवचनस्य सूतेन विवरणम्	१६-१३०
	सर्ववेदार्थमधिकृत्य सूर्यं प्रति याज्ञवल्क्यस्य प्रश्नः, सूर्येण याज्ञवल्क्य प्रति सर्ववेदार्थप्रवचनं च	१६,१७
	वेदार्थज्ञानस्य अज्ञाननाशकत्वम्	१८,१९
	आत्मनः चिद्रूपत्वस्वप्रकाशत्वे, आत्मभेदज्ञानस्य व्यावहारिकत्वं च	१९,२०
	अज्ञानस्वरूपम्	२०,२१
	तत्त्वभेदस्य अज्ञानविजृम्भितत्वम्	२२-३१
	वेदविरुद्धार्थवादिनां तार्किकाणां वादानां परिहरणीयत्वम्	३२-३३
	सर्ववेदान्तप्रतिपाद्यतत्त्वस्य परमतत्त्वत्वं, तस्यैव मायया भिन्नस्य जगदात्मना विभानम्	३४,३५
	मायाशक्तेः परात्मनः आकाराणां बहुविधत्वम्	३६,३७
	जगद्विवर्तनकारणस्य परात्मन आकारस्य सत्त्वादिगुणाकारैस्त्रिविधत्वम्	३८

सत्त्वादिगुणत्रयवशाद्रुद्रादीनां सम्भवस्य विवेचनम्	३९-४१
रुद्रादिभिर्हर्यादिसृष्टेः प्रकारः	४२-४४
लोकोपकाराय स्वांशेन ब्रह्मविष्ण्वादिरूपेण रुद्रस्यावस्थितिः	४५
विष्णुब्रह्मणोः रुद्राज्ञानुवर्तित्वम्	४६-४८
रुद्रस्य शिवाज्ञानुवर्तित्वम्	४९
हरिब्रह्मापेक्षया शिवस्य प्रकृष्टत्वम्	५०-६४
शिवेन प्रेरितानामेव ब्रह्मादीनां सृष्ट्यादौ प्रवृत्तेः कथनम्	६४-६६
शिवकर्तृकायाः भूतसृष्टेः प्रकारः	६७,६८
शब्दादिविषयेषु देवतांशसम्भवस्य विवरणम्	६९-७१
रुद्रकर्तृकसृष्टिप्रक्रियाविवरणम्	७१-१२१
रुद्रसृष्टौ रुद्राण्डसृष्टिः	७२-७३
रुद्रसृष्टौ रुद्राण्डे विष्णूत्पत्तिः	७३
नारायणशब्दनिर्वचनम्	७४,७५
विष्णोर्जनार्दनादिसंज्ञाविशेषाः	७६-७८
विष्णुना विराजः इन्द्रियादीना च सृष्टिः	७८-८२
महाभूतेभ्यो ब्रह्माण्डस्य उत्पत्तेरभिवृद्धेश्च कथनम्	८३-८५
ब्रह्माण्डावच्छिन्नभूतेभ्यश्चतुर्दशलोकोत्पत्तिः	८५,८६
महातलादिपाताललोकानां वर्णनम्	८७-८९
रौरवादिनरकलोकवर्णनम्	९०
पातालानामधस्थाज्जगदाधारस्य शेषस्यावस्थितेः, शेषस्य कालाग्न्याश्रितत्वस्य च कथनम्	९१
भुवोलोकादिलोकानामुत्पत्तेः प्रकारः	९२,९३
भूलोके जम्बूद्वीपादिद्वीपानां परिगणनम्	९३-९५
जम्बूद्वीपस्य वैशिष्ट्यम्	९५,९६
जम्बूद्वीपादिद्वीपानावृत्य तिष्ठतां क्षारोदादीनां सप्तसागराणां परिगणनम्	९६-९८
ससमुद्रायाः धरायाः विस्तारः	९८
जम्बूद्वीपमध्यगतस्य महामेरुपर्वतस्य उच्छ्रयादिकीर्तनम्	९९-१०१
मेरुपर्वतस्योत्तरे तिष्ठतां हिमवदादिवर्षपर्वतानां परिगणनम्	१०२,१०३
पुष्करादिद्वीपेषु महापीतादीनां षट्चत्वारिंशद्वर्षाणां परिगणनम्	१०३-११४

	जम्बूद्वीपाधिपानां वैशिष्ट्यस्य कीर्तनम्	११५-१२१
	संसारसागरोत्तरणार्थं हरपूजनविधानम्	१२२
	मेरोरुपरि महापुर्या चतुराननावस्थितिः	१२३
	कैलासशिखरे ब्रह्मनारायणादिभिरुपास्यमानस्य महेश्वरस्यावस्थितिः	१२४-१२८
	त्र्याम्रपुरे देव्याः संनिधौ भगवतो रुद्रस्य सन्ध्यासु नर्तनं तद्वैशिष्ट्यं च	१२९,१३०
३.	**महादेवप्रभाववर्णनम्**	१-७४
	लोकविस्तारकथनविषयकसूतप्रतिज्ञा	१
	सङ्ग्रहेण भूलोकादिविस्तारकथनम्	२-२१
	भूलोकस्य परिमितिः	२
	भूलोकवासिषु पार्थिवांशबाहुल्यम्	३
	भुवो लोकस्य परिमितिः	४
	भुवो लोकवासिषु अवंशबाहुल्यम्	५
	स्वर्लोकस्य परिमितिः	६
	स्वर्लोके आवहादीनां वायुनेमीनां परिगणनम्	७-९
	स्वर्लोके सूर्यमण्डलस्य स्थानम्	९
	स्वर्लोके चन्द्रनक्षत्रमण्डलयोः स्थानम्	१०
	स्वर्लोके ग्रहमण्डलस्य सप्तर्षिमण्डलस्य च स्थानम्	११
	स्वर्लोके ध्रुवस्य स्थानं विस्तारः स्वरूपं च	१२,१३
	सूर्यमण्डलस्य विस्तारः	१३,१४
	चन्द्रमण्डलस्य विस्तारः	१४
	ग्रहमण्डले भार्गवस्य बृहस्पतेश्च विस्तारः	१५
	ग्रहमण्डले शनिकुजयोः विस्तारः	१६
	भुवनत्रयस्य सूर्यकिरणपूरितत्वम्, अपरिभाष्यविस्तारत्वं च	१६-१८
	महोलोकस्य स्थानं, विस्तारः निवासिनश्च	१८,१९
	जनलोकस्य विस्तारः निवासिनश्च	१९,२०
	तपोलोकस्य विस्तारः निवासिनश्च	२०,२१
	सत्यलोकस्य विस्तारः	२१
	सत्यलोकस्यैव ब्रह्मलोकत्वम्,	

	तत्र ब्रह्मणः योगिनां नारायणभवनस्य चावस्थितिः	२२,२३
	सत्यलोके विष्णुलोकस्यावस्थितेः, विष्णुलोके हरेः शयनस्य, विष्णुलोकवैशिष्ट्यस्य च कथनम्	२४-२५
	भवभवनस्थानम्, भवभवनवैशिष्ट्यम्, भवभवनस्थानस्यैव रुद्रलोकत्वं च	२५-२९
	रुद्रलोके प्रणवाद्यभिमानिनीभिः देवताभिः शङ्करस्योपासनम्	२९,३०
	प्रणवाद्यभिमानिनीनां देवतानां स्वरूपवर्णनम्	३०-३५
	प्रणवाभिमानिन्याः देवतायाः स्वरूपम्	३०,३१
	व्याहृत्यभिमानिन्याः देवतायाः स्वरूपम्	३२
	सावित्र्यभिमानिन्याः देवतायाः स्वरूपम्	३३,३४
	प्रणवव्याहृतिसावित्र्यतिरिक्तानां वैदिकमन्त्राभिमानिनीना देवतानां स्वरूपम्	३४,३५
	रुद्रलोके ब्रह्मादिकर्तृकशङ्करोपासनप्रकारः	३६
	रुद्रलोकगमने अर्हाणामनर्हाणां च कीर्तनम्	३७,३८
	वैदिकानां तान्त्रिकाणां चानुग्रहे शिवविष्ण्वादिदेवानां विभिन्नमूर्तिग्रहणम्	३९-४२
	महेश्वरपारम्यकथनपूर्वकं महेश्वरध्यानपूजनादिविधानम्	४३-७३
	महेश्वरपारम्यकथनम्	४३-५२
	महेश्वरध्यानपूजनविधानम्	५२-५४
	प्रणवस्य वर्णप्रकाशकत्वम्	५५
	बिन्दोः सर्वप्रकाशकत्वं नादप्रकाश्यत्व नादस्य परमात्मप्रकाश्यत्व च	५६
	वर्णरूपिण्याः प्रणवात्मिकायाः मातृकायाः परमात्मप्रकाश्यत्वम्	५७
	प्रणवस्य प्राशस्त्यम्	५८-६०
	महेश्वरस्य महिमा जिज्ञास्यत्वं च	६१,६२
	अनन्यभक्त्या महेश्वरस्यैव ध्येयत्वम्	६३-६५
	महेश्वरातिरिक्तानामशिवत्वं महेश्वरज्ञानस्य मोक्षप्रदत्वं च	६५-६७
	महेश्वरज्ञानसिद्ध्यर्थकशिवध्यानप्रकारः	-६८-७३
	शिवज्ञानस्य मुक्तिहेतुत्वं, कर्मणः शिवज्ञानहेतुत्वं च	७३,७४
४.	**जगत्कारणनिर्णयः**	१-५९
	जगत्कारणनिर्णयप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१

	ब्रह्मातिरिक्तस्य जगत्कारणत्वं निषिध्य ब्रह्मण एव जगत्कारणत्वस्य प्रख्यापनम्	२
	जगत्कारणविषयका विविधाः प्रवादाः	३-८
	जगत्कारणस्यतर्का गम्यत्वम्	९-१२
	वेदानुसारितर्कादीनां वेदार्थवेदकत्वम्	१३
	अतीन्द्रियार्थविज्ञानस्य वेदमात्रजन्यत्वम्	१४
	वेदान्तानुसारेण ब्रह्मण एव जगत्कारणत्वम्	१५
	जगत्कारणस्य ब्रह्मणः सच्चित्सुखानन्दादिरूपत्वस्य समर्थनम्	१६,१७
	ब्रह्मणोऽन्यस्य सत्यत्वस्य निरसनम्	१७,१८
	ब्रह्मणोऽभिन्नशक्तेः ब्रह्मानतिरिक्तत्वस्य समर्थनम्	१८,१९
	वेदसिद्धान्ताद्बाह्यानां सिद्धान्तानां सिद्धान्तत्वस्य निरसनम्	२०,२१
	ब्रह्मणः कारणत्वनिर्वाहिकायाः शक्तेर्मायात्वं सदसद्रूपतोऽनिरूप्यत्वं च	२१,२२
	मायायाः जीवनजगद्धेतुत्वस्य समर्थनम्	२२-२४
	कार्यरूपस्य जगतः सत्यत्वनिरसनमनृतत्वसमर्थनं च	२४-२६
	अद्वैतस्य सर्वोपनिषदर्थत्व सृष्टेः मायामयत्वं च	२७
	पुराणेषूपवर्ण्यमानायाः सृष्टेर्वेदाननुसारिता साङ्ख्याद्यनुसारिता च	२८,२९
	श्रुत्यनुसारिण्याः सृष्टिप्रक्रियायाः भारतधर्मशास्त्रयोरुपवर्ण्यमानता	३०,३१
	वेदानुसारिण्याः त्रिमूर्तिसृष्टिप्रक्रियायाः कथनम्	३१-३८
	ब्रह्मकारणवादस्य प्राशस्त्यं तद्भिन्नकारणवादानां मृषावादत्वं च	३९-४०
	ब्रह्मकारणवादमभ्युपगच्छतामनभ्युपगच्छतां च विवेचनम्	४०-४३
	अर्हदादितन्त्राणां तदुपदिष्टानामाचाराणां च परित्याज्यत्वम्	४४-४८
	वेदससिद्धानामाचाराणां ग्राह्यत्वं फलं च	४८,४९
	वेदमहिमानुवर्णनम्	४९,५०
	वेदमार्गसमाश्रयणस्य पुरुषार्थसाधकत्वं करणीयत्वं च	५१-५९
५.	**भस्मत्रिपुण्ड्रधारणादिमहिमानुवर्णनम्**	१-२४
	समस्तपापशुद्धिहेतुप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	भस्मत्रिपुण्ड्रधारणस्य वर्णाश्रमपरिभ्रंशादिपापनिवारणसामर्थ्यस्य कीर्तनम्	२-१६
	त्रिपुण्ड्रधारिणे भिक्षाप्रदानस्य सर्वपापनिवारणहेतुत्वम्	१७
	त्रिपुण्ड्रधारिणः पादप्रक्षालनस्य सर्वपापनिवारणहेतुत्वम्	१८

रुद्राक्षधारिब्राह्मणभोजनस्य सर्वपापनिवारणहेतुत्वम् १९
वेदमार्गानुसारिरुद्रलिङ्गार्चनस्य सर्वपापनिवारणहेतुत्वम् २०
भस्मसञ्छन्नसर्वाङ्गानुगमनस्य सर्वपापनिवारणहेतुत्वम् २१
भस्मसञ्छन्नसर्वाङ्गप्रस्तुतेः सर्वपापनिवारणहेतुत्वम् २२
भस्मसञ्छन्नदेहप्रणामस्य सर्वपापनिवारणहेतुत्वम् २३
शिवधर्मपराणतायाः सर्वपातकनिवारणहेतुत्वम् २४

अविमुक्तादिस्थानविशेषमहिमानुवर्णनम् १-५२
सर्वपापशुद्धिहेतुप्रवचनविषयकसूप्रतिज्ञा १
ईश्वरं प्रति पापशुद्धिहेतुकथनविषयिणी देव्याः प्रार्थना २,३
ईश्वरेण देवीं प्रति पापशुद्धिहेतुविवरणम् ४,४६
सर्ववेदान्तदर्शितपापशुद्धिहेतुकथनविषयिणी ईश्वरस्य प्रतिज्ञा ४,५
सर्वपापशोधकस्य अविमुक्तसंज्ञकस्य स्थानस्य महिमानुवर्णनम् ६-१७
सर्वपापशोधकस्य व्याघ्रपुरसंज्ञकस्य महास्थानस्य महिमानुवर्णनम् १८-४६
व्याघ्रपुरमहिमानुवर्णनात् परं शिवेन कृतस्य नर्तनस्य सूरकृतं वर्णनम् ४७-५२
व्याघ्रपुरमहिमानुवर्णनं कृतवतः शिवस्य नर्तनम् ४७
शिवस्य नर्तनं दृष्ट्वा शिवायाः करतालकरणम् ४८
नृत्यन्महादेवस्य शिवायाश्च ध्यानस्य फलम् ४९
अभ्रसभायां नृत्यतः परमेश्वरस्य दर्शनस्य फलम् ५०,५१
सहेतुकं व्याघ्रपुरस्य गमनयोग्यत्वस्य कथनम् ५१,५२

रुद्रतीर्थादितीर्थमहिमानुवर्णनम् १-४४
सर्वपापशुद्धिहेतुकथनविषयकसूप्रतिज्ञा १
तीर्थसेवादीनां सर्वपापविशोधकत्वम् २
स्वर्गान्तरिक्षभूमिगततीर्थकथनविषयकप्रतिज्ञा ३
स्वर्गलोकगतानां रुद्रतीर्थादितीर्थाना परिगणनम् ४-१०
अन्तरिक्षेऽपि रुद्रतीर्थादितीर्थाना सत्तायाः कथनम् ११
भूलोकगतानां प्रयागादितीर्थाना परिगणनम् ११-२४
गोदावर्यादिनदीनां महिमानुवर्णनम् २५-३०
गन्धमादनवेदतीर्थसंज्ञकयोस्तीर्थयोर्महिमानुवर्णनम् ३०,३१

	कृतमालाख्यनदीस्नानादिफलम्	३१-३३
	तीर्थमेवनस्य करणीयत्वम्	३३,३४
	गोदावरीस्नानविशेषफलम्	३४,३५
	कृष्णवेणीस्नानविशेषफलम्	३५,३६
	सुवर्णमुखरीस्नानविशेषफलम्	३६,३७
	कावेरीस्नानविशेषफलम्	३७-३९
	गन्धमादनतीर्थस्नानविशेषफलम्	३९,४०
	वेदारण्यस्नानविशेषफलम्	४०-४२
	देव्यै शिवेन सेवनीयत्वेन कथितानां तीर्थानां सेवनीयत्वस्य सूतेन पुनःकथनम्	४२-४४
८.	**ब्रह्मविद्यामहिमानुवर्णनम्**	१-५७
	सर्वपापशुद्धिहेतुप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	अज्ञानस्य अशुद्धिहेतुतायाः विज्ञानस्य विशुद्धिहेतुतायाश्च कथनम्	२
	अज्ञानस्य जगत्प्रतिभासकत्वं विश्वजगद्भानस्य अशुद्धिहेतुत्वं च	३
	जगद्भानप्रकारः, पुण्यपापयोः सुखदुःखहेतुत्वं च	४
	रागद्वेषोत्पत्तौ कारणम्	५
	विधिनिषेधप्रवृत्तेः रागद्वेषपूर्वकत्वम्	६
	विहितनिषिद्धयोः पुण्यपापहेतुत्वम्	७
	विहिताकरणस्य पापहेतुत्वम्, अपूर्वस्य फलपर्यन्तवृत्तित्वं च	८
	अन्तर्यामिनः ईश्वरस्य धर्माधर्मफलप्रदत्वस्य निरूपणम्	९-१९
	साम्बस्य शिवस्य सत्यत्वं, द्वैतरूपस्य वस्तुनः अज्ञानविजृम्भितत्व च	२०,२१
	मायास्वरूपनिरूपणम्	२१-२५
	शुक्तिरजतस्य मायाकार्यत्वम्	२६
	विज्ञानवादिबौद्धमतनिराकरणम्	२७-३१
	घटादिज्ञानबाधस्य शुक्तिकारूप्यज्ञानबाधाद्वैलक्षण्यम्	३२-३५
	व्यावहारिकप्रातिभासिकसत्तयोर्निरूपणम्	३६-४८
	बौद्धमतनिराकरणपूर्वक व्यावहारिकसत्तानिरूपणम्	३६-४३
	सदृष्टान्तं प्रातिभासिकसत्तानिरूपणम्	४४-४८
	तुच्छात् प्रातिभासिकस्य वैलक्षण्यं मायामयत्वं च	४९,५०

	आत्माशुद्धिविशुद्धिहेतुनिर्देशः	५१
	वेदान्तविज्ञानस्य अशुद्धिनिवर्तकत्वम्, आत्मशुद्धिहेतुत्वं च	५२
	आत्मस्वरूपनिरूपणम्	५३
	ब्रह्मात्मनोरभेदः, ब्रह्मात्मनोर्भेदस्य औपाधिकत्वं, जीवत्वस्य व्यावहारिकत्वं च	५४
	जीवस्य मुक्तौ विज्ञानस्य हेतुत्वम्	५५
	वेदान्तश्रवणस्य पापमोचकत्वम्	५६
	ब्रह्मविद्यायाः महत्तरपापशुद्धिहेतुत्वम्	५७
९.	**विज्ञानमहिमानुवर्णनम्**	१-५०
	विज्ञानमाहात्म्यप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	विज्ञानस्य स्वरूपम्, ब्रह्मैकविषयधर्मैकविषयभेदेन विज्ञानस्य द्विविधत्वं च	२,३
	धर्मैकविषयविज्ञानस्य ब्रह्मैकविषयकविज्ञानशेषत्वमस्वतन्त्रत्वं च	३,४
	धर्मस्य पुरुषार्थत्वसमर्थनम्	४-८
	ब्रह्मविज्ञानस्य वेदमानैकजन्यत्वम्	९
	वेदान्तविज्ञानस्य मुक्तिहेतुत्वस्य सोदाहरणं समर्थनम्	१०.१४
	सोदाहरणं ब्रह्मविज्ञानमहिमानुवर्णनम्	१५,२१
	ब्रह्मविज्ञानस्य असमानतायाः सोदाहरणं समर्थनम्	२३-२९
	ब्रह्मविज्ञानस्य महापापमोचकत्वम्	३०
	ब्रह्मविज्ञानसाधनोपायनिर्देशः	३१
	ब्रह्मविज्ञानस्वभावनिर्देशः	३२-३४
	ब्रह्मविज्ञानहीनानां स्वभावस्य निर्देशः	३४-३६
	योगिस्वभावनिरूपणम्	३६-४१
	वेदान्तविज्ञानस्य आत्मस्वरूपप्रतिपादकत्वम्	४२,४३
	शास्त्रस्य उपायोपेयभावबोधकत्वम्, अतीन्द्रियार्थबोधकत्वं च	४३,४४
	वेदविरुद्धार्थकथने ईश्वरस्याप्यसामर्थ्यम्	४४-४६
	ईश्वरप्रसदालभ्यवेदान्तविज्ञानस्य मुक्तिहेतुत्वम्	४७,४८
	परविद्योपायस्य वेदवेदमूलस्मृतिप्रदर्शितत्वम्	४८,४९
	वेदान्तविज्ञानस्य अवर्ण्यमहिमत्वं सम्पादनीयत्वं च	४९,५०
१०.	**ज्ञानोपायनिरूपणम्**	१-३८
	ज्ञानोपायप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१

	शान्त्यादीना ज्ञानोपायानां परिगणनम्	२-१०
	श्रौतस्मार्तातिरिक्तकर्मोपायानां ज्ञानबाधकत्वम्	१०
	पूर्वपूर्वार्जितपापपुण्ययोः क्रमशः श्रौतस्मार्तातिरिक्तश्रौतस्मार्तकर्म-प्रवृत्तिहेतुत्वम्	११,१२
	शिवाराधनबुद्ध्या नित्यकर्मसु श्रौतस्मार्तकर्मसु च प्रवृत्तेर्विज्ञाननिष्पत्त्यर्थत्वम्	१३,१४
	विध्युक्तकर्माचरणफलम्	१४-१८
	ज्ञानोपायजिज्ञासूना वैशिष्ट्यम्	१८-२०
	महादेवयजनस्य देवतान्तरयजनस्य च फलं प्रकारश्च	२०-३०
	देवतान्तरभक्तानां परमगत्यभावस्य, महादेवैकभक्ताना परमगतेश्च कथनम्	३०,३१
	महादेवैकभक्तानां विष्ण्वादिदेवतान्तरावमानने निषेधः	३१,३२
	देवतादिनिन्दनस्य वर्जनीयत्वम्	३२-३६
	श्रुत्यादिविहिताचरणविधिः	३६
	श्रुत्यादिनिषिद्धवर्जनविधिः	३७
	सत्त्वादिगुणवतां सर्वसिद्ध्यादिफलविशेषकथनम्	३७,३८
११.	**गुणस्वभावादिनिरूपणम्**	१-३८
	गुणस्वभावप्रवचनसूत्रप्रतिज्ञा	१
	सत्त्वरजस्तमोगुणानां मायासमुद्भवत्वं मायाकार्योपयोगित्वं च	२
	सर्वव्यवहारसिद्ध्यर्थकानां सत्त्वादीनां गुणानां नानाविधत्वम्	३
	सत्त्वादिगुणानां कदाचिदितरगुणद्वयमिश्रत्वस्य कथनम्	४
	सत्त्वरजस्तमोगुणाना शौक्ल्यादिजनकत्वम्	६-१४
	सत्त्वादिगुणानां सुखबुद्ध्यादिहेतुत्वम्	१४,१५
	जगतो गुणत्रयविजृम्भितत्वं, चेतनानां गुणत्रयवशत्वं च	१६
	वेदस्मृतितन्त्राणां त्रैगुण्यविषयत्वम्	१७
	वेदान्ताना पुराणानां च परमात्मपर्यवसायित्वम्	१८
	सत्त्वात्मनो हरस्य तमआत्मनो हरेः रजआत्मनो ब्रह्मणश्च क्रमशः सुखमोहदुःखवस्तूपकारकत्वम्	१९-२१
	तमोगुणाधिष्ठितस्य रुद्रस्य सर्वसंहारोपकारकत्वम्	२२

	सत्त्वगुणाधिष्ठितस्य विष्णोः सर्ववस्तुपालनोपकारकत्वम्	२३
	रजोगुणाधिष्ठितस्य ब्रह्मणः सर्ववस्तुसृष्ट्युपकारकत्वम्	२४
	निस्त्रैगुण्यस्य शिवस्य त्रिमूर्तिकर्तृत्वं, सर्ववस्तुसृष्टिस्थित्यन्तकार्योपकारकत्वं च	२५,२६
	निस्त्रैगुण्यशिवभक्तानां परमगतिप्राप्तिः, त्रैगुण्यविषयाणां संसारे परिवर्तनं च	२६,२७
	विधिनिषेधानां त्रैगुण्यवशवर्तित्वं, त्रिगुणप्रभवतत्त्वस्य सर्वदुर्घटकारणत्वं, जडत्वेन परिकीर्तनं च	२८,२९
	जडस्यापि त्रिगुणप्रभवतत्त्वस्य चित्सम्बन्धात् चेतनत्वं, संसारकारणत्वं च	२९,३०
	चित्सम्बन्धाच्चेतनत्वेन परिगण्यमानस्य जडस्य मायात्वम्, अविद्यात्वम्, तमस्त्वम्, मोहत्वम्, असत्त्वम्, शक्तित्वम्, अव्यक्तत्वम्, कारणत्वम्, व्योमत्वम्, परत्वम्, परमात्मत्वम्, आधारत्वम्, पाशत्वम्, अणुत्वम्, मलत्वम्, विष्णुत्वं च	३१-३५
	चेतनस्य आकाराणां नाम्नां चानन्तत्वम्	३६,३७
	सत्त्वादिगुणत्रयस्य लोकव्यवहारसाधकत्वम्	३७,३८
१२.	**जीवेश्वरविवेचनम्**	१-५३
	गुह्यतमतत्त्वप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	देहेन्द्रियादिव्यतिरिक्तस्य जीवस्य कर्तृत्वभोक्तृत्वादिविवेचनम्	२-५
	ईश्वरस्य जगज्जन्मस्थितिनाशहेतुत्वं, प्राणिकर्मणां जगत्सृष्टिनिमित्तत्वं च	६,७
	स्वस्वकर्मानुगुण्येन जीवानां स्थूलशरीरप्राप्तिः,	
	अज्ञानिजीवस्य देहान्तरावाप्तौ इन्द्रियभूतसूक्ष्मप्राणैः गमनम्	९,१०
	ज्ञानोदये जीवस्य गमागमाभावः, सकलस्य जगतः स्वस्मिन् लयश्च	११
	इन्द्रियान्तःकरणसङ्घातस्य देहत्वम्	१२
	अहङ्कारतादात्म्यमापन्नस्य जीवस्य कर्तृत्वभोक्तृत्वादिकम्	१३
	आत्मनः सुखदुःखस्वरूपत्वे ज्ञानकर्मानिवर्त्यत्वम्	१४
	अवस्थात्रयस्य अन्तःकरणकार्यत्वम्	१५,१६
	चिद्रूपस्य पुंसः अवस्थात्रयसाक्षित्वम्	१७
	परमात्मस्वरूपवर्णनम्	१८,२०
	परमात्मनः उपाधिवशादनेकधा प्रतिभासनस्य सोदाहरणमुपपादनम्	२१-२४

	देहादिष्वात्माभिमानस्य वर्णाश्रमवयोऽध्यासनिमित्तत्वम्	२५
	विधिनिषेधानां वर्णाश्रमवयोऽवस्थाविशेषावलम्बित्वम्	२६
	परमात्मनः वर्णाश्रमादिराहित्यम्	२७
	पञ्चकोशान्तर्गतस्य पुंसः संसारे परिभ्रमणम्	२८,२९
	पुण्यपापयोः कार्यानुमेयत्वं शास्त्रैकगम्यत्वं च	३०,३१
	शास्त्रैकगम्ये धर्माधर्मादिसूक्ष्मार्थे अचोद्यत्वम्	३२
	ईश्वरस्वरूपादीना शास्त्रोपदिष्टानामविपर्यासेन ग्राह्यत्वम्	३३,३४
	वेदसिद्धान्तविरुद्धानां तान्त्रिकैः प्रोच्यमानानां पुण्यपापादिसिद्धान्तानां त्याज्यत्वं,	
	वेदोपदिष्टधर्माधर्मज्ञानस्य संसारतरणहेतुत्वं च	३४-३८
	संसारबाधकज्ञानस्य साक्षादात्मविज्ञानत्वम्	३८,३९
	देहाद्यात्मवादिनां प्रवादाः	३९,४०
	आत्मपरिमाणविषयकाः वादाः	४१-४५
	देशादिपरिच्छेदरहितस्य सच्चिदानन्दस्य पुंसः संसारनिवर्तकत्वमित्यस्य	
	सिद्धान्तस्य वेदसिद्धान्तत्वम्	४५,४६
	देवमुनिप्राङ्गैः कदाचिद्वेदसिद्धान्तादन्यथा	
	संसारनिवर्तकतत्त्वस्य कथनस्य नास्तिक्यनिवृत्यर्थत्वम्	४७-५२
	वेदसिद्धस्य आत्मतत्त्वस्य ग्राह्यत्वमन्यस्य त्याज्यत्वं च	५२,५३
१३.	**भोगमोक्षोपायविवेचनम्**	१-३८
	भोगमोक्षोपायप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	हरं प्रति सर्वलोकहितार्थं भोगमोक्षोपायविषयकः देव्याः प्रश्नः	२-८
	ईश्वरकृतं भोगमोक्षोपायविषयकदेवीप्रश्नसमाधानम्	९-३४
	नित्यं दशसहस्रसङ्ख्यया कृतस्य तारजपस्य भुक्तिमुक्तिप्रदत्वम्	९,१०
	नित्यमष्टादशसहस्रसङ्ख्यया कृतस्य व्याहृतित्रयजपस्य भोगमोक्षप्रापकत्वम्	११
	चतुर्विंशतिलक्षसङ्ख्यया कृतस्य सावित्रीजपस्य अचिरेण भुक्तिमुक्तिप्रापकत्वम्	१२
	नित्यमयुतसङ्ख्यया कृतस्य पञ्चाक्षरजपस्य इह सुखप्रदत्वं परत्र परब्रह्मप्रापकत्वं च	१३
	प्रणवपुरःसरमादित्यमण्डले साम्बस्य शिवस्य ध्यानपूर्वकार्चनस्य भोगमोक्षप्रदत्वम्	१४
	चन्द्रमण्डले ध्यानपूर्वकं शुक्लपुष्पेण तारेण साम्बशिवार्चनस्य भोगमोक्षप्रदत्वम्	१५

शिखाग्रादौ साम्बशिवध्यानस्य महाधनपतित्वप्रापकत्वं
परमपदप्रापकत्वं च १६,१७
शिखाग्रादौ ज्योतीरूपशिवध्यानस्य भोगमोक्षप्रदत्वम् १८
शिखाग्रादौ शिवध्यानस्य महाधनपतित्वापादकत्वं देहान्ते मोक्षप्रदत्वं च १९
कन्दसंनिभत्रिकोणबाह्यपद्मदले प्रणवं व्याहृतित्रयं व्याहृतिसप्तकं
सावित्रीं च विलिख्य तदग्रे पद्मासनासीनसाम्बनीलकण्ठध्यानस्य
पापिनामपि भवबन्धमोचकत्वम् २०-२६
नदीतीरे साम्बशिवप्रतिष्ठापूजनयोः सार्वभौमपदापादकत्वम् २७,२८
प्राकारगोपुराद्युते आलये शिवं वायुकोणे षण्मुखं नैर्ऋते
विनायकं च प्रतिष्ठाप्य नृत्तगीतशुद्धान्नदानपूर्वकं
कृतस्यार्चनस्य राजविजयावहत्वं, शत्रुनाशकत्वं, आयुरारोग्यावहत्व,
मुक्तिप्रदत्वं धनधान्यराजराष्ट्राभिवर्धकत्वं च २८,३४
सूर्यकृतमध्यायार्थोपसंहरणम्, सूर्येण अध्यायार्थे भोगमोक्षोपायोपदेशे
अधिकारिणां कथनं च ३४-३८

१४. **मुक्तिस्वरूपनिरूपणम्** १-४०
मुक्तिस्वरूपप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा १
प्रागेव सिद्धायाः मुक्तेः प्रकाशकत्वात् ज्ञानस्य मुक्तिहेतुत्वम्,
मुक्तेः कार्यगुणक्रियासामान्यरूपताभावः, सम्बन्धान्तररूपताभावः,
परात्मस्वात्मभूतता च १-१८
अविद्यायाः आत्माच्छादकता, संसारकारणत्वं च १९,२१
अविद्यातत्कार्यसंसारयोर्निवृत्त्या मुक्तेः प्राप्यत्वम् २२
मुक्तेः कर्मसाध्यत्वस्य निरसनम् २३
मुक्तेः सर्वथा साध्यत्वस्य निरसनम् २४-२७
परायां मुक्तेरविद्यया प्रतिबन्धः, विद्यया व्यक्तिश्च २८
क्रियासाध्यानां सालोक्य-सामीप्य-सारूप्याणां मुक्तिप्रकाराणां
परमुक्तित्वनिरसनम् २९,३०
कल्पितस्य प्रातिभासिक-व्यावहारिकसत्यत्वेन परिगण्यमानस्य
जगतः कारणस्य सत्यत्वं प्रख्याप्य वेदान्तज्ञानस्य मुक्तिहेतुतायाः समर्थनम् ३१-३८

	वेदान्तविद्यायाः रुद्रप्रसादजन्यत्वं, भवबन्धमोचकत्वं सम्पादनीयत्वं च	३९,४०
१५.	**ब्रह्मविद्योपदेशयोग्यायोग्यविवेचनम्**	१-४०
	ब्रह्मविद्योपदेशयोग्यायोग्यप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	श्रद्धाहीनादीनां ब्रह्मविद्योपदेशायोग्यत्वम्	१-१७
	कृतशिरोव्रताचरणानां ब्रह्मविद्योपदेशयोग्यत्वम्	१८
	शिरोव्रताचरणं विना श्रौतस्मार्तसमाचाराणां ब्राह्मणानुपकारकत्वम्	१९
	शिरोव्रताचरणमहिमानुवर्णनम्	२०-३८
	शिरोव्रताचरणस्य ब्रह्मादिदेवतानां देवतात्वे हेतुत्वम्	२०
	शिरोव्रतमाहात्म्यस्य ब्रह्मादिप्रोक्तत्वम्	२१
	शिरोव्रताचरणस्य सर्वपातकमोचकत्वम्	२२
	शिरोव्रतस्य आथर्वणश्रुत्युक्तत्वम्	२३
	आथर्वणश्रुतिशाखाभेदानुरोधेन शिरोव्रतस्य विभिन्नसंज्ञावत्त्वम्	२४
	शिवाख्यसत्यादिजिज्ञासूनां शिरोव्रताचरणस्यावश्यकता	२५,२६
	शिरोव्रतविहीनस्य सर्वधर्मसमन्वितस्यापि ब्रह्मविद्यानधिकारित्वम्	२७
	शिरोव्रतस्य सर्वपापनिवारकत्वं, शुद्धविद्यासाधनत्वं, सम्यगाचरणीयत्वं च	२८,२९
	शिरोव्रताचरणे क्रमः फलं च	३०-३२
	शिरोव्रतस्नाताय गुरुणा विद्याया अनुपदेशे फलम्	३३,३४
	जन्मान्तरसहस्रेषु धर्मचारिणामेव शिरोव्रतश्रद्धायाः सम्भवः	३५-३७
	ब्रह्मविद्योपदेशे शिरोव्रतस्नातानामेवाधिकारः, अन्येषामनधिकारः	३७,३८
	प्रतिषिद्धक्रियापराणां ब्रह्मविद्यानधिकारित्वम्	३९
	अध्यायार्थनिगमनम्	४०
१६.	**सौरसंहितार्थसङ्क्षेपणम्**	१-१०१
	सर्वार्थसङ्क्षेपप्रवचनविषयकसूत्रप्रतिज्ञा	१
	स्वयम्भातपरमतत्त्वातिरिक्तानामभावस्य वर्णनम्	२-४
	परमतत्त्वस्य अहंतेदंतादिभेदराहित्यम्	५
	स्वयम्भातपरमतत्त्वविषयकवक्तृश्रोतृवचनादिजिज्ञासूनां मौनेनैवोत्तरणीयता	६-८
	सर्वार्थकल्पनाहेतोरविद्यायाः निरूपणम्	८-१०
	वेदान्तदर्शनानुरोधेन अविद्याज्ञानमायाख्यमलस्यैव संसारकारणत्वम्	११

रागद्वेषादिदोषाणां च संसारकारणत्वम् १२
आणवाख्यमलस्य संसारकारणत्वेन अनौचित्यम् १३
आणवाख्यस्य मलस्य मायानतिरिक्तत्वम् १४-३२
आणवाख्यस्य मले कल्पितत्वयथार्थत्वयोः जिज्ञासा,
तत्र कल्पितत्वे आणवाख्यमलस्य अविद्यानतिरिक्तत्वम् १४
आणवाख्यमलस्य यथार्थत्वे आणवाख्यमले स्वरूपत्वधर्मत्वयोराशङ्कनं
तन्निवारणं च १५-१७
आणवाख्यमलस्य आत्माभिन्नत्वकथनम् १८
आणवाख्यमलस्य अचित्त्वे चिद्विरोधादस्थायित्वस्य सोदाहरणं समर्थनम् १९-२५
आणवाख्यमलस्य गुणद्रव्यक्रियाजातिरूपेण चिदनाश्रितत्वात्
आत्मनि कल्पितत्वाच्च मायया अभिन्नत्वस्य कथनम् २६-३२
वेदार्थज्ञानजन्यस्य आणवादिमलोच्छेदस्य मोक्षत्वम् ३३,३४
विद्यायाः कल्पितमलनिवर्तिकायाः वेदान्तवाक्योत्थत्वम्,
अविद्यायाः कर्मसाधनत्वं च ३५
रुद्रस्य संसारमोचकत्वम् ३६
प्रत्यक्षादिप्रमाणेषु श्रुतेरेव बलीयस्त्वस्य निरूपणम् ३७-४६
श्रुत्यर्थतन्त्रार्थयोर्विकल्पाप्रसक्तिः, श्रुतिमानस्यासमानमानत्वं च ४७-५०
तन्त्रोदिततत्त्वाचाराणां हेयत्वं, श्रुत्युपदिष्टार्थस्य ग्राह्यत्व च ५१,५२
प्रत्यक्षादिप्रमाणानां वेदाविरोधेनैव प्रमाणत्वम् ५३
प्रत्यक्षादिप्रमाणेषु दोषसम्भावनायाः प्रसक्तेः श्रुतिप्रमाणे
दोषसम्भावनाया अप्रसक्तेश्च कथनम् ५४-५७
वेदप्रतिपादितस्य स्वात्मतत्त्वस्य स्वतःसिद्धत्वं,
स्वात्मतत्त्वातिरिक्तानां तत्त्वानां मायासिद्धत्वं च ५८-६०
परतत्त्वस्य भ्रान्तिमूलकत्वम् ६०-६२
सङ्कचादिनिर्मुक्तस्य शिवाख्यपरतत्त्वस्य स्वानुभवेन
दर्शनात् परब्रह्मत्वप्राप्तेः कथनम् ६३-६५
विज्ञानस्याज्ञाननाशकत्वमज्ञाननाशस्य संसारनाशकत्वम् ६६
आत्मानात्मविज्ञानदग्धाविद्यस्य पुंसः जीवन्मुक्तत्वं कर्मलेपाभावश्च ६७

अनारब्धाना पुण्यपापात्मकानां कर्मणां ज्ञानाग्निदह्यमानत्वस्य कथनम्	६८
आरब्धानां कर्मणां फलभोगमात्रनाश्यतायाः कथनम्	६९
श्रुत्युक्तार्थस्य चोद्यार्हत्वनिरासः यथोपदेशसङ्ग्राह्यत्वं च	७०
श्रुत्यर्थकथनोपसंहरणम्	७१
श्रुत्यर्थकथनोपसंहरणात् परं सूरेण कृतस्य शिवाध्यानस्य सपरिवारसाम्बशिवसाक्षात्कारस्य च सूतेन कथनम्	७२-७४
सूरकृता साम्बशिवस्तुतिः	७५-९०
सौरसंहिताप्रवचनान्ते सूतेन महादेवं स्तुतवतः सूरस्य **विवशीभावादीनां वर्णनं सौरसंहितोपसंहरणं च**	९१-१०१
सौरसंहिताप्रवचनान्ते महादेवं स्तुतवतः सूरस्य विवशीभावः, सौरसंहिताप्रवक्तारं सूरमनुगृहीतवतो महादेवस्यान्तर्धानं च	९१,९२
सौरसंहितायाः प्रवक्तारं सूरं श्रोतारं याज्ञवल्क्यं चालिङ्ग्य ब्रह्मविष्ण्वोरन्तर्धानं, सौरसहिताश्रवणेन प्रसन्नानां बुधानां स्वगृहगमनं च	९३
सूरात् सौरसंहितां श्रुत्वा सूरं नत्वा याज्ञवल्क्यस्य वाराणसीं प्रति गमनम्	९४
सौरसहिताश्रवणस्य सौरसंहितायाः व्यासनिर्मितत्वम्	९६
सौरसंहितापठनश्रवणफलम्	९७-९९
सौरसंहिताकथनान्ते कृतसाम्बेश्वरध्यानस्य सूतस्य विवशता, वालखिल्यैर्यथार्हं सूतस्य पूजनं च	१००-१०१

-०-०-०-

सौरसंहिता

(स्कान्दान्तर्गता)

प्रथमोऽध्यायः

ओं नमोऽहंपदार्थाय तत्त्वमर्थस्वरूपिणे ।
भासकाय समस्ताय भवाय भवहारिणे ॥ १ ॥

FOOTNOTES :

D. Begins with : निरस्ताशेषदोषाश्च समस्तगुणभाजनाः । (I 79 cd)

D1 Begins with : श्रीगणेशाय नमः । ओ नमोऽहपदार्थाय..

D2 Begins with : शिवाभ्याम् । ओ नमोऽहंपदार्थाय. .

D3 Begins with : . . वक्ष्यामि लक्षग्रन्थविनिर्मितम् । (I. 27 ab.)

D4 Begins with . दुण्ढिराजाय नम· । स्कान्दे सौरसहिता । ओ नमोऽहपदार्थाय ..

D5 Begins with · श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नम. । हरि ॐ । ओ नमोऽहपदार्थाय...

M Begins with : श्रीमहागणपतये नम । अविघ्नमस्तु । ओ नमोऽहपदार्थाय .

M1. M2. Begins with श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । ओ नमोऽहपदार्थाय...

T. Begins with : अगजाननपद्मार्कं गजाननमहर्निशम् ।
अनेकद त भक्तानामेकदन्तमुपास्महे ॥
श्रीगुरुभ्यो नमः । ओ नमोऽहपदार्थाय .

1b) D1, D2, D5, G, G1, G2, G5,G6,M,M1, M2, T, T1, T2 } पराहन्ता० for तत्त्वमर्थ.

D4, G3 तत्पदार्थ०
G7. वराहन्ता० } for तत्त्वमर्थ०
D6. पराहन्ताय०

1c) D1, D2, D5, D6, G, G1, G3, G4, G6, T2. } भास्कराय for भासकाय

D1, D5, D6, G1, G2, G6, G7. नमस्तस्य
D4, G3, G4, T1, T2 नमस्तस्मै } for समस्तस्य

1d) D4 भवाहय for भवाय

D1, D2, D5, D6. ०य० for ०व०

1) D, D3. Om.

नमः साम्बाय शर्वाय सर्वविज्ञानदायिने ।
स्वशक्तिरचितेदन्ताहन्तारूपाय साक्षिणे ॥ २ ॥
समस्तजगदुत्पत्तिस्थितिनाशैकहेतवे ।
रुद्रविष्णुविरिञ्चादिस्वरूपाय नमो नमः ॥ ३ ॥
प्रमाणानामगम्याय स्वयंभानाय केवलम् ।
नमः सकलमानानां मानभूताय शम्भवे ॥ ४ ॥
वर्णाश्रमसमाचारनिरतानां महात्मनाम् ।
सुलभाय विनीतानां नमः संसारहेतवे ॥ ५ ॥
भस्मसाधननिष्ठानां भक्तानां भस्मदायिने ।
भस्मरूपाय रुद्राय नमो भक्तिप्रदायिने ॥ ६ ॥

2a)	D1, G3.	स० for श०
2b)	D5.	०य for न०
2c)	D5.	०हि० for ०चि०
	D6.	०क्तिभिरचिन्त्याय for ०क्तिरचितेदन्ता०
	G.	०दा० for ०द०
2)	D, D3.	Om.
3a)	T2.	नमस्ते for समस्त०
3c)	D4.	०ञ्या० for ०श्रा०
3)	D, D3.	Om.
4-8)	D, D1, D2, D3, D6, G, G1, G2, G5, G6, G7, T.	Om.
4d)	D4.	०दाताय } for ०भूताय
	D5.	०तादाय
	G3.	०दानाय
	M2.	०त्राताय
	T1.	०त्राणाय
5c)	D5	०याविनीताय } for य विनीतानाम्
	M2	०याविनीतानाम्
5d)	T1, T2	०हा० for ०सा०
6a)	T1, T2.	०नाथस० for ०साधन०
6b)	T1.	मुक्ति० for भस्म०
6d)	M.	मु० for भ०

पाशहन्त्रे परानन्दप्रदात्रे परमात्मने ।
परविद्यापराणां तु नमः परशुधारिणे ॥ ७ ॥
नमो विनायकस्कन्दसुताय भयहारिणे ।
अम्बिकापतये साक्षाज्जगतां गुरवे सदा ॥ ८ ॥
प्रणम्य साम्बमीशानं सर्वदेवनमस्कृतम् ।
पुराणं सम्प्रवक्ष्यामि जगतामभिवृद्धये ॥ ९ ॥
सत्रान्ते सूतमायान्तं जटावल्कलसंयुतम् ।
त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्तं भस्मोद्धूलितविग्रहम् ॥ १० ॥
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञं सर्वभूतहिते रतम् ।
व्यासशिष्यं विशेषेण महाभक्तं शिवस्य तु ॥ ११ ॥
स्वयमेवागतं शम्भोः प्रसादादेव केवलम् ।

7a)	M.	पश० for पाश०
7ab)	T2.	Om
7c)	G3.	०रा० for ०र०
8b)	D5, G4, M, M1, M2, T1, T2.	०व० for ०य, the second.
8d)	T1.	नमः for सदा
9a)	M2	देव for साम्ब०
9)	D, D3.	Om.
10a)	D5,G3,G4,M M1,M2,T1,T2. G.	०मद्वन्द्वम् ०मद्वैतम् } for ०मायान्तम्
10b)	D5,D6,G3.	०धारिणम् for ०सयुतम्
10ab)	D4.	सूत पप्रच्छुर्वालखिल्या मुनीश्वराः for सूतमद्वैत जटावल्कलसंयुतम्
10c)	T.	०ण्डूम्० for ०ण्ड्रा०
10d)	T.	०धूळि० for ०द्धूलि०
10cd)	D4.	Om.
10)	D,D3.	Om.
11)	D,D3,D4	Om
12a)	G.	०मेव for ०मेवागतम्
12b)	G4.	Om देव.

तेजसा भासयन्तं तं चेतनाचेतनात्मकम् ॥ १२ ॥
वालखिल्या महात्मानं महाभक्तिं समास्थिताः ।
पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छुः पुण्यगौरवात् ॥ १३ ॥
भवता भगवान् व्यासः सर्वज्ञः करुणाकरः ।
पुराणविद्यासिद्ध्यर्थं पुरा सम्यगुपासितः ॥ १४ ॥
तेन पौराणिकी विद्या व्यासेनामिततेजसा ।
उपदिष्टा तु यास्माकं वक्तुं तामर्हसि प्रभो! ॥ १५ ॥
मुनीनां वचनं श्रुत्वा सूतः पौराणिकोत्तमः ।
वक्तुमारभते विद्यां नमस्कृत्य पिनाकिनम् ॥ १६ ॥

12c)	D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G6,T.	भासयन् सर्वम् } for भासयन्तं तम्.
	D5,M,M1,M2.	रूपयन् सर्वम् }
	T1.	पूर० for भास०
12d)	G7.	०चेतन जगत् for ०चेतनात्मकम्
12)	D,D3,D4	Om.
13a)	D1,D2,D6,G,G1,G4,G7,T2.	०त्मानो for ०त्मानम्
13b)	D1,D2.	०शक्ति } for ०भक्तिम्
	D4.	०भक्ति }
	G3.	०भक्तम् }
	M,M2,T1,T2.	भक्तिसमन्वितः for ०भक्ति समास्थिता·
	M1	०तम् for ०ताः
13)	D,D3,D4.	Om.
14b)	D1,D2,G,G7.	०निधि. for ०करः
	G4	Om. ०णाकर·
14)	D,D3,D4,	Om.
15b)	T1.	०जात० for ०मित०
15c)	D1.	तया } for तु या०
	D6.	त्वया }
	G3,G4,M,M1,M2,T1,T2	त वा० }
15)	D,D3,D4.	Om.
16b)	T1	तेषा for सूतः
16c	D5,G3,M,M1,M2,T1,T2.	देवम् } for विद्याम्
	D6.	सर्वम् }
16d)	D2,G1,G5,G6,G7,T1.	त्वा for त्य
16)	D,D3,D4.	Om.

सूत उवाच

ब्राह्मं[१] पाद्मं[२] वैष्णवं[३] च शैवं[४] भागवतं[५] तथा ।
भविष्य[६]न्नारदीयं[७] च मार्कण्डेय[८]समाह्वयम् ॥ १७ ॥
आग्नेयं[९] ब्रह्मवैवर्तं[१०] लैङ्गं[११] वाराहमेव[१२] च ।
स्कान्दं[१३] च वामनं[१४] चैव कौर्मं[१५] मात्स्यं[१६] च गारुडम्[१७] ॥१८॥
ब्रह्माण्डं[१८] चेति पुण्योऽयं पुराणानामनुक्रमः ।
अन्यान्युपपुराणानि कथितानि महर्षिभिः ॥ १९ ॥
अष्टादशपुराणानि श्रुत्वा संक्षेपतो द्विजाः ।

Between verse No.		
16 & 17)	G1,	श्रीसू० for सू०
	D4,D5,G3,M,M1,M2,T1,T2.	सूतः- for सूत उवाच -
	D,D3.	Omit सूत उवाच -
	D4.	Adds महादेव नमस्कृत्य प्रोवाच सूर्यसहिता after सूत उवाच - and before ब्राह्मच पाद्मच
17c)	D1,D4,D6,G,G5,G6,G7,T,T1,T2.	०ष्यम् for ०ष्य०
17)	D,D3.	Om.
18a)	D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,T,T1,T2.	कै० for वै०
18b)	D4,D5,G4,M,M1,M2,T1,T2.	०सञ्जितम् for ०मेव च
	G3.	०सञ्जिकम् for ०मेव च
18c)	G6.	Om स्कान्दम् ; M Om च
18d)	T.	०र्म्यम् for ०र्मम्
	D6.	पराशरम् for च गारुडम्
18)	D,D3.	Om.
19b)		०मुप for ०मनु
19ab)	D6.	गारुड च ततः पश्चात् ब्रह्माण्ड च तत.परम् । for ब्रह्माण्ड चेति पुण्योऽय पुराणानामनुक्रम० ।
19d)	M.	श्रुत्वा सङ्क्षेपरूपत. for कथितानि महर्षिभिः
	M2.	Om र्षिभिः
19)	D,D3	Om.
20b)	D5,G3,G4,M1,M2,T1,T2.	०रूपत for ०तो द्विजा
20ab)	D6.	०ना कर्ता सत्यवतीसुतः for ०नि श्रुत्वा सक्षेपतो द्विजाः
	M	Om.

तान्यप्यहं प्रवक्ष्यामि कथितानि शिवाज्ञया ॥ २० ॥
आद्यं सनत्कुमारोक्तं[१] नारसिंहं[२] ततः परम् ।
तृतीयं स्कान्दमुद्दिष्टं[३] कुमारेण तु भाषितम् ॥ २१ ॥
चतुर्थं शिवधर्माख्यं[४] पुराणं नन्दिनेरितम् ।
ततो दुर्वाससा[५] प्रोक्तं नारदीयं[६] ततः परम् ॥ २२ ॥

20c)	D1.	०ह सप्र for ०प्यह प्र
	D5.G3,G4,M,M1,M2,T1,T2.	तेषामनुक्रम वक्ष्ये for तान्यप्यह प्रवक्ष्यामि
20d)	D5,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2.	सर्वपापविशोधकम् ॥ for कथितानि शिवाज्ञया ॥
20cd)	D6.	अन्यान्युपपुराणानि मुनिभि· कीर्तितानि च ॥ for तान्यप्यह प्रवक्ष्यामि कथितानि शिवाज्ञया ॥
20)	D,D3,D4.	Om.
21a)	G6.	Om. सनत्कुमा for क्तम्
21c)	D1,G,G5.	स्क० for स्का०
	G3,G4,M,M2,T2.	स्कान्दसज्ञ कुमारेण
	D4,D5.	नादसज्ञ कुमारेण } for तृतीय स्कान्दमुद्दिष्टम्
	M1	नन्दसज्ञ कुमारेण
	G2,G5.	०मित्युक्त for ०मुद्दिष्टम्
21d)	D4,D5,G3,G4,M,M1,M2,T2.	कथित तदनन्तरम् ॥ for कुमारेण तु भावितम् ॥
21cd)	D6.	नन्द्याख्य शिवधर्माख्य दौर्वास नारदीयकम् ॥ for तृतीय स्कान्दमुद्दिष्ट कुमारेण तु भाषितम् ॥
	M1	Om.
21)	D,D3.	Om.
22a)	D4,	Om चतुर्थम्
	D6,	कापिल वामन प्रोक्त for चतुर्थ शिवधर्माख्यम्
22b)	D4.	Om पुराणम्
	D6	ब्रह्माण्ड वारुण तथा । for पुराण नन्दिनेरितम् ।
22c)	G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T	अ० for त०
	D1,D2,G,G1,G2,G3,T.	दूर्वाससप्रोक्तम् } for दुर्वाससा प्रोक्तम्
	G4,T2.	दौर्वाससप्रोक्तम्
	D6.	वालीव सिष्ठलैङ्ग च for ततो दुर्वासा प्रोक्त
22d)	D6.	साम्बमाहेश्वर तथा । for नारदीयं ततःपरम् ।
22)	D,D3,T1.	Om.

कापिलं[9] मानवं[c] चैव तथैवोशन[a]सेरितम् ।
ब्रह्माण्डं[10] च ततः पुण्यं वारुणाख्यं[11] ततः परम् ॥
ततः काली[12]पुराणाख्यं कालकण्ठं च नामतः ।
ततो वासिष्ठ[13]लिङ्गाख्यं नाम्ना माहेश्वरं त्विति ॥ २४ ॥
ततः साम्ब[14]पुराणाख्यं सुसूक्ष्ममिति चेरितम् ।
ततः सौर[15]पुराणाख्यं सावित्रमिति चेरितम् ॥ २५ ॥

23a) G5. कापिलो } for कापिलम्
M2. कपिलम् }
D4. Om. चैव

23b) D4. उशनसेरितम् ।
for तथैवोशनसेरितम् ।

23ab) D6. सौरं पाराशर चैव मारीच भार्गवं ततः ।
for कापिल मानव चैव तथैवोशनसेरितम् ।

23c) D4. Om. च ततः पुण्यम् ; M2. Om. च त

23d) D4. वारुण.....
for वारुणाख्यं ततःपरम् ॥

23) D,D3,T1. Om.

24a) D1. Om. ततः ; T2 लि for ली ; M2 क for का

24b) G1,G3. कर्णम् for कण्ठम्
G4. सावित्रमिति चेरितम् ।
for कालकण्ठ च नामतः ।

24c) D. Om. ततो
D2,D4,D5. ०लैङ्गा } for ०लिङ्गा
G1. ०लैङ्ग्चा }

24d) T2. नाम विश्वेश्वरम् for नाम्ना माहेश्वरम्

24cd) G4. Om.

24) D,D3,D6. Om

25a) D4. Om. ततः
D1. शा० for सा०
T2. ०म्बन् for ०म्ब

25d) G. ०त्री० for ०त्र०

25cd) T1. Om.

25) D,D3,D6,G4. Om.

पाराशर्यं[१६] च मारीचं[१७] भार्गवं[१८] मुनिपुङ्गवाः ।
सर्वाण्युपपुराणानि शिवज्ञानकराणि वै ॥ २६ ॥
स्कान्दमद्याभिवक्ष्यामि लक्षग्रन्थविनिर्मितम् ।
षड्विधं संहिताभेदैः पञ्चाशत्खण्डमण्डितम् ॥ २७ ॥
संहितान्त्या बुधास्तासु या सा सौरसमाह्वया ।
तामहं वः प्रवक्ष्यामि संहितामतिशोभनाम् ॥ २८ ॥

26a)	M1,M2,T1.	०रम् for ०र्यम्
26b)	G4.	Om. निपुगवाः
26ab)	D6.	Om.
26c)	G4.	Om स
	T.	०ण्येव प्रु० for ०ण्युपपु०
26)	D,D3.	Om.
27a)	D3.	Om. स्कान्दमद्याभि
	D5,G.	०पि० for ०भि०
27b)	D6.	०क्ष्य० for ०क्ष०
27c)	G1.	०धा for ०धम्
27d)	D3,D5,D6,G,G1,G2,G4, G5,G6,G7,M1,M2,T.	०भेदितम्॥ } for मण्डितम्॥
	G3.	०भेदतः॥ } for मण्डितम्॥
	M2.	०शम् for ०शत्
27)	D,D4.	Om.
28a)	D6.	०ताभ्यां } for ०न्त्या
	G3,G4,M2,T1.	०न्या } for ०न्त्या
	G7	०सु } for ०न्त्या
	G4,T2.	बुधस्ताभिः for बुधास्तासु
28b)	G4.	यया } for या सा
	G7.	यासौ } for या सा
	T2.	या या } for या सा
28c)	D1,D2.	सं प्र० for वः प्र०
	G6.	Om. तामहं वः प्र
28)	D,D4.	Om.

पुरा सूरसमाख्येन कथिता भानुना यतः ।
याज्ञवल्क्याय तेनैव संहिता सौरसंहिता ॥ २९ ॥

सौरसंज्ञा तु सा त्वत्र ग्रन्थतस्तु सहस्रतः ।
निर्मितः सर्वविज्ञानसागरा पावनी परा ॥ ३० ॥

प्राधान्येन महादेवः पुराणैरखिलैरपि ।
तात्पर्येणाम्बिकानाथः सर्वज्ञः प्रतिपाद्यते ॥ ३१ ॥

तच्छेषत्वेन रुद्रश्च तदंशः प्रतिपाद्यते ।
तथा विष्णुस्तथा ब्रह्मा तथा देवा अपि द्विजाः ॥३२ ॥

29a)	D3,G2,G5.	०र्य for ०रः
29b)	G4.	Om. भानुना यतः
29ab)	D4.	Om
29c)	D1,G.	०ल्का० for ०ल्क्या० ; T1. ०वम् for ०व
29d)	T1.	०ङ्गि० for ०हि०
29cd)	D4.	इय स्कान्दे भानुनोक्ता याज्ञवल्क्याय for याज्ञवल्क्याय तेनैव सहिता सौर०
29)	D.	Om
30a)	M.	या for सा
	G4.	०न्च० } for त्व०
	G5.	त० } for त्व०
	G6.	Om. सा त्वत्र
30b)	T1.	तत्र सारम् for ग्रन्थतस्तु
	D5.	कम् } for तः
	G3.	कः } for तः
	T1.	०सयता for ०सागरा
30d)	D.	Om.
31)	D.	Om.
32b)	D4.	विष्णुब्रह्मादिदेवताः । for तदश. प्रतिपाद्यते ।
	G7.	०दी for ०द०
32c)	D4.	तत्रेश्वरस्तु दशभिः } for तथा विष्णुस्तथा ब्रह्मा
	T1.	विष्णुस्तथा ब्रह्म तथा } for तथा विष्णुस्तथा ब्रह्मा
32d)	D4.	चतुर्भिर्विष्णुरुच्यते ॥ for तथा देवा अपि द्विजाः ॥
	G3.	वेदा for देवा
32)	D.	Om.

कथ्यते दशभिर्विप्राः पुराणैः परमेश्वरः ।
चतुर्भिर्भगवान् विष्णुर्द्वाभ्यां ब्रह्मा जगत्पतेः ॥ ३३ ॥
एकेनाग्निस्तथैकेन भगवांश्चण्डभास्करः ।
सर्वैः सर्वाः समाख्याता देवता अपरा अपि ॥ ३४ ॥
रुद्रविष्ण्वादिदेवानां यः कर्ता शिवसंज्ञितः ।
स एव सर्वमानानां निष्ठा साम्बः सनातनः ॥ ३५ ॥
अष्टादशपुराणानां कर्ता सत्यवतीसुतः ।
तेषामेव प्रवक्तारं स मुनिर्मामचोदयत् ॥ ३६ ॥
पुराणैरेव वेदार्थो विस्पष्टो जायतेऽखिलः ।
यश्चतुर्वेदविद्विप्रः पुराणं वेत्ति नार्थतः ॥ ३७ ॥

33a) D4. द्वाभ्या वालातिरेकेण for कथ्यते दशभिर्विप्राः
G4. ०प्र for ०प्राः
33b) D4. तथैकेनैव भास्करः। for पुराणैः परमेश्वरः।
33c) D5,D6. कथ्यते for भगवान्
33d) D1,D2,G. प्रकीर्तितः। for जगत्पतिः।
33cd) D4. Om.
33) D. Om
34b) D5 ०स्कः। for ०स्करः।
34ab) D4. Om.
34) D. Om.
35) D. Om. ; Before 36c) D4. Adds व्यासः
36c) T1. प्रकारे तु for प्रवक्तारम्
36d) D1. ०न० for ०म०
D4. व्यासो मा०
D5. गुरुर्मा } for मुनिर्मा०
G,M,M1,M2,T1. ०योज० for ०चोद०
36) D. Om.
37b) D5. नाथते खलु।
G5. ज्ञायते खलु। } for जायतेऽखिलः।
D3,D6,G3,G4,G6,G7,M1,T1,T2. खलु।
G,T. ०खिलम्। } for ०खिलः।
37cd) D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,M1,M2,T,T1. Om.
37) D,M. Om.

तं दृष्ट्वा भयमाप्नोति वेदो मां प्रतरिष्यति ।
पुराणेन ततः साक्षाद्वेदं समुपबृंहयेत् ॥ ३८ ॥
बिभेति मानवाद्वेदः पुराणाभ्यासवर्जितात् ।
यस्तु वेदविरुद्धांशः पुराणेष्वखिलेषु च ॥ ३९ ॥
तदंशस्तु परित्याज्यः सर्वथा वैदिकैरपि ।
तन्त्रावलम्बनेनैव पुराणानि च कानिचित् ॥ ४० ॥
साक्षाद्वेदविरुद्धार्थं प्रवदन्ति क्वचित् क्वचित् ।
अधिकारिविभेदेन नैव वेदपरं प्रति ॥ ४१ ॥
स्मृतिष्वपि गतिर्ह्येषा ताः कर्म प्रवदन्ति हि ।
प्राधान्येन बुधा अर्थाद्वदन्ति च महेश्वरम् ॥ ४२ ॥

---

38) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6, G,G1,G2,G3,G5,G6,G7, M,M1,M2,T,T1. } Om.

39a) D1,D2,D3,D4,D5,D6, G,G1,G2,G3,G4,G5, G6,G7,M,M1,M2,T,T1. } मामयम् / समयम् } for मानवाद्

39b) D3,G3,M1,M2, ०तम्। / D4,. ०ताम्। / D5,D6,G6,G7,M,T2,. ०तिः। } for ०तात्।

39c) D3. ०त्तु / M,M1,M2,T1 ०श्च } for ०स्तु

G4. Om. यस्तु

39d) M. ०ष्वपि ॥ for ०षु च ॥

39) D. Om.

40b) T1. ०दा for ०था

D3,D4,D5,G3,G4,T2 सकलै० for वैदिकै०

40d) D4. हि for च

40) D. Om.

41c) D1. ०र० for ०रि०

41cd) Om. भेदेन नैव वेद

41) D. Om.

42b) D5. क्रमम् for कर्म

42) D. Om.

ब्रह्म सर्वजगन्मूलं तज्ज्ञानं तस्य साधनम् ।
भस्मनोद्धूलनं तिर्यक् त्रिपुण्ड्रं शिवपूजनम् ॥ ४३ ॥
प्राधान्येन पुराणानि प्रवदन्ति हि सादरम् ।
वेदसिद्धेषु धर्मेषु मतिर्येषां विजायते ॥ ४४ ॥
दुर्लभाः खलु ते सर्वे नैव संशयकारणम् ।
वैभवं सर्ववेदानां कः पुमान् वक्तुमर्हति ॥ ४५ ॥
शिव एव खलु प्राज्ञो यथावद्वक्तुमर्हति ।
ब्राह्मणानां च वेदानां वैभवं केवलैर्नृभिः ॥ ४६ ॥
शक्यते नैव विज्ञातुं कल्पकोटिशतैरपि ।
प्रसादादेव रुद्रस्य भवानीसहितस्य तु ॥ ४७ ॥

43a)	M,M1,T1,T2.	०ह्मा for ०ह्म
43d)	G7,	Om. ०शिव
43)	D	Om.
44a)	G4.	Om धान्येन
	D5,D6,G6,G7,M,T2,	०तिः ।
44c)	D1,D2.	मार्गे० for धर्मे०
44d)	G6.	Om. षा विजायते ॥
44)	D	Om.
45a)	G6.	Om. दुर्ल०
45c)	D6.	देवा० for वेदा० ; T2. तस्य for सर्व०
45d)	D1,D2,D6,G,M,T	०सि ॥ for ०ति ॥
45cd)	D4.	Om
45)	D.	Om.
46b)	D1,D2,	०सि । for ०ति ।
	G6.	Om. ०यावद्वक्तुमर्हति ।
46ab)	D4,T2.	Om.
46d)	T2.	०व· for ०वम् , D5,G5. ०लम् for ०लैः
	G4,T2.	न हि ॥ for नृभिः ॥
46)	D.	Om
47c)	G6,T.	प्रा० for प्र०
47d)	G6.	Om. भवानीसहि ; D3,D4,G3,M. च for तु
47)	D.	Om.

शक्यते वेदितुं तेषां वैभवं किञ्चिदास्तिकाः! ।
विश्वाधिको महादेवः कृपया केवलं बुधाः ॥ ४८ ॥

धरण्यां विप्ररूपेण वर्तते खलु नान्यथा ।
अविनीतोऽपि बालोऽपि ज्ञानहीनोऽपि ब्राह्मणः ॥ ४९ ॥

पूज्यः सर्वजनैर्नित्यं स शिवः खलु नेतरः ।
ब्राह्मणानां शरीरेषु वर्तन्ते सर्वदेवताः ॥ ५० ॥

वाचि वेदाः सहाङ्गैश्च ततः पूज्या हि ब्राह्मणाः ।
किञ्चिन्मात्रमपि प्राज्ञा वेदानां वाचि विद्यते ॥ ५१ ॥

येषां ते पूजनीया हि सर्वदा सर्वजन्तुभिः ।
वेदस्याध्ययनेनैव वेदार्थः परमेश्वरः ॥ ५२ ॥

---

48) D. Om.
49b) T1. च महेश्वर.। for खलु नान्यथा।
49d) D1,D2,D3,D4,G4,G5,G7, M,M1,M2,T,T1,T2. } वाडव.॥
D5,G,G1,G2. } बान्धवः॥ } for ब्राह्मण॰॥
D6. } साधवः॥ } for ब्राह्मण॰॥
G6. } बाधप.॥ } for ब्राह्मण॰॥
49cd) T1. दुर्विज्ञेयो वादिग्रश्च ततः पूज्यो हि for अविनीतोऽपि बालोऽपि ज्ञानहीनो हि
49) D. Om.
50b) M. दुर्लभः। for नेतरः।
50d) G6. Om. वर्तन्ते सर्व
50) D,G4,T1,T2. Om.
51b) D4. ते सदा। } for ब्राह्मणा॰।
D5. बान्धवा॰। } for ब्राह्मणा॰।
M,M1,M2. वाडवा॰। } for ब्राह्मणा॰।
51ab) G4,T1,T2. Om.
51d) G4,T2. ०नामपि for ०ना वापि ; D3,D4 ०पि for ०चि
D1,T,T1,T2. वर्त० for विद्य०
51) D. Om.
52a) G4. Om. ते पूज ; G6. Om. ते पूजनीया हि
52b) G7. Om. दा सर्व
52) D. Om.

प्रसन्नः पार्वतीनाथः परिज्ञानं ददाति हि ।
महादेवप्रसादेन खलु वेदार्थविद्भवेत् ॥ ५३ ॥
नेतरस्य ततः शम्भुं सादरं नित्यमर्चयेत् ।
मेरुशृङ्गे पुरा रम्ये सर्वयोगिनिषेविते ॥ ५४ ॥
पाराशर्यो महायोगी व्यासः सर्वार्थवित्तमः ।
भूत्वा पञ्चाग्निमध्यस्थो वाग्यतो विजितेन्द्रियः ॥ ५५ ॥
आम्नायान्तैकसंवेद्यं साम्बं संसारभेषजम् ।
नीलकण्ठं विरूपाक्षं चन्द्ररेखावतंसकम् ॥ ५६ ॥
तताप परमं घोरं तपः सन्तर्पयच्छिवम् ।
तपसा तस्य सर्वज्ञः संसारोदधितारकः ॥ ५७ ॥

---

53) D. Om.

54a) D1. वित्तमः भूत्वा शम्भु for नेतरस्य ततः शम्भुम्

D6. Om. र

54b) M,M1. सदारम् } for सादरम्
D5. सतारम् }

54c) G3. महा० for पुरा

54) D. Om

54cd) D4. Reads in prose order follows· कथा - पुरा व्यास. पञ्चाग्निमध्यस्थ तप· तप्त्वा शिव साक्षात्कृत्वा तत्प्रसादेन वेद चतुर्धा कृतवान्।

55c) G3 कृ० for भू०

55d) M,M1,M2 निय० for विजि०

55) D,D4. Om.

56a) D5. आम्नायान्तेन } for आम्नायान्तैक०
T1. आम्नायान्त सु० }

56b) G4. Om. सार

56c) G4,T2. ०ग्रीवम् for ०कण्ठम्

56d) G3. ०ले० for ०रे० ; G7. Om. रेखा and कन्

56) D,D4. Om.

57b) G4,T2. ०तः for ०पः ; T1. सतोषयन् for संतर्पयन्
D1,D2,D3,G,G1,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2. ०च्छि० for ०च्छि०

57c) G4. Om. तपसा

57) D,D4. Om.

प्रसन्नः परया शक्त्या सह सन्निहितोऽभवत् ।
तं दृष्ट्वा रुद्रमीशानं कृष्णद्वैपायनो मुनिः ॥ ५८ ॥
प्रणम्य लोकरक्षार्थं प्रसादादेव शूलिनः ।
अप्रकाशयदाम्नायमशेषार्थावतंसकम् ॥ ५९ ॥
चतुर्धा कृतवान् विप्रा यथापूर्वं सनातनम् ।
एकविंशतिभेदेन ऋग्वेदं कृतवान् मुनिः ॥ ६० ॥
शाखानां तु शतेनैव यजुर्वेदमथाकरोत् ।
सामवेदं सहस्रेण शाखानां तु प्रभेदतः ॥ ६१ ॥
आथर्वणमथो वेदं बिभेद नवकेन तु ।
अथ शिष्यान् स जग्राह चतुरो वेदपारगान् ॥ ६२ ॥

58a) G4,T1,T2. भ० for श०
58b) D1,G3,M2. भवे० for ऽभव०
58c) G. ०नः for ०नम्
58) D,D4. Om.
59c) G4. अप्रकाशो यथा० } for अप्रकाशयदा०
T1. प्रकाशपिण्डमा० }
G7. ०शम् for ०श०
59d) M. ०र्थप्रकाशकम्॥ } for ०र्थावतसकम्॥
M1,M2,T1. ०र्थविभासकम्॥
G7. ०र्थप्रभासकम्॥
59) D,D4,T2. Om.
60d) D4. तु विभेदितम्॥ for कृतवान् मुनिः॥
T1. पुनः॥ for मुनिः॥
60) D,D4,T2 Om.
61b) D5,M2. ०वेंद त० for ०वेंदग०
61d) T1 च वि० for तु प्र०
61) D,D4. Om.
62a) D1,D2,D6,G,G1,G2, G5,G6,G7,T,T2. } अ० for आ०
G3. ०तो for ०थो
62) D,D4. Om.

सुमन्तुं जैमिनिं चैव वैशम्पायनसंज्ञितम् ।
पैलसंज्ञमथ प्राज्ञं व्यासः सत्यवतीसुतः ॥ ६३ ॥
ऋग्वेदश्रावकं पैलं जग्राह स महामुनिः ।
यजुर्वेदप्रवक्तारं वैशम्पायनमेव हि ॥ ६४ ॥
जैमिनिं सामवेदस्य सुमन्तुमितरस्य च ।
ऋग्वेदस्य तु शाखानां श्रावकानेकविंशतिम् ॥ ६५ ॥
जग्राह वेदविच्छ्रेष्ठः कृष्णद्वैपायनो मुनिः ।
यजुःशाखाशतस्यापि श्रावकाणां शतं मुनिः ॥ ६६ ॥

63a)	G5.	सुमन्तुर्जैमिनिश्चैव for सुमन्तु जैमिनि चैव
	G4.	बैल्वम् for चैव
63b)	G7.	०मेव च ifor ०सञ्जितम् ।
63c)	G2,G5.	०ज्ञा for ०ज्ञम् , G6. Om. ०मथ ;
	M,M1,M2,T1.	०ज्ञ महाप्राज्ञम् for ०ज्ञमथ प्राज्ञम्
63)	D.	Om.
64b)	G5.	सजग्राह for जग्राह स
64d)	D6,M,M1,M2,T1.	च for हि
64)	D,D4.	Om
65b)	T1.	तु for च
65ab)	G4.	Om सामवेदस्य सु
65c)	D1,D2,D6,G,G2,G5,G6,G7,T,T2.	०या· } for नाम्
	D5,G1,G3,G4	०याम् } for नाम्
	T1	Om. तु
65d)	T2	०कस्यैक० for ०कानेक०
	D1,D5,M1	०तिः for ०तिम्
65cd)	T1.	शाखास० for शाखाना
65)	D,D4	Om.
66a)	D3,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2.	जगृहे for जग्राह
	M,M1,M2.	०ष्ठाः } for ०ष्ठः
	G7	०ष्ठ } for ०ष्ठः
	T1.	०ष्ठान् } for ०ष्ठः
66c)	M.	यजुर्वेदस्य शाखानाम् for यजुःशाखाशतस्यापि
66cd)	G2,G5.	Om.
66)	D,D4.	Om.

श्रद्धया परिजग्राह पराशरसुतः स्वयम् ।
सामशाखासहस्रस्य मुनीनां तु सहस्रकम् ॥ ६७ ॥
जग्राह मुनिशार्दूलः साक्षात् सत्यवतीसुतः ।
आथर्वणस्य वेदस्य शाखाभेदप्रवर्तकान् ॥ ६८ ॥
मुनीन् जग्राह सर्वज्ञः पाराशर्यो नवास्तिकान् ।
वेदानामपि शाखानां श्रावका ये मुनीश्वराः ॥ ६९ ॥
सर्वे तेऽहिंसयोपेताः सत्यास्तेयदयान्विताः ।
ब्रह्मचर्यार्जवाभ्यां च क्षमाधृतिमिताशनैः ॥ ७० ॥
शौचसन्तोषदान्तैश्च तपसा लज्जयापि च ।

67b) D1,G3. पा० for प० ; G4. Om. ०राशर

67c) D5,D6,G,G1,G4,G6,G7,M1,M2T,T1. ०म्र' for ०म०

D3. साम्नः सहस्रशाखस्य } for सामशाखासहस्रस्य

G3. साम्न' शाखासहस्र च }

67d) D3,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. च for तु

67) D,D4. Om.

68c) D1,D2,D4,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,M,M2. अ० for आ०

68) D. Om.

69b) D3,D4,D5,D6,G,G1,G2, G3,G5,G6,G7,T. } ०का. ॥ for कान् ॥ ; G4. Om. वास्तिकान्

69) D. Om.

70a) D4. ते हिसयापे० for तेऽहिसयोपे०

70b) G1,G7. ०या० for ०य०

70c) D1. ०तवा० } for ०र्जवा०

T. ०श्रमा० }

70d) G3. ०क्षे for ०क्ष०

G3. ०मिता. } for ०मिता०

D5. ०विना० }

70) D. Om.

71a) D4,G3,G4,M1,M2T2. ०दानै' }

M. ०मानैः } for दान्तैः

D5. ०गानै' }

71b) G7. Om. लज्ज ; G4. Om. यापि च ; T. प्रज्ञ० for लज्ज०

71ab) M1. Om. न्तैश्च तप ज्जयापि

आस्तिक्येन च मत्या च सिद्धान्तश्रवणेन च ॥ ७१ ॥
व्रतेन च जपेनैव संयुक्ताः सर्वदादरात् ।
स्वस्तिकाद्यासनोपेताः प्राणायामपरायणाः ॥ ७२ ॥
प्रत्याहारपरा नित्यं धारणाध्यानसंयुताः ।
समाहितधियः सम्यक् शिवभक्तिपरायणाः ॥ ७३ ॥
शिवार्चनपरा नित्यं वेदसिद्धेन वर्त्मना ।
तीर्थसेवापरा नित्यं मातृशुश्रूषणे रताः ॥ ७४ ॥
पितृशुश्रूषणोपेताः सर्वदातिथिपूजकाः ।
अभ्यागतानां सर्वेषां पूजकास्तु विशेषतः ॥ ७५ ॥

71c)	D1.	अ० for आ० ; G4. Om. मत्या च
71d)	G3.	रता ॥ for ०न च
71)	D	Om.
72a)	G6.	प्रत्ते० for व्रते० ; M. दमे० for जपे०
72b)	G7	०ण० for ०णा० ; M1. Om. रायणा
72)	D.	Om.
73a)	M1.	Om. प्रत्याहारपरा ; T1. Om. नित्यम्
73b)	G3. G7.	वेदसिद्धेन वर्त्मना धरणाद् ध्यानसयुतः। } for धारणाध्यानसयुताः।
	G5T2.	०ण० for ०णा०
73ab)	T1	Om नित्य धारणाध्यानसयुता ।
73c)	D5	धरा० for समा०
	M.	०मन for ०धिय·
73cd)	G3,T1.	Om
73)	D,G1	Om.
74ab)	G3.	Om.
74c)	M.	०रता for ०परा ; M1. Om तीर्थसे
74)	D.	Om.
75b)	D5,G,G1,G2,G5,G6,T.	०था० for ०दा० ; G7. ०र्वे for ०र्वदा०
75ab)	G3.	Repeats verse No. 73 above between verse No. 75ab and 75cd.
75c)	D5.	०सका० for ०गता०
75d)	G4.	Om. जकास्तु
75)	D,T1.	Om.

आर्तानामपि सर्वेषां मातृवद्रक्षका भृशम् ।
कामक्रोधमहालोभामर्षमोहविवर्जिताः ॥ ७६ ॥
रोषमोहविनिर्मुक्ता दम्भदर्पादिवर्जिताः ।
कुत्सिताचारनिर्मुक्ताः कुशास्त्रार्थपराङ्मुखाः ॥ ७७ ॥
परापवादनिर्मुक्ताः परद्रोहविवर्जिताः ।
सुतर्कसहिता नित्यं कुतर्कविमुखास्तथा ॥ ७८ ॥
निद्रालस्यादिनिर्मुक्ता निर्द्वन्द्वा निरुपद्रवाः ।
निरस्ताशेषदोषाश्च समस्तगुणभाजनाः ॥ ७९ ॥
शिखाजटाः सर्वजटा अजटा आस्तिकोत्तमाः ।

76c) D1D2,G,G1,G2,T. ०दा० for ०हा०
D3,D4,D5,D6,G2,M,M1,M2. लोभ० } for ०लोभा
G3,G4,T2. मोह० }
76d) D3,D4,D5,G4,M,M1,M2,T2. ०हर्ष० } for ०मर्ष
G3. ०मद० }
D1. ०दोषा०
D2. ०दोष०
D5,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,M1,M2,T2. ०रोष० } for ०मोह०
G3. ०मान०
M. ०शोक०
76) D,T1. Om.
77a) D5,D6,G4,M,M1,M2. लोभ० for रोष
D4. ०शोक० } for ०मोह०
D3. ०लोभ० }
77d) D6. अ० for कु०
D5. ०स्त्रे च for ०स्त्रार्थ०
77) D,D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T,T1,T2. Om.
78b) D6. ०विनिव० for ०विव०
78ab) D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T,T2. Om.
78) D,D1. Om.
79a) G1,G7. Om.
79ab) D. Om.
79) T1. Om.
80b) D3,D4. ०रा० for ०टा०
80ab) T1. Om.

अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैर्भस्मदिग्धकलेवराः ॥ ८० ॥

ऋषय ऊचुः

भगवन्! सर्ववेदान्तैः किं वस्तु प्रतिपाद्यते? ।
तस्य किं लक्षणं साक्षात्? कानि नामानि तस्य तु? ॥ ८१ ॥

कीदृशं तत्परिज्ञानम्? केन तज्ज्ञायतेऽचिरात् ।
केन मुक्तिः? पराङ्गानि कानि ज्ञानस्य? सत्तम! ॥ ८२ ॥

कस्मिन् सर्वाणि कर्माणि पर्यवस्यन्ति वस्तुनि? ।
वेदान्तेषु समस्तेषु किं वा सारतरोत्तमम्? ॥ ८३ ॥

ब्राह्मणस्य विशेषेण वेदेषु सकलेषु च ।
को धर्मो विहितः साक्षादन्यस्य च मुनीश्वर! ॥ ८४ ॥

80c) T1. Om. अग्निरित्या

80d) D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2. } ०तनूरुहाः ॥ for ०कलेवराः ॥

Before 81a) D,D3,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,T,T2.. ऋषयः- } for ऋषय ऊचुः ।
M1. मुनयः- }

D5,G3,M,M2,T1. Om. ऋषय ऊचुः-

81b) D6. ०प० for ०पा०?

81c) D1,D2. ब्रूहि for साक्षात्

82a) T2 ०त्त्वावि० for ०त्परि० ;

G4. Om. त्परिज्ञानम् ?

82b) D5. ते० for के० ; D. न for तत् ;

D1,D2,D3,D5,G,G5,M2,T,T1,T2 जा० for ज्ञा०

82c) D,G3,M. व०for ष०

82d) D3. ०त० for ०न०

83b) M1. Om. पर्यंत

83ab) G4. Om. र्माणि प

83d) D5. सरोत्तमम् ॥ } for ०तमोत्तमम् ?॥
G3,G4. मथोत्तमम् ॥
G5. सार नरोत्तमम् ॥

84b) G6. ०ष्वपि। for ०षु च। ; M,M1. Om. च

84ab) G4. Om.

कीदृशो धर्मसंज्ञस्तु? कीदृशोऽधर्मसंज्ञकः? ।
सर्वं नः सङ्ग्रहेणैव ब्रूहि कारुणिकोत्तम! ॥ ८५ ॥

सूत उवाच

एवं मुनीश्वरैः पृष्टः कृष्णद्वैपायनो मुनिः ।
उवाच सकलं सम्यक् क्रमेण करुणाबलात् ॥ ८६ ॥

श्रीवेदव्यास उवाच

शिवस्वरूपं वेदान्तैः समस्तैः प्रतिपाद्यते ।
तद्रूपं सत्यविज्ञानसुखानन्दैकलक्षणम् ॥ ८७ ॥
शिवः शम्भुर्महादेवस्तत्सदोमीश्वरः परः ।

85b) T1T2. ०ज्ञितः । for ०ज्ञकः? ॥
85d) D. वक्तुमर्हसि सत्तम ॥ for ब्रूहि कारुणिकोत्तम! ॥
G4. पौराणिको० for कारुणिको०
Before 86a) D5,G,G1,G2,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T,T1. सूतः- } for सूत उवाच-
G5. श्रीसूतः- }
T2. Om. सूत उवाच-
86a) G7,T2. ०रः for ०रैः ; G6. प्रष्टुम् for पृष्ट
86b) G4. Om.
86c) T1. वचनम् for सकलम् ;
G4. Om. उवाच सकलम्
D1. ०म्य० for ०म्यक्
86d) D1. क्रूर्मे for क्रमे०
86cd) D4. Om.
Before 87a) D,D3,D4,G4,T1,T2. व्यासः- } for श्रीवेदव्यास उवाच-
G,G6. श्रीव्यासः- }
D5. श्रीवेदव्यासः-
G3 Om. श्रीवेदव्यास उवाच-
87c) M. ०ज्ज्ञेयम् for ०द्रूपम् ; G3. तु for ०त्य०
D5,G4,T2. ०नम् for ०न०
87d) D1,D2. ०मुखानन्तै for ०सुखानन्दै०
88a) D. स्वयम् for शम्भुः
88b) D. स त० for तत्स० ; T2. ०ता० for ०दो०
G,M,M1,M2,T,T1,T2. ०रम् for ०रः ।

ब्रह्मा रुद्रस्तथेशान ईश आत्मा हरोऽक्षरः ॥ ८८ ॥
एवमादीनि नामानि तस्यासाधारणानि वै ।
प्रत्यग्ब्रह्मैकताकारं विज्ञानं नेतरद्विजाः! ॥ ८९ ॥
वेदान्तैरेव विज्ञानं जायते नापरैः सदा ।
तेन मुक्तिः पराज्ञानि शमादीनि तपोधनाः! ॥ ९० ॥
सर्वकर्माणि विज्ञाने पर्यवस्यन्ति मुक्तिदे ।
अत्याश्रमसमाख्यं यत् व्रतं पाशुपतं परम् ॥ ९१ ॥

88c) D,D1,D2,G4,G5,T2. ०ह्म for ०ह्मा
D3,D4,G3. विष्णु० for रुद्र०
T2. ०सदे० for ०स्तथे०
88d) M,M1,M2,T1. ०रम् for ०रः
88cd) T1. शानो भवादृश for शान ईश आत्मा
89b) G7,M,M2,T,T2. ०स्य for ०स्या०
89c) D. ०क्य० for ०क०
D1,D2,G,G1,G2,T. ०र for ०रम्
G5. ०ब्रह्मैकतैकान्त०
M. ०ब्रह्मैकतार हि } for ०ब्रह्मैकताकारम्
M1,M2,T1. ०ब्रह्मैकमाकारम्
89cd) D5. Om.
90a) D,D3,D4,D6,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2. } तत् for वि०
90b) M. नापरः } for नापरैः ; G4. Om.
T1. नेतरै·
T1. ०क्तेः for ०क्तिः
90c) G3,M,M2. व० for प० ; G4. Om
90d) T1. निबोधय for तपोधनाः! ॥
90) D5. Om.
91c) D. अत्याश्रमाख्य यत् प्रोक्तम्
G3,G4. यस्याश्रम समास्थाय
M,M1,M2. यत्याश्रम समास्थाय } for अत्याश्रमसमाख्य यत्
T2. यस्याश्रयं समास्थाय
D4. ०तद् for ०यत्
91d) D. तद्वै for व्रतम् ; M1. द्रु० for व्र०

वेदान्तेषु समस्तेषु तत् सारतममुत्तमम् ।
ब्राह्मणस्य विशेषेण धर्मोऽयमपरस्य च ॥ ९२ ॥

भूत्यैवोद्धूलनं यच्च त्रिपुण्ड्रस्यैव धारणम् ।
चोदनालक्षणो धर्मो निषिद्धोऽधर्म ईरितः ॥ ९३ ॥

चोदना सत्यमेवार्थं वदेन्नासत्यमास्तिकाः ।
चोदनायाः प्रमाणत्वं नैव सन्देहमर्हति ॥ ९४ ॥

निश्चितं जायते यस्माद्धर्मादिविषया प्रमा ।
तथा चोदनया नैव प्रमित्यनुदयः क्वचित् ॥ ९५ ॥

92b) G4. ०म for ०मम्
92ab) D4. Om.
92c) G3. ०णानाम् for ०णस्य
92d) G3 ०ऽय नाप० for ०ऽयमप०
92cd) G4. Om.
M1. Om. ०ण धर्मोऽयमपरस्य
93a) D5 यज्ञ० } for यच्च
M,M1 यस्य }
T2. यद्वत् }
93c) D5. ०णे for ०णो
93d) D. ०षेधो } for ०षिद्धो०
D5. ०षेद्धौ }
94a) M1. Om. दना सत्य
94b) M. वेदेना० for वदेन्ना० ; D. ०धर्म० for ०सत्य०
94c) D5. ०याम् for ०याः
M. ०णार्थम् } for ०णत्वम्
D4,G3 ०णत्वात् }
94d) G5 ०वम् for ०व
D. ०दिग्ध० for ०देह०
D4 ०मृच्छ० for ०मर्ह०
94cd) G4 Om.
95a) D. ०श्चितात् for ०श्चितम् ; D1. त० for य०
95b) M,M2 ०ये for ०या
95d) D. मी० for मि० ; T1. ०न for ०द

अधीतसाङ्गवेदस्य प्रमितिर्जायते यतः ।
जायते हाविपर्यस्ता प्रमा चोदनया खलु ॥ ९६ ॥

मानान्तरानवष्टब्धविषया खलु चोदना ।
प्रमाणान्तरसंवादापेक्षा नास्त्येव सर्वथा ॥ ९७ ॥

स्वतःप्रमाणभूता हि चोदनातीन्द्रियार्थगा ।
कर्मभागस्तु वेदस्य साध्यधर्मादिगोचरः ॥ ९८ ॥

वेदान्ताः सिद्धवस्त्वेकविषया न क्रियापराः ।
सिद्धरूपं परं ब्रह्म स्वयमानन्दलक्षणम् ॥ ९९ ॥

आनन्दः पुरुषार्थो हि तत्र मानं तु चोदना ।
पुरुषार्थेऽस्ति तात्पर्यं वेदस्य खलु सत्तमाः! ॥ १०० ॥

96a)	G.	०वेदसाङ्ग० for ०साङ्गवेद०
96b)	T1.	जायते प्रमिति० for प्रमितिर्जायते ;
	D1.	त०for य०
96c)	T2.	०न्ते for ०ते
	D6.	०द्य } for हि
	G4.	हि }
	D5.	०पि० for ०वि०
96cd)	M1.	०स्तप्र० for ०स्ता प्र०
	G4	Om. ०स्ता प्रमा चोदनया खलु ॥
97a)	G4.	Om. ०मानान्तरान
97ab)	G3.	Om.
97d)	D1,D5,G1.	०प्रे० for ०पे०
	D.	सर्वदा } for सर्वथा
	T1.	चोदना }
98d)	D.	०नि० for ०दि० ; G. ०रा for ०रः
99a)	M.	०न्तसिद्धवस्त्वैक० for ०न्ताः सिद्धवस्त्वेक०
99b)	M.	०विषयो न क्रियापरः for ००विषया न क्रियापराः।
99ab)	G4	Om.
99d)	D.	पर० for स्वय०
100a)	G3.	०ऽस्ति for ०हि
100c)	G3.	०र्थो for ०र्थे

स्वार्थे तात्पर्यवद्वाक्यं प्रमाणं सुतरां खलु ।
साध्यस्य पुरुषार्थस्य विनाशस्य च संनवात् ॥ १०१ ॥

तथा सातिशयत्वाच्च ब्रह्मविज्ञानशेषता ।
सर्वं सातिशयं सौख्यं शेषोऽनतिशयस्य हि ॥ १०२ ॥

अतः शेषि परं ब्रह्म सच्चिदानन्दलक्षणम् ।
एक एव हि वेदार्थः सत्यमेव मयेरितम् ॥ १०३ ॥

अस्य वेदस्य सर्वज्ञः कल्पादौ परमेश्वरः ।
व्यञ्जकः केवलं विप्राः! नैव कर्ता न संशयः ॥ १०४ ॥

101a) D3. ०र्थ० for ०र्थे
101b) T1. वेदस्य for प्रमाणम्
101ab) G4. Om. त्पर्यवद्वाक्य प्रमाण सुतरा खलु।
102a) M1. Om. तथा सातिशय
102b) D5. बहु० for ब्रह्म० ;
G7. ज्ञानन for विज्ञान०
T2. ०तः for ०ता
102c) D5. चा for सा० ;
D3. ०ख्य for ०ख्यम्
G4. Om. ०स्ता प्रमा चोदनया खलु ॥
102d) D,G3,T,T2. ०षानति० } for ०षोऽनति०
D5,G. ०षो नाति० }
103a) D3,D4. त० for अ०
T. Om. तः ;
D ०षम् } for ०षि
D1,D2,G,G1,G2,G4,M,M2. ०षी }
G4. Om. पर ब्रह्म
103b) G1. स चिदानन्दमद्वयम् for सच्चिदानन्दलक्षणम्।
G4. Om.
103c) G4 Om. एक एव ; M1. Om. एक ए
103d) D4,D6,T1. ०येरित. } for ०येरितम्
D5. ०योदितम् }
104a) T1. त for अ
104d) T1. महेश्वरः for न सशय ॥

अतोऽनन्तसुखं ब्रह्म विषयज्ञानकारणम् ।
चोदनामानमेव स्यात् सुसूक्ष्मं परिपश्यताम् ॥ १०५ ॥

सूत उवाच

एवमुक्त्वा मुनिर्व्यासः शिष्यानालिङ्ग्य सुव्रतान् ।
प्रणम्य साम्बमीशानं ययौ कैलासपर्वतम् ॥ १०६ ॥

मुनयश्च महात्मानः सर्वशास्त्रप्रवर्तकाः ।
प्रणम्य स्वगुरुं व्यासं वेदविज्ञानसागरम् ॥ १०७ ॥

वेदानध्यापयामासुर्मुनीन्द्रानास्तिकोत्तमान् ।
स्वाध्यायाध्ययनादेव तथैवाध्यापनादपि ॥ १०८ ॥

105a) D5,D6,G,G2,G5,G6,T,T1,T2 ०सुखब्रह्म } for ०सुख ब्रह्म
G1 ०सुखब्रह्मा }

105c) D. मान एवम् } for ०मानमेव
D4. ०नैव मानम् }
G5. ०यः for ०व ;
G4 Om. चोदनामानमेव

105d) D4,G3,G4,T2. ०द for ०प, the second

Before 106a) D5,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,M,M1,M2,T,T1. } सूत. - } for सूत उवाच -
G7. श्रीसूत - }
T2. Om सूत उवाच-

106a) M. ०श्रेष्ठ. } for ०व्यसिः
T1 ०श्रेष्ठा· }

106b) G2,G5 सवृ० for सुव्र०

107b) G4 Om.

107c) G4,G6. Om. प्रणम्य

108b) G2,G5,T ०पमा· for त्तमान्।

108c) T1. वेदस्या० for स्वाध्याया.
D5,M,M1. ०ध्यापना० } for ०ध्ययना०
D6. ०ध्यायना० }

108d) D1,D6,M. ०ध्ययना० for ०ध्यापना०

जायते शुद्धविज्ञानं खलु नान्येन हेतुना ।
अन्यहेतुसमुत्पन्नं न ज्ञानं न हि संशयः ॥ १०९ ॥
वेदविज्ञानलाभाय वेदानामुपबृंहकम् ।
पुराणमभ्यसेन्नित्यं ब्राह्मणो विगतस्पृहः ॥ ११० ॥
सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च ।
वंशानुचरितं चैव पुराणं पञ्चलक्षणम् ॥ १११ ॥
स्कान्दमेतद्विशेषेण पुराणं सर्वशोभनम् ।
अभ्यसेच्छ्रद्धया नित्यं संसारं तरति क्षणात् ॥ ११२ ॥
विशेषेणाभ्यसेन्नित्यं ब्राह्मणः सौरसंहिताम् ।

109b) D1 ०नेन० for ०न्ये ; G4 Om. न्येन

109c) M,T2. अस्य } for अन्य० ; D. ०तोः for ०तु
T1. तस्य }

109cd) D,D1,D2,G,G1,G2,G5 ०त्रमज्ञानम् for ०त्र न ज्ञानम्

110b) D3,D4,G3. ०बृहणम् } for ०बृहकम्
D5. ०बृहितम् }

110d) D5,G,G2 ०णोऽपि for ०णो वि०

T ०णा विगतस्पृहा ॥ for ०णो विगतस्पृह ॥

111b) D,D4,D5,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M2,T1,T2 } ०श for ०शो

M1 Om. वशो म

111c) M2. चेति for चैव

112a) T1. ०मेव वि० for ०मेतद्वि०

112ab) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G, G1,G2,G3,G4,G5,G6,T,T1,T2. } Om.

112d) G6. ०रान् for ०रम्

M. दह० } for तर०
M1,T2. हर० }

M2. हन्ति तत्क्ष० for तरति क्ष०

113a) M1 Om शेषेणाभ्यसेन्नित्यम्

113b) D5,G7. ०णाः for ०ण· ;

G3. ०सू० for ०सौ

सहस्रकिरणः सूरः सर्वमिष्टं प्रयच्छति ॥ ११३ ॥
श्रावयेच्चतुरो वर्णान् सश्रद्धं संहितामिमाम् ।
श्रावकः सर्वपापेभ्यो मुच्यते सत्यमीरितम् ॥ ११४ ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां प्रथमोऽध्यायः ॥

113c) D,D3,D4,M,T1,T2. ०र्यः for ०र·
113d) D सर्वाभीष्टदम् for सर्वमिष्टम्
114b) T1: श्रद्धया ब्राह्मणः सदा। for सश्रद्ध संहितामिमाम्।
114c) M1. Om. कः सर्वपापेभ्यो
114d) T. ०त· ॥ for तम् ॥
Colophan)
G2,G6,G7 इति
G1,T. इति श्री
D4. इति स्कान्दे
D3,T1,G. इति श्रीस्कान्दे
D5,G3,G4,M,M1,M2. इति स्कान्दे पुराणे
D,D2,G5. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
D1. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
G3 मू० for सौ०

॥ अथ द्वितीयोऽध्यायः ॥

वालखिल्या ऊचुः

कथं योगीश्वरः सूरं प्राप्य वेदार्थमुत्तमम् ।
लब्धवानाशु नः सूत! वद तत् सङ्ग्रहेण तु ॥ १ ॥

सूत उवाच

पुरा हिमवतः पार्श्वे योगी परमधर्मवित् ।
याज्ञवल्क्यो महाधीमान् लोकानां हितकाम्यया ॥ २ ॥

सहस्रकिरणं देवं समस्तजगदाश्रयम् ।
सुरासुरभुजङ्गाद्यैर्मुनिभिश्च सुसेवितम् ॥ ३ ॥

Before 1a)	D1,D2.	श्रीवालखिल्या } for वालखिल्या ;
	G6.	वालखिल्यः }
	D6.	उवाच for ऊचुः
	D5,G,G1,G2,G5,G7,T.	Om. ऊचुः
1a)	D	सौरात् }
	G4,G6,G7,M1,T2.	सौरम् } for सूरम्
	D5.	सारम् }
	D1,D2,D3,T1.	सूर्यम् }
1ab)	D4.	याज्ञवल्क्य· सूर्यात् कथ वेदार्थ प्राप्तवानिति। for कथ योगीश्वरः सूर प्राप्य वेदार्थमुत्तमम्।
1c)	D,T1.	तत् for न
1d)	D	न· for तत् ; G2,G5. च for तु
1cd)	D4.	Om.
Before 2a)	D4,D5,G,G1,G2,G3,G4,G5, G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2 }	Om उवाच
2a)	G3	प्रान्ते for पार्श्वे
2abc)	D4.	पृष्ठे सावित्रीं चतुर्विंशतिलक्ष जजाप for पार्श्वे योगी परमधर्मवित्। याज्ञवल्क्यो म
2c)	T2.	०बुद्धि· for ०धीमान्
2d)	D4	Om.
3a)	D5,G3,G4,T2	०च० for ०कि०
3b)	M	०ल० for ०श्र०
3c)	G6.	Om. सुरा
3)	D4.	Om.

विलोक्य मनसा देवीं सावित्रीं वेदमातरम् ।
साक्षाद्रुद्रस्य देवस्य हरस्य प्रतिपादिकाम् ॥ ४ ॥
चतुर्विंशतिकं लक्षं जजाप विजितेन्द्रियः ।
ऊर्ध्वबाहुर्निराधारः पादाङ्गुष्ठाग्रनिष्ठितः ॥ ५ ॥
जपेन भगवान् सूरः प्रसन्नः प्रकटप्रभः ।
स्वयमाविरभूत् तस्य पुरतः परमेश्वरः ॥ ६ ॥
तं दृष्ट्वा सर्वलोकेशं तेजोराशिं दिवाकरम् ।
प्रणम्य बहुशः प्रीतस्तुष्टाव मुनिपुङ्गवः ॥ ७ ॥

4b) D6. देव० for वेद०

4c) D6 ०सदेव० for स्य देव०

M,M1,M2 सोम० } for देव०
T1 हेम० }

4d) D,D1 रह० for हर०

4) D Om.

5a) G7 सच्चतुर्विंशकम् } for चतुर्विंशतिकम्
M चतुर्विंशतिका }

5ab) D4. Om

5c) M ०हा० for ०धा०

5d) D1,G,G6. ०विष्टि० } for ०निष्ठि
D,D2,D3,D6,G1,G2,G4,G5, G7,M,M1,M2,T,T1,T2 ०विष्टि० }
D4. ०ङ्गुष्ठा प्रतिष्ठि० } for ०ङ्गुष्ठाग्रनिष्ठि०
D5. ०ङ्गुष्ठाङ्घ्रिविष्टि० }

6a) D4 तेने प्रसन्न । त स्तौति for जपेन भगवान् सूर·

G3 ०वे० for ०पे०

D1,D2,T1. ०र्य } for ०र
M2 ०त· }

6b) G2 ०न्न० for ०न·

D. ०र० } for ०ट० , D5 ०भु· for ०भ·
D5 ०ट }

6d) D4 Om , T1 प्रसन्न· for पुरत

6cd) D4 Om.

7a) G1 स्वर्ग० for सर्व०० ; G3,T1. ०देवे० for ०लोके०

7b) T1. भानुमन्तम् for तेजोराशिम्

7d) D,D5 ०वा for ०व·

7) D4. Om.

याज्ञवल्क्य उवाच

आदित्यं सर्वलोकेशं जगतामार्तिहारिणम् ।
सदा सन्निहितं देवं नमामि त्वामहर्निशम् ॥ ८ ॥
रविरित्यनिशं वाचा जपन्ति भुवि ये जनाः ।
तेषामिष्टप्रदातारं नमामि त्वामहं प्रभो! ॥ ९ ॥
विरोचनं सदा दान्तं संसारस्य निवर्तकम् ।
भगवन्तं महादेवं भवानीसहितालयम् ॥ १० ॥
सहस्रकिरणं सम्यग्ज्ञानगम्यं परात् परम् ।
साक्षिभूतं समस्तस्य नमामि त्वामहर्पतिम् ॥ ११ ॥

Before 8a)	D,D3,D5,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T2.	याज्ञवल्क्यः for याज्ञवल्क्य उवाच
	D4	Om. याज्ञवल्क्य उवाच
8a)	M.	०भूते० for ०लोके०
9a)	D	०मि० for ०रि०
9b)	D5.	विज० for भुवि
9d)	T1	०ह ० for ०हम्
9cd)	M1	Om. तार नमामि त्वा
10a)	D5.	शा० for दा०
	T1	भा० for दा०
	M,M1,M2	भातम् for दान्तम्
10b)	G5	वि० for नि०
10c)	D,G4,M1,T2	०न्तमहम् for ०न्त महा०
11b)	T1.	०ज्ञानसार परापरम् for ०ज्ञानगम्य परात् परम्
11d)	D3,D5,D6,G4,G5,G7, M1,M2,T1,T2.	०महर्पते
	G,G1,G6,T.	०महस्पते
	M.	०महप्पते
	D,G3	०महर्पतिः
	G3.	०मह स्पते
	D1,D2	०मह स्वते

(11d) for ०महर्पतिम्

सर्ववर्गानुगं देवं साक्षादेव त्रयीमयम् ।
समस्तजगतो मूलं नमामि त्वामहं सदा ॥ १२ ॥

भानुमन्तं भगं नॄणां भवभीतिविमर्दनम् ।
भावनारहितं साक्षात् प्रत्यक्षं त्वां नमाम्यहम् ॥ १३ ॥

प्रद्योतनं परं तत्त्वं परतत्त्वप्रकाशकम् ।
पवित्रं परमं साक्षान्नमामि त्वामहं सदा ॥ १४ ॥

भास्करं परमार्थार्थभासकं भवभेषजम् ।
प्रणमामि महाभक्त्या परेशं त्वामहं सदा ॥ १५ ॥

12a)	G7.	सर्वाविभासकम् } for सर्ववर्गानुगम् ;
	T1.	सर्वगमानुगम् } for सर्ववर्गानुगम् ;
	M2.	०स० for ०व०
12b)	D6.	०देव०
	G	देवम् } for ०देव , G4 ०हम् for ०यम्
	G1.	देवा० } for ०देव , G4 ०हम् for ०यम्
12c)	M.	०ताम् for ०तो
13a)	D1,D2,G,G1,T.	०मूलम् for ०मन्तम्
	G2	०गत्राणाम्
	G5.	०गत्राणम् } for ०ग नॄणाम्
	D1,D2,G,G1	०ग त्रीणाम् } for ०ग नॄणाम्
13c)	D5	क्षा० for भा० ; T1. ०स० for ०र०
13)	G4,T2.	Om
14a)	D	०न० for ०नम् ;
	D3,D4.	०त परमम् for ०तन परम्
14d)	D,D5,G3,M,M2	प्रभो } for सदा
	D3,D4,D6,M1.	विभो } for सदा
14)	G4,T2.	Om.
15a)	D	०ख्यार्थ० for ०र्थार्थ०
15b)	D3.	०यकम् } for ०सकम्
	D4,G3.	०वकम् } for ०सकम्
15c)	G2,G5	०मत्या for ०भक्त्या
15d)	M2.	परमेश० for परेश त्व० ; D6 विभो for सदा
15)	G4,T2.	Om.

सूत उवाच

एवं मुनिवरः स्तुत्वा भगवन्तं दिवाकरम् ।
अपृच्छदखिलं धीमानाम्नायहृदयङ्गतम् ॥ १६ ॥

भगवानपि सर्वेषामभीष्टसकलप्रदः ।
यथावत् सर्ववेदार्थं प्रोवाच मुनये तदा ॥ १७ ॥

श्रीभगवानुवाच

शृणु गुह्यतमं ज्ञानं वेदान्तोदरसंस्थितम् ।
यन्न देवा विजानन्ति यतन्तोऽपि यतीश्वराः ॥ १८ ॥

इदं विज्ञानमज्ञानं ग्रसत्यात्मनि कल्पितम् ।

Before 16a)	D3,D4,D5,G,G1,G2,G3, G4,G6,G7,M,M1,M2,T,T2.	सूत - } for सूत उवाच -
	G5.	श्री सूतः - } for सूत उवाच -
16a)	M,M2.	०नीश्वर० for ०निवर०
16c)	D.	पप्रच्छम० for अपृच्छद०
16d)	D	०त } for ०तम्
	D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	०मम् } for ०तम्
17a)	G6.	Om. ०नापि स
17d)	D5	मुनिपुगवाः for मुनये तदा
	D6,M,M2.	स० } for त०
	M,T1	मु० } for त०
17)	D4	Om.
Before 18a)	D,M1,T1	भग for श्रीभग०
	D4.	श्रीभगवान् सूर्य० - } for श्रीभगवानुवाच -
	D5	रवि० - } for श्रीभगवानुवाच -
18a)	D	तमज्ञान० for ०तम ज्ञानम् ; T1 विप्र for ज्ञानम्
18c)	G3,G6.	वेदा for देवा
	D1,D2,D4,G,G1,G2,G5,T,T1	न जा० for विजा०
	G7.	वेद सुरश्रेष्ठा for देवा विजानन्ति
18d)	T1.	मुनीश्वरः for यतीश्वर०
18cd)	M	Om
19a)	G2,G5.	एवम् for इदम्
19b)	M1	०त्मवि० for ०त्मनि
19ab)	M	Om.

आत्मा नाम चितिः साक्षादनाद्यन्ता स्वयंप्रभा ॥ १९ ॥
आत्मनोऽन्यत्वविज्ञानं केवलं व्यावहारिकम् ।
सर्वतर्कप्रमाणानामगम्यं दुर्घटोद्भवम् ॥ २० ॥
अज्ञोऽस्मीत्येतदज्ञानं विभाति हि चिदात्मनि ।

19c)	D,D1,D2,D3,D6.	आत्मनामक्षतिः } for आत्मा नाम चितिः
	D5	आत्मानमावृतिः
	D6,G2.	आत्मानमचितिः
	G7.	आत्मान मचितिः
	M1,T1.	आत्मानात्मचितिः
	G6.	द्यु० for चि०
19d)	D1.	०त्रा० for ०ना०
	D5.	०दनाद्या स्वयम० for ०दनाद्यन्ता स्वयम्
	G,G2,G5.	भो० for भा
20a)	D,D1,D2,D3,D6.	आत्मन्यात्मत्व० } for आत्मनोऽन्यत्व०
	G,G1,G2,G6,G7,T	आत्मन्येव त्व०
	D4,G3.	आत्मेतर वा०
	D5.	आत्मान वापि
	G4,T2.	आत्मानुरूप०
	M,M1,M2	आत्मन्यपास्त०
	T1.	अनात्मन्यस्त०
20b)	G3	०ल० for ०लम्
	D5	व्यवहारितम् } for व्यावहारिकम्
	G4,T2.	व्यवहारिकम्
20c)	D5.	०भ्या for ०ना०
20d)	D5	०र्गमो० for ०र्घटो०
21a)	T1.	अविभाति for अज्ञोऽस्मीत्ये०
	D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1, G2,G5,G6,M,M1,M2,T.	०स्मीति तद०
	D4	०स्मीति यद० } for स्मीत्येतद०
	G3	०स्तीति तद०
	G7.	०स्मीत्येतदा
21b)	G5.	विभातीह } for विभाति हि
	T1	सत्यानन्द०

एतद्रूपातिरेकेण न तदस्ति कदाचन ॥ २१ ॥
महादेवप्रसादेन सुसूक्ष्मं परिपश्यताम् ।
प्रकाशाव्यतिरेकेण जायते तत्प्रकाशवत् ॥ २२ ॥
अज्ञानाश्रयमात्मानं चिद्रूपं केवलं विना ।
कल्पयन्ति भ्रमादन्ये तत्त्वानि च ततः परम् ॥ २३ ॥
यानि तत्त्वानि कल्प्यन्ते शुद्धचिद्रूपतः परम् ।
तानि वास्तवभेदेन नैव भिन्नानि सत्तम! ॥ २४ ॥
अभावादेव भेदस्य वास्तवस्य निरूपणे ।
एकत्वेन विरुद्धत्वाद्भेदो नैकस्य वस्तुनः ॥ २५ ॥

21d)	D5.	०दा for ०द ; T1 विभाति for तदस्ति
21cd)	M1.	Om. द्रूपातिरेकेण न तदस्ति कदा
22b)	D1.	सूक्ष्म च for सुसूक्ष्मम् ; D3,D4,G3 ०द्दे० for ०प०
22c)	D5,T2..	प्राकाश० } for प्रकाशा०
	G4.	प्रकाश० } for प्रकाशा०
	M,M2,T1	०भिचारेण for ०तिरेकेण
22d)	D,D6	ज्ञायते } for जायते
	M,T2.	जायन्ते } for जायते
	G2,G5.	०र्कप्रकाश० } for तत्प्रकाश०
	G6.	०तत्तप्रकाश० } for तत्प्रकाश०
	T1.	हि प्रकाश० } for तत्प्रकाश०
23a)	M1.	Om. ०मात्मानम्
23b)	D1,D2.	०पात् for ०पम्
23c)	T1.	विभान्ते विभ्रमा० for कल्पयन्ति भ्रमा०
24a)	D1,D5,G5	०ल्प० for ०ल्प्य०
24b)	D5.	०द्धि० for ०द्ध० ; D5. ०तत्परम्। for ०तः परम्।
25a)	D1.	मेय० } for भेद
	D5.	देव० } for भेद
25b)	G,G1,G2,G6,T	०व्य० for ०व०
25c)	D5.	नि० for वि०
25d)	G4.	वे० for भे० ; D1,D5 ०त for ०न·
	T1.	०द्भेदेनैकेन वस्तुना। for ०द्भेदो नैकस्य वस्तुन ।

द्वयोर्भेदो न भेदस्य प्रवेशे सति हि द्वयम् ।
भेदान्तरेण भिन्नत्वे एषा तुल्या गतिर्यतः ॥ २६ ॥
यानि भिन्नानि तत्त्वानि तानि चिद्रूपतस्ततः ।
नैव भिन्नानि चिद्रूपाच्चिद्रूपं भिद्यते कथम्? ॥ २७ ॥
वैशेषिकेण रूपेण चितश्चिन्नैव भिद्यते ।
तच्च वैशेषिकं रूपं चितो भिन्नं भवेद्यदि ॥ २८ ॥

26a) T1. त० for द्व० ; G5,M,T1. ०देन for ०दो नः
D,D6. ०दः स्यात् for ०दस्य
26b) T1. त्वया for द्वयम्
26c) T1. यथा० } for भेदा० ; D1,D2. तुल्य० for भिन्न०
T2. वेदा० }
26d) D. तुल्या गतिरिय तु न ॥
D1,D2,D6,G,G1,G7. ह्येषा तुल्या गतीरियम् ॥
T. ह्येषा तुल्या गतिरियम् ॥
D3. ०प्येषा तुल्या गतीरियम् ॥
D4. ०प्येषा तुल्या गतिस्त्वियम् ॥
G5. ह्येषा तुल्यगतिर्ह्यियम् ॥
G2. ह्येषा तुल्या गतिर्ह्यगम् ॥
G3. ह्येषा तुल्या गतीरथः ॥
G6 ह्येषा तुल्या गतीरितम् ॥
M. ०प्येषा तुल्या गतिर्बुधाः ॥
M1. ह्येषा तुल्या गतिर्बुधाः ॥
M2 ०प्येषा तुल्या गतिर्बुध ॥
T1. ह्येषा तुल्या गतिर्बुधः ॥
} for एषा तुल्या गतिर्यतः ॥
26cd) D5. Om.
27b) D. ०त स्म ता } for ०तस्ततः
D5,T1. ०तत्त्वतः
G3,M,M1,M2,T2. ०तः स्वतः
D6. ०तस्त्वतः
27d) D1. वि० for भि०
27cd) D1,D5. ०चिद्रू० for ०चिद्रू०
28b) M. ०तिश्चे० for ०तश्चि०
28c) G2. Om. रूपम् ; T1. ०त्र for ०च and भिन्नम् for रूपम्
28d) D1,D3. ०त्तो } for ०तो
T. ०ता }

चैत्यरूपं भवत्येव यथा कुड्यादि संमतम् ।
तथा सति चितो भेदः सर्वथा नैव विद्यते ॥ २९ ॥

अभिन्नं तच्चिदेव स्याद्भेदाभेदो ह्यसङ्गतः ।
अतस्तत्त्वानि भिन्नानि माययैव न वस्तुतः ॥ ३० ॥

सर्ववेदेषु चैतन्यं केवलं परमं पदम् ।
इतोऽन्यथा मतिः पुंसां मोहायैव हि केवलम् ॥ ३१ ॥

सर्वमानातिगामिन्या श्रुत्या यत् प्रतिपाद्यते ।
तद्विरुद्धतयैवार्थं प्रवदन्ति हि तार्किकाः ॥ ३२ ॥

29a) D,D1,D2,D3,D5,D6, G,G1,G2,G3,M1,M2. } चैत्यरूपम्
D4. चित्प्रसूतं यम् } for चैत्यरूपम्
G4,T2. चित्यरूपम्
D. ०वत्यद्य } for ०वत्येव
D3,D4,D5,G3,G4, M,M1,M2,T1,T2. } ०वेदेव
29b) T1. मल० for यथा
D5. ०र्यादि } for ड्यादि ; D1. ०मि० for ०म०
G5. ०ड्या हि
29d) M1,T1. ०दा for ०धा ;
M. भि० for वि०
30b) D. भेदोऽस्य.... for भेदाभेदो ह्य०
M,M1,M2. ०प्य० for ०ह्य
30d) G. ०न for ०तः
31a) D6,T1. ०देवे० for ०वेदे०
31b) G5. ०लस्य परम् for ०ल परमम्
G4,T1. प्रतिपाद्यते for परम पदम्
31c) G3 ०लम् for ०तिः
31cd) G4,T2. Om.
32a) G2,G5. ०शायि० for ०गामि०
32d) M. ०गृह्णीयाच्चैव बुद्धिमान्। for प्रवदन्ति हि तार्किकाः।
M2,T1. ०न्त्रि० for ०र्कि०

स्वतन्त्रा एव ते सर्वे न श्रुत्यर्थोपजीविनः ।
अतो वेदविरुद्धार्थं गृह्णीयान्नैव बुद्धिमान् ॥ ३३ ॥
यदेव सर्ववेदान्तैः सादरं प्रतिपाद्यते ।
तदेव परमं तत्त्वं न हि संशयकारणम् ॥ ३४ ॥
यदेव परमं तत्त्वं सच्चिदानन्दमद्वयम् ।
तदेव मायया भिन्नं विभाति जगदात्मना ॥ ३५ ॥
आकारा बहवः सन्ति मायाशक्तेः परात्मनः ।
तेषु कश्चिज्जगच्चित्रविवर्तस्यैव कारणम् ॥ ३६ ॥
कश्चिद्ब्रह्मविभागस्य कारणं कश्चिदास्तिक! ।
जीवभेदस्य चिच्छक्तिविभागस्य च कश्चन ॥ ३७ ॥
जगद्विवर्तनस्यैव कारणत्वेन यः स्थितः ।

33b)	D6.	०वनम् for ०विनः
	T2.	Om.
33cd)	T2.	Om.
33)	M.	Om.
34a)	D5.	०दै० for ०दे०
34b)	D5D6.	०पद्यते for ०पाद्यते
34d)	D1,D2.	नैव for न हि
34)	T2.	Om.
35a)	D5.	०दै० for ०दे०
35c)	T1.	विद्वन् for भिन्नम्
35)	T2.	Om.
36a)	T1	०रानिह पश्यन्ति for रा बहवः सन्ति
36c)	T1	०त्रम् for ०त्र०
36)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2.	Om
37b)	M,M1,M2.	०का for ०क!
37c)	T1.	तच्छक्तेः for चिच्छक्ति०
37)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2	Om.
38a)	D5,G3,G4.	अकारो for जगद्वि० ; G. ०क० for ०न०
38b)	G5.	०स्व० for स्थि०
	T1.	आकारत्वेन यत् for कारणत्वेन यः

आकारः स तु सत्त्वादिगुणाकारैस्त्रिधा भवेत् ॥ ३८ ॥
तेषु सत्त्वगुणादीषद्रजोमिश्रान्महानभूत् ।
तदुपाधिवशेनैव द्विधा सर्वेश्वरोऽभवत् ॥ ३९ ॥
सर्वज्ञश्चेक्षिता चेति न स्वतः पण्डितोत्तम! ।
सत्त्वोपाधिवशाद्रुद्रो भवेदेवेक्षिता तु सः ॥ ४० ॥
स एव तमसा विष्णुर्भवेद्ब्रह्मा रजोगुणात् ।
तेऽपि लोकोपकाराय भवन्ति बहुधा मुने! ॥ ४१ ॥

38c)	D3,D4	०रस्य for ०रः स ; G6. ०त्या० for ०त्त्वा०
38cd)	G7	०दिर्गु० for ०दिगु०
38)	T2.	Om.
39a)	D.	०णोन्मिश्रा० } for ०णादीष०
	G6.	०णादीषु० }
39b)	D.	विजानिष्ठा० } for ०द्रजोमिश्रा०
	M.	द्रजोयुक्ता० }
39c)	D.	०द्रू० for ०दु० ;
	M.	०शादे० for ०शेनै०
39d)	G6.	०द्वे० for ०द्वि०
	D1,D2,D3,D4,D5,D6,G3,G6.	०वेत्० for ०वत्
39)	T2.	)m.
40a)	D5.	०श्चो० for ०श्चे० ; G3. साक्षी for चेति
40b)	D5,G6,M2,T1.	०मः० } for ०म !
	M.	०माः }
40c)	G6.	०र्वो० for ०त्त्वो०
40d)	M.	०वत्येवो० for ०वेदेवे०
	G6.	०वो for ०वे ; The second G2,G5. ०नः for स·
40)	T2.	Om
41a)	D5	त for स
41b)	M,M1.	०ह्म for ०ह्मा
41d)	M1	Om. भव० and मुने !
	G6.	०वो for ०वे The second
	G2,G5.	०न· for स·
41)	T2.	Om.

रुद्रस्तेषु हरेरंशाल्लोकानां हितकाम्यया ।
हरिमन्यं सृजत्येष महाबलपराक्रमः ॥ ४२ ॥
ब्रह्माणं ब्रह्मणस्त्वंशादन्यं रुद्रः सनातनः ।
कुरुते विष्णुरप्येवं ब्रह्मापि कुरुते तथा ॥ ४३ ॥
रुद्रांशाद्रुद्रसृष्टौ तु रुद्रस्यैवाज्ञयैव तु ।
कुरुते सर्वलोकानामुपकाराय न स्वतः ॥ ४४ ॥
ब्रह्मविष्ण्वादिरूपेण रुद्रः स्वांशेन केनचित् ।
लोकानामुपकाराय स्वयं विप्र! स्थितो भवेत् ॥ ४५ ॥
विष्णुश्च लोकरक्षार्थं ब्रह्मरुद्रादिरूपतः ।
आज्ञया देवदेवस्य रुद्रस्यैव स्थितो भवेत् ॥ ४६ ॥

42c)	G6.	०षु for ०ष
42d)	D1,D2,T1.	०ममू for ०मः
42)	T2.	Om.
43a)	D5.	ब्राह्म० for ब्रह्मा० ; D4. ०श्चा० for ०स्त्व०
43b)	D4.	०द्र सनातनम् for ०द्रः सनातनः
43ab)	M1.	Om. णस्त्वशादन्य रुद्र' सना०
43c)	M.	०रित्ये० for ०रप्ये०
43)	T2	Om.
44a)	D.	०म० for ०सृ० ;
	G6.	Om. रुद्राशा
44b)	T	तत् for तु ;
	M1.	Om. व तु
44c)	D4,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1.	०तः for ०ते
44)	T2.	Om.
45b)	T1.	०स क० for ०केन०
45d)	D,G3.	०प्रा and ०प्र ! ;
	G4.	०वत् for ०वेत्
45)	T2.	Om.
46b)	G4,G6.	०ह्मा for ०ह्म०
46d)	G4.	०स्ये० and ०स्यै० ;
	D4,G4.	०वत् for ०वेत्
46)	D5,T2.	Om.

तथा ब्रह्मापि रुद्रस्य नियोगादेव केवलम् ।
रुद्रविष्ण्वादिरूपेण माययैव स्थितो भवेत् ॥ ४७ ॥
ब्रह्मणश्च हरेरंशः स्थितो यो रुद्ररूपतः ।
स तु स्वांशस्य रूपस्य विधेयः स्याद्धरस्य च ॥ ४८ ॥
ब्रह्मविष्ण्वादिरूपेण त्वंशो रुद्रस्य यः स्थितः ।
स विधेयो भवेत् साक्षाच्छिवरूपस्य केवलम् ॥ ४९ ॥
महामोहवशेनैव हरिं ब्रह्माणमीश्वरम् ।

47a) M2. अथ for तथा ; D4. Om. रुद्रस्य
47b) D4. Om.
47d) D4,G4. ०वत् for ०वेत्
47) T2. Om.
48a) D4. ०शात् } for ०शः
D6. ०शे } for ०शः
G,G1,G3,G5,G7,M,M1,M2,T,T2. ०श० } for ०शः
48b) D. ०ताये for ०तो यो
48c) D3,D4. ०शिस्व० } for ०शस्य
D5,G4. ०शे स्व० } for ०शस्य
G3,T1. ०शस्व० } for ०शस्य
48d) D. यस्याध्व० for ०यः स्याद्ध ;
M2. ०र्म० for ०र०
48) T2. Om.
49b) T1. अ० for त्व०
49c) D. अ० for स०
49d) M,M2. त्वशी रुद्र० } for शिवरूप०
T1. स्वाशरूप० } for शिवरूप०
49) T2. Om.
50a) D,D6. ०वम् for ०व
50b) D6. ०मैश्व for ०मीश्व०
50c) D3,D4,G3. ०नु० for ०न्व० ; G3. ०दा for ०मम्
D,D2,D5,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,T. ०बुद्ध्या } for ०मर्त्या
D4. ०मर्त्यो } for ०मर्त्या
M,M1. ०मूर्त्या } for ०मर्त्या
M1. Om. ते च समम्

मन्वते च समं मर्त्या वृथाहो! मोहवैभवम् ॥ ५० ॥
स्वस्वातन्त्र्यवशेनैव हरः सर्वोत्तमोत्तमः ।
निहितो लोकरक्षार्थं भवेत् स्वांशेन केनचित् ॥ ५१ ॥
अविज्ञाय नरास्तस्य वैभवं मन्वते हरम् ।
निहीन इति ते सर्वे पाषण्डाः पापयोनयः ॥ ५२ ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणानि समस्तानि क्वचित् क्वचित् ।

50d) D6,G,G1,G3,G6,G7,M,M1,M2,T1. हा for ०हो !
D1. मोहोह } for ०हो ! मोह०
T1. मोहस्य }
50) T2. Om.
51a) D1. स्वम् } for ०स्व
D4. तत् }
D स्वाशस्य } for ०स्वातन्त्र्य०
D6. स्वातन्त्र }
D3,D4,G3. ०बले० } for ०वशे०
D5. ०कोशे }
51c) D. निहिता
D5,D6,G,G1,G4,G6,T. निहीनो } for निहितो
D1. नही-
D2,G2,G3,G5,G7. न हीनो
D1. Om लो
51d) T1. ०वलम् for ०नचित् , M1. Om. न केनचित्
51) T2. Om.
52b) D3,D4,M2 ०न्य० } for ०न्व० ; G3,G5. ०रिम् for ०रम्
G3. ०नु० }
52c) D,G2,G3,G5,G7. न
G6. अ० } for नि०
M,T1. वि० }
D1. मित } for इति ; M. ०र्वं for ०र्वे
D2. ०मिति }
52) T2. Om.
53a) G4. Om. तिस्मृतिपुरा

तेषामंशांशिभावस्य विशेषमनवेक्ष्य च ॥ ५३ ॥
सामान्येनैव चोत्कर्षं चापकर्षं वदन्ति च ।
क्वचिच्च तानि निर्णीय प्रवदन्ति च सत्तम! ॥ ५४ ॥
प्रसादादेव रुद्रस्य प्रमाणानि यथा यथा ।
तथा तथा मनुष्याणां प्रकाशन्ते न संशयः ॥ ५५ ॥
मुनीनामपि देवानां तथान्येषामपि द्विज! ।
प्रसादादेव मानानि प्रकाशन्ते तथा तथा ॥ ५६ ॥

53c) M1. Om तेषा ;
D5,G2,G3,M. ०श० for ०शि०
53d) D,D3,D4,G3 ०षं for ०वं ;
M2 Om. च
53) T2. Om.
54a) D ०न्यम् for ०न्ये०
54b) D3,D4,G3. हि for च , G6 Om. च
54ab) D5 ०लोकर्षिश्चा० for चोत्कर्ष चा०
54c) M. तन्निर्णयेन for तानि निर्णीय
D1. निर्णाय
G5. निर्वीयम्
M1,M2. निर्णेन
T1 चैवैनम्
} for निर्णीय
54) T2 Om.
55b) D,G4 तथा for यथा, the second.
55c) G4. Om. ष्याणाम्
55cd) D Om.
55) T2 Om.
56b) D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M1,M2,T,T1 } द्विजा ! । for द्विज ! ।
56ab) D4 तथा मुनिदेवगुरुप्रसादाच्च for मुनीनामपि देवाना तथान्येषामपि द्विज ! ।
56c) D1 ०सादेनै०
M2 ०काशादे०
} for ०सादादे०
56d) G4,T1. यथा for तथा, the first
56cd) D4 Om.
56) D,T2 Om.

प्रसादहीनाः पापिष्ठाः प्रमाणार्थं विमोहिताः ।
अन्यथैव विजानन्ति निर्णयाशक्तबुद्धयः ॥ ५७ ॥

विजानन्तीश्वरोत्कर्षं प्रसादादेव केवलम् ।
तेषामेव विनिर्मोक्षः संसारादचिरेण हि ॥ ५८ ॥

तत् तावत् तिष्ठतु ब्रह्मन्! उत्कर्षं शङ्करस्य तु ।
को विजानाति? को वक्ति? वैभवं तस्य सुव्रत! ॥ ५९ ॥

उक्तिर्घुणाक्षरन्यायात् सत्यापि स्यान्न वाथवा ।

57b) D,D3,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1. ०र्थ० for ०र्थम्

57d) G4. ०र्णी० for ०र्ण० ; G7. Om.

57) T2. Om.

58a) D4. ०न्ति शिवो० for ०न्तीश्वरो० ; G4. Om. विजा

58c) G1. ह } for वि०
M. हि }

58) T2 Om.

59a) D. तत्वावतिष्ठतु }
D5. कर्तावतिष्ठति } for तत् तावत् तिष्ठतु
D6 तातावतिष्ठति }

59b) D. ०र्षो for ०र्षम्

D,D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ब्रह्मणश्च } for शकरस्य
D6 ब्रह्मणोऽस्य }

D3,G3 हि } for तु
G5. यत् }

59ab) D4 उत्कर्ष वापकर्ष वा शिव एव जानाति। म०
for तत् तावत् तिष्ठतु ब्रह्मन्। उत्कर्ष शकरस्य तु।

59c) D1,D2,D5,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,T. वेत्ति for वक्ति ?

59d) D5. भैक्ष० for वैभ० ; T1. ०तम् for ०त !

59cd) ०दीया वाक् तु शिवप्रसादादेव निःसृता।
for को विजानाति ? को वक्ति ? वैभव तस्य सुव्रत ! ॥

59) D,T2. Om.

60a) D5,M1,M2. ०र्गु० for ०र्घु०

G4. उत्कीर्णा क्षरन्याया for उक्तिर्घुणा क्षरन्यायात्

60b) G. वास्तवा }
G7. चापि वा } for वाथवा
D5. वा यथा }

न जाने वाङ्मदीया तु स्वयं प्रसरति द्विज! ॥ ६० ॥
सर्वथा देवदेवस्य प्रसादादेव केवलम् ।
प्रसृता युज्यते मे वाक् कार्तार्थ्यविषया ततः ॥ ६१ ॥
श्रुत्या विरुध्यते नैव स्मृत्या तन्मूलयापि च ।
अतः प्रसादजन्यैव मदीया वाक् शिवस्य तु ॥ ६२ ॥

60c) D,G7. Om. वाङ्मदी ;
D5. ०तीक्षम् for ०दीया
G5., M. स्यात्, ०पि } for ०तु
60d) T1. ०ते for ०ति , D5. ०जाः ! for ०ज !
60) D4,T2. Om.
61b) D1. ०देनैव for ०दादेव ; M1. Om. दादेव के
61c) D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G3,G6,G7,T,T1. युज्यतामेव
D5. ०र्यज्यतामेव
G4. यदद्यतामेव
G5. यदद्युतामेव
} for युज्यते मे वाक्
61d) D,D6,G1. कर्तार्थ०
D1,G3,G5 कर्त्रार्थ०
D5. क्रान्तार्थ०
G7. कर्त्ता स्व०
D2. कार्त्रार्थ०
M1. कान्यार्थ०
M2 नान्यार्थ०
M. नास्यार्थ०
} for कार्तार्थ्य ; D. न० for त०
61) D4,G4,T2. Om.
62a) G2. श्रुत्वा
G5. कृत्वा
} for श्रुत्या ; D3. ०ता for ०ते
T1. स्मृत्या
62d) D. मतिर्यावच्छि० for मदीया वाक् शि० ;
D1,D2,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1. छि० for शि० ; M1. Om. मदीया वाक्
62) D4,G4,T2. Om.

नैव पुण्येन मद्राणी प्रसूता नैव वेदनात् ।
प्रसादादेव साम्बस्य शिवस्यैव तु केवलम् ॥ ६३ ॥

प्रसादं कुरुते शम्भुः स्वतन्त्रः करुणाकरः ।
तेनैव प्रेरिता एव ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ ६४ ॥

सृष्टिस्थित्यन्तकर्माणि सदा कुर्वन्ति सत्तम! ।
तथापि रुद्रः संहारप्रधानः सकलस्य तु ॥ ६५ ॥

प्रधानः पालने विष्णुः सृष्टौ साक्षात् पितामहः ।

63a) M1. — Om. नैव
63b) T1. — Om नापि for नैव
63) D4,G4,T2 — Om.
64a) G,G1 — ०द for ०दम्
64b) D3,G3. — ०यभू for ०तन्त्रः ;
M1. — Om स्वतन्त्र
64) D4,T2 — Om
65a) D,D3,D4,D5,D6,G3,G4, G6,G7,M,M1,M2,T1. — ०र्या० for ०र्मा०
65b) D3,D4,G3,G4. — ०र्वै for ०दा
65c) D4 — यथैव for तथापि ;
D3,G3 — ०थैव for ०थापि
D5,D6,G6 — ०रः
M,M1,M2,T1. — ०रे } for ०र०
G4. — Om. द्रः सहा
65d) M. — प्रधानम्
T1. — स्वतन्त्र } for प्रधान ;
M1. — Om तु
65) T2. — Om.
66a) D5,M — ०नम् for ०नः
D. — ०लको
M,M1. — ०ल्यते } for ०लने
66b) D. — ०ष्ठी for ०ष्टौ

त्रिमूर्तीनां तु सर्गस्यानन्तरं परमः शिवः ॥ ६६ ॥
शब्दादीनां तु भूतानामुत्पत्तिं कुरुते स्वयम् ।
सूक्ष्माकारान्मुने! शब्दाद्वायुः स्पर्शात्मकस्ततः ॥ ६७ ॥
रूपरूपो महानग्निर्जायते क्रमशो मुने! ।
आपस्तादृग्विधादग्नेरद्भ्यो गन्धवती क्षमा ॥ ६८ ॥
शब्दादिविषयेष्वेव जायन्ते पञ्चदेवताः ।

66c) D6. ०र्तानाम् for ०र्तीनाम्
D6. सज्ञ०
G5,M. सर्व० } for सर्ग०
G6. स्वर्ग०
66d) G4,T1. ०नन्तर } for नन्तरम् ;
M,M1 नान्तरम्
D6. ०मम् for ०मः
G6. Om रमः शिवः
66) T2. Om.
67a) T1. च for तु
67b) G,G7. ०त्तिः for ०त्तिम्
67c) D,D1,D2. ०रां for ०रात् ; G7 ०नें for ०ने!
D,D1,D2. ०ब्दो for ०ब्दात्
67d) D. हार्य for वायु. , शब्दा० for स्पर्शा० ,
and स्मृत for तत
G,G1,G3,G6,G7,M,M1,M2 ०युस्प० for ०यु स्प ,
G4. Om स्पर्शात्मक
67) T2. Om
68a) G3 तथा० for रूप०
68c) T1. अत० for आप० ; D5 ०ग्दया० for ०ग्विधा०
68d) D,D5,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,M1,M2,T,T1 ०न्धाभिधा } for ०न्धवती
D,D2,M ०न्धात्मिका
G ०म for ०मा
68) T2. Om
69a) D1,D2,D3,D4,D5,D6, G,G1,G2,G3,G4,G5,G6, G7,M,M1,M2,T,T1 } ०ष्वेव भूतेषु for ०विषयेष्वे०

सर्वज्ञस्यैव शब्देंऽशः स्पर्शे च क्षितिरुद्भभौ ॥ ६९ ॥
रूपे रुद्रस्य विष्णोश्च रसे गन्धे प्रजापतेः ।
तत्तदंशाः क्रमेणैव मुने! भूतसमुद्भवाः ॥ ७० ॥
सदाशिवेश्वरौ रुद्रस्तथा नारायणो विधिः ।
इति नाम्ना प्रतीर्त्यन्ते तेषु रुद्रः शिवाज्ञया ॥ ७१ ॥

69c) M. ०श्वै० } for ०स्यै०
T. ०स्त्वे०
D. ०ब्दोंऽशा
G,G1,G2. ०ब्दोऽशः
D3,D4,G3,G4. ०ब्देच } for ०ब्देऽशः
G5,T. ०ब्दाशः
M. ०ब्देशः
G6,G7. ०ब्देतु
T1. ०सर्वज्ञः for शब्देऽशः
69d) D. चक्षुतु
D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1. चेक्षितु० } for ०च क्षिति०
D1. चैक्षितु०
D4. चीक्षितु०
D5. ०मुद्भभौ
G7. ०ना बभौ } for ०रुद्भभौ
D1. ०रुद्भवः
69) T2. Om.
70b) D,G7,M,M1 ०ते } ०तेः , G4. Om रसे ग
G3 ०तिः
70) T2. Om.
71a) M,M2. तथा for सदा
T1. तथा } ०श्वरौ
D,D3,D4,G4,G7,M1. ०श्वरो
71c) M,M2 नामानि for नाम्ना प्र० ;
D3. ०र्त्येते for ०र्त्यन्ते
71d) D2. Om ते ; M1. Om. शिवाज्ञया
71) T2. Om.

पुरस्तादण्डसर्गस्य ससर्जापो द्विधा पुनः ।
अपामेकांशके विद्वन्! स्वकं वीर्यमवासृजत् ॥ ७२ ॥

तदण्डमभवद्धैमं सहस्रांशुसमप्रभम् ।
तस्मिन् जज्ञे स्वयं विष्णुर्ब्रह्मांशेन समन्वितः ॥ ७३ ॥

आपो नारा इति प्रोक्ताः सूक्ष्मास्ता मुनिसत्तम! ।
शिवस्य नरसंज्ञस्य यतः कार्याणि तास्ततः ॥ ७४ ॥

ता यदस्यायनं पूर्वं तेन नारायणः स्मृतः ।
सोऽयं नारायणः श्रीमान् स्वप्रधानस्वरूपतः ॥ ७५ ॥

72a) D5. पुरस्तौ सङ्ग्ड० / पुनस्तदण्ड० } for पुरस्तादण्ड० ; M1. Om. पुर
G7.
M. ०सज्ञ० for ०सर्ग०
72b) D4. ससर्ज द्विविधा for ससर्जापो द्विधा
72c) D. ०शको रुद्रः for ०शके विद्वन्!
D6,G6,G7. विद्वान् / तद्वत् } for विद्वन्! ; G4. Om. के विद्वन्
M.
72d) D. आसु / स्वयम् } for स्वकम्
G6,M.
D3,D6,G3,M. ०मपा० } for ०मवा०
D1,D2,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,T,T1. ०मुपा०
D5. ०मवस्रजत् for मवासृजत्
72) T2. Om.
73c) D5. ०स्मात् for ०स्मिन् , D4. अण्डे for जज्ञे
M1 Om. स्वय विष्णु
73) T2. Om.
74a) G7. ०र for ०रा , G6 ०क्तम् for ०क्ता
74b) D. ०क्ष्माशा for ०क्ष्मास्ता
74c) D. नार० / नन्त० } for ०नर , T1. ०रूप० for ०सज्ञ०
D1
74d) M. त० for य०
74) T2. Om.
75a) D. प्रोक्तम् for पूर्वम् ; M. Om. न पू
75d) D3,D4. ०नः for ०न०
75) T2. Om.

जनार्दनः सुखी विष्णुर्विष्वक्सेन इतीरितः ।
अंशोपाधिवशेनैव ब्रह्मेति परिकीर्तितः ॥ ७६ ॥

अपामन्तरवस्थानान्नारायण इतीरितः ।
जातवेदाः समाख्यातो रुद्रवीर्यात्मनैव तु ॥ ७७ ॥

सर्वकारणविश्वात्मेत्युच्यते सूक्ष्मदर्शिभिः ।
रुद्रस्य वीर्यजो विष्णुर्योऽयं नारायणाभिधः ॥ ७८ ॥

सोऽयं साम्बं महादेवं ध्यात्वा चन्द्रार्धशेखरम् ।
द्विधा कृत्वात्मनो देहमर्धेन पुरुषोऽभवत् ॥ ७९ ॥

76a)	D1.	तं० for ज०
76b)	M,M2	०ति स्मृ० for ०तीरि०
76c)	M,M1,M2,T1.	०ण्डो० for ०शो० ; M1. Om वशे
76)	T2	Om.
77a)	G6.	Om अपा ;
	G4.	Om स्वस्थाना
77b)	M.	०ति स्मृ० for ०तीरि०
77c)	M,M1,T1.	ज्या० for जा०
	D,D4,D5,D6,G2,G5,G6,G7,M2.	०दसमाख्यस्य } for ०दाः समाख्यातो
	D3,G3,G4	०दसमाख्यस्तु } for ०दाः समाख्यातो
	G,G1,T	समाख्यात } for ०दाः समाख्यातो
	M,M1,T1	०दसमाख्य॰ स्यात् } for ०दाः समाख्यातो
77)	T2	Om.
78a)	M,M1,M2	०र्वाकारेण for ०र्वकारण०
78c)	G6.	Om. रुद्रस्य
78d)	D1	०गम् for ०ऽयम् ; D6. ०णो० for ०णा०
	D3,D4,G3	०ह्वय॰ for ०भिधः ;
	G6.	०र्विष्वक्सेन इतीरित॰। सोऽय नारायणोऽभिधा } for योऽय नारायणाभिध॰
78)	T2.	Om.
79d)	G6.	Om मर्धेनपु
79cd)	D1.	०हाधर्मे for ०हमर्धे ;
	D1,D3.	०वे० for ०व०
79)	T2.	Om.

अर्धेन नारी तस्यां तु विराजमसृजत् परम् ।
पुनः सर्वेन्द्रियाणां च प्राणानां च समष्टयः ॥ ८० ॥
जायन्ते पञ्चभूतेषु सूक्ष्मेषु मुनिसत्तम! ।
सर्वासां च समष्टीनां नियन्त्र्यो देवताः पुनः ॥ ८१ ॥
विजायन्ते महाभूतसृष्टिः पश्चात् प्रवर्तते ।
भूतानां चाभिमानिन्यो जायन्ते देवताः पुनः ॥ ८२ ॥
ब्रह्माण्डं स्थूलभूतेभ्यो विजायेत यथापुरम् ।
हिरण्यगर्भो भगवान् ब्रह्मणोऽशस्तपोधन! ॥ ८३ ॥

80b) D,D3,D6,G,G1,G2,T. पुरम् } for परम्
G3,M,M2. पुरः } for परम्
D5,G5. पुरा } for परम्
T1. प्रभुः } for परम्

80c) M,M1,M2. ०रः० for ०नः० ; M. तु for च

80d) D4. ०णि० for ०णा० ; D5. प्रमाणानाम् for प्राणानां च
T,T1. ०न्च० for ०ष्टा०

80) T2. Om.

81a) T1. सर्व० for पञ्च०

81c) G4. Om. सा च

81d) D5. ०र्यत्यो for ०यन्त्र्यो

81) T2. Om.

82a) D. ०ताम् for ०त० ; M1. Om. भूत

82b) D. ०ष्टीम् for ०ष्टिः ;
G5 सर्वा for पश्चात् ; M1. Om पश्चात्

82c) D1. ना० for चा० ;
D. ०भ्यो for ०न्यो ; G6. Om भिमा

82) T2. Om.

83a) G5,M,T1. ०ण्ड० for ०ण्डम् ; D. देहे for भूते

83b) M1. ०यन्ते for ०येत ; G3,G4. तथापुरा for यथापुरम्
D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G5,G6,M,M1,M2,T,T1. ०रा for ०रम्

83d) D1,D3,G3,G4,M,M1,M2,T1. ०न } for ०न!
D. ०नाः } for ०न!

83cd) M1. Om. गर्भो भगवान् ब्रह्मणो

83) T2. Om.

ब्रह्माण्डं प्राविशत् स्वेन निर्मितं बहुरूपतः ।
सोऽयमण्डप्रधानेन वपुषा केवलेन तु ॥ ८४ ॥
सम्राट् चोभयरूपेण तैरेवाण्डं विवर्धते ।
अण्डावच्छिन्नभूतेभ्यो मुने! लोकाश्चतुर्दश ॥ ८५ ॥
कर्मणां फलभोगार्थं विजायन्ते शिवाज्ञया ।
तेषु लोकेषु भूलोकः पृथिव्यामेव जायते ॥ ८६ ॥
महातलाद्याः सप्तैव पातालाश्च समुद्गताः ।
महातलं हेमतलं सर्ववर्णोपशोभितम् ॥ ८७ ॥
प्रासादैर्विविधैः शुद्धैर्देवतायतनैर्युतम् ।

84a) D5. ०णम् for ०ण्डम्
84c) D1., G4. ०ण्डम्, ०न्य० } for ०ण्ड० ; D5. ०दा० for ०धा०
84) T2. Om.
85a) D. सम्राड्यो for सम्राट् चो
D3,D4,G3,G4. स्वराट्स्व० for चोभयः ; M1. Om चोभयरू
85b) M. ०निर्ममे for ०वर्धते
85) T2. Om.
86a) G6. Om. फल
86c) M1. Om. तेषु ; D3,D4. ०र्लो० for ०लो०
86) T2. Om.
87a) M,M1,M2,T1. ०दयः सप्त for ०द्याः सप्तैव ; D6. सेमेव for सप्तैव
87b) D ०लाद्या
D6. ०लश्च
G3,G4 ०लाच्च } for ०लाश्च
87c) M., D6. ०मयम्, ०तल० } for तलम् the second.
87d) T1. ०रत्नो० for ०वर्णो०
87) T2. Om.
88a) G3. बहुभिः for विविधैः
D., T1. गन्धैः, शुभ्रैः } for शुद्धैः
88b) T1. शुभम् for युतम्

शैलं रसातलं विप्र! शार्करं हि तलातलम् ॥ ८८ ॥
पीतं सुतलमित्युक्तमतलं विद्रुमप्रभम् ।
सितं हि वितलं प्रोक्तं पातालं च सितेतरत् ॥ ८९ ॥
तेषामधस्तान्नरका रौरवाद्याः प्रकीर्तिताः ।
पापिनस्तेषु पच्यन्ते न ते वर्णयितुं क्षमाः ॥ ९० ॥

88c) D,D3,D6,G,G3,G7,T. ०प्राः for ०प्र !

88d) D,D5. शाङ्क० } for शार्क० ; D. रसा० for तला०
G3,G4. साग० }

88) T2. Om.

89a) D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1. } ०क्तम् for ०क्त०

89b) D1,D2.D5,D6,G,G1,G2, G6,M,M1,M2,T,T1. } नि०
D. वि० } for ०म० the first. ; G4. ०तु for ०त०
G6. सि० }
G7. नितला for ०मतलम्, and ०भा for ०भम्
M1. Om. वि

89c) M, च for हि
D,D1, नि } for वि ;
M, सि }
D5. ०म० for ०त० ; G4. Om. प्रोक्तम्

89d) D,D2,D5,D6,G,G1,G2,G5, G6,G7,M,M1,M2,T1,T1. } तल चैव } for पाताल च
D1. तले चैव }
D,D1,D2,D3,D4,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,M,T. } सितेतरम् } for सितेतरत्
D5. वितेतनम् }

89) T2. Om.

90b) D,D1,D2,D6,G1,G2,G5,G6,G7,T. न मया परि०
G4. मयाद्य परि०
D5,M,M1,M2,T1 मायाद्याः परि० } for रौरवाद्या. प्र०
G. न मायापरि०

90d) M. क्रू० for क्ष०

90) T2. Om.

पातालानामधस्त्वास्ते शेषाख्या वैष्णवी तनुः ।
तदाधारमिदं सर्वं सा तु कालाग्निमाश्रिता ॥ ९१ ॥
भुवर्लो(वोलो?)को जले जातः स्वर्लोको जातवेदसि ।
महर्लोका(होलोका?)दयो जातास्त्रयो वायौ महामुने! ॥ ९२ ॥
सत्यलोकस्तथाकाशे मुने! जातः सुशोभनः ।
सप्तद्वीपा महाभूमिः सर्वेषामिष्टसाधिका ॥ ९३ ॥

91a) D. ०लो नाम य० for ०लानामध०
G7. ०स्तात्ते
D3,D4,G4. ०स्तात्तु
D6. ०स्तान्ते } for ०स्त्वास्ते
M,M1,M2,T1. ०श्वास्ते
D5,G6. ०स्तास्ते
91b) G5. ०नूः for ०नुः
91c) G. ०मम् for ०दम्
91d) G4. Om. सा तु काला
G6. कामा०
M2. सकला० } for काला०
91) T2. Om.
92a) D. ०नोलोकः for ०ले जातः ;
M1. Om. लोको
92b) D6. ०से for ०सि
92c) D6. ०धोस्तूयो for ०यो जाता०
92d) D6. वाधौ for स्त्रयो and om. वायौ महामुने
G6 ०यौ पा० for ०यो वा०
92) T2. Om.
93b) M1 Om. सुशोभनः
93c) G3. ०प० for ०पा ;
D5. ०मी for ०मिः
93d) G3. ०धकः for ०धिका
93cd) G4. Om. ०सद्वीपा महाभूमिः स
93) T2. Om.

जम्बूद्वीपो मुने! पूर्वं प्लक्षद्वीपस्ततः परम् ।
तत्परं शाल्मलद्वीपः कुशद्वीपस्ततः परम् ॥ ९४ ॥
क्रौञ्चद्वीपस्ततः प्रोक्तः शाकद्वीपस्ततः परम् ।
पुनश्च पुष्करद्वीपो जम्बूद्वीपे श्रुतिस्मृती ॥ ९५ ॥
तत्र धर्मस्य सर्वस्वमधर्मोऽप्यत्र तिष्ठति ।
द्वीपानावृत्य तिष्ठन्ति सागराः सप्त सत्तम! ॥ ९६ ॥

94b) D1,D2. ◦था for ◦तः
94c) D5,D6,T1. ◦र for ◦रम्
G3. तत परम् } for तत्परम्
M1. तथा }
D,D3,G4,G5. ◦लि◦ } for ◦ल
D1,D2,D5,D6,G1,G2,G6,G7,T1. ◦ली◦ }
94d) T1. ◦रः for ◦रम् ; M1. Om. तः परम्
94cd) D4. 'शाल्मलि' 'कुश' 'क्रौञ्च' 'शाक' 'पुष्कर' तत्र जम्बू for तत्पर शाल्मलद्वीपः कुशद्वीपस्तत. परम्
M,M2. Om.
94) T2. Om.
95a) D4. ◦द्वीपे श्रुतिस्मृती। for ◦द्वीपस्ततः प्रोक्त·
95b) D4. Om.
95ab) M,M2. Om.
95c) D3,G3. तथैव for पुनश्च ;
G1. ◦रम् for ◦र
D5,D6,G,G1,G2,G5,G6, G7,M,M1,M2,T. } ◦पम् for ◦पो
95d) D,D1,D2,D3,D6,G,G1, G2,G5,G6,G7,T,T1. } ◦तिः for ◦ती ; G4. Om.
95cd) D4. Om
95) T2. Om.
96b) G6. Om मधर्मोऽप्य , M1. Om. त्र ति
M. त्यत्र
T1. ◦ऽन्यत्र } for ◦ऽप्यत्र
D5. ◦ऽप्यवि◦ }
96c) D,D4. ◦न्त for ◦न्ति
96) T2. Om

द्वीपाद्द्वीपो महानुक्तः सागरादपि सागरः ।
क्षारोदेक्षुरसोदश्च सुरोदश्च घृतोदकः ॥ ९७ ॥
दध्युदः क्षीरसलिलः स्वादूदश्चेति सागराः ।
पञ्चाशत्कोटिविस्तीर्णा ससमुद्रा धरा स्मृता ॥ ९८ ॥
जम्बूद्वीपः समस्तानां द्वीपानां मध्यमे स्थितः ।
तस्य मध्ये महामेरुर्विश्रुतः कनकप्रभः ॥ ९९ ॥
चतुरशीतिसाहस्रयोजनस्तस्य चोच्छ्रयः ।

97b) M1. ०रगः for ०गरः

97d) D5. ०क० for ०श्च ; G5,M1. Om. सु

97cd) G6. Om. दश्च सु

97) T2 Om

98a) D,D3. दधिक्षीरोदसलिल· } for दध्युदः क्षीरसलिलः
D1,D2,D4,D6,G,G3,G4, G7,M,M1,M2,T,T1 } दध्युदक्षीरसलिल·
G6 दध्युदक्षीरसलिलम्

98b) D5. स्वाद्रूद० } for स्वादूद०
D6 स्वाहद० }

D4. ०दः सप्त० } for ०दश्चेति
T1. ०दाश्चेति }

M2. ०र. for ०राः ;

G4. Om. ददुश्चेति सा

98d) M2. ०द्र० for ०द्रा

98) T2 Om.

99b) G6 Om. द्वीपना and मे , ०ध्ये for ०ध्य०

99d) G,G1,G2,G4. मिश्रित } for विश्रुतः
M2 विश्रिति

99) T2 Om. , D4. Reads in prose order in place of verses No. 99-120. See under the footnotes to verse No. 120

100a) D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M,M2,T,T1. } ०रा० for ०र० ;

D. ०स्रो } for ०स्र०
D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T1. ०स्रम् }

100b) T1. ०नै० for ०न०

प्रविष्टः षोडशाधस्ताद् द्वात्रिंशन्मूर्ध्नि विस्तृतः ॥ १०० ॥
मूले षोडशसाहस्रो विस्तारस्तस्य सर्वतः ।
भूपद्मस्यास्य शैलोऽसौ कर्णिकात्वेन संस्थितः ॥ १०१ ॥
हिमवान् हेमकूटश्च निषधश्चास्य दक्षिणे ।
नीलः श्वेतश्च शृङ्गी तदुत्तरे वर्षपर्वताः ॥ १०२ ॥
तिष्ठन्ति परितश्चान्ये पर्वता मन्दरादयः ।
भवेयुर्बहुधा वर्षैर्द्वीपानि बहुभिर्बुध! ॥ १०३ ॥

100c) G4. Om.
100d) G6. Om. द्वात्रिंशन्मूर्ध्नि : M1. ०र्धनि for ०र्ध्नि
D6,M2. ०स्मृ० for स्तृ०
100cd) T1. Om
100) D4,T2. Om.
101b) G4. ०स्य तु for ०स्तस्य , G3 प० for म०
101ab) T1,G7. Om.
101c) M,M1 भुवन० } for भूपद्म० ; T1. कैलासो for शैलोऽसौ
G3 भूपात्म० }
101d) M कनकाचलसन्निभ for कर्णिकात्वेन संस्थित
T1 ०काग० for ०त्वेन ; M1. Om
101) D,D1,D2,D4,D6,G,G1,G2,G5,G6,T2. Om.
102b) D2. निषद० }
G1,G7. निषेध० } for निषध०
G4. विषय० }
102d) M वर्ह० } for वर्ष०
D6. वृष० }
102cd) D,D1,D2,D6.G,G1,G2,G5, G6,G7,M,M1,M2,T,T1. } च उ० } for तदु० , G4. Om शृङ्गी तदु
D5. ०ष्वरु० }
102) D4,T2. Om
103a) D,D5,G2,G5. ०र्वता० for ०रित०
103b) D. ०रितो for ०र्वता
103ab) M1. Om. तश्चान्ये पर्वता मन्दरादय
103c) D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3.G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T. } द्वीपे for वर्षै ; G5 बहु. .पे for बहुधा वर्षे
103d) D1,D2. वर्षाणि for द्वीपानि : D,G,G2,G3G4 ०धा for ०प!
103) D4,T2. Om

पुष्करे तु महापीतं[१] धातकी [२]षण्डसंयुतम् ।
शाकद्वीपसमाख्ये तु वर्षं जलद[३]संज्ञितम् ॥ १०४ ॥
कौमारं[४] सुकुमारं[५] च मणिपं[६] कुसुमो ७ त्तरम् ।

104a) D3,G4. च / ०पु } for तु
G7.
D. द्वीपे
D1. ०पीतः
G6. ०वीतम् } for ०पीतम्
M. ०सीतम्
104b) D. केतकीखण्डमण्डिते for धातकीषण्डसयुतम्
M. ०म० for ०त०
D1,D2,T1. ०ज्ञि० } for ०यु०
M,M1,M2. ०हि
104c) D1. ०पं for ०प०
104d) D,G3. ०र्षो } for ०र्षम्
D3,D5,D6,G,G1,G2,G4, G5,G6,G7,M,M2,T ०र्षं
D,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,T. ०युतः
D1,D2. ०निभम् } for ०ज्ञितम् ; M1. Om तु वर्षम्
M,M1,M2. ०हितम्
104) D4,T2. Om.
105a) G2,G5. कु० for कौ
D. ०मारः सुकुमारश्च for ०मार सुकुमार च
G4. Om. सुकुमा
105b) D1. मणिकम् } for मणिपम्
D3,G3. वर्षपम्
G2 कुनुमो० } for कुसुमो०
G5. कानुमो०
D1. ०रोधरम् } for मोत्तरम्
D2,G,G1,T,T1. ०रोत्तरम्
D. मणिपङ्कसुरोत्तमम् for मणिप कुसुमोत्तरम्
G6. Om. प कुसुमो

मोदकाख्यं[८] मुने! वर्षं महानृत[९]समाह्वयम् ॥ १०५ ॥
क्रौञ्चद्वीपे तु कुशलं[१०] मुने! वर्षं मनोरथम्[११] ।
उष्णं[१२] प्रवर[१३]संज्ञं च मुनिवर्ष[१४]समाह्वयम् ॥ १०६ ॥
अन्धकार[१५]समाख्यं च तथा दुन्दुभि[१६]संज्ञितम् ।
कुशद्वीपे तु योगीन्द्र! वर्षमुद्भिद[१७]संज्ञितम् ॥ १०७ ॥

105c) D3. ०र्व० for व०

105d) D5. अनाहृत
G5. महामृत
M,M1,M2. महानुत
T. महान्कृत०
} for महानृत०
T1. महात्रसतमा for महानृतसमा

105) D4,T2 Om.

106a) M1. Om. शलम्

106b) D1,D2,G,G1,G2. ०र्ष० for ०र्षम्
D6,G6 ०र्षमनोस्यम् for मनोरथम् ;
G7 ०मम् for ०थम्

106d) D. ०ने वर्षम् for ०निवर्ष०
G5. Om. ०मुनि ; G7. Om. यम्

106) D4,M,T2. Om.

107a) D. अश०
D1,D2,D5,G,G1,G2,G5, G7,M,M1,M2,T,T1. अस
} for अन्ध० ; G6. Om. अन्धकार
D. ०ह्वम् for ०ख्यम्

107b) D. ०ज्ञकम् for ०ज्ञितम् ; G4. Om

107c) G4. Om. कुशद्वीपे तु
M. ०पेन्द्र० for ०पे तु and Om. योगीन्द्र
D1,M1. ०गे० for ०गी०

107d) D1 ०मुद्रिर०
M1. ०मुत्थित०
M2. ०मुद्गीत०
T1. ०मुद्भेद०
T2. ०मद्भुत०
} for ०मुद्भिद०

107) D4. Om.

वेणु[१८] वर्षं तथा विद्धन्! वर्षं स्वैरक[१९]संज्ञितम् ।
लम्बकं[२०] धृति[२१]संज्ञं च मुने! वर्षं प्रभाकरम्[२२] ॥ १०८ ॥
कपिलं[२३] शाल्मलद्वीपे श्वेतवर्ष[२४]समाह्वयम् ।
हरितालं[२५] मुने! वर्षं वर्षं जीमूत[२६]संज्ञितम् ॥ १०९ ॥
हरितं[२७] वैद्युतं[२८] वर्षं मानसं[२९] सुप्रभा[३०]भिधम् ।

108a) D. ०ण० for ०णु
108b) G1. स्वैरीक०
D1,D2,G,G2,G4,G5,G6,G7,T,T2. स्वैरिक०
G3. सैरक०
M,M1,M2. स्वैरत०
T1. स्वैरित०
} for स्वैरक० ; D. ०ज्ञकम् for ०ज्ञितम्
108c) M1 ०म्बतम्
T1. ०म्बनम्
} for ०म्बकम्
D. स्मृति०
D1. धृत०
} for धृति०
108d) M1. Om. क
108) D4. Om.
109a) D,D3. का० for क०
D6,G,G1,G4,M1. शल्मली०
G5. शल्मलि०
D,D1,D2,D3,D4,D5,T1,T2. शाल्मली०
G3,G6,G7,T. शाल्मलि०
} for शाल्मल०
109c) D3,G3,G4 ०रिताख्यम्
G1. ०रितालम्
M1 ०रितालाख्यम्
T1 ०रितास्यम्
} for ०रितालम् ; D. तथा for मुने !
T2. Om. ; G4. Om. वर्षम्
109d) D ०ज्ञकम् for ०ज्ञितम् ; G4. Om. वर्ष जीमूत
M2. ०र्ष० for ०र्षम्
109) D4. Om.
110a) G4. हरीत०
T1. प्रेरितम्०
} for ०हरितम् ; M1. Om. व ; D5. Om.

प्लक्षद्वीपे मुनिश्रेष्ठ! वर्षं शान्त[३१]भयाह्वयम् ॥ ११० ॥

गिरि[३२]शाख्यं तथा वर्षं वर्षं विद्युत्सुखो[३३] दयम् ।

आनन्दाख्यं[३४]शिवाख्यं[३५] च क्षेमकाख्यं[३६] द्रुमाह्वयम् ३७ ॥ १११॥

110b) D,D3. ०भावितम्
D1,D2,G,G1,G2,G5,T. ०साधिकम्
D5. ०भादिकम्
D6,G3,G4,G6 ०भाधिकम्
T महान् कृत०
} for ०भाभिधम् ; M1 Om. मा

110d) G. सुविश्रान्तसमा०
G1 सवर्षशाश्रान्ता०
D6,G6,T1 वर्षशाश्रान्तभा०
} for वर्षशान्तभया०

D1,D2. शान्तश्रान्त० for वर्षशान्त०

G2. शाश्रान्तना०
G5. शाश्रान्तभा०
G7. श्रान्तान्तभा०
T1. शाम्बभया०
D. शालान्तका०
} for शान्तभया०

110) D4. Om.

111a) D3,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. शिशिरा०
D,G5. गिरीशा०
} for गिरिशा०

D6. गिरिख्या for गिरिशाख्यम्

111b) D5,G6. Om. वर्षम् ;

D,G3,G4,M1. ०द्वन्
M2. ०द्वत्
} for ०द्युत् ; D. ०खाह्व० for ०खोद०

111c) D1,D2,G,G1,T अनदा०
G6. आदन्दा०
} for आनन्दा ; M1 Om आनन्दा

G4. Om. वाख्य च ; T1. हेमकाख्यम् for शिवाख्य च

111d) D,M क्षेमकाख्य०
G2,G5. क्षेमाख्य च
} for क्षेमकाख्यम् .

T1. Om क्षेमकाख्यम्

G6. क्षेमकार्यन्द्रमा० for क्षेमकाख्य द्रुमा०

D5. समा० for द्रुमा०

111) D4. Om.

जम्बूद्वीपे मुनिश्रेष्ठ! वर्षं हिमवदा[३८]ह्वयम् ।
देवकूटाभिधं[३९] वर्षं निषधा[४०]ख्यमिलावृतम्[४१] ॥ ११२ ॥
नीलोत्पल[४२]समाख्यं च श्वेतवर्षं[४३] तथोत्तरम्[४४] ।
पूर्वसंज्ञं[४५] तथा वर्षं गन्धमादन[४६]संज्ञितम् ॥ ११३ ॥
षट्चत्वारिंशदेतानि वर्षाणि द्विजपुङ्गव! ।
वर्षेष्वेतेषु राजानः षट्चत्वारिंशदेव हि ॥ ११४ ॥
जम्बूद्वीपाधिपाः सर्वे राजानः सत्यवादिनः ।

112a) G4. Om. जम्बूद्वीपे मुनि
112b) T2. Om. वर्ष हि
G4 भीमसमा० } for हिमवदा०
T1. हेमसमा० } for हिमवदा०
D5. हिससमा० } for हिमवदा०
D3,G3,M,M1,M2,T2 ०समा० for ०वदा०
112c) T1. हेम० for देव० ; G. कण्टा० for ०कूटा०
112d) D1,D2,G,G1,G2,G4,G5,G7,T. ०षादा० } for ०षधा०
D6,T2. ०षदा० } for ०षधा०
T. ०मिवा० } for ०मिला०
G2. ०मिडा० } for ०मिला०
G. ०व्र० for ०वृ० ; M1. Om. षधाख्यमिला
112) D4. Om.
113b) D5. ०र्णम् } for ०र्षम्
T1 ०च्च } for ०र्षम्
113d) M. ०का } for ०तम्
M1. ०कम् } for ०तम्
113) D4. Om
114b) D. ०वाः for ०व ! , G4. Om. जपुगव
M1. Om. णि द्विजपु
114c) G4 Om. वर्षेष्वेतेषु
114) D4. Om.
115a) T2. ०पेश्वराः for ०पाधिपाः ; G3. Om. धिपा
115b) G7. Om. त्यवादिनः

वेदोदितसमाचारनिरता विश्वरक्षकाः ॥ ११५ ॥
अत्युग्रा दुर्विनीतानां निर्घृणाश्च विशेषतः ।
प्रशान्ताश्च विनीतानां सघृणाश्च विशेषतः ॥ ११६ ॥
दयायज्ञपराः शुद्धा देवतानां च पोषकाः ।
ब्राह्मणानां विशेषेण विदुषां च विशेषतः ॥ ११७ ॥
स्थापका वेदमार्गस्य विशेषेण सदा मुदा ।

115c) T2. देवो॰ for वेदो॰ ;
G1. ॰क्तसमया॰ for ॰दितसमा॰
M. ॰रे for ॰र॰ ; M1. Om. रता वि
115) D4. Om.
116a) G6. Om. अत्युग्रा
116b) D. ॰घृ for ॰र्घृ॰
G3. निगुणास्तु } for निर्घृणाश्च
G4,T2. निर्गुणेषु }
116c) D. ॰सन्ना॰ for ॰शान्ता॰ ;
G4 विन... for विनीतानाम्
116d) D5,G3,M,M1,M2,T1,T2. महाबलपराक्रमा॰ ॥ } for सघृणाश्च विशेषत॰ ॥
G4. ..... क्रमाः ॥ }
G6. स॰ for स॰
116) D4. Om.
117a) M,M1,M2,T1. दान॰ } for दया॰ ; D5. ॰ध॰ for ॰प॰
G4,T2. वेद॰ }
D3. ॰द्धो for ॰द्धा
117b) M1. देवता } for पोषकाः
T1. पूजकाः }
117ab) D,D1,D2,D6,T Om.
117c) D ॰नीतानाम् for ॰शेषेण
117d) D. रक्षका लिङ्गपूजकाः ॥ } for विदुषा च विशेषत॰ ॥
D1,D2,D6,T. शिवलिङ्गार्चने रता॰ ॥ }
D5. तु for च
117) D4,G,G1,G2,G5,G6,G7. Om.
118b) M,M2. विशेषत.। for सदा मुदा।
118ab) G,G1,G2,G5,G6,G7. Om.

शिवभक्ता विशेषेण शिवलिङ्गार्चने रताः ॥ ११८ ॥
त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्ताः सितभस्मावगुण्ठिताः ।
जम्बूद्वीपमिदं तेषां चरितेन विशेषतः ॥ ११९ ॥
पुण्यभूमिरिति ख्यातं प्राप्यं पुण्यवतां नृणाम् ।
महापापवतां नृणामप्राप्यमतिशोभनम् ॥ १२० ॥

118c) G,G2,G5,G6,G7. ब्राह्मणानाम् } for शिवभक्ता ; G4. ०क्त्या for ०क्ता
G1. ब्राह्मणादिनाम् }
118d) T1 विदुषा च विशेषत· ॥ for शिवलिङ्गार्चने रताः ॥
G4 Om. लिङ्गार्चने रता· ; G6. Om. गार्चने रताः
118cd) M,M2. Om.
118) D,D1,D2,D4,D6,T,T2. Om.
119a) G6. Om. त्रिपुण्ड्रा
119b) D,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M1,T,T1,T2. } ०कु० for ०गु०
119d) G7 Om. न वि
119) D4,M,M1. Om.
120a) D ०मीरिति ख्याता for ०मिरिति ख्यातम्
M1 Om. ति ख्या , M2. ०ता for ०तम्
120b) D. ०ग्या } for ग्यम् ; G,G2. ०ता for ०ताम्
D6. ०ग्य }
120c) D5,G ०ता for ०ताम् ; D,G नृ० for नृ०
120d) D6,G7. ०मिति for ०मति ; G4 Om. भनम्
120) D4. Om.

D4 Reads in prose order in place of verses No 99-120 as follows -

सर्वद्वीपमध्ये जम्बूद्वीप । तन्मध्ये कनकमेरुः । ८४सहस्रयोजनोच्छ्रयः । तस्याधोविस्तारः १६स. । मूर्ध्नि ३२ स । अन्ते १६ स । शैल भूपद्मस्य कर्णिका । मेरोः दक्षे हिमवान् हेमकूट. निषाद । उत्तरे नील· श्वेतः शृभी वर्षपर्वतः। पूर्वत मन्दरादय· । अथ द्वीपे वर्षपर्वता । पुष्करद्वीपे महापीत धातकीखण्डसयुतम्। शाकद्वी० जलदसयुतः । मौसर· सुकुमार च कुसुमोत्तरम् । मोद भद्रान्तरसमम् । क्रौञ्चद्वी० कुशल मनोरथम् । उष्णप्रवर मुनिवर्षसमम् । अन्धकार दुन्दुभि० कुशद्वी० उद्भिज० पुष्प सैरुकम् । लम्बक धृति० प्रभाकरम्। कापिल शाल्मलिद्वी०श्वेत हरित जीमूत० हरित वैद्युत० मानस तु प्रभाधिकम्। प्लक्षद्वी शान्तभय शिशिर० सुखोदया आनन्द० शिव० क्षेमक० द्रुमम्। अथ जम्बूद्वी० हिम० देवकूट० निषध० इलावृत० नीलोत्पल० श्वेत० उत्तर० पूर्व गन्धमादनम्। ४६ वर्षाणि। एतेषु राजानश्च ४६ । जम्बूद्वीपाधिपा· राजान. सर्वेऽपि सत्यवादिन । श्रुत्युक्ता चारा: ब्राह्मणरक्षकाः। विदुषा रक्षका· । वेदमार्गस्थापकाः। दुर्वृत्ताना दुर्विनीता निर्घृणाः। विनीताना शान्ता सघृणाः। दयायज्ञपराः शुद्धदैवतापोषकाः। शिवभक्ताः लिङ्गार्चका· भस्मावगुण्ठिताः त्रिपुण्ड्रधराः। जम्बूद्वीपमिद पुण्यभूमिः पुण्यवद्भि· प्राप्यम्। महापापानामप्राप्यम्' इति।

ब्राह्मण्यं प्राप्य लोकेऽस्मिन् नरो यो विकलेन्द्रियः ।
नापक्रामति संसारात् स खलु ब्रह्महा भवेत् ॥ १२१ ॥
अपारासारसंसारसागरोत्तरणे रतः ।
अस्मिन् लोके हरं नित्यं पूजयेदादरेण तु ॥ १२२ ॥
चतुर्दशसहस्राणि योजनानां महापुरी ।
मेरोरुपरि विख्याता तत्रास्ते चतुराननः ॥ १२३ ॥
तत्रैवायतने रम्ये महादेवो महेश्वरः ।
आस्तेऽशेषजगन्नाथः सह देव्या सनातनः ॥ १२४ ॥

121a) D2,G,G2. ब्रह्माण्डम् / ब्रह्मणम् } for ब्राह्मण्यम् ; G4. Om. ब्रा
D5.
121b) D1,D2. योऽवि० for यो वि० ; M1. Om. यः
121c) D,D1,D4,D5,D6. ०क्रमति / M2. ०क्रमेत } for ०क्रामति ; M1. Om.
121d) G6 Om वेत्
122a) D5,D6. ०पा० for ०सा the first ; G6. Om. अपारासार
122b) D,G6,G7,M,M2,T1,T2. ०त्ता० for ०त्त० ;
D,D6,G7. ०ताः। for ०तः।
122c) D5. त० for अ०
D3. ०रिम् / D1. ०रे } for ०रम्
122d) M1 Om. रेण तु
123a) D. दशवर्ष० for चतुर्दश ; G4. Om सहस्रा ; M1 Om.
123b) G,G1 ०रि for ०री ; M1. Om. योज ; G6 Om. पुरी
123d) G4 ०स्ति for ०स्ते
124a) D5. ०ते रौप्ये for ० ने रम्ये
124b) D3,G3,T2. ०विष्णुर्म० for ०देवो म० ; D4,G4. ०विष्णु० for ०देवो
124c) G2. आस्तेषषो / G5. आदिशेषो } for आस्तेऽशेष०
G. आशेषजगता नाथ· / G4,T2. अशेषजगता नाथः } for आस्तेऽशेषजगन्नाथ.
M1. Om. आस्ते
124d) T. ०व्याः for व्या , G6. Om. त

तत्रैव पर्वतवरे दिक्षु पूर्वादिषु क्रमात् ।
इन्द्रादिलोकपालाश्च निवसन्ति सदा मुने! ॥ १२५ ॥

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नसमन्विते ।
नानादेवसमाकीर्णे नानागन्धर्वसेविते ॥ १२६ ॥

नानायक्षसमाकीर्णे नानामुनिसमावृते ।
अतीव शुभदं चित्रमस्ति चायतनं महत् ॥ १२७ ॥

तत्रास्ते भगवानीशः सह देव्या महेश्वरः ।
उपास्यमानो योगीन्द्रैर्ब्रह्मनारायणादिभिः ॥ १२८ ॥

125a) D6. ०प० for ०व०
125c) G4. Om. इन्द्रादिलो
125d) M,M2. महा for सदा
126a) D3,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. ०पर्वत० for ०शिखरे ,
D2. Om. ख ; D6. Om. रे
126c) G5. ०र्ण० for ०र्णे०
126d) M1. ना० for नाना
126) D4. Reads in prose order as follows :
नानादेवगन्धर्वयक्षमुनिसमावृते मेरौ नानारत्नसमन्विते ।
127a) D1,D2. ०मृग०
G. ०वृक्ष० } for ०यक्ष
M,M1,M2. ०पक्षि०
127b) D ०जना० for ०समा०
127ab) D4,D6. Om.
127c) D5,D6,G3,G4,G5,G6,G7,T1,T2. सुशुभम्
M,M2. सुभगम् } for शुभदम्
D सुलभ चात्र
M1. सु. ...त्रम् } for शुभद चित्रम्
127d) G4 Om. ; G6. ०स्मिन् for ०स्ति
128a) G4. Om. तत्रा ; T2. ०स्ति for ०स्ते
D4 Om. तत्रास्ते भगवा ; D4 ०वान् साम्बो for ०वानीशः
128b) M. ०हासुखम् for ०हेश्वरः
D4. विष्ण्वादिभरुपास्यते। for सह देव्या महेश्वरः।
128c) D1. ०गे० for ०गी०
128cd) D4. Om.

स एष भगवान् रुद्रः सन्ध्याकालेषु नृत्यति ।
श्रीमद्व्याघ्रपुरे देव्या स हि नृत्यति सन्निधौ ॥ १२९ ॥
अनेकजन्मसंसिद्धाः श्रौतस्मार्तपरायणाः ।
तत्रैव परिपश्यन्ति नर्तकं भुक्तिमुक्तिदम् ॥ १३० ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां द्वितीयोऽध्यायः ॥

129a) D1,D2,D4,G,G1,G2,M,T,T1. ०व० for ०प० ; G6. Om. एष

129b) D5. सर्व० for सन्ध्या ; G6. लाके for ०काले०

T1. तु for षु

129c) G,G1,G2,G5,G6,G7. ०व्या for ०व्याः

G6. Om. श्रीम

129d) D3,D4,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. सदा
D,G,G2,G5,G6,G7. सह } for स हि
D6. सहा
D5. Om. हि नृत्यति सनिधौ ॥ ; G4. Om. नृत्यति सनिधौ ॥

130a) D6. Om. क

T1. ससिद्धिपराः for ०जन्मससिद्धाः

D,D5,D6,G6. ०सिद्ध०
G7. ०सिद्धचा } for ०सिद्धाः

130b) D. ०णः ।० for ०णाः ।

130c) D5. ०रै० for ०त्रैः ; M1. Om. त्रै ; D6. Om. व

130d) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G, G1,G3,G4,G7,M,M1,T,T1,T2. नर्तनम्
G2,G5. नृत्तस्थम् } for नर्तकम्
G4. नृत्त-
D,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2. ०वि for ०क्ति०

Colophon T1. इति
D5. इति श्री
M1. इति स्कान्दे
D3,D4. इत्यादि स्कान्दे
D,D2,G5. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
D1. इति स्कान्दे महापुराणे
G,G1,G2,G3,G4,T. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे
M,M2. इति स्कान्दपुराणे
G6. इत्यादि श्रीमहापुराणे स्कान्दे
G7. इत्यादिश्रीमहापुराणे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

G3,G7. सूर्० for सौर०

D. भूभागकथनं द्वितीयोऽध्यायः ।

G3. महादेवप्रभाव नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

} for द्वितीयोऽध्यायः ।

D1,D2,D7,G,G1,G2, G5,G6,G7,T,T2. } महादेवप्रभाववर्णन नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

G4. Om. द्वितीयोऽध्यायः ।

॥ अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अतः परं प्रवक्ष्यामि तव योगीन्द्रवन्दित! ।
त्रैलोक्यस्यास्य विस्तारं संक्षेपेण जगद्धितम् ॥ १ ॥
किरणैर्मम चेन्दोश्च भास्यते यावदास्तिक ।
तावद्भूलोक इत्युक्तस्तत्र सर्वं प्रसाध्यते ॥ २ ॥
भूलोकवासिनां सर्वं बहुलं पार्थिवांशकैः ।

Before1a)	D1,M1	Om. श्री
	D5.	रवि. } for श्रीभगवानुवाच
	M.	श्रीभगवान् } for श्रीभगवानुवाच
	D4,G3,G7.	Om श्रीभगवानुवाच
1a)	D4.	Reads in prose order in place of verses No. 1-22 ab. See under the footnotes to verse No. 22 ab.
1b)	D1.	योगेन्द्रवन्दितः for योगीन्द्रवन्दित ! ; M1. Om. योगीन्द्रव
1ab)	D5.	Om
1c)	D5.	वक्ष्यामि लोक० for त्रैलोक्यस्यास्य ; G6 Om. स्ता
1d)	D5.	०त्त्वयम् for ०द्धितम्
1cd)	D4.	Om.
Before 1cd)	D6	Adds नानायज्ञसमाकीर्णे नानामुनिसमावृते।
1)	D4.	Om.
2a)	T1.	चार्शै० for चेन्दो०
2b)	G4.	Om. यावदास्तिक !
	D,M	०दास्तिकाः } for ०दास्तिक !
	D5.	०दास्तिकम् } for ०दास्तिक !
	D6,G7	०दास्तिक } for ०दास्तिक !
2c)	D.	०वत्तु for ०वद्भू० ; D3,T1 ०र्लो० for ०लो०
	G4.	Om इत्युक्त
2d)	G4.	Om. स्तत्र सर्वम् , T2. ०र्वः for ०र्वम्
	M1.	Om. र्व प्रसा
	G4,T2	०द्य० } for ०ध्य०
	G6,G7	०र्य० } for ०ध्य०
2)	D4.	Om.
3a)	G6.	Om. लो
3b)	D.	०त्वि० for ०र्धि०

भूतान्तरांशकेभ्यस्तु पञ्चभूतमयं हि तत् ॥ ३ ॥
भूलोकेन भुवर्लो(वो लो?)कः सम इत्युच्यते मया ।
आधिक्यं केचिदिच्छन्ति विस्तारात् परिमण्डलात् ॥ ४ ॥
तत्रैव वसतां देहा अपामंशैस्तपोधन! ।
अधिका अन्यलोकस्थास्तत्तद्भूतांशकाधिकाः ॥ ५ ॥
आदित्यमण्डलादूर्ध्वं ध्रुवो यावत् प्रतिष्ठितः ।
तावदुक्तः सुवर्लोकस्तत्र वायोस्तु नेमयः ॥ ६ ॥

3c)	T1.	०कैर्यश्च for ०केभ्यस्तु
3d)	D.	०तेहि० for ०तम० ; T1. यश्च for पञ्च
	M1.	Om. हि तत्
3)	D4	Om.
4a)	T.	०र्लो० for ०लो०
	G6 G7.	०ल्लो० ०लो० } for ०र्लो (वो लो?) ; M1. Om. भू
4b)	G6.	Om. त्युच्यते
4c)	G4.	Om. ०क्य केचि ; G7. ०द्युच्यन्ते for ०दिच्छन्ति
4d)	D1,D2,D3,D6,G,G1,G2, G5,G6,G7,M2,T. }	०स्त० for ०स्ता ; G4. Om. लात्
4)	D4.	Om.
5b)	D	आवा० for अपा० ; D1 जपामन्त्रौ for अपामशै
	M1.	Om. म
	G3. D6	०परा० ०पामा० } for ०पाम०
5c)	D. T1	अधिकादन्यलोकाच्च अपि कालस्वलोकस्माः } for अधिका अन्यलोकस्था
	D1,D2,D3,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,T,T2. }	०लोकाश्च } for लोकस्थाः
	D5	लोकाच्च
	M2.	०स्य for ०न्य० ; G6 Om. स्था
5d)	G6.	Om. तत्तद्भूताशका
5)	D4	Om.
6b)	D5.	०तम् for ०त.
6c)	D6.	स्व० for सु ; M1. Om. तावदु
6d)	G6.	Om. ने ; M,M2. ०यव्य for योस्तु
6)	D4.	Om.

वायोश्च नेमयः सप्त समासेन मयोदिताः ।
आवहः[१] प्रथमः प्रोक्तः प्रवहश्च[२] ततः परम् ॥ ७ ॥
तत्परोऽनुवहः[३] प्रोक्तः संवह[४]स्तदनन्तरम् ।
विवह[५]स्तत्परः प्रोक्तस्तत्परश्च परावहः[६] ॥ ८ ॥
ततः परिवहः[७] प्रोक्तस्तद्भेदाः कोटिकोटयः ।
भूमेर्योजनलक्षे तु मण्डलं मम संस्थितम् ॥ ९ ॥
इन्दोर्योजनलक्षे तु मण्डलं मम मण्डलात् ।

7a) D3,G3,G4. ०स्नु } for ०श्च ; D5 ०सा० for ०सम्
D5. हिं }
G4. Om. वा
M. यव्य } for ०योश्च ; M1. ०व्वा० for ०योः
M2. यव्या }
G6. Om. स
7b) D5. ०तः for ०ता· ; G6. Om.
7c) G6. Om. आव ; D5. ०वहश्चैवा० for ०थमः प्रोक्तः
M. ०वहत् for ०वह· ; M1. ०हप्रथमम्० for ०हः प्रथम·
7d) D5. नुवहः सवहस्तथा
D1,D2,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,T. तद्भेदाः कोटिकोट्य· } for प्रवहश्च ततः परम्
D. तद्भेदाः कोटिकोटिशः }
G7. तस्यैताः कोटिकोट्य·
7) D4. Om.
8b) M,M1,M2. ०न्तरः for ०न्तरम्
8ab) D5. Om.
8c) D5. . .हः परावहश्च for विवहस्तत्परः प्रोक्तः
M,M1,M2,T1. ०रम् for ०रः
8d) M. ०श्चाप० for ०श्च प०
8) D,D1,D2,D4,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. Om.
9a) T1. अ० for त० ; G4. Om. तत. प
9b) M1. Om. त
9ab) D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. Om.
9c) G7. यन् for तु
9d) G4,T2. ०ज्ञि० for ०स्थि० ; G6. Om सस्थितम्
9) D4. Om.
10a) D6. ०र्य० for ०र्यो ; G6. Om. इन्दोर्योज
G6,G7. ०यन्० for ०तु

चन्द्रस्य मण्डलादूर्ध्वं नक्षत्राणां च मण्डलम् ॥ १० ॥
स्थितं योजनलक्षे तु द्वे(द्वि?) लक्षे ग्रहमण्डलम् ।
तस्माद्योजनलक्षे तु स्थितं सप्तर्षिमण्डलम् ॥ ११ ॥
सप्तर्षिमण्डलादूर्ध्वं लक्षयोजनके ध्रुवः ।
नवयोजनसाहस्रो विष्कम्भो मुनिपुङ्गव! ॥ १२ ॥

10c) D. — इन्दोश्च for चन्द्रस्य ; M1 Om. स्य म and दूर्ध्वम्
10d) M1. — Om. न ; G7. तु for च
10) D4. — Om.
11a) D3, M. — ०रम्, ०तो } for ०तम् ;
D3,G3,G4,T2. — ०क्षेण for ०क्षे तु
G7. — द्वे for तु
11b) D1,D2,D3,G1,T. — द्वैलक्षे for द्वे(द्वि?)लक्षे ,
G7. — लक्षयेद् for द्वे(द्वि?)लक्षे
T1. — द्विलक्षबुध० }
G5. — स्थित सप्तर्षि० } for द्वे(द्वि?)लक्षे ग्रह०
D,,D1,D2,D3,G1. — गृ० for ग्र०
G2. — Om.
11ab) D5. — Om.
Before 11c) T1. Adds :
तावत्प्रमाणबाधे तु बुधस्याप्यशना स्थित० ।
अङ्गारकोऽपि शक्रस्य तत्त्वमासेव्यसंस्थित० ॥
अक्षद्वये तु भौमस्य स्थितो देवपुरोहितः ।
सौरो बृहस्पतेश्चोर्ध्वं द्विलक्ष समवस्थितः ॥
11c) D5 — ०ल्लक्षे ग्रहाणाम् for ०द्योजनलक्षे ; G2. Om.
G6. — Om. जनलक्षे तु
11d) D5 — तद्वत् स्यादृष्टि० for स्थित सप्तर्षि०
M1. — Om. ०सप्तर्षिमण्डलम्
11cd) G5. — Om.
11) D4. — Om.
12a) M1. — Om. सप्तर्षिमण्ड
12b) D,D6,G,G1,G2,G3,M. — ०वम् for ०वः ; T2. ०मण्डल० for ०योजन०
12d) G2. — निष्कम्मो }
G5. — निष्कम्पो } for विष्कम्भो
D,D3,D5,D6,G3,G4, M,M1,M2,T1,T2. } — ०सत्तम for ०पुगव !
12) D4. — Om.

अत्युष्णोऽतिप्रकाशश्च मण्डलान्तःस्थितो मम ।
लक्षयोजनविस्तीर्णं मण्डलं मम सुप्रभम् ॥ १३ ॥
आमनन्त्यन्यथा चान्ये मण्डलं मम मोहिताः ।
शशिमण्डलविस्तारो द्विगुणो मम मण्डलात् ॥ १४ ॥
भार्गवश्चौषधीशस्य षोडशांशः प्रकीर्तितः ।
भृगोः पादविहीनस्तु वाचस्पतिसमाह्वयः ॥ १५ ॥

13b)	D3,G3.	०न्ते ०नाम् } for ०न्तः
	G7.	
	G5.	०तेर्म० for ०तो म०
	M1.	Om. ण्डलान्त स्थितो
13ab)	D,T2	Om. ;
	G6.	Om. काशश्च मण्डलान्तःस्थितो
13c)	T2.	०साहस्रम् for ०विस्तीर्णम्
13d)	G5.	०व्रतम् for ०प्रभम्
13)	D4.	Om.
14a)	D1,D2,G,G1,G2,T.	०न्त्ययथा ०न्त्यथवा च यथा ०न्त्यतथा } for ०न्त्यन्यथा
	D6,G7.	
	G5.	
	G6.	
14ab)	D5.	Om.
14c)	D6.	Om. ल
14d)	G6	Om. मण्डलात् ; M1. Om. लात्
14)	D4.	Om.
15a)	D5.	भार्गवौषधिशस्य for भार्गवश्चौषधीशस्य
	D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,T,T2.	०श्चो० for ०श्चौ०
	D.	०श्च for ०स्य ;
	G7	भगवाश्चो० for भार्गवश्चौ०
	G6.	Om. भार्गवश्चौष
15b)	T1	०डशोय for ०डशाश
15c)	D5	भृगो. प्रभो } for भृगो ; G2. ०गोहे for ०गो पा
	G	
	G5	भृगोर्देह० for भृगो पाद० , D6 Om न
15d)	D6.	०यम् for ०यः
15)	D4.	Om.

ततः पादविहीनौ द्वौ सूर्यसूनुमहीसुतौ ।
दिवाकरकरैरेतत् पूरितं भुवनत्रयम् ॥ १६ ॥
त्रैलोक्यस्य च विस्तारो न शक्यः परिभाषितुम् ।
प्रवदन्ति पुराणेषु विस्तरेण कचित् कचित् ॥ १७ ॥
मुनयस्तैरपि प्राज्ञ! न शक्यं परिभाषितुम् ।
ध्रुवादूर्ध्वं महर्लोकः(होलोकः?) कोटियोजनविस्तृतः ॥ १८ ॥
कल्पाधिकारिणस्तत्र निवसन्ति महौजसः ।

16a) G5. द्वे for द्वौ

16b) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2. मम for सूर्य०

G,G1,G2,G5,T,T2 ०र्म० for ०म०

16c) M,M2. ततो for दिवा० ; M1. Om. दिवा

D. ०स्तत्तत् } for ०रेतत्

G5. ०रेता }

G6. Om. दिवाकरकरैरे

16) D4. Om.

17a) M,M1,M2. तु for च ; G4. Om रो

17b) G4. Om. न ;

D6. ०क्यम् for ०क्य ; G4. ०तम् for ०तुम्

17d) D1,D3,D5,D6,G,G1,G4,G6,M1,T,T2. ०स्ता० for स्तः

G3 ०स्तारेषु for ०स्तरेण ; M1. Om. चित् क

17) D4 Om.

18a) G4,G7,T2 ०निभि० for ०नय ; G6 Om नयस्तै

T2. ०भि for ०पि

D3,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,T,T1,T2. ०ज्ञा for ०ज्ञ !

18b) D5,G7 ०क्य for ०क्यम्

18c) D5,G2,G3,G4,G5. ०कम् for ०कः

18d) D3. ०तः स्थितः } for विस्तृतः

G3. सस्थितम् }

D6,G4,G5,T2. ०तम् for ०तः

18) D4. Om.

19a) D1. ०ला० for ०ल्पा० ; T1,T2. ०लादि for ०ल्पाधि०

T,T1. ०र० for ०रि०

19b) M1. Om. महौ

जनलोकसमाख्यस्तु ततः कोटिद्वयात्मकः ॥ १९ ॥
निवसन्ति मुने! तत्र योगिनः सनकादयः ।
तपोलोकस्ततः कोटियोजनः परिकीर्तितः ॥ २० ॥
तत्र देवाः स्थिताः सर्वे क्षुत्पिपासादिवर्जिताः ।
सत्यलोकस्तपोलोकात् कोटिषट्केण विस्तृतः ॥ २१ ॥
स एव ब्रह्मलोकाख्यः स एव सकलोत्तमः ।

19c)	D,D1,D2.	०नो० for ०न० ; G4,G7. ०र्लो० for ०लो०
	D1.	०क्ष० for ०ख्य ; G4. Om. समाख्यस्तु
	G6.	Om. लोकसमा
19d)	G6.	०त्व० for ०तः ; T1. ०धि० for ०त्म०
19)	D4	Om.
20b)	D5.	मुनयः for योगिनः
20c)	G6,M1.	०पर्लो० for ०पोलो० ; D6. ०पलोप० for ०पोलोक०
20d)	D1,D2.	०नम् for नः ; M1. Om परिकीर्ति
20)	D4.	Om.
21a)	G6.	Om. स्थिताः सर्वे
21b)	G1.	वि० for ०दि०
21c)	D6,G3.	०कम् for ०कः
21d)	G2,G5.	०योजन० for ०षट्केण
	D.	०ट्केन विश्रुतः for ०ट्केण विस्तृत॰ , G3 ०तम् for ०त.
21cd)	G4	तपोलोक - टिषट्कोन० for तपोलोकात् कोटिपट्केण
21)	D4	Om.
22a)	M1.	Om ह्मलोकाख्य.
22b)	D5.	सर्वलोकोत्तमो० for स एव सकलो०
22ab)	D4	Om.

D4Reads in prose order in place of verses No. 1-22 ab. as follows :

त्रैलोक्यविस्तारः सूर्यचन्द्रकिरणपर्यन्त भूलोक॰ । तत्र पार्थिवाशबहुल॰ पञ्चभूतमयो जनः । भूलोकसमः भुवर्लोक॰ । आदित्यमण्डलाद्युपस्थानम् । तावानेव सुवर्लोक. । तत्र वायोस्तु नेमय. । आनहाख्य आद्यो वायु॰ । प्र(न?)वह २ अनुवह. ३ सवहः ४ विवहः ५ परावहः ६ परिवह. ७ तद्भेदा. कोटिकोटयः । भूमेर्लक्षयोजने सूर्यमण्डलम् । सूर्यमण्डलात् लक्षयोजने चन्द्रमण्डलम् । च०म० ल.यो. नक्षत्रमण्डलम् । न०म०ल०यो० ग्रहमण्डलम् । ग्र०सप्तर्षिमण्डलम् । तथा ऋ० ध्रुवः । सूर्यमण्डल लक्षयोजनम् । आमनन्त्यन्यथा चान्ये मण्डल ते मोहिता. । सूर्यमण्डलस्यान्तरात्युष्णोऽतिप्रकाशश्च नवयोजनसाहस्र विष्कम्भस्थितः । सूर्यमण्डलाद् द्विगुण चन्द्रमण्डलम् । चन्द्रस्य षोडशाश. भार्गव॰ । भृगो॰ पादन्यून बार्हस्पतिः । ततः पादविहीनौ उभौ शनिभौमौ । दिवाकरकरैरेतत् पूरित भुवनत्रयम् । त्रैलोक्यविस्तारो वक्तुमशक्यः । पुराणान्तरे इतोऽपि अधिको वर्ण्यते । पर तु अशक्यमेव । ध्रुवादूर्ध्व महर्लोक. कोटियोजनत स्थित. । तत्र कल्पाधिकारिणा वासः महौजस॰ । ततो जनलोकः कोटिद्वययोः सनकादियोगिन॰ तिष्ठन्ति । तत्र तपोलोकः कोटियोजनः । तत्र देवाः क्षुत्पिपासादिवर्जिताः । तत॰ तपोलोकात् कोटिपरकयोजनेन विस्तृत॰ स एव ब्रह्मलोक सर्वोत्कृष्ट॰ ।

सर्वलोकगुरुर्ब्रह्मा विश्वात्मा विश्वतोमुखः ॥ २२ ॥
आस्ते स योगिभिर्नित्यं पीत्वा योगामृतं परम् ।
तत्र नारायणस्यापि भवनं ब्रह्मणः पुरे ॥ २३ ॥
शेते तत्र हरिः श्रीमान् मायी मायामयः परः ।
स विष्णुलोकः कथितः पुनरावृत्तिवर्जितः ॥ २४ ॥
यान्ति तत्र महात्मानो ये प्रपन्ना जनार्दनम् ।
ऊर्ध्वं तद्ब्रह्मसदनात् परंज्योतिर्मयं शुभम् ॥ २५ ॥
वह्निना च परिष्वक्तं तत्रास्ते भगवान् भवः ।
देव्या सह महादेवश्चिन्त्यमानो मनीषिभिः ॥ २६ ॥

22c) M,M1,M2,T1. तत्र for सर्व० ; G6. Om. सर्व
23a) D4. अस्ति for आस्ते ; D. Om. स
D6. ०थ for स
23b) D1,M2. पर } for परम्
G7. शुभम् }
23c) M1. ०स्य for ०त्र
D4. Om. स्यापि ; M1. Om. नाराय
23d) D4. Om. ह्मण पुरे
24a) D3G3. य० for त०
24c) D3,D4. प्र० for क० ; G6. Om. तत्र हरिः श्री
24d) T,T2. ०वर्ति० for ०वृत्ति०
24cd) T1 Om
25a) D ०नि for ०न्ति , M1. Om महा
25b) D5 ०स० for ०प० ; M. ०नः for ०नम्
25ab) D4 Reads in prose order : तत्र जनार्दनभक्ताः सन्ति ।
25c) M,M1,M2. तु for तद्०
25d) M,M1,M2. पुरम् }
D6. परि० } for पर० ; G6. Om. र ज्योति
G3. पुनर् }
25) T2. Om
26a) D1,D2,G1,G6. ०ष्वस्तम् } for ०ष्वक्तम् ; G4. Om. वह्निना च
M,M1,M2. ०क्षिप्तम् }
26c) M1. Om. सह
26d) D5,G7. ०हर्षि० for ०नीषि०
26) T1. Om.

योगिभिः शतसाहस्रैर्भूतै रुद्रैश्च सेवितः ।
तत्र ते यान्ति निरता भक्ता वै ब्रह्मचारिणः ॥ २७ ॥

महादेवपराः शान्तास्तापसाः सत्यवादिनः ।
निर्ममा निरहङ्काराः कामक्रोधविवर्जिताः ॥ २८ ॥

द्रक्ष्यन्ति ब्राह्मणा युक्ता रुद्रलोकः स वै स्मृतः ।
तत्रैव देवदेवेशं शङ्करं शशिशेखरम् ॥ २९ ॥

प्रणवाद्यभिमानिन्यो देवताः पर्युपासते ।
प्रणवः सर्वमन्त्राणामाधारः परमात्मनः ॥ ३० ॥

27b) D. वृ० } for ०र्भू
D5. सू }
D6. ०स्त }
D3,D5,G3,M2,T2. ०रुग्रै० } for रुद्रै०
D6. ०रिन्द्रै० }
D6. Om. श्च ; G6. Om. द्रैश्च
D,D3,D4,D5,D6,G2,G3, G5,G6,M,M1,M2,T2. सवृतः } for सवितः
G7. सवृतम् }
27ab) T1. Om.
27c) D,D3,D4,D5,D6,G2,G7,M,M1,M2,T1,T2. ०य० for ०र०
27d) G2,G5. ये for वै ; G4. Om. रिणः ; M1. Om. चा
28a) G4 Om महा
28b) D5,M1,M2 ०स्तपसा० for ०स्तापसा०
28d) D5,M. ०धादि० } for ०धवि० ; G6 Om. ०म क्रो
G. ०धावि० }
29a) D5. प्रत्यन्ति for द्रक्ष्यन्ति and शम्भुम् for युक्ता
M1. Om. यु ,
29c) T. तत्र वै for तत्रैव
29d) T2. चन्द्र० for शशि० ; D. भूषणम् for शेखरम्
30a) G4. Om. णवाद्यभिमानिन्यो ; G6. Om. भिमानि
30c) M1. Om. प्र and र्वमन्त्रा ,
T1. ०धर्मा० for ०मन्त्रा०
30d) D. ०म० स्मृतः for ०मात्मन०
30cd) G3. Om.

वाचको जटिलः शुभ्रो भस्मोद्धूलितविग्रहः ।
केयूरकटकोपेतः पुण्ड्रत्रयविराजितः ॥ ३१ ॥
व्याहृतिः परमा देवी विशेषेण विमुक्तिदा ।
त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्ता भस्मनैवावगुण्ठिता ॥ ३२ ॥
सावित्री च महाभागा कुण्डलद्वयमण्डिता ।
प्रसन्नवदना दिव्या जटाजूटधरा शुभा ॥ ३३ ॥
भस्मदिग्धशरीरा च पुण्ड्रत्रयविराजिता ।

31a) D5. ...कः सर्वभूषाढ्य for वाचको जटिलः शुभ्रो
G4 ०द्धो for ०भ्रो
31b) D5 शुभ्रो भस्मविभूषित्य for भस्मोद्धूलितविग्रह्य
31ab) G3 Om
31c) G6. Om. केयूरकटको ;
D,D1 ०र० for ०ट०
31cd) D5 Om.
32a) D,G1,G2,G5,G6,T. ०नन्दे } for देवी
D1,D2. ०नन्दा }
32b) G4 Om विमुक्तिदा
32ab) M1. Om हृतिः परमा देवी वि
32c) G4. Om. त्रिपु
32d) G,G1,G2,G3,G4,G5,G6, G7,M,M1,M2,T,T1,T2. ०वकुण्ठि०
D1. ०विगुण्ठि० } for ०वगण्ठि०
D6. ०च कुण्ठि०
32cd) D5. सर्वाभरणसयुक्ता भस्मरुद्राक्षभूषिताः । for त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्ता भस्मनैवावगुण्ठिता ॥
33a) G6 Om सावित्री च महाभा
33b) D5. सर्वाभरणभूषिता for कुण्डलद्वयमण्डिता
33c) M1. Om प्रसन्नवदना ;
D6. ०भस्म० for दिव्या
33d) G1. चूड० for ०जूट० ; G6. Om. जू
D5. रुद्राक्षा द्विजटाधरा for जटाजूटधरा शुभा
34b) M1. Om. जिता
34ab) D5. Om.

अन्ये च वैदिका मन्त्राः सकला बहुकामदा ॥ ३४ ॥
भस्मसंछन्नसर्वाङ्गास्त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तकाः ।
रुद्राक्षमालाभरणा जटाजूटधरा मुदा ॥ ३५ ॥
ब्रह्मा विष्णुश्च सर्वज्ञं देवानामपि दैवतम् ।
उपासाते मुदा तत्र महाभक्तिसमन्वितौ ॥ ३६ ॥
तत्र गच्छन्ति विद्वांसः सत्यधर्मपरायणाः ।
ब्राह्मणा वैदिका विद्वन्! नैव गच्छन्ति पापिनः ॥ ३७ ॥
तान्त्रिकाश्च क्रमेणैव श्रुत्युक्तेनैव वर्त्मना ।

34c) D,D5,D6,G,G1,G2,G4,G5,M,M1,M2,T,T1,T2. ०न्याश्च
D1. ०योन्य } for ०न्ये च
D2. ०न्यो च }
G6. Om. न्ये च वैदिका मन्त्रा ; G4. Om. मन्त्रा
T1. सकला for वैदिका
34d) G4. Om. सकला बहुका ; T1. वैदिका for सकला
34) G3. Om.
35a) D5. Om. भस्म ;
D6,G6,G7. ०छि० for ०छ०
D5. ०रुद्राक्षभूषाढ्या for ०सछन्नसर्वाङ्गा
35b) D5. सदाशिवमुपासते for त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तका·
35ab) G3. Om.
35cd) D5. Om.
36c) D,G4,T2. ०सन्ते } for ०साते ; D4. स० for मु०
D4,D5,D6,G3,G6,G7,M1,M2,T1. ०सते }
G4,T2. य० for न०
36d) D4. मुदा } for महा०
D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2. सदा }
D,D5,D6. ०न्वितम् } for ०न्वितौ
T1,T2. ०न्विताः }
G6. ०भित्ति० for ०भक्ति० , G4 Om. दा भक्तिसमन्वितौ
37a) G4. Om. तत्र ; M1 Om ०वि ; T1 मग्न० for गच्छ०
37d) T2. तत्र for नैव ; T1. मग्न for गच्छ०
38a) D,D4. मा० for ता०
38b) G2. विध्यु० for श्रुत्यु०

श्रद्धाभक्तिसमायुक्तास्तत्र गच्छन्ति सत्तम! ॥ ३८ ॥
स्वासाधारणया मूर्त्या वेदमार्गैकवर्तिनाम् ।
प्रसादं कुरुते देवः सर्वदेवनमस्कृतः ॥ ३९ ॥
तन्त्रावलम्बिनामीशः संसारोदधितारकः ।
प्रसादं कुरुते मूर्त्या चान्यथैव तपोधन! ॥ ४० ॥
विष्ण्वादिदेवतास्तद्वत् स्वासाधारणयैव तु ।
प्रसादं कुर्वते मूर्त्या वेदमार्गैकवर्तिनाम् ॥ ४१ ॥

38c) G4,T2 ०यु for ०भ
38d) T1. मग्र० for गच्छ० ;
G5,M2. ०मा for ०म!
39a) T1. यः सा० } for ०स्वासा ;
D6. स्वास्वा० }
G4 Om धारणया मूर्त्या
39b) T2. देव० for वेद०
D1. ०र्गोक्तवर्जिताम् } for ०गैकवर्तिनाम्
T1. ०र्गानुवर्तिना }
G4. ०वर्त्म० for ०वर्ति०
39cd) D Om ; M1. Om. वनम
40a) D6,T,T2. ०त्रा० for ०न्त्रा० ;
D1,D2,D3. ०वि० for ०व०
40d) D3,D4 यान्च }
D5,D6,M1 र्थैव } for ०यैव ; M2. ०नः for ०न!
T2 ०दैव }
40) D Om
41a) D1. विस्नादिनिरता० for विष्ण्वादिदेवता०
41b) G4. Om. स्वासाधारणयै ;
M1. Om. ०णयै
T1 तस्य for स्वा०
41c) G1,G2. प्रा० for प्र०
D1,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7, M,M1,M2,T,T1,T2. } ०रु० for ०र्व०
41) D. Om.

तान्त्रिकाणां तथा मूर्त्या चान्यथा मुनिसत्तम! ।
नैकया सर्वजन्तूनामिति तत्त्वविनिर्णयः ॥ ४२ ॥

महेश्वरः शिवः शम्भुः प्रणवस्यास्य गोचरः ।
अणोरणीयान् महतो महीयानम्बिकापतिः ॥ ४३ ॥

उमापतिर्नमस्कार्यः सर्वैर्ध्येयो हृदम्बुजे ।
तथा ध्येयो हरिर्ब्रह्मप्रमुखैर्गुणमूर्तिभिः ॥ ४४ ॥

तस्य ध्याता हरिः साक्षान्नारायणसमाह्वयः ।

42a) G4. Om तथा मूर्त्या

42b) G4. Om चा

D3. नान्यथा
D6. चान्यथा } for चान्यया
G6. चान्या या

D5. ०यैव तपोधन! for ०न्यथा मुनिसत्तम!

42c) M1. Om. ना

42d) M1. Om. ०मिति ;

T1. ०त्र for ०त्त्व०

43b) D,D1,D2,D6,G,G1, G2,G5,G6,G7,T,T1. } ०स्याप्य० for ०स्याप्य

43d) T1. ०यान् भीकरा० for ०यानम्बिका० ; T2. Om.

43cd) D,D1,D2,D6,G,G1, G2,G5,G6,G7,T } Om.

G4. Om. तो महीयानम्बि

44a) M1. Om. ०स्कार्य·

44b) T1. ०वध्ये० for ०वैर्ध्ये०

44c) D6. शिवे } for तथा
G2,G5. तदा

D,D1,D5,G2,G5,G6,M1. ०र्ब० for ०ब्र०

44d) G3 ०र्ग० for ०र्गु०

44) T2 Om.

45a) D5. तध्यात्वा-
G3. तस्य ध्यानात् } for तस्य ध्याता ;
G4. तस्माद् ध्याता

M. ह क. for हरि·

देवः सहस्रशीर्षा च विश्वाक्षो विश्वशङ्करः ॥ ४५ ॥
विश्वो विश्वस्य निर्माता पालकोऽत्ता परात् परः ।
अक्षरः परमो नित्यो हरिर्मायापतिः प्रभुः ॥ ४६ ॥
पुरुषश्च पुराणश्च तं विश्वमुपजीवति ।
सोऽयं सर्वैर्महत्त्वेन तथा विश्वात्मनापि च ॥ ४७ ॥
ज्ञेयः परायणत्वेन परब्रह्मात्मनापि च ।
अयमेव परं तत्त्वमयं ज्योतिः परात् परम् ॥ ४८ ॥

45c)	D3,D4,G3,G4.	०र्षः for ०र्षा
45d)	D5.	०तोमुखः for ०शकरः ; M. Om. ०रः
45)	T2.	Om.
46a)	G5.	०श्वा० for ०श्वो ; G4. Om. ०विश्वो विश्वस्य
46b)	G3,G4.	०लकर्ता } for ०लकोऽत्ता
	G7.	०लकोऽद्धा } for ०लकोऽत्ता
	D	०कोन्तार } for ०लकोऽत्ता
	D.	०लयश्च } for ०लकोऽत्ता
	T1.	०लकोऽथ } for ०लकोऽत्ता
	G6.	०रापरः । } for ०रात् परः ।
	D6.	०रात्परा । } for ०रात् परः ।
46c)	M1	Om. ०पर
46)	T2.	Om.
47b)	D.	तद् for तम्
47c)	D4	०र्व० for ०र्वैः
47d)	M1.	Om. ०पि च
47)	T2.	Om.
48a)	D,D4,D5,D6,G4,G6,G7	यो य. } for ज्ञेयः ; G4 Om. ०रायणत्वेन
	D3.	योऽयम् } for ज्ञेयः ; G4 Om. ०रायणत्वेन
	D1,D2,G,G1,T.	ध्येयः } for ज्ञेयः ; G4 Om. ०रायणत्वेन
48b)	D1,D2,G,G1.	०रम् for ०र० ; G4. Om. ०पर
48ab)	G3,M,M1.	Om.
48d)	D4	परम् for अयम् ; T1. अयमेव for अयं ज्योतिः
	D,D3,D4,D6,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M2,T.	०र. for ०रम्
48)	T2.	Om.

अयमात्मा समस्तस्य चेतनस्यापरस्य च ।
यच्च किञ्चिज्जगत्यस्मिन् दृश्यते श्रूयतेऽपि वा ॥ ४९ ॥
अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य तिष्ठत्ययं खलु ।
साक्षाद्वेदान्तवाक्यानां निष्ठा रुद्रः पशोः पतिः ॥ ५० ॥
अम्बिकापतिरानन्दः स्वयमेव न संशयः ।
तस्य नारायणस्यापि ब्रह्मणः परमेष्ठिनः ॥ ५१ ॥
रुद्रस्यापि शिवो ध्येयः किं पुनः सर्वदेहिनाम् ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन शिवं साम्बं त्रिलोचनम् ॥ ५२ ॥

49a) D1. ०स्या० } for ०स्य
G6. ०न्तस्य }
49b) D,D6,G3,G6,G7. चैतन्यस्या० } for चेतनस्या०
D1. ०परमात्मा }
D5,M,T1. ०नाचेतन० for ०नस्यापर० ;
D4. वा for च
M1. Om. चेतनस्य च
49c) D1. त० for य० ;
M. कि च for किचित् and Om. ०ज
49d) D,D5,G3,G7. च for वा
49) T2. Om.
50b) D3,D4,G3. नारायणः स्थितः for तिष्ठत्ययं खलु
G4. Om. व्याप्य तिष्ठत्ययम्
50cd) M1. Om. ना निष्ठा रुद्रः पशोः पतिः ।
50) T2. Om.
51b) T1. त्व० for स्व०
51c) D1,D2,D3,D6. अस्य
D4. अयम् } for तस्य
D5. सदा
51) T2. Om.
52a) M1. Om. ध्येयः
52b) G4. Om. पुनः सर्वदेहिनाम्! , M1. Om. कि पु
52c) G5. य० for त०
52) T2. Om.

ऊर्ध्वरेतसमुद्रक्तं ध्यायेन्नित्यमतन्द्रितः ।
तं सर्वकारणं रुद्रमणीयांसमणोरपि ॥ ५३ ॥
महान्तं महतः साक्षात् प्रणवेनैव पूजयेत् ।
आकाराद्यास्त्रयो वर्णा अकारात् प्रणवस्य तु ॥ ५४ ॥
ऊकाराद्या उकारात् तु स्वराः शिष्टा मकारकात् ।
व्यञ्जनानि समस्तानि प्रकाशन्ते यथा पुरम् ॥ ५५ ॥
सर्वं बिन्दोर्विभात्येव बिन्दुर्नादात् प्रकाशते ।

53a) D1 ०रन्त
D6. ०रेतः } for ०रेत०
G6. ०देहः
D,G7,M1,M2,T1. ०मुद्रिक्तम्
D1,D2,D5,T. ०मुद्वृत्तम् } for ०मुद्रक्तम्
D3,D4,G3. ०मीशानम्
G4. ०मुत्कृष्टम्
53b) D5. ०देव० for ०त्रित्य०
53c) G4. ०त्त्व० for ०र्व०
53) T2. Om
54b) G4. Om पूजयेत्
54c) D1,D2,G,G1,G5,G6, G7,M,M2,T,T1 } अ० for आ० ; G3. ०द्यस्य० for ०द्यास्त्र०
54d) G4,M आकारा' } for अकारात्
D आकारात्
D5. अकारामः प्रणस्य तु for अकारात् प्रणवस्य तु
54) T2. Om.
55a) D1,D5,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,M. उ० for ऊ० ;
D1. Om द्या ; M1 Om. उका
55b) G5,G6. ०ष्ट० for ०ष्टा ; D,D6. वकार० for मकार०
55ab) T. Om.
55d) D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1. } ०रम् for ०रा
55) T2. Om.
56a) D1. ०मा० for ०भा० ; D. ०च्चैव for ०त्पेव
T1. ०तत् for ०व
56b) D2,D3,G,G1. ०श्य० for ०श०

नादः साक्षात् परंज्योतिःस्वरूपात् परमात्मनः ॥ ५६ ॥
विभासते ततः साक्षान्मातृका वर्णरूपिणी ।
सर्वविद्यालया शुद्धा केवला प्रणवात्मिका ॥ ५७ ॥
वेदाः स्मृतिपुराणानि यत् किञ्चिदपरं परम् ।
शब्दरूपं तु तत् सर्वं मातृकाया विजृम्भणम् ॥ ५८ ॥
प्रणवः सर्ववेदानामत आद्यन्तमध्यमः ।
प्रणवे नित्ययुक्तस्य न भयं विद्यते क्वचित् ॥ ५९ ॥

56c) M1. Om. दः सा
D5,G3,G4,M,M1,M2. स्वयम् for परम्
56) T2. Om.
57a) D5. Om. ०त
57b) D6. क० for व०
57c) D4. ०र्वे } for ०र्व०
G1. ०र्वा }
57d) D,D1,D2,D3,D4,D6,G,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T. ०लम्
D. ०लः } for ला ; M1. Om. त्मिका
G1. ०ल० }
57) T2. Om.
58b) G4. ०दम् for ०रम् the second.
58c) T1. शिव० for ०शब्द० ; D6. च for तु
D1,D2. ततः } for तु तत् ;
G. दधत् }
G3. Om. शब्दरूप तु तत्
58d) D6,G,G1,G6,M1. ०याम् for ०या ; G4. Om. जृम्भ
58) T2. Om.
59b) D3,D4. ०तः० for ०मः
59ab) D. ०नामन्त
D3,D4,G,G1,G2,G6,G7,M2,T. ०ना मत } for ०नामत
M,M1. ०ना मन्त्र
T1. ०ना स तु
59c) D1. युक्तनित्य० for नित्ययुक्त० ; M1. Om. ०युक्तस्य
59) T2. Om.

सर्वव्यापिनमोङ्कारं मत्वा धीरो न शोचति ।
प्रणवो ह्यपरं ब्रह्म प्रणवः परमं पदम् ॥ ६० ॥
तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वरः ।
योऽयं महेश्वरः साक्षात् प्रणवस्याप्यगोचरः ॥ ६१ ॥
तदेव परमं ब्रह्म सर्ववेदान्तगोचरम् ।
ब्रह्मैकमेव जिज्ञास्यं न ततोऽन्यत् तु किञ्चन ॥ ६२ ॥
तज्जगत्कारणं साक्षात् सच्चिदानन्दमद्वयम् ।
सर्वैश्वर्येण सम्पन्नं सर्वेशं च स्वभावतः ॥ ६३ ॥

60b) G1. भू० for म०
60c) D1,D5. हि } for ह्य० ; T. ०वेऽस्त्य० for ०वो ह्य०
G7. ०स्य }
60d) D,G3. सर्ववेदान्तगोचरम् for प्रणवः परम पदम्
60) T2. Om.
Before 61a) G4. Repeats. 59 cd ; Om. नित्ययु
61b) D1. परमे० for स महे० ; M1. Om. स महेश्वरः ।
61c) D6. Om. हे
61d) G4,M,M1. ०स्य for ०प्य०
D4. सच्चिदानन्दमद्वयम् for प्रणवस्याप्यगोचरः
61) D,G3,T2. Om.
62ab) D,G3 Om.
62c) D5,G6. ०व० for ०क० ; G4. Om ०ज्ञास्यम्
62d) G6. Om. न ततोऽन्यत् तु ;
D6. ततो न for ततोऽन्यत्
M1. Om. ०चन
62) T2. Om.
63a) M1. Om. ०तज्ज
D5,G6,G7,T. त ज० for तज्ज० ; D1,D2. ब्रह्म for साक्षात्
63b) D5. ०व्य० for ०द्व०
63ab) D4. Om.
63c) G4. ०य सु० for ०र्येण ; D6. ०त्रः for ०त्रम्
63d) G7. ०शश्च for ०श च
M. श...स्वतः ।
M1,M2. शन्तु च स्वतः । } for च स्वभावतः ।
T1. शम्भु च स्वतः ।
63) T2. Om.

तद्विज्ञानाभिवृद्ध्यर्थं तदेव ध्येयमास्तिकैः ।
तदन्यद्दैवतं त्यक्त्वा समस्तमविशेषतः ॥ ६४ ॥
शिवङ्करत्वात् सर्वेषां तद्धि साक्षाच्छिवङ्करम् ।
तदन्ये अशिवाः सर्वे ततस्ते न शिवङ्कराः ॥ ६५ ॥
स एव हि शिवः साक्षान्नामतश्चार्थतोऽपि च ।

After 63d)	D4.	Repeats 61cd, 62 and with some variation (in 61c) as follows : तद्यदब्रह्मपरिज्ञानात् प्रणवस्याप्यगोचरः । तदेव परम ब्रह्म सर्ववेदान्तगोचरम् ॥ ब्रह्मैकमेव जिज्ञास्य न ततोऽन्यत् तु किंचन । तज्जगत्कारणं साक्षात् सच्चिदानन्दमद्वयम् ॥ सर्वैश्वर्येण सपन्न सर्वेश च स्वभावतः ।
64a)	D4,G3.	०द्यत्० for ०द्धि०
	M,M1.	०सि० } for ०वृ० ;
	M2.	०वि० } for ०वृ० ;
64b)	G1.	०का for ०कैः ; G6. Om. ०स्तिकैः.
	M1.	Om. मास्ति
64c)	D,D1,D5,D6,G5,G6,G7,M2.	०दन्य० } ०दन्यद् ; G6 Om ०त
	G,G1,G2,G4,M,M1,T,T1.	०दन्यम् } ०दन्यद् ; G6 Om ०त
64d)	G4.	Om. समस्तमवि
	G6,G7	०पि } for ०वि०
	M,M2.	०व० } for ०वि०
64)	T2.	Om
65b)	G4.	शिव. for तद्धि ;
	D3,M1,M2,T1.	०रः । for ०रम् ।
65c)	D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1.	०न्या for ०न्ये ; G. दि० for ०शि०
	D1,D2.	०र्वाः for ०र्वे
65d)	G.	०ता० for ०त०, the second. ;
	D1,D2,G7	०र for ०रा
	M1.	Om. ०न शिव
65)	T2.	Om.
66a)	D1.	०वा० for ०व०
66b)	G6.	Om. ०त्रामं ; D5. ०ङ्ग० for ०र्थ०

ईश्वरत्वेन स ज्ञेयः शिवः सत्यादिलक्षणः ॥ ६६ ॥
ईशानागन्तुकी नास्य स्वात्मभूता हि वस्तुतः ।
तं विदित्वा हि मुच्यन्ते ब्राह्मणा नैव कर्मणा ॥ ६७ ॥
ततस्तज्ज्ञाननिष्ठः स्यान्मुमुक्षुः सर्वसाधनः ।
शिवज्ञानैकनिष्ठस्तु श्रद्धां कुर्याद्विशेषतः ॥ ६८ ॥
शिवभक्तिं तथा कुर्याद्ध्यानं चापि परात्मनः ।
योगाभ्यासं तथा कुर्यात् सन्न्यासं कर्मणामपि ॥ ६९ ॥

66cd) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6, G,G1,G2,G3,G4,G5,G6, G7,M,M1,M2,T. } Om.
66) T2. Om.
67a) D4. ईशानाम् } for ईशाना०
M,M2. अशुना० }
D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2. } त० } for ना०
D3,D4,G3. य० }
67b) M. ०नि वस्तुन. for हि वस्तुतः
67c) D6. Om. त्वा ; G4. Om. ०त विदित्वा हि मु
G6. तु for हि
67d) G1. ०क० for ०व० ; M1. Om. ०नै
67) T2. Om.
68a) M. अ० for त० the first ; D. ०ष्ठस्तु for ०ष्ठः स्यात्
T1. ०ष्ठा for ०ष्ठ·
68b) G6. Om. ०मुक्षु ; D3,D4,G3. ०नैः for ०न·
68c) G4. ०स्य for ०स्तु
68d) D5. शुद्ध· } for श्रद्धाम्
G3,T1. शुद्धाम् }
G7. श्राद्धम् }
68) T2 Om.
69a) M. सदा for तथा
69b) M1. Om. चा
69c) D1,D2,D3,G,G1,G3,G6,G7,T. ततः } for तथा ; G4. Om.
M. सदा }
69d) G6. Om. ०न्यासम् ; M,M1. सर्वकर्मणाम् for कर्मणामपि
69) T2. Om.

विविक्तसेवी लघ्वाशी सुखासीनो जितेन्द्रियः ।
समग्रीवशिरः कायः शुचिर्भस्मावगुण्ठितः ॥ ७० ॥
त्रिपुण्ड्रधारणैर्युक्तो गुरुभक्तिसमन्वितः ।
हृत्पुण्डरीकमध्ये तु शिवं सत्यादिलक्षणम् ॥ ७१ ॥
सर्वस्य जगतः साक्षात् सृष्टिस्थित्यन्तकारणम् ।
उमासहायं कल्याणं नीलकण्ठं त्रिलोचनम् ॥ ७२ ॥
प्रशान्तं प्रभुमीशानं ध्यायेन्नित्यमतन्द्रितः ।

70a) M1. ०देशी } for ०संवी ;
T2. ०देशे }
D. ०सी for ०र्शा
70c) D4. सग्रीव सशिर for समग्रीवशिरः ;
G3. ०य० for ०यः
G6. तु for हि
70d) D. ०द्ध० } for ०चि ; M1. Om.
G3. ०द्धिः }
M,M2 ०चि० }
G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M,M2,T,T1. ०कुण्ठित० } for ०गुण्ठित.
D5. ०कुण्ठितम् }
70) T2. Om.
71a) M1. Om. ०त्रिपु
D. ०णे } for ०णै
G4. ०णा }
D5. ०ण्ड्रारुद्राक्षधरो for ण्ड्रधारणैर्युक्तो ; G6. Om. ०र्यु
71b) G6. Om. ०क्तो
71) T2. Om.
72b) M1. Om.
72c) M1. Om. ०उमासहा
72d) G2,G5. ०ग्रीवम् for ०कण्ठम् ;
G6. Om. ०नीलकण्ठ त्रि
72) T2. Om.
73a) M. ०भातम् } for ०शान्तम् ,
T1. ०भवम् }
G3. शम्भु० for प्रभु०

ध्यानेनैव शिवज्ञानं ज्ञानान्मुक्तिर्न कर्मणा ॥ ७३ ॥
कर्म तु ज्ञानहेतुः स्यादिति तत्त्वविदां स्थितिः ।
॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां तृतीयोऽध्यायः ॥

73c) M,M1,M2. ०नैवम् } for ०नैव,
T1. चैवम् }
G3. ०वम् for ०व० the second
M1 Om. ०शिवज्ञानम्
73d) T. ध्यानान्मु० } for ज्ञानान्मु ; M1. Om. ०ज्ञानान्मु
G6. ज्ञान मु }
G7. Om. ०र्न कर्मणा
73) T2. Om.
74a) D4. ०हीनः for ०हेतुः
74b) G4. Om. ०तत्त्व ;
M1. स० for त० ; G6. Om
74ab) D5,T2. Om.
Colophon :
D6. इति श्रीस्कन्दपुराणे
D1. इति स्कन्दे महापुराणे
D2. ओमिति श्रीस्कन्दे महापुराणे
D3,D4 इत्यादि स्कान्दे
D5,D6 इत्यादि महापुराणे श्रीस्कान्दे
D6,G2,G3,G5 इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे } for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
G. ओमित्यादि श्रीमहापुराणे स्कान्दे
G1. ओमित्यादि श्रीमहापुराणे स्कान्दे
G4,G7. इति स्कान्दे
M,M1,M2. इति स्कान्दे पुराण
T. ओमित्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे
D6. सूर्य० for सौर०

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि जगत्कारणनिर्णयम् ।
श्रुतिभिः स्मृतिभिस्तद्वत् पुराणैरपि भाषितम् ॥ १ ॥
ब्रह्मैव कारणं साक्षात् सच्चिदानन्दमद्वयम् ।
नेतरत् सत्यमेवोक्तं सन्देहं विसृज द्विज ! ॥ २ ॥
अन्यथा चान्यथा चाहुः केचिदत्यन्तमोहिताः ।
सर्वथा तन्न सङ्ग्राह्यं सम्यग्दर्शनकाङ्क्षिभिः ॥ ३ ॥
केचित् प्रधानं त्रिगुणं कारणं प्रवदन्ति तु ।

Before1a)	G6.	भगवान्
	G,G1,G2,G5,G7.	श्रीभगवान्
	D.	भगवानुवाच } for श्रीभगवानुवाच-
	M.	सूर -
	M1,M2.	सौरः-
	D3,D4,D5,D6,G4,T1,T2.	Om. श्रीभगवानुवाच
1a)	M1.	Om अथा , G6. Om. सप्रवक्ष्यामि
1c)	D6.	Om. ०भिः
1d)	D.	०भि० for ०पि
1)	T2.	Om.
2b)	M1.	Om ०न्दम ; G4. Om. मद्व
2c)	D5.	०तत् } for ०तरत्
	G4.	०तरः } for ०तरत्
2d)	M.	०स्मय } for ०सृज ; G6. Om
	D4.	०सृजेद् } for ०सृज ; G6. Om
2)	T2.	Om
3a)	D5.	०क्रुः for ०हुः
3c)	G2,G5.	०धा for ०धा ; T तु for तत्
3d)	M.	०त्य० for ०म्यग्
3cd)	D5,G1,M2.	Om.
3)	T2.	Om.
4b)	M.	केवलम् for कारणम्
	G5.	यत् } for तु
	G7.	हि } for तु

ईश्वरस्तदधिष्ठातेत्याहुरन्ये समाहिताः ॥ ४ ॥
सत्यमेव तथा मायामाहुरन्ये विमोहिताः ।
अचिद्रूपाणि चान्यानि प्राहुरन्ये विमोहिताः ॥ ५ ॥
चिद्रूपं केवलं चान्ये सत्यया स्वात्मभूतया ।
अभिन्नमेव चिद्रूपं शक्त्या केचन मोहिताः ॥ ६ ॥
पृथिव्यादीनि भूतानि केचन प्रवदन्ति च ।
अणूनेव च निर्भागानाहुरन्ये चतुर्विधान् ॥ ७ ॥

4d)	D.	विचक्षणाः } for समाहिता.
	M.	विमोहिता } for समाहिता.
	T1.	सनातनाः } for समाहिता.
4)	D5,G1,M2,T2.	Om.
5a)	D1,D2,D6,G,G3,G4, G6,G7,M,M1,T,T1.	०त्या० for ०त्य०
	D,D3,D6,G3.	०वम् for ०व ; M1. Om. ०व त
5b)	G3	०ऽपि for ०वि ; D1. समा० for विमो०
5ab)	M2.	Om.
5c)	G5.	क० } for अ० ; G,G1. ०दि for ०णि
	T1.	के० } for अ० ; G,G1. ०दि for ०णि
	D,D1	०रूणि } for ०न्यानि ; G3. Om. ०न्यानि
	D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	०णूनि } for ०न्यानि ; G3. Om. ०न्यानि
5d)	G3.	०ऽपि for ०वि , T1. ०भेदतः for ०मोहिताः
	G6.	Om. विमोहिता.
5)	D5,T2.	Om
6a)	G6.	Om. चिद्रूपम् , D. त्व० for चा०
6b)	D	०त्येवात्मवि० for त्यया स्वात्म०
	G4.	०त्त० for ०त्य० and om स्वा ; M1. Om. स्वात्म०
6c)	D6.	Om ०अ ; D. ०शक्य० for ०भिन्न०
6d)	D.	०क्यतेत्येव for ०क्त्या केचन ; G3. ०न वि० for ०चन
6)	T2.	Om
7b)	M,M1	ते for के०
7c)	D.	कर्णैनैव च निम्नगान् for अणूनेव च निर्भागान्
7d)	D.	विमोहिताः for चतुर्विधान् ; M1. Om. चतुर्विधान्
7cd)	G6.	Om. ०निर्भागाना
7)	T2.	Om.

क्षणप्रध्वंसि विज्ञानं केचिच्छून्यं तथापरे ।
एवं नानाविधं प्राहुरज्ञानादविवेकिनः ॥ ८ ॥
यथाधिकारं ते सर्वे स्थापयन्ति च तर्कतः ।
अन्ये स्वपरपक्षांश्च दूषयन्ति यथाबलम् ॥ ९ ॥
स्वपक्षरागमग्नानां तत्तद्दृष्ट्याभिवीक्षिताः ।

8a)	G7.	०णा० for ०ण० ; D5. Om. ०प्र
	D6,G6,G7.	०स० for ०सि० ; D. ०क्रान्तम् for ०ज्ञानम्
8b)	D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ०द०	for ०च्छू०
	D. ०व्र०	for ०च्छू०
	M. ०म०	for त०
	M1. ०त्व०	for त०
8cd)	G4.	Om. ध प्राहुर
8)	T2.	Om.
9a)	G6.	Om. ते सर्वे .
9b)	D3,D4,G3. प्रवद०	for स्थापय
	D5,G4. प्रापय०	for स्थापय
	M,M1. ज्ञापय०	for स्थापय
	G7.	Om ०स्था ; M1. Om. स्थाप
	D5. तर्किन	for तर्कत.
	T1. सत्तम	for तर्कत.
9c)	T1.	भूषयन्ति यथादोषा for अन्ये स्वपरपक्षाश्च
	D1,D2,D3,D5,D6. त्वपर०	for स्वपर०
	D4. त्वन्यस्य	for स्वपर०
9d)	D.	मृक्ष० for दूष० , D3. तथा for यथा
	T1.	०नलम् for ०बलम्
9)	T2.	Om.
10a)	T1.	०ताव० for ०राग० ; D6. ०मज्ञानात् for ०मग्नानाम्
10b)	D. तददृष्ट्वा०	for तत्तद्दृष्ट्या ; M. ०दि० for ०भि०
	D1,D2,D6,G5,T. तत्तद्रक्षा०	for तत्तद्दृष्ट्या ; M. ०दि० for ०भि०
	D5. तत्तदशाष्टा०	for तत्तद्दृष्ट्या ; M. ०दि० for ०भि०
	G,G1,G2. तत्तद्दृक्षा०	for तत्तद्दृष्ट्या ; M. ०दि० for ०भि०
	T1. वस्त्वदृष्ट्या०	for तत्तद्दृष्ट्या ; M. ०दि० for ०भि०
	G6. तत्तद्रक्ष्या०	for तत्तद्दृष्ट्या ; M. ०दि० for ०भि०

ऋजवः सर्वसिद्धान्ता न स्फुरन्त्यविवेकिनाम् ॥ १० ॥
सर्वतर्काप्रतिष्ठानादज्ञानपरिमोहिताः ।
कदाचित् कुत्रचिद्वापि न लभन्ते स्थितिं बुधाः ॥ ११ ॥
अविचार्यैव यत्किञ्चिदवलम्ब्यावशा भृशम् ।
अनर्थं प्राप्नुयुः सर्वे नैव ब्रह्म कदाचन ॥ १२ ॥
वेदानुसारितर्कैश्च स्मृत्या वेदैकमूलया ।

D. ०वीक्षनाम् } for ०वीक्षिता
D2,G,G1,G2,T. ०वीक्षिताम्
D3,D4,D6 ०वीक्ष्यताम्
D1,D5,G3,G5,M1,T1. ०वीक्षनाम्
G7,M2. ०वीक्षता
G4. विवक्षताम् for ०भिवीक्षिताः

10c) D6. ऋषय } for ऋजवः ; G4. स्वस्व० for सर्व०
D4. ऋजूनाम्

10d) D,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G5,G6,G7,T,T1 } स्फुरन्ति न } for न स्फुरन्त्य० ; G6. Om. ०विवेकिनाम्
M,M1,M2. सरन्ति न
G4 स्फुरन्ति ह्य०

10) T2. Om.

11a) D1,D2,D3,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,T,T1. } ०र्वे } for ०र्व०
D,D4. ०र्वम्

G2,G5,M,M1. ०र्क० for ०र्का० ; D ०माणानाम् for ०तिष्ठानात्

11b) D1,D5. ०र० for ०रि०

11ab) G4 तद...रि मोहिता । for ०नादज्ञानपरिमोहिता ।

11c) D,D4,D6,G3,G4,G6,G7,M1,M2,T1. ०चा० for ०द्धा०

11d) D1,D2,M1 ०ध for ०धाः

11) T2. Om.

12a) D5. त० for य० ; M1. Om. ०किचि

12b) D6,G1,G6 ०म्व० for ०म्या०

12c) G6. Om. ०नर्थ प्राप्नुयु स

12d) D3,D4,D5,G3,G4,T1. साख्यम् } for ब्रह्म
M,M1,M2. सौख्यम्

12) T2. Om.

13a) D1. ०र० for रि० ; M1. Om. ०किचि

13b) G1,G2. श्रु० for स्मृ० ; M1. Om. ०मूल

इतिहासपुराणाभ्यां नरो वेदार्थविद् भवेत् ॥ १३ ॥
अतीन्द्रियार्थविज्ञानं वेदादेव हि केवलम् ।
न प्रमाणान्तरेणैव सुसूक्ष्मं परिपश्यताम् ॥ १४ ॥
तात्पर्येणैव वेदान्ताः साक्षाद्ब्रह्मैव कारणम् ।
वदन्ति सर्वे तेनैव कारणं ब्रह्म नापरम् ॥ १५ ॥
ब्रह्म सच्चित्सुखानन्दं केवलं बृहदात्मना ।
परिणामं न सहते जडं हि परिणामवत् ॥ १६ ॥
नापि तत् सत्यया शक्त्या भिन्नयाभिन्नयापि वा ।

13c) G4 — Om. इति
13) T2. — Om.
14a) G6. — Om. ०अतीन्द्रिया
14c) M1. — Om. ०णै
14d) D3,D4. — ०द्दे० for ०प०, the second.
14) T2. — Om.
15b) G6. — Om. ०ह्मैव का
15c) G2,G5. — ०र्वम् for ०र्वे ;
G4. — Om. सर्वे ते
15d) D1. — ०णा for ०ना
15) T2. — Om.
16a) D3,D4,D6,G6,M. — ०न्तम् for ०न्दम् ;
M1. — Om. ब्रह्म and सुखानन्दम्
16b) D5. — ब्रह्मना०
G3. — प्रवदा०
G7. — ब्रह्मदा०
T1. — जगदा०
} for बृहदा
16c) D3,D4,M1,M2. — ०माणम् for ०णामम्
16d) D. — ज्ञसम् for जडम् ;
T1. — जगाम for जड हि
D3,D4,G1. — ०माण० for ०णाम०
16) T2. — Om.
17a) D6. — ०भि० for ०पि
D3,D4,G3,G4,M1,M2. — ०त्त० for ०त्य०

ब्रह्मणोऽन्यस्य सत्यत्वं विद्यते नैव कस्यचित् ॥ १७ ॥
ब्रह्मणोऽन्यस्य तुच्छस्य सत्यता नेष्यते खलु ।
ब्रह्मणोऽभिन्नशक्तिस्तु ब्रह्मैव खलु नापरा ॥ १८ ॥
तथा सति वृथा प्रोक्तं शक्तिरित्यविवेकिभिः ।
शक्तिशक्तिमतोर्विद्वन्! भेदाभेदस्तु दुर्घटः ॥ १९ ॥
बहिष्ठा वेदसिद्धान्तात् सिद्धान्ता अपि ते भृशम् ।

17c) M1. Om. ०ह्मणो
17d) G2. ०न्यस्य } for नैव ;
G5. त्वस्य }
G5. ०र्हि० for ०स्य०
G4. Om. ०व कस्यचित्
17cd) D. Om.
17) T2 Om.
18a) D5 ०णा० for ०णो०
18b) G7. ०त्वम् for ०ता
18d) G5. नो पु० for नाप०
D1,D2,G,G1,G3,G6,T. ०रम् for ०रा
18) T2. Om.
19a) D,D1 यधा for वृथा
G7. Om वृथा
G2,G5. द्विधा } for दुर्घट
19d) D6,G1,G6. दुर्घटम् }
G4. मर्कट.
19) T2. Om. } for बहिष्ठा
20a) G,G1,G2,G4,T. बहिष्ठ०
M2. ब्रह्मिष्ठ०
D,D1,D2,D4,G3. ०न्ता for ०न्तात्
20b) D1. मीमासा for सिद्धान्ता
D,D3,D4,D5,D6,G,G1, G3,G4,G6,G7,M,M1. } परा for ०पि ते
G2,G5. स्वसिद्धान्तान्नरा for सिद्धान्ता अपि ते
20ab) G4. Om. ०द्धान्तात् सि

वेदान्तस्यान्तरङ्गस्य निराकृत्य बहिः स्थिताः ॥ २० ॥
निराकृताश्च सिद्धान्ता भवेयुर्न हि संशयः ।
ब्रह्मणः कारणत्वस्य शक्तिनिर्वहिका तु या ॥ २१ ॥
सा माया दुर्निरूप्यैव सदसद्रूपतः सदा ।
दुर्घटत्वमविद्याया भूषणं न तु दूषणम् ॥ २२ ॥
मायामयमिदं द्वैतमित्याह हि परा श्रुतिः ।

20c) D5,G3,M,M1,M2,T1. कृता० for वेदा० ;
G4. कृतस्त० for वेदान्तः
20d) D5. निरःकृत्या० for निराकृत्य
G3,T1. ०त्याबहिः } for त्य बहिः ; M1. Om. ०हिः
G4. त्यापि हि }
20) T2. Om.
21a) D1. ०न्ता for ०श्च
21b) G1. Om. ०हि
21d) D5. श्रुति } for शक्ति
D6 शक्तिम् }
G,G6. ०हिता } for ०हिका
D5. ०हका }
D6. त्वया
G1. तुवा } for तुया
M1. तया
21) T2. Om.
22a) G4. म० for मा० ;
G7. शक्ति० for दुर्नि०
D4,G3. ०पैव
D5. ०पेवा० } for ०प्यैव
M1. ०प्ये-
22b) G4. स्वतः for सदा ; M1. Om. स
22d) D. दू० for भू०
22) T2. Om.
23a) D5,M,M1,M2. चैव० } for द्वैत०
G3. नैव० }
23b) G5. कृ० for श्रु०

दृश्यत्वाद्भिंमतिर्मिथ्या शुक्तिकारजतादिवत् ॥ २३ ॥
ततो जीवजगद्धेतुर्मायैव हि न संशयः ।
कार्यरूपस्य सत्यत्वसद्भावे सति सत्तम! ॥ २४ ॥
परिणामस्तथारम्भः खलु सम्वोभविष्यति ।
कार्यरूपं जगत् सर्वमनृतं सततं खलु ॥ २५ ॥

23c) D3,D4,D5,G3,G4,G5,M,M2,T1. ०त मि० for ०तिर्मि ;
M1. Om. मतिर्मिथ्या शु
23d) D6. Om. ता
23) T2 Om.
24a) D3,D4,G3. अतोऽलीक० for ततो जीवजग०
D5. ०लङ्क० } for जीव
G4,M,M1,M2. ०लीक }
T2. ०विकजमध्ये तु for जीवजगद्धेतुः
24b) D. ०यैव हि for ०यैव हि न ; D5. Om. व
D5,G4,M. न हि for हि न
24c) D4,G1,G2,G3 ०त्यत्व }
D5. ०त्यत्वात् } for ०त्यत्व०
G6. ०त्वत्व० }
G7. ०त्वस्य }
24d) D5. ०स्वद्भावे }
G4. ०सभावे } for ०सद्भावे
M,M1,M2,T1. ०सभवे }
24) T2 Om.
25a) D. ०स्थितारम्भा for ०स्तथारम्भः
25b) G4. Om. खलु सम्
D1,D2. सम्भो }
D3,D4 सर्वो }
D5 सख्या }
D6. सद्यो }
G2,G5. सर्वम् } for सबो ; M1. Om. खलु सबो
G3,G6,G7,M. सम्बो }
T. नित्यो }
25d) D3,D4,G2,G3,G5. खलु सन्ततम् for सतत खलु ;
M2,T1. ०कलम् for ०ततम्
25) T2. Om.

वाचारम्भणशब्दाच्च तथा प्राज्ञावधारणात् ।
प्रकृतेः सत्यतायाश्च सदेकत्वश्रुतेरपि ॥ २६ ॥
सर्वोपनिषदामर्थः साक्षादद्वैतमेव हि ।
अतो मायामयी सृष्टिर्न सत्यासत्यमीरितम् ॥ २७ ॥
पुराणेषु मुने! सृष्टिः कथ्यते च क्वचित् क्वचित् ।
अन्यथा चान्यथा सा तु नैव वेदानुसारिणी ॥ २८ ॥
क्वचित् साङ्ख्यानुगुण्येन क्वचिद्योगानुगुण्यतः ।
क्वचित् तन्त्रानुगुण्येन क्वचिदन्यानुगुण्यतः ॥ २९ ॥
श्रुत्युक्तेनैव मार्गेण भवेत् सृष्टिर्न चान्यथा ।

26b)	D,G2,G3,G5,G7,M,T1.	प्र० for प्रा० ; D5. ०जा० for ०ज्ञा०
26c)	M1.	Om. ०नाया
26d)	G6.	Om. स ; D5,M2. त० for स०
	D,G1..	०त्वम् for ०त्व०
26)	T2.	Om.
27a)	M.	०र्थाः for ०र्थः
27c)	G4.	Om. ०मयी सृष्टिः ;
	T1..	शक्ति० for सृष्टि०
27d)	G4.	०त्यम् for ०त्या०
27)	T2.	Om.
28a)	M1.	Om. पुरा ; D. मते for मुने !
28b)	G4.	०थिता for ०ध्यते
28c)	G2,G5.	ह्य० for चा० ; M. चापि for सा तु
28d)	M.	स न for नैव ; M1. Om. ०रिणी
28)	T2.	Om.
29a)	D1.	स० for सा० ; D. ०गम्ये० for ०गुण्ये०
29b)	D,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ०दर्था० } for ०द्योगा० ;	
	G4. ०ल्लोका० }	
	D5.	०ख्य० for ०ण्य०
29d)	D3,D4,G3,G4.	०र्था० for ०न्या०
29cd)	D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	Om.
29)	T2.	Om.
30a)	G4.	Om. ०श्रुत्यु ; G6. Om. नैव ; M1. Om. ०व
30b)	G1.	सर्व सत्यतया भवेत्। for भवेत् सृष्टिर्न चान्यथा।

भारते धर्मशास्त्रे च तथा सृष्टिः क्वचित् क्वचित् ॥ ३० ॥
कथ्यते मुनिशार्दूल! क्वचिद्वेदानुसारतः ।
सृष्टिरेषा मयैवोक्ता साक्षाद्वेदानुसारिणी ॥ ३१ ॥
सर्वस्रष्टुर्महेशस्य मूर्तयस्तिस्र एव हि ।
रजःसत्त्वतमोयोगाद्ब्रह्मविष्णुशिवाभिधाः ॥ ३२ ॥
अन्योन्यमनुरक्तास्ते ह्यन्योन्यमुपजीविनः ।
अन्योन्यप्रणताश्चैव लीलया परमेश्वराः ॥ ३३ ॥
साक्षात् परतरस्यैव शिवस्य परमात्मनः ।
अंशभूता यतस्तस्मादेते च परमेश्वराः ॥ ३४ ॥

30cd) G1. Om.
30) T2. Om.
31ab) G1. Om.
31c) D1,D2,G2,G5,T1. ०या प्रो० for ०यैवो०
31d) Om. ०द्वेदानुसारिणी
31) T2. Om.
32a) G4. Om. ०सर्वस्रष्टुर्म०
32b) D5. Om. ०य
32c) D,D1. ०योगा } for ०योगात् ; M1. Om ०यो
T1. ०मोहात् }
32d) M1. Om. ब्रह्मविष्णु ;
M1. ०विरहिताः for ०शिवाभिधाः
T1. ०हरा० for ०शिवा०
32) T2. Om.
33b) D4 ०मनु० for ०मुप०
33c) G3. ०न्यम् for ०न्य० ;
D5 प्राणिना चै० for ०प्रणताचै०
T1. ०वा० for ०ता०
33cd) D3,D4. Om.
33) T2. Om.
34a) M1 Om. साक्षात् परतर ; G4. Om. ०स्यैव
34b) G4. लीलया for शिवस्य
34c) D5,G3,G4,M1,M2. अङ्ग० for अश० ; M,M2. ०ता. स्व० for ०ता य०
34d) G4. Om.
34) D3,D4,T2. Om.

ब्रह्मनारायणौ रुद्रं साक्षादेवोपजीवतः ।
तयोः प्रार्थनया रुद्रः केवलं लीलयापि च ॥ ३५ ॥
तत्रापि भगवान् रुद्रः स्वांशेनैव च केनचित् ।
न स्वरूपेण तौ साक्षाद्रूपेणैव न चांशतः ॥ ३६ ॥
प्रमाणेषु गतिर्ह्येषा ब्रह्मनारायणादिषु ।
उत्कर्षश्चापकर्षश्च तथान्यदपि किञ्चन ॥ ३७ ॥
रुद्रस्योक्तेन मार्गेण द्रष्टव्यं न स्वरूपतः ।
तत्तिष्ठतु मया पूर्वं भाषितं तव सत्तम ! ॥ ३८ ॥

35a) D,D6,G,G1,G2,G3, G5,G6,G7,M,M2,T. } ०ह्मा नारायणो for ०ह्मनारायणौ
M1,T1. ०णो for ०णौ ; G3. ०द्रः for ०द्रम्
35b) D,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T G3,M. ०वति ०विनः } for ०वतः ; M1. Om. ०क्षादेवोप
35ab) D3,D4. Om.
35c) D5. Om. ०न
35) T2. Om.
36b) G1. Om. च ; M. हि for च ; G4. Om. ०चित्
36c) G4. Om. , D4. Om. ०न
D5. तम् } for तौ
M,M2. नो }
36d) D. ०तद्रूपेणैव स्वा० for ०द्रूपेणैव न चा०
D1,D2. ०णापि तथा० for ०णैव न चा०
36) T2. Om.
37a) M. प्राणेषु च for प्रमाणेषु , G1. ०न for ०षु
G6. Om. ०षु ; D5. ०र्येता for ०र्ह्येषा
37b) M1. वस्तु न चापरम् for ०नारायणादिषु
37ab) T2. Om.
37c) D5,M,M2. विद्वेष० for उत्कर्ष०
37cd) M1. Om.
38b) G4,T2. ०सर्व० for ०न स्व० ;
38c) D1,M2. ०र्व० for ०र्वम् ; D,D1 मुनि for तव
G4. Om. सत्तम !
38) M1. Om.

कारणं जगतः साक्षाद्ब्रह्म वस्तु न चापरम् ।
ब्रह्मकारणवादो यः स हि वादः प्रकीर्तितः ॥ ३९ ॥

अतोऽन्ये सकला वादा मृषावादा हि केवलम् ।
अनेकजन्मसिद्धानां श्रौतस्मार्तानुवर्तिनाम् ॥ ४० ॥

ब्रह्मकारणवादे तु मतिस्तेषां प्रजायते ।
प्रसादरहितानां तु नराणां पापकर्मणाम् ॥ ४१ ॥

ब्रह्मकारणवादे तु मतिर्नैवोपजायते ।
तेषामेव परिज्ञानं यथावज्जायते चिरात् ॥ ४२ ॥

यथावद्ब्रह्मविज्ञानं येषां जायेत सुस्थिरम् ।

39a) D5. ०ताम् for ०त ; G4. Om.
39ab) M1. Om.
39c) D5. ०दे for ०दो
39d) M1. वाद परि० for हि वादः प्र०
40a) D,D3 ०न्यत् for ०न्ये ; M1. Om. ०तो
40c) D5. ०शु० for ०सि०
40d) G2,G5. ०सारिणाम् } for ०वर्तिनाम्
G3. ०कारिणाम् }
41b) D. ०रेवोप० }
D3,D4,D5,M,M1,M2,T1. ०जायेत } for ०स्तेषा प्र०
D6. ०नैवोप० }
D3,D4. निश्चला }
D5,M,M1,M2,T1. निश्चिता } for ०जायते ;
M1. Om. ०ति
41ab) G3. Om.
41cd) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. Om
41) G4,T2. Om.
42ab) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,TT2. Om.
42c) M1. Om. ०षा
42d) G4. Om.
43a) M2. त० for य० ;
G3. ०नात् for ०नम्
43b) D1. स्त० for सु०

तेषामेव परा मुक्तिर्नेतरेषां न संशयः ॥ ४३ ॥
यथावद्ब्रह्मविज्ञानं न तन्त्रेभ्यः प्रजायते ।
प्रत्युत भ्रान्तिविज्ञानं जायतेऽनर्थकारणम् ॥ ४४ ॥
तस्मादर्होदितं बौद्धं ब्रह्मणा कथितागमम् ।
पाञ्चारात्राह्वयं तन्त्रं तथा भागवताह्वयम् ॥ ४५ ॥
तथैवैकायनं तन्त्रं भेदानेषामशेषतः ।

D5. जात येषामिति स्थिति ।
T1. जात येषामिति स्थितम् ।
M. जात येषामितिस्थिरम् ।
M1,M2 जात येषामिति स्थिरम् ।
} for येषा जायेत मुस्थिरम् ।
G3,G4,T2. ब्रह्मकारणवादिनाम् ।

43c) G6. मूर्ति०
T2 शक्ति०
} for ०मुक्ति० ; M1. Om ०क्ति

43d) M. ०र्नप० for ०र्नेत०
D1,D2,D3,D4,D5,D6,G2, G3,G4,G5,G6,G7,T,T1,T2. ०षाम० for ०पा न

44b) T1. ०स्व० for न ;
D4. तन्त्रेभ्यश्च for न तन्त्रेभ्य·
G1 जायतेऽनर्थकारणम् for न तन्त्रेभ्य. प्रजायते

44c) G4. ०न्त० for ०न्ति , T2 ०न्तवत् for ०न्तिवि०

44cd) G1 Om.

45a) D,D1,D2,D6,G,G1,G2, G3,G5,G6,G7,T,T2. ०दा० for ०द० , G1. सैं० for बौं०
G4. Om. ; M1. Om. ०दर्होदित बौद्धम्

45b) G4,T2. ०ण. for ०णा

45c) D2,D4,D5,D6,G4,G6,M,M1,M2,T1. प० for पा०
G4,T2. तर्कम्
G6,G7. तत्र
} for तन्त्रम्

45d) D5 तन्त्रताभावनद्धयम् for तथा भागवताह्वयम्

46a) G4. य० for त· ; D1,D2. ०वैनायकम् for वैकायनम्
D3,D4. तथा वैनायकम्
D6. तथैवैकाधरम्
G3. तथा वैखानसम्
} for तथैवैकायनम्
D5 तथैव वैधानसतम् for तथैवैकायन तन्त्रम्

कापालिकादिकं तन्त्रं लोकायतिकसंज्ञितम् ॥ ४६ ॥
श्रुतिस्मृतिविरुद्धांश्च स्वतन्त्रानागमागतान् ।
तदनुग्राहकांस्तर्कान् वेदनिष्ठः परित्यजेत् ॥ ४७ ॥
तेषूपदिष्टमाचारं समस्तमविशेषतः ।
वर्जयेद्वेदसंसिद्धं गृह्णीयादादरेण तु ॥ ४८ ॥
वैदिकस्त्वचिरान्मुक्तिं प्राप्नुयादप्रमादतः ।
वेदादेव हि धर्मश्च वेदादेव परं पदम् ॥ ४९ ॥
वेदादेव हि विज्ञानं वेदः शुद्धः सनातनः ।
वेदानुग्राहकस्तर्को यथावत् प्रतिभाति हि ॥ ५० ॥

	G4,T2.	तर्कम् } for तन्त्रम्
	G7.	तत्र }
46b)	D5.	०नैकान० for ०नेषाम० ;
	G3.	०षा महामते for ०षामशेषतः ; M1. Om. तः।
46c)	M2.	कपालादि० for कापालिकादि
	D4.	०कास्तन्त्रान् for ०क तन्त्रम् ;
	G4,T2.	तर्कम् for तन्त्रम्
	M1.	Om. पालिका
46d)	G.	Om. क ; G2,G5. ०ज्ञकम् for ०ज्ञितम्
47a)	T1.	०शु० for ०रु० ; G4. Om विरुद्धाश्च
47b)	G1,G6.	स० for स्व
	D3,D4,D5,G3,M,M1,M2,T2.	०न्तरान् for ०गतान् ; G4. Om.
47c)	G6	०न्यग्र० for ०नुग्रा०
48b)	D6,G6.	०पि for ०वि०
48c)	D.	०सिद्धः } for ०सिद्धम्
	D6.	०विद्धम् }
49a)	G3.	०स्तु० for ०स्त्व० ; M1. Om. मुक्तिम्
49b)	G3	आ० for प्रा० ; M1. Om. प्रा
	G4	Om. दप्रमादत' ; M2. ०ण० for ०द०
49c)	G4.	Om. वेदादेव हि
50a)	D1,D2.	परि० for हि वि
50b)	D6.	०द० for ०दः ; M2. Om. ०द्ध'
50c)	M1.	Om. ग्राह ; M,M1,M2,T1. ०र्कः for ०र्को
50d)	M,M1,M2,T1.	स तर्कः परिकीर्तितः। for यथावत् प्रतिभाति हि।
	D5.	Om. ०तिभाति

तर्का वेदविरुद्धा ये मोहायैव हि ते नृणाम् ।
अनेकजन्मसिद्धानां श्रौतस्मार्तानुवर्तिनाम् ॥ ५१ ॥
वेदानुग्राहकास्तर्का यथावत् प्रतिभान्ति वै ।
पापिष्ठानां मनुष्याणां महामोहावृतात्मनाम् ॥ ५२ ॥
वेदे वेदोदिताचारे नैव वाञ्छोपजायते ।
तेषामेव महामोहाद्वेदबाह्येषु सत्तम! ॥ ५३ ॥
इच्छा शास्त्रेषु जायेत स्वभावादेव केवलम् ।
महादेवप्रसादेन केवलेन द्विजोत्तम! ॥ ५४ ॥
श्रुतौ वाञ्छा विजायेत तन्मूलायां स्मृतावपि ।

51a) T1. ०दा० for ०द०
51b) T1. मिथ्या चै० for मोहायै०
51c) T1. ०शु० for ०मि०
51) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2. } Om.
52b) M,M2. हि for वै
52ab) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2. } Om.
52d) G3. ०ह० for ०हा० the second.
53a) D6,M,M1,T,T1. ०द० for ०दे ;
G4. Om. चारे ; M1. Om. रे
53b) G4. Om. नैव वाञ्छोप ; M1 Om. नै
G1,M1,T1. ०ञ्छापि for ०ञ्छोप०
53c) D5. ०मोह० for ०मेव
53d) D1. ०वाद्ये० for ०वाह्ये०
54a) T2. ०यन्ते० for ०येत ; M1. Om. ०येत
54b) M1. Om.
54c) M1. Om ०महा
54) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T Om.
55a) D1,D2,G1,T,T1,T2. श्रौते for श्रुतौ , M1. Om तौ
D5,G3,T2. ०पि } for वि०
M. ०भि }
D2. न }
G. अश्रौते जायते वाञ्छा for श्रुतौ वाञ्छा विजायेत
55b) G4. Om. या स्मृतावपि ; M1. Om.
T2 श्रु० for स्मृ०

वेदबाह्यं मुने! मार्गं समाश्रित्य विमुक्तये ॥ ५५ ॥
यत्किञ्चिदपि कुर्वाणः कदा मुक्तो भविष्यति ।
यदा चर्मवदाकाशं वेष्टयिष्यन्ति मानवाः ॥ ५६ ॥
तदा वेदविरुद्धेन विमुक्ताः स्युर्न संशयः ।
तस्मात् सर्वं परित्यज्य वेदमार्गं समाश्रयेत् ॥ ५७ ॥
धर्मार्थकाममोक्षाणां वेद एवाकरः खलु ।
अतः सर्वाकरं वेदं विशुद्धस्तु समाश्रयेत् ॥ ५८ ॥
न करोति श्रुतौ श्रद्धामशुद्धः पापकर्मणा ।

55c) G4. Om. वेदवा ; M1. Om वेद
55d) D6. ०श्रु० for ०श्रि०
56b) D5. य० } for क०
G. त०
56c) T1 ०था for ०दा
56d) M1. Om. वेष्टयि
57a) T1. ०था० for ०दा ; G. ०दा० for ०द०
57b) M1. Om. ०मु
57d) M. Om ०द ;
T1 ०मेकम् for ०मार्गम्
57cd) G4. Om ०र्वं परित्यज्य वेदमार्ग समा
58a) M1 Om. ०र्थका ; T1 ०क्षेषु for ०क्षाणाम्
58b) T1. ०दमेवाक्षरम् for ०द एवाकरः
58c) D5. त० for अ० , G5 ०न्त for ०तः
T1. ०क्ष० for ०क० , G2,G5 देवम् for वेदम्
58d) G5 ०स्तम् for ०स्तु ; G6 ०चरेत् for ०श्रयेत्
58) T. Om.
59a) D5 ०तु for ०ति ; G6 ०त० for ०तौ
D6,G6 Om. ०श्र ; D6. ०तो for ०तौ
T2. सि० for श्र०
59b) M1. Om. पाप
D3. ०र्मणि } for ०र्मणा
G7. ०कृत्

अतः पापविशुद्ध्यर्थं यत्नं कुर्यादतन्द्रितः ॥ ७९ ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां चतुर्थोऽध्यायः ॥

59c) G4. Om. ०अ , D1. ०म० for ०वि०

D2,M2, Om. ०वि

59d) G4. Om. : D Om. कुर्या ; M. ०यत्न० for ०तन्द्रि

Colophon :

D3,G2,G3,G7,M,M2	इति स्कान्दे	for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
G,G1,T.	इति श्रीस्कान्दे	
D.	इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे	
D6,G4,T2.	इत्यादि महापुराणे श्रीस्कान्दे	
D1.	इति श्रीस्कन्दे महापुराणे	
D2,G5.	इति श्रीस्कान्दे महापुराणे	
D4.	इति स्का-	
D5.	इति स्कान्दपुराणे	
G6.	इति स्कान्दे महापुराणे	

॥ अथ पञ्चमोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथायत्नेन पापानां समस्तानां समासतः ।
शुद्धिहेतुं प्रवक्ष्यामि तवाहं करुणाबलात् ॥ १ ॥
वर्णाश्रमपरिभ्रष्टः श्रुत्युक्तेनैव वर्त्मना ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ २ ॥
यज्ञदानपरित्यागी सन्ध्यावन्दनवर्जितः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ३ ॥
सावित्रीजपहीनश्च स्नानाचमनवर्जितः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ४ ॥
अग्निकर्मपरित्यागी श्राद्धकर्मविवर्जितः ।

Before1a)	D,D3.	भगवानुवाच } for श्रीभगवानुवाच-
	G3.	भगवान् } for श्रीभगवानुवाच-
	G,G6,G7,M,M2,T.	श्रीभगवान् } for श्रीभगवानुवाच-
	D4	Om श्रीभगवानुवाच ; M1. Om. श्रीभग
1a)	D4,D5.	०थ for ०था०
1b)	D1.	०मन्त० for ०मास० ;
	D5.	०ताम् for ०त.
1d)	D5.	०लयात् for ०बलात्
2a)	G4.	Om ; M1. Om. परिभ्रष्ट ;
	D.	०ष्टा० for ०ष्टः
2b)	G4	Om श्रु ; M1. Om. श्रुत्यु
2d)	D5	सू० for पू० ; D1. ०र्य० for ०य०
3a)	T2	अग्निकर्म० for यज्ञदान०
3b)	T2	श्रद्धाकर्म वि० for सन्ध्यावन्दन०
3c)	T2.	०ण नित्यम् for ०णादेव
3d)	T2	सायुज्य लभ० for भस्मना पूय०
3)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G, G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T.	Om.
4)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2.	Om.
5a)	M1.	Om गी
5b)	G4.	श्रद्धा० for श्राद्ध० ; M1. Om. श्राद्धकर्म

त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ५ ॥
परदाराभिगामी च परद्रोही परार्थहृत् ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ६ ॥
विद्याचोरो गुरुद्रोही वेदवेदार्थदूषकः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ७ ॥
पाषण्डी पिशुनः कष्टः कलत्रस्यापराधकृत् ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ८ ॥
तैलताम्बूलपिण्याकगव्यरामठविक्रयी ।

5d) G6. भू० for पृ०
5cd) D1,D5,G,G1,G2,G5,T2 Om.
6b) T2. च पातकी for परार्थहृत् ,
D5,D6,G7. ०भृत् for ०हृत्
6ab) G6. विद्याचोरो गुरुद्रोही वेदवेदार्थदूषकः । for परदाराभिगामी च परद्रोही परार्थहृत् ।
6d) D5. सू० for पू० ; T2 ०ज्य० for ०य०
6cd) D1,G,G1,G2,G5,T. Om.
7a) M1,M2 ०र० for ०रो ; G4. Om
7ab) G6. परदाराभिगामी च परद्रोही परार्थभृत् । for विद्याचोरो गुरुद्रोही वेदवेदार्थदूषकः ।
7d) G7. पूयते भस्मना for भस्मना पूयते । ;
D5. सू० for पू०
7cd) D1,G,G1,G2,G5,T Om
7) D4. Om
8a) D पाषण्डिनश्च पिशुना for पाषण्डी पिशुनः कष्टः
D1. क्रूरो } for कष्टः
G,G1,G2,G4,G5,M,M1,M2,T1. कुष्ठः }
8b) M1. Om. लत्रस्या ; G4 Om राधकृत्
8d) G7. पूयते भस्मना for भस्मना पूयते , D5. सू० for पू०
8cd) D1,G,G1,G2,G5,T. Om.
8) D4. Om.
9b) D. ०व्याना रस० } for ०व्यरामठ०
D5. ०व्यराम -
G1. ०व्यारामस्य
G3,G4,T2. ०व्यारामादि०
G,G1,G2,G3,G4,G6,G7. ०व्या० for ०व्य०
T1. ०तक्रादि० for ०रामठ०

त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ९ ॥
ब्रह्मविष्णुशिवादीनां देवानामपि दूषकः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ १० ॥
मर्यादाभेदकस्तीर्थदूषकः कुण्डिकाशनः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ ११ ॥
भस्मधारणहीनश्च त्रिपुण्ड्रोद्धूलितात्मना ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ १२ ॥
ऊर्ध्वपुण्ड्राङ्कुशाश्वत्थपत्रवर्तुलशूलधृक् ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ १३ ॥

9d)	D5.	सू० for पू०
9cd)	D1,G,G1,G2,G5,T	Om.
10a)	D.	०महंशानाम् for ०शिवादीनाम्
10b)	D6.	वेदा० for देवा० ,
	D.	०वतानी च for ०वानामपि
	T2.	०ना चापि for ०नामपि
10d)	D5	सू० for पू०
10cd)	D1,G,G1,G2,G4,G5,T.	Om.
11a)	G4.	Om. मर्यादाभेदक ; M1. Om. तीर्थ
11b)	G7	०भेद० for ०दूष०
	D	०स्ते सदा
	D5,D6,G6,G7.	०ण्डिताशन० for ०ण्डिकाशन०
	G3	०ण्डकाशन for ०ण्डिकाशन०
	M,M1,M2.	०त्मिताशन० for ०ण्डिकाशन०
11d)	D5.	सू० for पू०
11cd)	D1,G,G1,G2,G5,T	Om.
12a)	M.	०शील० for ०हीन० , T2. ०नाच्च for ०नश्च
12b)	D5.	०नादि० for ०तात्म० ; T2. ०त्मनः for ०त्मना
12d)	D5.	सू० for पू०
12cd)	D1,G,G1,G2,G5,T.	Om
13a)	M	०ङ्किता० for ०ङ्कुशा०
13b)	D,D3,D4,D6,G3,M,M1,M2,T1	०लिङ्ग० for ०शूल०
	G4,T2.	०दीप० for ०शूल०
	D5	०योनि० for ०शूल०
	D5.	०धृत् for ०धृक्
13cd)	D1,D5,G,G1,G2,G5,T.	Om.

अङ्कितः शङ्खचक्राद्यैः शरीरे देवतायुधैः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ १४ ॥

अभिभूतः पिशाचैश्च व्याधिना चाधिना तथा ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ १५ ॥

ब्रह्महा मद्यपः स्तेनस्तथैव गुरुतल्पगः ।
त्रिपुण्ड्रधारणादेव भस्मना पूयते नरः ॥ १६ ॥

त्रिपुण्ड्रधारिणे भिक्षाप्रदानेन हि केवलम् ।
सर्वपातकयुक्तोऽपि पूयते मानवोऽचिरात् ॥ १७ ॥

त्रिपुण्ड्रधारिणः पादौ प्रक्षालयति यः पुमान् ।
सर्वपातकयुक्तोऽपि स सद्यः पूयतेऽनघ! ॥ १८ ॥

रुद्राक्षधारिणं विप्रं भोजयित्वा स्वमन्दिरे ।

14a)	M1.	Om चक्राद्यैः
14b)	M1.	Om.
14d)	D5.	मू० for पू०
14cd)	D1,G,G1,G2,G5,T.	Om.
15a)	G7.	०पि भूत० for ०भिभूत०
15)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,M,M1,M2,T,T1,T2.	Om.
16a)	D1,D2.	०र्यी for ०न.
	D5.	०य for ०न.
16b)	D5	कृतघ्नो for तथैव
16d)	D5.	सू० for पू० : D1. ०र्य० for ०य०
16cd)	D2,D5.	Om.
17a)	D5.	०ण्ड्रा० for ०ण्ड्र
	D1,D3,G6,G7,M,T,T1,T2.	०र० for ०रि० ;
	D5,G3,M.	०णो for ०णे
	M1.	Om. धारिणे दीक्षा
17b)	D1.	०सादानेह for ०दानेन हि
17d)	D1.	०र्य० for ०य० , G3. ०वश्चिरात् for ०वोऽचिरात्
18c)	M1.	Om. ०र्वपा
18d)	M1.	चिरात् for ०ऽनघ !
18)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,M,M2,T,T2.	Om.
19)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,M,M2,T,T2.	Om.

सर्वपातकयुक्तोऽपि पूयते मानवोऽचिरात् ॥ १९ ॥
रुद्रलिङ्गार्चनं भक्त्या कुरुते वेदवर्त्मना ।
सर्वपातकयुक्तोऽपि पूयते मानवोऽचिरात् ॥ २० ॥
भस्मसंछन्नसर्वाङ्गमनुगच्छति यः पुमान् ।
सर्वपातकयुक्तोऽपि स सद्यः पूयतेऽनघ! ॥ २१ ॥
भस्मसंछन्नसर्वाङ्गं प्रस्तौति श्रद्धया सह ।
सर्वपातकयुक्तोऽपि पूयते मानवोऽचिरात् ॥ २२ ॥
भस्मसंछन्नदेहाय प्रणामं कुरुते तु यः ।

20ab) M2. Om.
20c) D1. ०मु० for ०यु०
20d) D1,D2. स सद्यः पूयतेऽनघ ॥ for पूयते मानवोऽचिरात् ॥
G3. वश्चि० for ०वोऽचि ; M1. Om. रात्
20) G6,G7,T. Om.
21a) M1. Om. ०भ ; D6,M1,M2. ०छि० for ०छ०
D5. Om. ०सर्वाङ्ग
21b) D1,D2. प्रस्तौति श्रद्धया सह। for अनुगच्छति यः पुमान्।
21c) D. ०मु० for ०यु०
21d) D1,D2,D5. पूयते मानवो } for स सद्यः पूयते
G3. पूयते मानव० }
D,D1,D2,D3,D4,D5,D6. ०ऽचिरात् }
G3. ०श्चिरात् } for ०ऽनघ!
G4,G7,M2,T2. ०ऽनघः }
G,M. नरः }
22a) D6,M1,M2 ०छि० for ०छ०
22b) D2. प्रणाम कुरुते तु यः। for प्रस्तौति श्रद्धया सह।
M1 Om. ०ति श्रद्धया
22d) D2. स सद्यः पूयते नरः ॥ for पूयते मानवोऽचिरात् ॥
G3. ०वश्चि० for ०वोऽचि०
22) D1,M Om.
23a) D1,D5,D6,M1,M2. ०छि० for ०छ०
D,D1,D3,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ०सर्वाङ्गम् } for देहाय
T1. ०देह च }
23b) D5,D6. ०माणम् for ०णामम् ;
D1. युतः for तु यः

सर्वपातकयुक्तोऽपि स सद्यः पूयते नरः ॥ २३ ॥

बहुनोक्तेन किं? साक्षाच्छिवधर्मपरायणः ।

सर्वपातकयुक्तोऽपि सद्यः पूतो भवेन्नरः ॥ २४ ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां पञ्चमोऽध्यायः ॥

23c) M1. Om. ०पि

23d) G3 पूयते मानवश्चिरात् ॥ for स सद्यः पूयते नरः ॥

M1. Om. ०स सद्य० ; G4 ०ऽनघ for नर०

23) D2,M. Om.

24a) T2. Om. ०व ; T2. सद्यो for ०हुनो

D6. ०नात्केन for ०नोक्तेन

24b) D6 ०णम् } for ०ण.

G2,G5. ०णाः }

24c) D1. ०मु० for ०यु० ; D5. ०पविनिर्मुक्त० for ०तकयुक्तोऽपि

24d) M,M1,M2. ०त्यम् ; for ०द्यः

D5. शिवलोके महीयते ॥ for सद्य. पूतो भवेन्नर ॥

Colophon .

D3,D5,G3,G7. इति स्कान्दे }

D4. इत्यादि स्कान्दे }

D2,G इति श्रीस्कान्दे महापुराणे }

M,M2. इति स्कान्दे पुराणे } for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

D,G2,G4,G5,T2. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे }

T. इत्यादिश्रीमहापुराणे श्रीस्कान्दे }

D6,G1,G6. इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे }

D1. इति श्रीस्कन्दे महापुराणे }

M1. Om. श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायाम् ;

D7. सूर्य० for सौर०

D. Adds त्रिपुण्ड्रमहिमा नाम before पञ्चमोऽध्याय

D4. Adds सर्वपापप्रायश्चित्तभस्ममाहात्म्यम् before पञ्चमोऽध्यायः

D4. ५ध्याय. for पञ्चमोऽध्यायः

॥ अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

भूयोऽपि सर्वपापानां शुद्धिहेतुं समासतः ।
प्रवक्ष्यामि तवातीव गुह्यमद्भैर्वहिष्कृतम् ॥ १ ॥

पुरा देवी महादेवं सर्वज्ञं करुणाकरम् ।
अपृच्छत् सर्वलोकानां हितायेदं महेश्वरी ॥ २ ॥

देव्युवाच

भगवन्! देवदेवेश! भवसागरतारक! ।
अयत्नेनैव पापानां शुद्धिहेतुं वद प्रभो! ॥ ३ ॥

इति पृष्टः शिवः शम्भुः सर्वलोकनमस्कृतः ।

Before1a) D4,G,G1,G6,G7,M,M2,T. श्रीभगवान् } for श्रीभगवानुवाच-
D. भगवानुवाच } for श्रीभगवानुवाच-
G5 रविः - } for श्रीभगवानुवाच-
M. Om. श्रीभगवानु ; D3. Om. श्रीभगवानुवाच-
D4. Adds अतिगुह्यमयत्नेन सर्वपापप्रायश्चित्तम्॥ ईशगौरीसवादः after श्रीभगवानुवाच-
1a) G4 Om. पापानाम्
1b) G4. Om. शु ; D5. ०नातनम् for ०भासतः
1d) G7 Om. गुह्य and बंहि ,
G6. ०ण्य० for ०ह्य०
1) D4. Om.
2a) G5. ०वम् for ०वी ; M1. Om. महादेवम्
2b) M1. Om. स ;
D5. प्रोवाच for सर्वज्ञम्
2d) G2,G5. ०यैनम् for ०येदम् ; G4,T2. ०रम् for ०री
2) D4. Om.
Before 3a) D1,D2,D3,D4,D5,D6, G,G1,G2,G3,G4,G5,G6, G7,M,M1,M2,T,T1,T2. } Om देव्युवाच -
3b) D1. ०सा० for ०ता०
3c) G4. Om ०अयत्ने ; M1. Om. त्ने
3) D4. Om.
4b) D3,G3. ०देव० for ०लोक०

हिताय सर्वलोकानां प्रोवाच करुणाकरः ॥ ४ ॥

ईश्वर उवाच

शृणु गुह्यतमं देवि! समासेन महेश्वरि! ।
वदामि सङ्ग्रहेणाहं सर्ववेदान्तदर्शितम् ॥ ५ ॥
अविमुक्तमिति ख्यातं सर्वपापविशोधकम् ।
स्थानमस्ति महादेवि! ममासाधारणं परम् ॥ ६ ॥
तत्रैवोत्क्रममाणस्य जन्तोरङ्गस्य केवलम् ।
कृपया तारकं ब्रह्म व्याख्यास्यामि वरानने! ॥ ७ ॥
यत्र साक्षादहं नित्यं त्वया सन्निहितः सह ।
नित्यं यत् स्मरतां प्रातः सर्वं नश्यति पातकम् ॥ ८ ॥

4d) D2 — Om. ०णा ; M1. Om वाचक
D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2. } ०वलात् ॥ for ०कः ॥
4) D4 — Om.
Before
5a) G,G1,G2,G5,G6,G7, M,M1,M2,T,T1 } ईश्वर० for ईश्वर उवाच ;
D4,D5,G3. — Om. ईश्वर उवाच-
5b) D6 — विशोधनम्। for महेश्वरि।
5c) T2 — द० for व०
5d) G4. — Om. वेदा ; M1. Om. तम्
G5. — ०र्शनम् for ०र्शितम्
5cd) D6. — Om.
5) D4. — Om.
6a) M. — Om. अ ; G7 Om. वि ; T2 ज्ञा० for ख्या०
6b) D5. — ०कनम् for ०धकम्
D,D1,D4,G2,G5. — ०नम् for ०कम्
6ab) D6. — Om.
6d) D1,D5,G3,M,M2. G4,T2. } ०म ०हा० } for ०मा० ; M,M1,M2. ०दम् for ०रम्
7a) T1 — य० for त० ; T2 ०थै० for ०त्रै० , M1 Om. णस्य
7c) D6,G5,G6,T. — ०क० for कम्
7d) D. — Om. ख्या
8a) G4. — Om. क्षादहम् ; G6 Om. नित्यम्
8b) G7 — Om. तः स ; D2,G,G1,T,T1. ०दा। for ह।
8c) M1 — Om.

यत्र स्नात्वा तु गङ्गायां नरः पापैः प्रमुच्यते ।
यदुद्दिश्य महायासाद्गच्छतामतिवाञ्छया ॥ ९ ॥
मृतानां पथि पापानि विनश्यन्ति सुलोचने! ।
यत्र चाराध्य मुच्यन्ते नराः संसारसागरात् ॥ १० ॥
यस्य साक्षान्महाविष्णुर्विदित्वा वैभवं मुदा ।
आस्ते चाराध्य सुप्रीतः सदा कमलया सह ॥ ११ ॥
यस्य साक्षात् स्वयं ब्रह्मा विदित्वा वैभवं मुदा ।
आस्ते चाराध्य सुप्रीतः सरस्वत्या सनातनः ॥ १२ ॥
यस्य साक्षात् सहस्राक्षः शच्या सर्वामरैः सह ।
विदित्वा वैभवं त्वास्ते सिद्धचारणपूर्वकैः ॥ १३ ॥

9b)	M2.	वि० for प्र०
9c)	D1,D2,D6,G,G1,G2, G5,G6,G7,T,T1,T2.	०मु० for ०दु० ; D5. Om. मु and श्य
	M1.	Om. महायासाद् ; M. ०सा० for ०साद्
9d)	M1.	Om.
10a)	D5.	०नामति० for ०ना पथि ; M1. Om.
10b)	M1.	Om. विनश्यन्ति सु , G4. Om. सुलोच
10ab)	G3.	Om.
10c)	T1.	मा समा० for यत्र मा०
11a)	D1,D2,D4,D5,G,G1,G2,G6,T.	०त्र for ०स्य , M1. Om. विष्णु०
11b)	M1.	Om. विदित्वा
11c)	T1.	०मर्च्य स० for ०राध्य सु०
11d)	M,M2.	तया for सदा
	G4T2.	सर्वदा कमलासख. ॥ for सदा कमलया सह ॥
12a)	D,G.	०त्र for ०स्य
12c)	M	यत्र for आस्ते , M1. Om. आ
	G4.	Om. राध्य सुप्रीतः
12d)	M.	सा - तनम् for सनातनम्
12)	D4.	Reads on prose order as follows : तथा सरस्वत्या ब्रह्मा, शच्या सहस्राक्ष , सिद्धचारणादिभिः ।
13a)	G,G6,M.	०त्र for ०स्य
13b)	G7.	सर्वैर्देवगणैः for शच्या सर्वामरैः
13c)	D3,D5,G4,M,T1,T2.	चा० for त्वा० the second. M.Om. त्वा, the second.
13)	D4.	Om.

धर्मशास्त्रप्रणेतारः सर्वशास्त्रप्रवर्तकाः ।
वेदाङ्गानां प्रणेतारः शिष्यास्तेषां तथैव च ॥ १४ ॥
ब्रह्मणो वचनाद्यत्र प्रविश्य च महर्षयः ।
भस्मोद्धूलितसर्वाङ्गास्त्रिपुण्ड्राङ्कविराजिताः ॥ १५ ॥
शिखायां कर्णयोः कण्ठे हस्ते यज्ञोपवीतके ।
सततं धृतरुद्राक्षाः सम्यग्दर्शनतत्पराः ॥ १६ ॥
साक्षाद्विश्वेश्वराख्यं मां प्रपूज्य परमेश्वरम् ।
कृतार्था अभवंस्तद्धि सर्वपापविशोधकम् ॥ १७ ॥
अन्यच्चास्ति महास्थानं सर्वपापविशोधकम् ।

14b)	M2.	वि० for प्र०
14d)	D3,D4.	तेषा शिष्यास्त० for शिष्यास्तेषा त०
	D5.	वेदवेदान्तपारगा ॥ for शिष्यास्तेषा तथैव च ॥
	M1.	Om. स्तेषाम् ; G4 Om.
15a)	G2,G5. G6,G7.	०त्त० ०द० } for ०द्य०
15c)	G6.	०लन० for ०लित०
15d)	D3,D4,G3.	०ङ्कितमस्तका for ०ङ्कविराजिताः
16a)	M1.	Om. शिखाया क
16c)	G4,T2.	०सन्त० for सत०
16d)	D5.	शिवलिङ्गार्चने रताः for सम्यग्दर्शनतत्पराः
17a)	D5	०र माम० for ०राख्य माम्
	G2.	०ख्या for ०ख्यम् ; G4. Om. श्वराख्य माम्
	M1.	Om. माम् ; M2. Om.
17b)	M1.	Om. प्र , G4. ०ज्यम् for ०ज्य
17d)	D.	०नम् for ०कम्
17)	D.	Om.
18a)	D5.	ना० for अ० ; T1. ०त्रा० for ०च्चा०
	G6,G7,M2. D6. T1.	०पि ०स्मि } for ०स्ति ; D3. ०म for ०हा० ०स्ते
18b)	G4,T2.	०देवनमस्कृतम् for ०पापविशोधकम्
18ab)	D4.	Reads in prose order as follows : अन्यच्च मया मनसा निर्मितम् ; D Om.

श्रीमद्वचाग्रपुरं नाम सर्वदेवनमस्कृतम् ॥ १८ ॥
मयैव मनसा पूर्वं निर्मितं मम सुप्रियम् ।
दर्शनादेव जन्तूनां केवलं भुक्तिमुक्तिदम् ॥ १९ ॥
यत्र मे परमानन्दनर्तनं सर्वशोभनम् ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं विष्णुर्विश्वजगन्मयः ॥ २० ॥
ततापं परमं घोरं तपः संवत्सरं तदा ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं ब्रह्मा लोकपितामहः ॥ २१ ॥
ततापं परमं घोरं तपः संवत्सरद्वयम् ।

18c) M1. Om. श्रीमद्वचाग्रपुरम् ; D4. Om. नाम
18d) D4. Om.
18cd) G4,T2. Om.
19a) T2. तथै० for मयै०
19ab) G4,T2. Om
20a) D6,G3,G4,T1 ०न्दम् for ०न्द ; M1. Om. रमानन्द
20b) M1. Om. नर्त ; T1 परम० for सर्व०
20c) D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
20d) D6. ०श्वम् for ०श्व and ०यम् for ०य·
M2. सर्व० for विश्व० ; G7. ०त्प्रभु for ०न्मय.
D4. तताषाब्द हरिस्नप· ॥ for विष्णुर्विश्वजगन्मयः ॥
20cd) M. Reads this with some variations after verse No. 25b. See under footnotes to 25ab
21b) D5 ०रायुतम् for ०र तदा
M1,T1 स० for त०, the second.
D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,T,T2 } ०था for ०दा
21c) D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम् , M1. Om न द्रष्टुम्
21d) D5 ०ह्मेन्द्रादिमरुद्गणा· ॥ for ०ह्मा लोकपितामह· ॥
21) D4. Reads in prose order in place of verses No. 21-40. See under footnotes to verse No. 40.
M. Reads this verse after verse No. 25ab. See under footnotes to verse No. 25ab.
22a) D5. तेपिरे for ततापं
22b) T. ०त for ०प·
D5. ०रायुतम् for ०रद्वयम् ; T1. ०रम् for ०र०
22ab) M2. Om. ; M. Reads this with variation after verse No. 25ab. See under footnotes to 25ab.

यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं सहस्राक्षः शचीपतिः ॥ २३ ॥
ततापं परमं घोरं तपः संवत्सरत्रयम् ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टु देवाः सर्वे सुमध्यमे ! ॥ २३ ॥
तेपिरे परमं घोरं तपः संवत्सराष्टकम् ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं भास्करा द्वादशाम्बिके ! ॥ २४ ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।

22c) D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
22d) D5. सुरासुरमहोरगा॰ ॥ for सहस्राक्ष शचीपति॰ ॥
22) D4. Om.
23a) M. चचार for ततापं ;
M1 Om. ततापं
D6. - रमम् for परमम्
D5. नारदाद्या मुनीन्द्राश्च for ततापं परमं घोरम्
23b) T. ०त. for ०प
D5. गन्धर्वाप्सरसादय॰ । for तपः सवत्सरत्रयम् ।
23c) M1. त० for य० ,
D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
D5. राशिप्या व्यासमुख्याश्च for यत्र मे नर्तनं द्रष्टुम्
23d) D5. कल्पसूत्रप्रवर्तका ॥ for देवाः सर्वे सुमध्यमे ! ॥
23cd) M. Reads this after verse No. 25ab. See under footnotes to verse No. 25ab.
23) D4. Om.
24a) D5. धर्मशास्त्रप्रणेतारः for तेपिरे परमं घोरम्
24b) M1. Om. वत्स
D5. काणादकपिलादय॰ । for तपः सवत्सराष्टकम् ।
24ab) M. Reads this after verse No. 25ab See under footnotes to verse No. 25ab.
24c) D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
D5 गरुडो वृषभश्चान्ये for यत्र मे नर्तनं द्रष्टुम्
24d) D5. व्याघ्रपादपदज्ञलि for भास्करा द्वादशाम्बिके !
24cd) G3. Reads this after verse No. 26ab. See under footnotes to verse No. 26ab.
24) D4. Om.
25a) D5. ऋषिपत्न्यो देवपत्न्य. for तेपिरे परमं घोरम्
25b) D5. शची लक्ष्मी सरस्वती । for बहुकाल तप. प्रिये ! ।

यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं वसवः सत्यवादिनः ॥ २५ ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालमतन्द्रिताः ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं सिद्धचारणपूर्वकाः ॥ २६ ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालमतिप्रियाः ।

25ab) G3. Reads this after verse No. 26ab.
See under footnotes to verse No. 26ab.

M. Reads the following verses (Read above 20cd, 21,22ab with some variations, 23cd & 24ab)
यत्र मे नर्तन द्रष्टु विष्णुर्विश्वजनप्रिय· ।
ततापः परम घोर तपः सवत्सर सदा ॥
यत्र मे नर्तन द्रष्टु ब्रह्मा लोकपितामह· ।
ततापः परम घोर बहुकालमतन्द्रितः ॥
यत्र मे नर्तन द्रष्टु देवा· सर्वे सुमध्यमे ! ।
तेपिरे परम घोर तपः सवत्सराष्टकम् ॥

25c) M1. Om. नर्तनम् ;

D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्

D5. तेपिरे परम घोरम् for यत्र मे नर्तन द्रष्टुम्

25d) D5. तपः सवत्सरायुतम् ॥ for वसवः सत्यवादिनः ॥

25) D4. Om.

26a) D5. यत्र मामादरेणैव for तेपिरे परम घोरम्

26b) D5. नृत्यन्त तु दिने दिने । for बहुकालमतन्द्रिता· ।

After 26ab and before26cd)

G3. Reads यत्र मे नर्तन द्रष्टु भास्करा द्वादशाम्बिके ! ।
तेपिरे परम घोर बहुकाल तपः पिय ! ॥
(Read above 24cd & 25ab.)

26c) D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्

D5. द्रक्ष्यन्ति सफल तेषाम् for यत्र मे नर्तन द्रष्टुम्

26d) D5. जन्म मासेन केवलम् । for सिद्धचारणपूर्वकाः ।

26) D4. Om.

27a) M1. Om. पिरे and घोरम्

D5. अन्नपानादिक दत्वा for तेपिरे परम घोरम्

27b) M. ०तन्द्रिताः for ०तिप्रियाः

G6,T2. ०ल तपः प्रिये ! । for ०लमतिप्रियाः ।

D5. प्रयाति परमं पदम् । for बहुकालमतिप्रियाः ।

यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं यक्षराक्षसपूर्वकाः ॥ २७ ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं व्यासः सत्यवतीसुतः ॥ २८ ॥
तताप परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं कल्पसूत्रप्रवर्तकाः ॥ २९ ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।

27c)	M2.	तं० for यं०
	D5.	धनधान्यादिकं दत्त्वा for यत्र मे नर्तनं द्रष्टुम्
27d)	D5.	शिवलोके महीयते ॥ for यक्षराक्षसपूर्वकाः ॥
27cd)	D,G6.	Om.
27)	D4.	Om.
28a)	D5.	यतये ब्रह्मनिष्ठाय for तेपिरे परमं घोरम्
28b)	M,M2.	०लमतन्द्रिता for ०ल तप प्रिये ! ।
	M1.	Om. ०ल तप. प्रिये ! ।
	D5.	यत्र भिक्षाप्रदानतः । for बहुकाल तपः प्रिये ! ।
28ab)	G6.	Om.
28c)	M1.	Om. ;
	D5.	मठं वस्त्रादिकं दत्त्वा for यत्र मे नर्तनं द्रष्टुम्
28d)	D5.	सार्वभौमो भवेन्नरः ॥ for व्यासः सत्यवतीसुतः ॥
28cd)	G3.	Om.
28)	D,D4.	Om.
29a)	M	चचार for ततापं
	D5.	यत्र पश्यन्ति ये मर्त्याः for ततापं परमं घोरम्
29b)	D6,G6,T2.	चिर० for बहु० , T2 ०तः for ०प , G4 Om
	D5	कल्याणं मम चोत्सवम् । for बहुकालं तपः प्रिये ! ।
29ab)	D,G3.	Om.
29c)	D.	दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
	D5.	एकं वा परमप्रीत्या for यत्र मे नर्तनं द्रष्टुम्
29d)	G6,M1.	Om. प्रवर्तकाः
29)	D4.	Om.
30a)	D5.	यत्र माधवः मधर्क्षे तु for तेपिरे परमं घोरम् , M1 Om. ते
30b)	D,G4,G6,G7,M1,M2,T1.	चिर० for बहु० ,
	T2.	०त. for ०प. ; D6. Om. तपः
	M.	०लमतन्द्रिता. । for ०ल तप प्रिये ! ।
	D5.	विष्णुवायनयोरपि । for बहुकालं तपः प्रिये ! ।

यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं धर्मशास्त्रप्रवर्तकाः ॥ ३० ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं कणादकपिलादयः ॥ ३१ ॥
तेपिरे परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं देव्यो वागादयः प्रिये! ॥ ३२ ॥

30c)	D.	दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
	D5.	सूर्ये चापस्थिते प्रायाम् for यत्र मे नर्तन द्रष्टुम्
30d)	D5.	व्यतीपाते च पर्वणि ॥ for धर्मशास्त्रप्रवर्तकाः ॥
30cd)	G4,T2.	Om.
30)	D4	Om.
31a)	D	Om. घोरम् ; D5 सोमसूर्यग्रहे स्नात्वा for तेपिरे परम घोरम्
31b)	D3,D6,G7,M1,T1.	चिर० for बहु० ; M ०लमनन्द्रिताः। for ल तपः प्रिये !।
	D	Om. ; D5. शिवगङ्गाजले शुभे। for बहुकाल तपः प्रिये !।
31ab)	G4,G6,T2.	Om.
31c)	D	दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
	D5.	यथाशक्ति धन दत्वा for यत्र मे नर्तन द्रष्टुम्
31d)	D,D6,G,G1,G2,G5.	का० for क० the first.
	D5.	पृष्टवेव प्रणम्य च ॥ for कणादकपिलादय. ॥
31)	D4.	Om.
32a)	D.	Om. परम घोरम्
	D5.	सर्वपापविनिर्मुक्तः for तेपिरे परम घोरम्
32b)	D3,D6,G4,G6,G7,M1,T1,T2	चिर० for बहु०
	M.	०लमतन्द्रिता। for ०ल तपः प्रिये !।
	D5.	ससार तरति स्तकम्। for बहुकाल तपः प्रिये !।
32c)	T2	०त for ०प ,
	D	दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
	D5.	अनेन सदृश नास्ति for यत्र मे नर्तन द्रष्टुम् ;
	M1.	Om. ष्टुम्
32d)	D.	वेदव्यासा० for देव्यो वागा० ;
	G4.	Om देव्यो
	D5.	स्थान पापविशोधनम् ॥ for देव्यो वागादयः प्रिये !।
	D,D6,G2,G4,G5,G6,G7,M1,T1,T2	०यात् for ०ये !
32cd)	D3,G3,M	Om.
32)	D4.	Om.

तेपिरे परमं घोरं बहुकालं तपः प्रिये! ।
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुं व्याघ्रपादो महामुनिः ॥ ३३ ॥
पतञ्जलिसमाख्यस्तु पन्नगः पवनाशनः ।
गरुडश्च वृषश्चैव तेपिरे परमं तपः ॥ ३४ ॥
यत्र मामादरेणैव नृत्यन्तं तु दिने दिने ।
द्रक्ष्यन्ति सफलं तेषां जन्म मासेन केवलम् ॥ ३५ ॥

33a) D. Om. परम घोरम् ;
D5. श्रीकालहस्तिकाञ्च्यादि० for तेपिरे परम घोरम्
33b) D6,G4,G6,G7,M1,T1,T2. चिर० for बहु० ; T2. ०नः for ०पः
D5. ०स्थानेषु च समाहितः। for बहुकाल तपः प्रिये!।
33ab) D3,G3,M. Om.
33c) D. दृष्ट्वा for द्रष्टुम्
D5. श्रीपर्वतादिषु स्नात्वा for यत्र मे नर्तन द्रष्टुम्
33d) M1. Om. महा ;
D5. मुच्यते सर्वपातकैः ॥ for व्याघ्रपादो महामुनिः ॥
33) D4. Om.
34a) D5. श्रीमद्भ्रसभाया ये for पतञ्जलिसमाख्यस्तु
34b) D6. यन्नमो for पन्नगः ; G6. Om. प the first ;
D3,G1. पाप० for पव०
D5. नृत्यन्त परमेश्वरम्। for पन्नगः पवनाशनः।
34c) D5. पश्यन्ति पार्वतीयुक्तम् for गरुडश्च वृषश्चैव
34d) D5. ते रुद्रा नात्र सशयः ॥ for तेपिरे परम तपः ॥
34) D4. Om.
35a) M1. Om. व ;
D5. सुदूरमपि गन्तव्यम् for यत्र मामादरेणैव
35b) M1. Om. नृत्यन्तम् ;
D5. प्रयत्नेनापि मानवैः। for नृत्यन्त तु दिने दिने।
35c) T2. ०क० for ०फ० ; D3,G3. जन्म for तेषाम्
D5. श्रीमद्व्याघ्रपुर तत्र for द्रक्ष्यन्ति सफल तेषाम्
35d) D3,G3. तेषाम् for जन्म
D. मासेनैकेन तत्फलम् ॥ } for जन्म मासेन केवलम् ॥
D5. सदा नृत्यति शङ्करः ॥ }
35) D4. Om.

यत्र मामादरेणैव द्रक्ष्यन्ति च दिने दिने ।
मासमात्रं तु तत्रस्था न यान्ति निरयं जनाः ॥ ३६ ॥
यत्र भिक्षाप्रदानं ये मासं कुर्वन्ति ते नराः ।
इह लोके तु सम्पन्नाः प्रयान्ति परमं पदम् ॥ ३७ ॥
ब्राह्मणाय विनीताय दत्त्वा यत्र धनं मुदा ।
इह लोके सुखी भूत्वा प्रेत्यानन्त्याय कल्पते ॥ ३८ ॥
यतये ब्रह्मनिष्ठाय यत्र भिक्षाप्रदानतः ।

36a) M1. Om. त्र
36b) D. पश्यन्ति } for द्रक्ष्यन्ति
D1. तद्रक्षम् } for द्रक्ष्यन्ति
D2 तद्रक्ष्यम् } for द्रक्ष्यन्ति
36c) M1. Om. मासमात्र तु ;
D3,G3. य आसाते for तु तत्रस्था
G6. य० for त० ;
G4,T2. ०त्रास्ते for ०त्रस्था
36d) D1. ०तम् for ०यम्
M,M1,M2. ०स्ते न यान्ति निरञ्जनाः ॥ for न यान्ति निरयं जनाः ॥
36) D4,D5. Om.
37a) M. तु for ये
37b) D. मन्नम् for मासम् ;
D,D3,G6,M. ये for ते
G,G1. नरः } for नराः ; G4. Om र्वन्ति ते
T2. जनाः } for नराः ; G4. Om र्वन्ति ते
37c) M. बहु for इह
37d) M1 Om न्ति परम पदम् ॥
37) D4,D5. Om.
38b) G2 ०द्याद्य० for ०त्त्वा य० ;
M2. ०त्तम् for ०त्त्वा
38d) D6. ०न्ता० for ०न्त्या०
G,G1,G2,G3,G4,G5,T. ०ल्प्य० for ०ल्प०
38) D4,D5. Om.
39b) D6. दत्त्वा तु मठिका शुभम् । for यत्र भिक्षाप्रदानत. ।
M1. Om. प्रदानतः ।

सार्वभौमत्वमाप्नोति सुखमक्षयमश्नुते ॥ ३९ ॥
यतये ब्रह्मनिष्ठाय दत्त्वा तु मठिकां शुभाम् ।
यत्र मामचिराद्यान्ति मनुष्याश्च सुमध्यमे ! ॥ ४० ॥
यत्र पश्यन्ति ये मर्त्याः कल्याणं मम चोत्सवम् ।
एकं वा परमप्रीत्या ते यान्ति परमां गतिम् ॥ ४१ ॥
यत्र माघे मघर्क्षे तु विषुवायनयोरपि ।
चापे सूर्ये स्थिते रौद्रे नक्षत्रे चैव पर्वणि ॥ ४२ ॥
कृष्णाष्टम्यां व्यतीपाते ग्रहणे सोमसूर्ययोः ।
शिवगङ्गाह्वये तीर्थे तटाके तव सन्निधौ ॥ ४३ ॥

39c) G4. स० for सा० and om. र्वभौ
39d) D3,G3,G4. ०य्य० for ०य०
39cd) D6. Om.
39) D4,D5. Om.
40c) G1. ०द्य० for ०द्या० and om. र्वभौ
40d) M1. Om. सुम
40) D5. Om. ;

D4. Reads in prose order in place of verses No. 21-40 as follows :

ब्रह्म अब्दद्वयम् । शची इन्द्र ३ प्रब्दम् । देवाः ८ । द्वादशादित्यास्तु बहुकालम् । वसव. सिद्धचारणा यक्षराक्षसा. । व्यासः कल्पसूत्रप्रवर्तकाः । धर्मशास्त्रप्रवर्तकाः काणादकपिलादयः व्याघ्रपाद अत्रि पतञ्जलि पन्नगाः । गरुडः २९ च - तपः तताप । यत्र मासमात्र दिने दिने मे नृत्य द्रक्ष्यति सफल जन्म । न यान्ति निलय जनाः माम भिक्षा दास्यन्ति ते इह सपत्नाः परम पद च । विप्राय धन दत्त्वा इह सुखी प्रेत्यानन्त्याय कल्पते । यत्र ब्रह्मिष्ठाय इच्छाभोजनेन सार्वभौमत्वमक्षय च । यतये ब्रह्मनिष्ठाय कावलिकाम् अक्षयम् ।

41c) D. ०वम् for ०कम् ;
T1. ०मम् for ०म०
41d) G4. Om. ते यान्ति परमाम्
41) D5. Om.
42c) M. ०रे for ०पे , T2. रु० for रौ० ;
G1. नार्द्रे for रौद्रे
42) D5. Om.
43b) D4. चन्द्र० for सोम० ; M1. Om. मसू
43c) G2,G5. ०भिधे } for ०ह्वये
43d) D. शिव० } for तव , G4. Om तटाके तव सनि
G2,G5,G6,T1. मम
43) D5. Om.

स्नात्वा दत्त्वा यथाशक्ति धनं वा धान्यमेव वा ।
प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा नृत्यन्तं मामपि प्रिये! ॥ ४४ ॥
प्रणम्य दण्डवद्भूमौ विलोक्यातिप्रियेण तु ।
सर्वपापविनिर्मुक्तः संसारं तरति स्वकम् ॥ ४५ ॥
अनेन सदृशं नास्ति स्थानं पापविशोधनम् ।
अतः सर्वं परित्यज्य स्थानमेतत् समाश्रयेत् ॥ ४६ ॥

श्रीभगवानुवाच

इत्येवमुक्त्वा भगवानशेषसुरनायकः ।
ननर्त परमं भावं स्वकं संचिन्तयन् मुदा ॥ ४७ ॥

44a) G6. शक्त्या for दत्त्वा
44b) G2,G5. च } for वा, the second.
G4. ह }
44ab) D4. धन धान्य यथाशक्ति दत्त्वा for स्नात्वा दत्त्वा यथाशक्ति धन वा धान्यमेव वा।
44c) M1. Om. त्रय कृ
44d) D4. Om. मपि प्रिये ; T1. ०ति for ०षि
44) D5. Om.
45b) D4. मामवलोक्य ..। for विलोक्यातिप्रियेण तु।
45d) T2. ०रात् for ०रम् ; D3,G3. ०यम् for ०कम्
45) D5. Om.
46a) M1. Om. नेन ; G4. Om. सदृशम् ; G7,M1. Om. नास्ति
46b) G4,T2. सर्व० for स्थानम् ;
D6,G3,M,T1,T2. ०कम् for ०नम्
46c) G6. स्वयम् for सर्वम्
46d) D1,D2,G,G1,G2,T. सदा० for समा०
46) D5. Om.
Before 47a) D3,M1. भगवानुवाच - }
G,G1,T. श्रीभगवान् - } for श्रीभगवानुवाच -
M. सूरः - }
D5. Om. श्रीभगवानुवाच -
47b) G6. ०न्वि० for ०न० ; M1. Om. नशेषसुरना
47ab) D4. Om.
47c) M1. Om. ननर्त
47) D5. Om.

दृष्ट्वा नर्तनमीशस्य शिवा सकलनायिका ।
चकार परमप्रीत्या करतालं सुमङ्गलम् ॥ ४८ ॥

नृत्यमानं महादेवं शिवां तामखिलेश्वरीम् ।
नित्यं ध्यायन्ति ये मर्त्यास्ते रुद्रा नात्र संशयः ॥ ४९ ॥

सुदूरमपि गन्तव्यं प्रत्यत्नेनापि मानवैः ।
श्रीमदभ्रसभायां ये नृत्यन्तं परमेश्वरम् ॥ ५० ॥

श्रद्धया परिपश्यन्ति ते रुद्रा नात्र संशयः ।
सुदूरमपि गन्तव्यं प्रयत्नेनापि मानवैः ॥ ५१ ॥

48b)	T1.	Om. ;
	T2.	०दा० for ०ना०
48c)	G4.	Om. कार
48d)	G4,T2.	स्व० for सु०
48cd)	M1,T1.	Om.
48)	D5.	Om. ;
	D4.	Reads in prose order as follows : त नृत्यन्तं शिव दृष्ट्वा शिवा करताल चकार।
49b)	G3,G4,T2.	०व त० for ०वां ता० and ०रम् for ०रीम्
49)	D5,T1.	Om.
Before 50a)	T.	Repeats verse No. 49 ;
	G1.	Repeats verse No. 49b, c and d ;
	G.	Repeats verse No. 49ab above.
50b)	D1.	मग्र० for मान०
50ab)	D,D3,D4,D6,G3,G4,G5, G6,G7,M,M1,M2,T2	Om
50c)	D1,D2,D6,G5,G6.	०द्भ० for ०द० ;
	D6.	०भ० for ०भ्र०
	D1,D2,G,G1,G2,G5,T.	०मध्ये for ०याये
50d)	M1.	Om. नृ
50cd)	T1.	Om.
50)	D5.	Om.
51a)	D6.	०न्ते for ०न्ति
51b)	M,M2.	न हि for नात्र
51ab)	T.	Om.
51cd)	D4.	Om.
51)	D5,T1.	Om.

श्रीमद्व्याघ्रपुरं तत्र सदा नृत्यति हीश्वरः ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां षष्ठोऽध्यायः ॥

52a) M1. Om. ०घ्रपु ; D3. ०रे for ०रम्

52ab) D4. Reads in prose order as follows :
श्रीमद्व्याघ्रपुरे सदा नृत्यतीशः।
प्रयत्नेन तत्र गत्वा मुमुक्षुभिः सेव्यः।

Colophon :

D3,D4,D5,G1.	इति स्कान्दे	for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
G,G2,G3,T,T1.	इति श्रीस्कान्दे	
M,M2.	इति स्कान्दे पुराणे	
D1,D2,G5.	इति श्रीस्कान्दे महापुराणे	
G7.	इत्यादिमहापुराणे	
D,T2.	इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे	
D6,G4,G6.	इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे	
D6.	सूर्य० for सौर०	
D. Adds :	वाराणसीव्याघ्रपुरप्रशंसायाम्	after सौरसहितायाम् and befote षष्ठोऽध्यायः ॥
D3 Adds :	पुण्डरीकपुरवर्णन नाम	
D4. Adds .	काशीवदरिकापुरमाहात्म्यम्	
D6. Adds ·	श्रीवा..... वर्णन नाम	
G4 Adds :	वाराणसीपुरमाहात्म्य नाम	
G6. Adds .	श्रीवाराणसीव्याघ्रपुरवर्णन नाम	
G7. Adds .	वाराणसीव्याघ्रपुरवर्णन नाम	
M1.	Om. श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसहितायाम्	

॥ अथ सप्तमोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

भूयोऽपि सर्वपापानां शुद्धिहेतुं समासतः ।
प्रवक्ष्यामि तवातीव गुह्यमङ्गैर्बहिष्कृतम् ॥ १ ॥
तीर्थसेवां च तीर्थेषु स्नानं तीर्थस्मृतिं तथा ।
सर्वपापविशुद्ध्यर्थं प्रवदन्ति महर्षयः ॥ २ ॥
स्वर्गे चैवान्तरिक्षे च भूमौ पुण्यानि सत्तम! ।
सन्ति तीर्थानि सूक्ष्माणि तानि वक्ष्यामि तेऽनघ ! ॥ ३ ॥

Before1a) D,D3. भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
G,G1,G3,G7,M2,T. श्रीभगवान् - } for श्रीभगवानुवाच-
D5. रविः - } for श्रीभगवानुवाच-
M. सूर. - } for श्रीभगवानुवाच-
D4,G4,T2. Om. श्रीभगवानुवाच

1a) D5. पापशुद्धचर्थम् for सर्वपापानाम् ; G4. Om. सर्वपापानाम्
D4. अथ पापशुद्धितीर्थान् for भूयोऽपि सर्वपापानाम्

1b) D5. प्रवक्ष्यामि for शुद्धिहेतुम् ; M. Om. तः ; D4. Om.

1c) M1. Om. प्रव ;
D5. दिव्यन्तरिक्षभूमानि for प्रवक्ष्यामि तवातीव
D4. Om.

1d) D5. तीर्थानि तु सत्तम ॥ for गुह्यमङ्गैर्बहिष्कृतम् ॥
G7. ०ण्य० for ०ह्य० ;
D6. Om. हि ; D4. Om.

2a) D5. गङ्गा गोदावरी कृष्णा for तीर्थसेवा च तीर्थेषु

2b) D6,G6. ०न० for ०नम्
D5. कावेरी स्कन्दनिम्नगा । for स्नान तीर्थस्मृति तथा ।

2c) D5. क्षीरनद्यादिषु स्नात्वा for सर्वपापविशुद्ध्यर्थम्
G6. Om. ०र्थम्

2d) D5. मुच्यते सर्वपातकैः ॥ for प्रवदन्ति महर्षयः ॥
G6. Om. प्रवद ; M1. Om. दन्ति महर्ष

3a) G3. चान्त० for चैवान्त०
D5. श्रीकालहस्तिदवेशम् for स्वर्गे चैतान्तरिक्षे च

3b) G4. Om. नि सत्तम !
D5. दृष्ट्वा श्रीपर्वतेश्वरम् । for भूमौ पुण्यानि सत्तम !

स्वर्गलोके तु रुद्राख्यं तीर्थं देवनिषेवितम् ।
विष्णुतीर्थं तथा ब्राह्मं पुष्कराख्यं तथैव च ॥ ४ ॥
ओङ्काराख्यं महातीर्थं तथा व्याहृतिसंज्ञितम् ।
गायत्रीसंज्ञितं तीर्थं वेदतीर्थं तथैव च ॥ ५ ॥
इन्द्रतीर्थं तथाग्नेयं याम्यं नैर्ऋतमेव च ।

3c) G4. Om. सन्ति
D5. स्नात्वा पातालगङ्गायाम् for सन्ति तीर्थानि सूक्ष्माणि
3d) D5. सुवर्णमुखरीजले ॥ for तानि वक्ष्यामि तेऽनघ ! ॥
3) D4. Reads in prose order in place of verse No. 3-34ab. See under the footnotes to verse No. 34ab.
4a) D5. मघर्क्षे तु for तु रुद्राख्यम् ;
M1. Om. तु रुद्राख्यम्
M. ०ख्य० for ०ख्यम्
4b) M1. Om. ती ;
G6. Om. देव
D5. मुच्यते सर्वपातकैः । for तीर्थं देवनिषेवितम् ।
4c) G,T. ०ह्म० } for ०ह्मम्
D6. ०ह्मन् }
D5. एवमन्यानि तीर्थानि for विष्णुतीर्थं तथा ब्राह्मम्
4d) D5. सेवितानि सुरोत्तमैः ॥ for पुष्कराख्य तथैव च ॥
4) D4. Om.
5a) D5. तेषु स्नात्वा धनं दत्त्वा for ओंकाराख्य महातीर्थम्
5b) D5. मुच्यते सर्वपातकैः । for तथा व्याहृतिसंज्ञितम् ।
5c) G4 Om. गायत्रीसंज्ञितम् ;
M1. Om. गायत्रीसंज्ञित ती
D5. एवमन्यानि तीर्थानि for गायत्रीसंज्ञित तीर्थम्
5d) D,G3. देव० for वेद० ;
T1. सङ्गम् for तीर्थम्
D5 सेवितानि सुरोत्तमैः ॥ for वेदतीर्थं तथैव च ॥
5) D4. Om.
6a) D. ०दम् for ०न्द्र० ;
T1. ०ङ्गे० for ०ग्ने०
6b) G3. ०म्य० for ०म्यम् ;
D3. ०संज्ञितम् । for ०मेव च ।

वारुणं चैव वायव्यं तथा वैश्रवणाह्वयम् ॥ ६ ॥
तीर्थमीशानसंज्ञं च सौरं सौम्यं तथैव च ।
ग्रहतीर्थसमाख्यं च तथा नक्षत्रसंज्ञितम् ॥ ७ ॥
यक्षतीर्थं च गान्धर्वं सिद्धतीर्थं तथैव च ।
विद्याधरसमाख्यं च विराडाख्यं तथैव च ॥ ८ ॥
स्वराडाख्यं महातीर्थं सम्राडाख्यं तथैव च ।
विद्यातीर्थं च योगाख्यं मुनितीर्थं तथैव च ॥ ९ ॥
गङ्गासंज्ञं महातीर्थं बहुनामसमन्वितम् ।

6c)	M.	Om णम् ,
	D3,G3.	चापि for चैव
6d)	M1	Om. वणाह्वयम् ॥
6)	D4,D5.	Om.
7a)	M1.	Om. तीं
7b)	G3.	०र० for ग्म् ;
	G6	Om. तथैव च।
7c)	D,D1,D3,G1.	गृ० for ग्र०
7d)	G4	Om. सञ्जितम्
7cd)	T1.	Om.
7)	D4,D5.	Om.
8a)	D.	०ज्ञ० for ०क्ष० ;
	G2,G5.	ग० for गा
	M1.	Om. र्वम् ,
	G6.	Om. च गान्धर्वम् ; G4. Om.
8b)	M1	Om. सि
8d)	D.	०धा० for ०डा०
8)	D4,D5,T1.	Om.
9a)	G6.	०सा० for ०डा०
9b)	G6.	Om. ग्रा ; D6. Om डा ; M2 Om. च
9ab)	D1,T1.	Om
9c)	M1.	Om. विद्या
9)	D4,D5,M.	Om.
10a)	D3,G3.	०तीर्थम् for ०सङ्गम्
10b)	T1.	०तीर्थ० } for ०नाम०
	T2.	०मान० }

देवैश्च मुनिभिश्चान्यैर्योगिभिश्च निषेवितम् ॥ १० ॥
अन्तरिक्षे च तीर्थानि पुण्यान्येतानि सन्ति वै ।
भूमौ तीर्थानि पुण्यानि विद्यन्ते मुनिसत्तम! ॥ ११ ॥
प्रयागं विश्वरूपं च कालतीर्थसमाह्वयम् ।
आकाशं चार्षभं तीर्थं गौरीतीर्थमनुत्तमम् ॥ १२ ॥
स्वर्लीनाख्यं तथा तीर्थं प्राजापत्यसमाह्वयम् ।
स्वर्गद्वारसमाख्यं च जम्बुकेश्वरसंज्ञितम् ॥ १३ ॥

10c) T2. वंदै० for देवै० ;
D3,G3. ०पि for ०न्यैः
G4. Om. मुनिभिश्चान्यैः
10d) M1 Om. र्यो
10) D4,D5. Om.
11a) G6. Om अन्त ; G3. तुं for च
11b) G5. ०ख्या० for न्ये०
11c) G1. ०त्वा for ०मौ
11) D4,D5. Om.
12a) M1 Om प्रया ; G6. ०ग० for ०गम्
12b) D6,G5,G6. ०र्थम् for ०र्थ०
12c) D ०शश्चापहम्
D1. ०शचाद्भवम्
D2. ०शवाद्भवम्
G,G2,G5,G7,T ०शवाग्भवम्
G1. ०शे वाग्भवम्
} for ०श चार्षभम् ; G4 Om श चा
G6. Om र्षभ ती ; T1. ०र्षम् for ०र्षभम्
12d) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T सूर्य० for गौरी
G3,T2. ०नन्तरम्
D3. ०नन्तकम्
G4. ० . न्तरम्
} for ०नुत्तमम्
12) D4,D5 Om.
13a) D. Om. र्ली ; D1,D2,D3,G3,T1. ०र्लोका० for ०र्लीना०
13b) M1. Om. समा ; D1,D6 प्र० for प्रा०
13d) G3. श च
G4. श सु०
} for ०श्वर ; G6. ०ज्ञकम्॥ for ०ज्ञितम्॥
13) D4,D5. Om.

चर्माख्यं च गयातीर्थं महातीर्थसमाह्वयम् ।
नारायणसमाख्यं च वायुतीर्थं तथैव च ॥ १४ ॥
ज्ञानतीर्थं च वाराहं संवर्ताख्यं तथैव च ।
कलशेश्वरमज्ञेयं नागतीर्थं तथैव च ॥ १५ ॥
सोमतीर्थं च सूर्याख्यं पर्वताख्यं सुशोभनम् ।
घटोत्कचं महातीर्थं मणिकर्णमनुत्तमम् ॥ १६ ॥
पैतामहं महातीर्थं लक्ष्मीतीर्थं तथैव च ।

14a)	D2,D6,G,G1,G2,G4,T.	व० for च० ; G4,T2. Om. च
	D6,T1	तथा
	G4,T2.	गाध० } for गया०
	G4,T2.	०र्थं च for ०र्थम्
14b)	G4,T2.	समा for महा
14d)	D.	०र्थसमाह्वयम् ॥ for ०र्थं तथैव च ॥
	M1.	Om. वायुतीर्थं तथैं
14)	D4,D5.	Om.
15a)	G4.	Om. वा ; M1. Om. ज्ञानतीर्थम्
15ab)	M.	Om.
9ab)	D1,T1.	Om.
15c)	D3,G3.	कालिङ्गे० for कलशो०
	D3,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T2.	०मग्रे० for ०मज्ञे०
15d)	M2.	न० for ना० , M1. Om. व च ॥
15)	D4,D5.	Om.
16a)	G3.	सौरा० for सूर्या० ; M1. Om.
16b)	M1.	Om. प ,
	M,M2.	तथैव च । for सुशोभनम् ॥
16c)	D1,G4,G7,T2.	०च०
	D.	०रम } for ०चम्
16d)	D1.	०र्म०
	G,G2,T2.	०ण्ड० } for ०र्ण०
16)	D4,D5.	Om.
17a)	M.	०ह० for ०हम्
17b)	D,D1,D2.	०क्ष्म०
	D6.	०क्ष० } for ०क्ष्मी० , G4. Om. त

गङ्गानीर्थं महातीर्थं देशिकाख्यमनुत्तमम् ॥ १७ ॥
ययातितीर्थं सोमेशं कपिलं ब्रह्मसंज्ञितम् ।
तीर्थं ब्रह्मसमुद्भूतं भूतेश्वरसमाह्वयम् ॥ १८ ॥
माधवं चैव ब्राह्मेयं तीर्थं दौर्वाससंज्ञितम् ।
चन्द्रतीर्थसमाख्यं च व्योमतीर्थसमाह्वयम् ॥ १९ ॥
विद्याधरेश्वरं तीर्थं तीर्थं चित्राङ्गदेश्वरम् ।
उग्रकेदारसंज्ञं च कालञ्जरसमाह्वयम् ॥ २० ॥
सारस्वतं भद्रकर्णं प्रभासाख्यमनुत्तमम् ।
गोप्रेक्षं लौकिकाख्यं च महालयसमाह्वयम् ॥ २१ ॥

17c) M1. Om. गार्ती
17d) D1, G4. ०हि०, ०वि० } for ०शि०
17) D4,D5. Om
18a) M. Om ति ; G,G3. ०र्थं च for ०र्थम्
G3. ०माख्यम् for ०मेशम्
18b) D,D1,D2,D3,D6,G, G1,G2,G5,G6,G7,T } क० for का०
18d) M1. Om. रसमा
18) D4,D5. Om.
19a) D. वायव्यम्, D3 मायवम् } for माधवम् ; G2 Om वा
T2. ०राहम् for ०ह्वेयम्
19b) G4. Om. ससञ्जितम्
19) D4,D5. Om
20a) M. Om. धरे
20c) D3,G3,G4,M,M1,M2. ०ग्रम् for ०ग्र० ; D. ०ताख्य० for ०दार०
20) D4,D5. Om.
21a) M1. ०प० for ०क० ;
T2. ०ण्ठम् for ०र्णम्
21b) G3. ०बोधा० for ०भासा० ; M1. Om. साख्यमनुत्त
21c) G,G1. भो० for गो०
D6,M2. ०क्ष्यम्, M. ०ख्यम् } for ०क्षम्
21d) G4. Om. महालयस
21) D4,D5. Om.

हैरण्यगर्भसंज्ञं च तथा तीर्थं वृषध्वजम् ।
उपशान्तं शिवाख्यं च व्याघ्रेश्वरसमाह्वयम् ॥ २२ ॥
त्रिलोचनाख्यं लोकाख्यमुत्तराह्वयमेव च ।
कपालमोचनं तीर्थं ब्रह्महत्यादिनाशनम् ॥ २३ ॥
उग्रेश्वराह्वयं तीर्थमनन्तपुरसंज्ञितम् ।
एतान्येव तु तीर्थानि गुह्याद्गुह्यतराणि च ॥ २४ ॥
गोदावरी महापुण्या सर्वपापविनाशिनी ।

22a) G4. भैरण्ड० } for हैरण्य० ;
G6. है-ण्ड० }
T1. ०र्तीर्थम् for ०मज्ञम्
22c) G4. ०न्तिम् for ०न्तम् ; M1. Om. पशान्त शिवा
T1. समा० for शिवा०
22) D4,D5. Om
23a) M. ०नाह्वम् for नाख्यम्
D,D1,D2,D3,G,G1,G2,G4,T,T1. ०का० for ०ला०
M,M2. ०लाक्षम् } for ०लाख्यम्
T2. ०लार्कम् }
23c) G7. ०पिला० for ०पाल० ; D6. Om. ल
23d) T1 ०वि० for ०दि० ; G. ०कम्॥ for ०नम्॥
M1. Om. दिनाशनम्
23) D4,D5 Om
24a) D3 सुखं० }
D6. उमे० }
G3,G4,M,M2,T2. शुके० } for उग्रे
T1. वृके० }
M1. Om. उग्रेश्वरा ; M. Om. र्थम्
24b) G7 तीर्थं चित्राङ्गदैवतम्। for अनन्तपुरसञ्जितम्।
T. ०रु० for ०र०
T1. ०नन्त पुण्य० for ०नन्तपुर० . G4. Om. पुर
24c) M,M1. च for तु
24) D4,D5 Om
25a) D. तथा } for महा०
D6,G4,M,M1,M2,T1,T2. नदी }
25b) D6,G6. ०श० for ०शि० ; M1. Om नाशिनी

कृष्णवेण्याह्वया पुण्या नदी पापविनाशिनी ॥ २५ ॥
सुवर्णमुखरी दिव्या नदी सर्वफलप्रदा ।
श्रीकालहस्तिनाथस्य प्रसादस्य तु साधिका ॥ २६ ॥
मणिमुक्ता नदी चान्या सर्वपापप्रणाशिनी ।
श्रीमद्वृद्धाचलेशस्य प्रसादस्य तु साधिका ॥ २७ ॥
दर्शनात् स्पर्शनात् पानात् स्नानात् सम्प्रोक्षणादपि ।
शतजन्मकृताघौघनाशिनी पुण्यदा शुभा ॥ २८ ॥
तस्यां स्नात्वाथ वृद्धाद्रिं नत्वा पापैः प्रमुच्यते ।
कावेरी च महापुण्या कलिदोषविनाशिनी ॥ २९ ॥

25c) M1 Om. कृष्णवे
25d) G4 पुण्य० for पाप० ; G6. ०पा० for ०प०
D6,G6.M1. ०श० for ०शि० ;
T2. पुण्या पिनाकिनी for पापविनाशिनी
25cd) M2 Om.
25) D4,D5. Om.
26a) G6. ०व्य० for ०व्या
26b) D3,G3,G4. सर्वकाम० for नदी सर्व०
T2. Om. नदी, काम for फल
26d) G4. Om. प्रसाद ; G7. ०धान० for ०साद०
G3. स्तु० for तु
26) D4,D5 Om.
Before 27a) G7. Adds कावेरी तु महापुण्या कलिदोषविनाशिनी।
27a) D1. वा० for चा०
27d) D1. मप्र० for प्र०
27) D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. Om.
28) D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. Om.
29a) G6. वाव्याद्रिम् } for वृद्धाद्रिम्
G7 वृत्रारि· }
29b) G7 सर्व० for नत्वा
29ab) D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. Om.
29c) M1. Om. का ; T1 नदी for महा०
29d) G6,M1,M2. ०श० for ०शि०
29cd) D4,D5,G7. Om.

मुनिभिर्देवगन्धर्वैः सेविता सर्वकामदा ।
गन्धमादनसंज्ञं च सर्वदोषविनाशनम् ॥ ३० ॥
वेदतीर्थाह्वयं पुण्यं वेदारण्यान्तिके स्थितम् ।
कृतमाला नदी पुण्या हालास्येशप्रियंकरी ॥ ३१ ॥
सर्वपापौघशमनी सर्वपुण्यप्रदा नृणाम् ।
स्नात्वा तस्यां शिवं दृष्ट्वा हालास्येशं प्रणम्य च ॥ ३२ ॥
महापापोपपापौघैर्मुच्यते तीर्थवैभवात् ।
एतान्यपि च तीर्थानि महान्ति फलदानि च ॥ ३३ ॥
सततं सेवनीयानि विशेषेणैव मानवैः ।

30d)	M1.	Om. पवि
30)	D4,D5.	Om.
31a)	M.	तीर्थम् for पुण्यम्
31cd)	D,D3,D6,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T1,T2.	Om
31)	D4,D5.	Om.
32)	D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T1,T2	Om
33a)	D2.	०पापयो० for ०पपापौ
33ab)	D,D3,D6,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T1,T2.	Om.
33c)	D3,G3,M.	०न्येव for ०न्यपि , G2. तु for च
	G4.	Om. एतान्यपि च
33d)	G7.	०वन्ति for ०दानि ; G1. ०लानि for ०लदानि
33)	D4,D5	Om.
34a)	G3,T1	सत० for सत० ; M1. Om. वनी ; G7. Om नीयानि
34b)	M,M2	०णं तु for ०णैव
34ab)	D5.	Om. , D4 Reads in prose order in place of verses No. 3-34ab as follows

स्वर्गन्तरिक्षे भूमौ च पुण्यतीर्थानि। स्वर्गे गौद्रतीर्थम् १ विष्णु २ ब्रह्मा ३ पुष्कर ४ ओंकार ५ व्याहृति ६ गायत्री ७ वेद ८ इन्द्रादिदिक्पाल ९ सोर-चान्द्र-ग्रह-नक्षत्र-यक्ष-गन्धर्व-सिद्ध-विद्याधर-विराट्-स्वराट्-सराट्-विद्या-योग-मुनि-गङ्गा-महा-बहुदेवमुनियोगिभिः सेवितम् इत्यन्तरिक्षे। अथ भूतीर्थम्। प्रयाग-विश्वरूप-काल-आकाश-ऋषभ-गौरी-अनन्त-स्वर्लोक-प्राजापत्य-स्वर्गद्वारे-जन्तुकेश्वर-चर्मगया-मद्रा-नारायण-वायु-ज्ञान-वाराह-सवर्त-कलिङ्गेश्वर-आग्नेय-नाग-सोम-तूर्य-पर्वत-घटोत्कच-मणिकर्णी-पैतामह-महालक्ष्मी-गङ्गा-दैशिक-ययाति-सोमेश-कापिल-ब्रह्म-धर्म-भूतेश्वर-मायैवम्-अक्षय-दौर्वासस-चन्द्र-व्योम-विद्याधरेश्वर-चित्राङ्गदेश्वर-उग्र-केदार-कालञ्जर-सारस्वतम्-भद्रकर्णम्-प्रभासम्-गोप्रेक्षम्-लौकिक-महालय-हैरण्यगर्भ-वृषध्वज-उपशान्तशिवम्-व्याघ्रेश्वरम्-त्रिलोचन-लाला-उत्तर-कपालमोचनम्-ब्रह्महत्यादिनाशनम्। शुक्लेश्वरम्-अनन्तपुर-एतान्यतिगुह्यानि - गोदावरी सर्वाघघ्नी-कृष्णावेणी-कलिदोषघ्नी । गन्धमादन-वेदवती-वेदारण्यान्तिकस्थम् - एतानि महापुण्यतीर्थानि सतत सेव्यानि।

गोदावर्यां सकृत् स्नानात् सिंहयुक्ते बृहस्पतौ ॥ ३४ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।
स्नानात्तु कृष्णवेण्यां तु मीनयुक्ते बृहस्पतौ ॥ ३५ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।
सुवर्णमुखरीस्नानान्माघमासे मघर्क्षके ॥ ३६ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं भवेत् ।

34c) D5. ०त्वा for ०नात्
34d) G1. ०क्क० for ०क्के
35b) M1. Om. नित्य
D,D6,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M. भवेत् for लभेत्
35c) M1. Om. स्ना
D1,D2,D3. ०त्वा for ०नात्
D,D3,D5,D6,G3,G6,G7,M,M1,M2. ०ण्यायाम् for ०ण्या तु
G4 Om. ण्यवेण्या तु
35d) G3,G4. सिह० for मीन०
35cd) T2. Om. ; D4. Reads in prose order in place of verses No. 35cd-41ab. See under the footnotes to verse No. 41ab
36b) D,D1,D6,G7 ०त्यम्० for ०त्य०
D,G2,G3,G4,G5,G6,G7 भवेत् for लभेत्
36ab) D5,M,M2 Om.
Before 36c) G7. Adds the following :
स्नानात्तु कृष्णवेण्याया सुवर्णमुखरी तथा ॥ (See 35cd above)
घृतमाला नदी पुण्या हालास्येशप्रियकरी ।
सर्वपापौघशमनी सर्वपुण्यप्रदा नृणाम् ॥
स्नात्वा तस्या शिव दृष्ट्वा हालास्येश प्रणम्य च ।
महापापोपपापौघैर्मुच्यते तीर्थवैभवात् ॥
(See 31cd,32,33 of this chapter)
36c) G6. स्वर्ण० for सुवर्ण० ; D,D5,D6,G6. ०नम् for ०नात्
36d) D3,G4,M1. ०धे for ०घ० the first.
D3,D5,G3,G4,M,M1,M2. ०सि for ०से ; D5 च० for म० ; D5. Om. घर्क्षके
36cd) G7 Om.
36) D4,T2. Om
37b) D. ०त्यम् for ०त्य० ; D,G3,G4,G5,G6. भवेत् for लभेत्
37ab) D5,G7,T2. Om

सकृत् स्नात्वा तु कावेर्यां विषुवायनयोरपि ॥ ३७ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।
पञ्चदश्यां सकृत् स्नानात् द्रुतिस्थाने तथैव च ॥ ३८ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।
गन्धमादनसंज्ञे च ग्रहणे सोमसूर्ययोः ॥ ३९ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।

37c)	D3.	कृत्वा for सकृत् ,
	G4,M,M2,T1,T2.	स्नानात् for स्नात्वा
	M1.	Om. स्नात्वा ;
	G4.	Om. वेर्याम्
37d)	G4.	Om. विषुवायन
	D5.	तुलाया तु रवौ स्थिते ॥ for विषुवायनयोरपि ॥
37)	D4.	Om.
38b)	D,G7.	०त्यम् for ०त्य०
	G3,G4,G5,G6,G7,T2.	भवेत् for लभेत्
38c)	G6.	Om. प , D1,D2. ०श्वा० for ०श्व०
	G.	०नद्याम् for ०दश्याम्
	G2,G4,G5,T2.	०त्वा for ०नात्
38d)	D6.	शु० } for द्रु० ;
	G5,T,T1.	धृ० } for द्रु० ;
	T2.	गङ्गास्था० for द्रुतिस्था०
	G4.	Om. द्रुति ;
	M1.	Om. तथैव च
38)	D4,D5	Om.
39a)	M1.	Om. या द्वाद
39b)	D,G7.	०त्यम् for ०त्य०
	D,G3,G4,G6,G7,T2.	भवेत् for लभेत्
39ab)	D5.	Om.
39c)	G2,G5.	०ज्ञम् for ०ज्ञे ; M1. Om. ज्ञे
39d)	D1,D2,D5,G,G1,G2,G5,T,T1.	चन्द्र० for सोम० ; M1. Om. र्ययो·
39)	D4.	Om
40b)	D,G7.	०त्यम् for ०त्य०
	D,G3,G4,G6,G7,T2.	भवेत् for लभेत्
40ab)	D1,D2,G,G1,M1,M2,T,T1.	Om.

वेदारण्ये सकृत् स्नानाच्चन्द्रसूर्यसमागमे ॥ ४० ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।
विषुवायनयोस्तद्वद् व्यतीपाते दिनत्रये ॥ ४१ ॥
गङ्गायां द्वादशाब्दस्य नित्यस्नानफलं लभेत् ।
सूत उवाच
तीर्थान्येतानि देवेन पुरा देव्यै शिवेन तु ॥ ४२ ॥

40c) M1. Om. ;
G4,T2. ०त्वा for ०नात्
40cd) D5. Om.
40) D4. Om.
41b) D,G7. ०त्यम् for ०त्य०
D,G3,G4,G6,G7,T2. भवेत् for लभेत्
41ab) D1,D2,G,G1,G2,G5, M,M1,M2,T,T1. } Om. ;
D4. Reads in prose order in place of verses No. 35cd - 41ab as follows : तथा कृष्णवेण्या मीनस्थे गुरौ । ग । पञ्चदश्या सुकृत्जालाद्युति-स्थाने तथैव च । ग । गन्धमादने ग्रहणे । ग । वेदारण्ये सकृत् ग्रहणे च । ग ।
41c) G4. Om. विषुवाय
41d) D3,D4. ०त्रयम् } for ०त्रये
M,M1,M2 ०क्षये }
41) D5. Om.
42b) D. ०त्यम् for ०त्य०
D,G3,G4,G6,G7. भवेत् for लभेत्
42ab) D5. Om
Before 42c) D3. श्रीभगवानुवाच - } for सूत उवाच -
D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2. सूतः - }
D4,D5,M,M1,M2 Om सूत उवाच -
42c) M1. Om. तीर्था
D4. एतानि for तीर्थान्ये० and om. तानि देवेन
D5. चान्यानि for देवेन
42d) D4. Om. ; G7. च for तु
D5. शिवेन कथित पुरा ॥ for पुरा देव्यै शिवेन तु ॥

कथितानि महाप्रीत्या लोकानां हितकाम्यया ।
तानि कारुण्यतः साक्षात् तथोक्तानि मया तव ॥ ४३ ॥
भज तानि महायासात् सर्वपापनिवृत्तये ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां सप्तमोऽध्यायः ॥

43a) G4. दर्शि० for कथि० ;
D3,G3. प्रोक्तान्येव for कथितानि
43ab) D5. देव्यं लोकोपकाराय जगत्पापनिवृत्तये। for कथितानि महाप्रीत्या लोकाना हितकाम्यया।
43c) M1 Om साक्षात्
43d) G7. मयो० for तथो० ;
M1. कथितानि for तथोक्तानि
43cd) D5. Om.
43) D4. Om
44a) G4,T2. गदि० for भज ; G4. Om. महा
T2. मया for महा० ,
D4. ०पापात् for ०यासात्
44b) T2. ०विमुक्त० for ०निवृत्त०
44ab) D5. Om.

Colophon :

M1,M2 इति
D3,D4,G2,G3,M. इति स्कान्दे
G,G1,T. इति श्रीस्कान्दे
D1,D2,G5. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
D6,G4,G6. इत्यादि महापुराणे श्रीस्कान्दे
D. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे
G7. इत्यादिमहापुराणे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

M Om सौरसंहितायाम्
D6,G4,G6,G7. तीर्थमाहात्म्य नाम सप्तमोऽध्यायः ॥
D. तीर्थप्रशंसा नाम सप्तमोऽध्याय ॥
} for सप्तमोऽध्यायः ॥

D5,T2. Om.

॥ अथ अष्टमोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

भूयोऽपि सर्वपापानां शुद्धिहेतुं समासतः ।
प्रवक्ष्यामि तवातीव गुह्यमङ्गैर्बहिष्कृतम् ॥ १ ॥

अशुद्धिहेतुरज्ञानं खलु सर्वात्मना बुध! ।
तन्निवृत्त्या विशुद्धिः स्याद्विज्ञानं तन्निवर्तकम् ॥ २ ॥

अज्ञाने सति विश्वस्य जगतः प्रतिभासनम् ।
भवेद्विश्वजगद्भानादशुद्धिरखिलात्मनाम् ॥ ३ ॥

Before1a)	D4,G,G1,G3,G7,T.	श्रीभगवान् -
	D6.	भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
	M1.	भगवानु -
	M.	सूरः -
	D5,M2,T2.	Om. श्रीभगवानुवाच
1a)	T1.	पुनश्च for भूयोऽपि
1ab)	D4.	सर्वाधिशोधकम् अतीव गुह्यम् अङ्गैर्बहिष्कृतम्। for भूयोऽपि सर्वपापाना शुद्धिहेतु समासत।
1c)	D4.	Om तवातीव ,
	G4.	Om. तवार्तीव गु
1d)	D4.	Om
1cd)	D5.	Om
1)	T2.	Om
2a)	D5.	०ची० for ०द्धि० ; G1. ०वि० for ०र०
	G2.	०नाम् for ०नम्
2b)	M1.	Om. खलु सर्वा , D5. ०कम् for ०ना
	D5.	कावेरी स्कन्दनिम्नगा. । for स्नान तीर्थस्मृति तथा।
2c)	D5.	स० for त० ;
	G2,G5	०दि० for ०वि०
	D6,G3,G4,G7.	०द्धः for ०द्धिः
2)	T2.	Om.
3b)	G2,G5.	०न० for ०स०
3c)	M1.	Om. द्विश्वजगद्भा
3d)	G4.	Om. त्मताम्
3)	T2.	Om.

जगदाकारतो भानं भयाभयविभेदतः ।
विभाति पुण्यपापाभ्यां दुःखं भीत्याभयात् सुखम् ॥ ४ ॥
शोभनाशोभनभ्रान्त्या विषयेऽनात्मरूपके ।
रागद्वेषौ विजायेते स्वभावादखिलात्मनाम् ॥ ५ ॥
रागद्वेषार्गलाबद्धा नरा विधिनिषेधयोः ।
नियोज्या विवशा नित्यं भवेयुर्न हि संशयः ॥ ६ ॥
विहितस्य त्वनुष्ठानात् पुण्यापूर्वं विजायते ।
निषिद्धसेवयापूर्वं पापरूपं विजायते ॥ ७ ॥

4b)	G5.	०दपि for ०भय०
4c)	D.	०श्चानि for ०भाति
4d)	D.	भयम् for दुःखम् ;
	M,M1,M2.	भ्रान्त्या० for भीत्या
	M1.	Om. सुखम्
4)	T2.	Om.
5a)	M1.	Om. शोभनाशो ; G2,G5. ०वत् for ०न०
5b)	D.	०या० for ०यै
5c)	D3,D4,G3.	०षा for ०षौ and ०यन्ते for ०येते
	G2,G5.	तु for वि० ; D5 ०याद्वि० for ०षौ वि०
5d)	G4.	Om. खिलात्मा
5)	T2.	Om.
6b)	M1.	Om. रा विधिनिषेध
6c)	G4.	०विधा for ०वशा
6d)	T1.	०नात्र for ०र्न हि
6)	T2.	Om.
7a)	G4.	०स्यात्य० for ०स्य त्व० ; D5. ह्य० for त्व०
7b)	D5,G5.	०ण्यम् } for ०ण्या०
	G1,M1.	०ण्य० }
7ab)	D1.	Repeats this before 7c.
7c)	D4.	०नात् पाप० for ०यापूर्वम्
	D1,D2,T.	विहिताकरणाच्चापि } for निषिद्धसेवयापूर्वम्
	D5.	विहताविहिताच्चापि }
7d)	D4.	०रूपापूर्वम् for पापरूपम् ; G4. Om. विजाय
7cd)	G,G1.	Om.
7)	T2.	Om.

विहिताकरणाच्चापि पापरूपं विजायते ।
अपूर्वं फलपर्यन्तं तिष्ठत्यात्मनि सुस्थिरम् ॥ ८ ॥

ईश्वरः सर्वजन्तूनां पुण्यपापफलप्रदः ।
न क्रिया केवलं विद्वन्! नाप्यपूर्वं न संशयः ॥ ९ ॥

क्षणध्वंसिक्रिया तावत् कल्पकोटयन्तरे फलम् ।
न प्रयच्छत्यपूर्वं च स्वयं नैव फलप्रदम् ॥ १० ॥

अचेतनत्वाद्दातृत्वं चेतने खलु दृश्यते ।
अङ्कुरादीनि कार्याणि बीजं न कुरुते स्वयम् ॥ ११ ॥

अन्तर्यामितया स्थित्वा तत् प्रेरयति हीश्वरः ।
तिष्ठन् सर्वेषु भूतेषु य इत्याह परा श्रुतिः ॥ १२ ॥

8a)	D6.	०ण चा० for ०णाचा० ; G4. Om. करणा
8b)	D4.	०पापूर्वम् for ०परूम् ;
	G4.	हि for वि०
8ab)	D1,D2,D5,G6,G7,T.	Om.
8d)	D,G,G1,G5,T.	सस्थितम् } for सुस्थिरम्
	D6,G2,G4,G6,G7,M,T1.	सुस्थितम् }
8)	T2.	Om.
9a)	D3,D4,G2,G5.	०भूता० for ०जन्तू०
9b)	G3.	पापपुण्य० for पुण्यपाप०
9c)	D.	०प्र ! for ०द्वन् !
9d)	D.	Om नाप्य
9)	T2.	Om.
10a)	G5.	०कृता for ०क्रिया ; G4,M1 Om. क्रिया तावत्
10b)	G2.	०व्युत्त० for ०त्यन्त०
10d)	M1.	दैव० for नैव
10)	T2.	Om.
11b)	T1.	कल्प० for दृश्य०
11c)	M1.	Om. अङ्कु
	D1	बीज न for कार्याणि ; D2. Om. कार्याणि
11)	T2.	Om.
12b)	T.	ई० for ही०
12c)	G4.	Om. तिष्ठन् स
12d)	D1.	ह कार्याणि for य इत्याह ; G,G1. व० for प०
	M1.	Om. परा श्रुतिः
12)	T2.	Om.

रथादीनां गतिर्दृष्टा चेतनाधिष्ठिता खलु ।
गतिक्रिया स्वकर्त्रात्माधिष्ठिता ग्रामसङ्गतिम् ॥ १३ ॥
यथैव कुरुते कर्तुश्चान्तरेणान्यचेतनम् ।
तथा धर्मोऽप्यधर्मश्च स्वकर्त्रैव ह्यधिष्ठितः ॥ १४ ॥
अन्तरेण महादेवं फलं कर्तुः प्रयच्छति ।
इति चेत् तन्न साधूक्तं तत्रापि स्थित ईश्वरः ॥ १५ ॥

13a) D6. म० } for ग०
G3. कृ० }
13c) T1. ०मि० for ०नि०
D,D6,G4,G6,G7. ०र्तात्मा }
D1. ०त्त्रैव }
D3,D4. ०र्तृत्वा० } for ०त्रात्मा०
M. ०तन्त्रा० }
M2. ०दुष्टा० }
13d) G4. ०ष्ठा० for ०ष्ठि०
D1. भोक्तृत्वैव ह्यधिष्ठितः ॥ for ०धिष्ठिता ग्रामसंगतिम्
D,M. ०तिः for ०तिम्
13) T2. Om.
14a) D,D4,G3. त० for य० ; D5. ०र्तुम् for ०र्तुः
14b) D3,D4,G3. न क्रिया चेतन विना। for चान्तरेणान्यचेतनम्।
G6. ०रो या } for ०रेणा
G7. ०रोद }
T. ०णास्य } for ०णान्य० ; M1. Om. ०णान्यचेतनम्।
T1 ०ण ह्य० }
14c) M1. Om. तथा and ह्यधर्मश्च
D,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,M } ह्य० for ०प्य ; D5. ०य धर्म for ०धर्मश्च
G4. Om. श्च
14d) D. सर्वत्रै० for स्वकर्त्रै ; G4. Om. स्वकर्त्रै
D5. Om. त्रैव ह्य
15b) M1. Om. फलम्
15c) M1. Om. तन्न साधूक्तम् ;
G7. ०त्यासूक्ता for साधूक्तम्
15d) M1. Om. तत्रापि स्थित ई
15cd) D5. Om.
15) T2. Om.

चेतनानां च सर्वेषामन्तर्यामितयेश्वरः ।
स्थित्वा प्रेरयति ब्रह्मन्! ततो गच्छति चेतनः ॥ १६ ॥

तिष्ठन्नात्मनि चात्मानं यमयत्यन्तरास्थितः ।
इत्याह ब्राह्मणं शुद्धं सत्यं तद्वचनं खलु ॥ १७ ॥

सदेहेषु समस्तेषु श्रुतिप्रामाण्यतः शिवः ।
अन्तर्यामितया ग्राह्यः स्थित इत्यास्तिकोत्तमैः ॥ १८ ॥

श्रुत्यनुग्राहकेणापि ग्राह्यस्तर्केण शङ्करः ।
अतः सर्वात्मनां साक्षाद्धर्माधर्मफलप्रदः ॥ १९ ॥

16b) D1,G. ०र्यानीतये० for ०र्यामितये०
16c) D1. Om. य
16d) D2. तेन for ततो ; G4. Om. ति चेतनः
16) D5,T2. Om.
17a) D. ०त्या० for ०त्मा० ;
G4. ०ष्ठश्चा० for ०ष्ठन्ना०
17b) M1. Om. मयत्य ; D5. ०रम् for ०रा०
T1. ०त्मनः for ०स्थितः
17c) G1. ०ह्मा० for ०ह
G,G1,G2,G5,G6,G7. ०णः शुद्धः for ०ण शुद्धम्
17) T2. Om.
18a) G7. सम् for स० the first
G3,G4,M,M2,T1. विनीते०
M1. विगीते० } for सदेहे०
D5. विस्मृते०
18c) D5 नास्या for ग्राह्य ; M1. Om. या ग्रा
18d) G7. ०तः सर्वा० for ०त इत्या०
M2. ०माः ॥ } for ०मैः ॥
T1. ०म ॥ }
18) T2. Om.
19a) D ०को वा० for ०केणा० ; G4 Om. ग्राह्केणा
19c) D6. अन्तः for अतः
D,D5,D6,G3,G4,G6,G7,M1,T,T1. ०ना for ०नाम् ; M1. Om. लप्रदः
19) T2. Om.

शिव एव सदा साम्बः सत्यमेव न चेतरत् ।
शोभनाशोभनभ्रान्तिर्द्वैतवस्तुनि जायते ॥ २० ॥
द्वैतरूपं तु यद्वस्तु तदज्ञानविजृम्भितम् ।
अज्ञानं नाम मायैव न ज्ञानाभाव आस्तिक! ॥ २१ ॥
सा न तुच्छं न सन्मात्रं कोटिद्वयविलक्षणम् ।
तुच्छस्याप्यस्ति मायात्वं वेदवादे न संशयः ॥ २२ ॥
सद्वैलक्षण्यमात्रं हि तस्या लक्षणमास्तिक! ।

20b) D6. चे० for चे०
D1,D2,D3. ०र । } for ०रत्।
D5. ०रम्। }
20d) G6. Om. न
20) T2. Om.
21a) D. वस्तुनि for ०रूपं तु , G4. Om. पं तु यद्वस्तु
T1. च for तु ; M1. Om. यद्वस्तु
21b) G2,G5. ०पो० for ०द० : M1 Om. तद , G4. Om.
21d) D. अ० for न , G6 Om. ज्ञाना
D. ०कम्॥ } for ०क'॥
G. ०के॥
M,M2. ०का॥
D6. ०क॥
21) T2. Om.
22a) G. सकृत् for सा न , D5,M,M2. तु for न
22b) D. ०फलत्क्षणम्। for ०विलक्षणम् ,
D2 ०णा for ०णम्।
22c) M1. Om. स्वाप्यस्ति माया
22) T2 Om.
23a) G,M,M1,M2,T1 य० } for स०
D5 त० }
23b) G3. ०स्य } for ०स्या ; D6. ०कम्। for ०क!।
M. ०द०
M1,M2. ०दा
T2. ०धा

अभिप्रायानुरोधेन परेषामास्तिकोत्तम! ॥ २३ ॥
अमायात्वं विवक्षित्वा न तुच्छमिति भाषितम् ।
शुक्तिकारजतं भ्रान्तं बाधितं च खलु द्विज! ॥ २४ ॥
कदाचिदपि तुच्छाख्यं खपुष्पं न प्रकाशते ।
कदाचिदपि सद्रूपं ब्रह्म वस्तु न बाध्यते ॥ २५ ॥
रजतं ख्यातिबाधार्हं मायया॑व तदेव हि ।

23c)	G4	Om. नुरोधे ; T1. ०रूपेण for ०राधेन
23d)	M1.	Om. मास्तिकोत्तम ! ॥
24a)	M1.	Om. अमा
	D.	०य० } for ०या०
	G7.	०यि० }
24b)	M	अ० for न ; T1 तत् तु० for न तु०
24c)	D3,D4,G3,G4,M,M2	भातम् } for भ्रान्तम्
	D5.	भात }
	M1.	भान्तम् }
24d)	D6.	न } for च
	G7.	नु }
24)	T2	Om.
25a)	G4.	०द्यम् for ०ख्यम्
25b)	D5.	स्वपुण्यम् } for खपुष्पम् , M1 Om. न प्रकाशते।
	D6	नपुष्यम् }
25c)	M1.	Om क ; G7. त० for स०
25d)	G7	वह्ु for ब्रह्म०
25)	T2.	Om.
26a)	G.M	०त० } for ०तम् ; M ०माया० for ०बाधा०
	D1	०सम् }
	M1.	०बोधार्हम् for ०बाधार्हम्
	D,D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	०भ्याम् for ०र्हम् ; G4 Om बाधार्हम्
26b)	G7	Om. य ; M,M1. ०वम् for ०व ;
	D5.	स० for त०
	M.	०यै० } for ०दे०
	M1,M2.	ए० }
	T,T1.	०धै० }

शुक्तिकारजतं शुक्तौ न भाति तदभावनः ॥ २६ ॥
रजताकारविज्ञानं केवलं प्रतिभासते ।
इति चेत् सर्वविज्ञानं विनाप्यर्थं प्रकाशते ॥ २७ ॥
तथापि बौद्धसिद्धान्तः प्राप्तः प्राज्ञाभिमानिनः ।
भ्रान्तिविज्ञानमात्रेऽयं नियमः परिकीर्त्यते ॥ २८ ॥
न सर्वत्रेति चेत् तर्हि भ्रान्तं सकलवेदनम् ।
भवेदर्थविहीनं च कस्तस्य विनिवारकः ॥ २९ ॥

26d)	M1	Om. न भा
26)	T2.	Om.
27a)	M1.	०नाम् for नम्
27b)	T.	०वाध० } for ०भास० ; G2. ०न० for ०म०
	T1.	०वास }
27d)	G3,M.	०र्थ. for ०र्थम् ; D3 ०श्य० for ०श०
27)	T2.	Om.
28a)	D4,T1.	०दा० for ०था० ; M1. Om. पि
	T1	तु for ०पि ; G5. ०द्ध for ०द्ध० ,
28b)	T1.	प्र० for प्रा० ;
	T.	प्रवृत्त for प्राप्तः ; T1. Om प्राप्तः
	G1.	०ना for ०नः
28c)	G4.	Om. भ्रान्तिविज्ञा
	D3,D4.	०त्रो० } for ०त्रे० ,
	T1	०त्मे० }
	D.	०ण for ०ऽयम्
28d)	M.	०ताः for ०म
	D1.	०तिंत for ०त्यंत
28)	T2.	Om.
29a)	M.	भ्रान्तः } for तर्हि ;
	M1.	-न्तः }
29b)	D1.	०देव० } for ०वेद० , M1. Om. भ्रा
	M.	०चेत० }
	M.	तस्मिन् भ्रान्त सचेतनम्। for भ्रान्त सकलवेदनम्।
29c)	M1.	न भ० for भ०
29)	T2.	Om.

बाधाबाधप्रयुक्तश्चेद्भ्रान्ताभ्रान्तविनिश्चयः ।
तर्हि बाधोऽपि सर्वेषां विज्ञानानां भविष्यति ॥ ३० ॥
अर्थहीनं भ्रमे सर्वं विज्ञानं यस्य वादिनः ।
नैव तं प्रति दृष्टान्तस्त्वर्थसद्भाववादिनः ॥ ३१ ॥
घटादिवेदनानां तु शुक्तिकारूप्यबाधवत् ।

30a) D1. वादाबाद० for बाधाबाध० ; G2,M1 ०ध० for ०धा०
D,D3,D4,D5,D6,G3,G6,G7,M2. ०क्त चे० for ०क्तश्चे०
30b) G2. ०न्तात् भ्रान्त० } for ०न्ताभ्रान्त०
M1. ०न्तभ्रान्ति०
M. ०र्णयम् } for ०श्चय·
M1,M2,T2. ०र्णयः
30c) M1. Om. तर्हि ; G3. तस्मिन् for तर्हि ; D5 हि for ०ऽपि
30d) D5. ०न for ०नानाम् ; G4. Om. ना भविष्यति
30) T2. Om.
31a) D. भवेत् } for भ्रमे
D3,D4,D5,G3,G4,M,M1,T2. भ्रमम्
D6. भ्रम.
D4. ०र्वे } for ०र्वम्
D5. ०र्व०
M2. अनर्थहीन सर्वस्य for अर्थहीन भ्रमे सर्वम्
31b) D6. Om. वि ; M2. बाधि० for वादि०
31c) M1. दै० for नै०
M तत् } for तम् ; M1. Om. दृष्टा
M2. सम्
31d) M ०स्तत्व० } for ०स्त्वर्थ०
M1. ०मर्थ
M2. कर्थ०
T1. ०स्स्वार्थ०
D3,D4,G4. ०र्था० for ०र्थ० ; G3. ०त० for ०स०
D5. ०भावि० for ०वादि० ;
D3,D4,G3. ०नाम् for ०न·
31) T2. Om.
32a) G6,G7. यदा० for घटा०
32b) G4. ०रूप्यस्य for ०कारूप्य० ; D5. ०रुण्य० for ०रूप्य०

बाधो न दृश्यते तस्माद्बाधः कालान्तरेऽपि न ॥ ३२ ॥
तर्हि वेदान्तविज्ञानस्यापि कालान्तरेऽपि न ।
बाधो भविष्यति ब्रह्मन्! न युक्तं तद्विवादिनः ॥ ३३ ॥
तत्र यौक्तिकबाधस्तु विद्यते ऋषिसत्तम! ।
घटकुड्यादिविज्ञाने किं विशेषस्य कारणम्? ॥ ३४ ॥
शुक्तिरूप्यमतेरन्यन्न रूप्यं शुक्तिकैव तत् ।

32d)	D3,D4.	कल्पा० for काला०
	D,G3,G7. D5.	नः न· } for न ;
	G4.	Om. रेऽपि न ; M1. Om. न
32)	T2.	Om.
33a)	G7.	तस्माद् for तर्हि ; T1 देहान्म० for वेदान्त०
	D,D6,G2,G5,G6,G7.	०ना for ०न० , M1. Om. तर्हि वे
33b)	D,D6,G2,G5,G6,G7.	०दपि for ०म्यपि , D5,D6,G3,M1. नः for न
33ab)	D1,D2,G,G1,T.	Om
33c)	M.	०धा for ०धो ; M1 बो - for बाधौ
	D6,G,G6.	०ह्मा for ०ह्मन्
33d)	G3.	अ० for न ; D1,M. ०क्त for ०क्तम्
	D5. M2.	०त्त्व ०द्धि } for ०द्धि० ; G4. ०नाम् for ०न
	M1.	Om. युक्तं तद्विवादिनः।
34a)	D.	य० for त० ; M1. Om. तत्र यौक्तिक ; G6. Om. बा
34b)	G5.	०द्युद्धट्ट० for द्यते ऋ०
	T D,D6,G,G1,G6,G7. M,M1,M2,T1.	नर्षि० चर्षि० यदि } for ऋषि०
	G2.	०चेट्ट० for ०ते ऋ० ; T तत्सममु। for ०सत्तम!।
34d)	G3.	०ष च for ०षस्य
34)	T2.	Om.
35a)	D1.	०प० for ०प्य० ; G5. ०तो नायम् for ०तेरन्यत्
	T1.	०र्थो for ०न्यत्
35b)	G4.	Om. न रूप्यम् ; D6. ०रे० for ०कै०
	M1.	Om. कैव
	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T1	चेत् for तत्

घटादिवेदनस्यास्य न घटो मृत्तिकैव हि ॥ ३५ ॥
अतोऽनाश्वासहानाय शुक्तिकामन्तरेण तु ।
रजतं वेदनाकारं सङ्ग्राह्यं तत्र सत्तमैः ॥ ३६ ॥
शुक्तिकारजतज्ञानं शुक्तिकारजतं च न ।
केवलव्यवहारस्तु विद्यते यस्य वादिनः ॥ ३७ ॥
तथापि तुल्योऽनाश्वासः सर्वत्र मुनिपुङ्गव! ।
व्यवहारोऽप्रतीतो वा प्रतीतो वास्य वादिनः ॥ ३८ ॥

35c) G4. गवा० for घटा० ; D5. ०भि० for ०दि०
D5,D6 Om. न ; T1. ०र्थो for ०स्य
35d) G4. परम् for घटो ; D. ०द्रिक्तै० for ०मृत्तिकै०
T1. वा॥ for हि॥
35) T2. Om.
36a) G6. ०स्या० for ०श्वा० ; D4,G3. ०भा० for ०हा०
D6. ०या० for ०य० ; M1. Om. श्वा
36b) D. Om. का
36c) G3. ०ता० for ०तम् ; G6. Om. का
36d) M1. Om. सम्
36) T2. Om.
37a) D1. ०तम् for ०त० ; D. ०ताकारम् for ०तज्ञानम्
37b) D. तु for च ;
D3,D4,G3. विना। } for चन। ; M1 न। for न।
T1. नहि। }
37c) D,D3,D4,D6,G3,G7,T1. ०लम् for ०ल० ; G4. Om. रस्तु
37d) G4. Om. विद्यते यस्य
37) T2. Om.
38a) D,D3,D4,D5,D6,G,G1, G3,G4,G6,G7,M,M2 } ०दा० for ०था० ; M1. Om. तथापि
38c) D,M2. ०रं० } for ०रो०
D5,G4,G5. ०र }
D5,G3. ०को } for ०तो० ; G2,G5. हि for वा
D6. ०ते
38d) G1. अप्रतीतो० for प्रतीतो वा०
D5,G3 ०को } for ०तो० ;
D6,G6,G7. ०ते
M2. य० for वा
D6. Om. वा
38) T2. Om

व्यवहारस्य लोपः स्यादप्रतीतो भवेद्यदि ।
प्रतीतो यदि विज्ञानं विज्ञेयं रूप्यमस्ति च ॥ ३९ ॥

ज्ञानाकारस्य रूप्यस्य भेदेनानुपलम्भनात् ।
ज्ञानात्मकत्वमेवेति मतं यस्यापि वादिनः ॥ ४० ॥

तस्याप्यर्थो बहिष्ट्वेन ज्ञानात् खलु विभासते ।
बाह्यार्थस्यापलापे तु बहिष्ट्वख्यातिबाधनम् ॥ ४१ ॥

39b)	M.	०त्र for ०द०
	D5,G3.	०कों for ०तो ; M1. Om. दप्रतीतो
39c)	D5,G3.	०कों for ०तो
	D,D1,D2,D4,D6,G1,T.	०न० } for ०नम्
	G.	०ने }
39d)	D.	०ज्ञानम् for ०ज्ञेयम् ; D6. Om. यम्
	G2.	०प० for ०प्य० ; D3. व। for च।
39)	T2.	Om.
40a)	T1	०स्वरूपस्य for ०स्य रूप्यस्य ; G4. Om. कारस्य
	D,D1,D5,D6,G7,M2.	०प० for ०प्य०
40b)	G2,G5.	वेद० for भेदे० ; G7. ०द० for ०दे०
	G.	०ल लभेत। for ०लम्भनात्।
	D5.	भेदानामनुलम्भनात्। } for भेदेनानुपलम्भनात्।
	M1.	भेदानानुपलम्भ - । }
	M.	मत यस्यापि वादिन । }
40c)	M1.	Om. ज्ञानात्म
40d)	G7	०यम् for ०तम् ; D. ०स्तु for ०पि
	G3.	०स्य वि० for ०स्यापि ; M1 Om. पि
40cd)	M.	Om.
40)	T2.	Om.
41b)	D4.	Om ज्ञानात्
41c)	M1.	Om. पलापे तु ,
	M.	०प्यलाभे for ०पलापे
	T1.	न for तु
41d)	M.	बहुषु for बहिष्ट्व
	G,G1.	०ष्ट्वा } for ष्ट्व
	G3,G4.	०ष्ट० }
	M1.	Om. बहिष्ट्वि ;
	M.	०नात्॥ for ०नम्॥
41)	T2.	Om.

प्रसज्यते प्रतीतस्य बाधे ज्ञानस्य तत्समम् ।
अर्थज्ञानादिरूपेण शुद्धशून्यं न भाति च ॥ ४२ ॥
शून्यस्यास्फुरणं त्वेतैर्वादिभिर्हीष्यते स्वतः ।
परतोऽपि न शून्यस्य स्फुरणं बोधविष्यति ॥ ४३ ॥
तेषां नास्ति स्फुरद्रूपं खलु किञ्चिदपि द्विज! ।
अतो रूप्यं च तज्ज्ञानं विद्यते मुनिरूपणे ॥ ४४ ॥
शुक्तिकावर्तिचैतन्ये स्थिता माया जडात्मिका ।

42a)	G3.	०क० for ०त०
42b)	G3,M1.	बो for बा
	G3,T. T1.	०ध ०धात् } for ०धें ; G4. Om. ज्ञानस्य
42d)	D3,G3.	०द्धम् for ०द्ध० ; M1. Om. भाति च ॥
42)	T2.	Om.
43a)	D1,D2. G3.	०य ०स० } for ०स्या ; M1 Om. शून्यस्या
	D,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M1,M2,T.	०णत्वम् for ०ण त्वें
	D1. T1.	०णत्वैतैः ०णत्वेन } for ०ण त्वेतैः
43b)	D. G4.	०र्हं० ०र्भा० } for ०हीं
43d)	D5,G5,G7 D1,D2. G4. G7.	वो भो तु } for बो ; G1. ०धयि० for ०भवि Om.
43)	T2.	Om.
44a)	M1.	Om. पम्
44b)	M1.	Om. ख ; G1. ०ति for ०पि and om. द्विज !
44c)	D6.	०पम् for ०प्यम् ;
	M	०स्य for च ; G4. Om. रूप्यम्
44d)	D5,T.	नु for सु०
44cd)	G1.	Om.
44)	T2.	Om.
45a)	G3,M,M2.	०वृत्ति० for ०वर्ति० ;
	D4,M.	०न्य० for ०न्ये
45b)	D6.	०याऽऽ० for ०या० ; D5. ०र्जसा for जडा
	M1.	Om. का ।

भास्वरत्वत्रिकोणत्वप्राणिकर्मादिहेतुभिः ॥ ४५ ॥
रूप्यवासनया चापि सम्यङ्नियमिता बुध! ।
कलधौतात्मना विद्वन्! सत्यवस्तु विवर्तते ॥ ४६ ॥
क्षुद्रमायाविलासस्तु व्यवहारे तु बाध्यते ।
जीवमायाविलासस्तु व्यवहारे न बाध्यते ॥ ४७ ॥
एतावतैव सम्यक्त्वभ्रान्तित्वप्रतिभा भवेत् ।

45c)	G3.	०स्क० for ०स्व० ; D6. Om. र
	G6.	Om. त्व the second.
45abc)	G1.	Om.
45d)	G6.	०ण० for ०णि० ;
	M	०णि for ०दि० ; G1. Om. प्राणिकर्मादि
45)	T2.	Om.
46a)	D5,M.	०बाध० for ०वास० ;
	D6,G2.	बा० for ०चा०
	G5.	बाचि for चापि
46b)	D.	०मतो for ०मिता
	D3,D4,G3.	०धैः। } for ०ध!
	D6.	०धा। }
46c)	D5.	का० for क० ;
	D1.	Om. ता ; D6. Om. वि
46d)	D5,G,G2,G7.	०त्यम् for ०त्य० , D3,G5,T,T1. ०त्तु for ०स्तु
	M1.	Om. सत्य ; G4. Om. सत्यवस्तु
46)	T2.	Om.
47b)	D,D1,D2,G,G1,G6,G7,T	०धु }
	D3,D4,G3,G4.	०पि } for तु , T1. वर्त० for वाय०
	G2,G5.	स }
47c)	T1.	स्थिर० for जीव०
47d)	D,D1,D3,G3.	०ण० for न ; M1. Om. ध्य
47cd)	G1,G2,G5.	Om.
47)	T2.	Om.
48a)	G.	०त्यत्व० } for ०म्यत्तत्व०
	T1	०त्यत्वम् }
48b)	T1.	०त्वम् for ०त्व०
	D4.	०वयेत्। } for भवेत्। ; D6. Om भ
	G3.	०सते। }
	T1.	०ति चेत्। }

शुक्तिकारजतं तस्मादस्ति भाति च सत्तम! ॥ ४८ ॥
वैलक्षण्यमतस्तुच्छाच्छुक्तिरूप्यस्य विद्यते ।
सद्विलक्षणता चास्ति बाधितत्वाद्विजोत्तम! ॥ ४९ ॥
अतो मायामयं साक्षाच्छुक्तिकारजतं बुध! ।
मायामयमिदं सर्वं दृश्यत्वाच्छुक्तिरूप्यवत् ॥ ५० ॥
अतः साक्षादशुद्धिस्तु मायाज्ञानेन चात्मनः ।
तन्निवृत्त्या विशुद्धिः स्यादात्मनः सर्वसाक्षिणः ॥ ५१ ॥
तन्निवृत्तिस्तु विज्ञानादेव वेदान्तवाक्यजात् ।
अतो वेदान्तविज्ञानं शुद्धिहेतुः सदात्मनः ॥ ५२ ॥

48c) G3. Om. का
48d) D5. ०तीव for ०ति च
48) T2. Om.
49a) M. Om. त ; ०स्तस्मा० for ०स्तुच्छा०
M1. Om. तस्तुच्छा ; G4. Om.
49b) D6. Om. च्छु , G4. Om. च्छुक्ति
D1,D2,G7. ०प्यतु } for ०प्यस्य
G,G1. ०प्यस्तु }
49c) G5. ०दादिलक्षणा for द्विलक्षणता ; T1. ना० for चा०
49) T2. Om.
50a) M1. Om. मय साक्षा
50b) D ०धैः । } for ०ध !
D1,D6 ०धः । }
50d) M1. Om. वत् ॥
50) T2. Om.
51a) D5. त० for अ , G4. Om.
51b) D4. ०मय स for ०ज्ञानेन , G4. Om. मायाज्ञानेन
G6. वा for चा ; M1. Om.
51c) M1. Om. तन्निवृत्त्या
G2. ०भि० } for वि०
G5. ०दि० }
51d) D,D1. ०चा० for ०दा०
51) T2. Om.
52d) G6. Om. शुद्धि० ; M1. Om. हेतुः स
52) T2. Om.

आत्मा शुद्धः सदा साक्षाद्ब्रह्मरूपतया बुध! ।
ब्रह्म शुद्धं सदा बुद्धं नित्यमुक्तं निरञ्जनम् ॥ ५३ ॥
ब्रह्मैवात्मा न तद्भिन्नं सुसूक्ष्मं परिपश्यताम् ।
भेदस्त्वौपाधिकस्तस्माज्जीवत्वं व्यावहारिकम् ॥ ५४ ॥
व्यवहारदशायां तु पुण्यपापावृतः पुमान् ।
विज्ञानश्रद्धया पापान्मुच्यते जीवसंज्ञितः ॥ ५५ ॥
सर्ववेदान्तवाक्यानां तात्पर्यस्य निरूपणात् ।
श्रवणात् सर्वपापेभ्यो मुच्यते जीवसंज्ञितः ॥ ५६ ॥
अतः किं बहुनोक्तेन ब्रह्मविद्या मुनीश्वर! ।
पापानामपि सर्वेषां शुद्धिहेतुर्महत्तरः ॥ ५७ ॥

53b) G4 मिथः। } for बुध!
G6,G7. पुनः। }
53c) D5 आत्म for ब्रह्म ,
D3. ०द्धतया for ०द्ध सदा
D4. त० for स , G4. Om ब्रह्म शुद्ध स
53) T2. Om.
54a) M1. Om. त्मा न ;
M2. तु भि० for तद्भि०
54b) D3,D4. ०द्द० for ०प०
54) T2. Om.
55a) D6. ०द्द० for ०प०
55b) G3,G4. ०पाप० for ०पापा० ; M1. Om. पापा
55c) G7. यद् ज्ञात्वा for विज्ञान० ; G3. ०नम् for ०न०
D5. साक्षा० for पापा० ; G4. Om. पापात्
55) T2. Om.
56c) M1. Om. श्रवणात् स
56) M,T2. Om.
57c) D3. पापि० for पापा ; D6. Om. ना
57d) M1. Om. शुद्धिहेतु ; G4. Om हेतु
D,D4,D5. ०रा ॥ } for र ॥
G3. ०रम् ॥ }
M1. ०त्पर॰ ॥ for ०त्तर॰ ॥
57) T2. Om.

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायामष्टमोऽध्यायः ॥

Colophon :

M1,M2.	इति	for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
D3,D4,D5,G2,G3,G7.	इति स्कान्दे	
G,G1,T.	इति श्रीस्कान्दे	
M.	इति स्कान्दे पुराणे	
D1.	इति श्रीस्कन्दे महापुराणे	
D2,D5.	इति श्रीस्कान्दे महापुराणे	
G6.	इति महापुराणे स्कान्दे	
D.	इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे	
D6,G4.	इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे	
D6.	सूर्य० **for** सौर०	
D.	०या ब्रह्मविद्यानिरूपण नामा०	for ०याम०
D1,D2.	०या महाप्रायश्चित्तवर्णन नामा०	
G,G1,G2,G5,T.	०या महाप्रायश्चित्त नामा०	
D6,G4,G6,G7.	०या पापप्रायश्चित्त नामा०	
D4.	०या सर्वप्रायश्चित्त ब्रह्मविद्यानिरूपण नामा०	
D5.	०या सप्त० **for** ०यामष्ट० ; **T2. Om.**	

॥ अथ नवमोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथ विज्ञानमाहात्म्यं प्रवक्ष्यामि समासतः ।
इतः पूर्वं मया नोक्तं कस्यचिच्च मुनीश्वर! ॥ १ ॥
विज्ञानं नाम वेदोत्थं न प्रमाणान्तरोद्भतम् ।
तत् पुनर्द्विविधं प्रोक्तं समासेन मनीषिभिः ॥ २ ॥
धर्मैकविषयं त्वेकं ब्रह्मैकविषयं परम् ।
धर्मैकविषयं ज्ञानं ब्रह्मैकविषयस्य तु ॥ ३ ॥

Before1a)	D4,G,G1,G2,T.	श्रीभगवान् - } for श्रीभगवानुवाच-
	M.	भगवान् -
	D5.	रविः -
	D1.	भानुरुवाच -
	D3,M1.	भगवानुवाच -
	T2.	Om. श्रीभगवानुवाच -
1a)	D1.	०त्यं for ०त्यम्
1b)	D4.	Om. ; M1. Om. सनः ।
1ab)	G3.	Om.
1c)	M1.	Om. इत॰ पूर्वम्
1d)	G4.	Om. मुनीश्वर ! ।
1cd)	D4.	Om.
1)	T2.	Om.
2a)	G4.	Om. विज्ञा
	D,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G6,T,T1	०दार्थम् } for ०दोत्थम्
	M.	०दोक्तम्
2b)	D1.	०हु० } for ०द्भ० ;
	D3,D4,M.	०दि०
	T1.	०द्भवम् । for ०द्भतम् ।
2c)	D4.	तद्विधम् for तत्पुनर्द्विविधम् and om. प्रोक्तम्
2d)	D4,N1.	Om.
2)	T2.	Om.
3a)	G4,T1.	चै० for त्वे०
3d)	D5.	प्राणिनामुपकारकम् ॥ for ब्रह्मैकविषयस्य तु ॥
	G4.	Om. ब्रह्मैकविषयस्य
3)	T2.	Om.

विज्ञानस्यैव शेषः स्यान्न स्वतन्त्रं न संशयः ।
कलुषीकृतचित्तानां साध्यधर्मैकगोचरम् ॥ ४ ॥
विज्ञानं कामिनां नृणां स्वतन्त्रं भाति मोहनम् ।
शब्दजन्यमपि ज्ञानं साध्यधर्मैकगोचरम् ॥ ५ ॥
न विज्ञानमिति प्रोक्तं पुरुषार्थविवर्जितम् ।
तथापि धर्मविज्ञानं न भ्रान्तं मुनिसत्तम! ॥ ६ ॥
तथाभूतार्थगामित्वात् तज्ज्ञानं चोपकारकम् ।
अधर्माज्जायतेऽनर्थस्तथा विज्ञाय मानवाः ॥ ७ ॥

4a)	G3.	०स्य वि० for ०स्यैव and ०स्य for ०स्यात्
	M1.	Om. षः स्या ; T1. ०षत्वम् for ०षः स्यात्
	D5.	तीव्रैकविषय साक्षाद् for विज्ञानस्यैव शेषः स्यात्
4b)	D.	द्विजान वेदमानजम्। for न स्वतन्त्र न सशयः।
4c)	G6.	०न्ता० for ०त्ता०
4cd)	D5.	Om.
4)	T2.	Om.
5a)	T1.	०नज्ञानि for ०न कामि ; T. मोहात् for नृणाम्
5b)	D1,D2.	०त'। for ०नम्।
5c)	M1.	Om. जन्य
5d)	M1.	०ध्या० for ०ध्य०
	G2,G5.	०र्मेण } for ०र्मैक०
	T.	०र्मादि० }
5)	D5,M,T2.	Om.
6a)	G4.	Om. न वि
6c)	D,D1,D2,D3,D4,D6,G,G1,G3,G4,G6,G7,M,M1,T,T1.	०प्य० for ०पि
6abc)	T2.	Om.
6d)	M1.	Om. ०सत्तम ! ॥ ; T2. Om न भ्रान्तम्
	D6.	ना for न
6)	D5	Om.
7a)	D1,D2.	०स्या भ्रान्ता } for ०था भूताः ;
	G,G1.	०या भ्रान्ता }
	T,T1.	०स्यापि चा }
	G4,T2.	०का० for ०गा० ; G6. Om. भूतार्थगामित्वात्
7b)	G3.	तन्तूनाम् for तज्ज्ञानम् ; G6. Om. तज्ज्ञा
7c)	G3.	०ज्ञन्य० for ०ज्ञाय०
7d)	M1,M2.	०ज्ञान च मोहनम् ॥ for विज्ञाय मानवाः ॥
7cd)	D3,G1.	Om.
7)	D6.	Om.

अधर्मपरिहाराय यतन्ते धर्मवेदनात् ।
अतो धर्मपरिज्ञानं प्राणिनामुपकारकम् ॥ ८ ॥

ब्रह्मैकविषयं साक्षाद्विज्ञानं वेदमानजम् ।
विज्ञानमेव तद्ब्रह्म स्वयमानन्द एव हि ॥ ९ ॥

आनन्दश्चेतनैः सर्वैरर्थ्यते हि निरन्तरम् ।
अतो वेदान्तविज्ञानं विज्ञानं पुरुषार्थवत् ॥ १० ॥

वेदान्तवाक्यविज्ञानात् संसारः प्रविनश्यति ।
अज्ञानं तत्प्रसूतं च खलु नश्यति वेदनात् ॥ ११ ॥

विज्ञानेन विना मुक्तिर्नैव सिद्ध्यति देहिनाम् ।
विज्ञानेन विना विद्वन्! भुक्तयश्च तथैव न ॥ १२ ॥

8b)	M1.	Om. नन्ते ; G4. Om. र्मवेद
8d)	T1.	०ज्ञा० for ०णि०
8)	D3,D5,D6,G1.	Om.
9a)	D3,D4,G3.	ज्ञानम् for साक्षाद्
9b)	D3,D4,G3.	साक्षाद्वै for विज्ञानम्
9ab)	D5.	Om.
10a)	T1.	सा० for आ०
10b)	D,D1.	०र्च्य० for ०र्थ्य०
10c)	G4.	Om. वे ;
	G3.	०नें for ०नम्
10d)	D3,D4,G3.	परमा० for पुरुषा० ; M1. Om. वत्
	M,M2.	०दम्॥ } for ०वत्॥
	D5.	०वित्॥ }
11a)	M.	Om. वेदा and विज्ञानात्
11b)	D1.	०ति० for ०वि०
11c)	G3.	०स्तु० for ०सू० ; M1. Om. तम्
11d)	M1.	Om.
12a)	D6.	०ज्ञान for ०ना ; M. Om.
12b)	M.	०र्न हि for ०नैव ; M1. Om. नैव सि
12d)	G4.	Om यश्च
	D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M,M2,T,T2 }	च॥ for न॥
12)	D.	Om.

विज्ञानस्य बलेनैव खलु साक्षात् पुरन्दरः ।
सालावृकेभ्यः प्रायच्छद्यतीन् देहाभिमानिनः ॥ १३ ॥
विज्ञानस्य बलेनैव खलु त्वाष्ट्रवधः कृतः ।
विज्ञानस्य बलेनैव किं न कुर्याद्धि मानवः? ॥ १४ ॥
पुरा पूर्वकृतैः पापैः पाषण्डी कश्चिदल्पवित् ।
वेदवादरतान् हत्वा मनुष्यान् दृष्टिगोचरान् ॥ १५ ॥
यज्ञशालासहस्रं च स दग्ध्वा दृष्टिगोचरम् ।

13b) M2. Adds another reading- कि न कुर्याद्धि मानवः ?
T2. कि न कुर्याद्धि मानवः ? for खलु साक्षात् पुरन्दरः ।
13c) D6. Om. वृ ; M1. Om. लावृ
13d) G,G1,G2,G3,G4,M,M1,M2,T,T2. ०तिम् } for ०तीन्
D6. ०ति० }
D3,D4. ०त्मवादि० for ०भिमानि०
D1,D2,G,G1,G2,G4,T,T2. ०नम् ॥ for ०नः ॥
14a) D4. Om.
14b) D4. Om. खलु
G4,T2. त्वष्टृ० }
G7 त्वष्ट्रि } for त्वाष्ट्र ; D4. धश्च - । for ०धः कृतः ।
G6. त्वाष्टृ० }
G3. कि न कुर्याद्धि मानव' ? । for खलु त्वाष्ट्रवधः कृतः ।
14c) D6. ०वम् for ०व
14d) D. ०वम् ? ॥ } for ०वः ? ॥ ; M. Om. कुर्या
G7. ०वे ? ॥ }
G3. खलु त्वाष्ट्रवध. कृतः ॥ for कि न कुर्याद्धि मानवः ? ॥
15a) G4. Om. पुरा पूर्व
15c) T1. ह० } for ह०
T2. हि० }
15d) D5. यज्ञशालाश्च दग्धवान् ॥ for मनुष्यान् दृष्टिगोचरान् ॥
15) D5. Reads in prose order in place of verses No. 15-18. See under footnotes to verse No. 18 below.
16a) M1. Om. ज्ञ
16b) D2,D3,D6,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2. } प्र० for स
16ab) D5. Om.

देवताप्रतिमाः क्रोधादुत्पाट्यादाय मातरम् ॥ १६ ॥
गत्वा मोहेन तीर्थानि दूषयित्वा यथाबलम् ।
घोराण्यन्यानि पापानि चकारातीव निर्घृणः ॥ १७ ॥
कश्चिद्विज्ञानसम्पन्नः क्षुधार्तः क्षुन्निवृत्तये ।
भिक्षामादाय तस्यैव भुक्तवानोदनं गृहे ॥ १८ ॥
तस्य सर्वाणि पापानि प्रदग्धानि क्षणेन तु ।
यथा दावानले क्षिप्तं तूलं दग्धं क्षणेन तु ॥ १९ ॥

16c)	D,D3,D5,D6,G6,G7,M,M1,M2.	०माम् for ०माः
16d)	D.	०श्चा० } for ०त्वा० ;
	D1,D2,D3,D5.	०द्या० }
	G4.	Om. दाय मातरम् ॥
16cd)	T2.	Om.
16)	D4.	Om.
17a)	G.	Om. ग ;
	M1.	Om. र्थानि
17b)	M1.	Om. दूषयि
17d)	G,G2.	०र्क० for ०का०
17)	D4.	Om.
18b)	D5.	Om. वृ ;
	M1.	Om. ये।
	D1,G.	०वर्त० for ०वृत्त०
18c)	M1.	Om. भिक्षामा
18)	D4.	Reads in prose order in place of verses No. 15-18 as follows : पुरा कश्चित् पाषण्डी दृष्टिगोचरान् विप्रान् हत्वा यज्ञशालाः लक्ष दग्ध्वा देवताध्वसः तीर्थध्वस· सातृगामी च स्थित· । तस्य गृहे कश्चित् ज्ञानी क्षुधार्तो भिक्षा भुक्तवान् इति।
19a)	G4.	Om. णि पापानि
19c)	G2,G5.	हि for दा० ; M1. Om. ०त्तम्
19d)	G3.	भारम् } for तूलम् ; M1. Om.
	M,M2.	तृणम् }

पाषण्डी स पुनर्ब्रह्मन्! प्रसन्नः पार्वतीपतेः ।
प्रसादादेव सत्त्वस्थः सर्वकारणमीश्वरम् ॥ २० ॥
जगाम शरणं तेन विमुक्तोऽभवदास्तिक! ।
ब्रह्मविज्ञानिनः स्पर्शाद्विमुक्ता बहवो जनाः ॥ २१ ॥
न तुल्यं वेदनेनास्ति ब्रह्मन्! किञ्चिज्जगत्त्रये ।
वेदनेन समं साक्षाद्वेदनं केवलं खलु ॥ २२ ॥
यथा रुद्रसमं किञ्चिद्दैवतं न हि विद्यते ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २३ ॥

20a) D. ०ण्डोऽस्मि for ०ण्डी स ;
M. न for स
D4. विप्रप्रसादात् पाषण्डी for पाषण्डी स पुनर्ब्रह्मन् !
20b) G6 Om. पार्वतीप
D4. जगाम शरण शिवम् । for प्रसन्न. पावतीपते· ।
20c) G3. ०स्थम् for ०स्थ·
D4. तत. प्रसन्नो भगवान् for प्रसादादेव सत्त्वस्थ.
20d) M1. Om. श्वरम् ।
D4. तेन मुक्तोऽभवद्बुध ! ॥ for सर्वकारणमीश्वरम् ॥
21a) G2,G5. त्वेनम् for तेन ; M1. Om. जगाम शरणम्
21b) G5 Om दा
D,D6,G6,G7,M,M1,T2. ०क. । for ०क ! ।
21ab) D4 Om
21c) G2,G5 ०ह्माभि० for ०ह्मवि० and ०नाम् for ०नः
22a) G4. स for न ; G6. Om. न तु
D. ०ल्यो } for ०ल्यम्
G. ०ल्य० }
22b) M2. कि च for किचित् ;
M1. Om. ज्ञग
22d) D. ०ना for ०नम् } for किचिदपि
23d) D3. हि किचित्र }
D4. हि किंचन
23cd) D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2. } Om.

यथा ब्राह्मणतुल्यस्तु मानवो न च विद्यते ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २४ ॥

यथा संन्यासतुल्यस्तु नाश्रमो विद्यतेऽनघ! ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २५ ॥

यथा यज्ञसमं कर्म विद्यते न हि सत्तम! ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २६ ॥

24a) D6. त० for य० ; G4. Om. स्तु

24b) G6. Om मानवो , M1. Om. न
D3,D5,G3. हि for च

24ab) M. Om.

24c) T1. ०ल्यस्तु for ०ल्य तु

24d) D3. हि किंचिन्न
D4,G4,M1,T2. हि किंचन } for किंचिदपि
D5. हि कश्चिन्न
T1. वेद्यो हि नहि for न किंचिदपि

24cd) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,T. Om.

25b) D. आ } for ना
G2,G5. स्वा
D5. न हि विद्यते। for विद्यतेऽनघ!।

25ab) G7 ०ल्य तु न किंचिदपि विद्यते। for
०ल्यस्तु नाश्रमो विद्यतेऽनघ!। ; G3. Om.

25c) D1,D2. विज्ञा० for वेद० ;
M1. Om. वेद न तु

25d) D,D1,D2,D3,D4,G,G1,G2,G3,G5,G6,M1,M2,T. हि किंचन
D5. हि कश्चिन्न } for किंचिदपि
D6. कि च न हि

25cd) G7. Om.

25) M. Om.

26ab) G3. सन्यासतुल्यस्तु नाश्रमो विद्यतेऽनघ!। for
यज्ञसम कर्म विद्यते न हि सत्तम!।

26c) D1. विज्ञा० for वेद० } for किंचिदपि

26d) D,D1,D2,D3,D4,D6,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,T. हि किंचन
D5. हि कश्चिन्न

26cd) G4,M,T2. Om

26) G6. Reads 26 twice

यथा गङ्गासमा नास्ति नदी लोकत्रयेऽपि च ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २७ ॥

पञ्चाक्षरसमो मन्त्रो यथा नास्ति महामते! ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २८ ॥

यथा भस्मसमं नास्ति भेषजं भवरोगिणाम् ।
तथा वेदनतुल्यं तु न किञ्चिदपि विद्यते ॥ २९ ॥

ब्रह्महा मद्यपः स्तेयी तथा स्वगुरुतल्पगः ।
वेदनेनैव पापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः ॥ ३० ॥

विद्यायां यतमानस्य बहुविघ्नो विजायते ।

27a) M1 — Om. मा ना

27c) D1. — विज्ञा० for वेद०

27d) D,D1,D2,D3,D4,G,G1,G2,G3,G5,G6,T. — हि किंचन for किंचिदपि

27cd) D5. — Om.

28b) M1. — Om. महा

28c) D1,D4. — विज्ञा० for वेद० ; M1. Om. दन तुल्य तु

28d) D1,D2,D3,D4,G3. — हि किंचन for किंचिदपि

28cd) D,D5,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. — Om.

29b) G6. — Om. जम् ; D1. बहु for भव०

29c) D1. — विज्ञा० for वेद० ; G4 Om.

29d) D1,D2,D4,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,T — हि किंचन } for किंचिदपि
D5. — हि कश्चिन्न }

G4. — Om. न किञ्चिदपि

29cd) D,D6. — Om. }
30a) D3,D4,G3,M,M1,M2. — ०न: } for ०यी

D5,D6,G,G1,G2,G6,G7 — ०य.

30b) D1,D2. — ०थैव for था स्व० ; M1. Om. तथा स्वगुरुत

30c) M1 — Om. वेदवे

30d) G5. — ०च्यन्ते for ०च्यते

D,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2. } न हि for नात्र

31a) T1. — ०र्थम् for ०याम् ; M1. Om. तमान

31b) G6. — न }
G7. — नु } for वि ; M1. Om. यते।

धैर्येणैव परां विद्यां साधयेदादरेण च ॥ ३१ ॥
यस्य नाहङ्कृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।
हत्वापि स इमान् लोकान् न हन्ति न निबध्यते ॥ ३२ ॥
भक्ष्ये भोज्ये च लेह्ये च पेये चोष्ये च पिच्छिले ।
ब्रह्मविज्ञानसम्पन्नो विशेषं नैव पश्यति ॥ ३३ ॥
शुद्धयशुद्ध्यादिवैषम्यं ब्रह्मविज्ञानिनो न हि ।
ब्रह्मविज्ञानहीनानां देहाद्यात्माभिमानिनाम् ॥ ३४ ॥

31c) G4. Om. धैर्ये ; G5. तधैक्येन for धैर्येणैव ; M1. Om.
31d) M1. Om मा ; M2. धार० for साध०
G4. Om. येदादरेण च॥
D,D3,D4,D5,G6. तु॥ for च॥
32a) G4. Om. यस्य नाहकृतो भा
32b) G4. Om. लिप्यते। ; G5. विद्य० for लिप्य०
32c) G2,G5. तु for ०पि ; G7. च for स
33a) M1. Om. ज्ये
D5. ०क्ष्याभक्ष्यविवेकस्तु for ०क्ष्ये भोज्ये च लेह्ये च
33b) G4. Om. पि
T2. प्रि० for पे० and प्रिये -। for पिच्छिले। ; D5. Om.
33c) D5. ०हीनानाम् for ०सपन्नो
33d) T1. वैषम्यम् for विशेषम्
D1,D2,G,G1,T. न हि } for नैव ;
G2,G5. स हि }
D,D4. ह्यविशेणै० for विशेष नै०
D3,D6,G3,G6,G7,T2. ०षेणैव० for ०ष नैव ; G4. Om. ; D5 Om.
34a) D,G,G3. शुध्याशुध्या }
D1,D2. शुद्धाशुद्धा० } for शुद्धयशुद्ध्या०
G2,G5. मध्यशुद्धया० }
D1,D2. ०शेष्यम् for ०षम्यम् ; D5,G4. Om.
34b) G4. Om. ब्रह्म ; M1. Om. ह्यविज्ञा ; D5. Om.
34d) T1. स्वदेहाद्य० for देहाद्यात्मा०
M1. ०द्य० for ०त्मा० ; D5. Om

वर्णाश्रमादयो भावा विद्यन्ते खलु सत्तम! ।
वर्णाश्रमादिनिष्ठानां वेददृष्टेन वर्त्मना ॥ ३५ ॥
भक्ष्यभोज्यादिवैषम्यं सङ्ग्राह्यं हि विशेषतः ।
देहसम्बन्धवैषम्यं देहाभावान्न योगिनः ॥ ३६ ॥
इन्द्रियाद्यभिसंसृष्टिस्तदभावात् तथैव च ।
मनःप्रयुक्तं नैवास्ति तदभावात् सुयोगिनः ॥ ३७ ॥
बुद्ध्यहङ्कारदोषोऽपि तथा नास्त्येव योगिनः ।

35b) D3,D4,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1. ०न्ततम्। for ०त्तम!।
35c) M1. Om. मादि
35d) D6. Om. द ; D. ०निष्ठे० for ०दृष्टे०
36a) G4. Om. भोज्यादिवैषम्यम्
36b) D6. ०गृह्य for ०ग्राह्यम् ; D5. Om. हि
T2. अ० for हि ; G4. Om.
36c) G5. ०बद्ध० for ०बन्ध० ; G4. Om. देहसबन्ध
36d) M1. Om. देहाभा ; G6. Om. वान्न योगिनः॥
37a) G6. Om. इन्द्रिया
G,G1,G2,G3,T,T1. ०स्पृ० } for सृ
D6. ०तृ० }
D5,G3,G4,M,M1,M2,T2. ०ष्टम् for ०ष्टि·
37b) G,G1,T. ०दा० } for ०द०
G2,G5,T1 ०था० }
D3,D4,D6,G2,G3,G5,G6,M1,M2 न। } for च।
D5. मा। }
G7,M नः। }
T1. हि। }
37c) M. ०क्तमे० for ०क्तनै०
37d) G7,M. ०दा० } for ०द० ;
G5 ०था० }
D,D1,D4. तु for सु०
38a) M1. Om. हकार ;
G4. Om. ०पि ; G3. हि for ०ऽपि
38b) G6. Om. नास्त्येव योगिनः। ; G4. Om.

तथा सङ्घातजो दोषो नैव शुद्धात्मवेदिनः ॥ ३८ ॥
ब्रह्मविज्ञानिनो विद्वन्! सङ्घातो न हि विद्यते ।
दृश्यरूपमिदं सर्वं तद्रूपं परिपश्यतः ॥ ३९ ॥
कथं दोषस्य सद्भावः? कथं वा तस्य दर्शनम्? ।
व्यवहारदशा पश्यन्नपि सर्वं चराचरम् ॥ ४० ॥
तत्त्वदृष्ट्या तदेवेदं ब्रह्म पश्यति तत्त्ववित् ।
व्यावहारिकदृष्टिश्च तत्त्वदृष्टिश्च योगिनः ॥ ४१ ॥
तथा स्वात्मप्रधानान्या तद्धि वेदान्तवेदनम् ।
इदं वेदान्तविज्ञानं केचिदद्वैतवादिनः ॥ ४२ ॥

38c) G6. Om. तथा सघातजो ;
D1,D2. ०दोषोऽपि for ०जो दोषो
38d) M2. ०द्धचा० for ०द्धा० ; G2,G5. ०वा० for ०वे०
G3. ०नाम्॥ } for न ॥
M2. ०भिः ॥ }
39b) G3. नैव } for न हि ; M1. Om. घातो न हि विद्यते।
M. ०पि न }
39d) D1,D2,G,G1,G4,G5,T,T1,T2. दृग्रू० } for तद्रू० ; G3. ०दृ० for ०प० ; G6 Om.
D3,D4,G3. चिद्रू० }
40a) G6. Om.
40b) G6. Om. कथ वा तस्य ; G4 Om
40c) D4. ०दशाम् for ०दृशा ; D. सर्वे for पश्यन्
40d) M1. Om. पि सर्व चराचरम्।
41b) D5. बहु for ब्रह्म ; T1. ०त for ०वित्
41c) T1. ०ष्टे० for ०ष्टि० ; G6 Om
42a) G6. Om. तथा स्वात्मप्र ; D. ०भान० for ०धाना०
D3,D4. ०न्यत् for ०न्या
D6 ०नत्वात् } for ०नान्या
D5,G3,G4,T2. ०नाद्या }
42b) M1. Om. वे, the first.
42c) G4. Om. विज्ञानम्
42d) G4. Om. केचिदद्वैत ; G6. Om. द

अवलम्व्यान्यथोपायं प्रवदन्ति विमोहिताः ।
उपायोपेयभावस्तु शास्त्रादेव हि केवलम् ॥ ४३ ॥
ज्ञायतेऽतीन्द्रियार्थं को विद्याद्विद्यामृते पुमान्? ।
सर्वज्ञोऽपीश्वरश्चापि विरुद्धार्थं कदाचन ॥ ४४ ॥
न वदेद्भक्ति चेद्भ्रान्तं हृदि कृत्वाब्रवीद्धरः ।
वेदाधिकारहीनस्य भ्रान्तस्य मनुजस्य तु ॥ ४५ ॥

43c) G6. Om. पायोपेयभावस्तु

43d) G6 Om. शास्त्रादेव हि

44a) M,M1,M2 जा० for ज्ञा०

D. केवल ज्ञातवानर्थम्
D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,T. जायते मोक्षसिद्ध्यर्थम्
G7. ज्ञायते मोक्षसिद्ध्यर्थम्
D3,D4. केवलज्ञोऽतीन्द्रियार्थे
G3. केवल ह्यतीन्द्रियार्थे
T2. केवल ज्ञायतेऽन्यार्थम्
D5 कवल ज्ञापनीयार्थम्
D6 केवल ज्ञायन्यार्थ -
} for ज्ञायतेऽतन्द्रियार्थ को

44b) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2 कोऽपि विद्यामृते
T1 विद्याच्छास्त्रमृते
} for विद्याद्विद्यामृते

44c) M,M1,M2,T1. ०र' श्रुत्या for ०रश्चापि

44d) M1. Om. विरु

45a) D4. न च वेदोक्तिवद् for न वदेद्भक्ति चेद्

D1,D2,G,G1,G2,G5,G7,T. ०न्तिम् for ०न्तम् ;

G6 Om. चेद्भ्रान्तम्

45b) G6. Om हृदि कृत्वाब्र

D,D3,D5,D6,G3,G4,M1,T1 ०त्रम् ।
D4,G6,G7,T2. ०त्रः ।
G5. स्थिरम् ।
M. परम् ।
M2. पुरः ।
} for ०द्धरः ।

45d) T2. च ॥ for तु ॥

वक्ति श्रुतिविरुद्धार्थं सर्वज्ञः करुणाकरः ।
पारम्पर्यक्रमेणैव वेदमार्गं च गच्छति ॥ ४६ ॥
ईश्वरेणैव मार्गस्थः सात्त्विकस्तत्र भक्तिमान् ।
अतो वेदान्तविज्ञानादेव ब्रह्मैकगोचरात् ॥ ४७ ॥
साक्षान्मुक्तिमवाप्नोति नेतरेण न संशयः ।
उपायः परविद्यायाः साक्षाद्वेदेन दर्शितः ॥ ४८ ॥
स्मृत्या तन्मूलया नान्यः सत्यमेव मयेरितम् ।
यथावज्ज्ञानमाहात्म्यं न शक्यं वर्णितुं बुध! ॥ ४९ ॥

46a)	G4.	भ० for व० ; M1. Om. श्रुति
46c)	G7.	यस्य for ०पर्य० , G4. Om. णैव
46d)	G4.	Om. वेदमार्गं च ; G6. Om. र्गं च गच्छति ॥
	D6.	न for च
47a)	D,D1,D2,D3,D4,D6,G, G1,G2,G5,G6,G7,T,T1	०णोंक्क० ०णैव
	D5.	०णैक० ०णैव
	G6.	Om. ईश्वरे ; D. ०र्गेण for ०र्गस्थः
47b)	D5.	शिव० for तत्र ; M1. Om. त्र भक्ति
47d)	D,D1,D2,D3,D4,D6,G,G1,G7,T.	०ज्जीव० for ०देव०
	D1,D2,T.	०क्य० for ०क०
	G2,G5.	०त्सर्वससारमोचनात् ॥ for ०देव ब्रह्मैकगोचरात् ॥
48a)	M1.	Om. क्षा ; G6. Om प्नोति
48b)	G6.	Om. नेतरेण न स
48c)	M1.	Om. परविद्यायाः
48d)	G4.	Om. द्वेदेन दर्शित ॥
	D5.	०दान्त० for ०देन
49a)	G4.	Om. स्मृ ; M,M1. ०न्यत् for ०न्य०
49b)	M.	०न्योदितम्। for ०येरितम्। ;
	M1.	Om. रितम्।
49c)	D3.	त० for ०य०
	D3,D4,D5,G3,G4,T1,T2.	०विज्ञा० for ०वज्ज्ञा० ;
	M1.	Om. त्म्यम्
49d)	G6.	Om. वर्णितु बुध ! ॥ ; M1 Om.

तस्मात् सर्व परित्यज्य ज्ञानतीर्थो भवेद्विजः ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां नवमोऽध्यायः ॥

50a) G6. Om. तस्मा ; M1. Om. तस्मात् सर्वम्

50b) G6. Om. न ; D3,D4,D5. ०निष्ठो for ०तीर्थो

M1,T2 ०व० for ०वेत् ; D5. ०चरः। for ०द्विजः।

M,M1,T2. ०ज for ०जः

Colophon :

M1,M2. इति

D3,D4,G3. इति स्कान्दे

D5,T1. इति स्कन्दपुराणे

D1. इति श्रीस्कन्दे महापुराणे

D2,G,G5. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे

D,G1,G2,T,T2. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे

D6,G4,G5. इति महापुराणे श्रीस्कान्दे

G7. इति महापुराणे स्कान्दे

} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

D6. सूर० for सौर० ; G4. Om. रसहिताया नवमोऽध्याय· ॥

M1. Om. सौरसहितायाम्

D3. ज्ञानमाहात्म्य नवमोऽध्याय· ॥

D6,G,G1,G2,G3, G5,G6,G7,T,T2. ज्ञानतीर्थवर्णन नाम नवमोऽध्यायः ॥

D5. ज्ञानतीर्थवर्णन नामाष्टमोऽध्याय· ॥

} for नवमोऽध्यायः ॥

॥ अथ दशमोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि तवाहं करुणावलात् ।
ज्ञानोपायं समासेन वेदेनैव प्रदर्शितम् ॥ १ ॥

ज्ञान्तिर्दान्तिश्च संन्यासः परहंससमाह्वयः ।
द्वन्द्वादीनां सहिष्णुत्वं चैकाग्र्यं भस्मगुण्ठनम् ॥ २ ॥

त्रिपुण्ड्रधारणं तिर्यक् श्रद्धा रुद्रस्य पूजनम् ।
गुरुशुश्रूषणं शौचं मिताहारश्च सत्यता ॥ ३ ॥

Before1a)	G,G1,G3,M,M2,T.	श्रीभगवान् -
	D,D3,D6.	भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
	D5.	रविः -
	M1.	Om. श्रीभगवानुवाच -
1a)	G2,G3,G5.	०हम् for ०तः
1b)	D4.	ज्ञानोपाय श्रुतीरितम्। for तवाह करुणावलात्।
1c)	M1.	Om. ज्ञानोपा
1d)	D5.	०दान्तेन } for ०देनैव
	G3.	०दानेन }
1cd)	D4.	Om.
2b)	T2.	प्रसेदुश्च for परहम. ; G6. Om. रहससमाह्वय।
2c)	M,M1,M2.	वस्वा० for द्वन्द्वा० ;
	G4	Om. द्वादीना सहिष्णुत्वम्
2d)	D,D6.	ऐ० } for चै० ; M1 Om. का
	G2,G3,G5,G7,T2.	त्वै० }
	D5,D6,G,G1,G2,G3,G5,G6, G7,M,M1,M2,T,T1,T2 }	०कु० for ०गु० ; G4. Om.
3a)	G4.	Om. त्रिपुण्ड्रधा
3b)	D5.	भक्त्या for श्रद्धा ;
	D3,D4,G3,G7.	०ने। for ०नम्।
3c)	D5,G4,M,M1,M2,T2	०रो for ०रु०
3d)	D2.	०रोह्यसङ्गि० for ०रश्च सत्य०
	G7.	०त्त्व० for ०त्य० ,
	G6.	Om. सत्यता ॥

अहिंसा सत्यमस्तेयं ब्रह्मबुद्धिर्दयार्जवम् ।
प्रामाण्यं सर्ववेदानां धैर्यं विप्रक्षमापि च ॥ ४ ॥
आस्तिक्यं च तपो दानं सन्तोषमतिरेव च ।
वेदान्तश्रवणं तर्कैः श्रुतार्थस्य च धारणम् ॥ ५ ॥
लोकवेदविरुद्धार्थे लज्जा तारजपस्तथा ।
अक्षदर्शनसम्बन्धलक्षणादिविवर्जनम् ॥ ६ ॥

4a)	M1.	Om. हिम् ; G6. Om. अहिंसा सत्य
4b)	D5.	०चर्यम् for ०बुद्धिः ; G6. Om. या
	T2.	०नम्। for ०वम्।
4c)	G3,G4,M,M1,M2. G6.	०ण्ये ०णम् } for ०ण्यम् ; D1. ०देवा० for ०वेदा०
4d)	T.	०प्रे for ०प्र०
	D5.	दान तपः क्षमा ॥ for विप्रक्षमापि च ॥
	G4	Om क्षमापि च ॥
5a)	G4.	Om.
	D5.	सतोषो दम आस्तिक्यम् for आस्तिक्य च तपो दानम्
5b)	G4.	Om. सतोषमतिरे ; M1. Om. सतोषम
	D5.	वेदान्तश्रवण सदा। for सतोषमतिरेव च।
5c)	M1.	Om. वे ;
	G6.	Om. श्रवण तर्कै ; G4. Om तर्कैः
	T2	कार्यम् for तर्कै
	D5.	श्रुत्यनुग्राहतर्कैश्च for वेदान्तश्रवण तर्कैः
5d)	G2,G5,T1.	०स्याव० for ०स्य च० ; G6 Om. श्रुतार्थः
	D5.	श्रुतस्याथावसा० for श्रुतार्थस्य च धा०
6b)	D.	लज्जेय रूपत० for लज्जा तारजप०
	D5.	०पजप। for ०पस्तथा।
6c)	M1.	Om दर्शनसब ;
	D.	०द्ध० for ०न्ध०
	G5.	०न्धे for ०न्ध०
6d)	D1,D2,G3,G4,T,T1. G6.	ई ०मी० } for ०ल०
	M.	०ण लक्षणादि च ॥ for ०णादिविवर्जनम् ॥
	T1.	०र्जितम् ॥ for ०र्जनम् ॥
6cd)	D5.	Om.

प्राणायामस्तथा शम्भोः शिवस्य परमात्मनः ।
मूर्तिध्यानं च हृत्पद्मे प्रत्याहारश्च धारणा ॥ ७ ॥
समाधिस्तीर्थसेवा च शिवक्षेत्रेषु वर्तनम् ।
वेदबाह्येषु मार्गेषु श्रद्धाभावस्तथैव च ॥ ८ ॥
अन्ये च वेदसंसिद्धा धर्माः सर्वे मुनीश्वर! ।
उपायास्त्वन्तरङ्गाश्च स्मार्ताः पौराणिका अपि ॥ ९ ॥

7a)	D5.	०मादि शम्भोरधु for ०मस्तथा शम्भो
	G4.	Om. स्तथा शम्भो
7b)	G6.	Om.
7c)	G6.	Om. मू
7d)	D5.	०गादि for ०रश्च
	G6.	०णम् ॥ for ०णा ॥
	M1.	Om. धारणा ॥
8a)	M1.	Om. समाधिर्म्तीर्थमे
8c)	D5.	०व्राह्मे० for ०बाह्मे०
8d)	D5.	शिवस्मृति· ॥ for तथैव च ॥
	G6.	Om. श्रद्धाभावस्तथैव
9a)	M.	०पि for च
	D5.	वेदशास्त्रपुराणोक्तात् for अन्ये च वेदससिद्धा
	G4,T2.	०द्ध० for ०द्धा
	M.	०सिद्धान्ता· for ससिद्धा
9b)	M,T1.	सर्वे धर्मा for धर्मा. सर्वे
	M1.	.धर्मा for धर्मा सर्वे and om. मुनीश्वर !
	T2.	०र्मास्त्वन्ये for ०र्माः सर्वे
	G4.	Om. सर्वे मुनीश्वर !
	D5.	आचाराथ सज्ञित. । for धर्माः सर्वे मुनीश्वर !
9c)	D5.	Om. स्त्व ;
	G4.	Om. उपायास्त्वम्
	D3,G3,M,M2.	०या अन्त० for ०यास्त्वन्त०
	M1.	०या ..न्त० for ०यास्त्वन्त०
9d)	D5.	वेदवेदान्तवेदने ॥ for स्मार्ता· पौराणिका अपि ॥

नित्यकर्मण्यपि ब्रह्मन्! उपाया ऋतसंस्थिताः ।
श्रौतस्मार्तातिरिक्तास्तु बाधका हि विवेदने ॥ १० ॥
महापापवतां पुंसां श्रौतस्मार्तविलक्षणे ।
वाञ्छा विजायते नित्यं स्वभावेन द्विजोत्तम ॥ ११ ॥

10a) D,D1,D2,D3,D4,D6,G,G1,G2, G3,G5,G4,G6,G7,M,T,T1,T2. } ०र्मा० for ०र्म० ; G6 Om. ण्यपि ब्रह्मन्

10b) D. ०यानृत०
D6. ०यान्नृत०
D2. ०यानृजु०
D1. ०या ऋतु०
D4. ०या श्रुति०
G. ०या इति०
G3. ०या मत०
G4,T2. ०यार्जित०
G7. ०या...त०
M,M1,M2,T1. ०या दूर०
} for ०या ऋत०

D1,D2,G. ०तम्। } for ०ताः। ; G6. Om. उपाया ऋतस
G1,T. ०त। }

10d) D,D6. न for हि

D. ०चनम्॥ } for ०दने॥
D6. ०किन॰॥ }

D3,D4,G3,G4,T2 मुनिसत्तम! for हि विवेदने॥

M,M2. ज्ञानोत्पत्तेस्तु साधकाः॥ } for बाधका हि विवेदने॥
M1,T1. ज्ञानोत्पत्तेस्तु बाधका.॥ }

10) D5. Om.

11a) D,D5,T1. नृणाम् for पुसाम्

11b) G4. Om. विल ; G7. Om. णे।
D5. श्रौतेषु मतिर्भवेत्। for श्रौतस्मार्तविलक्षणे।

11c) G,M,M1,M2,T,T1,T2. ०पि for वि० , G6. Om.
G4. Om. विजायते नित्यम् ;
G3. ०त्या for ०त्यम्

11d) G4. Om स्वभावेन ;
G6. Om. स्व
M,M1,M2,T1. ०वादेव सत्तम!॥ for ०वेन द्विजोत्तम!॥
T1. सस्कारादेव सत्तम!॥ for ०भावेन द्विजोत्तम!॥

11cd) D5. Om.

पूर्वपूर्वार्जितैः पुण्यैः श्रौतस्मार्तेषु कर्मसु ।
वाञ्छा विजायते नित्यं स्वभावेन द्विजोत्तम! ॥ १२ ॥
शिवाराधनबुद्धयैव नित्यकर्माणि सत्तम! ।
पूर्वपूर्वार्जितैः पुण्यैः श्रौतस्मार्तेषु कर्मसु ॥ १३ ॥
शीघ्रं विज्ञाननिष्पत्त्यै भवेयुर्न हि संशयः ।
विध्युक्तमिति बुद्धया ये कर्म कुर्वन्ति सादरम् ॥ १४ ॥
मन्दं मन्दं शिवज्ञानं तेषामात्मनि जायते ।
नित्यकर्माद्यनुष्ठानात् पापानि सुबहूनि च ॥ १५ ॥

12a) D5. ०जन्मा० } for ०पूर्वा०
G4,T2. ०पुण्या० }
G7. ०र्वोस्थि० } for ०वार्जि०
M,M1,M2. ०वाच्छि्र० }
12c) D5. हि } for विं०
G,M. ०पि }
12d) G6. Om. न द्विजोत्तम ! ॥
12cd) T. Om.
12) G3. Om.
13a) G6. Om. शिवाराधनबु ; M1. Om. बु
13b) M1. ०त्यम् for ०त्य०
13ab) T. Om.
13cd) D,D3,D4,D5,D6,G3,G4, G6,M,M1,M2,T,T1,T2. } Om
14a) G5. ०त्रे for ०त्त्यै ; G4. Om. निष्पत्त्यै
14b) G4. Om.
14c) G4. Om. विध्युक्तमिति
D5 वा } for ये
T2. वै }
15a) D6. ०वम् } for ०व० ; G6. Om.
G5. ०वा० }
15b) M1. ०ज्ञनि योज० for ०त्मनि जाय०
G6. Om तेषामात्मनि जा
15d) G1. ०महान्ति for ०वहूनि ;
D5. ०न्यपि ॥ for ०नि च ॥

विनश्यन्ति न सन्देहः शास्त्रं प्राह तथा खलु ।
नराणां क्षीणपापानां चित्तं शुद्धं भवेत् ततः ॥ १६ ॥
संसारहेयताज्ञानं वैराग्यं जायते पुनः ।
वेदनेच्छा मुने! तीव्रा जायते चानपायिनी ॥ १७ ॥
तया पापानि सूक्ष्माणि विनश्यन्ति च कानिचित् ।
जिज्ञासुर्यामवाप्नोति गतिं मर्त्यस्तपोधन! ॥ १८ ॥

16a) M1. Om. हः

16b) M1. Om. शास्त्रम् ; G7. Om. ह तथा खलु ।

16c) G4. Om. नराणा क्षीण , G6. Om. नराणा क्षीणपापा

16d) D5. Om. चि ;

D,D6. चित्तशुद्धि॰ for चित्त शुद्धम्

D3,D4. य॰ for त॰ ; M1. Om. तः ।

17b) D. ततः । } for पुन. ।
T1. यतः । }

17c) D. महत्॰ for मुने ! ; M1. Om. दनेच्छा मुने !

G6 Om. च्छा मुने ! । तीव्रा

G4,T2 ॰व्रम् for ॰व्रा

17d) D6,G7. वा॰ } for चा
D1,G4. या॰ }

T1. ज्ञानदायिनी ॥ for चानपायिनी ॥ ; G6 Om.

18a) D6,G7 ॰था for ॰या

D. सूक्ष्माणि पापानि for पापानि सूक्ष्माणि ; G6. Om.

18b) D3,D4,G3. न सशयः । for च कानिचित् । ;

T1. ॰न्त्येव for ॰न्ति च

D5. सर्वशः । for कानिचित् । ; G4. Om. च कानि

M1. Om. च का ; G6. Om. विनश्यन्ति च कानि

18c) D. ॰साया॰ } for ॰सुर्या॰ ; G4. Om. मवा
G4,T2. ॰सन्त॰ }

M1. Om. वाप्नोति

18d) T,T1. म॰ for ग॰

D5. न ता सर्वमहामखै. ॥ for गति मर्त्यस्तपोधन ! ॥

D6. ॰नः ॥ for ॰न ! ॥ ; M1. Om.

न तां गतिमवाप्नोति सर्वैरपि महामखैः ।
जिज्ञासार्थं यतन्ते ये श्रद्धया ब्राह्मणोत्तमाः ॥ १९ ॥
तेऽपि साक्षान्महादेवं यजन्ते न हि संशयः ।
ये यजन्ते महादेवं पशूनां पतिमीश्वरम् ॥ २० ॥
त एव हि मुने! यज्ञैर्यजन्ते नेतरे जनाः ।
साक्षाद्ध्वरराजानं विना ये देवतान्तरम् ॥ २१ ॥
यजन्ते ते वृथा यज्ञं प्रकुर्वन्ति न संशयः ।
प्रत्युतानर्थमप्यग्रे प्राप्नुवन्ति न संशयः ॥ २२ ॥

19a)	M1.	Om. न ता गति
19b)	G6.	Om. वैरपि महामखैः ।
19ab)	D5.	Om.
19c)	G6.	Om.
19d)	G6.	Om. श्रद्धया ब्राह्मणो
	D1,D2,G,G1,T.	०म ॥ for ०माः ॥
20a)	D3,D4,D5,G3.	हि for ०ऽपि ; M1. Om. न्महादे
20b)	D1,D2.	०त० for ०ज०
20c)	G4	Om. महादेवम्
20d)	G4.	Om. पशू ; G6 Om. तिमीश्वरम् ॥
20cd)	D,M.	Om.
21a)	D6.	Om. व ; D1,D2. महा० for मुने !
21b)	D5,G7.	०त० for ०ज० ; M1. Om. तरे ज
21ab)	G6.	Om.
21c)	G6.	Om. साक्षाद्
21d)	G3.	ये विना for विना ये ;
	G2,G5.	मुक्त्वा for विना
	T1.	यदे for ये दे०
21)	D,M.	Om.
22a)	G3	विना for वृथा ; G6. Om. यज्ञम्
22ab)	M.	Om.
22c)	D1,D2,D5,M,M1,M2.	०प्युग्रम् }
	T1.	०त्युग्रम् } for ०प्यग्रे , M1. Om मप्य
	G3,G4,T2.	०व्यग्रम् }
22cd)	G6,G7.	Om.
22)	D.	Om.

यथा दक्षो महानर्थं प्राप्तवानतिदारुणम् ।
सोमेनाराधयेद्देवं सोमं सोमविभूषणम् ॥ २३ ॥
सोमयागेन सोमोऽसौ सुप्रसन्नो भवेन्नृणाम् ।
सर्वयज्ञाधिपः साक्षात् सोमः सोमार्धभूषणः ॥ २४ ॥
तस्य शेषतया देवा द्विजैरिज्या न हि स्वतः ।
ये यजन्ते च तन्त्रस्थास्तन्त्रस्थं देवतान्तरम् ॥ २५ ॥
रुद्रमेव यजन्ते ते तथा ह्यविधिपूर्वकम् ।
वैदिका वेदविधिना यजन्ते परमेश्वरम् ॥ २६ ॥

23a) G4. Om. यथा द ; G6. Om.
23b) D1. ०प्त ते० for ०प्तवा० ; D2. Om. वा
23c) M. ०धार० for ०राध०
D. ०यन् दे०
D6. ०ये दे० } for ०येद्दे०
G3. ०यद् दे०
23d) M1. Om. मविभूषणम्
24ab) G6. Om.
24d) D,T1. ०मवि० for ०मा र्ध०
25a) D6. ०ह्यशेषि० for ०स्य शेष० ; G4. Om शेषतया देवा
M1. Om. शेषतया
25b) D3,D4,G3. हि न } for न हि ; T1. च for हि
D6. ०रभि०
G4 Om द्वि ; G6. Om. जैरित्या न हि स्वतः
25c) G4,T2. ०न्ति for ०न्ते ; D,D6 म० for त०
D5,M,T2. ०त्र० for ०न्त्र० ;
G7. Om. ये यजन्ते ; G6. Om.
25d) D1,M. ०त्र० for ०न्त्र० ; G6. Om. स्तन्त्रस्थ देवता
T2 Om. ; D6. ०ता व० for ०तान्त०
26b) G3. हि } for ह्य० ; M1. Om. विधिपूर्वकम् ॥
M1. ०प्य०
26c) M1. Om. वैदि
26d) M,M1. ०जेत for ०जन्ते ; G6. Om. मेश्वरम् ॥
26) T2. Om.

तत्र तत्र च मर्त्यानां सा ह्येव स्थितिरास्तिक! ।
वेदमार्गात् परिभ्रष्टः प्रायश्चित्तेष्वनुन्मुखः ॥ २७ ॥
नरो मरणभीतो यस्तन्त्रेणाराधयेद्धरम् ।
विष्णुं ब्रह्माणमन्यं च नरस्तन्त्रोक्तवर्त्मना ॥ २८ ॥
वेदवादपरिभ्रष्टः पूजयेदादरेण तु ।
वैदिको वेदसिद्धेन वर्त्मना केवलेन तु ॥ २९ ॥
पूजयेदादरेणैव शङ्करं देवतोत्तमम् ।

27a) G2,G5. ०द्धि तत्र } for ०त्र तत्र ; G7. Om. तत्र, the first.
D3,D4,D5,M2. ०त्र चात्र }
27b) G. ०का। } for ०क!
D6. ०कः। }
27ab) G6. Om.
27c) D3,D4,G3. ०र्गप० for ०र्गात् प० ; G4. Om. वेदमार्गपरिभ्र
G6. Om. वेदमार्ग
27d) D,G4,M,M2. ०प्य० for ०ष्व० ; D5. ०त्ते भवे० for ०त्तेष्वनु०
M1. Om प्रायश्चित्तेष्वनु
D6,G3,T1. पूजयेदादरेण तु ॥ for प्रायश्चित्तेष्वनुन्मुख. ॥
27) T2. Om.
28a) D,D3,D4,D5,G4,M,M1,M2. ०त्या for ०तो
28b) G2,G5. ०रिम्। for ०रम्।
28c) G5. ०मीशम् for ०मन्यम् ; D5. वा for च
G6. Om ब्रह्माणमन्य च
28d) G6. Om.
28) D6,G3,T1,T2. Om.
29a) D5. ०मार्ग० for ०वाद० ;
M1. Om भ्र ; G6. Om.
29b) D5. Om. ण ; G6. Om पूजये
29ab) D6,G3,T1. Om.
29c) D5. ०वि० for ०सि० ; G4. Om. वेदसिद्धेन
29d) G4. Om.
29) T2. Om.
30b) D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G7,M,M1,M2,T,T1. } ०तान्तरम्। for ०तोत्तमम्।
G6. Om. देवतोत्तमम्।

देवतान्तरभक्तानां न साक्षात् परमा गतिः ॥ ३० ॥
महादेवैकभक्तानामचिरात् परमा गतिः ।
महादेवैकभक्तोऽपि विष्णुं वा देवतान्तरम् ॥ ३१ ॥
अवमानं न कुर्वीत श्रेयस्कामश्च बुद्धिमान् ।
युगदोषेण पापेन ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ॥ ३२ ॥
पुरन्दरादिदेवांश्च ब्रह्मन्! निन्दन्ति मानवाः ।

30c) M. Om. दे
D6. वेदवादपरिभ्रष्टः for देवतान्तरभक्तानाम्
30d) D6. प्रायश्चित्तेऽप्यनुन्मुखः ॥ for न साक्षात् परमा गतिः ॥
30cd) G6 Om.
30) T2. Om.
31a) T1. ०वेश० for ०वैक०
D6. नरो मरणभीत्या यः for महादेवैकभक्तानाम्
31b) T1. साक्षादेव परा for अचिरात् परमा
D6. तन्त्रेणाराधयेद्धरम् । for अचिरात् परमा गतिः ।
31ab) D,D1,D2,D5,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T. } Om.
31c) D5. Om. महादेवैकभ ;
D. ०क्तानाम् for ०क्तोऽपि
D6. विष्णु ब्रह्माणमन्य च for महादेवैकभक्तोऽपि
31d) D6. नरस्तन्त्रोक्तवर्त्मना ॥ for विष्णु वा देवतान्तरम् ॥
31) T2. Om.
32a) D4. ०प० } for ०व०
D6. ०न० }
32b) M1. Om. य
D. ०स्कामी च } for ०स्कामश्च ; G6. Om. मश्च
D1. ०स्कर्मश्च }
D5. भक्ति० for बुद्धि०
32c) G6. Om. षेण पापेन ;
G4. Om
32d) G6. Om.
32) T2. Om.
33a) G6. Om.
33b) G6. Om. ब्रह्मन्!

वर्जयेद्देवतानिन्दां ब्रह्मविज्ञानदूषणम् ॥ ३३ ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणानां निन्दामपि च सत्तम! ।
ब्रह्मविज्ञानिनां निन्दां शान्त्यादीनां च दूषणम् ॥ ३४ ॥
यज्ञदानादिनिन्दां च प्रयत्नेन विवर्जयेत् ।
नित्यकर्मण्युपेक्षां च कलञ्जादेश्च भक्षणम् ॥ ३५ ॥
सन्ध्याकाले च निद्रां च प्रयत्नेन विवर्जयेत् ।
श्रुतिस्मृतिपुराणेषु विहितं सम्यगाचरेत् ॥ ३६ ॥

33c) M1. Om. र्जं ; G4 ०ना च for ०निन्दाम्
33cd) D4. Reads in prose order in place of verses No. 33cd to 35. See under footnotes to verse No 35 below.
33) T2. Om.
34b) G3,G4. निष्ठा० for निन्दा० ; M1,T1. यत्नतः। for सत्तम!
34c) G4. Om. ना निन्दाम् ; M1. ०नों for ०नाम्
G6. Om. विज्ञानिना निन्दाम्
34d) M1. Om. दीना च ; G4. Om. शान्त्यादीना च दूष
G6. Om.
34) D4,M,T2. Om.
35a) G6. Om.
35b) G6. Om. प्र
D,D3,D5,D6,G3,G4,G6,G7,M1,M2. ०नैव for ०न वि०
35c) M1. Om. ण्यु
35d) T1. ०स्तु for ०श्च
35cd) G3,G4. Om.
35) M,T2. Om.
D4. Reads in prose order in place of verses No. 33cd - 35 as follows :
देवनिन्दाम् ० ब्रह्मज्ञान ० श्रुतिस्मृतिपुराण ० ज्ञानि ० शान्त्यादि ० यज्ञदानादि ० च न निन्देत्। नित्यकर्मण्युपेक्षा च कलञ्जादेश्च भक्षणम्। सन्ध्याया निद्रा वर्जयेत्।
36a) M1,M2,T1. ०षु for च. the first ; G6,M1. Om. निद्रा च
36b) M1 Om. प्र ; D3,D5,M1,M2. ०नैव for ०न वि०
G6. Om.
36ab) G3. Om.
36c) G6. Om.
36d) G6. Om. विहित स
36cd) M Om.
36) G4,T2. Om.

निषिद्धं सकलं शश्वत् प्रयत्नेन विवर्जयेत् ।
यस्य सत्त्वगुणस्तस्य सर्वं सिद्धयत्ययत्नतः ॥ ३७ ॥
रजसा तमसाक्रान्तः संसारे परिवर्तते ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां दशमोऽध्यायः ॥

37a) M1. Om. निवि ; M1,M2T1. नित्यम् for शश्वत्

37b) D5,G3,M2. ०नैव for ०न वि० ; M1. Om. यत्नेन विव

37ab) G4,M. Om.

37c) G,G2,G5,T,T1. ०त्त्वम् } for ०त्त्व० ; M1. Om. यस्य सत्त्वगुण
G1. ०त्यम् }

D,G4,M,M1,M2,T1. सर्वम् } for तस्य
D3,D4,D5,D6,G3. सर्वः }

37d) D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,T1. तस्य for सर्वम् ; T1. Om. सि ; G6. Om. ध्यत्यय-

38a) M. Om. रजसा

D5 ०का० } for ०क्रा०
D5 ०श्रा० }

38ab) G6,T2. Om.

Colophon :

M1,M2. इति
D3,G1,G2,G3G7,T1. इति स्कान्दे
T. इति श्रीस्कान्दे
D1 इति श्रीस्कन्दे महापुराणे
D2,G. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
G5 इति स्कान्दे महापुराणे
D6,G4,G6. इति महापुराणे श्रीस्कान्दे
D,D4,D5. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

D6. सूर० for सौर० ; M1.Om. सौरसहितायाम्

D5. नवमो० for दशमो० ; T2. Om.

॥ अथ एकादशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि समासेन न विस्तरात् ।
गुणानां च स्वभावं ते यज्ज्ञात्वा पूयते नरः ॥ १ ॥
सत्त्वं रजस्तम इति गुणा मायासमुद्भवाः ।
मायाकार्येषु सर्वेषु ते गच्छन्ति मुनीश्वर ! ॥ २ ॥

Before1a)	D4,G1,G6,M,T	श्रीभगवान् -
	D,M2.	भगवान् - } for श्रीभगवानुवाच-
	D5.	रविः -
	G2,G4,G5,T2.	Om श्रीभगवानुवाच -
1a)	D3,D5,G3,G4,M,M2.	०हम् for ०तः ; M1. Om. त. मम्र
1b)	T1.	तु for न, the second
	M.	तवाह करुणाबलात्। for ममासेन न विस्तरात्।
	D6.	Om. न, the second.
1ab)	D4,G6.	Om.
1c)	G6.	Om. गुणानाम् , D4. महागुण० for गुणाना च
	D.	प्रभावस्ते } for स्वभाव ते
	D6.	प्रभाव ते } for स्वभाव ते
	T1.	स्वभावेन } for स्वभाव ते
1d)	D4.	०ज्ञूणा स्नू० for ०ज्ज्ञात्वा पू०
	D5.	०यात् for ०त्वा
1)	T2.	Om.
2b)	D3,D4,D5,D6,G3,G4,G6,G7,M,M2,T1.	०हृताः। } for द्भवाः।
	G2,G5.	०त्रताः। } for द्भवाः।
	M1.	Om. द्भवा।
2c)	G4.	०र्यात्मकार्ये० for ०र्येषु सर्वे० ;
	G3	वस्तु० for सर्वे०
	D3	रजसा पापकार्येषु for मायाकार्येषु सर्वेषु
2d)	D3.	गच्छतीति for ते गच्छन्ति :
	D5.	०न्तमती० for ०न्ति मुनी०
	D6,G,G1,G2,G4,T,T1.	०रा। for ०र!
2cd)	G6.	Om.
2)	T2.	Om.

सत्त्वं नानाविधं विद्धन्! रजो नानाविधं भवेत् ।
तमो नानाविधं सर्वव्यवहारस्य सिद्धये ॥ ३ ॥

रजसा तमसा मिश्रं भवेत् सत्त्वं कदाचन ।
रजः सत्त्वेन चन्येन तमस्ताभ्यां तथा भवेत् ॥ ४ ॥

सत्त्वसंज्ञो गुणस्तेषामुत्तमस्तु रजोगुणः ।
मध्यमस्तु तमश्चान्यः सङ्ग्रहेण मयेरितम् ॥ ५ ॥

सत्त्वात् सञ्जायते शौक्ल्यं विज्ञानं सर्वमास्तिक! ।
रागो दुःखं च दुर्ज्ञानं जायते च रजोगुणात् ॥ ६ ॥

3a)	D5.	गुणा - नाविधा for सत्त्व नानाविधम्
	T1	ब्रह्मन्! for विद्धन्! ; G6.Om.
3b)	G4.	Om. नानाविधम्
	D5	व्यवहारस्य सिद्धये। for रजो नानाविध भवेत्।
3c)	D,D3,D4,D6,G3,G4,G6,G7,T1.	०र्वम् for ०र्व० ; M1. Om. ध स
3d)	T1	शु० for सि०
3cd)	D5.	Om.
3)	T2.	Om.
4b)	G6.	Om. वेत् सत्त्व कदाचन।
	M.	उत्तमस्तु रजोगुण'। for भवेत् सत्त्व कदाचन।
4c)	D.	Om. चान्येन
4cd)	G6,M.	Om.
4)	T2.	Om
5a)	G4.	Om. सज्ञो
5b)	M.	Om.
5c)	D6.	०न तु for ०मस्तु ; T1. ०स्त्वधम० for ०स्तु तम०
	D.	०म' प्रोक्तः for ०मश्चान्यः
	G,G1,G2,G5,G6,G7.	०न्यत् for ०न्यः
5d)	G4.	Om. ग्रहेण मयेरितम्॥ ; G6 Om. रितम्॥
5)	T2	Om.
6a)	G.	०क्लम् } for ०क्लचम्
	G7.	०र्यम् }
6b)	M1.	Om. विज्ञान स
	D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,M,M2,T1.	सुख० for सर्व०
6ab)	G6.	Om.
6c)	D.	रोषो for रागो ; G3,G4 ०र्ज्ञेयम् for ०र्ज्ञानम्
	G5.	तथा ज्ञा० for च दुर्ज्ञा० ; G6. Om.
6d)	G6.	Om. जा ; G4. ०न्ते for ०ते
6)	T2.	Om.

मोहनं च प्रमादश्च तथा निद्रा तमोगुणात् ।
ज्ञानश्रद्धा मुने! सत्त्वात् कर्मश्रद्धा तमो गुणात् ॥ ७ ॥
जायते चोभयश्रद्धा नराणां च रजोगुणात् ।
वेदमार्गरतिः सत्त्वात् तन्त्रश्रद्धा तमोगुणात् ॥ ८ ॥
उभयत्र रतिर्नृणां जायते च रजोगुणात् ।
सत्त्वात् त्रैवर्णिकत्वं स्याद्रजसा शूद्रता भवेत् ॥ ९ ॥
तमसा सङ्करत्वं स्यान्मुने! योगीन्द्रवन्दित! ।
सत्त्वात् सञ्जायते विप्रो रजसा भूपतिर्भवेत् ॥ १० ॥

7a)	D2,G3.	०सा० } for ०मा०
	G4.	०मो० }
7b)	D5.	पापम् for तथा ; D5,G7. निन्दा for निद्रा
	D.	रजो० for तमो०
7ab)	M1.	Reads between 9b and 9c See under footnotes to verse No. 9c.
7cd)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G, G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T.	Om
7)	T2.	Om
8a)	M1.	Om. ते चोभयश्रद्धा
8b)	M1.	Om. न
8c)	T1.	०न. for ०तिः
8)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2.	Om.
9a)	M2.	म० for र०
9ab)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T.	Om.
Before 9c)		
	M1	Adds मोहन च प्रमादश्च तथा निद्रा तमोगुणात्। (See 7ab above) ,
	M2	Repeats verse No. 7ab.
9c)	G6.	Om सत्त्वात् त्रैव
9d)	D6.	रु० for शू०
9)	T2.	Om.
10a)	G4.	Om. तमसा स and र
10d)	D1,D2.	नृ० for भू०
10)	T2.	Om

तमसा जायते वैश्यः सत्यमेव मयेरितम् ।
नैष्ठिकब्रह्मचर्ये च प्रव्रज्यायां तथैव च ॥ ११ ॥
वानप्रस्थेऽग्निहीने च श्रद्धा सत्त्वाद्विजायते ।
भार्याग्निसंयुते सत्त्वाद्वानप्रस्थे रतिर्भवेत् ॥ १२ ॥
गार्हस्थ्ये रजसा बुद्धिस्तमसा ब्रह्मचर्यके ।
प्रणवस्य जपे श्रद्धा सत्त्वादेव विजायते ॥ १३ ॥
सावित्र्या रजसान्येन व्याहृत्याश्च जपे रतिः ।
सर्वत्र सुखबुद्धेश्च हेतुः सत्त्वगुणस्तथा ॥ १४ ॥

11c)	M2.	०ण for च, the second.
11d)	T1.	ब्रह्म० for प्रव्र०
11)	T2.	Om.
12a)	D.	निर्हीने }
	D4.	गृहस्थे } for ०ऽग्निहीने
	T1.	यतित्वे }
12b)	D.	शुद्धात् }
	G4.	श्राद्ध } for श्रद्धा ; G4. Om. त्त्वाद्विजा
12ab)	D5.	Om.
12c)	T1.	धा० for भा० ; M,M1. ०दि० for ०ग्नि०
	D1,D2,G,G1,G7.	०साधुते }
	T.	०सहिते } for ०सयुते ; M1 Om. ते स
12d)	D5.	०च्छिवार्चायाम् for ०द्धानप्रस्थे
	D.	मति० }
	G2,G5.	रुचि० } for रति०
12)	T2.	Om.
13a)	T1.	जायते for रजसा
13c)	D5,D6,G,G1,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2,T,T1.	०प० for ०पे
13d)	D1,D2	हि for वि० ; M1. Om. य
13)	T2.	Om.
14a)	G3.	०ख्ये० for ०न्ये० ;
	G7.	Om. न्येन
14c)	G4.	०सश्च for ०र्वत्र and om. सबुद्धेश्च
14d)	G6.	Om. सत्त्वगुणस्तथा॥ ; G4. Om.
14cd)	D4.	Reads in prose order in place of verses No. 14cd - 16. See under footnotes to verse No. 16 below.
14)	T2.	Om.

सर्वत्र दुःखबुद्धेश्च हेतुः साक्षाद्रजोगुणः ।
सर्वत्र मोहबुद्धेश्च हेतुः साक्षात् तमोगुणः ॥ १५ ॥
सर्वं जगदिदं विद्वन्! गुणत्रयविजृम्भितम् ।
गुणत्रयवशाः सर्वे चेतना न हि संशयः ॥ १६ ॥
त्रैगुण्यविषया वेदास्तन्मूलाः स्मृतयस्तथा ।
अविशेषेण तन्त्राणि समस्तानि न संशयः ॥ १७ ॥
वेदान्ताः सकलाः साक्षान्निस्त्रैगुण्ये परात्मनि ।
तन्मूलानि पुराणानि पर्यवस्यन्ति चिद्घने ॥ १८ ॥

15a)	G3.	सु० for दु० ; G4,G6. Om.
15b)	G6.	Om. हेतु :
	M1.	Om. हेतुः सा ; G4. Om. हेतुः साक्षा
15c)	D5.	०मोहन० for ०त्र मोह०
	D.	मोहनादिषु सर्वत्र for सर्वत्र मोहबुद्धेश्च
15d)	D.	तमोहेतुर्भवद्गुण ॥ for हेतु साक्षात् तमोगुण ॥
15cd)	G3,G4,G6,G7,M,M1,M2.	Om.
15)	D4,T2.	Om.
16a)	T1	ब्रह्मन्! for विद्वन्!
16c)	D,D6,G,G1,G6,G7,M2.	०शात् for ०शाः
16d)	M1.	Om. सशय. ॥
16)	D4,T2	Om. ; D4. Reads in prose order in place of verses 14cd - 16 as follows · सर्वत्र सुखबुद्धे हेतु. सत्त्वम्। दुःखबुद्धे रज ·। मोहबुद्धेस्तम.। गुणत्रयवशाः सर्वे चेतनाः।
17a)	M1.	Om. त्रै
17b)	G6	त० for स्मृ०
17c)	M1.	Om तन्त्रा
17)	G4,T2.	Om. ; G4. Reads this verse after 19a below (See footnotes to 19a below.)
18a)	M1.	Om. वेदा
18b)	M.	०दत्रै० for ०न्निस्त्रै० ; M1. Om. न्नि
	D.G2,G5,M1.	०ण्य० for ०ण्ये
18c)	G3,M,M1,M2.	०त्फ० for ०न्मू०
18d)	G5.	चेत० for चिद्घ०
18)	T2.	Om.

सत्त्वमात्मतया नित्यं गुणं यो मनुते हरः ।
स सर्वत्र सुखे तिष्ठन् वस्तुन्युपकरोति वै ॥ १९ ॥
मनुते चात्मना नित्यं यो हरिस्तु तमोगुणम् ।
मोहवस्तुनि सर्वत्र तिष्ठन्नुपकरोति सः ॥ २० ॥
यो नित्यं मनुते ब्रह्मा स्वात्मनैव रजोगुणम् ।
दुःखवस्तुनि सर्वत्र तिष्ठन्नुपकरोति सः ॥ २१ ॥
रुद्रस्तमोगुणेनैव स्वाधिष्ठेयेन सत्तम! ।

19a)	D.	०त्य० for ०त्त्व० ; G4. Reads - त्रैगुण्यविषया वेदास्तन्मूलाः स्मृतयस्तथा। अविशेषेण तन्त्राणि समस्तानि न संशयः ॥ (Verse No. 17 above.)
19b)	D5.G4,M,M2.	न० for ह०
19c)	G7.	Om. स ; M1. Om. स सर्व ; T1. गुणे for सुखे
19d)	D,D4,D5.	०स्तू० for ०स्तु०
19)	G3,T2.	Om.
20a)	M1,M2,T1.	स्वा० for चा०
20b)	M.	०श्च for ०स्तु
	D5	०तो० for ०मो० and ०णः। for ०णम्।
	G4.	Om तमोगुणम्।
20c)	D1	दु ख० for मोह०
20d)	D5,D6.	०त्यु for. ०न्नु०
	D	हि ॥ } for स. ॥ ;
	D5	च ॥ } for स. ॥ ;
	G6.	सा ॥ } for स. ॥ ;
	G7	वै ॥ } for स. ॥ ;
	M1	Om. क and ति
20)	G3,T2.	Om.
21b)	D	०ण.। for ०णम्।
21c)	D5.	Om. च and ०स्तू० for ०स्तु०
21d)	D5.	०ष्ठत्यु० for ०ष्ठन्नु० ;
	D1,D2	हि॥ for सः॥
21)	G3,M,M2,T2.	Om.
22b)	D.	चास्तिक! for सत्तम!

तिष्ठन् सर्वत्र संहारे सदैवोपकरोति वै ॥ २२ ॥
स्वाधिष्ठेयेन सत्त्वेन विष्णुः सर्वत्र संस्थितः ।
पालकः सर्ववस्तूनां ब्रह्मन्! उपकरोति वै ॥ २३ ॥
रजसा स्वात्मभूतेन स्वाधिष्ठेयेन चास्तिक! ।
तिष्ठन् सर्वत्र सर्वेषां स्रष्टा उपकरोत्यजः ॥ २४ ॥
त्रिमूर्तीनां तु यः कर्ता निस्त्रैगुण्यस्त्रिलोचनः ।
नीलकण्ठो निराधारः शिवः सोमकलाधरः ॥ २५ ॥
सृष्टिस्थित्यन्तकार्येषु सर्वेषूपकरोति वै ।

22c) D. सर्वेषाम् } for सहारे
M,M2. ससारे }
22d) D. सृष्ट्वा उ for सदैवो॰ ; G3. Om. सदैवोप
D. ॰त्यजः॥ for ॰ति वै॥
D1,D2,T. हि॥ }
G2,G5. वा॥ } for वै॥
T1. सः॥ }
22) G3,T2. Om.
23a) M1. सा॰ for स्वा॰
23b) M1. Om. स ; G4 भृ॰ for ॰स्थि॰
23c) M. ॰जन्तू॰ } for ॰वस्तू॰
T1. ॰भूता॰ }
23) D,G3,G7,T2. Om.
24c) M1. Om. षाम्
24d) M1. Om. स्र
D1,D2,D3,D4,D5,D6,G1,G2,G4,G6,G7. सृष्टावु॰ for स्रष्टा उ॰
24) G3,T2. Om.
25a) G4. Om. त्रिमूर्तीना तु ;
D. कश्चित् for कर्ता
25d) D5,M. सोमः for शिव.
24) G3,T2. Om
26a) M1. Om. त्यन्तकार्येषु
26b) M1 Om. स
D1,D2,G,G1,G2,G5,T. हि। for वै।

निस्त्रैगुण्ये परे तत्त्वे साम्बमूर्त्युपलक्षिते ॥ २६ ॥
स्वात्मभूते मतिर्येषां तेषामेव परा गतिः ।
त्रैगुण्यविषयो नाम संसारे परिवर्तते ॥ २७ ॥
विधयश्च निषेधाश्च त्रैगुण्यवशवर्तिनः ।
त्रिगुणप्रभवं तत्त्वं सर्वदुर्घटकारणम् ॥ २८ ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणेषु जडत्वेन प्रकीर्त्यते ।
जडरूपमपि ब्रह्मन्! चित्सम्बन्धात् क्वचित् क्वचित् ॥ २९ ॥

26c)	D.	०ण्यः for ०ण्ये
26d)	D2.	०म्बे मृत्यू० for ०म्बमूर्त्यु०
	G7.	०तौ परात्मनि ॥ for ०र्त्युपलक्षिते ॥
26)	G3,T2.	Om.
27a)	G4.	Om. षाम्
27b)	G4.	Om तेषा ; M1. Om. तिः।
27c)	D,D1,D2,D6,G,G1,G2, G5,G6,G7,M,T,T1.	०ये for ०यो
	G2,G5.	कामः for नाम
	T1.	मानम् for नाम
27)	G3,T2.	Om.
28a)	D1,G1,G4.	०ष० for ०ध०
	G5.	०धे० for ०ध०
	D1.	०षिद्धा० for ०षधा० ; G5. ०ध० for ०धा०
28b)	D1.	सर्वे त्रैगुण्य० for त्रैगुण्यवश० ; D2. Om वश
28c)	D5.	त्रैगुण्यविषयम् for त्रिगुणप्रभवम्
	M,M2.	सर्वम् for तत्त्वम्
	M1.	सत्त्वम् for तत्त्वम्
28d)	D,D4.	०र्वम् for ०र्व०
28)	G3,T2.	Om.
29b)	D5.	०ग० for ०ड० ; G4. Om. जड
	G1,G6.	०र्ति० for ०र्त्य०
29c)	G4.	Om. जडरूप ;
	D.	०मिदम् for ०मपि
	D,D6,G6,G7,M.	०ह्म for ०ह्मन्!
29d)	G5.	०त्सम तु for ०त्सबन्धात् ; G6. Om. धात्
	G7.	०न्धबलात् for ०न्धात् क्वचित्
29)	G3,T2.	Om.

प्रोच्यते चेतनत्वेन तद्धि संसारकारणम् ।
तदेव सर्वशास्त्रेषु मायेति परिकीर्त्यते ॥ ३० ॥

अन्यथाभावहेतुत्वाद्विद्यानाश्यत्वकारणात् ।
अविद्येति तिरस्कारात् तमःशब्देन भण्यते ॥ ३१ ॥

मोहहेतुत्वतो मोहः सद्वैलक्षण्यतो ह्यसत् ।
कार्यकल्प्यत्वरूपेण शक्तिरित्यभिधीयते ॥ ३२ ॥

व्यक्ततताभावतोऽव्यक्तं कारणं कार्यहेतुतः ।
व्योमहेतुतया व्योम परं कार्यात् परत्वतः ॥ ३३ ॥

परमात्मैक्यतः प्रोक्तः परमात्मेति सत्तम! ।

30a) T. प्रावृ for प्रोच्य० ; T1. तेन तन्त्वे० for चेतनत्वे०
30c) T1. ०कार्ये० for ०शास्त्रे०
30d) D. पुसा ये for मायेति ; D1. ०र्ति० for ०र्त्य०
30) G3,T2. Om.
31a) M. ०ग० for ०न०
31b) G4. Om. द्धि ; ०द्यज्ञान० for ०द्यानाश्य० and om. त्वकार
M1. Om. श्यत्वकारणा
31d) G4. Om. तमःशब्देन भ ; D5,D6. ग० for भ०
31) G3,T2. Om.
32a) D. तत् पुनर्मोहहेतुत्वात् for मोहहेतुत्वतो मोहः
32b) D5. Om. ण्य ; M1. Om. ह्य ; D1,D2. ०प्य० for ०ह्य
32c) D,D5,M2. ०ल्पत्व० } for ०ल्प्यत्व०
D3,D4,G4. ०ल्पित० }
32d) T1. ०त्युच्यते सदा ॥ for ०त्यभिधीयते ॥
32) G3,T2 Om
33a) D,D6. ०क्ति० for ०क्त० ;
G2,G5,M. ०क्त० for ०क्तम्
33d) D,D3. ०रः } for ०रम् , T1. ०र परः ॥ for ०रत्वतः
G,G6,G7. ०र० }
33) G3,T2. Om.
34a) D6,M1. ०र्थे० for ०त्मै० ; D5. ०क० for ०क्य०
D4,D5,M1,M2,T1. ०क्तम् for ०क्त. ; G4 Om. प्रोक्त
34b) D5. परिमात्यन्ति for परमात्मेति

सर्वाधारतयाधारः पाशो बन्धस्य हेतुतः ॥ ३४ ॥
आत्मनोऽणुत्वहेतुत्वादणुर्मालिन्यतो मलम् ।
गुहासंवरणेनैव व्यापित्वाद्विष्णुरास्तिक! ॥ ३५ ॥
आकारैरपरैरेतद्बहुधा परिकीर्त्यते ।
अस्य नामान्यनन्तानि तानि वर्णयितुं मया ॥ ३६ ॥
न शक्यानि मुनिश्रेष्ठ! कल्पकोटिशतैरपि ।
अथ किं बहुनोक्तेन तेन तज्ज्ञैर्गुणैस्त्रिभिः ॥ ३७ ॥

34c)	M1.	Om. धारः
34d)	D.	०श० for शो ; G7. पशो for पाशो
	D,G5	०बद्ध०
	G2.	०बन्धो० } for बन्ध० ; M1. Om. पाशो बन्ध
	D6.	बध्य०
34)	G3,T2.	Om.
35b)	D,D5,D6,G1,G6,G7,M1,T.	मा० for ०र्मा० ; G7. Om. दणुर्मा
	M1.	Om. र्मालिन्यतो मलम्।
	D,D5,D6,G4,G7,M,M2	०ल । for ०लम्।
35c)	D1.	०ह्य० } for ०हा० ; T1. ०धा० for ०व, the first.
	G6.	०ण०
	M1.	Om सवरणेनैव
35d)	D,D4,D6.	०प्पि० for ०पि ; G2,G5 ०ना० for ०रा०
	D.	०का ॥ for ०क ! ; M1 Om. व्यापित्वाद्विष्णुरा
35cd)	D5.	Om
35)	G3,T2.	Om
36a)	D1.	अ० for आ० , M2. Om रपरै
36b)	G4	Om. बहुधा परि ; D1. ०र्ति० for ०र्त्य०
36c)	D1.	०य० for अ० ;
	D3,D4,D6,G.	०स्या० for ०स्य०
	D6.	०रा० for ०ना०
36d)	G4.	Om तानि
36)	D5,G3,T2.	Om.
37a)	D6.	Om. नि ; M1. Om. मुनिश्रे
37c)	D4.	बहुधा परिकीर्त्यन्ते for अथ किं बहुनोक्तेन ?
37d)	D5.	स्मृतिः ॥ for ०स्त्रिभिः ॥
37cd)	D5.	Om.
37)	G3,T2.	Om.

व्यवहारस्य सर्वस्य मुने! सिद्धिर्न संशयः ।

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायामेकादशोऽध्यायः ॥

38b) G4. Om. मशयः । ; M1. Om. श

38ab) G3,T2. Om.

Colophon :

M1,M2. इति

D3,D4,G7,T1 इति स्कान्दे

G. इति श्रीस्कान्दे

D1. इति श्रीस्कन्दे महापुराणे

D,D2. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे

D5,G2,G5,G7. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे

D6,G1,G4,G6,T. इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे

} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

D6. सूर्य० for सौर०

D. Adds सूर्ययाज्ञवल्क्यसंवादे गुणत्रयनिरूपणं नाम after संहितायाम् and before एकादशो

D1,D2 Adds गुणवैषम्यवैभववर्णनं नाम

D5. Adds गुणवैषम्यं नाम

D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,T. Adds गुणवैषम्यवैभवो नाम

} after ०संहितायाम् and before एकादशो०

D4,D5. दशमो० for एकादशो० ; G3,T2. Om.

॥ अथ द्वादशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथ गुह्यतमं वक्ष्ये तवाहं करुणाबलात् ।
शृणु तच्छ्रद्धया सार्धं मुने! योगीन्द्रवन्दित! ॥ १ ॥
अस्ति देहेन्द्रियादिभ्यः पुमान् जीवसमाह्वयः ।
विभिन्नः फलभोक्ता च स्थिरः कर्ता च कर्मणाम् ॥ २ ॥
अविद्योपाधिकः सोऽयं प्रथमं तावदास्तिक! ।
तस्मिन्नेव स्थिता सूक्ष्मा वासना कर्मणामपि ॥ ३ ॥

Before1a) D5. रविः - / श्रीभगवान् - / भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
G3,M,M2,T. (श्रीभगवान् -)
D3,D6,M1. (भगवानुवाच -)
T2. Om. श्रीभगवानुवाच -

1a) D5. ०ति० / M2. ०स्ति० } for ०थ ; D6. Om. अ

1b) D5. शृणु भक्त्या महामुने। for तवाहं करुणाबलात्। ; D4. Om.

1c) G,G2,G5,G6,M,T1. ०णुत श्र० for ०णु तच्छ्रु०

1d) M1. Om. मु ; G6. Om. गीन्द्रवन्दि

1cd) D4,D5. Om.

1) T2. Om.

2a) D. अस्मिन् / M,M1 अस्मि } for अस्ति ; G4. Om. अस्ति देहे

2c) M2,T,T1. ०त्र० for ०त्र॑ ; D1 भक्त० for फल०

2d) T,T1. ०र० for ०र॑

M. वासनाकर्मणामपि॥ for स्थिरः कर्ता च कर्मणाम्॥

D5. Om.

2) T2. Om.

3a) D1. आ० for अ० ; M1. Om. वि ;

D5. ०पः for ०कः

3b) D4. ०दुच्यते। for ०दास्तिक!

3c) D3,D4,G1,G3. अ० for त० ; D. ०त्र० for ०त्रे०

G6. Om. त्रेव स्थिता ;

D5,M1. ०ताः for ०ता

3) M,T2. Om.

बाह्यान्तःकरणप्राणवासनाश्च तथैव च ।
शब्दस्पर्शादिभूतांशाः सुसूक्ष्मा अपि सत्तम! ॥ ४ ॥
ताभिर्वैतस्य सम्बन्धः कालस्यापि विपाकतः ।
कर्मणां परिपाकश्च भवेत् कर्मविपाकतः ॥ ५ ॥
मायोपाधिकचिद्रूपः सर्वज्ञत्वादिलक्षणः ।
ईश्वरस्तु जगत्सृष्टिस्थितिनाशान् करोति वै ॥ ६ ॥

4a) D6. ०णा for ०ण०

4b) D5,G3,M. च for श्च ; M1. Om. तथैव ;
G4. Om. व च।

4c) D5. ०तानाम् for ०ताशाः ; G4. Om.

4d) G1. Om. सु ; G4. Om. सुसूक्ष्मा
M. सूक्ष्मा अपि च for सुसूक्ष्मा अपि

4) T2. Om.

5a) D,D4,D5,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,T. तया वै०
D1,D2,M,M1,M2. तया चै०
G7. ... चै०
T1. तथा चै०
} for ताभिर्वै०

D1,D2. ०तन्य० for ०तस्य

5b) D5. तस्य काल०
D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G2,G5,G7,M,M1,M2,T,T1. कालस्तस्य
G3. काल...
G6. काल - स्य
} for कालस्यापि

5c) D6. ०काश्च for ०कश्च ;

T1. ०त्वात् for ०श्च

5d) G3. ०भाग० for ०पाक० ; M1. Om. तू कर्मविपाक

5cd) M. Om.

5) T2. Om.

6c) M. ०र. स for ०रस्तु

6d) D1,D2,G,G6,G7,T. ०नाशकरो हि वै ॥
D3,D4,G3. ०नाशकरो भवेत् ॥
D5,G2,G5,M,M1,M2. ०नाश करोति वै ॥
G1. ०नाश करोति हि ॥
} for ०नाशान् करोति वै ॥

G4 Om. करोति वै ॥

6) T2. Om.

प्राणिकर्मानुगुण्येन जगत्सृष्टिं करोति यः ।
तस्य सर्गस्थितिध्वंसा लीलारूपा हि केवलम् ॥ ७ ॥
स्वस्वकर्मानुगुण्येन जीवा लोके हि सत्तम! ।
ईश्वरस्याज्ञया स्थूलशरीरं प्राप्नुवन्ति च ॥ ८ ॥
देहाद्देहान्तरप्राप्तौ जीवसंज्ञः पुमानसौ ।
वासनाभिः परिष्वक्तो गच्छत्यज्ञानमोहितः ॥ ९ ॥
यावज्ज्ञानोदयस्तावद्बाह्यान्तःकरणानि च ।
भूतसूक्ष्मांशकाः प्राणाः सह गच्छन्ति तेन वै ॥ १० ॥

7b)	D5.	शरीराणि for जगत्सृष्टिम् ; M1. Om. रो
	D5.	च। for यः।
7cd)	D5.	Om.
7)	T2.	Om.
8a)	T1.	सर्व० for स्वस्व० ; D6. ०स्ति० for ०स्व, the second.
8b)	D,D3,D4,D6,G4.	०व० for ०वा० ; D,D1,G6. ०का for ०के
	G3,G4.	त } for हि
	D6.	ति } for हि
8ab)	D5	Om.
8c)	G,M,M1,M2,T1.	०ल for ०ल०
	D5.	Om. ईश्वरस्याज्ञया and जीवो for स्थूल०
8d)	G4	०राज्ञेया....॥ for ०र प्राप्नुवन्ति च॥ ; D. हि॥ for च॥
	D5.	०देहाद्देहान्तर गतः॥ for शरीर प्राप्नुवन्ति च॥
8)	T2	Om.
9a)	D	०रप्राप्यै } for ०रप्राप्तौ
	D1,D2,T1.	०र प्राप्तो } for ०रप्राप्तौ
	G2,G5.	०रे प्राप्तौ } for ०रप्राप्तौ
	D6.	०रावाप्तौ } for ०रप्राप्तौ
9b)	D.	०रूपः for ०सज्ञ. ; G4. Om जीवसज्ञ॰पु
9ab)	D5.	Om.
9c)	D1,M.	०क्तौ for ०क्तो
9d)	D,D1.	नेच्छ० for गच्छ०
10c)	G7.	Om भूत ;
	D6.	०तं for ०त०
	D3,D4.	सूक्ष्मभूता- for भूतसूक्ष्मा-
	D3,D4,D5,G3,G4,M,M1,M2.	०कः प्राणः for ०काः प्राणाः
10d)	D3,D4,D5,G3,G4,M,M1,M2.	०ति for ०न्ति
10)	T2.	Om.

ज्ञानादूर्ध्वं न जीवस्य विद्येते हि गमागमौ ।
घृतकाठिन्यवत् स्वस्मिन् लीयते सकलं जगत् ॥ ११ ॥

बाह्यान्तःकरणप्राणप्रमुखाः सकला अमी ।
सम्भूयाज्ञस्य देहः स्यात् सूक्ष्माख्यश्चेतनात्मकः ॥ १२ ॥

अहङ्काराभिमानेन केवलं जीवसंज्ञितः ।
कर्ता भोक्ता सुखी दुःखी भवेदात्मा न च स्वतः ॥ १३ ॥

स्वतो दुःखी सुखी चात्मा भवेच्चेदस्य सत्तम! ।
ज्ञानेन कर्मणा वापि न मुक्तिर्जन्मकोटिभिः ॥ १४ ॥

11a)	T1.	हि for न
11b)	G4.	निर्ग० for हि ग० ; G6,T. समा० for गमा०
11c)	D5. G4.	ह० स० } for घृ ; G4 Om. तकाठिन्यवत्
11d)	T1.	नी० for ली०
11)	T2.	Om.
12a)	D1.	०न्तमकल० for ०न्तःकरण
	D6,G5,G6,G7.	०णाः for ०ण०
12b)	D6.	सकलाः प्रमुखा for ०प्रमुखाः सकला , M1. Om. मी
	G7.	०पि। for ०मी।
12c)	G4.	०त० for ०या० ; D. ०ख्य० for ०ज्ञ०
	G4.	०व for ०ह
	G7.	०हस्य for ०हः स्यात्
12d)	M1,M2. T1.	०नः ॥ ०ना ॥ } for ०कः ॥
12)	T2.	Om.
13b)	D3.	०ज्ञक । for ०ज्ञितः ।
13c)	G7.	Om. सुखी ;
	M1.	Om. दुःखी
13d)	G4.	Om. त्मा न च स्वतः ॥
13)	T2.	Om.
14a)	G6.	Om. खी, the first
14b)	G6.	०त्त० for ०द०
14d)	D5.	सु० for न
14)	T2.	Om.

अन्तःकरणकार्यं हि जाग्रदादिपुरत्रयम् ।
तदात्मीयमिवाभाति विवेकरहितस्य तु ॥ १५ ॥
पुरत्रयस्यासत्यस्य पुमानाधार ईरितः ।
आधारो यस्त्वसत्यस्य स सत्यः सत्यमीरितम् ॥ १६ ॥
पुरत्रयस्य साक्षित्वात् पुमान् चिद्रूप एव हि ।
सदा प्रेमास्पदत्वेन सुखवत्सुखलक्षणः ॥ १७ ॥
विज्ञातं चाप्यविज्ञातं व्याप्य जानात्ययत्नतः ।

15a) M1. Om. रणकार्य ; T1 तम् for हि
15b) M. तदात्मीय० for जाग्रदादि० ;
D5. ०यी। for ०यम्।
15c) D3,D4. ०द for ०वा०
15d) G4. भवेत् कर्म० for विवेकर०
15) T2. Om.
16a) G1,G4,G7. ०स्य for ०स्या०
16b) G4. Om. पुमानाधार ; D5. ०सा० for ०धा०
D3,D4,D5,D6,G3,G4. ०का० for ०ई० ; M1. Om. ईरितः।
16c) G4. ०स्य for ०स्त्व० ;
D5. ०हमत्या for ०सत्यस्य
M1. Om.
16d) M1. Om स सत्य
16) T2. Om
17c) G3,G4,T1. तदा } for सदा
M2. तथा }
17d) D5. Om व ;
D5,D6. ०णम्॥ for ०णः॥
17) T2 Om.
18a) D3,D4,D5,G,G1,G4. ०नम् for ०तम् the first.
D1,D2 ०तश्चा० for ०त चा०
D3,D4,D5,G,G1. ०नम् for ०तम् the second.
M1. Om. ज्ञातम् the second.
18b) D5,D6,G3,G4,G5,G6,M1,T1. ०ति for ०त्य०
G7. व्याप्यज्ञानाति० for व्याप्य जानात्य० ;
M1. Om. व्या

पुमानाकाशवद्व्यापी स्वातिरिक्तं मृषा यतः ॥ १८ ॥
देशतः कालतश्चापि ह्यनन्तो वस्तुतस्ततः ।
सच्चिदानन्दरूपोऽयं पुमानाद्यन्तवर्जितः ॥ १९ ॥
असङ्गश्च प्रकाशश्च निर्गुणो निरुपद्रवः ।
सा काष्ठा परमं तत्त्वं वस्तुगत्या न संशयः ॥ २० ॥
आकाशे धूमनीहारतुषारादि प्रकाशते ।
यथा तद्वज्जगत्यस्मिन् सत्यवत् प्रतिभासते ॥ २१ ॥
स्फटिकोऽतीव शुक्लोऽपि रक्तोपाधिवशेन तु ।

18c) D4. ०र० for ०श० ; G5. ०मद्यापि for ०वद्व्यापी
D,T. ०द्वापि
T1. ०द्वार्पी } for ०द्व्यापी ; G4 Om. वद्व्यापी
D1,D2,D6. ०द्व्यापि
18d) G4. Om. सा ; D. ०र्धत ॥ for ०यतः ।
18) T2. Om.
19a) D,G7. ०तो वा० for ०तश्चा०
19b) D,D4. ०तस्तु मः । }
D5. ०तस्तुतः । }
D3. ०त स्मृत. । } for ०तस्ततः ।
G7. ०तत्त्वतः ।
19c) D5,G3,G4,M1,M2 ०य० for ०ऽयम
19) T2. Om.
20a) D1,D2,D4,G5. ०ङ्गं स्व }
T1. ०ङ्गस्त्व० } for ०ङ्गश्च
20ab) T2. Om.
20c) T2. Om. सा काष्ठा . D5. तत् परम् for परमम्
20d) G3. Om वस्तुगत्या
21a) M1 Om. का
21b) G2,G5. ०पै० for ०तु० ; G4. Om षारादि ;
G3. ०दिः for ०दि
21ab) T1. Om.
21c) T2. त० for य० ; D4,G5. ०त् त० for ०त्य०
21d) G7. ०त्य व० for ०त्यवत्
22a) G2,M. ०द्धो० for ०क्लो०
22b) M1.. Om. पा , G6. Om पाधि ; G7. Om. पाधिव

रक्तो भाति यथा तद्वत् संसारीव परः पुमान् ॥ २२ ॥
स्वतश्चलनशून्योऽपि जले चलति भास्करः ।
तथा चलनहीनोऽपि शरीरे चलतीश्वरः ॥ २३ ॥
एकोऽपि द्वाविवाभाति चन्द्रस्तद्वदयं पुमान् ।
ब्रह्मादिस्तम्बभेदेन भाति चैकोऽपि सत्तम! ॥ २४ ॥
अविज्ञाय स्वकं रूपं देहाद्यात्माभिमानतः ।
वर्णाश्रमवयोऽध्यासं कुरुते ह्यात्मनीश्वरः ॥ २५ ॥

22c) G,G1,G7. ०पाधि for भाति
22d) T2. च for ०व ; G,G1,G5. पु० for प०
T1. परम॰ for ०व परः
23a) D. ०तः स्व० for ०तश्च० ;
D3,D4,M. ०हीनो० for ०शून्यो०
23b) D5. Om. ल ; D6. ०म्व० for ०स्क०
M. शरीरे चलनीश्वरः। for जले चलति भास्करः।
23c) D6. ०नि० for ०न० , M1 Om. नहीनो
23d) G4. Om. श्वर॰ ॥
23cd) M. Om.
24a) G4. Om ए
D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G2,G3,G4,G5,G6,M,M1,M2,T. द्वौ यथा
G1,G7. द्वौ तथा
T2. द्विविधो
} for द्वाविवा०
T1. यथा भाति जले for ०पि द्वाविवाभाति
24d) M1. Om. म ! ॥
25a) M1. Om. अविज्ञाय ; D Om. स्वकम्
25b) D,D5,M,M2. ०निन ।
D4. ०नवान्।
} for ०नत॰।
25c) D6. Om सम्
25d) D3,D4,D5,D6,G3,G7,M,M1,M2,T1,T2. स्वात्मनी०
G4. स्वान्तरी०
D. ०ऽस्या मुनी०
} for ह्यात्मनी०
D. ०श्वर ॥
D5. ०श्वरम् ॥
} for ०श्वरः ॥

वर्णाश्रमवयोऽवस्थाविशेषमवलम्ब्य च ।
विधयश्च निषेधाश्च प्रवर्तन्ते निरन्तरम् ॥ २६ ॥
वर्णाश्रमवयोहीनस्वरूपं यस्य भासते ।
स सर्वचोदनामूर्ध्नि स्वयं भातीश्वरात्मना ॥ २७ ॥
अन्नादिपञ्चकोशेषु निमग्नो यो विशेषतः ।
संसारे चक्रवन्नित्यं पुमान् स परिवर्तते ॥ २८ ॥
ऊर्ध्वं गच्छति पुण्येन तथाधः पापकर्मणा ।
समाभ्यां पुण्यपापाभ्यां मध्ये गच्छति चेतनः ॥ २९ ॥
पुण्यं पापं च जन्तूनां यथा बीजाङ्कुरं तथा ।

26b) G4. Om. विशेषमवलम्ब्य ; M1. Om. लम्ब्य

26d) G6. Om. प्रवर्त

27a) T2. ०नम् for ०न०

27c) G4,T2. ०दूर्ध्वम् for ०मूर्ध्नि

28a) D6,G,G1,G3,G4,G6,G7,T,T2. तु for ०षु

28b) G3. ०र्यो for यो ; T1 ०वेकल । for ०शेषत ।

G6. Om

28c) D5,D6,G5,T2 ०र० for ०रे ; G6. Om. समारचक्र

G7. Om सार . G4 Om वन्नित्यम्

28d) G4. Om. पुमान्

D,D3,D4,D5,G3,G4,T1,T2. सम्० for स

29a) D1,D2,D6 ०न्ति for ०ति

29d) D4. निष्ठ० for गच्छ०

D1,D2,D6. ०न्ति for ०ति , and ०नाः॥ for ०न॰॥

M. ०ना॥ for ०न॰॥

30a) D5,T1. ०ण्य० for ०ण्यम् ; G6. Om. पुण्य पाप च

M. जगताम् } for जन्तूनाम्

T1. जीवानाम् }

30b) M1. Om. बी ;

M. ०जो० for ०जा०

D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1. } ०रस्त० for ०र त०

कर्मवैषम्यवैचित्र्यं मया वक्तुं न शक्यते ॥ ३० ॥
कार्यदर्शनतः कल्प्यं न प्रत्यक्षं कदाचन ।
श्रुत्या तन्मूलशास्त्रेण ज्ञायते च कदाचन ॥ ३१ ॥
धर्माधर्मविभागश्च फलं तद्धेतुतापि च ।
शास्त्रैकगम्ये सूक्ष्मार्थे नैव चोद्यस्य सम्भवः ॥ ३२ ॥
अतः शास्त्रोपदिष्टार्थस्तथैव ग्राह्य आस्तिकैः ।
ईश्वरस्य स्वरूपं च ज्ञानं तद्विषयं तथा ॥ ३३ ॥
ज्ञानाङ्गानि शमादीनि शास्त्रेणैवोक्तमेव हि ।

30c) M1. Om. ष
30d) D5 यथा for मया ; G4. Om. शक्यते ॥
31a) G4. Om. कार्यद ; M,M1. शक्यम् for कल्प्यम्
31b) G3. प्रत्यक्ष न for न प्रत्यक्षम्
31c) G4,T2. तु मू० for तन्मू० ; M1 Om. स्त्रे
31d) D5,G. जा० for ज्ञा० , G6. Om. जायते च
M,M1,M2,T1,T2. कथ० for कदा० , D5. गुर्वनुग्रहात् ॥ for च कदाचन ॥
32a) D. ०वेदेन for ०विभागश्च
32b) G4,T2. ०ल० for ०लम्
32c) G,G2,G3. ०क्य० for ०क०
32d) D6 Om. व , M1 Om भवः ॥
33a) M1. Om. अ , D4. ०ष्टोऽ० for ०ष्टा०
33b) D5, T,T2 श्रद्धया / ०स्सदैव } for ०स्तथैव ;
G6 Om. ह्य ; G4. Om
33c) G4. Om. ईश्वरस्य
33d) G1 Om.
34a) D समस्तानि
D1,D2,G,G2,T. वृषावासम्
G5,G6,G7. वृषावारम्
D6. वृषाचारम्
D5. प्रमायारम्
M ऋषे पारम्
M1. वृषः पारम्
M2. वृषेः पारम्
T1. तथा पापम्
} for शमादीनि

पुण्यं पापं च मोक्षं च बन्धहेतुं तथैव च ॥ ३४ ॥
अन्यथा वेदसिद्धान्तान् तान्त्रिकाः प्रवदन्ति हि ।
ते चान्योन्यं प्रभेदेन प्रवदन्ति विमोहिताः ॥ ३५ ॥
धर्माधर्मादिकं सर्वमहो! मोहस्य वैभवम् ।
धर्माधर्मादिकं सर्वं तैरेवाभिहितं बुधः ॥ ३६ ॥

34b)	D5.	०बन्मना for ०मेव हि०
	M1.	Om. शाम्बेणं and च ' for हि ।
34c)	T1.	प्रग्र्याम् for पुण्यम्
34d)	D5.	मन्य० for बन्ध० ; M1. Om. व च '
34)	G1.	Om
35a)	D1,D2,D3,D4,G3.	०न्तान् for ०न्तात् . G1. Om.
35b)	D6.	आम्ति० for तान्त्रि०
35ab)	M1.	Om.
35c)	D,D3,D4,D6,T1.	०न्य० for ०न्यम् . G4. Om. ते चान्योन्य प्र
	M1.	Om. ते चान्यो
35d)	G7.	०वि० for ०व०
36a)	G6.	Om. क म
	D,D1,D2,D3,D5,G,G4,M,M1,M2,T1,T2.	०र्वम् for ०र्व०
36b)	D,D1,D2,T2. M1,M2,T1	महा मुने } for महो '
	D3,D4,D6,M1,M2. T1. T2.	हा मोह० हो मोह० मोहादि } for मोहस्य
	G4. T2.	मोहामोहादि० महामोहादि० } for ०महो ! मोहस्य
	D5,M	तैरेवाभिहित बुध ! for ०महो मोहस्य वैभवम् !
36c)	G3.	Om र्वम्
36d)	G3.	Om तैरे and हित बुध ॥ ;
	T1.	तथै० for तैरे०
	M1.	Om. वाभिहि ,
	D5.	०हितनद् for ०हित बु०
	D1,D2,D3,D4,G5,G7,M1. G4,T2.	०ध ०धैः ॥ } for ०ध ॥
36cd)	D5.	Om.

त्यक्त्वा वेदोपदिष्टेन प्रकारेणैव केवलम् ।
गृह्णीयादप्रमादेन मानवो मतिमत्तमः ॥ ३७ ॥
वेदवेदार्थविज्ञानात् संसारं तरति स्वकम् ।
यज्ज्ञानं बाधकं साक्षात् संसारस्याचिरेण तु ॥ ३८ ॥
तत् साक्षादात्मविज्ञानं नेतरन्न हि सशयः ।
केचिच्चैतन्यसम्बन्धाद्देहमात्रं विमोहिताः ॥ ३९ ॥
आत्मेत्याहुस्तथैवान्ये चेतनानीन्द्रियाणि तु ।

37a) D6. त्रत्यक्तव० } for त्यक्त्वा
D,G4. त्यक्त० } for त्यक्त्वा
G3. कर्ता } for त्यक्त्वा

37b) G6. Om. व

37c) G4. Om. ह्णीयादप्रमा

37d) T1. विज्ञान मानवो० for मानवो मतिम०

D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,G5,G6,M2. ०म ॥ for ०मः ॥

38a) D5. ०न्त० for ०र्थ० ; M1. Om. दार्थ

38b) G6. ०रं for ०रम् ; G1,G3,G4,M,T2. ०यम्। for ०कम्।

38c) G5. यदा न for यज्ज्ञानम्

D Om. ज्ज्ञान बाध, and ०नम् for ०कम्।

38d) D. ०प० for ०चि० ; G6. Om चिरं

38) D4. Om.

39a) D. ०नात् for ०नम्

39b) D. ०नन्तर न for ०नेतरन्न , M1 Om ने

39c) G4. Om. न्यसवम्

D1,D2,D5,D6,G,G1,G6,T ०न्य० } for ०न्धाद्
D3,G2,G3,G4,G5,G7,M,M1,M2,T1,T2 ०न्धम् } for ०न्धाद्

39d) M ०शङ्कि० for ०मोहि० ;

T1 ०हत ॥ for ०हिता ॥

M1 Om. वाभिहि ; D5 ०हितत्द् for ०हित बु०

38) D4 Om.

40a) D1,D2. ०था चा० for ०थैवा०

40b) G4,T2. वेद० for चेत० ; G6 Om चेत

D2. Om. ना ; M1. Om. न्द्रि

G2. ०दिन्द्रि० } for ०नीन्द्रि०
D5. ०रीन्द्रि० } for ०नीन्द्रि०

मन इत्यपरे प्राहुः प्राण इत्यपरे जनाः ॥ ४० ॥
क्षणप्रध्वंसिविज्ञानं केचिच्छून्यं तथापरे ।
अणुमात्रतयात्मानं केचिदिच्छन्ति वादिनः ॥ ४१ ॥
प्रवदन्ति विमोहेन देहमात्रं तु केचन ।
नाणुमात्रो न देहेन समो व्यापी पुमानिह ॥ ४२ ॥
कोटचन्तर इति भ्रान्त्या प्रवदन्ति च केचन ।
देशतः कालतश्चापि व्यापीत्याहुस्तथापरे ॥ ४३ ॥
व्यापिनो विभवश्चेति प्रवदन्ति स्वभावतः ।

40c) D5,G3,M,M1,M2. तन्न for मन
40) D4. Om.
41b) D. शून्य केचित् for केचिच्छून्यम् ; D6. Om. च्छून्य तथा
41c) D. त्रात्मविज्ञा० for ०त्रतयात्मा० ; G4. Om. त्रतयात्मा
41d) D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2, G4,G5,G6,G7,M,M2,T,T2. } ०दस्तीति for ०दिच्छन्ति
M1. ...स्तीति for केचिदिच्छन्ति ; T1 वे० for ०वा०
41) D4. Om.
42b) G3. दह्य० for देह० ; D5. ०न्मेति for ०न तु
42c) G5. ०त्रेण for ०त्रो न ; T2. ०हो० for ०हे०
42d) D,G3,G4,M,M1,M2,T2. न्न च॥ for ०निह
42cd) D5. Om.
42) D4. Om.
43a) G6. Om. व्यन्तर इति ; M1. Om. न्त्या
43b) D. ०न्तीह for ०न्ति च
D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. हि for च ; M1. Om. प्रवदन्ति च
43c) D. Om. पि
43d) D. वस्त्वि० } for व्यापी० ; G4. Om. पीत्याहु
D5. स्वाहो० }
D5,G3,M2. ०ह त० for ०हस्त० ; M. Om. प
T2. वस्तुतश्च पुमानयम्॥ for व्यापीत्याहुस्तथापरे॥
43) D4. Om.
44a) G5. ०ना for ०नो
D1,D2,G3,G4,M,M1,M2. बह० } for विभ० , G1. ०विध० for ०भव०
D6. ०पि भ० }
T1. ०श्चापि for ०श्चेति
44b) T. ०भव० for ०वद०

आत्मानमपरे भ्रान्त्या ज्ञानानन्दादयो गुणाः ॥ ४४ ॥
इत्याहुः केचिदज्ञानाद्व्यबोधात्मकस्त्विति ।
देशतः कालतश्चापि वस्तुतश्च पुमानयम् ॥ ४५ ॥
परिच्छेदविनिर्मुक्तः सच्चिदानन्दलक्षणः ।
अयं हि वेदसिद्धान्तः संसारस्य निवर्तकः ॥ ४६ ॥
इतोऽन्यथा तु चेद्भ्रान्तास्ते सर्वे न हि संशयः ।
देवैश्च मुनिभिश्चान्यैः प्राज्ञैस्तेऽभिहिता अपि ॥ ४७ ॥
वस्तुगत्या महाभ्रान्त्या वेदमानविरोधतः ।
मन्दबुद्धचनुसारेण कथितास्ते न तत्त्वतः ॥ ४८ ॥

44c)	D1,D2,D3,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,T,T1	०त्मना० for ०त्मान०
	D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7.	०न्त० for ०प० ; G1. भूत्या for भ्रान्त्या
44d)	D1.	प्रज्ञा० for ज्ञाना०
44)	D4,T2.	Om.
45b)	M	०मोहा० for ०बोधा०
45d)	G4.	Om पुमानयम् ॥
45)	D4,T2.	Om.
46a)	G6	Om. परि ; G4. Om. परिच्छेद
46b)	D5.	Om. मत् ; G2,G5. ०म्यगा० for ०च्चिदा०
46d)	D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T	०वि० for ०स्य
46)	D4.	Om.
47a)	G6.	०न्यो० for ०नो० ; M,M1 हि for तु
	M,M1,M2,T1.	ये for चेद् ; T2 ०न्त्या for ०न्ना०
47b)	D.	हि न for न हि , M2. तु for हि
47c)	D1	वेदे० for देवै०
47d)	D5.	प्रज्ञातो for प्राज्ञैस्ते०
	G3. G7	०स्ते हि ०भि० } for ०स्ते भे० , G4 Om. प्राज्ञैस्तेऽभिहिता
47)	D4	Om.
48a)	D3,G3,G4,M2,T1,T2	०न्ता for ०न्त्या
48b)	G5.	०दानाम० for ०दमान० ; D5. ०धिन । for ०धत ।
	M.	०ता । for ०तः ।
48c)	M1.	Om. म ; G3 मम for मन्द०
	D6.	Om. बु and द्धचा for ०द्धच०

नास्तिक्यविनिवृत्त्यर्थं केवलं तैरपि द्विज! ।
देवाश्च मुनयः सर्वे सर्वज्ञा अपि निर्मलाः ॥ ४९ ॥
कथं वेदविरुद्धार्थाः कथ्यन्ते तैः कृपालुभिः ।
अतीव शुद्धचित्तानां वक्तव्यं पारमार्थिकम् ॥ ५० ॥
रजस्तमोऽभिभूतानां कथं तैरभिभाष्यते ।
क्रमेण सत्त्वज्ञानाय मन्दबुद्धिमवेक्ष्य च ॥ ५१ ॥
प्रवृत्ताः सर्वसिद्धान्ता अधिकारिविभेदतः ।

49a) G6. Om. स्नि
49b) D6. ०जः। for ०ज!।
49c) G6. ०ह० for ०वा० ; D5. ०यश्चान्ये for ०य सर्वे
49d) D,D3,D5,G4,M,M1,M2. ०ति० for ०पि० ; M1 Om. र्म
49) D4. Om.
50a) D1,D2,D3,D5,D6,G4,M,M1,M2,T1,T2. ०र्थः } for ०र्थाः
G,G3. ०र्थम्
50b) D1,D2,D3,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2 ०ते for ०न्ते ; G5. ०त्म० for ०लु०
50c) G7. Om. अर्ता ; D5. ०क्र० for ०द्ध०
50d) D1,D5,D6,G3,M,M1. प० for पा० ; M. ०र्थ० for ०र्धि०
50) D4. Om.
51b) M1. Om. कथं तै ; G6. ०रा० for ०र०
G3. ०ला० for ०भा ; D6. ०व्य० for ०प्य०
51c) D1,D2. त० for स०
D,D3,D5,D6,G3,M1. ०त्य० } for ०त्त्व०
G4,T1,T2. ०म्यग्
51d) D5. ०द्धीत्य० for ०द्धिन० ; D3,T1,T2. ०पे० for ०वे०
51) D4. Om.
52a) G4. ०सिद्धा. }
D5,G2,G7. ०वृद्धाः } for ०वृत्ताः
G,G3,G6. ०वृत्त
G6. Om. सिद्धान्ता ; G. ०न्त for ०न्ता
52b) G6. Om. अ ,
D5. ०र० for ०रि०
G5. ०काः। for ०त।

अतः प्रसन्नचित्तस्तु श्रद्दधानः सुनिश्चलः ॥ ५२ ॥
आत्मानं वेदसंसिद्धं गृह्णीयादपरं त्यजेत् ॥
॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां द्वादशोऽध्यायः ॥

52c) D6. Om. प्र

52d) T. ०या० for ०धा० ; G4,T2. ०नस्तु for ०नः सु

M1. Om. नः सुनिश्चलः ॥

52) D4. Om.

53a) D,G3. ०सिद्धान्तम् for ०ससिद्धम् ; G5. ०नम् for स०

53b) M1. Om. दपरम्

Colophon :

M1,M2.	इति	for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
T1.	इति श्री	
D3,G3.	इति स्कान्दे	
D5.	इति स्कान्दे पुराणे	
D1.	इति श्रीस्कन्दे महापुराणे	
D2,G,G5.	इति श्रीस्कान्दे महापुराणे	
D,G1,G4,G6,T,T2.	इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे	
D6,G4.	इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे	
G7.	इति स्कान्दे महापुराणे	

D6. सूर्य० for सौर०

D. ज्ञानप्रकरण नाम द्वादशो० for द्वादशो०

D5. ण्का० for द्वा० M1 Om सौरसंहितायाम्

D4. Om.

॥ अथ त्रयोदशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि तवाहं करुणाबलात् ।
अयत्नेन द्विजातीनामुपायं भोगमोक्षयोः ॥ १ ॥
पुराशेषजगन्माता देवी करुणया हरम् ।
अपृच्छत् सर्वलोकानां हितायेदं तपोधन! ॥ २ ॥

देव्युवाच

भगवन्! देवदेवेश! प्रणतार्तिविनाशन ।

Before1a) G3,M,M2,T. श्रीभगवान् - } for श्रीभगवानुवाच-
D5. रविः - } for श्रीभगवानुवाच-
D3,D6,M1. भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
D4. Om. श्रीभगवानुवाच -
1a) M1. Om. अथात.
1ab) D5. Om.
1c) G7. प्र० for अ० ;
D5. ०मेव for ०त्नेन ; G6. Om. द्विजा
G,G1,G2,G3,G4,G7. ०दी० for ०ती० ; D5. Om. तीनाम्
1d) D6. ०मयत्नम् for ०मुपायम् ;
M1. ०दम्॥ for ०यो.॥
1) D4. Om.
2a) M2. प० for पु०
2b) D5. सकरुणम् } for करुणया ;
G7. कौतूहलात् } for करुणया ;
M1. Om. ०रुणया ह
2c) D5. ०थक् for ०च्छत्
2d) T1. ०नम्॥ for ०न!॥
2) D4. Om.
Between 2d and 3a)
D1,D2. श्रीदे० for दे०
D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1,T2. } Om देव्युवाच -
3b) T1. ०णु० for ०ण० , G6 Om नार्ति
D. ०प्रणा० for ०विना०

हरिब्रह्मादिदेवानामत्युन्नतपदप्रद! ॥ ३ ॥
कलिदोषेण मर्त्यानां महामोहो भविष्यति ।
वेदमार्गरतिः शुद्धा न भविष्यति सर्वदा ॥ ४ ॥
वेदबाह्येषु मार्गेषु श्रद्धां कुर्वन्ति सन्ततम् ।
अल्पायुषो भविष्यन्ति दरिद्राश्च विशेषतः ॥ ५ ॥
आधिव्याध्यस्त्रशस्त्राद्यैर्व्याघ्रचोरादिभिस्तथा ।
पीडिताश्च भविष्यन्ति भूतप्रेतादिभिस्तथा ॥ ६ ॥
त्यक्तवर्णाश्रमाचारा नष्टोपाया विशेषतः ।
भूयो भूयो जनिष्यन्ति विवशाः सर्वयोनिषु ॥ ७ ॥
येनोपायेन भोगं च मोक्षं च प्राप्नुयान्नरः ।

3d)	D,D3,D5,D6,G3,G4.	०फल० }
	M,M2.	०वर० } for ०पद० ; M1. Om. त्युन्नत
	M1.	०-र० }
3)	D4.	Om.
4b)	G7.	Om. महा
4c)	G3,G5.	श्र० for शु०
4d)	D,D1,D2,D3.	०था ॥ for ०दा ॥
4)	D4.	Om.
5a)	G4,T2.	०मार्गेषु बाह्येषु for ०बाह्येषु मार्गेषु
5b)	M1.	Om द्धाम् , G3. मत्तम । for सततम् ।
5)	D4.	Om
6a)	D5	०ध्यादिशा० for ०ध्यस्त्रश०
6b)	T1	०श्चोरव्याघ्रा० for ०व्याघ्रचोरा
	D5	०र्भूतव्याघ्रादिचोरकै. । for ०व्याघ्रचोरादिभिस्तथा ।
6d)	D5	त्यक्ताचारद्विजादय ॥ for भूतप्रेतादिभिस्तथा ॥
6cd)	D1,G2,G5	Om.
6)	D4	Om.
7a)	M1	व्य० for त्य०
7b)	D.	०ष्टधर्मा for ०ष्टोपाया , G4. Om. शेषत' ।
7ab)	D5.	Om
7c)	G4.	Om. भूयो, the first.
7)	D4.	Om
8a)	M1.	Om. येनोपायेन ; G7. Om. भो ; T2. मोक्षम् for भोगम्
8b)	T2.	कथम् for मोक्षम्
	D3,D5,G3,G4,M1,M2,T1,T2.	०युर्द्विजा' ॥ for ०यान्नरः ॥ ; M. ०द्विजाः ॥ for ०न्नरः ॥

अयत्नेन महादेव! ब्रूहि तन्मम शङ्कर! ॥ ८ ॥

ईश्वर उवाच

शृणु गुह्यतमं देवि! सूपायं भोगमोक्षयोः ।
वक्ष्ये लोकोपकाराय वेदानां हृदयं गतम् ॥ ९ ॥

तारं च दशसाहस्रं नित्यं जपति यः पुमान् ।
स एव भुक्तिं मुक्तिं च प्राप्नोति हि महेश्वरि! ॥ १० ॥

8d) D1,M1. ०रः ॥ for ०र !
8) D4. Om.
Between 8d and 9a D5. शिवः - } for ईश्वर उवाच -
D3,G2,G3,G4,G5,M,T2. ईश्वरः - } for ईश्वर उवाच -
D,G6. ईश्वरोवाच - } for ईश्वर उवाच -
D2,T1. श्रीईश्वर उवाच - } for ईश्वर उवाच -
D4. Om. ईश्वर उवाच -
9a) G1. ०ह्य महा० for ०ह्यनमम् ;
D. लोकं for देवि !
9b) D5,G,G1,G4,T,T2. उ० } for सू० ; M1 Om. गमोक्षयोः ।
D1,D2,D3,G3. ह्यु० } for सू० ; M1 Om. गमोक्षयोः ।
G5. सो० } for सू० ; M1 Om. गमोक्षयोः ।
9c) G4. Om. काराय
9d) G4. Om. वेदा
D5. देवा० for वेदा, and ०मम् ॥ for ०तम् ॥
9) D4. Om.
10a) D5,G4. ०रद्वा } for ०र च
D3,G3,M,M1,M2,T1,T2. ०र द्वा } for ०र च
10c) D3,G3,G4,T1,T2. सवत्सरेण भुक्तिं च } for स एव भुक्तिं मुक्तिं च
M1. सवत्सरे... ... } for स एव भुक्तिं मुक्तिं च
M2. सवत्सरेण मुक्तिं च } for स एव भुक्तिं मुक्तिं च
10d) G5. ०तीह for ०ति हि
D3,G3,G4. मुक्तिं चाप्नोति हि द्विज ! ॥ } for प्राप्नोति हि महेश्वरि ! ॥
M,M1. मुक्तिं चाप्नोति हि द्विज ॥ } for प्राप्नोति हि महेश्वरि ! ॥
M2. भुक्तिं चाप्नोति हि द्विज ! ॥ } for प्राप्नोति हि महेश्वरि ! ॥
T1. मुक्तिं चाप्नोति हि द्विजा !: ॥ } for प्राप्नोति हि महेश्वरि ! ॥
T2. भुक्तिं चाप्नोति हि द्विजा !· ॥ } for प्राप्नोति हि महेश्वरि ! ॥
10cd) D5. Om.
10) D4. Om.

जपेत् संवत्सरं नित्यं वाग्यतो व्याहृतित्रयम् ।
अथाष्टादशसाहस्रं भोगमोक्षमवाप्नुयात् ॥ ११ ॥
चतुर्विंशतिकं लक्षं सावित्रीं वेदमातरम् ।
जपेद्भुक्तिं च मुक्तिं च प्राप्नुयादचिरेण तु ॥ १२ ॥
श्रीमत्पञ्चाक्षरं नित्यं जपित्वायुतमादरात् ।
इह लोके सुखी भूत्वा याति ब्रह्म सनातनम् ॥ १३ ॥
आदित्यमण्डले साम्बं ध्यात्वा मामर्चयेद्द्विजः ।
प्रणवेनानुपूर्वेण भोगं मोक्षं च विन्दति ॥ १४ ॥

11a)	D6.	०ं for ०म्
11c)	D3,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2.	मुदा० for अथा०
	D1,D2,G,G6,M,M2,T.	०ष्ट० for ०ष्टा० , G5. अष्टादश च for अथाष्टादश
	G7.	Om. साहस्रम्
11d)	G4.	Om. भोगमो ; T1. ०क्षौ तदा० for ०क्षमवा०
11)	D4,D5.	Om.
12a)	G4,T2.	०साहस्रम् for ०क लक्षम्
12b)	M.	गाय० for सावि०
12c)	M,T2.	०पन् for ०पेत् ; T2. मुक्ति च भु० for भुक्ति च मु०
12)	D4.	Om.
13a)	M.	Om. म! M2 Om. क्ष , D1,D2,M मन्त्रम् for नित्यम्
13b)	T2.	०मुयात्। for ०दगत्।
13d)	G4.	Om सनातनम्॥
13)	D4	Om.
14a)	G6	Om आदि
14b)	D5. G,G1,G2,M,T.	०ञ्र०। ०द्विज } for ०द्विज.।
14c)	D3.	०न तु for ०नानु०
	D,G,G1,G2,G4,G5,G6.	०र्व्वे० for ०र्वे०
	M,M1	०नारपुर्ष्ये० for ०नानुपूर्वे०
	D5. M2.	हसमन्त्रायुत जत्वा शुक्लपुष्पेण तारेण } for प्रणवेनानुपूर्वेण
14d)	D5,G6,G,G1,G2,M,M2.	०ग० for ०गम् ;
	G6.	Om. विन्दति॥
14)	D4.	Om.

चन्द्रस्य मण्डले साम्बं ध्यात्वा मामर्चयेद्द्विजः ।
शुक्लपुष्पेण तारेण भोगं मोक्षं च विन्दति ॥ १५ ॥
शिखाग्रे द्वादशाङ्गुल्ये ब्रह्मरन्ध्रेऽथ वाम्बिके! ।
भ्रुवोर्मध्ये तथा तालौ कर्णमूलेऽथवा हृदि ॥ १६ ॥
नाभिदेशेऽथवाधारे ध्यायेत् साम्बं त्रिलोचनम् ।
महाधनपतिर्भूत्वा प्राप्नोति परमं पदम् ॥ १७ ॥
आधारेष्वपि चोक्तेषु स्फुरन्तं ज्योतिरूपकम् ।

15b) M1. ०ज। for ०ज ।

15c) T1. ०क्र० for ०क्ष०

15d) M,T1. ०ग० for ०गम् , M1 Om. न्द

15) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M2,T,T2. Om.

16a) G6. Om शिखा ; M1. ०ल्यो for ०ल्ये

D5. ब्रह्मरन्ध्रे भ्रुवोर्मध्ये for शिखाग्रे द्वादशाङ्गुल्ये

16b) D5. तालुकण्ठहृदम्बुजे। for ब्रह्मरन्ध्रेऽथ वाम्बिके'।

16c) G6. Om. भ्रुवोर्मं ; G4,M2,T2. ०ऽथवा for तथा

D5. नासिकान्तेऽथवाधारे for भ्रुवोर्मध्ये तथा तालौ

16d) D3,D5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2. ०ण्ठ० } for ०र्ण०
G5. ०ण्ठे }

D1,D2,D3,G4,M,M1,M2.T,T2. ०कूपे } for ०मूले
D6. ०रूपे }

T1. ब्रह्मरन्ध्रे for कर्णमूले ; D3. तथा for ०ऽथवा

D5. ध्यायेत् साम्ब त्रिलोचनम्॥ for कर्णमूलेऽथवा हृदि॥

16) D4. Om.

17a) D1. Om. दे ; T1. ०कन्दे for ०देशे ;

M1. Om. थवाधा ; G4. Om.

17ab) D5 Om

17c) G6. Om. महाधन

17) D4. Om.

18a) D5. ०रादिषु for ०रेष्वपि , G4 ०ष्वेव for ०ष्वपि

G6. Om. पि ; T1. ०थवो० for ०पि चो० ; D5. ०ले० for ०क्ते

18b) D. स्मरेत }
D6,G4,T2. स्मरन्तम् }
D1,D2,D3,G,G1,G2,G5,T. भासन्तम् } for ०स्फुरन्तम् , M1. Om पकम्
D3,G3. भावितम् }
G6,G7. भासते }

D5. ०पिणम्। for ०पकम्।

ध्यायेन्मां निश्चलो नित्यं भोगमोक्षमवाप्नुयात् ॥ १८ ॥
आधारेष्वथवा ध्यायेन्नित्यं यो मामतन्द्रितः ।
महाधनपतिर्भूत्वा देहान्ते मोक्षमाप्नुयात् ॥ १९ ॥
अथवा चक्रमालिख्य त्रिकोणं कन्दसन्निभम् ।
तद्बाह्ये विलिखेत् सप्तदलं पद्मं सुशोभनम् ॥ २० ॥
चतुर्विंशतिकं मध्ये प्रणवं विलिखेत् पुनः ।

18c) M1. Om. ध्या ;
G2,G5. ०श्रितम् for ०श्चलो
D1. ०लनिलो for ०लो नित्यम्
18d) D3. ०गम् for ०ग० ; M1. Om. म
G5. ०था० for ०वा० ,
G4. Om. मवाप्नुयात् ॥
18) D4. Om.
19a) T. त्व० for ०ष्व०
G2,G5. क च माम् for ०ष्वथवा
M1. Om. थवा ध्यायेत् ।
19b) M1. Om.
19c) M1. Om. ; M2 ०यात् for ०त्वा
19d) M1. Om. देह ;
G7. मुक्ति० for मोक्ष०
19) D4,D5,G3,G4,T2. Om.
20a) G4. Om अथवा च
20b) M. कु० for क०
20c) M1. Om. लिखेत् ॥
20d) G4,T2. ०लान्येतानि सलिखेत् ॥ for ०ल पद्म सुशोभनम् ॥
D1,D2,D3,D6,G,G1,G2,G3, G5,G6,G7,M M1,M2,T,T1. } बाह्ये for पद्मम्
D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G2, G3,G5,G6,G7,M,M2,T,T1 } तथा लिखेत् ॥ for सुशोभनम् ॥
20) D4. Om.
21a) M1. Om. च ; T ०दलम् for ०तिक
D. तन्मध्ये } for ०क मध्ये
D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7. मामध्ये }
21b) D,T1,T2. ततः । for पुन ।

पूर्वादिषु यथान्यायं विलिखेद् व्याहृतित्रयम् ॥ २१ ॥
दलानां सप्तके सप्तव्याहृतीः क्रमशो लिखेत् ।
तद्बाह्येषु दलेष्वेवं सावित्रीमक्षरक्रमात् ॥ २२ ॥
त्रिकोणकर्णिकामध्ये संस्थितं प्रणवं बुधः ।
विद्युल्लेखेव कल्याणं सुदीप्तं परिभावयेत् ॥ २३ ॥
तस्याग्रे मामकं रूपं साम्बं चन्द्रकलाधरम् ।
शुद्धस्फटिकसंकाशं नीलकण्ठं त्रिलोचनम् ॥ २४ ॥
वरदाभयसंयुक्तं सर्वाभरणभूषितम् ।

21c)	G4.	पुष्पा० for पूर्वा०
	D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T.	क्रमात् for यथा०
	T2.	चक्रेषु च क्रमाद्योयम् for पूर्वादिषु यथान्यायम्
21)	D4,D5.	Om.
22a)	G4.	Om. सप्त : M1. Om सप्त
22b)	M1.	Om. व्या ; G4 Om. ०व्याहृती
	M2.	०तो for ०शो
22)	D4,D5.	Om
23a)	D5.	कर्णिकाया लिखेव्यम्म् for त्रिकोणकर्णिकामध्ये
23b)	D5.	मसाध्यम् for सम्स्थितम् ; M. ०ध। for ०ध ।
23c)	G4.	Om. विद्युल्लेखेव
	D5.	प्रासादभुवने गीड्यम् for विद्युल्लेखेव कल्याणम्
23d)	D5.	युक्त पञ्चाक्षर दले ॥ for सुदीप्त परिभावयेत् ॥
	M.	प्रा० for सु० ,
	G6.	०ष० for ०व०
23)	D4.	Om.
Before 24a)	D5.	Adds the following .
		सप्तव्याहृतिसयुक्त गायत्रीं शिरसा सह।
		प्रदक्षिणक्रमेणैव वेष्टयेदम्बुजं क्रमात् ॥
		त्रिकोणकर्णिकामध्ये विद्युल्लेखा विभावयेत्।
24a)	D5.	ना० for मा० : D6. Om. म
24c)	G4.	Om द्धस्फटिकस
24d)	T2.	०ग्रीवम् for ०कण्ठम्
24)	D4.	Om.
25b)	G4,T2.	०षणम्। for ०षितम्।

सदा पद्मासनासीनं ध्यायेदव्यग्रधीः सुधीः ॥ २५ ॥
मुहूर्तं वा तदर्धं वा तदर्धं वा यथाबलम् ।
सर्वपातकयुक्तोऽपि मुच्यते भवबन्धनात् ॥ २६ ॥
मामुक्तलक्षणं साम्बं राजराष्ट्राभिवृद्धये ।
प्रतिष्ठाप्य नदीतीरे प्रणवेनैव पूजयेत् ॥ २७ ॥
गन्धपुष्पादिभिर्द्रव्यैः सार्वभौमो भवेद् ध्रुवम् ।

25c) D5. सित० for सदा

25d) G6. Om. ध्याये

D. देव्या युतम्

D3,D6,G,G1,G2,G4,G5,M2,T,T2. ०दव्यग्रतः

G6. देवगत.

T1. ०दव्यक्तः

} for ०व्यग्रधी· ; M1. Om दव्यग्रधी.

D5. ०मामनम् ॥ for ०धी· सुधी· ॥

25) D4. Om.

26c) G6. Om. सर्व

26d) G4. Om. ते भवबन्धनात् ॥

26cd) D3. Om

26) D4. Om

Before 27a) D5. Adds ध्यान मन्त्रप्रभावेण शिवसायुज्यमाप्नुयात् ।

27a) D6,G6,G7. मा मुक्ति० for मामुक्त०

27b) D,D1,D2,G,G1,G2,G3, G4,G5,M,M2,T,T1,T2. ०जा for ०ज०

M1. Om राजराष्ट्रा ; D1,D2,T1. ०ष्ट्रवि० for ०ष्ट्राभि०

G6. ०वर्धयेत् । for ०वृद्धये ।

27c) D5. ०पि विधानेन for ०प्य नदीतीरे

27d) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M1,M2,T,T1,T2. केवलम् for पूजयेत्

D5. पञ्चगव्यादिभि शुभै ॥ for प्रणवेनैव पूजयेत् ॥

27) D3,D4. Om.

Before 28a) T1. Adds त्रिसन्ध्यमर्चयन्नित्य प्रणवेनैव केवलम् ।

28a) D5. ०नैवेद्यै for ०भिर्द्रव्यै· ;

D3,D6,T2. ०र्द्रि० for ०र्द्र०

D1. ०र्देव्यै for ०र्द्रव्यै·

28b) M,M1,M2,T1. ०नृपः । for ०द् ध्रुवम् ।

विचित्रमालयं कुर्यात् प्राकारैर्गोपुरैर्युतम् ॥ २८ ॥
नृत्तगीतादिकं दद्यात् त्रिसन्ध्यं शुद्धमोदनम् ।
षण्मुखं वायुकोणे च नैर्ऋते च विनायकम् ॥ २९ ॥
स्थापयित्वार्चयेन्नित्यं राजराष्ट्राभिवृद्धये ।
द्विजैराराधनं कार्यं राज्ञा राष्ट्राभिवृद्धये ॥ ३० ॥
राजा विजयमाप्नोति तत्रैव मम पूजया ।
आयुरारोग्यसम्पन्नो भवेन्मुक्तो भविष्यति ॥ ३१ ॥

28d) D1,D2,D5. ०मादि० for ०कारै० ; G4. Om. गोपुरै
D5 ०गादिभि for ०र्युतम्।
28) D4. Om.
29a) D1,D2. ०त्य० for ०त्त० ; M. नाट्यम् for दद्यात्
29b) G6. Om. दनम्।
D5. भक्ष्यभोज्योपहारैकः। for त्रिसन्ध्यं शुद्धमोदनम्।
29c) D तु for च
D5. विनायकस्कन्दगण० for षण्मुख वायुकोणे च
29d) D. तु for च
D5. ०नार्थैश्च सेवितः॥ for नैर्ऋते च विनायकम्॥
29) D4. Om.
30b) D,D1,D2,D3,D5,G,G1,G2,G4, G5,G6,M,M1,M2,T,T1,T2 ०जा for ०ज०
D1,D6,G,G1,G2,G4,G5,M,T,T2. ०ष्ट्रवि० for ०ष्ट्राभि०
G3,G6. ०ष्ट्रविवर्ध० for ०ष्ट्राभिवृद्ध०
30c) D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ०यतनम् for ०राधनम् ;
G7. नित्यम् for कार्यम्
30d) D2,G,G1,G2,G3,G5,G6,M. ०जा / ०ज० for ०ज्ञा
D6,G7,M1.
D6,G7,M. ०ष्ट्रवि० for ०ष्ट्राभि०
G3. ०ष्ट्रविवर्ध० for ०ष्ट्राभिवृद्ध०
30) D3,D4. Om.
31a) D,G4,T2. ०ष० for ०ज०
31c) G4 Om रोग्यसपन्नो
31d) M2. ०वमु० for ०वेन्मु०
D5. ०दन्ते गणेश्वर ॥ for ०न्मुक्तो भविष्यति॥
31cd) G7. Om.
31) D4. Om.

शत्रवश्च विनश्यन्ति सर्वे राज्ञो न संशयः ।
धनधान्यसमृद्धं स्याद्राष्ट्रं सर्वत्र सर्वदा ॥ ३२ ॥
काले कालेऽभिवृष्टिः स्यात् तत्रैव मम पूजया ।
वर्णाश्रमसमाचारनिरताः सर्वमानवाः ॥ ३३ ॥
भविष्यन्ति न सन्देहस्तत्र मामर्चयेत् ततः ।

श्रीभगवानुवाच

एवमुक्त्वा महादेवः सर्वज्ञः करुणानिधिः ॥ ३४ ॥

32a) G1. ०त्रुवर्गा for ०त्रवश्च

32b) D1,D2,D3,D6,G,G1,G2,G5,M,M1,M2,T,T2. शिवे
G4. शीघ्रम्
G3 शिवाद्०
G6 शिवो
} for सर्वे
D. शिवाज्ञैव for सर्वे राज्ञो ; G6. ०ज्ञे for ०ज्ञो
D5. व्याधयो भूभुजः सदा। for सर्वे राज्ञो न संशयः।

32ab) D4 Om.

32c) D. ०न्यम्
D1,D2,D3. ०नम्
} for ०न० ; D,D1,D2 ०न्यम् for ०न्य०
D4,D6,M2 ०द्धि for ०द्धम्

32d) D,D4. ०ष्ट्रं for ष्ट्रम् , D1,D2,G,G1,T ०स्य for ०त्र

32) G7. Om

33a) D1,D2,T. हि
D3,D4,G3,T2. ०ऽपि
} for ०ऽभि०

33b) G2. ०त्रे० for ०त्रै० ; G. ०वम् for ०व

33ab) G7. Om.

33c) D5 ०रा for ०र०

33d) D3,D4,G3 ०देहिनः ॥ for ०मानवाः ॥ ; G4. Om. र्वमानवाः ॥
D5. ०भविष्य सदा नराः ॥ for निरताः सर्वमानवा ॥

34a) G4 Om भ

34ab) D5. Om.

Before 34c) M. भगवान् -
D4,M2 श्रीभगवान् -
D. श्रीसूर्य -
G1,G3,G4,G6,G7,M1 भगवानुवाच -
} for श्रीभगवानुवाच - ;
D5. Om. श्रीभगवानुवाच

34c) M1. Om. मुक्त्वा महा ; D5. Om. हा

34d) G3. ०करः ॥ for ०निधिः ॥

आलिलिङ्गे मुने! नाथः शिवामखिलनायिकाम् ।
सा शिवा परमा देवी शङ्करस्यापि शाङ्करी ॥ ३५ ॥
स्कन्दायोक्तवती स्नेहात् तत एव श्रुतं मया ।
भोगमोक्षार्थिनां नृणामुपायोऽयं मयेरितः ॥ ३६ ॥
आम्नायान्तैकसंसिद्धो न देयो यस्य कस्यचित् ।
पुत्राय पुत्रतुल्याय धार्मिकाय दृढाय च ॥ ३७ ॥
अर्थोपकारिणे देयस्त्वयायं योगिनां वर! ॥

35a) M2. ०ङ्गने for ०लिङ्गे
D. मुनिश्रेष्ठ
D5. महादेव. } for मुने! नाथ
M2 . नाश
35) D1. Om.
36a) G2,G5. ०न्देनो० for ०न्दायो० . M1 Om वर्ती स्नेहात्
G4. Om. स्नेहात् ; D5 ०विर्नान्येन for ०वर्ती स्नेहात्
36b) D5. हा स्कन्दादेव for तत एव ; G4. Om. तत एव श्रुतम्
G6. ०वा० for ०व
36c) M1. Om. र्थिनाम् ; M. पुसाम् for नृणाम्
36d) M1. Om. येरित ॥ ; G7. मुनीश्वर ॥ for मयेरितः ॥
37a) T1 ०र्मै० for ०न्तै० and ०द्धम् for ०द्धो
M1. Om. न्तैकसंसिद्धो
37b) M1. Om.
37c) M1. Om. पु. the first.
37) T2. Om.
38a) G4. परो० for अर्थो०
D5. ०यम् }
G4. ०व० } for ०य०
G6. ०व }
38b) G6. त्व० for ०स्त्व०
D. ०यासौ }
D6,G3,G4,G6,G7 ०याम } for ०वायम् ;
G. ०येदम् }
D6. नर ॥ for वर ॥
D5. शिवभक्ताय योगिने ॥ for ०स्त्वयाय योगिना वर! ॥
G4. Om. वर! ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां त्रयोदशोऽध्यायः ॥

Colophon :

M1,M2,T1.	इति	for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
D3,D5,G2,G3,G7.	इति स्कान्दे	
G,G1,G5,T.	इति श्रीस्कान्दे	
G4.	पुराणे श्रीस्कान्दे	
D1	इति श्रीस्कन्दे महापुराणे	
D,D2.	इति श्रीस्कान्दे महापुराणे	
G6.	इति महापुराणे श्रीस्कान्दे	
D6	इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे	
D4	इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे	
D6	सूर्य० for सौर०	
D4.	जपध्यानशिवार्चनात्मकभुक्तिमुक्तिसाधन नाम त्रयोदशोऽध्यायः for त्रयोदशोऽध्यायः	
D5.	द्वादशो० for त्रयोदश० ; T2 Om.	

॥ अथ चतुर्दशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथ मुक्तिस्वरूपं ते प्रवक्ष्यामि समासतः ।
यज्ज्ञानेन परा मुक्तिः सिद्धयत्यखिलदेहिनाम् ॥ १ ॥

ज्ञानादेव परां मुक्तिं वेदान्ताः प्रवदन्ति हि ।
ज्ञानं न कारकं विद्धन्! बोधकं खलु केवलम् ॥ २ ॥

दृश्यते हि घटज्ञानं घटार्थस्य तु बोधकम् ।
अतो वेदान्तविज्ञानं मुक्तेः साक्षात् प्रकाशकम् ॥ ३ ॥

प्रकाशकं तु विज्ञानं सिद्धस्यैव प्रकाशकम् ।

Before1a)	D,D6,M.	श्रीभगवान् - / भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
	D3.	
	D5,G,G1,G6,G7,M2,T,T2.	Om. श्रीभगवानुवाच -
1a)	G4	मूर्तिः for मुक्तिः .
	M1.	तु for ते
1d)	D	ःपि च for ःखिलः
1)	T2.	Om.
2a)	D	ःनैनः for ःनादेः ;
	G4.	Om. मुक्तिम्
2b)	G4.	Om वेदा
2c)	D,D3,G3,G7.	ःणम् for ःकम्
2d)	D.	केवल खलु बोधकम्॥ / बोधक केवल खलु ॥ } for बोधक खलु केवलम्॥
	D4.	
2)	T2	Om.
3a)	D5.	धराः for घटः
3b)	D5.	पराः for घटाः and ःनम्। for ःकम्।
3)	T2.	Om
4a)	D5.	अप्रकाशम् for प्रकाशकम्
	D6,G,G1,G6,G7	चिज्ञाः / यज्ञाः } for विज्ञाः ;
	M.	
	G4.	Om. स्यैव प्र
4ab)	G2,G5.	Om.

तथा सति परा मुक्तिः पूर्वमेवास्ति वेदनात् ॥ ४ ॥
मुमुक्षुस्तावदात्मैव खलु नात्मा न सत्तम! ।
अत एव परा मुक्तिः साक्षादात्मन एव हि ॥ ५ ॥
आत्मनो वा परा मुक्तिः परस्मादेव सात्मनि ।
अस्तीत्यभ्युपगन्तव्यं वेदनाल्लभ्यते यतः ॥ ६ ॥
अन्यत्र संस्थिता मुक्तिर्ब्रह्मन्! केवलवेदनात् ।

4c)	D5.	०या for ०था
	G2. G5.	प्रधा० प्रया० } for तथा , G7. Om सति प
4d)	M,M1.	०व हि for ०वास्ति
	M2. T1	०भि० ०ति० } for ०स्ति
	D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	पुरस्तादेव सात्मनि ॥ for पूर्वमेवास्ति वेदनात् ॥
4)	T2	Om.
5a)	D.	०श्नो० for ०क्षु० , D5 Om. व, the second.
5b)	D4,G3,G4,T1	०ल्व० for ०लु०
5c)	D6.	०थ for ०त , G3. आत्मनो वा for अत एव
5d)	G3.	परस्मादेव सद्मनि ॥ for साक्षादात्मन एव हि ॥
5)	D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T,T2.	Om
6a)	G3.	अत एव for आत्मनो वा
6b)	D,D3,D4,D6,M M2,T1	पुरस्ता० परस्ता० } for परस्मा०
	D5. T1.	ना० ०ता० } for सा०
	M.	०नः। for ०नि , G4. Om. व सात्मनि।
	G3	साक्षादात्मन एव हि। for परस्मादेव सात्मनि।
6ab)	D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	Om.
6c)	D5	०त्यु० and om. ०भ्यु ;
	D3,D4,G3.	०त्रो० for ०भ्यु०
	G4.	Om. अस्तीत्यभ्युप ;
	G2,G5.	०व्या for ०व्यम्
6)	T2.	Om.
7a)	M1.	Om. अन्यत्र स

आत्मनो नैव लभ्या स्यात् प्राप्तप्राप्तिर्हि वेदनात् ॥ ७ ॥
भूतले संस्थितः कुम्भस्तज्ज्ञानेनैव केवलम् ।
लभ्यते नैव मर्त्येन ज्ञायते खलु केवलम् ॥ ८ ॥
आत्मप्राप्यं स्वतो भिन्नं प्राप्नोति क्रिययैव हि ।
न ज्ञानेन ततो मुक्तिः प्राप्तुरात्मनि हि स्थिता ॥ ९ ॥

7c) D5. ०ना for ०नो , G3. ०ब्धा for ०भ्या०
D1. ०भ्येत for ०भ्या भ्यात्
7d) G6. Om. प्राप्तिर्हि ; D ०प्यप्ति० for ०प्तिर्हि
G7. ०प्याप्ति हि for ०प्तिर्हि
7) T2. Om.
8b) D. न for नज्
D3,D4,G3. ज्ञानेनैव तु } for तज्ज्ञानेनैव : G4. Om. केवलम् ।
G4. ज्ञाने. .. }
8c) G4. Om. लभ्यते
D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G5,G6,G7,M,M2,T } ०त्रै० for नै० , M. Om. मर्त्येन
8) T2. Om.
9a) D4. अप्राप्तार्थं }
D,D3,D6. प्राप्तप्राप्यम् }
D5,G3,G4,M,M1,M2 प्राप्ताप्राप्यम् } for आत्मप्राप्यम्
T1. प्राप्ताप्राप्या० }
D5. कु० } for स्व०
T1 य० }
9b) M. ०प्यते for ०प्नोति : M2. ०र्तानि for ०नि क्रि०
G7. क्रीड० for क्रिय०
D5. मप्राप्नोति क्रि० for प्राप्नोति क्रिय०
9c) G3. ०ते० for ०ने० :
G4. ०नात्मनो for ०न ततो
D. परा for ततो
9d) G3,G4,M1,M2. ०प्ति० } for ०मु०
M. ०हु } for हि
G4,T1. स० }
G5. ह
9) T2. Om.

आत्मन्येव स्थिता मुक्तिः पूर्वसिद्धा तु वेदनात् ।
कार्यरूपतया नैव स्थिता भवितुमर्हति ॥ १० ॥

कार्यरूपेण नैवात्मा परिणामं कदाचन ।
सहते परिणामित्वं कूटस्थ इति हि श्रुतिः ॥ ११ ॥

गुणरूपतया मुक्तिः स्थिता सा न परात्मनि ।
निर्गुणत्वात् परात्मानं निर्गुणं प्राह हि श्रुतिः ॥ १२ ॥

न क्रियारूपतश्चापि स्थिता मुक्तिः परात्मनि ।

10a) D1. ०वा० for ०व०

10b) D1. ०द्धि for ०द्धा ; G4. Om. पूर्वसिद्धा

M,T,T1. ०न्त० } for तु
G3. नु }

10c) D5,G1. ०र्या for ०र्य०

D,D3,D4,G3,M,M1,M2,T1. ०द्रव्य० } for ०रूप० , G4. Om. कार्यद्रव्यतया
D5,D6. ०दिव्य० }

T1 ०वम्० for ०व

10d) D6. ०सि ॥ for ०ति ॥

10) T2 Om

11b) D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ०र्मा } for ०मम्
M1. ०मः }

11c) D4. सहनम् } for सहते
D5. सहन्त }

D. ०मत्वात् } for ०मित्वम्
D3,D4,D5,D6,G3,G4,G6,G7,M,M1,M2. ०मित्वात् }

11d) G4. ०मि० for इ० ,

T1. ०स्थ स इति for ०स्थ इति हि

11) T2. Om.

12b) D,G5. स्थिता न परमा० } for स्थिता सा न परा०
D3,D4,G3,M1,M2. न स्थिता सा परा० }

M. न स्थिरा सा परा०

D5,D6,G4 सा परमा० for सा न परा० ; G5,G6,G7 नु for न

12) T2. Om.

13a) G4. Om. न क्रिया

13b) D. ०त्वा for ०ता

अक्रियत्वात् परात्मानं प्राह वेदोऽक्रियं खलु ॥ १३ ॥
सामान्यरूपतश्चापि न स्थिता मुक्तिरात्मनि ।
व्यक्तावेव हि सामान्यं न व्यक्तिः कस्यचित् पुमान् ॥ १४ ॥
व्यक्तिश्चेत् स पुमान् नित्योऽनित्य एव ध्रुवं भवेत् ।
कुम्भादिव्यक्तयोऽनित्याः संमताः खलु सत्तम! ॥ १५ ॥
अन्येनापि च रूपेण न स्थिता मुक्तिरात्मनि ।
आत्मनो नैव मुक्तेश्च सम्बन्धः खलु विद्यते ॥ १६ ॥
असङ्गत्वात् परात्मानमसङ्गं प्राह हि श्रुतिः ।

13c)	D,G3,G7.	०रूप० for ०क्रिय०
	D6.	परमा० } for परा०
	T1.	स्वमा० }
13d)	T.	०दस्त्वयम् for ०दोऽक्रियम्
	T1.	प्रभवेदक्रियः for प्राह वेदोऽक्रियम्
13cd)	G6.	Om.
13)	M1,T2.	Om.
14a)	T1.	०त सा० for ०तश्चा०
14b)	D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G7.	स्थिता मुक्तिः परा० for न स्थिता मुक्तिरा०
14ab)	G6.	Om.
14d)	M.	Om. न ; M2. मु० for व्य०
	G,G1,G2,G7.	०क्तः for ०क्तिः०
14)	M1,T2.	Om.
15a)	G,G7.	०क्त for ०क्ति० ;
	D5.	०त्र for ०त्स
	G4.	Om. स पु
15b)	D6	०वम् for ०व ;
	T1.	०वो for ०वम्
	D.	भवेद् ध्रुवम्। for ध्रुव भवेत्।
15)	M1,T2.	Om.
16a)	G7.	Om. न्येना
16b)	G7.	०न.। for ०नि।
16c)	G6.	Om. आत्म
16)	M1,T1,T2.	Om.
17b)	D1,D2.	Om. गम्
17ab)	M1.	Om.

सम्बन्धो नास्ति चेन्मुक्तिः कल्पिता शुक्तिरूप्यवत् ॥ १७ ॥
अतः साक्षात् परा मुक्तिः स्वात्मभूतैव केवलम् ।
अनाद्यविद्यया विद्वन्! तिरोभूतात्मविद्यया ॥ १८ ॥
व्यज्यते स्वप्रकाशेन स्वाविद्याग्रसनेन हि ।
अविद्या विद्यया साक्षादात्मन्येव प्रकल्पिता ॥ १९ ॥
अधिष्ठानात्मरूपेण द्रुता स्यादशुभाश्रया ।
घृतकाठिन्यवच्छुक्तिरजतादिप्रतीतिवत् ॥ २० ॥

17c)	D3,D4,G3.	०ऽप्य० for ना० ; G6. Om. स्ति चेन्मुक्तिः
17d)	G6.	Om. कल्पिता शुक्तिरूप्यव
17)	T2.	Om.
18d)	M1.	Om. रोभू
18)	T2.	Om.
19a)	G2,G5.	त्य० for व्य० ;
	M,M1,M2.	विद्य० for ०व्यज्य०
	D5.	शैः स्व० } for ०शेन ; G3 ०ना० for ०न०
	G4.	शा स्वा० } for ०शेन ; G3 ०ना० for ०न०
	M,M1,M2,T1.	शैव० } for ०शेन ; G3 ०ना० for ०न०
19b)	D5.	Om. स्वा
	D3,D4.	विद्याया } for स्वाविद्या
	G3.	विद्यया } for स्वाविद्या
	D3,D4,G3.	च } for हि ; M1. Om. हि
	D5,G4,M,M2,T1.	तु } for हि ; M1. Om. हि
19c)	G4.	Om. विद्यया साक्षा
19)	T2.	Om.
20a)	D5.	०विषाणा० for ०धिष्ठाना० ;
	D	०नु० for ०त्म०
	M1.	Om. धिष्ठानात्मरू
20b)	D,D1,T1.	धृ० } for द्रु०
	D3,D4	भू० } for द्रु०
	D6.	दू० } for द्रु०
	G7.	मृ० } for द्रु०
	D5.	ह० } for द्रु०
20d)	D6.	०त० for ०ति०
20)	T2.	Om.

अविद्या त्वात्मभूताया मुक्तेरावृच्छादिका खलु ।
सुखदुःखादिरूपायाः संसृतेरपि कारणम् ॥ २१ ॥
निवृत्तायामविद्यायां मुक्तिमानन्दलक्षणाम् ।
संसारस्य निवृत्तिं च लभते हि परः पुमान् ॥ २२ ॥
कर्मणैव परा मुक्तिः स्वात्मनो नैव साध्यते ।
साध्यानित्या भवेन्मुक्तिर्नित्या मुक्तिः परा खलु ॥ २३ ॥
साध्यते या परा मुक्तिः कर्मणा वेदवित्तम! ।

21a)	D3,D4,D5,G3,T1.	०ना० for ०त्वा०
	D3,D4,D5,G3,M,M1,M2.	सा } for ०या
	T1.	हि }
21b)	M1.	Om. मुक्तेश्च and खलु। :
	D1.	०ष्ट्रा० for ०च्छा०
21c)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G, G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T }	खलु for सुख० ; D1. ०रूपा० for ०दुःखा०
	M.	०स्वस्व० for ०खादि० ;
	D1.	दुःखात् for ०रूपाया०
21d)	D.	०श्रु० for ०सृ० ; G4 Om. कारणम्॥
	T1	प्रभवेदक्रिय० for प्राहवेदोऽक्रियम्
21)	T2.	Om.
22a)	G4.	Om. निवृत्ता
22b)	D.	शु० for मु०
	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G5,G6,G7,M,M1,M2,T. }	०क्ति चा० for ०क्तिमा०
	D1,D2,D6,G1,G6,T.	०न्त० for ०न्द०
22c)	M.	०सनि० for ०स्य नि०
22d)	M1.	Om. भते हि
	D5.	०रम् for ०र.
22)	T2.	Om.
23b)	G4.	०ना for ०नो
23c)	D.	०ष्टा for ०त्या
23)	T2.	Om.
24a)	M1.	Om. ते , G4. चा० for या
	D.	व० for प०
24b)	G6.	Om. णा ; G4. Om.

सम्बन्धश्च तया मुक्त्या साध्यते हि परात्मनः ॥ २४ ॥
सम्बन्धस्याप्यनित्यत्वं दुर्निवारं भविष्यति ।
वस्तुनः पूर्वसिद्धस्य साध्यता नैव चात्मवत् ॥ २५ ॥
तथासतोऽपि साध्यत्वं नैव सिद्ध्यति शून्यवत् ।
तथा सदसतो नास्ति तादृशस्यानिरूपणात् ॥ २६ ॥
सदसद्भ्यां विभिन्नस्य साध्यता यदि सत्तम! ।
मुक्तिः कल्पितरूपा स्याच्छुक्तिकारजतादिवत् ॥ २७ ॥
तस्मादात्मस्वरूपैव परा मुक्तिरविद्यया ।

24c)	D.	०बद्ध० for ०बन्ध०
	G,G3.	०था for ०या
	D1,D2,G,G1,G2,G5.	श० for मु०
24d)	D.	०नि ॥ } for ०न ॥
	G6.	०ना ॥ }
24)	T2.	Om.
25a)	G,M.	०पि for ०प्य०
25b)	D2.	०र्वा० for ०वा०
25c)	D.	०तः for ०नः ;
	D1.	स० for पू०
	G4,G6.	०द्धिः स्यात् for ०द्धस्य
25d)	D3,D4,G3	०नः ॥ } for ०वत् ॥
	M.	०नि ॥ }
	T1.	यदि सत्तम ! ॥ for नैव चात्मवत् ॥
25)	T2.	Om.
26a)	T.	०द० for ०तोऽ०
26c)	D1,D2,D4,D5,G2, G3,G5,M,M1,M2	०र्ना० for ०ना०
26)	T1,T2.	Om.
27a)	D3,D4,D5,G3.	०द्ध्यामभिन्न० for ०द्धया विभिन्न०
	G4.	तु for वि० ;
	D,D1.	०हीन० for ०भिन्न०
27b)	G3,G4.	योगि० for यदि
27ab)	T1.	Om.
27)	T2.	Om.

प्रतिबद्धा विशुद्धस्य विद्यया व्यज्यते हि मा ॥ २८ ॥
सालोक्यापि च सार्मीप्या सारूप्या मुक्तिगस्तिक! ।
साध्यते क्रियया साक्षान्न ज्ञानेनैव केवलम् ॥ २९ ॥
मुक्तयः क्रियया साध्या नश्वरा हि न संशयः ।
क्रियासाध्यस्य कुड्यादेर्नश्वरत्वं प्रतीयते ॥ ३० ॥
क्रियया साध्यते भावः संसारस्यैव केवलम् ।
सैव मुक्तिः परा नान्या भावरूपैव चेन्न तत् ॥ ३१ ॥

28c) G3. ०बन्ध०
D5,G1,G2,M,M1,M2,T,T1. ०बन्धा० } for ०बद्धा० ; G2,G5. ०म्या० for ०म्य०
D6. ०बन्ध्या
28d) G3. यु०
G5. त्य० } for व्य०
M. ०द्धय०
D,D3,D4,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1. ०ऽनव।। for ०हि मा।।
G6,G7 ०व्यस्य युज्यते।। for व्यज्यते हि मा।।
28) T2. Om.
29a) M1. Om. पि च and मी . G4 Om. मीप्या
29b) G4. Om. सारू ,
D6,G1,G2,T. ०का। for ०क!।
T1. ०पि च सत्तम!। for मुक्तिगस्तिक!
29d) G6. ०द्धि० for ०त्र
29) T2. Om.
30a) D,D4. ०क्षात् for ०ध्या
30b) D4,G3,G4,M,M2. न हि for हि न
30c) D ०ध्या हि for ०ध्यस्य
30d) D6. ०दी० for ०नी०
30) T2. Om.
31a) D5. Om. या
31b) G4. Om. स्यैव केवलम्।
31c) G4. नै० for ०सै
31d) D3,D4,G3,M,M1,M2,T1. ०पेति } for ०पैव
G4. ०पे तु
D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. चेतनात्।। } for चेन्न तत्।।
T1. तेन तत्।।
31cd) D5. Om.
31) T2. Om.

संसारो वस्तुतः सत्यः स्वात्मवन्न विनश्यति ।
स तु कल्पितसत्यत्वे मिथ्या देहात्मबोधवत् ॥ ३२ ॥
मिथ्यारूपस्य सर्वस्य ज्ञाननाश्यत्वमेव हि ।
न क्रियानाश्यता सर्पो यथा रज्ज्वां प्रकल्पितः ॥ ३३ ॥
घटादीनाममत्याना व्यवहारे तु सत्यता ।
देहात्मबोधवद्विद्वन्! कल्पिता नैव वस्तुतः ॥ ३४ ॥
तस्य कल्पितसत्यस्य केनचिद्बाधकेन तु ;

32a)	D D6,G6,G7.	०रे for ०रो
	D1,D2,G,G1,G4,G6,G7,T T1	०त्य० for ०त्य
32b)	D1,D2,G,G1,G4,G6,G7,T,T1	०म्बा० for स्वा० . G7 ०वानपि for ०वन्न वि
	G6.	हि for वि०
32c)	D,G4. G2,G5	वस्तु स्वतम् } for स तु
	G ,G2	कल्पितस्य तु for स तु कल्पित० , T1. ०श्चेत् fo ०त्वे
32)	D5,12	Om
33a)	D M	०दृश्य ०भूतस्य } for ०रूपस्य , T1. ०स्वरूप० for ०स्य सर्व०
33b)	f	०नाश्य० for ०नना०
33c)	G2,G5.	कोधा for क्रिया० G5 ०श्च० for ०श्य०
	G4.	Om ना सर्पो , T1 ०म्य सर्प०पि for ०श्यना सर्पो
33d)	G4,G7	Om यथा , T1 ०ज्जो for ०ज्ज्वाम्
33)	D5,T2.	Om
34a)	D	पगदीना तु for घटादीनाम ,
	D5	०न्त्वा० for ०त्या०
34b)	M1	व्या० for व्य०
34c)	M	ब्रह्मन् for विद्वन् !
34d)	D	०तो for ०ता
	D,D1. M1,M2,T1.	०न ॥ ०ता ॥ } for ०त
34cd)	D5	Om
34,	T2	Om
35a)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G, G1,G2 G3,G4,G5,G6,G7,T.	सत्य० for तस्य .
	D3,D4	०ता सत्य० for ०सत्यस्य

केवलं कारणापत्तिर्भवेन्नैव विनष्टता ॥ ३५ ॥
केवल कारणापत्त्या दर्शनेनाविवेकिनः ।
नष्टमित्यभिमन्यन्ते व्यवहारस्तु विभ्रमः ॥ ३६ ॥
आत्मवस्तुन एवाह सत्यता परमा श्रुतिः ।
ततोऽन्यस्यापि सर्वस्य वाचारम्भणता खलु ॥ ३७ ॥
अतः संसारविच्छित्तिः कर्मणा नैव सिद्ध्यति ।
वेदान्तवाक्यजन्येन ज्ञानेनैव हि केवलम् ॥ ३८ ॥

35b)	D6,G1 G3,G4,M	०स्म० ०ह्मो० } for ह्म , T1 ०र्पने० for ०क्ते०
	D5. M1	०तो० ०तो० } for ०फ०
35c)	D	०त्त्या० for ०त्ति० , G6 ०भक्ति० for ०शक्ति०
35d)	T1.	०ध्य० for ०ट०
	D.	दर्शनेन विवेकिन ! for नवेन्नैव विनष्टता , G4 Om
35)	T2.	Om.
36a)	G2,G5.	कर्म० for कार० : G4 ०त्ति० for ०त्त्या०
36b)	G4.	०ई० for ०३० , D5 ०नन्ति० for ०नेन०
	D6;G1	०न for ०न्न०
36c)	G7	०म० for ०मि० , M1 Om नष्टमित्य
36)	D,T2	Om
37a)	G2 G5	०च ०चा० } for ०ह
37d)	D2,G. D1. D3,D4,D5,D6,G3,G4,M1	०णत ०णित } ०णता ०णता
37)	T2	Om
38a)	G1.	०र्थ for ०त , M1. Om. अत श्रुता
38b)	D	कर्मणैव न सिद्ध्यति ; for कर्मणा नैव सिध्यति,
	G4	Om णा नैव सिध्यति। , M. न हि for नैव
Before 38c)	D.	Adds केवल कारणापत्त्याभवे नैव विनष्टता।
38c)	M1	Om. वेदान्त , D ०जन्यवाक्येन for ०वाक्यजन्येन
38d)	M1.	Om नैव हि केवलम् ॥
38)	T2.	Om

वेदान्तवाक्यजा विद्या मुने! संसारबाधिका ।
प्रसादादेव रुद्रस्य जायते नापरस्य तु ॥ ३९ ॥
मुक्तिर्योगीन्द्र! विज्ञानात् कथिता वेदवर्त्मना ।
तां विद्ययैव सम्प्राप्य विमुक्तो भव बन्धनात् ॥ ४० ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां चतुर्दशोऽध्यायः ॥

39a) G6 — Om. जा ; M1 Om.

39b) M1. — Om. ससा ; T1. ०वर्धिता। for ०बाधिका।

39c) T1. — ०देनै० for ०दादे०

39d) M1. — न for ना०

39) T2 — Om

40a) D1. — ०गे० for ०गी०

D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. — ते याहि
D5,M,M1,M2,T1. — तेजोभिः
G4. — ते वेयम्
} for विज्ञानात्

40b) M. — कर्म० for वेद०

40c) G4. — विद्ययैव हि for ता विद्ययैव ; M1. Om. यैव सम्

G4. — ०प०
M1. — ०वे०
} for ०पा०

40) T2. — Om.

Colophon ·

M1,M2,T1. — इति
D3,D5,G3,. — इति स्कान्दे
D1 — इति श्रीस्कन्दे महापुराणे
D,G5. — इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
D2. — इति श्रीमत्स्कान्दे महापुराणे
D4,G. — इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे
D6,G1,G4,T — इत्यादि महापुराणे श्रीस्कान्दे
G2 — इति महापुराणे
G6 — इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे महापुराणे
G7 — इति महापुराणे स्कान्दे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

M1. — Om. सौरसंहितायाम्

D. — मुक्तिस्वरूपकथन नाम चतुर्दशोऽध्यायः
D4. — मुक्तिस्वरूपवर्णन नाम चतुर्दशोऽध्याय.
D5. — त्रयोदशोऽध्याय·
} for चतुर्दशोऽध्यायः ॥

T2. — Om.

॥ अथ पञ्चदशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथ योग्यं प्रवक्ष्यामि तथा योग्यं समासतः ।
ब्रह्मविद्योपदेशस्य मुने! योगीन्द्रवन्दित! ॥ १ ॥

श्रद्धाहीनालसाल्पज्ञा वर्तन्ते भुवि ये जनाः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ २ ॥

स्नानहीनाश्च निर्लज्जा ये च कुक्षिम्भरा जनाः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ३ ॥

नित्यनैमित्तिकाचारैर्विहीना ये द्विजातयः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ४ ॥

कृच्छ्रचान्द्रायणादीनि ये च कुर्वन्ति मोहिताः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ५ ॥

Before1a)	G7.	भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
	M.	श्रीभगवानुवाच -
	M2.	भगवान् -
	D.	भानुरुवाच -
	D5,T2.	Om. श्रीभगवानुवाच -
1a)	D1,D2.	०था० for ०थ० ; G4 ०थान॰ सम् for ०थ योग्यम्
	D4.	०गम् for ०ग्यम् ,
	G2,G5.	०योग्य ये for ०थ योग्यम्
1b)	D,D1,D3,D4,G3,G4.	य० for न० , M1. Om ग्य म
1ab)	D5.	Om.
1d)	D5.	योग्य वक्ष्यामि सुव्रत ! ॥ for मुने ! योगीन्द्रवन्दित ! ॥
1)	T2	Om.
2a)	G4,G6.	Om. ल्पज्ञा , G7. Om. ज्ञा
2b)	G6.	Om ते भुवि ये
2c)	G6.	Om मिमाम्
2)	T2.	Om.
3)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2	Om.
4)	D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T1,T2	Om.
5b)	D1,D2.	मानवा । for मोहिताः । , M1 ०हतः । for ०हिता ।

धनधान्यतिलान्नादिदानहीनाश्च ये द्विजाः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ६ ॥

ये न कुर्वन्ति यज्ञांश्च न्यायार्जितधनेन तु ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ७ ॥

रागद्वेषपरा लुब्धाः पिशुना येऽभिमानिनः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ८ ॥

परदारपरद्रोहपरहिंसापरायणाः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ९ ॥

दूषका वेदमार्गस्य ये चान्ये वेददूषकाः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १० ॥

वर्णाश्रमसमाचारनिष्ठानां ये च दूषकाः ।

6b)	D,D1,D4.	जना । } for द्विजा. । ; G4. Om. श्च ये द्वि
	D5,G7.	नरा । }
	G6	Om जा ।
6)	M,T2.	Om.
7a)	D6	Om. न , D4 ०ज्ञादि for ०ज्ञाश्च
7b)	D4.	कृच्छ्रा० for न्याया० ; G3,M,M2,T1 च। for तु।
7cd)	G7	Om.
7)	T2	Om
8a)	D2	Om. ष
8)	D,D5,T2	Om
9a)	M.	०दोष० for ०दार० , D6. Om. र, the third.
9b)	D3,D4,D6,G3,G4,G6,M1,M2,T1	०श्च ये। } for ०परायणाः।
	M.	०रताश्च ये। }
9cd)	G1,G5,T.	Om
9)	D,D5,T2	Om
10a)	G4	Om. दूषका
10b)	D6.	०मू० for ०दू०
10cd)	D5	Om.
10)	D,D1,T2	Om.
11a)	D5.	०मा० for ०म० and om. स ;
	G6.	०दा० for ०मा०

ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ ११ ॥
विद्याचोराश्च ये विद्वन्! गुरुद्रोहपराश्च ये ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १२ ॥
वेदादन्येषु मार्गेषु दीक्षिता ये भ्रमादपि ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १३ ॥
ब्रह्महत्यादिदोषेषु भयं येषां न विद्यते ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १४ ॥
दासभावे नियुक्ता ये दग्धाङ्गा देवतायुधैः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १५ ॥
नराणां नामरूपाभ्यां लिखिताङ्गाश्च ये द्विजाः ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १६ ॥
विधिवच्छ्रद्धया श्राद्धं न चीर्णं यैः शिरोव्रतम् ।
ब्रह्मविद्यामिमां तेषां न वदेत कदाचन ॥ १७ ॥

---

11) T2 Om.
12a) D5. क्रूर for विद्वन्!
12) T2. Om.
13a) G2,G5. ०दबाह्ये for ०दादन्ये०
G3. ०न्येषु च for ०दन्येषु , G5. Om वेदादन्येषु
13b) G7. वि० for ये
13) T2. Om.
14a) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. ०षेऽपि for ०षेषु
14b) D1 ते० for ये०
14) T1,T2 Om.
15a) G6,G7. ०व० for ०वे : D3,D4. ०न for ०नि०
15) T1,T2. Om.
16a) G,G1,G6,G7,T. नाग० for नर० , G4. Om नराणां नाम०
16b) D. ०ङ्गि० for ०खि० , D6,G4 ०ज। for ०जा ।
16) T1,T2. Om.
17a) D,D1,D2,D3,D4,D5, D6,G3,G4,M,M1,M2. } सार्धम् for श्राद्धम् , G. ०द्धे for ०द्धम्
17b) D6. ०वृ० for ०व्र० , M1 Om. व्रतम् ।
17) T,T1. Om.

इदं शिरोव्रतं चीर्णं विधिवद्यैर्द्विजातिभिः ।
तेषामेव परां विद्यां वेददज्ञानवाधिकाम् ॥ १८ ॥

विधिवच्छ्रद्धया सार्धं न चीर्णं यैः शिरोव्रतम् ।
श्रौतस्मार्तसमाचारस्तेषामनुपकारकः ॥ १९ ॥

शिरोव्रतसमाचारादेव ब्रह्मादिदेवताः ।
देवता अभवन् विद्वन्! खलु नान्येन हेतुना ॥ २० ॥

शिरोव्रतस्य माहात्म्यं पुरोवाचाङ्गिरा मुनिः ।
ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च वेदान्ताः सकला अपि ॥ २१ ॥

18a)	D6.	०वृ० for ०व्र०
18b)	D.	०जोत्तमैः । for ०जातिभि ।
18d)	D,D6,M,M2,T1.	०ना० for ०द० ; M1. Om. दज्ञानबा
18)	G7,T2.	Om.
19a)	G4.	Om सार्धम्
19b)	M1	मु० for न ; G4. Om. न चीर्णं यै
	D1.	नृणा यैव for न चीर्णं यै
19ab)	G7.	Om
19c)	M1	Om. स्मार्त , D1,D2. ०दा० for ०मा०
	D1,D2,G,G1,G2,T	०रा० for ०र०
19d)	D	०षा नैवो० for ०षामनु०
	D1,D2. G,G1,T	०कम् ॥ ०का ॥ } for ०क ॥ ; M1 Om रक ॥
19)	D4,T2.	Om.
20a)	G7.	Om. शिरोव्रत ; G2,G5. ०रम् for ०रा० ; M1 Om
20b)	G2,G5	०वा for ०व
20ab)	D4.	Om.
20c)	G2,G5.	सुप्रीता for देवता , G4. ०यनम् for ०भवन्
20d)	D6.	Om. न
20)	T2.	Om.
21b)	M1	Om. चाङ्गिरा ; G4. Om. गिरा मु
	D6.	०रो० for ०रा
21d)	D.	देवताः for वेदान्ताः ;
	G6.	Om. ता. and कला
	D5.	देवा ऋषिगणा जगुः ॥ for वेदान्ताः सकला अपि ॥
21)	T2.	Om.

सर्वपातकयुक्तोऽपि मुच्यते सर्वपातकैः ।
शिरोव्रतमिदं येन चरितं विधिवद्बुध! ॥ २२ ॥

शिरोव्रतमिदं नाम श्रुतमाथर्वणश्रुतौ ।
यदुक्तं तद्धि नैवान्यत् तत् पाशुपतसंज्ञितम् ॥ २३ ॥

शाखाभेदेषु नामानि व्रतस्यास्य विभेदतः ।
पठ्यन्ते मुनिशार्दूल! शाखास्वेकं व्रतं हि तत् ॥ २४ ॥

22ab) D5 — Om.

22c) D6. — ०वृ for ०व्र० , M1 Om मिदं ये

22d) D5. — विधिवच्चरितम् for चरितं विधिवद्

D1,G,T. — ०ध ।। for ०ध! ।। , T1. द्विज । for बुध! ।

22cd) D6. — नाम श्रुतस्याथर्वणश्रुतेः ।। for येन चरितं विधिवद्बुध! ।।

22) T2. — Om.

Between 22d. and 23a D5. — Adds. सर्वपापविनिर्मुक्तः शिवलोके महीयते ।

23b) D3,D4,G3 — तस्या आ० } for श्रुतमा०
G4. — श्रुत त्वा० } for श्रुतमा०
M. — श्रुत्यस्या० } for श्रुतमा०

D5,M1,M2. — ०म्या० for ०मा० , G4 ०णे for ०ण०

D1,D2 — ०ते । } for ०तौ ।
D3,D4,D5,G,G1,G2,G5,G6,G7,M,M1,T — ०तेः । } for ०तौ ।
M2 — ०तैः । } for ०तौ ।

23ab) D6. — Om

23c) G4. — Om. क्त तद्धि नैवान्यत् ; G6. Om. तद्धि नैवा

23) T2. — Om.

24a) T1. — तु for ०षु

D5. — माना०

T — कामा० } for नामा०
D1,D2,D6,G1,G2,G5,G6,G7,T — ०दि for ०नि } for नामा०

24b) D1,D2,D6,G1,G3,G5,G6,G7,T — निवृत्त० for व्रतस्या०

D5. — ०थ for ०स्य ;

M. — ०शेष० for ०भेद०

24c) D4. — उच्य० for पठ्य०

D,D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T,T1. — ०ते for ०न्ते

24d) T1. — ०तद् for ०कम् , D6 वृ० for व्र०

24) T2. — Om.

सर्वशाखासु वस्त्वेकं शिवाख्यं सत्यचिद्घनम् ।
तथा तद्विषयं ज्ञानं तथैव च शिरोव्रतम् ॥ २५ ॥

सर्वशाखाश्रुतं तत्त्वं विज्ञातुं यतते तु यः ।
आचरेत् स विशेषेण नित्यं प्रीत्या शिरोव्रतम् ॥ २६ ॥

शिरोव्रतविहीनस्तु सर्वधर्मसमन्वितः ।
अपि ब्रह्मात्मविद्यायां नाधिकारी न संशयः ॥ २७ ॥

शिरोव्रतमिदं सर्वपापकान्तारदाहकम् ।
साधनं शुद्धविद्यायास्ततस्तत् सम्यगाचरेत् ॥ २८ ॥

25b)	G6.	म्वयम् । for ०धनम् ।
25c)	D6,G,G1,G2,G4,G6,G7,T,T1.	०य० for ०यम्
25d)	D5.	श्रुत्वा भक्त्या for तथैव च , G4. Om. तथैव च शि
	D6.	०वृ० for ०व्र०
25)	T2.	Om.
26a)	D5,M,M1,T1.	०व्र०
	G3,G4.	०वृ० } for ०श्रु०
	G7.	०भ्रि०
26b)	D5,G4.	०नम्
	G2	०तम् } for ०तुम् , D नर । for तु य ।
26c)	G6	Om म
26d)	G3.	Om प्रीत्या ; D6. ०वृ० for ०व्र०
26)	T2	Om.
27a)	D6.	०वृ० for ०व्र०
27c)	D6	०भूता० for ०विद्या०
27d)	M1.	Om. नाधिकारी न
27)	T2.	Om.
28a)	D6	०वृ० for ०व्र० ; G4. Om. व्रतमिदम्
28b)	D,D4,G6.	०र्वम्
	M	०र्ह } for ०र्व० ; D6. कर्ता० for कान्ता०
28c)	G7	शास० for साध० ; D,D1,D4,M ०कम् for ०नम्
	D1,D2.	बह्म० for शुद्ध० ;
	D1,D2,G,G1.	०याम् for ०या·
28d)	G7.	०स्सम्यक् समा० for ०स्तत् सम्यगा०
28)	T2.	Om.

श्रुतिराथर्वणी सूक्ष्मा मुमूक्ष्मार्थप्रकाशिका ।
यदुवाच व्रतं प्रीत्या तन्नित्यं सम्यगाचरेत् ॥ २९ ॥

अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैः षड्भिः शुद्धेन भस्मना ।
सर्वाङ्गोद्धूलनं कुर्याच्छिरोव्रतसमाह्वयम् ॥ ३० ॥

एतच्छिरोव्रतं कुर्यात् सन्ध्याकालेषु सादरम् ।
यावद्विद्योदयस्तावत् तस्य विद्या खलूत्तमा ॥ ३१ ॥

द्वादशाब्दमथाब्दं वा तदर्धं वा तदर्धकम् ।
प्रकुर्याद् द्वादशाहं वा सङ्कल्पेन शिरोव्रतम् ॥ ३२ ॥

शिरोव्रतेन यः स्नातस्तस्य नोपदिशेद्यदि ।
तस्य विद्या विनष्टा स्यान्निर्घृणः स गुरुः खलु ॥ ३३ ॥

ब्रह्मविद्यागुरुः साक्षान्मुने! कारुणिकः खलु ।

29a)	D.	०र्ना for ०रा : G. ०क्ष्म० for ०क्ष्मा
29b)	D6.	Om. मु and क्ष्मा
29c)	D.	Om व्रतम्
29d)	M.	०तस्तत् for ०त्रित्यम्
29)	T2	Om.
30a)	D,D1	०द्भि० for ०ग्नि० ; G4 Om. त्रैः
30b)	G4.	Om. षड्भि , G,G1. ०नाम्। for ०न।
30)	T2	Om.
31c)	D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,T,T1.	०यम् for ०य
31d)	G,G1,G2,G3,G4,G7.	०म॥ for ०मा॥
31)	T2.	Om
32a)	D,D1.	०र्धम् for ०ब्दम्
32c)	G2,G5,G7,T,T1	०ब्दम् for ०हम्
	M2.	व्रत कुर्याद् द्वादशाहम् for प्रकुर्याद् द्वादशाह वा
32d)	T1.	०ल्पेनच्छि० for ०ल्पेन शि०
	D6.	०वृ० for ०व्र० , M2 Om. शिरोव्रतम्॥
32)	T2.	Om.
33b)	D3,D4,G3.	०नु य०। for ०द्यदि।
33d)	D1,D2,G2,G5.	०र्गु० for ०र्घृ० , G6 Om र्घृण०
33)	T2.	Om.
34a)	D,D5,T1.	०ह्मा for ०ह्म० ; G4. Om. द्यागुरु०
34ab)	G2,G5.	Om.

यथा सर्वेश्वरः श्रीमान् मृदुः कारुणिकः सदा ॥ ३४ ॥
जन्मान्तरसहस्रेषु नरा ये धर्मचारिणः ।
तेषामेव खलु श्रद्धा जायते तु शिरोव्रते ॥ ३५ ॥
महापापवतां नृणां पूर्वजन्मसु सत्तम! ।
एषा शिरोव्रतश्रद्धा जायते न कदाचन ॥ ३६ ॥
प्रत्युताज्ञानबाहुल्याद्द्वेष एव विजायते ।
अतः प्रद्वेषयुक्तस्य न वदेदात्मवेदनम् ॥ ३७ ॥
ब्रह्मविद्योपदेशस्य साक्षादेवाधिकारिणः ।

34d) G,G1,G2. रुद्रः
M,M2. स्मृत· } for मृदुः ; D1. ०रण० for ०रुणि०
T1. मुनं
M. ०कोत्तमः। for ०कः सदा।
34) T2. Om.
35b) G6. Om. नरा ये धर्म ; T1 ०का० for ०चा०
35d) M च for तु ; D6. ०वृ० for ०व्र०
35) T2. Om.
36b) G4. Om. पूर्वजन्मसु
36c) D1,D2,D5,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T. ते०
D4,D6. ये० } for ए ;
D6. ०वृ० for ०व्र०
D,D3,D4,D5,G7. ०ते for ०त० ; M1 Om. व्रतश्रद्धा
36d) G6. Om जाय ; M. च for न
M1. Om. ते न कदाचन॥
36) T2. Om.
37a) M1. Om. नवा ; G6. Om. ल्याद्
37b) G6. Om. द्वे , M1. Om. विजा
D3,D5,D6. हि for वि०
37c) M. प्रद्वेषो यस्य तत्त० for अतः प्रद्वेषयुक्त०
37d) M,M1,M2,T,T1. ०ता० for ०दा०
37) T2. Om.
38b) G4. Om. साक्षादे ;
D5,G3,G4. ०वोप० for ०वाधि०

त एव नेतरे विद्वन्! ये तु स्नाताः शिरोव्रतैः ॥ ३८ ॥
कदाचिदपि मोहाद्वा प्रतिषिद्धक्रियापराः ।
ये च तेषां परां विद्यां न वदेत कदाचन ॥ ३९ ॥
ब्रह्मविद्योपदेशस्य योग्यः प्रोक्तो मया तव ।
अयोग्योऽपि तथा प्रोक्तः सङ्ग्रहेणादरेण तु ॥ ४० ॥

॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां पञ्चदशोऽध्यायः ॥

38d) M1. Om. ये तु स्ना ; D5. ०शनो० for शिरो०
D6. ०वृ० for ०व्र०
38) T2. Om.
39a) G6. Om. कदाचिदपि ; D1. ०कोमोहा० for मोहाद्वा
G7. Om. हाद्वा
39b) G7. Om. प्रतिषि
D4. ०ध्यन्ति पामरा। for ०षिद्धक्रियापराः।
39c) D1. ते for ये
D3,D4,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1 तु for च
D,D2,D6,G,G1,G6,G7,T येषाम् for ये च
39) T2. Om.
40a) G4. Om. देशस्य
40b) D4. ०गः for ०ग्य०
40c) G3. ०त० for ०था ; M1. मया for तथा
40) T2. Om.

Colophon :

M1,M2 इति
T1. इति स्कन्दपुराणे
D3,D5,G2,G3G5. इति स्कान्दे
D1. इति श्रीस्कन्दे महापुराणे
D2,G. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
D,D4,G7 इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे
D6,G1,G4,G6,T. इत्यादि पुराणे श्रीस्कान्दे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे

M Om सौरसंहितायाम्
D. शिरोव्रतनकथन नाम पञ्चदशो०
D4. पाशुपतव्रताख्ययोगवर्णन नाम पञ्चदशो०
} for पञ्चदशो०
D5. चतुर्द० for पञ्चद० , T2. Om.

॥ अथ षोडशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच

अथ सर्वार्थसंक्षेपं प्रवक्ष्यामि समानतः ।
याज्ञवल्क्य! तवात्यन्तश्रद्धया सहितः शृणु ॥ १ ॥
अस्त्येव परमं तत्त्वं प्रथमं सकलस्य तु ।
स्वयम्भातं निराधारं नितरामेव निर्मलम् ॥ २ ॥

Before 1a) M2. भगवान् - } for श्रीभगवानुवाच-
D5. गवि - } for श्रीभगवानुवाच-
D. भानुरुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
M. सूर उवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
D4,D6 भगवानुवाच - } for श्रीभगवानुवाच-
M1. Om वा, the first
T2. Om. श्रीभगवानुवाच -

1a) G1,G2 ०त for ०थ , D1 उदयम् for सक्षेपम्
1b) D,D1,D5,D6,G4,G6, G7,M,M1,M2,T1. } ०द्या० for ०क्ष्या०
1c) D3,D4 त्वम० } for तवा० ;
T1 मुने } for तवा० ;
D,G,G4. ०न्तम् for ०न्त०
1d) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T. } ०ह० for ०हि० and तच्छृ० for ०तः शृ०
1) T2. Om.
2a) D5,D6 ०स्ये० } for ०स्त्ये
G4. ०स्यै० } for ०स्त्ये
T1. हि for प० and परम् for ०रमम्
D. सकलम् for परमम्
2b) G4. Om. कलस्य
2c) G3. ०भू० } for ०भा० ;
M1. ०हा० } for ०भा० ;
D3. ०न्तम् for ०तम्
T1. चात्म० for ०भातम्
2d) G6. ०रता० for ०तरा०
D1,D2,G,G1,G2,T. केव० for निर्म०
2) T2. Om.

तत्स्वरूपातिरेकेण न किञ्चिदपि विद्यते ।
अस्ति नास्तीति यद्भाति तत् तदेव न चापरम् ॥ ३ ॥
विभाति न विभातीति यद्यद्विद्धन्! विभासते ।
तत्तत् सर्वं तदेवोक्तं हा! मुने! तस्य वैभवम् ॥ ४ ॥
अहंतेदंतया भेदो नैव भेदात्मनापि तत् ।
विभाति केवलं तत्र किं जाने? किं वदाम्यहम् ॥ ५ ॥

3a)	D6.	Om. न
3b)	D1	तद् for न . D2 Om चि
3d)	M.	०रू ॥ for ०रम् ॥
3)	T2.	Om.
4a)	D1.	च न for न वि
4b)	D,M,M2.	यद्दि
	M1.	य-
	D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	यत्तु } for यद्यद् ; D3 प्रवि० for वि०
	D3.	यद्
	D5.	विदियति०
	G4.	Om यद्यद्विद्धन्! वि ; M1 Om. द्धि
	T1	न for वि०
4c)	D1,D2.	०वैं० for ०दें०
4d)	D1.	हे for हा !
4)	T2.	Om
5a)	G3.	नेदनयत् } for ०नेदतया . D5 ०हतदा for ०दत्या
	T1.	तत्तदहम् }
	M1	०दा for ०य ;
	G,G1,G2,G5,M,M2.	०योर्भे for या भे०
5b)	G4	यत्। } for तत्।
	M	तु। }
5d)	D1,D2,G,G1,G2,G5,T.	न for किम्
	M	जिज्ञाने } for किं जाने
	G7.	जानेति }
	D4.	ज्ञातम् } for जाने ; D1,D2,G,G7 कम् for किम्
	D5.	जने }
	D6,M.	ज्ञाने }
5)	T2.	Om

तस्यार्थस्य तु को वक्ता? कः श्रोता? वचनं च किम्?
केच्छा तच्छ्रवणस्यैव? फलं तच्छ्रवणस्य किम्? ॥ ६ ॥
कः प्रमाता? प्रमाणं किम्? किं प्रमेयं च? का मितिः? ।
कः कर्ता? का क्रिया? कानि कारणानि? मुनीश्वर! ॥ ७ ॥
तत्र मे केवलं साक्षान्मौनमेव हि युज्यते ।
तत् तावत् तिष्ठतु ब्रह्मन्! सुदूरं हि शरीरिणाम् ॥ ८ ॥

6a)	D1,D2.	कः प्रमातास्य for तस्यार्थस्य तु
	T1.	यो for को ; G3. वेत्ता for वक्ता ?
	G4.	Om. को वक्ता ?
6b)	D1.	श्रोता च for कः श्रोता ? ; G4. Om. क. श्रोता ?
	D5.	वश्च - कम् ? for चन च किम् ? ।
6c)	D.	के श्रोत्रे श्र० for केच्छा तच्छ्रु०
	D3,D4,D6,G3,G4,M,M1,M2.	कश्छेदो } for केच्छा त०
	D5.	क श्रेयो }
	T1.	कदा श्रवणम० for केच्छा तच्छ्रवण०
6d)	D4.	च श्र० for तच्छ्रु० , D. च ? ॥ for किम् ? ॥
6)	T2.	Om.
7a)	T1.	च for किम्
7b)	D5,G,G2,G3,G4,M,T1.	म० for मि० ; M2. मिकः ? । for मितिः ? ।
7c)	D6.	किम् for कः ; G4. कर्म कर्ता for कः कर्ता? का
	D5.	०याः for या ?
	T1.	का क्रिया ? कानि कार्याणि ? for कः कर्ता? का क्रिया ?
7d)	D4,G6,T1.	क० for का०, the second.
	D1,M1,T.	०र ॥ for ०र ! ॥ ; G6. Om. श्वर ! ॥
7)	D,T2.	Om.
8a)	D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T.	०त्रैव } for ०त्र मे
	D3,D4,D5,G3,G4.	०त्तत्र }
8b)	G7.	Om. हि , G4. Om. युज्यते।
8ab)	D.	Om
8c)	D1.	०त्रा० for ०त् ता , G4 Om. तत् तावत् तिष्ठतु
8d)	D6.	०पू० for ०दू० ;
	M2.	०णः ॥ for ०णाम् ॥
8)	T2.	Om.

अनिरूपितवेलायामनिरूपितरूपिणी ।
अविद्या भासते साक्षादनन्तस्फुरणात्मनि ॥ ९ ॥
अज्ञोऽस्मीत्यवभासेन साऽऽविद्याभ्युपगम्यते ।
वस्तुगत्या न साऽऽविद्या तया सर्वार्थकल्पना ॥ १० ॥
अविद्याज्ञानमायाख्यो मलः संसारकारणम् ।
नेतरत् सत्यमेवोक्तं तद्धि वेदान्तदर्शनम् ॥ ११ ॥
मलः कामोऽपि संसारकारणं न हि संशयः ।

9a)	D3,G3,G4.	०रूपा० for ०वेला० ;
	D4	०रूपार्थ. for ०वेलायाम्
9b)	D4.	०णः। for ०र्णी।
9c)	G6.	Om. साक्षा
9)	T2.	Om.
10a)	G3,M1.	०र्स्ती० for ०र्म्मी०
10b)	D2,G,G1,G2,G5,T.	०द्या भू० } for ०द्याभ्यु०
	T1.	०द्या ह्यु० }
10d)	D4.	Om. वार्थकल्पना ॥
10)	T2.	Om.
11a)	G4.	Om. ज्ञानमाया , M. ०ना० for ०या०
	M1.	०योऽन्यो for ०याख्यो
	D5.	०ख्य० } for ०ख्यो
	T,T1.	०ख्या० }
	D,D1,D4.	०ख्ये० }
11b)	D1.	०नः for ०लः
11c)	D2.	नैव न० for नेतर०
11d)	D.	०वेदनम्॥ } for ०दर्शनम्॥
	D5.	०दर्शितम्॥ }
11cd)	M2	Om.
11)	D4,T2.	Om.
12a)	D,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7.	०ल्म् } for ०ल
	D5.	०ग्र० }
	M,M1,T1.	कर्मा० } for कामो , M1. Om. समप
	T.	कार्मो० }
12b)	M1	Om. का
	D.	तत्र } for न हि ; M1. Om शयः।
	G3.	हिन }

रागद्वेषादयो दोषा अपि संसारकारणम् ॥ १२ ॥
आणवाख्यं मलं साक्षात् संसारस्यैव कारणम् ।
आत्मनः कल्पयन्त्यन्ये तत् तावन्नैव सङ्गतम् ॥ १३ ॥
कल्पितो वा यथार्थो वा स मलश्चाणवाह्वयः ।
कल्पितत्वे ह्यविद्यैव प्रोक्ता नामान्तरेण वै ॥ १४ ॥

12cd) T1. Om.
12) D4,M2,T2. Om.
13a) G3. ०ख्यमलः for ०ख्य मलम् ;
G4,M1. Om. मल साक्षात्
13b) D. ०क० for ०व०
13c) D3,G3 ०त्मानम् for ०त्मन
D1. ०थ० for ०ल्प०
T1. ०यित्वा for ०यन्त्य०
13d) G7. कर्ता० for तत् ता०
D1. ०सगत मलः ॥ for ०न्नैव सगतम् ॥
13) D4,T2. Om.
14a) M. Om वा
14b) T1. अम० for स म ,
D5. ०न्म० for म०
G6. Om. ल , M1. Om. स मल
G4 लो ना० for ०लश्चा०
D3. ०स्त्वा० } for ०श्चा०
G7. ०स्या० }
14c) M2,T1. श्चेद० for ०त्वे ह्य०
D6. ०भ्य० for ०ह्य०
G6 ०व० for ०वि०
14d) D6 प्राद्या for प्रोक्ता
G1 Om मा
D. तु ॥ }
D3. तै ॥ } for वै ॥
D5. ते ॥ }
G3,G4,M,M1,M2,T1. तैः ॥ }
14) D4,T2. Om.

यथार्थश्चेत् स्वरूपं वा धर्मो वाथात्मवस्तुनः ।
स्वरूपं चेन्मलः सोऽणुः कदाचिच्च न नश्यति ॥ १५ ॥
स्वरूपस्य विनाशे तु सुसूक्ष्मं परिपश्यताम् ।
नैरात्म्यवादः सम्प्राप्तः को वा तस्य निवारकः? ॥ १६ ॥
धर्मश्चेत् स गुणत्वेन नैव तिष्ठति चात्मनि ।

15a) D,T1. ०र्थं चे० for ०र्थश्चे०
T1. ०त्य० for तु स्व० and ०पे for ०यम्
G4. Om स्वरूप वा
15b) D3. बाह्यात्म० } for बाधात्म०
M,M1,M2. बाह्यार्थ० }
D1,D2,D6,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. चा०
G3,G4,T1. ह्या० } for ०धा०
D5. ०म्या० }
15c) D1,D2,G,G1,G2,G5. ०पत्वे म० }
G3,M,M1,M2. ०पश्चेन्म० } for ०प चेन्म०
T. ०पत्वान्म० }
G2,G5 ०स्या० for मो०
D,D3,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1. ०यम् for ०णु
15d) G6. Om न. the first
M,M2. ०न्न वि० for ०च न
T1 प० for न. the second.
15) D4,T2. Om.
16a) T1. ०हीने for ०नाशे , G5. ०न for तु
16b) D1. ०क्तम् for ०क्ष्मम्
D,D3,G3. ०द्द० for ०प०
16c) D,D3,D5,D6,G5. ०त्म० } for ०त्म्य०
G1,M,T. ०श्य० }
16) D4,T2. Om
17a) M. Om. स ;
D6 ०द्गु० for गु०
G4. Om. त्वेन
17b) G4. Om. नैव
D3,G3. ०नः। for ०नि।

निर्गुणः खलु चिद्रूपः साक्षादाहुर्मुनीश्वराः ॥ १७ ॥
अपि चात्मगतः सोऽयमचिद्वापि चिदेव वा ।
यदि चित् स मलः साक्षाद्विभुरात्मैव केवलम् ॥ १८ ॥
यद्यचित् तर्हि चिद्रूपे विरोधान्नैव तिष्ठति ।
चैतन्याश्रय एवात्मा न चिदित्यब्रवीद्यदि ॥ १९ ॥

17c) G. द्वि० for नि ; D1,D2,G1. ०णम् for ०णः
D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. स० } for चि० ; D1,D2. ०पम् for ०पः
D6. त० }

17d) D5,M,M1,M2,T1 ०त्मा मु० for ०हुर्मु०
D,D3,D5,G3,M,M1,M2,T1. ०र ॥ } for ०राः ॥
D6. ०रः ॥ }

17) D4,T2. Om.

18a) G4. ०त्मा० for ०त्म० ,
G,G2,G4,G5,T ०तिः for ०तः
T1. ०यम् for ०य०

18b) D5. Om. म ; T1. यश्चि० for ०मचि० and om. पि
D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1, G2,G4,G5,G6,G7,M,M2,T. } ०विद्या for ०चिद्वा०
D,D1,D2,D5,D6,G,G1,G2,G4,G5,G7,T चिचि०
D3. थ चि०
G3. सचि०
G6. कचि० } for ०पि च०
D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1, G2,G3,G4,G5,G6,G7,T. } सा। for वा।

18c) G6,T1. ०क० for म०

18d) G4 ०द्रिपु० for ०द्विभु०
M,M1,M2,T1. ०चिद्रूपा० for ०द्विभुरा०

18) D4,T2. Om.

19a) D6 ०दि for ०द्य० ; M. ०त्र for ०र्हि
D5,M2 ०प० for ०पे

19b) D5,T1. ०धो नै० for ०धान्नै० ; G4. Om. नैव तिष्ठति।

19c) T1. चात्मा न for एवात्मा

19d) T1. Om. न ; G6. Om. दि, the first. ;
M1. Om. ब्रवी

19) D4,T2. Om.

तदाप्यात्मन्यचिच्चित्त्व न तिष्ठति सह द्वयम् ।
शीतोष्णसुखदुःखादिधर्मो यद्वत् तथैव तु ॥ २० ॥
चैतन्याश्रय आत्मायं चिदन्योऽचित् खलु स्वतः ।
तथा सत्यचिदात्मा नः कथं चैतन्यधर्मवान्? ॥ २१ ॥
अचिद्रूपो घटाद्यर्थश्चैतन्यस्य ह्यनाश्रयः ।
घटादीनामनात्मत्वाच्चैतन्याश्रयता न हि ॥ २२ ॥
आत्मत्वादेव चात्मायं चैतन्यस्याश्रयो भवेत् ।
इति चेदात्मता न स्यादचित्त्वादेव कुड्यवत् ॥ २३ ॥

20a) D1,D2. ०था० } for ०दा
G3. ०द० }
D5. ०त्मा नचिच्च- for ०न्यचिच्चित्व
D. ०त्र०- for ०न्य०
T1. आत्मन्यपि तु चित्नाच्च- for तदाप्यात्मन्यचिच्चित्व
20c) G5. ०प्म० for ०प्ण० ; G6. Om. सुखदुःखादि
G7 Om. दि
20d) D1,D2,D5. ०र्मा for ०र्मो ; D5,G2,G5. ०त्त० for ०द्व०
D3,G3,T1. च ॥ for तु ॥
20) D4,T2 Om.
Before 21a) D5. Adds. चैतन्याश्रयतातत्वाधर्मो यद्वत् तथैव तु।
21d) T1. ०रम् for ०थम्
21) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2. Om.
Before 22a) T1. Adds. अचिद्रूपो घटाद्यर्थो न हि चैतन्यधर्मवान्।
22b) M2. ०स्याप्य० for ०स्य ह्य०
22c) T1. ०चैतन्या० for ०नात्मत्व०
22d) T1 Adds. तत्त्वत ' afterr हि ॥
22) D,D1,D2,D3,D4,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T,T2 Om.
23a) D. ०नम् for ०यम्
23b) D5. ०न्याश्रयतो for ०न्यस्याश्रयो ;
M2. ०वत्। for ०वेत्।
23c) G4. Om. दात्मता , G. Om. न
D5. ०ना तस्य for ०ता न स्या०
23d) D5. ०विद्या० for ०चित्त्वा०
23) D4,T2. Om.

चैतन्याश्रयताभावाद्घटो नात्मा न चान्यथा ।
अयं चैतन्यधर्मत्वादात्मा स्यादिति चेन्न तत् ॥ २४ ॥
आत्मा चेत् स तु चैतन्यधर्मत्वं तस्य सिद्ध्यति ।
सिद्धे चैतन्यधर्मत्वे ह्यात्मता तस्य सिद्ध्यति ॥ २५ ॥
अत एव मलः सोऽयं मुने! ह्याणवसंज्ञितः ।
न तिष्ठति गुणत्वेन सर्वथा ह्यात्मवस्तुनि ॥ २६ ॥
कार्यद्रव्यतया चापि मलो नात्मनि तिष्ठति ।

24a) D1,D2. ०दात्म्या० for ०भावा०
24b) G6. Om. घटो ; G2,G5. ०टे चा० for ०टो ना०
24c) D3., T1. ०थ / ०न्य० } for ०यम्
D1,D2,G,G1,G2,G3,G4,G5,M,M1,M2,T,T1. ०र्मि० for ०र्म०
24d) M2. ०न्या इ० for स्यादि०
24) D4,T2. Om.
25a) M,M1,M2,T1. ०त्मत्वे सति for मा चेत् स तु
D5,G4. वस्तु० for स तु , D6. Om. त
25b) D,D1,D2,D6,G,G1, G2,G5,G6,G7,T,T1 } ०र्मि० for ०र्म०
G4. विद्यते। for सिध्यति।
25c) G3., G4. ०द्ध० / ०द्धि० } for ०द्धे
D,D1,D2,G,G1, G2,G5,G6,T,T1. } ०र्मि० for ०र्म० ; G4. Om. र्मत्वे
25d) G4 Om. ह्या , G4. Om. ता तस्य सिध्यति।
25cd) M Om.
25) D4,T2 Om.
26b) M,M2. ०प्या० for ०ह्या० ; G3 ०वर्ण० for ०णव०
26c) M1. Om. णत्वे
26d) G4,T1 ०दा० for ०था ;
D1. ०द्या० for ०ह्या०
26cd) D. Om.
26) D4,T2 Om.
27a) D1., M ०दिव्य०, ०ब्रह्म० } for ०द्रव्य० ;
M. वा० for चा०

संसारकारणत्वेन मलोऽनादितया तथा ॥ २७ ॥
तैरभ्युपगतः सोऽयं न क्रियात्वेन तिष्ठति ।
नापि जात्यात्मना तेषां न तथा दर्शनं मुने! ॥ २८ ॥
अत एवाणवाख्योऽयं मल आत्मनि कल्पितः ।
अविभागेन चाध्यस्तो मल आणवसंज्ञितः ॥ २९ ॥
ईषन्मात्राविभागेन कल्पितो मल आत्मनि ।

27c) G6. Om. णत्वेन
27d) G4. Om नादितया , G6. Om. या
G7,M1. Om. तथा
G3,M,M2. मुने ॥
G4. - ने ॥ } for तथा ॥
G6. त्वया ॥
27) D,D4,T2. Om.
28a) M1. Om. तैर् and त. सोऽयम्
28b) M1. Om. न the first and तिष्ठति ।
M. ०र्थे० for ०त्वे०
28c) M. ०नि० for ०पि ; G4. हि० for जा०
G2,G5. ०ता० for ०त्या० , M1. त्वे० for त०
M1. Om. तेषाम्
28d) G4 तत्त० for न त०
28) D,D4,T2. Om.
29a) M1. Om. अत. and वाणवाख्योऽयम्
M2. ०श्चिदा० for एवा०
29b) M1. Om. मल
29c) G4. आदि० for अवि० ; T. वा० for चा०
29d) G4. Om. आणवम
29) D,D4,T2. Om.
30a) D1,D2. ०ब्रा० for ०न्मा०
D5. ०त्मा०
G7,M,M1,M2,T1. ०त्र } for ०त्रा०
D1,D2,G,G1,T. ०भेदे० for ०भागे०
30b) G6. ०लि० for ०ल्पि० ,
G7. ०ते० for ०तो
D6. Om. ल ; M1. Om आत्म

मायात्वेनैव शास्त्रेषु पठ्यतेऽसौ परात्मनः ॥ ३० ॥
वैपरीत्यस्य हेतुत्वादपि माया परात्मनः ।
तथा दुर्घटकारित्वादपि माया प्रकीर्तिता ॥ ३१ ॥
अतो मायातिरेकेण वास्तवो नाणवो मलः ।
लौकिका वैदिकाश्चान्ये मायया परिकल्पिताः ॥ ३२ ॥
कल्पितेषु समस्तेषु वैदिको मोक्षसाधनम् ।

30c)	G6.	Om. स्त्रेषु
30d)	G6.	Om. प
	D,D6.	पात्य० } for पठ्य०
	D3,G3.	कीर्त्य }
	D,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1 }	सा for ०सौं
	D,T1.	०नि ॥ } for ०न ॥
	D6.	०ना ॥ }
30)	D4,T2.	Om.
31a)	D1,G.	०त० for ०त्य०
31b)	G2,G5.	०यें for ०पि ;
	G6.	त्वा० for मा०
	D6.	म० for प०
31c)	T1.	परा for तथा
	G2,G5,M,M2.	०दा } for ०था ; G4. Om तथा दुर्घट
	G.	०या }
	T1.	०हेतु० for ०कारि०
31)	D4,T2.	Om.
32a)	G6.	Om. तिरे , G4 Om. रेकेण
32b)	G4.	Om. वास्त ; G2,G5. Om णाणवो
32c)	D,D3,G3,G4,M,M1,M2	०कों for ०का, the first.
	D,D1,D3,G3,G4,M,M1,M2.	०क० for ०का, the second.
	D,D3,D6,G3,G4,M,M1,M2	०न्यो } for ०न्ये
	G6,G7.	०न्या }
32d)	D5.	०कीर्ति० for ०कल्पि०
	D,D3,D6,G,G3,G4,M,M1,M2.	०तः ॥ for ०ताः ॥
32)	D4,T2.	Om.
33b)	D,D5,G3,G4,M2.	०न. । for ०नम् ।

पारम्पर्येण चान्योऽपि श्रुत्यर्थे पर्यवस्यति ॥ ३३ ॥
अयं साधारणः प्रोक्तो लौकिकस्तन्त्रवेद्योः ।
आणवादिमलोच्छेदः साक्षान्मोक्षः प्रकीर्तितः ॥ ३४ ॥
कल्पितस्य मलस्यापि निवृत्तिर्विद्ययैव हि ।
विद्या वेदान्तवाक्योत्था ह्यविद्या कर्मसाधनम् ॥ ३५ ॥
संसारार्णवमग्नानां साक्षात् संसारमोचकः ।
महाकारुणिको रुद्रः सोमः सोमार्धशेखरः ॥ ३६ ॥
प्रत्यक्षादिप्रमाणेषु श्रुतिरेव बलीयसी ।
स्मृतयः श्रुतिमूलाश्च पुराणानि च भारतम् ॥ ३७ ॥

33c)	G6.	Om. पारप . G5 वा for चा॰
	D,D5,D6.	॰न्ये॰ for ॰न्यो॰ ; G3. Om. न्योऽपि
33d)	D6.	शुद्धय॰ for श्रुत्य॰
33)	D4,T2.	Om.
34a)	M1	एवम् for अयम् ; T1. पक्षो for प्रोक्तो
	G4.	Om. प्रोक्तो
34b)	D1.	Om. क
34c)	D.	॰लश्छन्द॰ for ॰लोच्छेद॰
34d)	G6.	Om. क्ष प्रकी
34)	D4,T2.	Om
35a)	M2.	॰स्यापि निवृत्ति॰ for ॰स्य मलस्यापि ;
	M.	॰स्य for ॰पि
35b)	D1.	॰वृं॰ for ॰वृ॰
	M2	विद्ययैव हि विद्यते। for निर्वृत्तिर्विद्ययैव हि।
35c)	G3.	॰क्यार्था॰ for ॰क्योत्था॰
	M1.	॰र्थवाक्येऽर्थो for ॰न्तवाक्योत्था
35d)	D,D5,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,M.M1,M2,T.	अ॰ for ह्य॰
	T1.	विद्यया for ह्यविद्या ; D1. Om. क
	G7	॰वासना॥ for ॰साधनम्॥
35)	D4,T2.	Om.
36b)	G4.	Om. मोचकः ; G6. Om. चकः
36c)	G6.	Om. महा ; D6. Om. णि
37)	D4,T2.	Om.

शिक्षाद्यङ्गानि मीमांसे कर्मब्रह्मपरे तथा ।
श्रुतिमूलेषु शास्त्रेषु समस्तेषु मुनीश्वर! ॥ ३८ ॥
प्रत्यक्षं श्रुतिसिद्धार्थं यद्वक्ति मुनिसत्तम! ।
तत् प्रत्यक्षं श्रुतेरर्थमनूद्यार्थप्रकाशकम् ॥ ३९ ॥
तेषु श्रुत्यविरुद्धं यत् तस्य मूलतया श्रुतिः ।
कल्प्यते यद्विरुद्धार्थं तदमूलमिति स्थितिः ॥ ४० ॥

38a) D,D5,G,G1,G2,G3,G5,G6,G7,M,M1,M2. शी० for शि० ; G6. Om. गानि

38b) D,D2,D3,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2. ०थवा। for तथा।

38c) G4. Om. स्त्रेषु

38) D4,T2. Om.

39a) D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3,G5,G6,M,M1,M2,T,T1. ०क्ष० } for ०क्षम्
G7. ०य० }

39c) D. तह्यत्यर्थ० for तत् प्रत्यक्षम्

D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M1,M2,T,T1. ०क्ष० for ०क्षम् , G6. Om. तेरर्थ

39d) D1,D2,G,G1,T,T1. ०नाद्य० } for ०नूद्या० , M1. Om. मनू
D5. ०-वा० }

39) D4,T2. Om.

40a) D5,T1. ०ति० } for ०त्य० ; G6. त० for य०
M,M2 ०त्या० }

40c) D1,D2. ०ल्प० }
D3. ०ल्पि० } for ०ल्प्य० ,
G3. ०ल्प्या० }

D3,G3. तद्य० for ०तेय०

G5. त० for य० ; M2. ०दि for ०द्धि

D. ०द्ध यत् } for ०द्धार्थम्
D3,D6,G3,G6,G7,M,M1,M2. ०द्ध तत् }

D5. ०रूर्ध्व- for ०रुद्धार्थम् ;

G4 Om रुद्धार्थम्

40d) G4. Om. त ;

M1. स्मृ० for स्थि०

G4,G6. ०तम्॥ for ०तिः॥

40) D4,T2. Om.

केवलं भ्रान्तिमूलं तद्वक्तुरित्यपरे जनाः ।
ब्रुवन्ति सर्वथा तावच्छ्रुतिर्मानोत्तमोत्तमा ॥ ४१ ॥
शिष्टाचारेऽपि तुल्योऽयं न्यायस्तत्र न संशयः ।
वेदाविरुद्ध आचारः कर्तव्यः खलु सर्वथा ॥ ४२ ॥
धर्मे चार्थे च कामे च मोक्षे च परमा श्रुतिः ।
स्वतःप्रमाणं नैवान्यत् स्वसहायमपेक्षते ॥ ४३ ॥
श्रुतेस्तावदनुक्तांशः पुरुषार्थचतुष्टये ।
अणुमात्रमपि ब्रह्मन्! नास्ति नास्ति न संशयः ॥ ४४ ॥

41a) M,M2. ०ल० } for ०ल्म् ; M1. भाति for भ्रान्ति०
G5. ०ला }
D6. ०न्त० for ०न्ति० ; G6. Om. मूलम्
41b) G6. Om. तद्वक्तुरि ; G7. ०र्गत· for ०रित्य०
41c) G3. तद्व० for ताव०
41) D4,T2. Om.
42a) D,D5,G,G1,G2,G4,G6,M,M1,M2,T,T1. ०रो० for ०रे०
42b) D ०स्मिन् } for ०त्र
D3. ०स्य }
42c) G6. Om. विरुद्ध
42d) D,D3,G2,G7,M1. ०दा ॥ for ०था ॥ ; G4. Om. खलु सर्वथा ॥
42) D4,T2. Om
43a) D6. मोक्षे वा for कामे च
43b) D6. कामे for मोक्षे
D1,D2,D3,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,T. वा for च
43c) T1. ०णभूतस्य for ०ण नैवान्यत्
43d) M,M2. न for स्व० ; G1. ०वे० for ०पे०
G,G1,T. ०क्ष्य० for ०क्ष० ; G6 Om. पेक्ष ;
M1. Om. यमपेक्ष
43) D4,T2. Om
44a) G4. ०तौ ता० for ०तेस्ता० , D. ०मु० for ०नु०
G1,G4. ०क्तार्थ· for ०क्तांश· ; M1 Om. श्रुतेस्तावदनु
44c) M1. Om णुमा
44d) G4. Om नास्ति, the second.
44) D4,T2. Om

पौरुषेयं वचः किञ्चिच्छुत्या तुल्यं न विद्यते ।
अनाद्येयं श्रुतिः साध्वी सर्वमानोत्तमोत्तमा ॥ ४५ ॥
वेदोत्पत्तिपरं वाक्यं यद्यद्वेदविदां वर! ।
तत्तत् सर्वमभिव्यक्तं हृदि कृत्वाब्रवीद्बुधः ॥ ४६ ॥
अतस्तन्त्रोपदिष्टार्थः श्रुत्यर्थश्च परस्परम् ।
विरुद्धो न विकल्पेन ग्राह्यः सूक्ष्मनिरूपकैः ॥ ४७ ॥
तुल्यप्रमाणसिद्धार्थौ विरुद्धो हि विकल्प्यते ।

45a) M1. Om पौरुषेय व , G4 Om. रुषेय वचः किंचित्
45c) D3. ०नर्ध० ; T. ०नाध्ये० ; G2,G5. ०नूद्ये० ; G3. ०नूद्० ; G6. ०नध्ये० } for ०नाद्ये० ; G6. ०या० for ०यम्
45) D4,T2. Om
46a) M1. Om. पर वा , G3. यद्यत् for वाक्यम्
46b) G3. नास्ति वे० for यद्यद्वे० ; G4,M. ०द्व० for ०द्य०
G1,T ०र । ; G6. ०ग । } for ०र ! ।
46c) T1. न तु for तत्तत्
D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G2,G4,G5,M1,M2,T. क्तिम् for ०क्तम्
46d) D5. श्रुति for हृदि , G6. Om. हृदि कृत्वाब्रवीद्बु
D2,D5,G,G3,G4,G6,M1,M2,T. ०ध ॥ for ०ध ॥
46) D4,T2 Om
47a) D3. त० for अ० ; D,D3,G5. ०त्रो० for ०न्त्रो०
G4. Om र्थ.
47b) G4. Om श्रुत्यर्थश्च
47d) T. स तु for सूक्ष्म०
47) D4,T2. Om.
48a) D5,T1. ०ल्प for ०ल्प०
D,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M,M1,T. ०णैः ; M2. ०णे } for ०ण०
G3. Om. र्थो
48b) G3. Om. वि the first. ; T1. ०शु० for ०रु०
M,M2. ०पि for हि ; M. ०कथ्य० for ०कल्प्य०
D1,D2,G4,T. ०ल्प० for ०ल्प्य० ;
G6. Om. रुद्धो हि विकल्प्यते ।

नैवास्ति वेदमानेन तुल्यं मानं तु किञ्चन ॥ ४८ ॥
मुने! तिष्ठतु साध्यार्थः सिद्धार्थः श्रुतिदर्शितः ।
यथा नैव तथा तन्त्रैर्दर्शितः सकलैरपि ॥ ४९ ॥
सहते न विरुध्यन्तं सिद्धं वस्तु कदाचन ।
एकरूपं खलु प्राज्ञ! सिद्धं वस्त्वखिलं मुने! ॥ ५० ॥
अतस्तन्त्रोदितं तत्त्वं विहाय श्रुतिचोदितम् ।

48d) D5,D6,G3,G5,G6,M1,M2. ◦ल्य◦ } for ◦ल्यम्
G7. ◦ल◦ }
48) D4,T2. Om.
49a) G4. सि◦ for सा◦ and om. ◦र्थ·
49b) G4. Om. मि
D,D6,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T1 ◦र्थ◦ } for ◦र्थ
G. ◦र्थी. }
G. चोदि◦ for दर्शि◦
49c) D5. स्वतन्त्रे - for तथा तन्त्रै·
49) D4,T2. Om.
50a) D,D3,D5,D6,G3. विकल्पन्तम् } for विरुध्यन्तम्
G4,M,M1. विकल्प तत्
G5. विरुद्ध तम्
G7. विरुद्धान्तम्
T. विरुद्धयन्ते
M2. वितत्त्व तत्
T2. विकारान्त◦
G6. Om. ह तेन विरुध्यन्तम्
50b) D,D3,D5,G,G1,G3,G4,G5,M,M1,M2,T,T1 ◦द्ध◦ for ◦द्धम्
G6. Om. सिद्धम्
50c) D,D6,G3,T1. ◦ज्ञ for ◦ज्ञ! ; G3. Om. खलु प्रा ,
G4. Om. खलु प्राज्ञ !
50d) D,D3,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1. ◦द्ध◦ for ◦द्धम्
50) D4,T2. Om.
51a) D,D1,D2,D6,G,G1,G2,G4,G5,G6,G7,T. ◦ताचार } for ◦त तत्त्वम्
D5. त सर्वम् }
51b) D. तत्त्वमेव सदा मुने । } for विहाय श्रुति चोदितम् ,
D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T. तत्त्वमेव तथागत· ।
D6. तत्त्वमेवस्तथागति. ।
D5. त्यजेद्धीमानशेषत ।
G4. न ग्राह्य सूक्ष्मदर्शिभि· ।
M1. Om. चोदितम्

तत्त्वमेव सदा ग्राह्यं नरैः श्रेयोऽर्थिभिर्बुधैः ॥ ५१ ॥
तथा तन्त्रोदिताचारमशुद्धमविशेषतः ।
विसृज्य वेदसंसिद्धं केवलं तु समाचरेत् ॥ ५२ ॥
प्रत्यक्षादिप्रमाणानां पञ्चानामपि मानता ।
साक्षाद्वेदाविरोधेन स्वीकर्तव्या निरूपकैः ॥ ५३ ॥
दोषसम्भावना तेषां पञ्चानामपि सत्तम! ।
दोषसम्भावना चास्याः श्रुतेर्नास्ति कदाचन ॥ ५४ ॥
कर्तृदोषेण दुष्टं स्यात् प्रत्यक्षं क्वचिदास्तिक! ।
क्वचित् करणदोषेण क्वचिद्विषयदोषतः ॥ ५५ ॥

51ab) D3,G3. Om.
51c) D5. श्रुत्युक्त तु for तत्त्वमेव
51d) G6. Om. योऽर्थिभिर्बुधैः ॥ ; D5,T1. ०ध ॥ for ०धै ॥
51) D4,T2. Om.
52ab) D5,G3,G4,M. ०र विरुद्ध० for ०रमशुद्ध०
52c) D5. जेद्वेदसिद्ध तु for ०ज्य वेदससिद्धम्
52) D4,T2 Om.
53a) G4 Om. प्रमाणानाम्
53b) G6. Om. मानता ।
53c) G6. Om. साक्षाद्वे
D,D6,G2,G5,M. ०रुद्धेन for ०रोधेन , T1. ०दविधानेन for ०दाविरोधेन
53) D4,T2. Om.
54a) D3. ०षा० for ०ष० ; M1 ०सद्धा० for ०सभा०
54b) D1,D2,M,M2,T1. ०स्ति for ०पि
54c) D. ०षा० for ०ष० ; M1 ०सद्धा० for ०सभा०
T1. त० for चा० ; T2. ०न्या for ०स्याः
G3. ०स्मात् for ०स्याः
54d) G6. Om. नास्ति कदाचन ।
54) D4. Om
55a) D1,D2. तर्क० for कर्तृ० ;
T1. ०शे० for ०दो०
G4. Om. दोषेण दुष्ट स्यात्
55c) D,D6,G3. का० for क०
55) D4. Om.

कचिच्चादृष्टदोषेण तत्सर्वं न श्रुतौ खलु ।
प्रत्यक्षमूलान्यन्यानि मानानि खलु सत्तम! ॥ ५६ ॥
अतो वेदातिरिक्तानां दोषसम्भावनास्ति हि ।
अदोषेणैव वेदेन यत् तत्त्वं प्रतिपादितम् ॥ ५७ ॥
तत्तु साक्षात् स्वतःसिद्धं प्रथमं सकलस्य तु ।
प्रथमं त्वन्यथा यत्तद् द्वयं मायामयं न हि ॥ ५८ ॥
सर्वस्य प्रथमं साक्षात् स्वात्मभूतं परं पदम् ।
स्वातिरिक्तं विजानाति मायया परिमोहितः ॥ ५९ ॥

56a)	M1.	Om. ब्राह्म ; T1. ०द्धा० for ०र्षा०
	G2.	०जार्षे० for ०दोषे० , D5. Om. ण
56b)	G6.	Om. तत् सर्वं न
56d)	T1.	मूला० for माना० ; G4. Om.
56)	D4.	Om.
57a)	D6.	Om. रि , G5. ०दिवत् तामाम् for ०तिरिक्तानाम्
57c)	D,D6,G6,G7,M1.	नैव दोषेण
	D1,D2,G,G1,G2,G5,T.	अदोषेणैव
	D5.	निर्दोषिण हि
	T1.	निर्दोषिणैव } for अदोषेणैव
	G4,T2.	दैवाद्दोषेण
	M,M2.	नैव दोषोऽस्ति
	D3,G3.	नैव वेदस्य
	D3,G3.	०दोषेण for वेदेन ; G6. Om न
57d)	D3,G3	यद्वस्तु for यत् तत्त्वम् , G6. Om. यत् तत्त्वम्
57)	D4.	Om.
58a)	G2,G5.	०तः for ०त्तु
58b)	T2.	केव० for सक०
58c)	G7.	०द्वाद् for ०त्तद्
58d)	G4,T2	तद्वन्मा० for द्वय मा० ; G4. Om. मय न हि ॥
58)	D4.	Om.
59a)	G4.	Om.
59b)	D1,D2.	०दा० for ०तस्वा० ; G5. ०नु० for ०त्म०
	G6.	Om. भूत परम्
59c)	D,D3.	न for वि० ; D1,D2,T. ०नन्ति for ०नानि
	M1.	Om. क्त वि
59d)	D,D1,D6,G,G1,G6,G7,M2,T.	०ताः ॥ for ०तः ॥ ; M1. Om. रि
59)	D4.	Om.

स्वातिरिक्ततया ज्ञातं मायया परमं पदम् ।
अन्यथा चान्यथा भ्रान्त्या प्रवदन्ति च केचन ॥ ६० ॥

पञ्चविंशकमित्याहुस्तदेव परमं पदम् ।
अन्ये षड्विंशकं प्राहुस्तथान्ये सप्तविंशकम् ॥ ६१ ॥

तथान्ये शतसाहस्रसङ्ख्यासङ्ख्येयमास्तिक! ।
प्राहुः सङ्ख्याविनिर्मुक्तं परं तत्त्वं शिवाभिधम् ॥ ६२ ॥

सङ्ख्यासङ्ख्येयनिर्मुक्तं सङ्ख्यासङ्ख्येयसाक्षिणम् ।
सङ्ख्यासङ्ख्येयचित्रस्य भित्तिभूतं सदोदितम् ॥ ६३ ॥

60a)	G4,M1,T2.	०नम् }
	T1	०तुम् } for ०तम्
	M,M2.	०नात् }
60c)	G4,T2.	०न्नाः for ०न्त्या
60)	D4	Om.
61a)	G6.	Om चविशक
61b)	D6	०वम् for ०व , G4 Om. परम पदम्।
61c)	G4.	Om. अ
61)	D4.	Om.
62a)	D3,G3,M,M2	अन्ये शतसहस्रादि० }
	M1.	तथान्ये शतसहस्रादि० } for तथान्ये शतसाहस्र०
	T1.	अन्ये शतसहस्राणि }
	D,D6,G4,T2.	०स्रम् for ०स्र०
62b)	D.	Om. य ; T1. ०तो मुने ! । for ०मास्तिक ! ।
	D.	०का ! । } for ०क ! ।
	D6	०कैः ! । }
62c)	D1.	०ख्याम् for ०ख्या० ; G6. Om. निर्मुक्तम्
62d)	D,G4,G6,G7,T1,T2	०र० for ०रम् ; G3. Om.
62)	D4.	Om.
63a)	G3.	Om. ;
	G4.	०ख्ये for ०ख्या, and ०वि० for ०य०
63b)	G4.	०ख्ये० for ०ख्या०, and om साक्षिणम्।
	G6	०व० for ०य०
63c)	G4.	०ख्ये० for ०ख्या०, and ०वि० for ०य०
	D5	०ख्या० for ०ख्ये० ; D1. ०स्या० for ०स्य
63d)	G4,G6T2.	भक्ति० for भित्ति०
63)	D4.	Om.

सत्यं विज्ञानमानन्दं ब्रह्मानन्दमकल्मषम् ।
अहमर्थतया श्रुत्या गुरूक्त्या स्वानुभूतितः ॥ ६४ ॥
पश्यन् योगी परिज्ञानान्निर्वाणं याति सत्तम! ।
ब्रह्मैव सन्नयं साक्षाद्ब्रह्माप्नोति सनातनम् ॥ ६५ ॥
विमुक्तो मुच्यतेऽज्ञानाद्विज्ञानादेव केवलम् ।
अज्ञानस्य विनाशेन संसारश्च विनश्यति ॥ ६६ ॥
यदात्मानात्मविज्ञानाद्ग्धाविद्यो भवेत् पुमान् ।
जीवन्मुक्तस्तदा तस्य कर्मलेपो न विद्यते ॥ ६७ ॥

64a) D,D1,D2,D3,D6,G,G1,G6,G7,T ◦त्य◦ for ◦त्यम्
D6. ◦मानान्तम् } for ◦मानन्दम्
T1. ◦मानन्त्यम् }
64b) G6. Om. ब्रह्मान ; D1. नित्या◦ for ब्रह्मा◦
D3,M,T. ◦न्त◦ for ◦न्द◦ , D6 ◦भव◦ for ◦मक◦
64d) G2,G5 ◦क्ता for ◦क्त्या , M,M2 ◦भि॰ ॥ for ◦म॰ ॥
64) D4 Om
65a) T. ◦गि◦ for ◦गी ; T1 ◦योनि◦ for ◦न् योगी
T2. ◦नम् for ◦नात्
65c) G4. Om ब्रह्मैं ; G6. Om यसाक्षात्
65d) G6. Om. ब्रं
D,D5,D6,G3,G4,G7, M,M1,M2,T1,T2. } ◦प्नोति for ◦प्नोनि , G7 स्वभावत॰ ॥ for सनातनम् ॥
65) D4. Om.
66b) M2. ◦लात् । for ◦लम् ।
66c) M1. Om विना
66) D4. Om.
67a) D,D1,D2,D3,D6,G,G1, G3,G4,M2,T,T1,T2. } ◦त्म◦ for ◦त्मा◦ , G6. Om. यदात्मनात्म
67b) D. ◦ज्ञाविद्या for ◦ग्धाविद्यो
67c) D3,G5. ◦क्ति◦ for ◦क्त◦
G5. ◦था } for ◦दा ; G4. Om. जीवन्मुक्तस्त
T2. ◦नः }
67d) D,D5,G5,G6,M,M1,M2,T,T1. ◦लो◦ for ◦ले◦ :
D3,G3,G4,T2. ◦बन्धो◦ for ◦लेपो
67) D4. Om.

अनारब्धानि कर्माणि पुण्यपापात्मकानि तु ।
ज्ञानाग्निनैव दग्धानि भवेयुर्न हि संशयः ॥ ६८ ॥
देहेनारब्धकर्माणि फलभोगेन केवलम् ।
विनश्यन्ति न तु ज्ञानात् तथा चाह परा श्रुतिः ॥ ६९ ॥
श्रुत्युक्तार्थो न चोद्यार्हः खलु सर्वजनैरपि ।
यथोपदेशं सञ्ज्ञाह्यः केवलं वेदवित्तम! ॥ ७० ॥
अथ किं बहुनोक्तेन? श्रुत्यर्थो निखिलो मया ।
करामलकवद्ब्रह्मन्! यथावत् कथितस्तव ॥ ७१ ॥

68b) G6 — Om. त्मकानि तु ।
68c) D1 — Om ना , M2. ०ना च for ०नैव
68) D4. — Om.
69a) D,D1,D6,G6,G7,M2 — ०हानारब्ध० ; D3,G3 — ०ह्यारब्ध० ; G4,M1,T,T1,T2 — ०हारम्भक० ; D5 — ०हेत्वारब्ध० ; G,G1. — ०होऽनारब्ध० } for ०हेनारब्ध०
69b) G3. — ०भो० for ०भौ०
69c) G4,T2. — न for वि० ; D,G7 ०ति for ०न्ति
D,D3,D5,D6,G2,G3,G4,G5,G6,G7,T2. परि० for न तु
69d) D5. — Om था ; G6. ०दा for ०था ; G4. Om. था चाह प
T2. — नत्तदा for त चा
G6. — Om. परा , M2. ०ह परमा for चाह परा
69) D4 — Om.
70a) G3. — ०त्यार्थो- for ०त्युक्तार्थो , M1. ०र्थे for ०र्थो
G4,T2. — ०द्यो हि ; M1 — ०द्यार्थ } for ०द्यार्ह
70c) D,D3,D5,D6,G2,G3,G4,G5,M1,T2 — ०श for ०शम्
70) D4. — Om.
71a) G6. — Om. किं बहुनो
71c) M — सर्वम् for ब्रह्मन्!
71d) M. — ०तम् for ०त
G4. — ०दा ॥ ; T2. — ०था ॥ } for ०व ॥
71) D4. — Om.

सूत उवाच

इत्युक्त्वा भगवान् सूरः सोमार्धकृतशेखरम् ।
दध्यौ प्रसन्नकरणः साम्बं संसारभेषजम् ॥ ७२ ॥

अथ देवो महादेवः साम्बस्तस्य हृदि स्थितः ।
प्रसन्नः सह पार्वत्या प्रत्यक्षमगमत् प्रभुः ॥ ७३ ॥

लम्बोदरः कुमारश्च नन्दी च गणनायकः ।
ब्रह्मविष्णवादयो देवास्तत्र संनिहिता बुध! ॥ ७४ ॥

भगवानंशुमाली च प्रत्यक्षं पुरतः स्थितम् ।
साम्बं चन्द्रकलाचूडं तुष्टाव परया मुदा ॥ ७५ ॥

Before 72a) D5,G2,G3,G5,M,M1,M2. सूतः - for सूत उवाच -
D4,G4,T1,T2. Om. सूत उवाच -
72a) G4. Om. भगवान् .
G7,T2 ०त } for ०र०
T1. ०र्यं }
72c) G6. Om. प्रसन्न . G3. ०किः० for ०क०
G6. ०णम् for ०ण० ;
D5. मदाशिव साम्बम् for प्रसन्नकरण
72d) D5. समागमय० for साम्ब समर०
72) D4. Om.
73a) D6,G1,G3,G7,T. ०र्थं for ०र्थ
73d) T1 ०भवत् for ०गमत्
74a) G6. Om. कुमारश्च
74b) G6 Om. नन्दी च . D5 मुख्य गणेश्वरा . for च गणनायक .
D6,G3,M1. ०का । for ०क० । : G4. Om यक
74c) G6. ०ह्मा for ०ह्म० . M1. Om देवा देव
74d) D6. } Om. नि for M1. Om. ०निहि
D,D3,D5,G,G1,G2,G3,G4, G5,G6,G7,M,M1,M2,T,T2. ०धौ ।।
74) D4. Om.
75d) T1. करुणानिधिम ।। for परया मुदा ।।
G6. Om. मुदा : M1 Om. या मुदा :
75) D4. Om.

श्रीभगवानुवाच

नमस्ते देवदेवेश! नमस्ते करुणाकर! ।
नमस्ते पार्वतीनाथ! नमस्ते सर्वसाक्षिणे ॥ ७६ ॥
नमस्ते पाशबद्धानां पाशहन्त्रे परात्मने ।
पापनाशकरज्ञानप्रदाय गुरवे नमः ॥ ७७ ॥
अविशेषेण जन्तूनामभिप्रेतार्थदायिने ।
अभिप्रेतार्थरूपाय नमस्ते भक्तवत्सल! ॥ ७८ ॥

Before 76a) M. - गवानुवाच -
T1. भगवानुवाच -
D. सूर्य उवाच -
D5. रविः -
M सूर. -
} for श्रीभगवानुवाच -

G6. Om. श्रीभग

D4,G4,T2 Om. श्रीभगवानुवाच -

76a) D ०वाय for ०वेश !

76d) G4. Om. नमस्ते

76) D4. Om.

77a) M1. Om. स्ते पा

D5,D6,G6. ०बन्धानाम्
M. ०हस्तानाम्
} for ०बद्धानाम्

77b) G6,G7. अप० for पाश०

77c) D,M,M1,M2,T1. ०श० for ०प०

77d) G3. ०न० for ०य

77) D4. Om.

78a) D1,D2. भक्तानाम्
G4,T2. मन्त्राणाम्
} for जन्तूनाम्

78b) G6. ०पि० for ०भि० ; G2. ०प्री० for ०प्रे०

78c) G6. ०पि० for ०भि० ;

G2. ०प्री० for ०प्रे०

G6. Om. पाय

78d) D5. भूत० for भक्त० ,

T1. परमात्मने ॥ for भक्तवत्सल !

G4. Om.

78) D4. Om.

नमस्ते कन्दभूताय लोकालोकद्रुमस्य तु ।
नमस्ते पद्मनाभस्य पद्मयोनेः पदप्रद! ॥ ७९ ॥
नमस्ते वेदवेद्याय वेदविद्याप्रदायिने ।
वेदविद्यापराणां तु स्वात्मदाय नमो नमः ॥ ८० ॥
त्वमेव तत्त्वं परमं परात् परं त्वमेव विष्णुश्चतुराननाह्वयः ।
त्वमेव रुद्रः सततोदितप्रभस्त्वमेव सूर्येन्दुपुरन्दराह्वयः ॥ ८१ ॥

79a)	D1.D2.	स्वादिः for कन्दः
79b)	G6.	Om लोका ; D6. ःकः for ःकस्य
	D5.	सर्वः for लोकालोकः
	D,D3,G3	त्व' } for तु
	D5.	हि , }
79d)	D6.	Om. प्र , T1. पद्मजस्य for पद्मयोनेः
	D	ःनेर्वरः for ःने पदः
79)	D4.	Om
80a)	D1	पद्मनिष्ठनाम् } for वेदवेद्याय
	D,D5,D6,G,G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,M1,T,T1,T2	पदनिष्ठनाम् }
	D3,M,M2.	ःनिष्ठनाम् for ःवेद्याय
80c)	G7	Om. वेदविद्या
80d)	D6.	Om. य
80)	D4	Om
81a)	D5.	अमेयः for त्वमेव , M2 सः for नः
	D,D6,G,G2,G6,G7.	ःगवरम् } for ःरात् परम् ; G4. Om
	D2,D3,G1,G5,M,M2,T,T1.	ःगपरम्
	D5.	ःराधरम्
	T2.	ःगह्वयम्
	D1	ःरत्व -
81b)	T2	Om त्वमेव विष्णुश्च
	D1,D2,D6,G,G1,G2, G5,G6,G7,M2,T	ःननश्चः for ःननाह्वयः
81c)	M.	ःकलोदितः प्रभुः for ःतोदितप्रभः
81d)	D3.	शक्रश्च for सूर्येन्दुः ,
	G.	ःन्द्रः for ःन्दुः
	T1.	ःदः for ःह्वः
81)	D4.	Om.

त्वमेव वह्निश्च यमश्च पाशधृक् त्वमेव वायुर्धनदश्च नैर्ऋतः ।
त्वमेव चेशानसमाह्वयो हरस्त्वमेव चोर्ध्वाधरदिक्पतिः शिवः ॥८२॥
त्वमेव विद्या भवपाशहारिणी त्वमेव माया भवपाशकारिणी ।
त्वमेव संसारविमोचकः सदा त्वमेव दुःखोदधिमग्नतारकः ॥ ८३ ॥
त्वमेव वेदा अखिलाः सनातनास्त्वमेव चाङ्गानि षडीश्वरेश्वर ! ।

82a) D3. वायुर्वरुणो यमः प्रभु· for वह्निश्च यमश्च पाशधृक्
G3,G4,T,T1. ०भृत्
G5,M2. ०धृत् } for ०धृक्
G6. ०युक्
82b) D3. वह्नि० for वायु० ; M. Om.
82c) M1. Om. चेशा ; G6 Om. शानस
G4. Om हर ; M. Om
82d) G4. Om त्वमेव चोर्ध्वाधरदिक् , M Om
82) D4 Om.
83a) G6. Om. विद्या ,
M1. ०नाशिनी for हारिणी , M. Om.
83b) D5,G4. ०य० for ०व , G4,T2. ०ना० for ०पा०
D3,G3. ०वन्धिनी } for ०कारिणी ; D6,G7,M. Om.
M2,T1. ०हारिणी
83c) G2,G5. ०म० for ०वि० ; D. ०ह० for ०च०
G6. Om. विमोच ;
G7. ०भेद० for ०मोच०
83d) D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2,G3, G4,G5,G6,M,M1,M2,T,T1,T2 } ०जन्तवः ॥ for ०तारक. ॥
83) D4. Om.
84a) D5. ०दाः सक० for ०दा अखि०
G5. ०न० for ०ना०, the second. ; G6. Om नातना
84b) D2,G,G1,G2,T,T1. निषेध ईश्वर ।
G5,G6,G7. निषेध ईश्वर· ।
D1. निखेय ईश्वर· । } for षडीश्वरेश्वर ! ।
G3. सदेश्वरेश्वर ।
D3. सदेश्वरेश्वरि ।
G4. Om. षडीश्वरेश्वर !

त्वमेव सूक्ष्माः स्मृतयश्च भारतं त्वमेव देवेश! पुराणमद्भुतम् ॥८४॥
त्वमेव शास्त्राणि महान्ति शङ्कर! त्वमेव कर्ता श्रुतिमानगामिनाम् ।
त्वमेव शब्दा विविधा वृषध्वज! त्वमेव शब्दार्थतयैव संस्थितः ॥८५॥
त्वमेव मानं मितिमेयपूर्वकं त्वमेव मातासि जगद्विभामकः ।
त्वमेव पापाटविदाहपावकस्त्वमेव कर्ता जगतः सनातनः ॥ ८६ ॥

84c) D1,D2,G2,T. दीक्षा / ईक्षा } for सूक्ष्माः . G4. Om. त्वमेव सूक्ष्मा
G,G1,G5

84d) G6. Om. त्वमेव दे . T1 देवेश for देवेश'

T1. ०मुद्भवम् ।. for ०मद्भुतम् ।.

84) D4. Om.

85b) D1,D2,G3,M2. तर्काः for कर्ता ; G6 Om कर्ता

D6. मः for श्रुः . G3. ०गः for ०नः

D,D3,D5,D6,G3,M,M1,M2,T2. ०नः । for ०नाम्'

85c) T1. ०जः for ०ज'

85d) T. ०ङ्गि० for ०ग्धि०

85) D4. Om.

86a) G,G1,G3. ०य० for ०व० ;

D5,G4,M,M1. म० for मि०

D3,D6. ०व० for ०य०

D1,D2,D3,D5,G3,M1 ०कः for ०कम् . G4. Om. पूर्वकम्

86b) G4. Om. त्वमेव माता

D5. ०नाद्रि० / G3,M,M1,T2. ०नादि० / M2. ०यादि० } for ०नासि .

G4. ०दि० for ०मि

M2. ०न० for ०ग० . G7 ०धाय० for ०भास०

86c) D6. अपि for ०टवि० ;

D6. ०या० for ०पा०

D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,G6,G7,M,M1,M2,T2. } ०व० for ०ह० ;

M2. ०कम् for ०क.

G6. Om. पावक०

86d) D3,G3,G4,M,M1,M2,T2 ०मासत'।। for ०नातन ।।

86) D4. Om.

त्वमेव भर्ता च विनाशकारणं त्वमेव नानाविधचेतनात्मकः ।
त्वमेव नानाविधचेतनेतरस्त्वमेव शक्तिः परमा सनातनी ॥ ८७ ॥
त्वमेव मुक्तिः परमा सुशोभना त्वमेव भुक्तिर्विविधा महेश्वर! ।
त्वमेव सच्चित्सुखलक्षणः शिवस्त्वमेव सर्वं शिव! शङ्करेश्वर! ॥ ८८ ॥
त्वमेव भिन्नद्वयकल्पनाश्रयस्त्वमेव चाभिन्नमभिन्नवर्जितः ।

87a) D. ह० } for भ० ; D6. ०क्ता for ०र्ता
G5. द० }
D6. ०रिर्णा for ०रणम् ; D1. ०कः for ०णम्

87b) D,D3,D5,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2. अर्मी। } for ०त्मकः। ; D1. Om.
D6. ०न्मुनि। }

87c) D1. Om. ध ;
D5,G1 रत० for ०तर० ; G6 Om. र

87d) G6 Om. त्वमेव . G4. Om परमा सनातनी ॥
D5 ०न ॥ for ०नी ॥

87) D4 Om.

88a) D. भु० for मु० ,
G7 शान्ति for मुक्ति
G7. Om. रमा ; M1. Om. परमा सु and ना
D,D3,D5,D6,G3,M,M1,M2,T2. ०न । for ०नाम्।

88b) D. मु० for भु० ; M1. Om. त्व
D1,D2,G,G1,G2,G5,T. विद्या वि० for भुक्तिर्वि० ; G7. Om. भुक्तिर्वि
T1. मुनी० for महे० , M2. ०रः। for ०र!

88c) D5. ०द्धि० for ०च्चि० ,
G3. सिद्धि for सच्चित्
G6. Om. ण शिव

88d) T1. शर्व. for सर्वम् , G6. ०र्वा for ०र्वम्
D6. ०र ॥ for ०र! ॥

88) D4. Om

Before 89a) D,D6 Repeat त्वमेव सच्चित्सुखलक्षणः शिवः, 88c. above.

89a) M1. Om. त्वमेव भिन्नद्व

89b) G4. Om. मभिन्न
D2,G6,T,T1. ०त!। } for ०तः। , G1 Om.
D3,D5,D6,G3,G4,M2,T2. ०तम्। }

त्वमेव सत्त्वं सततोदितप्रभं क्षमस्व मे जल्पितमेतदीश्वर! ॥ ८९ ॥
प्रजल्पितं चापि तव प्रसादतः सुजल्पितं तत्र न संशयः प्रभो! ।
कुरु प्रसादं भवरोगभेषजं समस्तलोकेश्वर! भक्तवत्सल! ॥ ९० ॥

सूत उवाच
एवं स्तुत्वा महादेवं सर्वज्ञं करुणानिधिम् ।

89c) D,G3,G7. ०त्यम् for ०त्वम् ;
G4. Om. त्वमेव सत्त्व सततं
D,D1 ०भ } for ०भम्
G7. ०भ! }
89d) D5,T2. क० for ज०
M1. ०मीश्व - } for ०मेतदी०
D,D3,D5,D6,G3,G4,M,M2,T1,T2. ०मीश्वर०
G6. .....र०
G4,T2. ०र ॥ for ०र! ॥ ; G6. Om. मे जल्पित
G7. Om. मेतदीश्वर! ॥ . M1. Om. श्वर! ।
89) D4. Om.
90b) D,D3,D5,D6,G3. ०शब्दितम् } for ०जल्पितम्
G4. ०शक्तितम् }
D5. Om. न and न ; D6. Om. न
T2. सशय...प्रभो! for तत्र न सशय प्रभो!
D1,D2,G,G1,G2,G5,G6,G7,T,T1. Om.
Before 90c) D. Adds. भव प्रसन्नो मम भक्तवत्सल!
90c) D1,D2,G2,G5,G6,T. ०ज! for ०जम्
90d) D3,G3,G4,T2. मयि प्रसादेन महेश्वरेश्वर! ॥ } for समस्तलोकेश्वर!
D5. पादाब्जभक्तिं तव देहि निश्चलाम् ॥ } भक्तवत्सल! ॥
G6,M,M1,M2,T1. Om.
90) D4. Om.
Before 91a) G2,G3,G4,G5,M,M2. सूतः ० for सूत उवाच -
D1,D2,D4,D5. Om. सूत उवाच -
91a) D इति for एवम् , G6. Om. स्तुत्वा महादेवम्
91b) D5. Om. र्वं, and ०ज्ञं for ०ज्ञम्
G4. Om. सर्वज्ञ करु ,
D,G,G1. ०करम्। for ०निधिम्

भक्त्या परमया सूरो द्विजेन्द्र! विवशोऽभवत् ॥ ९१ ॥
देवदेवो महादेवः प्रणतार्तिविनाशनः ।
अनुगृह्य विवस्वन्तं तत्रैवान्तरधीयत ॥ ९२ ॥
ब्रह्मा विष्णुश्च भास्वन्तं याज्ञवल्क्यं मुनीश्वरम् ।
आलिङ्ग्यागमतामन्ये प्रसन्ना अगमन् बुधाः ॥ ९३ ॥
याज्ञवल्क्योऽपि योगीन्द्रः प्रसन्नं भास्करं प्रभुम् ।
स्तोत्रैः स्तुत्वागमन्नत्वा श्रीमद्वाराणसीं पुरीम् ॥ ९४ ॥

91c) D6. Om. प, and ०प० for ०र:
D1,D2,G,G1,G2,G5,T ०र्यो for ०रो ; G7. Om.
91d) G7. Om. द्वि : D1,D2,G,G1,G2,G5,T. मुनी० for द्विजे०
D,D1,D2,D3,D5,D6,G,G1,G2, G3,G4,G5,M1,M2,T,T1,T2. ०न्द्रा
G6,G7 ०न्द्रो } for ०न्द्र!
D,D3,D5,D6,G3,G4,M,M1,M2,T1,T2 अ० for वि०
91) D4. Om
92b) D ०प्रणा० for ०विना० ; D5 ०हरो हरः। for ०विनाशन ।
92c) G6. Om. अनु० ; M,M2. शिवः सूरम् for विवस्वन्तम्
92d) T2. Om. तत्रैवान्तरधीयत ॥
92) D4. Om.
93a) D2,D6. Om. ष्णु , D5 विव० for ०श्च भा० ; G7 Om.
93b) D1,D5,G,G1,G2,M2. ०ल्क्य० for ०ल्क्यम्
93d) D1,D2,G,G1,G2,G5,T1 देवा अप्य० for प्रसन्ना अ०
D6,G3. अभवन् for अगमन् , M2 ०साद ना० for ०सन्ना अ०
G7. Om प्रसन्ना अग० , G4 Om.
93) D4 Om
94a) D1 ०गे० for ०गी० , D5 भास्वन्तम् for योगीन्द्र·
94b) T1. सर्वज्ञम् for प्रसन्नम् , G6. Om. भास्क ;
D5. रविम्। for प्रभुम्। ;
G4. ०भुः। for ०भुम्।
94c) G5. गुरुम् for ०गमत्
94d) G1,G4. ०सी० for ०सीम् ;
G4,G6,G7,T2. ०रम् ॥ for ०रीम्
94) D4. Om.

भवन्तोऽपि महादेवप्रसादात् सौरसंहिताम् ।
श्रुतवन्तस्त्वहो! भाग्यं भवतां मन्मुखाम्बुजात् ॥ ९५ ॥
संहिता षोडशाध्यायैर्निर्मिता सौरसंहिता ।
महाकारुणिकेनैव व्यासेनामिततेजसा ॥ ९६ ॥
यः पठेच्छृणुयाद्वापि श्रद्धया सौरसंहिताम् ।
यथावत् तस्य वेदार्थः प्रतिभाति न संशयः ॥ ९७ ॥
बलेन मरुता तुल्यो ब्रह्मणा ब्रह्मवर्चसा ।
धरण्या क्षमया तुल्यः प्रभावेन शिवेन तु ॥ ९८ ॥
विद्यया मत्समः साक्षात् तेजसा भास्करोपमः ।

95a)	G3.	Om. देव
95b)	G3.	सू॰ for सौ॰ ; T2. Om. ॰न् सौरसंहि
95c)	G7.	Om श्रुत ; D5. ॰यो धन्या for ॰हो ! भाग्यम्
	M1.	Om. भा
95d)	D,D3,D5,G4,T2.	॰न्तो for ॰ताम् ; D6. ॰तम मु॰ for ॰ता मन्मु॰
	G6,G7.	च मु॰ for मन्मु॰ ; G4. Om न्मुखाम्बुजात् ॥
95cd)	T1.	Om.
95)	D4.	Om.
96a)	M.	म॰ for मम्॰ ; D1. ॰ताम् for ॰ता
	G4.	Om. सहिता षोडशाध्या ; D6. ॰यै for ॰यैः
96b)	D1,D2,G	॰ताम् for ॰ता , D5 वेद॰ for सौर॰
	G4,T2.	सू॰ for सौ॰ .
	D1,D2,G.	॰ताम् for ॰ता,the second.
Before 96c)	D5.	Adds. सर्वपापविनिर्मुक्त शिवलोके महीयते । इह लोके महाभोगी पुत्रपौत्रसमन्वित ।
96)	D4,T1.	Om.
97)	D4,T1.	Om.
98a)	D	॰ह॰ for ॰र॰
98b)	T2 G4.	भवता भ .. } for ब्रह्मणा ; G4,G6 Om ब्रह्म
	D. G4,T2.	॰मि । ॰से । } for ॰सा ।
98)	D,T1.	Om.
99a)	D5.	पद्मजसम for मत्समः साक्षात् ; G4. Om. सा

श्रिया धनदतुल्यः स्यान्न हि संशयकारणम् ॥ ९९ ॥
इत्युक्त्वा भगवान् सूतः सर्वज्ञः साम्बमीश्वरम् ।
ध्यात्वा परमया भक्त्या पपात विवशो भृशम् ॥ १०० ॥
वालखिल्या महात्मानं व्यासशिष्यं कृपाकरम् ।
यथार्हं पूजयामासुः सूतं सुमनसादरात् ॥ १०१ ॥
॥ इति श्रीस्कान्दे पुराणे सौरसंहितायां षोडशोऽध्यायः ॥

99c) D5. प्रसादे चन्द्र० for श्रिया धनद०
99d) D5. ०दैश्वर्ये धनदोपमः ॥ for ०न्न हि सशयकारणम् ॥
99) D4,T1. Om.
Before 100a) D5. Adds. अगण्यपुण्यनिलय. सर्वशास्त्रार्थपारगः ।
इह लोके महाभोगान् भुक्त्वान्ते शिवमाप्नुयात् ॥
100a) D. ०वास्तस्य for ०वान् सूत·
100b) M,M1. ०ज्ञम् for ०ज्ञ , G4 Om साम्ब
100d) T2 ०ऽग्रत ॥ for ०भृशम् ॥ ;
G4. ०तम् ॥ for ०शम् ॥
D5. आनन्दाश्रुधरो भवेत् । for पपात विवशो भृशम् ॥
100) D4,T1 Om.
101c) G7 ०वत् for ०र्हम्
101d) G1,G2,G5. ०सो for ०सा
D,D3,D6,G3,G4,G6,G7,M1,T2. सुमनस· प्रियात् ॥
M सुमनस· प्रिया ॥
M2. सुमनस प्रियात् ॥
D5. वस्त्रादि भूषणै ॥
} for सुमनसादरात् ॥
101) D4,T1 Om.
Colophon :
D5,D6,G6,G7,T2. इत्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे
G4 इत्यादिमहा .... स्कान्दे
G1,T. ओमित्यादिमहापुराणे श्रीस्कान्दे
G5. इति श्रीमत्स्कान्दे महापुराणे
D,G,G2,T2. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे
D1,D2,D3. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे
} for इति श्रीस्कान्दे पुराणे
D. Adds. शतसाहस्रिकायाम् before सौरसहितायाम्, and याज्ञवल्क्यसूर्यसवादे before षोडशो०
D4,T2. Om.

After षोडशोऽध्यायः ॥

D) Adds. श्रीशिवार्पणमस्तु साम्बसदाशिवार्पणमस्तु श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु
समाप्ता सौरसंहिता

D1) Adds. साम्बसदाशिवार्पणमस्तु

D2) Adds. श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु
श्रीमाम्बचरणाब्जमकरन्दसमुल्लसत्
तन्मुदे त्वमृतानन्दयतिराट् सौरसंहिताम् ।
लिखित्वा परमप्रीत्या तत्पादाब्जद्वये मुदे
ता समर्पितवान्तस्मै तुष्टो भवतु शंकरः ॥

D3) Adds. साम्बसदाशिवा . ...

D5) Adds. कृष्णार्पणमस्तु । सौरसंहिता समाप्ता

D6) Adds. सौरसंहिता समाप्ता ।

G) Adds. शिवार्पणमस्तु । विश्वेश्वरार्पणमस्तु ॐ तत्सत्

G2) Adds. गुरवे सर्वलोकानां भिषजे भवरोगिणाम् ।
निधये सर्वविद्यानां श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ॥

G5) Adds. समाप्तिमगात् ॥

G6) Adds. सदाशिवाष्टकं नित्यं यः पठेद्भक्तिवर्धनम् ।
इह लोके सुखी भूत्वा परत्रामृतमश्नुते ॥
य यमर्थं समुद्दिश्य पठ्यते तत्समाहितं ।
स तमर्थमवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥

G7) Adds. पराभवसंवत्सरे तुलामासे शुक्लपक्षे शतभिषक् नक्षत्रे यिन्न शुभदिनतिथौ
सौरसंहितैं शिवरामेन स्वहस्तलिखितम् ।

M,T) Adds. सौरसंहिता समाप्ता ॥

M1) Adds. समाप्ता सौरसंहिता ॥

T2) Adds. क्रोधनसंवत्सरे पुष्यशुद्धद्वादशी मुहुपु वेंकय्यगारिकि भट्टीप्रोलु अहोबल
ब्रासिन सौरसंहिता ॥

०-०-०-०

स्कान्दान्तर्गता

सौरसंहिता

श्लोकपादानुक्रमणिका

श्लोकपादः	अध्याय-संख्या	श्लोकपाद-सङ्ख्या
अ		
अंशभूता यतस्तस्मात्	IV	34c*
अंशोपाधिवशेनैव	II	76c
अकारात् प्रणवस्य तु	III	54d
अक्रियत्वात् परात्मानम्	XIX	13c
अक्षदर्शनसम्बन्ध-	X	6c
अङ्कितः शङ्खचक्राद्यैः	V	14a
अङ्कुरादीनि कार्याणि	VIII	11c
अक्षरः परमो नित्यः	III	46c
अगम्य दुर्घटोद्भवम्	II	20d
अग्निकर्मपरित्यागी	V	5a
अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैः	I	80c ;
,, ,, ,,	XV	30a
अचित्त्वादेव कुड्यवत्	XVI	23d
अचिद्रूपाणि चान्यानि	IV	5c
अचिद्रूपो घटाद्यर्थः	XVI	22a
अचिद्वापि चिदेव वा	XVI	18b
अचिरात् परमा गतिः	X	31b
अचेतनत्वाद्धातृत्वम्	VIII	11b

* 34c इत्यादौ 34 इत्यादिसङ्ख्याभिः सह निर्दिष्टाः a,b,c,d इत्येते वर्णाः क्रमशः तन्निर्दिष्टसङ्ख्यकस्य श्लोकस्य प्रथमं, द्वितीयं, तृतीयं, चतुर्थं च पादं सूचयन्ति ।

अजटा आस्तिकोत्तमाः	I	80b
अज्ञानं तत्प्रसूतं च	IX	11c
अज्ञान नाम मायैव	VIII	21c
अज्ञानपरिमोहिताः	IV	11b
अज्ञानस्य विनाशेन	XVI	66c
अज्ञानादविवेकिनः	IV	8d
अज्ञानाश्रयमात्मनाम्	II	23a
अज्ञाने सति विश्वस्य	VIII	3a
अज्ञोऽस्मीत्यवभासेन	XVI	10a
अज्ञोऽस्मीत्येतदज्ञानम्	II	21a
अर्णीयांसमणोरपि	III	53d
अणुमात्रतयात्मानम्	XII	41c
अणुमात्रमपि ब्रह्मन् !	XVI	44c
अणुर्मालिन्यतो मलम्	XI	35b
अणूनेव च निर्भागान्	IV	7c
अणोरणीयान् महतः	III	43c
अण्डावच्छिन्नभूतेभ्यः	II	85c
अतः किं बहुनोक्तेन	VIII	57a
अतः परं प्रवक्ष्यामि	III	1a
अतः पापविशुद्ध्यर्थम्	IV	59c
अतः प्रद्वेषयुक्तस्य	XV	37c
अतः प्रसन्नचित्तस्तु	XII	52c
अतः प्रसादजन्यैव	II	62c
अतः शास्त्रोपदिष्टार्थः	XII	33a
अतः शेषि परं ब्रह्म	I	103a
अतः ससारविच्छित्तिः	XIX	38a
अतः सर्वं परित्यज्य	VI	46c
अतः सर्वाकरं वेदम्	IV	58c

अतः सर्वात्मना साक्षात्	VIII	19c
अतः साक्षात् परा मुक्तिः	XIV	18a
अतः साक्षादशुद्धिम्तु	VIII	51a
अत आद्यन्तमध्यमः	III	59b
अत एव परा मुक्तिः	XIV	5c
अत एव मलः सोऽयम्	XVI	26a
अत एवाणवाख्योऽयम्	XVI	29a
अतलं विद्रुमप्रभम्	II	89b
अतस्तत्त्वानि भिन्नानि	II	30c
अतस्तन्त्रोदित तत्त्वम्	XVI	51a
अतस्तन्त्रोपदिष्टार्थः	XVI	47a
अतीन्द्रियार्थविज्ञानम्	IV	14a
अतीव शुद्धचित्तानाम्	XII	50c
अतीव शुभदं चित्रम्	II	127c
अतो धर्मपरिज्ञानम्	IX	8c
अतोऽनन्तसुखं ब्रह्म	I	105a
अतो नाश्वासहानाय	VIII	36a
अतोऽन्ये सकला वादाः	IV	40a
अतो मायातिरेकेण	XVI	32a
अतो मायामयं साक्षात्	VIII	50a
अतो मायामयी सृष्टिः	IV	27c
अतो रूप्यं च तज्ज्ञानम्	VIII	44c
अतो वेदविरुद्धार्थम्	II	33c
अतो वेदातिरिक्तानाम्	XVI	57a
अतो वेदान्तविज्ञानम्	VIII	52c
अतो वेदान्तविज्ञानम्	IX	10c
अतो वेदान्तविज्ञानम्	XIV	3c
अतो वेदान्तविज्ञानात्	IX	47c

अत्याश्रमसमाख्यं यत्	I	91c
अत्युग्रा दुर्विनीतानाम्	II	116a
अत्युन्नतपदप्रद!	XIII	3d
अत्युष्णोऽतिप्रकाशश्च	III	13a
अथ किं बहुनोक्तेन?	XI	37c
,, ,, ,,	XVI	71a
अथ गुह्यतमं वक्ष्ये	XII	1a
अथ देवो महादेवः	XVI	73a
अथ मुक्तिस्वरूपं ते	XIV	1a
अथ योग्यं प्रवक्ष्यामि	XV	1a
अथवा चक्रमालिख्य	XIII	20a
अथ विज्ञानमाहात्म्यम्	IX	1a
अथ शिष्यान् स जग्राह	I	62c
अथ सर्वार्थसंक्षेपम्	XVI	1a
अथातः सम्प्रवक्ष्यामि	IV	1a
,, ,, ,,	X	1a
,, ,, ,,	XI	1a
,, ,, ,,	XIII	1a
अथायत्नेन पापानाम्	V	1a
अथाष्टादशसाहस्रम्	XIII	11c
अद्भ्यो गन्धवती क्षमा	II	68d
अदोषेणैव वेदेन	XVI	57c
अधर्मपरिहाराय	IX	8a
अधर्माज्जायतेऽनर्थः	IX	7c
अधर्मोऽप्यत्र तिष्ठति	II	96b
अधिका अन्यलोकस्थाः	III	5c
अधिकारिविभेदतः	XII	52b
अधिकारिविभेदेन	I	41c

अधिष्ठानात्मरूपेण	XIV	20a
अधीतसाङ्गवेदस्य	I	96a
अन्धकारसमाख्यं च	II	107a
अनन्तपुरसञ्ज्ञितम्	VII	24b
अनन्तस्फुरणात्मनि	XVI	9d
अनर्थं प्राप्नुयुः सर्वे	IV	12c
अनाद्यन्ता स्वयप्रभा	II	19d
अनाद्यविद्यया विद्वन्!	XIV	18c
अनाद्येयं श्रुतिः साध्वी	XVI	45c
अनारब्धानि कर्माणि	XVI	68a
अनिरूपितरूपिणी	XVI	9b
अनिरूपितवेलायाम्	XVI	9a
अनुगच्छति यः पुमान्	V	21b
अनुगृह्य विवस्वन्तम्	XVI	92c
अनूद्यार्थप्रकाशकम्	XVI	39d
अनृतं सततं खलु	IV	25d
अनेकजन्मसंसिद्धाः	II	130a
अनेकजन्मसिद्धानाम्	IV	40c
,, ,, ,,	IV	51c
अनेन सदृश नास्ति	VI	46a
अन्तःकरणकार्य हि	XII	15a
अन्तरिक्षे च तीर्थानि	VII	11a
अन्तरेण महादेवम्	VIII	15a
अन्तर्बहिश्च तत् सर्वम्	III	50a
अन्तर्यामितया ग्राह्यः	VIII	18c
अन्तर्यामितया स्थित्वा	VIII	12a
अन्तर्यामितयेश्वरः	VIII	16b
अन्नादिपञ्चकोशेषु	XII	28a

अन्यं रुद्रः सनातनः	II	43b
अन्यच्चास्ति महास्थानम्	VI	18a
अन्यत्र संस्थिता मुक्तिः	XIV	7a
अन्यथा चान्यथा चाहुः	IV	3a
अन्यथा चान्यथा भ्रान्त्या	XVI	60c
अन्यथा चान्यथा सा तु	IV	28c
अन्यथाभानहेतुत्वात्	XI	31a
अन्यथा वेदसिद्धान्तात्	XII	35a
अन्यथैव विजानन्ति	II	57c
अन्यस्य च मुनीश्वर!	I	84d
अन्यहेतुसमुत्पन्नम्	I	109c
अन्यान्युपपुराणानि	I	19c
अन्ये च वेदसंसिद्धाः	X	9a
अन्ये च वैदिका मन्त्राः	III	34c
अन्येनापि च रूपेण	XIV	16a
अन्ये षड्विंशकं प्राहुः	XVI	61c
अन्ये स्वपरपक्षांश्च	IV	9c
अन्योन्यप्रणताश्चैव	IV	33c
अन्योन्यमनुरक्तास्ते	IV	33a
अपामंशैस्तपोधन!	III	5b
अपामन्तरवस्थानात्	II	77a
अपामेकांशके विद्वन्!	II	72c
अपारासारसंसार	II	122a
अपि चात्मगतः सोऽयम्	XVI	18a
अपि ब्रह्मात्मविद्यायाम्	XV	27c
अपि माया परात्मनः	XVI	31b
अपि माया प्रकीर्तिता	XVI	31d
अपि संसारकारणम्	XVI	12d

अपि सर्वं चराचरम्	IX	40d
अपूर्वं फलपर्यन्तम्	VIII	8c
अपृच्छत् सर्वलोकानाम्	VI	2c
,, ,, ,,	XIII	2c
अपृच्छदखिलं धीमान्	II	16c
अप्रकाशयदाम्नायम्	I	59c
अप्रतीतो भवेद्यदि	VIII	39b
अप्राप्यमतिशोभनम्	II	120d
अभावादेव भेदस्य	II	25a
अभिन्नं तच्चिदेव स्यात्	II	30a
अभिन्नमेव चिद्रूपम्	IV	6c
अभिप्रायानुरोधेन	VIII	23c
अभिप्रेतार्थदायिने	XVI	78b
अभिप्रेतार्थरूपाय	XVI	78c
अभिभूतः पिशाचैश्च	V	15a
अभीष्टसकलप्रदः	II	17b
अभ्यसेच्छ्रद्धया नित्यम्	I	112c
अभ्यागतानां सर्वेषाम्	I	75c
अमायात्वं विवक्षित्वा	VIII	24a
अम्बिकापतिरानन्दः	III	51a
अम्बिकापतये साक्षात्	I	8c
अयं चैतन्यधर्मत्वात्	XVI	24c
अयं ज्योतिः परात् परम्	III	48d
अयं साधारणः प्रोक्तः	XVI	34a
अयं हि वेदसिद्धान्तः	XII	46c
अयत्नेन द्विजातीनाम्	XIII	1c
अयत्नेन महादेव!	XIII	8c
अयत्नैव पापानाम्	VI	3c

अयमात्मा समस्तस्य	III	49a
अयमेव परं तत्त्वम्	III	48c
अयोग्योऽपि तथा प्रोक्तः	XV	40c
अर्थज्ञानादिरूपेण	VIII	42c
अर्थहीनं भ्रमे सर्वम्	VIII	31a
अर्थोपकारिणे देयः	XIII	38a
अर्थ्यते हि निरन्तरम्	IX	10b
अर्धेन नारी तस्यां तु	II	80a
अर्धेन पुरुषोऽभवत्	II	79d
अल्पायुषो भविष्यन्ति	XIII	5c
अवमानं न कुर्वीत	X	32a
अवलम्ब्यान्यथोपायम्	IX	43a
अवलम्ब्यावशा भृशम्	IV	12b
अविचार्यैव यत्किञ्चित्	IV	12a
अविज्ञाय नरास्तस्य	II	52a
अविज्ञाय स्वकं रूपम्	XII	25a
अविद्याज्ञानमायाख्यः	XVI	11a
अविद्या त्वात्मभूतायाः	XIV	21a
अविद्या भासते साक्षात्	XVI	9c
अविद्या विद्यया साक्षात्	XIV	19c
अविद्येति तिरस्कारात्	XI	31c
अविद्योपाधिकः सोऽयम्	XII	3a
अविनीतोऽपि बालोऽपि	I	49c
अविभागेन चाध्यस्तः	XVI	29c
अविमुक्तमिति ख्यातम्	VI	6a
अविशेषेण जन्तूनाम्	XVI	78a
अविशेषेण तन्त्राणि	XI	17c
अशुद्धः पापकर्मणा	IV	59b

अशुद्धमविशेषत:	XVI	52b
अशुद्धिरखिलात्मनाम्	VIII	3d
अशुद्धिर्हेतुरज्ञानम्	VIII	2a
अशेषसुरनायक:	VI	47b
अशेषार्थावबोधकम्	I	59d
अष्टादशपुराणानाम्	I	36a
अष्टादशपुराणानि	I	20a
असङ्गं प्राह हि श्रुति:	XIV	17b
असङ्गत्वात् परात्मानम्	XIV	17a
असङ्गाश्च प्रकाशश्च	XII	20a
अस्ति चायतनं महत्	II	127d
अस्ति देहेन्द्रियादिभ्य:	XII	2a
अस्ति नास्तीति यद्भाति	XVI	3c
अस्ति भाति च सन्नम!	VIII	48d
अस्तीत्यभ्युपगन्तव्यम्	XIV	6c
अस्त्येव परमं तत्त्वम्	XVI	2a
अस्मिन् लोके हरं नित्यम्	II	122c
अस्य नामान्यनन्तानि	XI	36c
अस्य वेदस्य सर्वज्ञ:	I	104a
अहङ्काराभिमानेन	XII	13a
अहंतेदतया भेदो	XVI	5a
अहमर्थतया श्रुत्या	XVI	64c
अहिंसा सत्यमस्तेयम्	X	4a
अहो! मोहस्य वैभवम्	XII	36b

आ

आकार: स तु सत्त्वादि-	II	38c
आकाराद्यास्त्रयो वर्णा:	III	54c
आकारा बहव: सन्ति	II	36a

आकारैरपरैरेतत्	XI	36a
आकाशं चार्षभं तीर्थम्	VII	12c
आकाशे धूमनीहार-	XII	21a
आग्नेयं ब्रह्मवैवर्तम्	I	18a
आचरेत् स विशेषेण	XV	26c
आज्ञया देवदेवस्य	II	46c
आणवाख्यं मलं साक्षात्	XVI	13a
आणवादिमलोच्छेदः	XVI	34c
आत्मत्वादेव चात्मायम्	XVI	23a
आत्मनः कल्पयन्त्यन्ये	XVI	13c
आत्मनः सर्वसाक्षिणः	VIII	51d
आत्मनोऽणुत्वहेतुत्वात्	XI	35a
आत्मनो नैव मुक्तेश्च	XIV	16c
आत्मनो नैव लभ्या स्यात्	XIV	7c
आत्मनोऽन्यत्वविज्ञानम्	II	20a
आत्मनो वा परा मुक्तिः	XIV	6a
आत्मन्येव प्रकल्पिता	XIV	19d
आत्मन्येव स्थिता मुक्तिः	XIV	10a
आत्मप्राप्यं स्वतो भिन्नम्	XIV	9a
आत्मवस्तुन एवाह	XIV	37a
आत्मा चेत् स तु चैतन्य-	XVI	25a
आत्मान वेदससिद्धम्	XII	53a
आत्मानमपरे भ्रान्त्या	XII	44c
आत्मा नाम चितिः साक्षात्	II	19c
आत्मा शुद्धः सदा साक्षात्	VIII	53a
आत्मा स्यादिति चेन्न तत्	XVI	24d
आत्मेत्याहुस्तथैवान्ये	XII	40a
आथर्वणमथो वेदम्	I	62a

आथर्वणस्य वेदस्य	I	68c
आदित्यं सर्वलोकेशम्	II	8a
आदित्यमण्डलादूर्ध्वम्	III	6a
आदित्यमण्डले साम्बम्	XIII	14a
आद्यं सनत्कुमारोक्तम्	I	21a
आधारः परमात्मनः	III	30d
आधारेष्वथवा ध्यायेत्	XIII	19a
आधारेष्वपि चोक्तेषु	XIII	18a
आधारो यस्त्वसत्यस्य	XII	16c
आधिक्यं केचिदिच्छन्ति	III	4c
आधिव्याध्यस्त्रशस्त्राद्यैः	XIII	6a
आनन्दः पुरुषार्थो हि	I	100a
आनन्दश्चेतनैः सर्वैः	IX	10a
आनन्दाख्यं शिवाख्यं च	II	111c
आपस्तादग्निवधादग्रेः	II	68c
आपो नारा इति प्रोक्ताः	II	74a
आमनन्त्यन्यथा चान्ये	III	14a
आम्नायहृदयं गतम्	II	16d
आम्नायान्तैकसंवेद्यम्	I	56a
आम्नायान्तैकसंसिद्धः	XIII	37a
आयुरारोग्यसम्पन्नः	XIII	31c
आर्तानामपि सर्वेषाम्	I	76a
आलिङ्गन्यागमतामन्ये	XVI	93c
आलिलिङ्गे मुने! नाथः	XIII	35a
आवहः प्रथमः प्रोक्तः	III	7c
आस्तिक्यं च तपो दानम्	X	5a
आस्तिक्येन च मत्या च	I	71c
आस्ते माराध्य सुप्रीतः	VI	11c

आस्ते माराध्य सुप्रीतः	VI	12c
आस्तेऽशेषजगन्नाथः	II	124c
आस्ते स योगिभिर्नित्यम्	III	23a
आहुरन्ये चतुर्विधान्	IV	7d
आहुरन्ये विमोहिताः	IV	5b

इ

इच्छा शास्त्रेषु जायेत	IV	54a
इतः पूर्वं मया नोक्तम्	IX	1c
इति चेत् तच्च साधूक्तम्	VIII	15c
इति चेन् सर्वविज्ञानम्	VIII	27c
इति चेदात्मता न स्यात्	XVI	23c
इति तत्त्वविदां स्थितिः	III	74b
इति तत्त्वविनिर्णयः	III	42d
इति नाम्ना प्रकीर्त्यन्ते	II	71c
इति पृष्टः शिवः शम्भुः	VI	4a
इतिहासपुराणाभ्याम्	IV	13c
इतोऽन्यथा तु चेद्भ्रान्ताः	XII	47a
इतोऽन्यथा मतिः पुसाम्	II	31c
इत्याह ब्राह्मणं शुद्धम्	VIII	17c
इत्याह हि परा श्रुतिः	IV	23b
इत्याहुः केचिदज्ञानात्	XII	45a
इत्युक्त्वा भगवान् सूतः	XVI	100a
इत्युक्त्वा भगवान् सूरः	XVI	72a
इत्येवमुक्त्वा भगवान्	VI	47a
इद विज्ञानमज्ञानम्	II	19a
इदं वेदान्तविज्ञानम्	IX	42c
इदं शिरोव्रतं चीर्णम्	XV	18a
इन्द्रतीर्थं तथाग्नेयम्	VII	6a

इन्द्रादिलोकपालाश्च	II	125c
इन्द्रियाद्यभिसंसृष्टिः	IX	37a
इह लोके तु सम्पन्नाः	VI	37c
इह लोके सुखी भूत्वा	VI	38c
,, ,, ,,	XIII	13c

ई

ईश आत्मा हरोऽक्षरः	I	88d
ईशानागन्तुकी नास्य	III	67a
ईश्वरः सर्वजन्तूनाम्	VIII	9a
ईश्वरत्वेन स ज्ञेयः	III	66c
ईश्वरस्तदधिष्ठाता	IV	4c
ईश्वरस्तु जगत्सृष्टि	XII	6c
ईश्वरस्य स्वरूपं च	XII	33c
ईश्वरस्याज्ञया स्थूल-	XII	8c
ईश्वरेणैव मार्गस्थः	IX	47a
ईषन्मात्राविभागेन	XVI	30a

उ

उक्तिर्घुणाक्षरन्यायात्	II	60a
उग्रकेदारसंज्ञं च	VII	20c
उग्रेश्वराह्वयं तीर्थम्	VII	24a
उत्कर्षं शङ्करस्य तु	II	59b
उत्कर्षश्चापकर्षश्च	IV	37c
उत्तमस्तु रजोगुणः	XI	5b
उत्तराह्वयमेव च	VII	23b
उत्पत्तिं कुरुते स्वयम्	II	67b
उत्पाट्यादाय मातरम्	IX	16d
उपकाराय न स्वतः	II	44d

उपदिष्टा तु यास्माकम्	I	15c
उपशान्तं शिवाख्यं च	VII	22c
उपायं भोगमोक्षयोः	XIII	1d
उपायः परविद्यायाः	IX	48c
उपाया ऋतसंस्थिताः	X	10b
उपायास्त्वन्तरङ्गाश्च	X	9c
उपायोपेयभावस्तु	IX	43c
उपायोऽयं मयेरितः	XIII	36d
उपासाते मुदा तत्र	III	36c
उपास्यमानो योगीन्द्रैः	II	128c
उभयत्र रतिर्नृणाम्	XI	9a
उमापतिर्नस्कार्यः	III	44a
उमासहायं कल्याणम्	III	72c
उवाच सकलं सम्यक्	I	86c
उष्णं प्रवरसंज्ञं च	II	106c

ऊ

ऊकाराद्या उकारात् तु	III	55a
ऊर्ध्वं गच्छन्ति पुण्येन	XII	29a
ऊर्ध्वं तद्ब्रह्मसदनात्	III	25c
ऊर्ध्वपुण्ड्राङ्कुशाश्वत्थ-	V	13a
ऊर्ध्वबाहुर्निराधारः	II	5c
ऊर्ध्वरेतसमुद्रक्तम्	III	53a

ऋ

ऋग्वेदं कृतवान् मुनिः	I	60d
ऋग्वेदश्रावकं पैलम्	I	64a
ऋग्वेदस्य तु शाखानाम्	I	65c
ऋजवः सर्वसिद्धान्ताः	IV	10c

ए		
एकं वा परमप्रीत्या	VI	41c
एक एव हि वेदार्थः	I	103c
एकत्वेन विरुद्धत्वात्	II	25c
एकरूपं खलु प्राज्ञ!	XVI	50c
एकविंशतिभेदेन	I	60c
एकेनाग्निस्तथैकेन	I	34a
एकोऽपि द्वाविवाभाति	XII	24a
एतच्छिरोव्रतं कुर्यात्	XV	31a
एतद्रूपातिरेकेण	II	21c
एतान्यपि च तीर्थानि	VII	33c
एतान्येव तु तीर्थानि	VII	24c
एतावतैव सम्यक्त्व-	VIII	48a
एते च परमेश्वराः	IV	34d
एवं नानाविधं प्राहुः	IV	8c
एवं मुनिवरः स्तुत्वा	II	16a
एवं मुनिवरैः पृष्टः	I	86a
एवं स्तुत्वा महादेवम्	XVI	91a
एवं ब्रह्मादिदेवनाः	XV	20b
एवं ब्रह्मैकगोचरात्	IX	47d
एवमादीनि नामानि	I	89a
एवमुक्त्वा महादेवः	XIII	34c
एवमुक्त्वा मुनिर्व्यासः	I	106a
एव वेदान्ताक्यजात्	VIII	52b
एषा तुल्या गतिर्यतः	II	26d
एषा शिरोव्रतश्रद्धा	XV	36c
ओ		
ओङ्काराख्यं महातीर्थम्	VII	5a

ओं नमोऽहपदार्थाय	I	1a
क		
कः कर्ता? का क्रिया? कानि	XVI	7c
कः पुमान् वक्तुमर्हति!	I	45d
कः प्रमाता? प्रमाणं किम्?	XVI	7a
कः श्रोता? वचनं च किम्?	XVI	6b
कणादकपिलादयः	VI	31d
कथं चैतन्यधर्मवान्?	XVI	21d
कथं तैरभिभाष्यते	XII	51b
कथं दोषस्य सद्भावः?	IX	40a
कथं योगीश्वरः सूरम्	II	1a
कथं वा तस्य दर्शनम्?	IX	40b
कथं वेदविरुद्धार्थाः	XII	50a
कथितानि महर्षिभिः	I	19d
कथितानि महाप्रीत्या	VII	43a
कथितानि शिवाज्ञया	I	20d
कथिता भानुना यतः	I	29b
कथिता वेदवर्त्मना	XIV	40b
कथितास्ते न तत्त्वतः	XII	48d
कथ्यते च क्वचित् क्वचित्	IV	28b
कथ्यते दशभिर्विप्राः	I	33a
कथ्यते मुनिशार्दूल!	IV	31a
कथ्यन्ते तैः कृपालुभिः	XII	50b
कदाचिच्च न नश्यति	XVI	15d
कदाचित् कुत्रचिद्वापि	IV	11c
कदाचिदपि तुच्छाख्यम्	VIII	25a
कदाचिदपि मोहाद्वा	XV	39a
कदाचिदपि सद्रूपम्	VIII	25c

कदा मुक्तो भविष्यति	IV	56b
कपालमोचनं तीर्थम्	VII	23c
कपिलं शाल्मलद्वीपे	II	109a
करतालं सुमङ्गलम्	VI	48d
करामलकवद्ब्रह्मन्!	XVI	71c
कर्णमूलेऽथवा हृदि	XIII	16d
कर्णिकात्वेन संस्थितः	II	101d
कर्तव्यः खलु सर्वथा	XVI	42d
कर्ता भोक्ता सुखी दुःखी	XIII	13c
कर्ता सत्यवतीसुतः	I	36b
कर्तृदोषेण दुष्टं स्यात्	XVI	55a
कर्म कुर्वन्ति सादरम्	X	14d
कर्मणां परिपाकश्च	XII	5c
कर्मणां फलभोगार्थम्	II	86a
कर्मणा नैव सिद्ध्यति	XIV	38b
कर्मणा वेदत्तिम!	XIV	24b
कर्मणैव परा मुक्तिः	XIV	23a
कर्म तु ज्ञानहेतुः स्यात्	III	74a
कर्मब्रह्मपरे तथा	XVI	38b
कर्मभागस्तु वेदस्य	I	98c
कर्मलेपो न विद्यते	XVI	67d
कर्मवैषम्यवैचित्र्यम्	XII	30c
कर्मश्रद्धा तमोगुणात्	XI	7d
कलञ्जादेश्च भक्षणम्	X	35d
कलत्रस्यापराधकृत्	V	8b
कलधौतात्मना विद्वन्!	VIII	46c
कलशेश्वरमज्ञेयम्	VII	15c
कलिदोषविनाशिनी	VII	29d

कलिदोषेण मर्त्यानाम्	XIII	4a
कलुषीकृतचित्तानाम्	IX	4c
कल्पकोटिशतैरपि	I	47b
,, ,, ,,	XI	37b
कल्पकोट्यन्तरे फलम्	VIII	10b
कल्पयन्ति भ्रमादन्ये	II	23c
कल्पसूत्रप्रवर्तकाः	VI	29d
कल्पादौ परमेश्वरः	I	104b
कल्पाधिकारिणस्तत्र	III	19a
कल्पितत्वे ह्यविद्यैव	XVI	14c
कल्पितस्य मलस्यापि	XVI	35a
कल्पिता नैव वस्तुतः	XIV	34d
कल्पिता शुक्तिरूप्यवत्	XIV	17d
कल्पितेषु समस्तेषु	XVI	33a
कल्पितो मल आत्मनि	XVI	30b
कल्पितो वा यथार्थो वा	XVI	14a
कल्प्यते यद्विरुद्धार्थम्	XVI	40c
कल्याणं मम चोत्सवम्	VI	41b
कश्चिद्ब्रह्मविभागस्य	II	37a
कश्चिद्विज्ञानसम्पन्नः	IX	18a
कस्तस्य विनिवारकः?	VIII	29d
कस्मिन् सर्वाणि कर्माणि	I	83a
कस्यचिच्च मुनीश्वर!	IX	1d
कानि ज्ञानस्य? सत्तम!	I	82d
कानि नामानि तस्य तु?	I	81d
कापालिकादिकं तन्त्रम्	IV	46c
कापिलं ब्रह्मसंज्ञितम्	VII	18b
कापिलं मानवं चैव	I	23a

कामक्रोधमहाल्लोभा-	I	76c
कामक्रोधविवर्जिताः	III	28d
कारण कश्चिदास्तिक!	II	37b
कारण कार्यहेतुतः	XI	33b
कारणं जगतः साक्षात्	IV	39a
कारणं न हि संशयः	XVI	12b
कारण प्रवदन्ति तु	IV	4b
कारणं ब्रह्म नापरम्	IV	15d
कारणत्वेन यः स्थितः	II	38b
कारणानि? मुनीश्वर!	XVI	7d
कार्तार्थ्यविषया ततः	II	61d
कार्यकल्प्यत्वरूपेण	XI	32c
कार्यदर्शनतः कल्प्यम्	XII	31a
कार्यद्रव्यतया चापि	XVI	27a
कार्यरूपं जगत् सर्वम्	IV	25c
कार्यरूपतया नैव	XIV	10c
कार्यरूपस्य सत्यत्व-	IV	24c
कार्यरूपेण नैवात्मा	XIV	11a
कालकण्ठं च नाम्नतः	I	24b
कालञ्जरसमाह्वयम्	VII	20d
कालतीर्थसमाह्वयम्	VII	12b
कालस्यापि विपाकतः	XII	5b
काले कालेऽभिवृष्टिः स्यात्	XIII	33a
कावेरी च महापुण्या	VII	29c
किञ्चिन्मात्रमपि प्राज्ञाः	I	51c
किं जाने? किं वदाम्यहम्?	XVI	5d
किं न कुर्याद्धि मानवः?	IX	14d
किं पुनः सर्वदेहिनाम्!	III	52b

किं प्रमेयं च? का मितिः?	XVI	7b
किं वस्तु प्रतिपाद्यते?	I	81b
किं वा सारतरोत्तमम्?	I	83d
किं विशेषस्य कारणम्?	VIII	34d
किरणैर्मम चेन्दोश्च	III	2a
कीदृशं तत्परिज्ञानम्?	I	82a
कीदृशो धर्मसंज्ञस्तु?	I	85a
कीदृशोऽधर्मसंज्ञकः?	I	85b
कुण्डलद्वयमण्डिता	III	33b
कुतर्कविमुखास्तथा	I	78d
कुत्सिताचारनिर्मुक्ताः	I	77c
कुमारेण तु भाषितम्	I	21d
कुम्भादिव्यक्तयोऽनित्याः	XIV	15c
कुरुते विष्णुरप्येवम्	I	43c
कुरुते वेदवर्त्मना	V	20b
कुरुते सर्वलोकानाम्	II	44c
कुरुते ह्यात्मनीश्वरः	XII	25d
कुरु प्रसादं भवरोगभेषजम्	XVI	90c
कुशद्वीपस्ततः परम्	II	94d
कुशद्वीपे तु योगीन्द्र!	II	107c
कुशास्त्रार्थपराङ्मुखाः	I	77d
कूटस्थ इति हि श्रुतिः	XIV	11d
कृच्छ्रचान्द्रायणादीनि	XV	5a
कृतमाला नदी पुण्या	VII	31c
कृतार्था अभवंस्तद्धि	VI	17c
कृपया केवल बुधाः	I	48d
कृपया तारकं ब्रह्म	VI	7c
कृष्णद्वैपायनो मुनिः	I	58d,

कृष्णद्वैपायनो मुनिः		66b.
,, ,, ,,		86b.
कृष्णवेण्याह्वया पुण्या	VII	25c
कृष्णाष्टम्या व्यतीपाते	VI	43a
केचन प्रवदन्ति च	IV	7b
केचिच्चैतन्यसम्बन्धात्	XII	39c
केचिच्छून्यं तथापरे	IV	8b
,, ,, ,,	XII	41b
केचित् प्रधानं त्रिगुणम्	IV	4a
केचिदत्यन्तमोहिताः	IV	3b
केचिदद्वैतवादिनः	IX	42d
केचिदिच्छन्ति वादिनः	XII	41d
केच्छा तच्छ्रवणस्यैव?	XVI	6c
केनचिद्बाधकेन तु	XIV	35b
केन तज्ज्ञायतेऽचिरात्?	I	82b
केन मुक्तिः? पराज्ञानि	I	82c
केयूरकटकोपेतः	III	31c
केवल कारणापत्तिः	XIV	35c
केवलं कारणापत्त्या	XIV	36a
केवल जीवसंज्ञितः	XII	13b
केवलं तु समाचरेत्	XVI	52d
केवलं तैरपि द्विज!	XII	49b
केवलं परमं पदम्	II	31b
केवलं प्रतिभासते	VIII	27b
केवलं बृहदात्मना	IV	16b
केवलं भुक्तिमुक्तिदम्	VI	19d
केवलं भ्रान्तिमूल तत्	XVI	41a
केवलं लीलयापि च	IV	35d

केवलं वेदवित्तम!	XVI	70d
केवलं व्यावहारिकम्	II	20b
केवलव्यवहारस्तु	VIII	37c
केवला प्रणवात्मिका	III	57d
केवलेन द्विजोत्तम!	IV	54d
कैलासशिखरे रम्ये	II	126a
कोटिद्वयविलक्षणम्	VIII	22b
कोटियोजनविस्तृतः	III	18d
कोटिषट्केण विस्तृतः	III	21d
कोटयन्तर इति भ्रान्त्या	XII	43a
को धर्मो विहितः साक्षात्	I	84c
को वा तस्य निवारकः?	XVI	16d
को विजानन्ति? को वक्ति?	II	59c
कौमार सुकुमारं च	II	105a
कौर्म मात्स्यं च गारुडम्	I	18d
क्रमेण करुणाबलात्	I	86d
क्रमेण सत्त्वज्ञानाय	XII	51c
क्रियया साध्यते भावः	XIV	31a
क्रियासाध्यस्य कुडचादेः	XIV	30c
क्रौञ्चद्वीपस्ततः प्रोक्तः	II	95a
क्रौञ्चद्वीपे तु कुशलम्	II	106a
कचिच्च तानि निर्णीय	II	54c
कचिच्चादृष्टदोषेण	XVI	56a
कचित् कारणदोषेण	XVI	55c
कचित् तन्त्रानुगुण्येन	IV	29c
कचित् साङ्ख्यानुगुण्येन	IV	29a
कचिदन्यानुगुण्यतः	IV	29d
कचिद्योगानुगुण्यतः	IV	29b

कचिद्विषयदोषतः	XVI	55d
कचिद्भेदानुसारतः	IV	31b
क्षणध्वंसक्रिया तावत्	VIII	10a
क्षणप्रध्वंसि विज्ञानम्	IV	8a
,, ,, ,,	XII	41a
क्षमस्व मे जल्पितमेतदीश्वर!	XVI	89d
क्षमाधृतिमिताशनैः	I	70d
क्षारोदेक्षुरसोदश्च	II	97c
क्षुत्पिपासाविवर्जिताः	III	21b
क्षुद्रमायाविलासस्तु	VIII	47a
क्षुधार्तः क्षुचिवृत्तये	IX	18b
क्षेमकाख्य द्रुमाह्वयम्	II	111d

ख

खपुष्पं न प्रकाशते	VIII	25b
खलु किञ्चिदपि द्विज!	VIII	44b
खलु त्वाष्ट्रवधः कृतः	IX	14b
खलु नश्यति वेदनात्	IX	11d
खलु नात्मा न सत्तम!	XIV	5b
खलु न्यायेन हेतुना	I	109b
,, ,, ,,	XV	20d
खलु वेदार्थविद्भवेत्	I	53d
खलु सम्बोभविष्यति	IV	25b
खलु सर्वजनैरपि	XVI	70b
खलु सर्वात्मना बुध!	VIII	2b
खलु साक्षात् पुरन्दरः	IX	13b

ग

गङ्गातीर्थं महातीर्थम्	VII	17c

गङ्गायां द्वादशाब्दस्य	VII	35a, 36a, 37a, 38a, 39a, 40a, 41a, 42a.
गङ्गासंज्ञं महातीर्थम्	VII	10a
गच्छतामतिवाञ्छया	VI	9d
गच्छत्यज्ञानमोहितः	XII	9d
गतिं मत्पास्तपोधन!	X	18d
गतिक्रिया स्वकर्त्रात्मा	VIII	13c
गत्वा मोहेन तीर्थानि	IX	17a
गन्धपुष्पादिभिर्द्रव्यैः	XIII	28a
गन्धमादनसंज्ञं च	VII	30c
गन्धमादनसंज्ञितम्	II	113d
गन्धमादनसंज्ञे च	VII	39c
गरुडश्च वृषश्चैव	VI	34c
गव्यरामठविक्रयी	V	9b
गायत्रीसंज्ञितं तीर्थम्	VII	5c
गार्ह्यस्थ्ये रजसा बुद्धिः	XI	13a
गिरिशाख्यं तथा वर्षम्	II	111a
गुणं यो मनुते हरः	XI	19b
गुणत्रयवशाः सर्वे	XI	16c
गुणत्रयविजृम्भितम्	XI	16b
गुणरूपतया मुक्तिः	XIV	12a
गुणाकारैस्त्रिधा भवेत्	II	38d
गुणानां च स्वभावं ते	XI	1c
गुणा मायासमुद्भवाः	XI	2b
गुरुद्रोहपराश्च ये	XV	12b
गुरुभक्तिसमन्वितः	III	71b
गुरुशुश्रूषणं शौचम्	X	3c

गुरूक्त्या स्वानुभूतितः	XVI	64d
गुहासंवरणेनैव	XI	35c
गुह्यमङ्गैर्बहिष्कृतम्	VI	1d;
	VII	1d;
	VIII	1d
गुह्याद्गुह्यतराणि च	VII	24d
गृह्णीयादपरं त्यजेत्	XII	53b
गृह्णीयादप्रमादेन	XII	37c
गृह्णीयादादरेण तु	IV	48d
गृह्णीयान्नैव बुद्धिमान्	II	33d
गोदावरी महापुण्या	VII	25a
गोदावर्यां सकृत् स्नानात्	VII	34c
गोप्रेक्षं लौकिकाख्यं च	VII	21c
गौरीतीर्थमनुत्तमम्	VII	12d
ग्रन्थतस्तु सहस्रतः	I	30b
ग्रसत्यात्मनि कल्पितम्	II	19b
ग्रहणे सोमसूर्ययोः	VI	43b;
	VII	39d
ग्रहतीर्थसमाख्यं च	VII	7c
ग्राह्यः सूक्ष्मनिरूपकैः	XVI	47d
ग्राह्यस्तर्केण शङ्करः	VIII	19d
घ		
घटकुड्यादिविज्ञाने	VIII	34c
घटादिवेदनस्यास्य	VIII	35c
घटादिवेदनानां तु	VIII	32a
घटादीनामनात्मत्वात्	XVI	22c
घटादीनामसत्यानाम्	XIV	34a
घटार्थस्य तु बोधकम्	XIV	3b

घटोत्कचं महातीर्थम्	VII	16c
घटो नात्मा न चान्यथा	XVI	24b
घृतकाठिन्यवच्छुक्ति-	XIV	20c
घृतकाठिन्यवत् स्वस्मिन्	XII	11c
घोराण्यन्यानि पापानि	IX	17c

च

चकार परमप्रीत्या	VI	48c
चकारातीव निर्घृणः	IX	17d
चतुरशीतिसाहस्र	II	100a
चतुरो वेदपारगान्	I	62d
चतुर्थ शिवधर्माख्यम्	I	22a
चतुर्दशसहस्राणि	II	123a
चतुर्धा कृतवान् विप्राः	I	60a
चतुर्भिर्भगवान् विष्णुः	I	33c
चतुर्विंशतिकं मध्ये	XII	21a
चतुर्विंशतिकं लक्षम्	II	5a;
	XIII	12a
चन्द्रतीर्थसमाख्य च	VII	19c
चन्द्ररेखावतंसकम्	I	56d
चन्द्रसूर्यसमागमे	VII	40d
चन्द्रस्तद्धृदयं पुमान्	XII	24b
चन्द्रस्य मण्डलादूर्ध्वम्	III	10c
चन्द्रस्य मण्डले साम्बम्	XIII	15a
चरितं विधिवद्बुध!	XV	22d
चरितेन विशेषतः	II	119d
चर्माख्यं च गयातीर्थम्	VII	14a
चान्तरेणान्यचेतनम्	VIII	14b
चान्यया मुनिसत्तम!	III	42b

चान्ययैव तपोधन!	III	40d
चापकर्ष वदन्ति च	II	54b
चापे सूर्ये स्थिते रौद्रे	VI	42c
चितश्चिन्नैव भिद्यते	II	28b
चितो भिन्न भवेद्यदि	II	28d
चित्तं शुद्धं भवेत् ततः	X	16d
चित्सम्बन्धात् क्वचित् क्वचिन्	XI	29d
चिदन्योऽचित् खलु स्वतः	XVI	21b
चिद्रूपं केवलं चान्ये	IV	6a
चिद्रूपं केवलं विना	II	23b
चिद्रूपं भिद्यते कथम्?	II	27d
चिन्त्यमानो मनीषिभिः	III	26d
चेतनस्यापरस्य च	III	49b
चेतनाचेतनात्मकम्	I	12d
चेतनाधिष्ठिता खलु	VIII	13b
चेतना न हि संशयः	XI	16d
चेतनानां च सर्वेषाम्	VIII	16a
चेतनानीन्द्रियाणि तु	XII	40b
चेतने खलु दृश्यते	VIII	11b
चैकाग्र्यं भस्मगुण्ठनम्	X	2d
चैतन्यस्य ह्यनाश्रयः	XVI	22b
चैतन्यस्याश्रयो भवेत्	XVI	23b
चैतन्याश्रय आत्मायम्	XVI	21a
चैतन्याश्रय एवात्मा	XVI	19c
चैतन्याश्रयता न हि	XVI	22d
चैतन्याश्रयताभावात्	XVI	24a
चैत्यरूप भवत्येव	II	29a
चोदनातीन्द्रियार्थगा	I	98b

चोदनामानमेव स्यात्	I	105c
चोदनायाः प्रमाणत्वम्	I	94c
चोदनालक्षणो धर्मो	I	93c
चोदना सत्यमेवार्थम्	I	94a

ज

जगतः प्रतिभासनम्	VIII	3b
जगतां गुरवे सदा	I	8b
जगतामभिवृद्धये	I	9d
जगतामार्तिहारिणम्	II	8b
जगत्कारणनिर्णयम्	IV	1b
जगत्सृष्टिं करोति यः	XII	7b
जगदाकारतो भानम्	VIII	4a
जगद्विवर्तनस्यैव	II	38a
जगाम शरणं तेन	IX	21a
जग्राह मुनिशार्दूलः	I	68a
जग्राह वेदविच्छ्रेष्ठः	I	66a
जग्राह स महामुनिः	I	64b
जटाजूटधरा मुदा	III	35d
जटाजूटधरा शुभा	III	33d
जटावल्कलसंयुतम्	I	10b
जड हि परिणामवत्	IV	16d
जडत्वेन प्रकीर्त्यते	XI	29b
जडरूपमपि ब्रह्मन्!	XI	29c
जजाप विजितेन्द्रियः	II	5b
जनलोकसमाख्यस्तु	III	19c
जनार्दनः सुखी विष्णुः	II	76a
जन्तोरज्ञस्य केवलम्	VI	7b
जन्म मासेन केवलम्	VI	35d

जन्मान्तरसहस्रेषु	XV	35a
जपन्ति भुवि ये जनाः	II	9b
जपित्वायुतमादरात्	XIII	13b
जपेत् संवत्सरं नित्यम्	XIII	11a
जपेद्भुक्तिं च मुक्तिं च	XIII	12c
जपेन भगवान् सूरः	II	6a
जम्बुकेश्वरसंज्ञितम्	VII	13d
जम्बूद्वीपः समस्तानाम्	II	99a
जम्बूद्वीपमिदं तेषाम्	II	119c
जम्बूद्वीपाधिपाः सर्वे	II	115a
जम्बूद्वीपे मुनिश्रेष्ठ!	II	112a
जम्बूद्वीपे श्रुतिस्मृती	II	95d
जम्बूद्वीपो मुने! पूर्वम्	II	94a
जले चलति भास्करः	XII	23b
जाग्रदादिपुरत्रयम्	XII	15b
जातवेदाः समाख्यातो	II	77c
जायते क्रमशो मुने!	II	68b
जायते च रजोगुणात्	XI	6d,9b.
जायते चानपायिनी	X	17d
जायते चोभयश्रद्धा	XI	8a
जायते तत्प्रकाशवत्	II	22d
जायते तु शिरोव्रते	XV	35d
जायते न कदाचन	XV	36d
जायतेऽनर्थकारणम्	IV	44d
जायते नापरस्य तु	XIV	39d
जायते नापरैः सदा	I	90b
जायते शुद्धविज्ञानम्	I	109a
जायते ह्यविपर्यस्ता	I	96c

जायन्ते देवता: पुन:	II	82d
जायन्ते पञ्चदेवता:	II	69b
जायन्ते पञ्चभूतेषु	II	81a
जिज्ञासार्थं यतन्ते ये	X	19c
जिज्ञासुर्यामवाप्नोति	X	18c
जीवत्वं व्यावहारिकम्	VIII	54d
जीवन्मुक्तस्तदा तस्य	XVI	67c
जीवभेदस्य चिच्छक्ति	II	37c
जीवमायाविलासस्तु	VIII	47c
जीवसंज्ञ: पुमानसौ	XII	9b
जीवा लोके हि सत्तम!	XII	8b
जैमिनिं सामवेदस्य	I	65a
ज्ञानं तद्विषयं तथा	XII	33d
ज्ञानं न कारकं विद्धन्!	XIV	2c
ज्ञानगम्यं परात् परम्	II	11b
ज्ञानतीर्थं च वाराहम्	VII	15a
ज्ञानतीर्थो भवेद्द्विज:	IX	50b
ज्ञाननाश्यत्वमेव हि	XIV	33b
ज्ञानश्रद्धा मुने! सत्त्वात्	XI	7c
ज्ञानहीनोऽपि ब्राह्मण:	I	49d
ज्ञानाकारस्य रूप्यस्य	VIII	40a
ज्ञानाग्निनैव दग्धानि	XVI	68c
ज्ञानाङ्गानि शमादीनि	XII	34a
ज्ञानात् खलु विभासते	VIII	41b
ज्ञानात्मकत्वमेवेति	VIII	40c
ज्ञानादूर्ध्वं च जीवस्य	XII	11a
ज्ञानादेव परां मुक्तिम्	XIV	2a
ज्ञानानन्दादयो गुणा:	XII	44d

ज्ञानान्मुक्तिर्न कर्मणा	III	73d
ज्ञानेन कर्मणा वापि	XII	14c
ज्ञानेनैव हि केवलम्	XIV	38d
ज्ञानोपायं समासेन	X	1c
ज्ञायते खलु केवलम्	XIV	8d
ज्ञायतेऽतीन्द्रियार्थ को	IX	44a
ज्ञायते न कदाचन	XII	31d
ज्ञेयः परायणत्वेन	III	48a

त

तं दृष्ट्वा भयमाप्नोति	I	38a
तं दृष्ट्वा रुद्रमीशानम्	I	58c
तं दृष्ट्वा सर्वलोकेशम्	II	7a
तं विदित्वा हि मुच्यन्ते	III	67c
त विश्वमुपजीवनि	III	47b
तं सर्वकारण रुद्रम्	III	53c
त एव नेतरे विद्वन्!	XV	38c
त एव हि मुने यज्ञैः	X	21a
तच्च वैशेषिकं रूपम्	II	28c
तच्छेषत्वेन रुद्रश्च	I	32a
तज्जगत्कारणं साक्षात्	III	63a
तज्ज्ञानं चोपकारकम्	IX	7b
तज्ज्ञानं तस्य साधनम्	I	43b
तज्ज्ञानेनैव केवलम्	XIV	8b
तटाके तव सन्निधौ	VI	43d
ततः कालीपुराणाख्यम्	I	24a
ततः कोटिद्वयात्मकः	III	19d
ततः परिवहः प्रोक्तः	III	9a
ततः पादविहीनौ द्वौ	III	16a

ततः पूज्या हि ब्राह्मणाः	I	51b
ततः साम्बपुराणाख्यम्	I	25a
ततः सौरपुराणाख्यम्	I	25c
तत एव श्रुतं मया	XIII	36b
ततस्तज्ज्ञाननिष्ठः स्यात्	III	68a
ततस्तत् सम्यगाचरेत्	XV	28d
ततस्ते न शिवङ्कराः	III	65d
तताप परमं घोरम्	I	57a
'' '' ''	VI	21a,22a 23a,29a
ततो गच्छति चेतनः	VIII	16d
ततो जीवजगद्धेतुः	IV	24a
ततो दुर्वाससा प्रोक्तम्	I	22c
ततोऽन्यस्यापि सर्वस्य	XIV	37c
ततो वासिष्ठलिङ्गाख्यम्	I	24c
तत्तत् सर्वं तदेवोक्तम्	XVI	4c
तत्तत् सर्वमभिव्यक्तम्	XVI	46c
तत्तदंशाः क्रमेणैव	II	70c
तत् तदेव न चापरम्	XVI	3d
तत्तद्दृष्ट्याभिवीक्षिताः	IV	10b
तत्तद्भूतांशकाधिकाः	III	5d
तत् तावत् तिष्ठतु ब्रह्मन्!	II	59a;
'' '' ''	XVI	8c
तत् तावन्नैव सङ्गतम्	XVI	13d
तत् तिष्ठतु मया पूर्वम्	IV	38c
तत् तु साक्षात् स्वतः सिद्धम्	XVI	58a
तत् प्रत्यक्षं श्रुतेरर्थम्	XVI	39c
तत्त्वदृष्टिश्च योगिनः	IX	41d

तत्त्वदृष्ट्वा तदेवेदम्	IX	41a
तत्त्वमर्थस्वरूपिणे	I	1b
तत्त्वमेव सदा ग्राह्यम्	XVI	51c
तत्त्वानि च ततः परम्	II	23d
तत्पर शाल्मलद्वीपः	II	94c
तत्परश्च परावहः	III	8d
तत्परोऽनुवहः प्रोक्तः	III	8a
तत् पाशुपतसंज्ञितम्	XV	23d
तत् पुनर्द्विविधं प्रोक्तम्	IX	2c
तत् प्रेरयति हीश्वरः	VIII	12b
तत्र गच्छन्ति विद्वांसः	III	37a
तत्र गच्छन्ति सत्तम!	III	38d
तत्र तत्र च मर्त्यानाम्	X	27a
तत्र ते यान्ति निरताः	III	27c
तत्र देवाः स्थिताः सर्वे	III	21a
तत्र धर्मस्य सर्वस्वम्	II	96a
तत्र नारायणस्यापि	III	23c
तत्र मानं तु चोदना	I	100b
तत्र मामर्चयेत् ततः	XIII	34b
तत्र मे केवलं साक्षात्	XVI	8a
तत्र यौक्तिकबाधस्तु	VIII	34a
तत्र वायोस्तु नेमयः	III	6d
तत्र सन्निहिता बुध!	XVI	74d
तत्र सर्व प्रसाध्यते	III	2d
तत्रापि स्थित ईश्वरः	VIII	15d
तत्रास्ते चतुरानन:	II	123d
तत्रास्ते भगवानीशः	II	128a
तत्रास्ते भगवान् भवः	III	26b

तत्रैव देवदेवेशम्	III	29c
तत्रैव परिपश्यन्ति	II	130c
तत्रैव पर्वतवरे	II	125a
तत्रैव मम पूजया	XIII	31b,33b
तत्रैव वसतां देहाः	III	5a
तत्रैवान्तरधीयत	XVI	92d
तत्रैवायतने रम्ये	II	124a
तत्रैवोत्क्रममाणस्य	VI	7a
तत्सदोमीश्वरः परः	I	88b
तत् सर्वं न श्रुतौ खलु	XVI	56b
तत् साक्षादात्मविज्ञानम्	XII	39a
तत् सारतरमुत्तमम्	I	92b
तत्स्वरूपातिरेकेण	XVI	3a
तथा चलनहीनोऽपि	XII	23c
तथा चाह परा श्रुतिः	XVI	69d
तथा चोदनया नैव	I	95c
तथा तथा मनुष्याणाम्	II	55c
तथा तद्विषयं ज्ञानम्	XV	25c
तथा तन्त्रोदिताचारम्	XVI	52a
तथा तीर्थं वृषध्वजम्	VII	22b
तथा दुन्दुभिसंज्ञितम्	II	107b
तथा दुर्घटकारित्वात्	XVI	31c
तथा देवा अपि द्विजाः	I	32d
तथाधः पापकर्मणा	XII	29b
तथा धर्मोऽप्यधर्मश्च	VIII	14c
तथा ध्येयो हरिब्रह्म	III	44c
तथा नक्षत्रसंज्ञितम्	VII	7d
तथा नारायणो विधिः	II	71b

तथा नास्त्येव योगिनः	IX	38b
तथा निद्रा तमोगुणात्	XI	7b
तथान्यदपि किञ्चन	IV	37d
तथान्ये शतमाहस्र	XVI	62a
तथान्येषामपि द्विज!	II	56b
तथान्ये सप्तविंशकम्	XVI	61d
तथापि तुल्योऽनाश्वासः	VIII	38a
तथापि धर्मविज्ञानम्	IX	6c
तथापि बौद्धसिद्धान्तः	VIII	28a
तथापि भगवान् रुद्रः	IV	36a
तथापि रुद्रः संहार-	II	65c
तथा प्राज्ञवधारणात्	IV	26b
तथा ब्रह्मापि रुद्रस्य	II	47a
तथा भागवताह्वयम्	IV	45d
तथा भूतार्थगामित्वात्	IX	7a
तथायोग्यं समासतः	XV	1b
तथा विज्ञाय मानवाः	IX	7d
तथा विश्वात्मनापि च	III	47d
तथा विष्णुस्तथा ब्रह्मा	I	32c
तथा वेदनतुल्यं तु	IX	23c,24c, 25c,26c, 27c,28c, 29c.
तथा वैश्रवणाह्वयम्	VII	6d
तथा व्याहृतिसंज्ञितम्	VII	5b
तथा सङ्घातजो दोषो	IX	38c
तथा सति चितो भेदः	II	29c
तथा सति परा मुक्तिः	XIV	4c
तथा सति वृथा प्रोक्तम्	IV	19a

तथासतोऽपि साध्यत्वम्	XIV	26a
तथा सत्यचिदात्मा नः	XVI	21c
तथा सदसतो नास्ति	XIV	26c
तथा सातिशयत्वाच्च	I	102ε
तथा सृष्टिः क्वचित् क्वचित्	IV	30d
तथा स्वगुरुतल्पगः	IX	30b
तथा स्वात्मप्रधानान्या	IX	42a
तथा ह्यविधिपूर्वकम्	X	26b
तथैव गुरुतल्पगः	V	16b
तथैव ग्राह्य आस्तिकैः	XII	33b
तथैव च शिरोव्रतम्	XV	25d
तथैवाध्यापनादपि	I	108c
तथैवैकायनं तन्त्रम्	IV	46a
तथैवोशनसेरितम्	I	23b
तथोक्तानि मया तव	VII	43d
तदंशः प्रतिपाद्यते	I	32b
तदंशास्तु परित्याज्यः	I	40a
तदज्ञानविजृम्भितम्	VIII	21b
तदण्डमभवद्द्वैमम्	II	73a
तदनुग्राहकांस्तर्कान्	IV	47c
तदन्यद्दैवतं त्यक्त्वा	III	64c
तदन्ये अशिवाः सर्वे	III	65c
तदभावात् तथैव च	IX	37b
तदभावात् सुयोगिनः	IX	37d
तदमूलमिति स्थितिः	XVI	40d
तदर्धं वा तदर्धकम्	XV	32b
तदर्धं वा यथाबलम्	XIII	26b
तदात्मीयमिवाभाति	XII	15c

तदाधारमिद सर्वम्	II	91c
तदाप्यात्मन्यचिच्चिच्च	XVI	20a
तदा वेदविरुद्धेन	IV	57a
तदुपाधिवशेनैव	II	39c
तदेव ध्येयमास्तिकैः	III	64b
तदेव परमं तत्त्वम्	II	34c
तदेव परमं पदम्	XVI	61b
तदेव परमं ब्रह्म	III	62a
तदेव मायया भिन्नम्	II	35c
तदेव सर्वशास्त्रेषु	XI	30c
तद्धि वेदान्तदर्शनम्	XVI	11d
तद्धि वेदान्तवेदनम्	IX	42b
तद्धि संसारकारणम्	XI	30b
तद्धि साक्षाच्छिवङ्करम्	III	65b
तद्बाह्ये विलिखेत् सप्त	XIII	20c
तद्बाह्येषु दलेष्वेवम्	XIII	22c
तद्भेदाः कोटिकोटयः	III	9b
तद्रूपं परिपश्यतः	IX	39d
तद्रूपं सत्यविज्ञान-	I	87c
तद्विज्ञानाभिवृद्धचर्थम्	III	64a
तद्विरुद्धतयैवार्थम्	II	32c
तन्त्रश्रद्धा तमोगुणात्	XI	8d
तन्त्रस्थं देवतान्तरम्	X	25d
तन्त्रावलम्बनेनैव	I	40c
तन्त्रावलम्बिनामीशः	III	40a
तन्त्रेणाराधयेद्धरम्	X	28b
तन्नित्यं सम्यगाचरेत्	XV	29d
तन्निवृत्तिस्तु विज्ञानात्	VIII	52a

तन्निवृत्त्या विशुद्धिः स्यात्	VIII	2c,51c
तन्मूलाः स्मृतयस्तथा	XI	17b
तन्मूलानि पुराणानि	XI	18c
तन्मूलाया स्मृतावपि	IV	55b
तपः सन्तर्पयच्छिवम्	I	57b
ततः सवत्सरं तदा	VI	21b
तपः संवत्सरत्रयम्	VI	23b
तपः संवत्सराष्टकम्	VI	24b
तपसा तस्य सर्वज्ञः	I	57c
तपसा लज्जयापि च	I	71b
तपोलोकस्ततः कोटि-	III	20c
तमःशब्देन भण्यते	XI	31d
तमसा जायते वैश्यः	XI	11a
तमसा ब्रह्मचर्यंक	XI	13b
तमसा सङ्करत्वं स्यात्	XI	10a
तमस्ताभ्यां तथा भवेत्	XI	4d
तमो नानाविधं सर्व-	XI	3c
तया पापानि सूक्ष्माणि	X	18a
तया सर्वार्थकल्पना	XVI	10d
तयोः प्रार्थनया रुद्रः	IV	35c
तर्का वेदविरुद्धा ये	IV	51a
तर्हि बाधोऽपि सर्वेषाम्	VIII	30c
तर्हि वेदान्तविज्ञान-	VIII	33a
तव योगीन्द्रवन्दित!	III	1b
तवाह करुणाबलात्	V	1d;
	X	1b;
	XII	1b;
	XIII	1b.
तस्मात् सर्व परित्यज्य	IV	57c;

तस्मात् सर्वं परित्यज्य	IX	50a
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन	III	52c
तस्मादर्होदित बौद्धम्	IV	45a
तस्मादात्मस्वरूपैव	XIV	28a
तस्माद्योजनलक्षे तु	III	11c
तस्मिन् जज्ञे स्वय विष्णुः	I	73c
तस्मिन्नेव स्थिता सूक्ष्मा	XII	3c
तस्य कल्पितसत्यस्य	XIV	35a
तस्य किं लक्षण साक्षात्?	I	81c
तस्य ध्याता हरिः साक्षात्	III	45a
तस्य नारायणस्यापि	III	51c
तस्य नोपदिशेद्यदि	XV	33b
तस्य प्रकृतिलीनस्य	III	61a
तस्य मध्ये महामेरुः	II	99c
तस्य मूलतया श्रुतिः	XVI	40b
तस्य विद्या खलूत्तमा	XV	31d
तस्य विद्या विनष्टा स्यात्	XV	33c
तस्य शेषतया देवाः	X	25a
तस्य सर्गस्थितिध्वंसाः	XII	7c
तस्य सर्वाणि पापानि	IX	19a
तस्यां स्नात्वाथ वृद्धाद्रिम्	VII	29a
तस्याग्रे मामक रूपम्	XIII	24a
तस्याप्यर्थो बहिष्ठेन	VIII	41a
तस्यार्थस्य तु को वक्ता?	XVI	6a
तस्या लक्षणमास्तिक!	VIII	23b
तस्यासाधारणानि वै	I	89b
तां विद्यैव सम्पाद्य	XIV	40c
ताः कर्म प्रवदन्ति हि	I	42b

तात्पर्यस्य निरूपणात्	VIII	56b
तात्पर्येणाम्बिकानाथः	I	31c
तात्पर्येणैव वेदान्ताः	IV	15a
तादृशस्यानिरूपणात्	XIV	26d
तानि कारुण्यतः साक्षात्	VII	43c
तानि चिद्रूपतस्ततः	II	27b
तानि वक्ष्यामि तेऽनघ!	VII	3d
तानि वर्णयितुं मया	XI	36d
तानि वास्तवभेदेन	II	24c
तान्त्रिकाः प्रवदन्ति हि	XII	35b
तान्त्रिकाणां तथा मूर्त्या	III	42a
तान्त्रिकाश्च क्रमेणैव	III	38a
तान्यप्यहं प्रवक्ष्यामि	I	20c
तापसाः सत्यवादिनः	III	28b
ताभिर्वैतस्य सम्बन्धः	XII	5a
तामह वः प्रवक्ष्यामि	I	28c
ता यदस्यायनं पूर्वम्	II	75a
तारं च दशसाहस्रम्	XIII	10a
तावदुक्तः सुवर्लोकः	III	6c
तावद्भूलोक इत्युक्तः	III	2c
तिरोभूतात्मविद्यया	XIV	18d
तिष्ठत्यात्मनि सुस्थिरम्	VIII	8d
तिष्ठन्ति परितश्चान्ये	II	103a
तिष्ठन्नात्मनि चात्मानम्	VIII	17a
तिष्ठन्नुपकरोति सः	XI	20d,21d
तिष्ठन् सर्वत्र संहारे	XI	22c
तिष्ठन् सर्वत्र सर्वेषाम्	XI	24c
तिष्ठन् सर्वेषु भूतेषु	VIII	12c

तीर्थं चित्राङ्गदेश्वरम्	VII	20b
तीर्थं देवनिषेवितम्	VII	4b
तीर्थं दौर्वाससंज्ञितम्	VII	19b
तीर्थं ब्रह्मसमुद्भूतम्	VII	18c
तीर्थमीशानसंज्ञं च	VII	7a
तीर्थसेवां च तीर्थेषु	VII	2a
तीर्थसेवापरा नित्यम्	I	74c
तीर्थान्येतानि देवेन	VII	42c
तुच्छस्याप्यस्ति मायात्वम्	VIII	22c
तुल्यं मानं तु किञ्चन	XVI	48d
तुल्यप्रमाणसिद्धार्थः	XVI	48a
तुषारादि प्रकाशते	XII	21b
तुष्टाव परया मुदा	XVI	75d
तुष्टाव मुनिपुङ्गवः	II	7d
तूलं दग्धं क्षणेन तु	IX	19d
तृतीयं स्कान्दमुदिष्टम्	I	21c
ते गच्छन्ति मुनीश्वर!	XI	2d
ते चान्योन्यं प्रभेदेन	XII	35c
तेजसा भासयन्तं तम्	I	12c
तेजसा भास्करोपमः	XVI	99b
तेजोराशि दिवाकरम्	II	7b
तेन तज्जैर्गुणैस्त्रिभिः	XI	37d
तेन नारायणः स्मृतः	II	75b
तेन पौराणिकी विद्या	I	15a
तेन मुक्तिः पराङ्गानि	I	90c
तेनैव प्रेरिता एव	II	64c
तेपिरे परमं घोरम्	VI	24a,25a, 26a,27a,

तेपिरे परमं घोरम्	VI	28a,30a, 31a,32a, 33a,
तेपिरे परमं तपः	VI	34d
तेऽपि लोकोपकाराय	II	41c
तेऽपि साक्षान्महादेवम्	X	20a
ते यान्ति परमां गतिम्	VI	41d
ते रुद्रा नात्र संशयः	VI	49d,51b
तेषां नास्ति स्फुरद्रूपम्	VIII	44a
तेषामंशांशिभावस्य	II	53c
तेषामधस्तान्नरकाः	II	90a
तेषामनुपकारकः	XV	19d
तेषामात्मनि जायते	X	15b
तेषामिष्टप्रदातारम्	II	9c
तेषामेव खलु श्रद्धा	XV	35c
तेषामेव परा गतिः	XI	27b
तेषामेव परा मुक्तिः	IV	43c
तेषामेव परा विद्याम्	XV	18c
तेषामेव परिज्ञानम्	IV	42c
तेषामेव प्रवक्तारम्	I	36c
तेषामेव महामोहात्	IV	53c
तेषामेव विनिर्मोक्षः	II	58c
तेषु कश्चिज्जगच्चित्र	II	36c
तेषु रुद्रः शिवाज्ञया	II	71d
तेषु लोकेषु भूलोकः	II	86c
तेषु श्रुत्यविरुद्ध यत्	XVI	40a
तेषु सत्त्वगुणादीपद्-	II	39a
तेषूपदिष्टमाचारम्	IV	48a
ते सर्वे न हि संशयः	XII	47b

तैरभ्युपगतः सोऽयम्	XVI	28a
तैरेवाण्डं विवर्धते	II	85b
तैरेवाभिहितं बुधः	XII	36d
तैलताम्बूलपिण्याक-	V	9a
त्यक्तवर्णाश्रमाचारः	XIII	7a
त्यक्त्वा वेदोपदिष्टेन	XII	37a
-त्याहुरन्ये समाहिताः	IV	4d
-त्युच्यते सूक्ष्मदर्शिभिः	II	78b
त्रयो वायौ महामुने	II	92d
त्रिकोणं कन्दसंनिभम्	XIII	20b
त्रिकोणकर्णिकामध्ये	XIII	23a
त्रिगुणप्रभवं तत्त्वम्	XI	28c
त्रिपुण्ड्रं शिवपूजनम्	I	43d
त्रिपुण्ड्रधारणं तिर्यक्	X	3a
त्रिपुण्ड्रधारणादेव	V	2c,3c, 4c,5c, 6c,7c, 8c,9c, 10c,11c, 12c,13c, 14c,15c, 16c.
त्रिपुण्ड्रधारणैर्युक्तः	III	71a
त्रिपुण्ड्रधारिणः पादौ	V	18a
त्रिपुण्ड्रधारिणे भिक्षा	V	17a
त्रिपुण्ड्रस्यैव धारणम्	I	93b
त्रिपुण्ड्राङ्कविराजिताः	VI	15d
त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तकाः	III	35b
त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्तम्	I	10c
त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्ताः	II	119a
त्रिपुण्ड्रावलिभिर्दीप्ता	III	32c

त्रिपुण्ड्रोद्धूलितात्मना (?)	V	12b
त्रिमूर्तीनां तु यः कर्ता	XI	25a
त्रिमूर्तीनां तु सर्गस्या-	II	66c
त्रिलोचनाख्यं लोलाख्यम्	VII	23a
त्रिसन्ध्यं शुद्धमोदनम्	XIII	29b
त्रैगुण्यवशवर्तिनः	XI	28b
त्रैगुण्यविषया वेदाः	XI	17a
त्रैगुण्यविषयो नाम	XI	27c
त्रैलोक्यस्य च विस्तारो	III	17a
त्रैलोक्यस्यास्य विस्तारम्	III	1c
त्वंशो रुद्रस्य यः स्थितः	II	49b
त्वमेव कर्ता जगतः सनातनः	XVI	86d
त्वमेव कर्ता श्रुतिमानगामिनाम्	XVI	85b
त्वमेव चाङ्गानि षडीश्वरेश्वर!	XVI	84b
त्वमेव चाभिन्नमभिन्नवर्जितः	XVI	89b
त्वमेव चेशानसमाह्वयो हरः	XVI	82c
त्वमेव चोर्ध्वाधरदिक्पतिः शिवः	XVI	82d
त्वमेव तत्त्व परमं परात् परम्	XVI	81a
त्वमेव दुःखोदधिमग्नतारकः	XVI	83d
त्वमेव देवेश! पुराणमद्भुतम्	XVI	84d
त्वमेव नानाविधचेतनात्मकः	XVI	87b
त्वमेव नानाविधचेतनेतरः	XVI	87c
त्वमेव पापाटविदावदाहकः	XVI	86c
त्वमेव भर्ता च विनाशकारणम्	XVI	87a
त्वमेव भिन्नद्वयकल्पनाश्रयः	XVI	89a
त्वमेव भुक्तिर्विविधा महेश्वर!	XVI	88b
त्वमेव मातासि जगद्विभासकः	XVI	86b
त्वमेव मानं मितिमेयपूर्वकम्	XVI	86a

त्वमेव माया भवपाशकारिणी	XVI	83b
त्वमेव मुक्तिः परमा सुशोभना	XVI	88a
त्वमेव रुद्रः सततोदितप्रभः	XVI	81c
त्वमेव वह्निश्च यमश्च पाशधृक्	XVI	82a
त्वमेव वायुर्धनदश्च नैर्ऋतः	XVI	82b
त्वमेव विद्या भवपाशहारिणी	XVI	83a
त्वमेव विष्णुश्चतुराननाह्वयः	XVI	81b
त्वमेव वेदा अखिलाः सनातनाः	XVI	84a
त्वमेव शक्तिः परमा सनातनी	XVI	87d
त्वमेव शब्दार्थतयैव संस्थितः	XVI	85d
त्वमेव शब्दा विविधा वृषध्वज!	XVI	85c
त्वमेव शास्त्राणि महान्ति शङ्कर!	XVI	85a
त्वमेव संसारविमोचकः सदा	XVI	83c
त्वमेव सच्चित्सुखलक्षणः शिवः	XVI	88c
त्वमेव सत्त्वं सततोदितप्रभम्	XVI	89c
त्वमेव सर्वं शिव! शङ्करेश्वर!	XVI	88d
त्वमेव सूक्ष्माः स्मृतयश्च भारतम्	XVI	84c
त्वमेव सूर्येन्दुपुरन्दराह्वयः	XVI	81d
त्वयायं योगिनां वर!	XIII	38b
त्वया सन्निहितः सह	VI	8b
त्वर्थसद्भाववादिनः	VIII	31d

द

दग्धाङ्गा देवतायुधैः	XV	15b
दग्धाविद्यो भवेत् पुमान्	XVI	67b
दत्त्वा तु मठिकां शुभाम्	VI	40b
दत्त्वा यत्र धनं मुदा	VI	38b
दध्युदः क्षीरसलिलः	II	98a
दध्यौ प्रसन्नकिरणः	XVI	72c

दम्भदर्पादिवर्जिताः	I	77b
दयायज्ञपराः शुद्धाः	II	117a
दरिद्राश्च विशेषतः	XIII	5d
दर्शनात् स्पर्शनात् पानात्	VII	28a
दर्शनादेव जन्तूनाम्	VI	19c
दर्शनेनाविवेकिनः	XIV	36b
दर्शितः सकलैरपि	XVI	49d
-दलं पद्मं सुशोभनम्	XIII	20d
दलाना सप्तके सप्त	XIII	22a
-दानहीनाश्च ये द्विजाः	XV	6b
दासाभावे नियुक्ता ये	XV	15a
दिक्षु पूर्वादिषु क्रमात्	II	125b
दिवाकरकरैरेतत्	III	16c
दीक्षिता ये भ्रमादपि	XV	13b
दुःखं भीत्याभयात् सुखम्	VIII	4d
दुःखवस्तुनि सर्वत्र	XI	21c
-दुत्तरे वर्षपर्वताः	II	102d
दुर्घटत्वमविद्यायाः	IV	22c
दुर्निवारं भविष्यति	XIV	25b
दुर्लभाः खलु ते सर्वे	I	45a
-दूषकः कुण्डिकाशनः	V	11b
दूषका वेदमार्गस्य	XV	10a
दूषयन्ति यथाबलम्	IV	9d
दूषयित्वा यथाबलम्	IX	17b
दृश्यते श्रूयतेऽपि वा	III	49d
दृश्यते हि घटज्ञानम्	XIV	3a
दृश्यत्वाच्छुक्तिरूप्यवत्	VIII	50d
दृश्यत्वाद्विमतिर्मिथ्या	IV	23c

दृश्यरूपमिदं सर्वम्	IX	39c
दृष्ट्वा नर्तनमीशस्य	VI	48a
देवः सहस्रर्षीणां च	III	45c
देवकूटाभिधं वर्षम्	II	112c
देवताः पर्युपासते	III	30b
देवता अपरा अपि	I	34d
देवता अभवन् विद्वन्!	XV	20c
देवतानां च पोषकाः	II	117b
देवतान्तरभक्तानाम्	X	30c
देवताप्रतिमाः क्रोधात्	IX	16c
देवतायतनैर्युतम्	II	88b
देवदेवो महादेवः	XVI	92a
देवाः सर्वे सुमध्यमे!	VI	23d
देवानामपि दूषकः	V	10b
देवानामपि दैवतम्	III	36b
देवाश्च मुनयः सर्वे	XII	49c
देवी करुणया हरम्	XIII	2b
देवैश्च मुनिभिश्चान्यैः	VII	10c;
	XII	47c
देव्या सह महादेवः	III	26c
देव्यो वागादयः प्रिये!	VI	32d
देशतः कालतश्चापि	XII	19a,43c, 45c.
देशिकाख्यमनुत्तमम्	VII	17d
देहमात्रं विमोहिताः	XII	39d
देहमानं तु केचन	XII	42b
देहसम्बन्धवैषम्यम्	IX	36c
देहात्मबोधवद्विद्वन्!	XIV	34c
देहादेहान्तरप्राप्तौ	XII	9a

देहाद्यात्माभिमानतः	XII	25b
देहाद्यात्माभिमानिनाम्	IX	34d
देहान्ते मोक्षमाप्नुयात्	XIII	19d
देहाभावान्न योगिनः	IX	36d
देहेनारब्धकर्मणि	XVI	69a
दैवतं न हि विद्यते	IX	23b
दोषसम्भावना चास्याः	XVI	54c
दोषसम्भावना तेषाम्	XVI	54a
दोषसम्भावनास्ति हि	XVI	57b
द्रक्ष्यन्ति च दिने दिने	VI	36b
द्रक्ष्यन्ति ब्राह्मणा युक्ताः	III	29a
द्रक्ष्यन्ति सफलं तेषाम्	VI	35c
द्रव्यबोधात्मकस्त्विति	XII	45b
द्रष्टव्यं न स्वरूपतः	IV	38b
द्रुता स्यादशुभाश्रया	XIV	20b
द्रुतिस्थाने तथैव च	VII	38d
द्रूपेणैव न चांशतः	IV	36d
द्वन्द्वादीनां सहिष्णुत्वात्	X	2c
द्वयं मायामयं न हि	XVI	58d
द्वयोर्भेदो न भेदस्य	II	26a
द्वात्रिंशन्मूर्ध्नि विस्तृतः	II	100d
द्वादशाब्दमथाब्दं वा	XV	32a
द्वाभ्यां ब्रह्मा जगत्पतिः	I	33d
द्विगुणो मम मण्डलात्	III	14d
द्विजेन्द्र! विवशोऽभवत्	XVI	91d
द्विजैराराधनं कार्यम्	XIII	30c
द्विजैरिज्या न हि स्वतः	X	25b
द्विधा कृत्वात्मनो देहम्	II	79c

द्विधा सर्वेश्वरोऽभवत्	II	39d
द्वीपाद् द्वीपो महानुक्तः	II	97a
द्वीपानां मध्यमे स्थितः	II	99b
द्वीपानावृत्य तिष्ठन्ति	II	96c
द्वीपानि बहुभिर्बुध!	II	103d
द्वे(द्वि?)लक्षे ग्रहमण्डलम्	III	11b
द्वेष एव विजायते	XV	37b
द्वैतरूपं तु यद्वस्तु	VIII	21a
द्वैतवस्तुनि जायते	VIII	20d

ध

धनं वा धान्यमेव वा	VI	44b
धनधान्यतिलान्नादि-	XV	6a
धनधान्यसमृद्धं स्यात्	XIII	32c
धरण्यां विप्ररूपेण	I	49a
धरण्या क्षमया तुल्यः	XVI	98c
धर्मत्वं तस्य सिद्ध्यति	XVI	25b
धर्मशास्त्रप्रणेतारः	VI	14a
धर्मशास्त्रप्रवर्तकाः	VI	30d
धर्मश्चेत् स गुणत्वेन	XVI	17a
धर्माः सर्वे मुनीश्वर!	X	9b
धर्माधर्मफलप्रदः	VIII	19d
धर्माधर्मविभागश्च	XII	32a
धर्माधर्मादिकं सर्वम्	XII	36a,36c
धर्मार्थकाममोक्षाणाम्	IV	58a
धर्मादिविषया प्रमा	I	95b
धर्मे चार्थे च कामे च	XVI	43a
धर्मैकविषयं ज्ञानम्	IX	3c
धर्मैकविषयं त्वेकम्	IX	3a

धर्मो यद्वत् तथैव तु	XVI	20d
धर्मोऽयमपरस्य च	I	92d
धर्मो वाथात्मवस्तुनः	XVI	15b
धातीषण्डसंयुतम्	II	104b
धारणाध्यानसंयुताः	I	73b
धार्मिकाय दृढाय च	XIII	37d
-धिष्ठिता ग्रामसङ्गतिम्	VIII	13d
धैर्यं विप्रक्षमापि च	X	4d
धैर्येणैव परां विद्यां	IX	31c
ध्यात्वा चन्द्रार्धशेखरम्	II	79b
ध्यात्वा परमया भक्त्या	XVI	100c
ध्यात्वा मामर्चयेद्विजः	XIII	14b,15b
ध्यान चापि परात्मनः	III	69b
ध्यानेनैव शिवज्ञानम्	III	73c
ध्यायेत् साम्बं त्रिलोचनम्	XIII	17b
ध्यायेदव्यग्रधीः सुधीः	XIII	25d
ध्यायेन्नित्यमतन्द्रितः	III	53b.73b
ध्यायेन्मां निश्चलो नित्यम्	XIII	18c
ध्रुवादूर्ध्वं महर्लो(होलो?)कः	III	18c
ध्रुवो यावत् प्रतिष्ठितः	III	6b

न

न करोति श्रुतौ श्रद्धाम्	IV	59a
न किञ्चिदपि विद्यते	IX	23d,24d, 25d,26d, 27d,28d, 29d;
	XVI	3b
न क्रिया केवलं विद्वन्!	VIII	9c
न क्रियात्वेन तिष्ठति	XVI	28b

न क्रियानाश्यता सर्पो	XIV	33c
न क्रियारूपनश्चापि	XIV	13a
नक्षत्राणां च मण्डलम्	III	10d
नक्षत्रे चैव पर्वणि	VI	42d
न घटो मृत्तिकैव हि	VIII	35d
न चिदित्यब्रवीद्यदि	XVI	19d
न चीर्णं यैः शिरोव्रतम्	XV	17b,19b
न जाने वाङ्मदीया तु	II	60c
न ज्ञानं न हि संशयः	I	109d
न ज्ञानाभाव आस्तिक!	VIII	21d
न ज्ञानेन ततो मुक्तिः	XIV	9c
न ज्ञानेनैव केवलम्	XIV	29d
न ततोऽन्यत् तु किञ्चन	III	62d
न तथा दर्शनं मुने!	XVI	28d
न तदस्ति कदाचन	II	21d
न तन्त्रेभ्यः प्रजायते	IV	44b
न तां गतिमवाप्नोति	X	19a
न तिष्ठति गुणत्वेन	XVI	26c
न तिष्ठति सह द्वयम्	XVI	20b
न तुच्छमिति भाषितम्	VIII	25b
न तुल्यं वेदनेनास्ति	IX	22a
न ते वर्णयितुं क्षमाः	II	90d
नत्वा पापैः प्रमुच्यते	VII	29b
नदी पापविनाशिनी	VII	25d
नदी लोकत्रयेऽपि च	IX	27b
नदी सर्वफलप्रदा	VII	26b
न देयो यस्य कस्यचित्	XIII	37b
ननर्त परमं भावम्	VI	47c

नन्तरं परमः शिवः	II	66d
नन्दी च गणनायकः	XVI	74b
न प्रत्यक्षं कदाचन	XII	31b
न प्रमारान्तरेणैव	IV	14c
न प्रमाणान्तरोद्भतम्	IX	2b
न प्रयच्छत्यपूर्वं च	VIII	10c
न भयं विद्यते क्वचित्	III	59d
न भविष्यति सर्वदा	XIII	4d
न भाति तदभावतः	VIII	26d
न भ्रान्तं मुनिसत्तम!	IX	6d
नमः परशुधारिणे	I	7d
नमः संसारहेतवे	I	5d
नमः सकलमानानाम्	I	4c
नमः साम्बाय शर्वाय	I	2a
नमस्कृत्य पिनाकिनम्	I	16d
नमस्ते कन्दभूताय	XVI	79a
नमस्ते करुणाकर!	XVI	76b
नमस्ते देवदेवेश!	XVI	76a
नमस्ते पद्मनाभस्य	XVI	79c
नमस्ते पार्वतीनाथ!	XVI	76c
नमस्ते पाशबद्धानाम्	XVI	77a
नमस्ते भक्तवत्सल!	XVI	78d
नमस्ते वेदवेद्याय	XVI	80a
नमस्ते सर्वसाक्षिणे	XVI	76d
नमामि त्वामह प्रभो!	II	9d
नमामि त्वामह सदा	II	12d,14d
नमामि त्वामहर्निशम्	II	8d
नमामि त्वामहर्पतिम्	II	11d

न मुक्तिर्जन्मकोटिभिः	XII	14d
नमो भक्तिप्रदायिने	I	6d
नमो विनायकस्कन्द	I	8a
न यान्ति निरयं जनाः	VI	36d
न युक्तं तद्विवादिनः	VIII	33d
नरः पापैः प्रमुच्यते	VI	9b
नरस्तन्त्रोक्तवर्त्मना	X	28d
नराः संसारसागरात्	VI	10d
नराणां क्षीणपापानाम्	X	16c
नराणां च रजोगुणात्	XI	8b
नराणां नामरूपाभ्याम्	XV	16a
नराणां पापकर्मणाम्	IV	41d
नरा ये धर्मचारिणः	XV	35b
नरा विधिनिषेधयोः	VIII	6b
न रूप्यं शुक्तिकैव तत्	VIII	35b
नरैः श्रेयोऽर्थिभिर्बुधैः	XVI	51d
नरो मरणभीतो यः	X	28a
नरो यो विकलेन्द्रियः	II	121b
नरो वेदार्थविद्भवेत्	IV	13d
नर्तकं भुक्तिमुक्तिदम्	II	130d
नर्तनं सर्वशोभनम्	VI	20b
न लभन्ते स्थितिं बुधाः	IV	11d
न वदेत कदाचन	XV	2d,3d,4d, 5d,6d,7d, 8d,9d,10d, 11d,12d,13d, 14d,15d,16d, 17d,39d.
न वदेतात्मवेदनम्	XV	37d
न वदेद्भक्ति चेद्भ्रान्तम्	IX	45a

नवयोजनसाहस्रः	III	12c
न विज्ञानमिति प्रोक्तम्	IX	6a
न व्यक्तिः कस्यचित् पुमान्	XIV	14d
न शक्यं परिभाषितुम्	III	18b
न शक्य वर्णितुं बुध!	IX	49d
न शक्यः परिभाषितुम्	III	17b
न शक्यानि मुनिश्रेष्ठ'	XI	37a
न श्रुत्यर्थोपजीविनः	II	33b
नश्वरत्वं प्रतीयते	XIV	30d
नश्वरा हि न संशयः	XIV	30b
नष्टमित्यभिमन्यन्ते	XIV	36c
नष्टोपाया विशेषतः	XIII	7b
न सत्यासत्यमीरितम्	IV	27d
न सर्वत्रेति चेत् तर्हि	VIII	29a
न साक्षात् परमा गतिः	X	30d
न स्थिता मुक्तिरात्मनि	XIV	14b,16b.
न स्फुरन्त्यविवेकिनाम्	IV	10d
न स्वतः पण्डितोत्तम !	II	40b
न स्वतन्त्रं न संशयः	IX	4b
न स्वरूपेण तौ साक्षा-	IV	36c
न हन्ति न निबध्यते	IX	32d
न हि संशयकारणम्	II	34d;
	XVI	99d.
नागतीर्थं तथैव च	VII	15d
नाणुमात्रो न देहेन	XII	42c
नादः साक्षात् परंज्योतिः	III	56c
नाधिकारी न संशयः	XV	27d
नानागन्धर्वसेविते	II	126d

नानादेवसमाकीर्णे	II	126c
नानामुनिसमावृते	II	127b
नानायक्षसमाकीर्णे	II	127a
नानारत्नसमन्विते	II	126b
नापक्रामति ससारात्	II	121c
नापि जात्यात्मना तेषाम्	XVI	28c
नापि तत् सत्यया शक्त्या	IV	17a
नाप्यपूर्वं न संशयः	VIII	9d
नाभिदेशेऽथवाधारे	XIII	17a
नामतश्चार्थतोऽपि च	III	66b
नाम्ना माहेश्वरं त्विति	I	24d
नारदीयं ततः परम्	I	22d
नारसिंह ततः परम्	I	21b
नारायण इतीरितः	II	77b
नारायणसमाख्यं च	VII	14c
नारायणसमाह्वयः	III	45b
नाशिनी पुण्यदा शुभा	VII	28d
नाश्रमो विद्यतेऽनघ !	IX	25b
नास्तिक्यविनिवृत्त्यर्थम्	XII	49a
नास्ति नास्ति न संशयः	XVI	44d
नितरामेव निर्मलम्	XVI	2d
नित्यं जपति यः पुमान्	XIII	10b
नित्यं ध्यायन्ति ये मर्त्याः	VI	49c
नित्यं प्रीत्या शिरोव्रतम्	XV	26d
नित्यं यत् स्मरतां प्रातः	VI	8c
नित्यं यो मामतन्द्रितः	XIII	19b
-ऽनित्य एव ध्रुवं भवेत्	XIV	15b
नित्यकर्मण्यपि ब्रह्मन्	X	10a

नित्यकर्मण्युपेक्षां च	X	35c
नित्यकर्मणि सत्तम !	X	13b
नित्यकर्माद्यनुष्ठानात्	X	15c
नित्यनैमित्तिकाचारैः	XV	4a
नित्यमुक्तं निरञ्जनम्	VIII	53d
नित्यस्नानफलं लभेत्	VII	35b,36b, 37b,38b, 39b,40b, 41b,42b.
नित्या मुक्तिः परा खलु	XIV	23d
निद्रालस्यादिनिर्मुक्ताः	I	79a
निन्दामपि च सत्तम !	X	34b
निमग्नो यो विशेषतः	XII	28b
नियन्त्र्यो देवताः पुनः	II	81d
नियमः परिकीर्त्यन्ते	VIII	28d
नियोगादेव केवलम्	II	47b
नियोज्या विवशा नित्यम्	VIII	6c
-निरता सर्वमानवाः	XIII	33d
-निरतानां महात्मनाम्	I	5b
-निरता विश्वरक्षकाः	II	115d
निरस्ताशेषदोषाश्च	I	79c
निराकृताश्च सिद्धान्ताः	IV	21a
निराकृत्य बहिःस्थिताः	IV	20d
निर्गुणं प्राह हि श्रुतिः	XIV	12d
निर्गुणः खलु चिद्रूपः	XVI	17c
निर्गुणत्वात् परात्मानम्	XIV	12c
निर्गुणो निरुपद्रवः	XII	20b
निर्घृणः स गुरुः खलु	XV	33d
निर्घृणाश्च विशेषतः	II	116b

निर्णयाशक्तबुद्धयः	II	57d
निर्द्वन्द्वा निरुपद्रवाः	I	79b
निर्ममा निरहंकाराः	III	28c
निर्मितं बहुरूपतः	II	84b
निर्मितं मम सुप्रियम्	VI	19b
निर्मिता सर्वविज्ञान-	I	30c
निर्मिता सौरसंहिता	XVI	96b
निर्वाणं याति सत्तम !	XVI	65b
निवसन्ति महौजसः	III	19b
निवसन्ति मुने ! तत्र	III	20a
निवसन्ति सदा मुने !	II	125d
निवृत्तायामविद्यायाम्	XIV	22a
निवृत्तिर्विद्ययैव हि	XVI	35b
निश्चितं जायते यस्मात्	I	95a
निषधश्चास्य दक्षिणे	II	102b
निषधाख्यमिलावृतम्	II	112d
निषिद्धं सकलं शश्वत्	X	37a
निषिद्धसेवयापूर्वम्	VIII	7c
निषिद्धोऽधर्म ईरितः	I	93d
-निष्ठानां ये च दूषकाः	XV	11b
निष्ठा रुद्रः पशोः पतिः	III	50d
निष्ठा साम्बः सनातनः	I	35d
निस्त्रैगुण्यस्त्रिलोचनः	XI	25b
निस्त्रैगुण्ये परात्मनि	XI	18b
निस्त्रैगुण्ये परे तत्त्वे	XI	26c
निहितो लोकरक्षार्थम्	II	51c
निहीन इति ते सर्वे	II	52c
निहीन श्वेतश्च शृङ्गी त-	II	102c

नीलकण्ठं त्रिलोचनम्	III	72d;
	XIII	24d
नीलकण्ठं विरूपाक्षम्	I	56c
नीलकण्ठो निराधारः	XI	25c
नीलोत्पलसमाख्यं च	II	113a
नृत्तगीतादिकं दद्यात्	XIII	29a
नृत्यन्तं तु दिने दिने	VI	35b
नृत्यन्तं परमेश्वरम्	VI	50d
नृत्यन्तं मामपि प्रिये !	VI	44d
नृत्यमानं महादेवम्	VI	49a
नेतरत् सत्यमेवोक्तम्	IV	2c;
	XVI	11c
नेतरन्न हि संशयः	XII	39b
नेरतरस्य ततः शम्भुम्	I	54a
नेतरेण न संशयः	IX	48b
नेतरेषां न संशयः	IV	43d
नैकया सर्वजन्तूनाम्	III	42c
नैरात्म्यवादः संप्राप्तः	XVI	16c
नैर्ऋते च विनायकम्	XIII	29d
नैव कर्ता न संशयः	I	104d
नैव गच्छन्ति पापिनः	III	37d
नैव चोद्यस्य संभवः	XII	32d
नैव तं प्रति दृष्टान्तः	VIII	31c
नैव तिष्ठति चात्मनि	XVI	17b
नैव पुण्येति मद्भाणी	II	63a
नैव ब्रह्म कदाचन	IV	12d
नैव भिन्नानि चिद्रूपात्	II	27c
नैव भिन्नानि सत्तम !	II	24d

नैव भेदात्मनापि तत्	XVI	5b
नैव वाञ्छोपजायते	IV	53b
नैव वेदपरं प्रति	I	41d
नैव वेदानुसारिणी	IV	28d
नैव शुद्धात्मवेदिनः	IX	38d
नैव संदेहमर्हति	I	94d
नैव संशयकारणम्	I	45b
नैव सिध्यति देहिनाम्	IX	12b
नैव सिध्यति शून्यवत्	XIV	26b
नैवास्ति वेदमानेन	XVI	48c
नैष्ठिकब्रह्मचर्ये च	XI	11c
न्यायस्तत्र न संशयः	XVI	42b
न्यायार्जितधनेन तु	XV	7b

प

पञ्चदश्यां सकृत् स्नानात्	VII	38c
पञ्चभूतमयं हि तत्	III	3d
पञ्चविंशकमित्याहुः	XVI	61a
पञ्चाक्षरसमो मन्त्रो	IX	28a
पञ्चानामपि मानता	XVI	53b
पञ्चानामपि सत्तम !	XVI	54b
पञ्चाशत्कोटिविस्तीर्णा	II	98c
पञ्चाशत्खण्डमण्डितम्	I	27d
पठ्यतेऽसौ परात्मनः	XVI	30d
पठ्यन्ते मुनिशार्दूल !	XV	24c
पतञ्जलिसमाख्यस्तु	VI	34a
पत्रवर्तुलशूलधृक्	V	13b
पद्मयोनेः पदप्रद !	XVI	79d
पन्नगः पवनाशनः	VI	34b

पपात विवशो भृशम्	XVI	100d
पप्रच्छुः पुण्यगौरवात्	I	13d
परं कार्यात् परत्वतः	XI	33d
परं ज्योतिर्मयं शुभम्	III	25d
परं तत्त्वं शिवाभिधम्	XVI	62d
परतत्त्वप्रकाशकम्	II	14b
परतोऽपि न शून्यस्य	VIII	43c
परदारपरद्रोह-	XV	9a
परदाराभिगामी च	V	6a
परद्रोहविवर्जिताः	I	78b
परद्रोही परार्थहृत्	V	6b
परब्रह्मात्मनापि च	III	48b
परमात्मेति सत्तम !	XI	34b
परमात्मैक्यतः प्रोक्तः	XI	34a
परविद्यापराणां तु	I	7c
परस्मादेव सात्मनि	XIV	6b
परहंससमाह्वयः	X	2b
-परहिंसापरायणाः	XV	9b
परापवादनिर्मुक्ताः	I	78a
परा मुक्तिरविद्यया	XIV	28b
पराशरसुतः स्वयम्	I	67b
परिच्छेदविनिर्मुक्तः	XII	46a
परिज्ञानं ददाति हि	I	53b
परिमाणं कदाचन	XIV	11b
परिमाणं न सहते	IV	16c
परिमाणस्तथारम्भः	IV	25a
परेशं त्वामहं सदा	II	15d
परेषामास्तिकोत्तम !	VIII	23d

पर्यवस्यन्ति चिद्धने	XI	18d
पर्यवस्यन्ति मुक्तिदे	I	91b
पर्यवस्यन्ति वस्तुनि ?	I	83b
पर्वताख्यं सुशोभनम्	VII	16b
पर्वता मन्दरादयः	II	103b
पवित्रं परमं साक्षात्	II	14c
पशूनां पतिमीश्वरम्	X	20d
पश्यन् योगी परिज्ञानात्	XVI	65a
पाञ्चारात्राह्वयं तन्त्रम्	IV	45c
पातालं च सितेतरत्	II	89d
पातालानामधस्त्वास्ते	II	91a
पातालाश्च समुद्गताः	II	87b
पादाङ्गुष्ठाग्रनिष्ठितः	II	5d
-पापकान्तारदाहकम्	XV	28b
पापनाशकरज्ञान-	XVI	77c
पापरूपं विजायते	VIII	7d,8b
पापानामपि सर्वेषाम्	VIII	57c
पापानि सुबहूनि च	X	15d
पापिनस्तेषु पच्यन्ते	II	90c
पापिष्ठानां मनुष्याणाम्	IV	52c
पारंपर्यक्रमेणैव	IX	46c
पारंपर्येण चान्योऽपि	XVI	33c
पाराशर्य च मारीचम्	I	26a
पाराशर्यो नवास्तिकान्	I	69b
पाराशर्यो महायोगी	I	55a
पालकः सर्ववस्तूनाम्	XI	23c
पालकोऽत्ता परात् परः	III	46b
पाशहन्त्रे परात्मने	XVI	77b

पाशहन्त्रे परानन्द-	I	7a
पाशो बन्धस्य हेतुतः	XI	34d
पाषण्डाः पापयोनयः	II	52d
पाषण्डी कश्चिदल्पवित्	IX	15b
पाषण्डी पिशुनः कष्टः	V	8a
पाषण्डी स पुनर्ब्रह्मन् !	IX	20a
पितृशुश्रूषणोपेताः	I	75a
पिशुना येऽभिमानिनः	XV	8b
पीडिताश्च भविष्यन्ति	XIII	6c
पीतं सुतलमित्युक्तम्	II	89a
पीत्वा योगामृतं परम्	III	23b
पुण्ड्रत्रयविराजितः	III	31d
पुण्ड्रत्रयविराजिता	III	34b
पुण्य पापं च जन्तूनाम्	XII	30a
पुण्य पाप च मोक्षं च	XII	34c
पुण्यपापफलप्रदः	VIII	9b
पुण्यपापात्मकानि तु	XVI	68b
पुण्यपापावृतः पुमान्	VIII	55b
पुण्यभूमिरिति ख्यातम्	II	120a
पुण्यान्येतानि सन्ति वै	VII	11b
पुण्यापूर्व विजायते	VIII	7b
पुत्राय पुत्रतुल्याय	XIII	37c
पुनः सर्वेन्द्रियाणा च	II	80c
पुनरावृत्तिवर्जितः	III	24d
पुनश्च पुष्करद्वीपः	II	95c
पुमानाकाशवद्व्यापी	XII	18c
पुमानाद्यन्तवर्जितः	XII	19d
पुमानाधार ईरितः	XII	16b

पुमान् चिद्रूप एव हि	XII	17b
पुमान् जीवसमाह्वयः	XII	2b
पुमान् स परिवर्तते	XII	28d
पुरतः परमेश्वरः	II	6d
पुरत्रयस्य साक्षित्वात्	XII	17a
पुरत्रयस्यासत्यस्य	XII	16a
पुरन्दरादिदेवांश्च	X	33a
पुरस्तादण्डसर्गस्य	II	72a
पुराणं नन्दिनेरितम्	I	22b
पुराण पञ्चलक्षणम्	I	111d
पुराणं वेत्ति नार्थतः	I	37d
पुराणं संप्रवक्ष्यामि	I	9c
पुराणं सर्वशोभनम्	I	112b
पुराणमभ्यसेन्नित्यम्	I	110c
पुराणविद्यासिद्ध्यर्थम्	I	14c
पुराणसंहिता पुण्याम्	I	13c
पुराणानामनुक्रमः	I	19b
पुराणानि च कानिचित्	I	40d
पुराणानि च भारतम्	XVI	37d
पुराणाभ्यासवर्जितात्	I	39b
पुराणेन ततः साक्षात्	I	38c
पुराणेषु मुने ! सृष्टिः	IV	28a
पुराणेष्वखिलेषु च	I	39d
पुराणैः परमेश्वरः	I	33b
पुराणैरखिलैरपि	I	31b
पुराणैरपि भाषितम्	IV	1d
पुराणैरेव वेदार्थो	I	37a
पुरा देवी महादेवम्	VI	2a

पुरा देव्यै शिवेन तु	VII	42d
पुरा पूर्वकृतैः पापैः	IX	15a
पुराशेषजगन्माता	XIII	2a
पुरा सम्यगुपासितः	I	14d
पुरा सूरसमाख्येन	I	29a
पुरा हिमवतः पार्श्वे	II	2a
पुरुषश्च पुराणश्च	III	47a
पुरुषार्थचतुष्टये	XVI	44b
पुरुषार्थविवर्जितम्	IX	6b
पुरुषार्थेऽस्ति तात्पर्यम्	I	100c
पुरोवाचाङ्गिरा मुनिः	XV	21b
पुष्कराख्यं तथैव च	VII	4d
पुष्करं तु महापीतम्	II	104a
पूजकास्तु विशेषतः	I	75d
पूजयेदादरेण तु	II	122d;
	X	29b.
पूजयेदादरेणैव	X	30a
पूज्यः सर्वजनैर्नित्यम्	I	50a
पूयते मानवोऽचिरात्	V	17d,19d,
		20d,22d.
पूरितं भुवनत्रयम्	III	16d
पूर्वजन्मसु सत्तम !	XV	36b
पूर्वपूर्वार्जितैः पुण्यैः	X	12a,13c
पूर्वमेवास्ति वेदनात्	XIV	4d
पूर्वसंज्ञं तथा वर्षम्	II	113c
पूर्वसिद्धा तु वेदनात्	XIV	10b
पूर्वादिषु यथान्यायम्	XIII	21c
पृथिव्यादीनि भूतानि	IV	7a

पृथिव्यामेव जायते	II	86d
-पेक्षा नास्त्येव सर्वथा	I	97d
पेये चोष्ये च पिच्छिले	IX	33b
पैतामहं महातीर्थम्	VII	17a
पैलसंज्ञमथ प्राज्ञम्	I	63c
पौरुषेयं वचः किंचित्	XVI	45a
प्रकारेणैव केवलम्	XII	37b
प्रकाशकं तु विज्ञानम्	XIV	4a
प्रकाशन्ते तथा तथा	II	56d
प्रकाशन्ते न संशयः	II	55d
प्रकाशन्ते यथापुरम्	III	55d
प्रकाशाव्यतिरेकेण	II	22c
प्रकुर्याद् द्वादशाहं वा	XV	32c
प्रकुर्वन्ति न सशयः	X	22b
प्रकृतेः सत्यतायाश्च	IV	26c
प्रक्षालयति यः पुमान्	X	18b
प्रजल्पितं चापि तव प्रसादतः	XVI	90a
प्रणतार्तिविनाशनः	XVI	92b
प्रणतार्तिविनाशन !	XIII	3b
प्रणमामि महाभक्त्या	II	15c
प्रणम्य दण्डवद्भूमौ	VI	45a
प्रणम्य बहुशः प्रीतः	II	7c
प्रणम्य लोकरक्षार्थम्	I	59a
प्रणम्य साम्बमीशानम्	I	9a,106c.
प्रणम्य स्वगुरुं व्यासम्	I	107c
प्रणवं विलिखेत् पुनः	XIII	21b
प्रणवः परमं पदम्	III	60d
प्रणवः सर्वमन्त्राणाम्	III	30c

प्रणवः सर्ववेदानाम्	III	59a
प्रणवस्य जपे श्रद्धा	XI	13c
प्रणवस्याप्यगोचरः	III	61d
प्रणवस्यास्य गोचरः	III	43b
प्रणवाद्यभिमानिन्यः	III	30a
प्रणवेनानुपूर्व्येण	XIII	14c
प्रणवे नित्ययुक्तस्य	III	59c
प्रणवेनैव पूजयेत्	III	54b;
	XIII	27d
प्रणवो ह्यपरं ब्रह्म	III	60c
प्रणामं कुरुते तु यः	V	23b
प्रतिबद्धा विशुद्धस्य	XIV	28c
प्रतिभाति न संशयः	XVI	97d
प्रतिषिद्धक्रियापराः	XV	39b
प्रतिष्ठाप्य नदीतीरे	XIII	27c
प्रतीतो यदि विज्ञानम्	VIII	39c
प्रतीतो वास्य वादिनः	VIII	38d
प्रत्यक्षं क्वचिदास्तिक !	XVI	55b
प्रत्यक्षं त्वां नमाम्यहम्	II	13d
प्रत्यक्षं पुरतः स्थितम्	XVI	75b
प्रत्यक्षं श्रुतिसिद्धार्थम्	XVI	39a
प्रत्यक्षमगमत् प्रभुः	XVI	73d
प्रत्यक्षमूलान्यन्यानि	XVI	56c
प्रत्यक्षादिप्रमाणानाम्	XVI	53a
प्रत्यक्षादिप्रमाणेषु	XVI	37a
प्रत्यग्ब्रह्मैकताकारम्	I	89c
प्रत्याहारपरा नित्यम्	I	73a
प्रत्याहारश्च धारणा	X	7d

प्रत्युत भ्रान्तिविज्ञानम्	IV	44c
प्रत्युताज्ञानबाहुल्यात्	XV	37a
प्रत्युतानर्थमप्यग्रे	X	22c
प्रथमं तावदास्तिक !	XII	3b
प्रथमं त्वन्यथा यत्तत्	XVI	58c
प्रथमं सकलस्य तु	XVI	2b,58b.
प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा	VI	44c
प्रदग्धानि क्षणेन तु	IX	19b
-प्रदात्रे परमात्मने	I	7b
-प्रदानेन हि केवलम्	V	17b
-प्रदाय गुरवे नमः	XVI	77d
प्रद्योतनं परं तत्त्वम्	II	14a
प्रधानः पालने विष्णुः	II	66a
-प्रधानः सकलस्य तु	II	65d
प्रपूज्य परमेश्वरम्	VI	17b
प्रभावेन शिवेन तु	XVI	98d
प्रभासाख्यमनुत्तमम्	VII	21b
प्रमा चोदनया खलु	I	96d
प्रमाणं सुतरां खलु	I	101b
प्रमाणानामगम्याय	I	4a
प्रमाणानि यथा यथा	II	55b
प्रमाणान्तरसंवादा-	I	97c
प्रमाणार्थ विमोहिताः	II	57b
प्रमाणेषु गतिर्ह्येषा	IV	37a
प्रमितिर्जायते यतः	I	96b
प्रमित्यनुदयः क्वचित्	I	95d
-प्रमुखाः सकला अमी	XII	12b
-प्रमुखैर्गुणमूर्तिभिः	III	44d

प्रयत्नेन विवर्जयेत्	X	35b,36b,37b.
प्रयत्नेनापि मानवैः	VI	50b,51d
प्रयागं विश्वरूपं च	VII	12a
प्रयान्ति परमं पदम्	VI	37d
प्रवक्ष्यामि तवातीव	VI	1c;
	VII	1c;
	VIII	1c.
प्रवक्ष्यामि समासतः	IX	1b;
	XIV	1b;
	XVI	1b.
प्रवदन्ति क्वचित् क्वचित्	I	41b
प्रवदन्ति च केचन	XII	43b;
	XVI	60d.
प्रवदन्ति च सत्तम !	II	54d
प्रवदन्ति पुराणेषु	III	17c
प्रवदन्ति महर्षयः	VII	2d
प्रवदन्ति विमोहिताः	IX	43b;
	XII	35d.
प्रवदन्ति विमोहेन	XII	42a
प्रवदन्ति स्वभावतः	XII	44b
प्रवदन्ति हि तार्किकाः	II	32d
प्रवदन्ति हि सादरम्	I	44b
प्रवर्तन्ते निरन्तरम्	XII	26d
प्रवहश्च ततः परम्	III	7d
प्रविश्य च महर्षयः	VI	15b
प्रविष्टः षोडशाधरस्तात्	II	100c
प्रवृत्ताः सर्वसिद्धान्ताः	XII	52a
प्रवेशे सति हि द्वयम्	II	26b
प्रव्रज्यायां तथैव च	XI	11d
प्रशान्तं प्रभुमीशानम्	III	73a

प्रशान्ताश्च विनीतानाम्	II	116c
प्रसज्यते प्रतीतस्य	VIII	42a
प्रसन्नं भास्करं प्रभुम्	XVI	94b
प्रसन्नः परया शक्त्या	I	58a
प्रसन्नः पार्वतीनाथः	I	53a
प्रसन्नः पार्वतीपतेः	IX	20b
प्रसन्नः प्रकटप्रभः	II	6b
प्रसन्नः सह पार्वत्या	XVI	73c
प्रसन्नवदना दिव्या	III	33c
प्रसन्ना अगमन् बुधाः	XVI	93d
प्रसादं कुरुते मूर्त्या	III	40c
प्रसादं कुरुते देवः	III	39c
प्रसादं कुरुते शम्भुः	II	64a
प्रसादं कुर्वते मूर्त्या	III	41c
प्रसादरहितानां तु	IV	41c
प्रसादस्य तु साधिका	VII	26d,27d
प्रसादहीनाः पापिष्ठाः	II	57a
-प्रसादात् सौरसंहिताम्	XVI	95b
प्रसादादेव केवलम्	I	12b;
	II	58b,61b.
प्रसादादेव मानानि	II	56c
प्रसादादेव रुद्रस्य	I	47c;
	II	55a;
	XIV	39c.
प्रसादादेव शूलिनः	I	59b
प्रसादादेव सत्त्वस्थः	IX	20c
प्रसादादेव साम्बस्य	II	63c
प्रसृता नैव वेदनात्	II	63b

प्रसृता युज्यते मे वाक्	II	61c
प्रस्तौति श्रद्धया सह	V	22b
प्राकारैर्गोपुरैर्युतम्	XIII	28d
प्राजापत्यसमाह्वयम्	VII	13b
प्राज्ञैस्तेऽभिहिता अपि	XII	47d
प्राण इत्यपरे जनाः	XII	40d
प्राणानां च समष्टयः	II	80d
प्राणायामपरायणाः	I	72d
प्राणायामस्तथा शम्भोः	X	7a
प्राणिकर्मादिहेतुभिः	VIII	45d
प्राणिकर्मानुगुण्येन	XII	7a
प्राणिनामुपकारकम्	IX	8d
प्राधान्येन पुराणानि	I	44a
प्राधान्येन बुधा अर्थात्	I	42c
प्राधान्येन महादेवः	I	31a
प्राप्तः प्राज्ञाभिमानिनः	VIII	28b
प्राप्तप्राप्तिर्हि वेदनात्	XIV	7d
प्राप्तवानतिदारुणम्	X	23b
प्राप्तुरात्मनि हि स्थिता	XIV	9d
प्राप्नुयादचिरेण तु	XIII	12d
प्राप्नुयादप्रमादतः	IV	49b
प्राप्नुवन्ति न संशयः	X	22d
प्राप्नोति क्रियया‌ऽव हि	XIV	9b
प्राप्नोति परमं पदम्	XIII	17d
प्राप्नोति हि महेश्वरि !	XIII	10d
प्राप्यं पुण्यवतां नृणाम्	II	120b
प्राप्य वेदार्थमुत्तमम्	II	1b
प्रामाण्यं सर्ववेदानाम्	X	4c

प्रायश्चित्तेष्वनुन्मुखः	X	27d
प्रासादैर्विविधैः शुद्धैः	II	88a
प्राह वेदोऽक्रियं खलु	XIV	13d
प्राहुः संख्याविनिर्मुक्तम्	XVI	62c
प्राहुरन्ये विमोहिताः	IV	5d
प्रेत्यानन्त्याय कल्पते	VI	38d
प्रोक्ता नामान्तरेण वै	XVI	14d
प्रोच्यते चेतनत्वेन	XI	30a
प्रोवाच करुणाकरः	VI	4d
प्रोवाच मुनये तदा	II	17d
प्लक्षद्वीपस्ततः परम्	II	94b
प्लक्षद्वीपे मुनिश्रेष्ठ !	II	110c

फ

फलं कर्तुः प्रयच्छति	VIII	15b
फलं तच्छ्रवणस्य किम् ?	XVI	6d
फलं तद्धेतुतापि च	XII	32b
फलभोगेन केवलम्	XVI	69b

ब

बन्धहेतुं तथैव च	XII	34d
बलेन मरुता तुल्यो	XVI	98a
बहिष्ख्यातिबाधनम्	VIII	41d
बहिष्ठा वेदसिद्धान्तात्	IV	20a
बहुकालं तपःप्रिये !	VI	25b,28b,29b, 30b,31b,32b,33b.
बहुकालमतन्द्रिताः	VI	26b,27b.
बहुधा परिकीर्त्यन्ते	XI	36b
बहुनामसमन्वितम्	VII	10b

बहुनोक्तेन किं ? साक्षात्	V	24a
बहुलं पार्थिवांशकैः	III	3b
बहुविघ्नो विजायते	IX	31b
बाधः कालान्तरेऽपि न	VIII	32d
बाधका हि विवेदने	X	10d
बाधाबाधप्रयुक्तश्चेत्	VIII	30a
बाधितं च खलु द्विज !	VIII	24d
बाधितत्त्वाद् द्विजोत्तम !	VIII	49d
बाधे ज्ञानस्य तत्समम्	VIII	42b
बाधो न दृश्यते तस्मात्	VIII	32c
बाधो भविष्यति ब्रह्मन् !	VIII	33c
बाह्यान्तःकरणप्राण-	XII	4a,12a
बाह्यान्तःकरणानि च	XII	10b
बाह्यार्थस्यापलापे तु	VIII	41c
बिन्दुर्नादात् प्रकाशते	III	56b
बिभेति मानवाद्भेदः	I	39a
बिभेद नवकेन तु	I	62b
बीजं न कुरुते स्वयम्	VIII	11d
बुद्धिर्यस्य न लिप्यते	IX	32b
बुद्ध्यहंकारदोषोऽपि	IX	38a
बोधकं खलु केवलम्	XIV	2d
ब्रह्मकारणवादे तु	IV	41a,42a
ब्रह्मकारणवादो यः	IV	39c
ब्रह्मचर्यार्जवाभ्यां च	I	70c
ब्रह्मणः कारणत्वस्य	IV	21c
ब्रह्मणः परमेष्ठिनः	III	51d
ब्रह्मणश्च हरेरंशः	II	48a
ब्रह्मणा कथितागमम्	IV	45b

ब्रह्मणा ब्रह्मवर्चसा	XVI	98b
ब्रह्मणोऽशस्तपोधन !	II	83d
ब्रह्मणोऽन्यस्य तुच्छस्य	IV	18a
ब्रह्मणोऽन्यस्य सत्यत्वम्	IV	17c
ब्रह्मणोऽभिन्नशक्तिस्तु	IV	18c
ब्रह्मणो वचनाद्यत्र	VI	15a
ब्रह्मन् ! उपकरोति वै	XI	23d
ब्रह्मन् ! किंचिज्जगत्त्रये	IX	22b
ब्रह्मन् ! केवलवेदनात्	XIV	7b
ब्रह्मन् ! निन्दन्ति मानवाः	X	33b
ब्रह्मनारायणादिभिः	II	128d
ब्रह्मनारायणादिषु	IV	37b
ब्रह्मनारायणौ रुद्रम्	IV	35a
ब्रह्म पश्यति तत्त्ववित्	IX	41b
ब्रह्मबुद्धिर्दयार्जवम्	X	4b
ब्रह्मरन्ध्रेऽथवाम्बिके !	XIII	16b
ब्रह्मरुद्रादिरूपतः	II	46b
ब्रह्मरूपतया बुध !	VIII	53b
ब्रह्म वस्तु न चापरम्	IV	39b
ब्रह्म वस्तु न बाध्यते	VIII	25d
ब्रह्मविज्ञानदूषणम्	X	33d
ब्रह्मविज्ञानशेषता	I	102b
ब्रह्मविज्ञानसंपन्नः	IX	33c
ब्रह्मविज्ञानहीनानाम्	IX	34c
ब्रह्मविज्ञानिनः स्पर्शात्	IX	21c
ब्रह्मविज्ञानिनां निन्दाम्	X	34c
ब्रह्मविज्ञानिनो न हि	IX	34b
ब्रह्मविज्ञानिनो विद्वन् !	IX	39a

ब्रह्मविद्यागुरुः साक्षात्	XV	34a
ब्रह्मविद्यामिमां तेषाम्	XV	2c,3c,4c 5c,6c,7c 8c,9c,10c 11c,12c,13c 14c,15c,16c 17c
ब्रह्मविद्या मुनीश्वर !	VIII	57b
ब्रह्मविद्योपदेशस्य	XV	1c,38a,40
ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः	II	64d
ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान्	X	32d
ब्रह्मविष्णुशिवादीनाम्	V	10a
ब्रह्मविष्णुशिवाभिधाः	IV	32d
ब्रह्मविष्ण्वादयो देवाः	XVI	74c
ब्रह्मविष्ण्वादिरूपेण	II	45a,49
ब्रह्म शुद्धं सदा बुद्धम्	VIII	53c
ब्रह्म सच्चित्सुखानन्दम्	IV	16a
ब्रह्म सर्वजगन्मूलम्	I	43a
ब्रह्महत्यादिदोषेषु	XV	14a
ब्रह्महत्यादिनाशनम्	VII	23d
ब्रह्महा मद्यपः स्तेनः	V	16a
ब्रह्महा मद्यपः स्तेयी	IX	30a
ब्रह्मांशेन समन्वितः	II	73d
ब्रह्माणं ब्रह्मणस्त्वंशात्	II	43a
ब्रह्माण्डं च ततः पुण्यम्	I	23c
ब्रह्माण्डं चेति पुण्योऽयम्	I	19a
ब्रह्माण्डं प्राविशत् स्वेन	II	84a
ब्रह्माण्डं स्थूलभूतेभ्यः	II	83a
ब्रह्मादिस्तम्बभेदेन	XII	24c
ब्रह्मानन्दमकल्मषम्	XVI	64b

ब्रह्मापि कुरुते तथा	II	43d
ब्रह्माप्नोति सनातनम्	XVI	65d
ब्रह्मा रुद्रस्तथेशानः	I	88c
ब्रह्मा लोकपितामहः	VI	21d
ब्रह्मा विष्णुश्च भास्वन्तम्	XVI	93a
ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च	XV	21c
ब्रह्मा विष्णुश्च सर्वज्ञम्	III	36a
ब्रह्मेति परिकीर्तितः	II	76d
ब्रह्मैकमेव जिज्ञास्यम्	III	62c
ब्रह्मैकविषयं परम्	IX	3b
ब्रह्मैकविषयं साक्षात्	IX	9a
ब्रह्मैकविषयस्य तु	IX	3d
ब्रह्मैव कारणं साक्षात्	IV	2a
ब्रह्मैव खलु नापरा	IV	18d
ब्रह्मैव सञ्चयं साक्षात्	XVI	65c
ब्रह्मैवात्मा न तद्भिन्नम्	VIII	54a
ब्राह्मं पाद्मं वैष्णवं च	I	17a
ब्राह्मणः सौरसंहिताम्	I	113b
ब्राह्मणस्य विशेषेण	I	84a,92c
ब्राह्मणानां च वेदानाम्	I	46c
ब्राह्मणानां विशेषेण	II	117c
ब्राह्मणाना शरीरेषु	I	50c
ब्राह्मणा नैव कर्मणा	III	67d
ब्राह्मणाय विनीताय	VI	38a
ब्राह्मणा वैदिका विद्वन् !	III	37c
ब्राह्मणो विगतस्पृहः	I	110d
ब्राह्मण्यं प्राप्य लोकेऽस्मिन्	II	121a
ब्रुवन्ति सर्वथा तावत्	XVI	41c

ब्रूहि कारुणिकोत्तम !	I	85d
ब्रूहि तन्मम शंकर !	XIII	8d

भ

भक्तानां भस्मदायिने	I	6b
भक्ता वै ब्रह्मचारिणः	III	27d
भक्त्या परमया सूरः	XVI	91c
भक्ष्यभोज्यादिवैषम्यम्	IX	36a
भक्ष्ये भोज्ये च लेह्ये च	IX	33a
भगवन् ! देवदेवेश !	VI	3a;
	XIII	3a.
भगवन् ! सर्ववेदान्तैः	I	81a
भगवन्तं दिवाकरम्	II	16b
भगवन्तं महादेवम्	II	10c
भगवांश्चण्डभास्करः	I	34b
भगवानंशुमाली च	XVI	75a
भगवानपि सर्वेषाम्	II	17a
भज तानि महायासात्	VII	44a
भय येषां न विद्यते	XV	14b
भयाभयविभेदतः	VIII	4b
भवतां मन्मुखाम्बुजात्	XVI	95a
भवतां भगवान् व्यास।	I	14a
भवनं ब्रह्मणं पुरे	III	23d
भवन्ति बहुधा मुने !	II	41d
भवन्तोऽपि महादेव-	XVI	95a
भवभीतिविमर्दनम्	II	13b
भवसागरतारक !	VI	3b
भवानीसहितस्य तु	I	47d
भवानीसहितालयम्	II	10d

भवाय भवहारिणे	I	1d
भविष्यन्ति न सन्देहः	XIII	34a
भविष्यन्नारदीयं च	I	17c
भवेत् कर्मविपाकतः	XII	5d
भवेच्चेदस्य सत्तम !	XII	14b
भवेत् सत्त्वं कदाचन	XI	4b
भवेत् सृष्टिर्न चान्यथा	IV	30b
भवेत् स्वांशेन केनचित्	II	51d
भवेदर्थविहीनं च	VIII	29c
भवेदात्मा न च स्वतः	XII	13d
भवेदेवेक्षिता तु सः	II	40d
भवेद्ब्रह्मा रजोगुणात्	II	41b
भवेद्विश्वजगद्दानात्	VIII	3c
भवेन्नैव विनष्टता	XIV	35d
भवेन्मुक्तो भविष्यति	XIII	31d
भवेयुर्न हि संशयः	IV	21b;
	VIII	6d;
	X	14b;
	XVI	68d.
भवेयुर्बहुधा वर्षैः	II	103c
भस्मदिग्धकलेवराः	I	80d
भस्मदिग्धशरीरा च	III	34a
भस्मधारणहीनश्च	V	12a
भस्मना पूयते नरः	V	2d,3d,4d,5d, 6d,7d,8d,9d, 10d,11d,12d, 13d,14d,15d, 16d.
भस्मनैवावगुण्ठिता	III	32d
भस्मनोद्धूलनं तिर्यक्	I	43c
भस्मरूपाय रुद्राय	I	6c

भस्मसंछन्नदेहस्य	V	23a
भस्मसंछन्नसर्वाङ्गम्	V	21a,22a
भस्मसंछन्नसर्वाङ्गाः	III	35a
भस्मसाधननिष्ठानाम्	I	6a
भस्मोद्धूलितविग्रहः	III	31b
भस्मोद्धूलितविग्रहम्	I	10d
भस्मोद्धूलितसर्वाङ्गाः	VI	15c
भाति चैकोऽपि सत्तम !	XII	24d
भानुमन्तं भगं नृणाम्	II	13a
भारते धर्मशास्त्रे च	IV	30c
भार्गवं मुनिपुंगवाः	I	26b
भार्गवश्चौषधीशस्य	III	15a
भार्याग्निसंयुते सत्त्वात्	XI	12c
भावरूपैव चेन्न तत्	XIV	31d
भाषितं तव सत्तम !	IV	38d
-भासकं भवभेषजम्	II	15b
भासकाय समस्तस्य	I	1c
भास्करं परमार्थार्थि-	II	15a
भास्करत्वत्रिकोणत्व-	VIII	45c
भास्करा द्वादशाग्निके !	VI	24d
भास्यते यावदास्तिक !	III	2b
भिक्षामादय तस्यैव	IX	18c
भित्तिभूतं सदोदितम्	XVI	63d
भिन्नयाभिन्नयापि वा	IV	17b
भुक्तयश्च तथैव न	IX	12d
भुक्त्वानोदनं गृहे	IX	18d
भुवर्लो(वोलो?)को जले जातः	II	92a
भूतप्रेतादिभिस्तथा	XIII	6d

भूतले संस्थितः कुम्भः	XIV	8a
भूतसूक्ष्मांशकाः प्राणाः	XII	10c
भूतानां चाभिमानिन्यो	II	82c
भूतान्तरांशकेभ्यस्तु	III	3c
भूतेश्वरसमाह्वयम्	VII	18d
भूतै रुद्रैश्च सेवितः	III	27b
भूत्यैवोद्धूलनं यच्च	I	93a
भूत्वा पञ्चाग्निमध्यस्थः	I	55c
भूपद्मस्यास्य शैलोऽसौ	II	101c
भूमेर्योजनलक्षे तु	III	9c,10a
भूमौ तीर्थानि पुण्यानि	VII	11c
भूमौ पुण्यानि सत्तम !	VII	3b
भूयोऽपि सर्वपापानाम्	VI	1a;
	VII	1a;
	VIII	1a.
भूयो भूयो जनिष्यन्ति	XIII	7c
भूलोकवासिनां सर्वम्	III	3a
भूलोकेन भुवर्लो(वोलो?)कः	III	4a
भूषणं न तु दूषणम्	IV	22d
भृगोः पादविहीनस्तु	III	15c
भेदस्त्वौपाधिकस्तस्मात्	VIII	54c
भेदानेषामशेषतः	IV	46b
भेदान्तरेण भिन्नत्वे	II	26c
भेदाभेदस्तु दुर्घटः	IV	19d
भेदाभेदो ह्यसंगतः	II	30b
भेदेनानुपलम्भनात्	VIII	40b
भेदो नैकस्य वस्तुनः	II	25d
भेषजं भवरोगिणाम्	IX	29b
भोगं मोक्षं च विन्दति	XIII	14d,15d.

भोगमोक्षमवाप्नुयात्	XIII	11d,18d.
भोगमोक्षार्थिनां नृणाम्	XIII	36c
भोजयित्वा स्वमन्दिरे	V	19b
भ्रान्तं सकलवेदनम्	VIII	29b
भ्रान्तस्य मनुजस्य तु	IX	45d
भ्रान्ताभ्रान्तविनिश्चयः	VIII	30b
-भ्रान्तित्वप्रतिभा भवेत्	VIII	48b
भ्रान्तिविज्ञानमात्रेऽयम्	VIII	28c
भ्रुवोर्मध्ये तथा तालौ	XIII	16c
म		
मणिकर्णमनुत्तमम्	VII	16d
मणिपं कुसुमोत्तरम्	II	105b
मणिमुक्ता नदी चान्या	VII	27a
मण्डलं मम मण्डलात्	III	10b
मण्डलं मम मोहिताः	III	14b
मण्डलं मम संस्थितम्	III	9d
मण्डलं मम सुप्रभम्	III	13d
मण्डलान्तःस्थितो मम	III	13b
मतं यस्यापि वादिनः	VIII	40d
मतिर्नैवोपजायते	IV	42b
मतिर्येषां विजायते	I	44d
मतिस्तेषां प्रजायते	IV	41b
मत्वा धीरो न शोचति	III	60b
मदीया वाक् शिवस्य तु	II	62d
मध्यमस्तु तमश्चान्यः	XI	5c
मध्ये गच्छति चेतनः	XII	29d
मनःप्रयुक्तं नैवास्ति	IX	37c
मन इत्यपरे प्राहुः	XII	40c

मनुते चात्मना नित्यम्	XI	20a
मनुष्यात् दृष्टिगोचरान्	IX	15d
मनुष्याश्च सुमध्यमे !	VI	40d
मन्दं मन्दं शिवज्ञानम्	X	15a
मन्दबुद्धिमवेक्ष्य च	XII	51d
मन्दबुद्ध्यनुसारेण	XII	48c
मन्वते च समं मर्त्याः	II	50c
ममासाधारणं परम्	VI	6d
मया वक्तुं न शक्यते	XII	30d
मयैव मनसा पूर्वम्	VI	19a
मर्यादाभेदकस्तीर्थ-	V	11a
-मर्षमोहविवर्जिताः	I	76d
मलः कामोऽपि संसार-	XVI	12a
मलः संसारकारणम्	XVI	11b
मल आणवसंज्ञितः	XVI	29d
मल आत्मनि कल्पितः	XVI	29b
मलो नात्मनि तिष्ठति	XVI	27b
मलोऽनादितया तथा	XVI	27d
महर्लो(होलो?)कादयो जाताः	II	92c
महाकारुणिकेनैव	XVI	96c
महाकारुणिको रुद्रः	XVI	36c
महातलं हेमतलम्	II	87c
महातलाद्याः सप्तैव	II	87a
महातीर्थसमाह्वयम्	VII	14b
महादेवपराः शान्ताः	III	28a
महादेवप्रसादेन	I	53c;
	II	22a;
	IV	54c.
महादेवैकभक्तानाम्	X	31a

महादेवैकभक्तोऽपि	X	31c
महादेवो महेश्वरः	II	124b
महाधनपतिर्भूत्वा	XIII	17c,19c
महानृतसमाह्वयम्	II	105d
महान्तं महतः साक्षात्	III	54a
महान्ति फलदानि च	VII	33d
महापापवतां नृणाम्	II	120c;
	XV	36a
महापापवतां पुंसाम्	X	11a
महापापोपपापौघैः	VII	33a
महाबलपराक्रमः	II	42d
महाभक्तं शिवस्य तु	I	11d
महाभक्तिं समास्थिताः	I	13b
महाभक्तिसमन्वितौ	III	36d
महामोहवशेनैव	II	50a
महामोहावृतात्मनाम्	IV	52d
महामोहो भविष्यति	XIII	4b
महालयसमाह्वयम्	VII	21d
महीयानम्बिकापतिः	III	43d
महेश्वरः शिवः शम्भुः	III	43a
माघमासे मघर्क्षके	VII	36d
मातृकाया विजृम्भणम्	III	58d
मातृका वर्णरूपिणी	III	57b
मातृवद्रक्षका भृशम्	I	76b
मातृशुश्रूषणे रताः	I	74d
माधवं चैव वाह्नेयम्	VII	19a
मानभूताय शम्भवे	I	4d
मानवो न च विद्यते	IX	24b

मानवो मतिमन्नमः	XII	37d
मानसं सुप्रभाभिधम्	II	110b
मानानि खलु सत्तम !	XVI	56d
मानान्तरानवष्टब्ध-	I	97a
मामुक्तलक्षणं साम्बम्	XIII	27a
मायया परमं पदम्	XVI	60b
मायया परिकल्पिताः	XVI	32d
मायया परिमोहितः	XVI	59d
माययैव तदेव हि	VIII	26b
माययैव स्थितो भवेत्	II	30d
मायाकार्येषु सर्वेषु	XI	2c
मायाज्ञानेन चात्मनः	VIII	51b
मायात्वेनैव शास्त्रेषु	XVI	30c
मायामयमिदं सर्वम्	VIII	50c
मायामात्रमिदं द्वैतम्	IV	23a
मायाशक्तेः परात्मनः	II	36b
मायी मायामयः परः	III	24b
मायेति परिकीर्त्यते	XI	30d
मायैव हि न संशयः	IV	24b
मायोपाधिकचिद्रूपः	XII	6a
मार्कण्डेयसमाह्वयम्	I	17d
मासं कुर्वन्ति ते नराः	VI	37b
मासमात्रं तु तत्रस्थाः	VI	36c
मिताहारश्च सत्यता	X	3d
मिथ्या देहात्मबोधवत्	XIV	32d
मिथ्यारूपस्य सर्वस्य	XIV	33a
मीनयुक्ते बृहस्पतौ	VII	35d
मुक्तयः क्रियया साध्याः	XIV	30a

मुक्तिः कल्पितरूपा स्यात्	XIV	27c
मुक्तिमानन्दलक्षणम्	XIV	22b
मुक्तिर्योगीन्द्र ! विज्ञानात्	XIV	40a
मुक्तेः साक्षात् प्रकाशकम्	XIV	3d
मुक्तेराच्छादिका खलु	XIV	21b
मुच्यते जीवसंज्ञितः	VIII	55d,56d.
मुच्यते तीर्थवैभवात्	VII	33b
मुच्यते नात्र संशयः	IX	30d
मुच्यते भवबन्धनात्	XIII	26d
मुच्यते सत्यमीरितम्	I	114d
मुच्यते सर्वपातकैः	XV	22b
मुनयश्च महात्मानः	I	107a
मुनयस्तैरपि प्राज्ञ !	III	18a
मुनितीर्थं तथैव च	VII	9d
मुनिभिर्देवगन्धर्वैः	VII	30a
मुनिभिश्च सुसेवितम्	II	3d
मुनिवर्षसमाह्वयम्	II	106d
मुनीन् जग्राह सर्वज्ञः	I	69a
मुनीनां तु सहस्रकम्	I	67a
मुनीनां वचनं श्रुत्वा	I	16a
मुनीनामपि देवानाम्	II	56a
मुनीन्द्रानास्तिकोपमान्	I	108b
मुने ! कारुणिकः खलु	XV	34b
मुने ! जातः सुशोभनः	II	93b
मुने ! तिष्ठतु साध्यार्थः	XVI	49a
मुने ! भूतसमुद्भवाः	II	70d
मुने ! योगीन्द्रवन्दित !	XI	10b;
	XII	1d;
	XV	1d.

मुने ! लोकाश्चतुर्दश	II	85d
मुने ! वर्ष प्रभाकरम्	II	108d
मुने ! वर्ष मनोरथम्	II	106b
मुने ! ससाग्वाधिका	XIV	39b
मुने ! सिद्धिर्न संशयः	XI	38b
मुने ! ह्याणवसज्ञिनः	XVI	26b
मुमुक्षुः सर्वसाधनः	III	68b
मुमुक्षुस्तावदात्मैव	XIV	5a
मुहूर्त वा तदर्थ वा	XIII	26a
मूर्तयस्तिस्र एव हि	IV	32b
मूर्तिध्यानं च हृत्पद्मे	X	7c
मूले षोडशसाहस्रः	II	101a
मृतानां पथि पापानि	VI	10a
मृदुः कारुणिकः सदा	XV	34d
मृषावादा हि केवलम्	IV	40b
मेरुशृङ्गे पुरा रम्ये	I	54c
मेरोरुपरि विख्याता	II	123c
मोक्षं च प्राप्नुयान्नरः	XIII	8b
मोक्षे च परमा श्रुतिः	XVI	43b
मोदकाख्यं मुने ! वर्षम्	II	105c
मोहनं च प्रमादश्च	XI	7a
मोहवस्तुनि सर्वत्र	XI	20c
मोहहेतुत्वतो मोहः	XI	32a
मोहायैव हि केवलम्	II	31d
मोहायैव हि ते नृणाम्	IV	51b
मौनमेव हि युज्यते	XVI	8b
य		
यः कर्ता शिवसंज्ञितः	I	35b

यः पठेच्छृणुयाद्वापि	XVI	97a
यः परः स महेश्वरः	III	61b
य इत्याह परा श्रुतिः	VIII	12d
यक्षतीर्थं च गान्धर्वम्	VII	8a
यक्षराक्षसपूर्वकाः	VI	27d
यच्च किंचिज्जगत्यस्मिन्	III	49c
यजन्ते ते वृथा यज्ञम्	X	22a
यजन्ते न हि संशयः	X	20b
यजन्ते नेतरे जनाः	X	21b
यजन्ते परमेश्वरम्	X	26d
यजुःशाखाशतस्यापि	I	66c
यजुर्वेदप्रवक्तारम्	I	64c
यजुर्वेदमथाकरोत्	I	61b
यज्ज्ञात्वा पूयते नरः	XI	1d
यज्ज्ञानं बाधकं साक्षात्	XII	38c
यज्ज्ञानेन परा मुक्तिः	XIV	1c
यज्ञदानपरित्यागी	V	3a
यज्ञदानादिनिन्दां च	X	35a
यज्ञशालासहस्रं च	IX	16a
यतः कार्याणि तास्ततः	II	74d
यतन्ते धर्मवेदनात्	IX	8b
यतन्तोऽपि यतीश्वराः	II	18d
यतये ब्रह्मनिष्ठाय	VI	39a,40a
यतीन् देहाभिमानिनः	IX	13d
यत् किंचिदपरं परम्	III	58b
यत्किंचिदपि कुर्वाणः	IV	56a
यत् तत्त्वं प्रतिपादितम्	XVI	57d
यत्नं कुर्यादतन्द्रितः	IV	59d

यत्र पश्यन्ति ये मर्त्याः	VI	41a
यत्र भिक्षाप्रदानं ये	VI	37a
यत्र भिक्षाप्रदानतः	VI	39b
यत्र मार्गे मघर्क्षे तु	VI	42a
यत्र मामचिराद्यान्ति	VI	40c
यत्र मामादरेणैव	VI	35a,36a
यत्र माराध्य मुच्यन्ते	VI	10c
यत्र मे नर्तनं द्रष्टुम्	VI	20c,21c,22c, 23c,24c,25c, 26c,27c,28c, 29c,30c,31c, 32c,33c.
यत्र मे परमानन्द-	VI	20a
यत्र साक्षादहं नित्यम्	VI	8a
यत्र स्नात्वा तु गङ्गायाम्	VI	9a
यथा कुड्यादि संमतम्	II	29b
यथा गङ्गासमा नास्ति	IX	27a
यथा तद्वज्जगत्यस्मिन्	XII	21c
यथा दक्षो महानर्थम्	X	23a
यथा दावानले क्षिप्तम्	IX	19c
यथाधिकारं ते सर्वे	IV	9a
यथा नास्ति महामते !	IX	28b
यथा नैव तथा तन्त्रैः	XVI	49c
यथापूर्वं सनातनम्	I	60b
यथा बीजाङ्कुरं तथा	XII	30b
यथा ब्राह्मणतुल्यस्तु	IX	24a
यथा भक्तसमं नास्ति	IX	29a
यथा यज्ञसमं कर्म	IX	26a
यथा रज्ज्वा प्रकल्पितः	XIV	33d
यथा रुद्रसमं किंचित्	IX	23a

यथार्थश्चेत् स्वरूपं वा	XVI	15a
यथार्हं पूजयामासुः	XVI	101c
यथावाज्जायते चिरात्	IV	42d
यथावज्ज्ञानमाहात्म्यम्	IX	49c
यथावत् कथितस्तव	XVI	71d
यथावत् तस्य वेदार्थः	XVI	97c
यथावत् प्रतिभाति हि	IV	50d
यथावत् प्रतिभान्ति वै	IV	52b
यथावत् सर्ववेदार्थम्	II	17c
यथावद्ब्रह्मविज्ञानम्	IV	43a,44a
यथावद्वक्तुमर्हति	I	46b
यथा संन्यासतुल्यस्तु	IX	25a
यथा सर्वेश्वरः श्रीमान्	XV	34c
यथैव कुरुते कर्तुः	VIII	14a
यथोपदेशं संग्राह्यः	XVI	70c
यदा चर्मवदाकाशम्	IV	56c
यदात्मानात्मविज्ञानम्	XVI	67a
यदि चित् स मलः साक्षात्	XVI	18c
यदुक्तं तद्धि नैवान्यत्	XV	23c
यदुद्दिश्य महायासात्	VI	9c
यदुवाच व्रतं प्रीत्या	XV	29c
यदेव परमं तत्त्वम्	II	35a
यदेव सर्ववेदान्तैः	II	34a
यद्यचित् तर्हि चिद्रूपे	XVI	19a
यद्यद्विद्वन् ! विभासते	XVI	4b
यद्यद्वेदविदां वर !	XVI	46b
यद्वक्ति मुनिसत्तम !	XVI	39b
यन्न देवा विजानन्ति	II	18c

यमयत्यन्तरास्थितः	VIII	17b
ययातितीर्थं सोमेशम्	VII	18a
ययौ कैलासपर्वतम्	I	106d
यश्चतुर्वेदविद्विप्रः	I	37c
यस्तु वेदविरुद्धांशः	I	39c
यस्य नाहंकृतो भावो	IX	32a
यस्य सत्त्वगुणस्तस्य	X	37c
यस्य साक्षात् सहस्राक्षः	VI	13a
यस्य साक्षात् स्वयं ब्रह्मा	VI	12a
यस्य साक्षान्महाविष्णुः	VI	11a
याज्ञवल्क्यं मुनीश्वरम्	XVI	93b
याज्ञवल्क्य तवात्यन्त-	XVI	1c
याज्ञवल्क्याय तेनैव	I	29c
याज्ञवल्क्योऽपि योगीन्द्रः	XVI	94a
याज्ञवल्क्यो महाधीमान्	II	2c
याति ब्रह्म सनातनम्	XIII	13d
यानि तत्त्वानि कल्प्यन्ते	II	24a
यानि भिन्नानि तत्त्वानि	II	27a
यान्ति तत्र महात्मानो	III	25a
याम्यं नैर्ऋतमेव च	VII	6b
यावज्ज्ञानोदयस्तावत्	XII	10a
यावद्विद्योदयस्तावत्	XV	31c
या सा सौरसमाह्वया	I	28b
युगदोषेण पापेन	X	32c
ये च कुक्षिंभरा जनाः	XV	3b
ये च तेषां परां विद्याम्	XV	39c
ये चान्ये वेददूषकाः	XV	10b
ये तु स्नाताः शिरोव्रतैः	XV	38d

ये न कुर्वन्ति यज्ञांश्च	XV	7a
ये न कुर्वन्ति मोहिताः	XV	5b
येनोपायेन भोगं च	XIII	8a
ये प्रपन्ना जनार्दनम्	III	25b
ये यजन्ते च तन्त्रस्थाः	X	25c
ये यजन्ते महादेवम्	X	20c
येषां जायेत सुस्थिरम्	IV	43b
येषां ते पूजनीया हि	I	52a
योगाभ्यासं तथा कुर्यात्	III	69c
योगिनः सनकादयः	III	20b
योगिभिः शतसाहस्रैः	III	27a
योगिभिश्च निषेवितम्	VII	10d
योगी परमधर्मवित्	II	2b
योग्यः प्रोक्तो मया तव	XV	40b
-योजनः परिकीर्तितः	III	20d
-योजनस्तस्य चोच्छ्रयः	II	100b
योजनानां महापुरी	II	123b
यो नित्यं मनुते ब्रह्मा	XI	21a
योऽयं नारायणाभिधः	II	78d
योऽयं महेश्वरः साक्षात्	III	61c
यो हरिस्तु तमोगुणम्	XI	20b

र

रक्तोपाधिवशेन तु	XII	22b
रक्तो भाति यथा तद्वत्	XII	22c
रजःसत्त्वसमायोगात्	IV	32c
रजःसत्त्वेन चान्येन	XI	4c
रजतं ख्यातिबाधार्हम्	VIII	26a
रजतं वेदनाकारम्	VIII	36c

रजताकारविज्ञानम्	VIII	27a
-रजतादिप्रतीतिवत्	XIV	20d
रजसा तमसाक्रान्तः	X	38a
रजसा तमसा मिश्रम्	XI	4a
रजसा भूपतिर्भवेत्	XI	10d
रजसा शूद्रता भवेत्	XI	9d
रजसा स्वात्मभूतेन	XI	24a
रजस्तमोऽभिभूतानाम्	XII	51a
रजो नानाविधं भवेत्	XI	3b
-रजोमिश्रान्महानभूत्	II	39b
रथादीनां गतिर्दृष्टा	VIII	13a
रविरित्यनिशं वाचा	II	9a
रसे गन्धे प्रजापतेः	II	70b
रागद्वेषपरा लुब्धाः	XV	8a
रागद्वेषादयो दोषाः	XVI	12c
रागद्वेशार्गलाबद्धा	VIII	6a
रागद्वेषौ विजायेते	VIII	5c
रोगो दुःखं च दुर्ज्ञानम्	XI	6c
राजराष्ट्राभिवृद्धये	XIII	27b,30b
राजानः सत्यवादिनः	II	115b
राजा विजयमाप्नोति	XIII	31a
राज्ञा राष्ट्राभिवृद्धये	XIII	30d
राष्ट्रं सर्वत्र सर्वदा	XIII	32d
रुद्रः स्वांशेन केनचित्	II	45b
रुद्रमेव यजन्ते ते	X	26a
रुद्रलिङ्गार्चनं भक्त्या	V	20a
रुद्रलोकः स वै स्मृतः	III	29b
रुद्रविष्णुविरिञ्चादि-	I	3c

रुद्रविष्ण्वादिदेवानाम्	I	35a
रुद्रविष्ण्वादिरूपेण	II	47c
रुद्रवीर्यात्मनैव तु	II	77d
रुद्रस्तमोगुणेनैव	XI	22a
रुद्रस्तेषु हरेरंशात्	II	42a
रुद्रस्य वीर्यजो विष्णुः	II	78c
रुद्रस्यापि शिवो ध्येयः	III	52a
रुद्रस्यैव स्थितो भवेत्	II	46d
रुद्रस्यैवाज्ञयैव तु	II	44b
रुद्रस्योक्तेन मार्गेण	IV	38a
रुद्रांशाद्रुद्रसृष्टौ तु	II	44a
रुद्राक्षधारिणं विप्रम्	V	19a
रुद्राक्षमालाभरणाः	III	35c
रूपरूपो महानग्निः	II	68a
रूपे रुद्रस्य विष्णोश्च	II	70a
रूप्यवासनया चापि	VIII	46a
रोषमोहविनिर्मुक्ताः	I	77a
रौरवाद्याः प्रकीर्तिताः	II	90b

ल

लक्षग्रन्थविनिर्मितम्	I	27b
-लक्षणादिविवर्जितम्	X	6d
लक्षयोजनके ध्रुवः	III	12b
लक्षयोजनविस्तीर्णम्	III	13c
लक्ष्मीतीर्थं तथैव च	VII	17b
लज्जा तारजपस्तथा	X	6b
लब्धवानाशु नः सूत !	II	1c
लभते हि परः पुमान्	XIV	22d
लभ्यते नैव मर्त्येति	XIV	8c

लम्बकं धृतिसंज्ञं च	II	108c
लम्बोदरः कुमारश्च	XVI	74a
लिखिताङ्गाश्च ये द्विजाः	XV	16b
लीयते सकलं जगत्	XII	11d
लीलया परमेश्वराः	IV	33d
लीलारूपा हि केवलम्	XII	7d
लैङ्गं वाराहमेव च	I	18b
लोकवेदविरुद्धार्थं	X	6a
लोकानां हितकाम्यया	II	2d,42b;
	VII	43b.
लोकानामुपकाराय	II	45c
लोकायतिकसंज्ञितम्	IV	46d
लोकालोकद्रुमस्य तु	XVI	79b
लौकिकस्तन्त्रवेदयोः	XVI	34b
लौकिका वैदिकाश्चान्ये	XVI	32c

व

वंशानुचरितं चैव	I	111c
वंशो मन्वन्तराणि च	I	111b
वक्तव्यं पारमार्थिकम्	XII	50d
वक्ति श्रुतिविरुद्धार्थम्	IX	46a
वक्तुं तामर्हसि प्रभो !	I	15d
वक्तुमारभते विद्याम्	I	16c
वस्तुरित्यपरे जनाः	XVI	41b
वक्ष्ये लोकोपकाराय	XIII	9c
वद तत् संग्रहेण तु	II	1d
वदन्ति च महेश्वरम्	I	42d
वदन्ति सर्वे तेनैव	IV	15c
वदामि संग्रहेणाहम्	VI	5c

वदेदज्ञानबाधिकाम्	XV	18d
वदेन्नासत्यमास्तिकाः !	I	94b
वपुषा केवलेन तु	II	84d
वरदाभयसंयुक्तम्	XIII	25a
वर्जयेद्देवतानिन्दाम्	X	33c
वर्जयेद्वेदसंसिद्धम्	IV	48c
वर्णाश्रमपरिभ्रष्टः	V	2a
वर्णाश्रमवयोऽध्यासम्	XII	25c
वर्णाश्रमवयोऽवस्था-	XII	26a
वर्णाश्रमवयोहीन-	XII	27a
वर्णाश्रमसमाचार-	I	5a;
	XIII	33c;
	XV	11a.
वर्णाश्रमादयो भावाः	IX	35a
वर्णाश्रमादिनिष्ठानाम्	IX	35c
वर्तते खलु नान्यथा	I	49b
वर्तन्ते भुवि ये जनाः	XV	2b
वर्तन्ते सर्वदेवताः	I	50d
वर्त्मना केवलेन तु	X	29d
वर्ष जलदसंज्ञितम्	II	104d
वर्षं जीमूतसंज्ञितम्	II	109d
वर्ष विद्युत्सुखोदयम्	II	111b
वर्ष शान्तभयाह्वयम्	II	110d
वर्ष स्वैरकसंज्ञितम्	II	108b
वर्ष हिमवदाह्वयम्	II	112b
वर्षमुद्भिदसंज्ञितम्	II	107d
वर्षाणि द्विजपुंगव !	II	114b
वर्षेष्वेतेषु राजानः	II	114c
वसवः सत्यवादिनः	VI	25d

वस्तुगत्या न संशयः	XII	20d
वस्तुगत्या न साऽऽविद्या	XVI	10c
वस्तुगत्या महाभ्रान्ता	XII	48a
वस्तुतश्च पुमानयम्	XII	45d
वस्तुनः पूर्वसिद्धस्य	XIV	25c
वस्तुन्युपकरोति वै	XI	19d
वह्निना च परिष्वक्तम्	III	26a
वाग्यतो विजितेन्द्रियः	I	55d
वाग्यतो व्याहृतित्रयम्	XIII	11b
वाचको जटिलः शुभ्रः	III	31a
वाचस्पतिसमाह्वयः	III	15d
वाचारम्भणता खलु	XIV	37d
वाचारम्भणशब्दाच्च	IV	26a
वाचि वेदाः सहाङ्गैश्च	I	51a
वाञ्छा विजायते नित्यम्	X	11c,12c
वादिभिर्हीष्यते स्वतः	VIII	43b
वानप्रस्थेऽग्निहीने च	XI	12a
वानप्रस्थे रतिर्भवेत्	XI	12d
वायुः स्पर्शात्मकस्ततः	II	67d
वायुतीर्थं तथैव च	VII	14d
वायोश्च नेमयः सप्त	III	7a
वारुणं चैव वायव्यम्	VII	6c
वारुणाख्यं ततः परम्	I	23d
वालखिल्या महात्मानम्	I	13a;
	XVI	101a.
वासना कर्मणामपि	XII	3d
वासनाभिः परिष्वक्तः	XII	9c
-वासनाश्च तथैव च	XII	4b
वास्तवस्य निरूपणे	II	25b

वास्तवो नाणवो मलः	XVI	32b
विचित्रमालयं कुर्यात्	XIII	28c
विजानन्तीश्वरोत्कर्षम्	II	58a
विजायन्ते महाभूत-	II	82a
विजायन्ते शिवाज्ञया	II	86b
विजायेत यथापुरम्	II	83b
विज्ञातं चाप्यविज्ञानम्	XII	18a
विज्ञातुं यतते तु यः	XV	26b
विज्ञानं कामिनां नृणाम्	IX	5a
विज्ञानं तन्निवर्तकम्	VIII	2d
विज्ञानं नाम वेदोत्थम्	IX	2a
विज्ञानं नेतरद्विजाः !	I	89d
विज्ञानं पुरुषार्थवत्	IX	10d
विज्ञानं यस्य वादिनः	VIII	31b
विज्ञानं वेदमानजम्	IX	9b
विज्ञानं सर्वमास्तिक !	XI	6b
विज्ञानमेव तद्ब्रह्म	IX	9c
विज्ञानश्रद्धया पापात्	VIII	55c
विज्ञानस्य बलेनैव	IX	13a,14a,14c.
विज्ञानस्यैव शेषः स्यात्	IX	4a
विज्ञानादेव केवलम्	XVI	66b
विज्ञानानां भविष्यति	VIII	30d
विज्ञानेन विना मुक्तिः	IX	12a
विज्ञानेन विना विद्वन् !	IX	12c
विज्ञेयं रूप्यमस्ति च	VIII	39d
विदित्वा वैभवं त्वास्ते	VI	13c
विदित्वा वैभवं मुदा	VI	11b,12b.
विदुषां च विशेषतः	II	117d

विद्यते ऋषिसत्तम !	VIII	34b
विद्यते न हि सत्तम !	IX	26b
विद्यते नैव कस्यचित्	IV	17d
विद्यते यस्य वादिनः	VIII	37d
विद्यते सुनिरूपणे	VIII	44d
विद्यन्ते खलु सत्तम !	IX	35b
विद्यन्ते मुनिसत्तम !	VII	11d
विद्यया मत्समः साक्षात्	XVI	99a
विद्यया व्यज्यते हि सा	XIV	28d
विद्याचोराश्च ये विद्वन् !	XIV	12a
विद्याचोरो गुरुद्रोही	V	7a
विद्यातीर्थं च योगाख्यम्	VII	9c
विद्याद्विद्यामृते पुमान् ?	IX	44b
विद्याधरसमाख्यं च	VII	8c
विद्याधरेश्वरं तीर्थम्	VII	20a
विद्यानाशयत्वकारणात्	XI	31b
विद्यायां यतमानस्य	IX	31a
विद्या वेदान्तवाक्योत्था	XVI	35c
विद्युल्लेखेव कल्याणम्	XIII	23c
विद्येते हि गमागमौ	XII	11b
विधयश्च निषेधाश्च	XI XII	28a; 26c.
विधिवच्छ्रद्धया श्राद्धम्	XV	17a
विधिवच्छ्रद्धया सार्धम्	XV	19a
विधिवद्द्वैर्द्विजातिभिः	XV	18b
विधेयः स्याद्धरस्य च	II	48d
विध्युक्तमिति बुद्धचा ये	X	14c
विनश्यन्ति च कानिचित्	X	18b
विनश्यन्ति न तु ज्ञानात्	XVI	69c

विनश्यन्ति न संदेहः	X	16a
विनश्यन्ति सुलोचने !	VI	10b
विनाप्यर्थं प्रकाशते	VIII	27d
विना ये देवतान्तरम्	X	21d
विनाशस्य च संभवात्	I	101d
-विभागस्य च कश्चन	II	37d
विभाति केवलं तत्र	XVI	5c
विभाति जगदात्मना	II	35d
विभाति न विभातीति	XVI	4a
विभाति पुण्यपापाभ्याम्	VIII	4c
विभाति हि चिदात्मनि	II	21b
विभासते ततः साक्षात्	III	57a
विभिन्नः फलभोक्ता च	XII	2c
विभुरात्मैव केवलम्	XVI	18d
विमुक्ताः स्युर्न संशयः	IV	57b
विमुक्ता बहवो जनाः	IX	21d
विमुक्तोऽभवदास्तिक !	IX	21b
विमुक्तो भव बन्धनात्	XIV	40d
विमुक्तो मुच्यतेऽज्ञानात्	XVI	66a
विराजमसृजत् परम्	II	80b
विराडाख्यं तथैव च	VII	8d
विरुद्धार्थं कदाचन	IX	44d
विरुद्धो न विकल्पेन	XVI	47c
विरुद्धो हि विकल्प्यते	XVI	48b
विरोचनं सदा दान्तम्	II	10a
विरोधान्नैव तिष्ठति	XVI	19b
विलिखेद् व्याहृतित्रयम्	XIII	21d
विलोक्य मनसा देवीम्	II	4a

विलोक्यातिप्रियेण तु	VI	45b
-विवर्तस्यैव कारणम्	II	36d
विवशाः सर्वयोनिषु	XIII	7d
विवहस्तत्परः प्रोक्तः	III	8c
विविक्तसेवी लघ्वाशी	III	70a
विवेकरहितस्य तु	XII	15d
विशुद्धस्तु समाश्रयेत्	IV	58d
विशेषं नैव पश्यति	IX	33d
विशेषमनवेक्ष्य च	II	53d
-विशेषमवलम्ब्य च	XII	26b
विशेषेण विमुक्तिदा	III	32b
विशेषेण सदा मुदा	II	118b
विशेषेणाभ्यसेन्नित्यम्	I	113a
विशेषेणैव मानवैः	VII	34b
विश्रुतः कनकप्रभः	II	99d
विश्वाक्षो विश्वशंकरः	III	45d
विश्वात्मा विश्वतोमुखः	III	22d
विश्वाधिको महादेवः	I	48c
विश्वो विश्वस्य निर्माता	III	46a
विषयज्ञानकारणम्	I	105b
-विषया खलु चोदना	I	97b
-विषया न क्रियापराः	I	99b
विषयेऽनात्मरूपके	VIII	5b
विषुवायनयोरपि	VI	42b;
	VII	37d.
विषुवायनयोस्तद्वत्	VII	41c
विष्कम्भो मुनिपुंगव !	III	12d
विष्णुं ब्रह्माणमन्यं च	X	28c

विष्णुं वा देवतान्तरम्	X	31d
विष्णुः सर्वत्र सस्थितः	XI	23b
विष्णुतीर्थं तथा ब्राह्मम्	VII	4c
विष्णुर्विश्वजगन्मयः	VI	20d
विष्णुश्च लोकरक्षार्थम्	II	46a
विष्ण्वादिदेवतास्तद्वत्	III	41a
विष्वक्सेन इतीरितः	II	76b
विसृज्य वेदसंसिद्धम्	XVI	52c
विस्तरेण क्वचित् क्वचिन्	III	17d
विस्तारस्तस्य सर्वतः	II	101b
विस्तारात् परिमण्डलात्	III	4d
विस्पष्टो जायतेऽखिलः	I	37b
विहाय श्रुतिचोदितम्	XVI	51b
विहितं सम्यगाचरेत्	X	36d
विहितस्य त्वनुष्ठानात्	VIII	7a
विहिताकरणाच्चापि	VIII	8a
विहीना ये द्विजातयः	XV	4b
वृथाहो ! मोहवैभवम्	II	50d
वेणुवर्ष तथा विद्वन् !	II	108a
वेदं समुपबृंहयेत्	I	38d
वेदं शुद्धः सनातनः	IV	50b
वेद एवाकर खलु	IV	58b
वेदतीर्थं तथैव च	VII	5d
वेदतीर्थाह्वयं पुण्यम्	VII	31a
वेददृष्टेन वर्त्मना	IX	35d
वेदनं केवलं खलु	IX	22d
वेदनाल्लभ्यते यतः	XIV	6d
वेदनिष्ठः परित्यजेत्	IV	47d

वेदनेच्छा मुने ! तीव्रा	X	17c
वेदनेन समं साक्षात्	IX	22c
वेदनेनैव पापेभ्यः	IX	30c
वेदबाह्यं मुने ! मार्गम्	IV	55c
वेदबाह्येषु मार्गेषु	X	8c;
	XIII	5a.
वेदबाह्येषु सत्तम !	IV	53d
वेदमानविरोधतः	XII	48b
वेदमार्ग च गच्छति	IX	46d
वेदमार्ग समाश्रयेत्	IV	57d
वेदमार्गरतिः शुद्धा	XIII	4c
वेदमार्गरतिः सत्त्वात्	XI	8c
वेदमार्गात् परिभ्रष्टः	X	27c
वेदमार्गैकवर्तिनाम्	III	39b,41d.
वेदवादपरिभ्रष्टः	X	29a
वेदवादस्तान् हत्वा	IX	15c
वेदवादे न संशयः	VIII	22d
वेदविज्ञानलाभाय	I	110a
वेदविज्ञानसागरम्	I	107d
वेदविद्यापराणां तु	XVI	80c
वेदविद्याप्रदायिने	XVI	80b
वेदवेदार्थदूषकः	V	7b
वेदवेदार्थविज्ञानात्	XII	38a
वेदसिद्धेन वर्त्मना	I	74b
वेदसिद्धेषु धर्मेषु	I	44c
वेदस्य खलु सत्तमाः !	I	100d
वेदस्याध्ययनेनैव	I	52c
वेदाः स्मृतिपुराणानि	III	58a
वेदाज्ञानां प्रणेतारः	VI	14c

वेदादन्येषु मार्गेषु	XV	13a
वेदादेव परं पदम्	IV	49d
वेदादेव हि केवलम्	IV	14b
वेदादेव हि धर्मश्च	IV	49c
वेदादेव हि विज्ञानम्	IV	50a
वेदाधिकारहीनस्य	IV	45c
वेदानध्यापयामासुः	I	108a
वेदानां वाचि विद्यते	I	51d
वेदानां हृदयं गतम्	XIII	9d
वेदानामपि शाखानाम्	I	69c
वेदानामुपबृंहकम्	I	110b
वेदानुग्राहकस्तर्को	IV	50c
वेदानुग्राहकास्तर्काः	IV	52a
वेदानुसारितर्कैश्च	IV	13a
वेदान्तवाक्यजन्येन	XIV	38c
वेदान्तवाक्यजा विद्या	XIV	39a
वेदान्तवाक्यविज्ञानात्	IX	11a
वेदान्तश्रवणं तर्कैः	X	5c
वेदान्तस्यान्तरङ्गस्य	IV	20c
वेदान्ताः प्रवदन्ति हि	XIV	2b
वेदान्ताः सकला अपि	XV	21d
वेदान्ताः सकलाः साक्षात्	XI	18a
वेदान्ताः सिद्धवस्त्वेक-	I	99a
वेदान्तेषु समस्तेषु	I	83c,92a.
वेदान्तैरेव विज्ञानम्	I	90a
वेदान्तोदरसंस्थितम्	II	18b
वेदारण्यान्तिके स्थितम्	VII	31b
वेदारण्ये सकृत् स्नानात्	VII	40c

वेदार्थः परमेश्वरः	I	52d
वेदाविरुद्ध आचारः	XVI	42c
वेदे नैव प्रदर्शितम्	X	1d
वेदे वेदोदिताचारे	IV	53a
वेदेषु सकलस्य च	I	84b
वेदोत्पत्तिपरं वाक्यम्	XVI	46a
वेदोदितसमाचार-	II	115c
वेदो मां प्रतरिष्यति	I	38b
वेष्टयिष्यन्ति मानवाः	IV	56d
वैदिकस्त्वचिरान्मुक्तिम्	IV	49a
वैदिका वेदविधिना	X	26c
वैदिको मोक्षसाधनम्	XVI	33b
वैदिको वेदसिद्धेन	X	29c
वैपरीत्यस्य हेतुत्वात्	XVI	31a
वैभवं किंचिदास्तिकाः !	I	48b
वैभवं केवलैर्नृभिः	I	46d
वैभव तस्य सुव्रत !	II	59d
वैभवं मन्वते हरम्	II	52b
वैभवं सर्ववेदानाम्	I	45c
वैराग्यं जायते पुनः	X	17b
वैलक्षण्यमतस्तुच्छात्	VIII	49a
वैशम्पायनमेव हि	I	64d
वैशम्पायनसञ्ज्ञितम्	I	63b
वैशेषिकेण रूपेण	II	28a
व्रत पाशुपतं परम्	I	91d
व्रतस्यास्य विभेदतः	XV	24b
व्रतेन च जपेनैव	I	72a
व्यक्ततामावतोऽव्यक्तम्	XI	33a

व्यक्तावेव हि सामान्यम्	XIV	14c
व्यक्तिश्चेत् स पुमान् नित्यो-	XIV	15a
व्यज्यते स्वप्रकाशेन	XIV	19a
व्यञ्जकः केवलं विप्राः !	I	104c
व्यञ्जनानि समस्तानि	III	55c
व्यतीपाते दिनत्रये	VII	41d
व्यवहारदशायां तु	VIII	55a
व्यवहारदृशा पश्यन्	IX	40c
व्यवहारस्तु विभ्रमः	XIV	36d
व्यवहारस्य लोपः स्यात्	VIII	39a
व्यवहारस्य सर्वस्य	XI	38a
-व्यवहारस्य सिद्धये	XI	3d
व्यवहारे तु बाध्यते	VIII	47b
व्यवहारे तु सत्यता	XIV	34b
व्यवहारे न बाध्यते	VIII	47d
व्यवहारोऽप्रतीतो वा	VIII	38c
व्याख्यास्यामि वरानने !	VI	7d
व्याघ्रचोरादिभिस्तथा	XIII	6b
व्याघ्रप्रादो महामुनिः	VI	33d
व्याघ्रेश्वरसमाह्वयम्	VII	22d
व्याधिना चाधिना तथा	V	15b
व्यापित्वाद्विष्णुरास्तिक !	XI	35d
व्यापिनो विभवश्चेति	XII	44a
व्यापीत्याहुस्तथापरे	XII	43d
व्याप्य जानात्ययत्नतः	XII	18b
व्याप्य तिष्ठत्यय खलु	III	50b
व्यावहारिकदृष्टिश्च	IX	41c
व्यासः सत्यवतीसुतः	I	63d;

व्यासः सत्यवतीसुतः	VI	28d.
व्यासः सर्वार्थवित्तमः	I	55b
व्यासशिष्यं कृपाकरम्	XVI	101b
व्यासशिष्य विशेषेण	I	11c
व्यासेनामिततेजसा	I	15b;
	XVI	96d.
व्याहृतिः परमा देवी	III	32a
-व्याहृतीः क्रमशो लिखेत्	XIII	22b
व्याहृत्याश्च जपे रतिः	XI	14b
व्योमतीर्थसमाह्वयम्	VII	19d
व्योमहेतुतया व्योम	XI	33c

श

शङ्करं देवतोत्तमम्	X	30b
शङ्करं शशिशेखरम्	III	29d
शङ्करस्यापि शंकरी	XIII	35d
शक्तिरित्यभिधीयते	XI	32d
शक्तिरित्यविवेकिभिः	IV	19b
शक्तिर्निर्वाहिका तु या	IV	21d
शक्तिशक्तिमतोर्विद्वन्!	IV	19c
शक्त्या केचन मोहिताः	IV	6d
शक्यते नैव विज्ञातुम्	I	47a
शक्यते वेदितु तेषाम्	I	48a
शच्या सर्वामरैः सह	VI	13b
शतजन्मकृताघौघ-	VII	28c
शत्रवश्च विनश्यन्ति	XIII	32a
शब्दजन्यमपि ज्ञानम्	IX	5c
शब्दरूपं तु तत् सर्वम्	III	58c
शब्दस्पर्शादिभूतांशाः	XII	4c

शब्दादिविषयेष्वेव	II	69a
शब्दादीना तु भूतानाम्	II	67a
शमादीनि तपोधनाः !	I	90d
-शरीरं प्राप्नुवन्ति च	XII	8d
शरीरे चलतीश्वरः	XII	23d
शरीरे देवतायुधैः	V	14b
शशिमण्डलविस्तारः	III	14c
शाकद्वीपसमाख्ये तु	II	104c
शाकद्वीपस्ततः परम्	II	95b
शाखानां तु प्रभेदतः	I	61d
शाखानां तु शतेनैव	I	61a
शाखाभेदप्रवर्तकान्	I	68d
शाखाभेदेषु नामानि	XV	24a
शाखास्वेकं व्रतं हि तत्	XV	24d
शान्तिर्दान्तिश्च संन्यासः	X	2a
शान्त्यादीनां च दूषणम्	X	34d
शार्करं हि तलातलम्	II	88d
शास्त्रं प्राह तथा खलु	X	16b
शास्त्रादेव हि केवलम्	IX	43d
शास्त्रेणैवोक्तमेव हि	XII	34b
शास्त्रैकगम्ये सूक्ष्मार्थे	XII	32c
शिक्षाद्यङ्गानि मीमांसे	XVI	38a
शिखाग्रे द्वादशाङ्गुल्ये	XIII	16a
शिखाजटाः सर्वजटाः	I	80a
शिखायां कर्णयोः कण्ठे	VI	16a
शिरोव्रतमिदं नाम	XV	23a
शिरोव्रतमिदं येन	XV	22c
शिरोव्रतमिदं सर्व-	XV	28a

शिरोव्रतविहीनस्तु	XV	27a
शिरोव्रतसमाचारात्	XV	20a
शिरोव्रतसमाह्वयम्	XV	30d
शिरोव्रतस्य माहात्म्यम्	XV	21a
शिरोव्रतेन यः स्नातः	XV	33a
शिवशंकरत्वात् सर्वेषाम्	III	65a
शिवं सत्यादिलक्षणम्	III	71d
शिवं साम्बं त्रिलोचनम्	III	52d
शिवः शम्भुर्महादेवः	I	88a
शिवः सत्यादिलक्षणः	III	66d
शिवः सोमकलाधरः	XI	25d
शिव एव खलु प्राज्ञाः	I	46a
शिव एव सदा साम्बः	VIII	20a
शिवक्षेत्रेषु वर्तन्तम्	X	8b
शिवगङ्गाह्वये तीर्थे	VI	43c
शिवज्ञानकराणि वै	I	26d
शिवज्ञानैकनिष्ठस्तु	III	68c
शिवधर्मपरायणः	V	24b
शिवभक्तिपरायणाः	I	73d
शिवभक्ता विशेषेण	II	118c
शिवभक्तिं तथा कुर्यात्	III	69a
शिवरूपस्य केवलम्	II	49d
शिवलिङ्गार्चने रताः	II	118d
शिवस्य नरसंज्ञस्य	II	74c
शिवस्य परमात्मनः	IV	34b;
	X	7b.
शिवस्यैव तु केवलम्	II	63d
शिवस्वरूपं वेदान्तैः	I	87a

शिवां तामखिलेश्वरीम्	VI	49b
शिवाख्यं सत्यचिद्घनम्	XV	25b
शिवामखिलनायिकाम्	XIII	35b
शिवाराधनबुद्धयैव	X	13a
शिवार्चनपरा नित्यम्	I	74a
शिवा सकलनायिका	VI	48b
शिष्टाचारेऽपि तुल्योऽयम्	XVI	42a
शिष्यानालिङ्गच सुव्रतान्	I	106b
शिष्यास्तेषां तथैव च	VI	14d
शीघ्रं विज्ञाननिष्पत्त्यै	X	14a
शीतोष्णसुखदुःखादि-	XVI	20c
शुक्तिकामन्तरेण तु	VIII	36b
शुक्तिकारजतं च न	VIII	37b
शुक्तिकारजतं तस्मात्	VIII	48c
शुक्तिकारजतं बुध !	VIII	50b
शुक्तिकारजतं भ्रान्तम्	VIII	24c
शुक्तिकारजतं शुक्तौ	VIII	26c
शुक्तिकारजतज्ञानम्	VIII	37a
शुक्तिकारजतादिवत्	IV	23d;
	XIV	27d.
शुक्तिकारूप्यबाधवत्	VIII	32b
शुक्तिकावर्तिचैतन्ये	VIII	45a
शुक्तिरूप्यमतेरन्यत्	VIII	35a
शुक्तिरूप्यस्य विद्यते	VIII	49b
शुक्लपुष्पेण तारेण	XIII	15c
शुचिर्भस्मावगुण्ठितः	III	70d
शुद्धचिद्रूपतः परम्	II	24b
शुद्धशून्यं न भाति च	VIII	42d

शुद्धस्फटिकसङ्काशम्	XIII	24c
शुद्धिहेतुं प्रवक्ष्यामि	V	1c
शुद्धिहेतुं वद प्रभो !	VI	3d
शुद्धिहेतुं समासतः	VI	1b;
	VII	1b;
	VIII	1b.
शुद्धिहेतुः सदात्मनः	VIII	52d
शुद्धिहेतुर्महत्तरः	VIII	57d
शुद्धयशुद्ध्यादिवैषम्यम्	IX	34a
शून्यस्यास्फुरणं त्वेतैः	VIII	43a
शृणु गुह्यतमं ज्ञानम्	II	18a
शृणु गुह्यतमं देवि !	VI	5a;
	XIII	9a.
शृणु तच्छ्रद्धया सार्धम्	XII	1c
शेते तत्र हरिः श्रीमान्	III	24a
शेषाख्या वैष्णवी तनुः	II	91b,
शेषोऽनतिशयस्य हि	I	102d
शैलं रसातलं विप्र !	II	88c
शैवं भागवतं तथा	I	17b
शोभनाशोभनभ्रान्तिः	VIII	20c
शोभनाशोभनभ्रान्त्या	VIII	5a
शौचसन्तोषदान्तैश्च	I	71a
श्रद्दधानः सुनिश्चलः	XII	52d
श्रद्धया परिजग्राह	I	67a
श्रद्धया परिपश्यन्ति	VI	51a
श्रद्धया ब्राह्मणोत्तमाः	X	19d
-श्रद्धया सहितः शृणु	XVI	1d
श्रद्धया सौरसंहिताम्	XVI	97b

श्रद्धां कुर्याद्विशेषतः	III	68d
श्रद्धां कुर्वन्ति संततम्	XIII	5b
श्रद्धाभक्तिसमायुक्ताः	III	38c
श्रद्धाभावस्तथैव च	X	8d
श्रद्धा रुद्रस्य पूजनम्	X	3b
श्रद्धा सत्त्वाद्विजायते	XI	12b
श्रद्धाहीनालसात्पज्ञाः	XV	2a
श्रवणात् सर्वपापेभ्यः	VIII	56c
श्राद्धकर्मविवर्जितः	V	5b
श्रावकः सर्वपापेभ्यः	I	114c
श्रावकाणां शतं मुनिः	I	66d
श्रावकानेकविंशतिम्	I	65d
श्रावका ये मुनीश्वराः	I	69d
श्रावयेच्चतुरो वर्णान्	I	114a
श्रिया धनदतुल्यः स्यात्	XVI	99c
श्रीकालहस्तिनाथस्य	VII	26c
श्रीमत्पञ्चाक्षरं नित्यम्	XIII	13a
श्रीमदभ्रसभायां ये	VI	50c
श्रीमद्वाराणसीं पुरीम्	XVI	94d
श्रीमद्वृद्धाचलेशस्य	VII	27c
श्रीमद्व्याघ्रपुरं तत्र	VI	52a
श्रीमद्व्याघ्रपुरं नाम	VI	18c
श्रीमद्व्याघ्रपुरे देव्याः	II	129c
श्रुतमाथर्वणश्रुतौ	XV	23b
श्रुतवन्तस्त्वहो ! भाग्यम्	XVI	95c
श्रुतार्थस्य च धारणम्	X	5d
श्रुतिप्रामाण्यतः शिवः	VIII	18b
श्रुतिभिः स्मृतिभिस्तद्वत्	IV	1c

श्रुतिमूलेषु शास्त्रेषु	XVI	38c
श्रुतिराथर्वणी सूक्ष्मा	XV	29a
श्रुतिरेव बलीयसी	XVI	37b
श्रुतिर्मानोत्तमोत्तमा	XVI	41d
श्रुतिस्मृतिपुराणानाम्	X	34a
श्रुतिस्मृतिपुराणानि	II	53a
श्रुतिस्मृतिपुराणेषु	X	36c;
	XI	29a.
श्रुतिस्मृतिविरुद्धांश्च	IV	47a
श्रुतेर्नास्ति कदाचन	XVI	54d
श्रुतेस्तावदनुक्तांशः	XVI	44a
श्रुतौ वाञ्छा विजायेत	IV	55d
श्रुत्यनुग्राहकेणापि	VIII	19a
श्रुत्यर्थस्य परस्परम्	XVI	47b
श्रुत्यर्थे पर्यवस्यति	XVI	33d
श्रुत्यर्थो निखिलो मया	XVI	71b
श्रुत्या तन्मूलशास्त्रेण	XII	31c
श्रुत्या तुल्यं न विद्यते	XVI	45b
श्रुत्या यत् प्रतिपाद्यते	II	32b
श्रुत्या विरुध्यते नैव	II	62a
श्रुत्युक्तार्थो न चोद्यार्हः	XVI	70a
श्रुत्युक्तेनैव कर्मणा	V	2b
श्रुत्युक्तेनैव मार्गेण	IV	30a
श्रुत्युक्तेनैव वर्त्मना	III	38b
श्रुत्वा संक्षेपतो द्विजाः !	I	20b
श्रेयस्कामश्च बुद्धिमान्	X	32b
श्रौतस्मार्तपरायणाः	II	130b
श्रौतस्मार्तविलक्षणे	X	11b

श्रौतस्मार्तसमाचारः	XV	19c
श्रौतस्मार्तातिरिक्तास्तु	X	10c
श्रौतस्मार्तानुवर्तिनाम्	IV	40d,51d.
श्रौतस्मार्तेषु कर्मसु	X	12b,13d.
श्वेतवर्ष तथोत्तरम्	II	113b
श्वेतवर्षसमाह्वयम्	II	109b

ष

षट्चत्वारिंशदेतानि	II	114a
षट्चत्वारिंशदेव हि	II	114d
षड्भिः शुद्धेन वर्त्मना	XV	30b
षड्विधं संहिताभेदैः	I	27c
षण्मुखं वायुकोणे च	XIII	29c
षोडशाशः प्रकीर्तितः	III	15d

स

संकल्पेन शिरोव्रतम्	XV	32d
संक्षेपेण जगद्धितम्	III	1d
संख्यासंख्येयचित्रस्य	XVI	63c
संख्यासंख्येयनिर्मुक्तम्	XVI	63a
-संख्यासंख्येयमास्तिक !	XVI	62b
संख्यासंख्येयसाक्षिणम्	XVI	63b
संग्रहेण मयेरितम्	XI	5d
संग्रहेणादरेण तु	XV	40d
संग्राह्य तत्र सत्तमैः	VIII	36d
संग्राह्यं हि विशेषतः	IX	36b
संघातो न हि विद्यते	IX	39b
संतोषमतिरेव च	X	5b
संदेहं विसृज द्विज !	IV	2d

संन्यास कर्मणामपि	III	69d
संबन्धः खलु दिश्यते	XIV	16d
सबन्धश्च तया मुक्त्या	XIV	24c
सबन्धस्याप्यनित्यत्वम्	XIV	25a
सबन्धो नास्ति चेन्मुक्तिः	XIV	17c
संभूयाज्ञस्य देहः स्यात्	XII	12c
समताः खलु मन्नम !	XIV	15d
सयुक्ताः सर्वदादरात्	I	72b
संवर्ताख्य तथैव च	VII	15b
संवहस्तदनन्तरम्	III	8b
ससारं तरति क्षणात्	I	112d
संसारं तरति स्वकम्	VI	45d;
	XII	38b.
संसारः प्रविनश्यति	IX	11b
संसारकारणत्वेन	XVI	27c
ससारश्च विनश्यति	XVI	66d
संसारस्य निवर्तकः	XII	46d
संसारस्य निवर्तकम्	II	10b
संसारस्य निवृत्ति च	XIV	22c
संसारस्याचिरेण तु	XII	38d
संसारस्यैव कारणम्	XVI	13b
संसारस्यैव केवलम्	XIV	31b
संसारहेयताज्ञानम्	X	17a
संसारादचिरेण हि	II	58d
संसारार्णवमग्नानाम्	XVI	36a
संसारीव परः पुमान्	XII	22d
संसारे चक्रवन्नित्यम्	XII	28c
संसारे परिवर्तते	X	38b;

संसारे परिवर्तते	XI	27d.
संसारोदधितारकः	I	57d;
	III	40b.
संसारो वस्तुतः सत्यः	XIV	32a
संसृतेरपि कारणम्	XIV	21d
संस्थितं प्रणवं बुधः	XIII	23b
संहितान्त्या बुधास्तासु	I	28a
संहितामतिशोभनाम्	I	28d
संहिता षोडशाध्यायैः	XVI	96a
संहिता सौरसंहिता	I	29d
स एव तमसा विष्णुः	II	41a
स एव ब्रह्मलोकाख्यः	III	22a
स एव भुक्तिं मुक्तिं च	XIII	10c
स एव सकलोत्तमः	III	22b
स एव सर्वमानानाम्	I	35c
स एव हि शिवः साक्षात्	III	66a
स एव भगवान् रुद्रः	II	129a
सकला बहुकामदाः	III	34d
सकृत् स्नात्वा तु कावेर्याम्	VII	37c
स खलु ब्रह्महा भवेत्	II	121d
सघृणाश्च विशेषतः	II	116d
सच्चिदानन्दमद्वयम्	II	35b;
	III	63b;
	IV	2b.
सच्चिदानन्दरूपोऽयम्	XII	19c
सच्चिदानन्दलक्षणः	XII	46b
सच्चिदानन्दलक्षणम्	I	103b
सततं धृतरुद्राक्षाः	VI	16c
सततं सेवनीयानि	VII	34a

स तु कल्पितमन्यत्वे	XIV	32c
स तु स्वांशस्य रूपस्य	II	48c
सत्त्वं नानाविधं विद्धन् !	XI	3a
सत्त्वं रजस्तम इति	XI	2a
सत्त्वमात्मतया नित्यम्	XI	19a
सत्त्वसंज्ञो गुणस्तेषाम्	XI	5a
सत्त्वात् त्रैवर्णिकत्वं स्यात्	XI	9c
सत्त्वात् मजायते विप्रो	XI	10c
सत्त्वात् संजायते शौक्ल्यम्	XI	6a
सत्त्वादेव विजायते	XI	13d
सत्त्वोपाधिवशाद्ब्रह्मो	II	40c
सत्यं तद्वचनं खलु	VIII	17d
सत्यं विज्ञानमानन्दम्	XVI	64a
सत्यतां परमा श्रुतिः	XIV	37b
सत्यता नेष्यते खलु	IV	18b
सत्यधर्मपरायणाः	III	37b
सत्यमेव तथा मायाम्	IV	5a
सत्यमेव न चेतरम्	VIII	20b
सत्यमेव मयेरितम्	I	103d;
	IX	49b;
	XI	11b.
सत्यया स्वात्मभूतया	IV	6b
सत्यलोकस्तथाकाशे	II	93a
सत्यलोकस्तपोलोकात्	III	21c
सत्यवत् प्रतिभासते	XII	21d
सत्यवस्तु विवर्तते	VIII	46d
सत्यापि स्यान्न वाथवा	II	60b
सत्यास्तेयदयान्विताः	I	70b
सत्रान्ते सूतमद्वैतम्	I	10a

स दग्ध्वा दृष्टिगोचरम्	IX	16b
सदसद्भ्यां विभिन्नस्य	XIV	27a
दिसद्रूपतः सदा	IV	22b
सदा कमलया सह	VI	11d
सदा कुर्वन्ति सत्तम !	II	65b
सदा नृत्यति हीश्वरः	VI	52b
सदा पद्मासनासीनम्	XIII	25c
सदा प्रेमास्पदत्वेन	XII	17c
सदाशिवेश्वरौ रुद्रः	II	71a
सदा संनिहितं देवम्	II	8c
सदेकत्वश्रुतेरपि	IV	26d
सदेहेषु समस्तेषु	VIII	18a
सदैवोपकरोति वै	XI	22d
सद्भावे सति सत्तम !	IV	24d
सद्यः पूतो भवेन्नरः	V	24d
सद्विलक्षणता चास्ति	VIII	49c
सद्वैलक्षण्यतो ह्यसत्	XI	32b
सद्वैलक्षण्यमात्रं हि	VIII	23a
सन्ति तीर्थानि सूक्ष्माणि	VII	3c
सन्ध्याकाले च निद्रां च	X	36a
सन्ध्याकालेषु नृत्यति	II	129b
सन्ध्याकालेषु सादरम्	XV	31b
सन्ध्यावन्दनवर्जितः	V	3b
सप्तद्वीपा महाभूमिः	II	93c
सप्तर्षिमण्डलादूर्ध्वम्	III	12a
सम इत्युच्यते मया	III	4b
समग्रीवशिरःकायः	III	70c
स लमश्चाणवाह्वयः	XVI	14b

समस्तगुणभाजनाः	I	79d
समस्तजगतो मूलम्	II	12c
समस्तजगदाश्रयम्	II	3b
समस्तजगदुत्पत्ति-	I	3a
समस्तमविशेषतः	III	64d;
	IV	48b.
समस्तलोकेश्वर ! भक्तवत्सल !	XVI	90d
समस्तानां समाप्तितः	V	1b
समस्तानि क्वचित् क्वचित्	II	53b
समस्तानि न संशयः	XI	17d
समस्तेषु मुनीश्वर !	XVI	38d
समस्तैः प्रतिपाद्यते	I	87b
समाधिस्तीर्थसेवा च	X	8a
समाभ्यां पुण्यपापाभ्याम्	XII	29c
समाश्रित्य विमुक्तये	IV	55d
समासेन न विस्तरात्	XI	1b
समासेन मनीषिभिः	IX	2d
समासेन मयोदिताः	III	7b
समासेन महेश्वरि !	VI	5b
समाहितधियः सम्यक्	I	73c
स मुनिर्मामचोदयत्	I	36d
समो व्यापी पुमानिह	XII	42d
सम्यग्दर्शनकाङ्क्षिभिः	IV	3d
सम्यग्दर्शनतत्पराः	VI	16d
सम्यङ्नियमिता बुध !	VIII	46b
सम्राट् चोभयरूपेण	II	85a
सम्रडाख्यं तथैव च	VII	9b
सरस्वत्या सनातनः	VI	12d
सर्गश्च प्रतिसर्गश्च	I	111a

सर्वं जगदिदं विद्धन् !	XI	16a
सर्व नः संग्रहेणैव	I	85c
सर्वं नश्यति पातकम्	VI	8d
सर्वं बिन्दोर्विभात्येव	III	56a
सर्व सातिशयं सौख्यम्	I	102c
सर्व सिध्यत्ययत्नतः	X	37d
सर्वकर्माणि विज्ञाने	I	91a
सर्वकारणमीश्वरम्	IX	20d
सर्वकारणविश्वात्मे-	II	78a
सर्वज्ञं करुणाकरम्	VI	2b
सर्वज्ञं करुणानिधिम्	XVI	91b
सर्वज्ञः करुणाकरः	I	14b;
	IX	46b.
सर्वज्ञः करुणानिधिः	XIII	34d
सर्वज्ञः प्रतिपाद्यते	I	31d
सर्वज्ञः साम्बमीश्वरम्	XVI	100b
सर्वज्ञत्वादिलक्षणः	XII	6b
सर्वज्ञश्चेक्षिता चेति	II	40a
सर्वज्ञस्यैव शब्देंऽशः	II	69c
सर्वज्ञा अपि निर्मलाः	XII	49d
सर्वज्ञोऽपीश्वरश्चापि	IX	44c
सर्वतर्कप्रमाणानाम्	II	20c
सर्वतर्काप्रतिष्ठानात्	IV	11a
सर्वत्र दुःखबुद्धेश्च	XI	15a
सर्वत्र मुनिपुंगव !	VIII	38b
सर्वत्र मोहबुद्धेश्च	XI	15c
सर्वत्र सुखबुद्धेश्च	XI	14c
सर्वथा तत्र संग्राह्यम्	IV	3c
सर्वथा देवदेवस्य	II	61a

सर्वथा नैव विद्यते	II	29d
सर्वथा वैदिकैरपि	I	40b
सर्वथा ह्यात्मवस्तुनि	XVI	26d
सर्वदातिथिपूजकाः	I	75b
सर्वदा सर्वजन्तुभिः	I	52b
सर्वदुर्घटकारणम्	XI	28d
सर्वदेवनमस्कृतः	III	39d
सर्वदेवनमस्कृतम्	I	9b;
	VI	18d
सर्वदोषविनाशनम्	VII	30d
सर्वधर्मसमन्वितः	XV	27b
सर्वपातकयुक्तोऽपि	V	17c,18c,19c,20c, 21c,22c,23c,24c,
	XIII	26c;
	XV	22a.
सर्वपापनिवृत्तये	VII	44b
सर्वपापप्रणाशिनी	VII	27b
सर्वपापविनाशिनी	VII	25b
सर्वपापविनिर्मुक्तः	VI	45c
सर्वपापविशुद्ध्यर्थम्	VII	2c
सर्वपापविशोधकम्	VI	6b,17d,18b.
सर्वपापौघशमनी	VII	32a
सर्वपुण्यप्रदा नृणाम्	VII	32b
सर्वभूतहिते रतम्	I	11b
सर्वमानातिगामित्या	II	32a
सर्वमानोत्तमोत्तमा	XVI	45d
सर्वमिष्टं प्रयच्छति	I	113d
सर्वयज्ञाधिपः साक्षात्	X	24c
सर्वयोगिनिषेविते	I	54d

सर्वलोकगुरुर्ब्रह्मा	III	22c
सर्वलोकनमस्कृतः	VI	4b
सर्ववर्गानुगं देवम्	II	12a
सर्ववर्णोपशोभितम्	II	87d
सर्वविज्ञानदायिने	I	2b
सर्वविद्यालया शुद्धा	III	57c
सर्ववेदान्तगोचरम्	III	62b
सर्ववेदान्तदर्शितम्	VI	5d
सर्ववेदान्तवाक्यानाम्	VIII	56a
सर्ववेदेषु चैतन्यम्	II	31a
सर्वव्यापिनमोंकारम्	III	60a
सर्वशाखाश्रुतं तत्त्वम्	XV	26a
सर्वशाखासु वस्त्वेकम्	XV	25a
सर्वशास्त्रप्रवर्तकाः	I	107b;
	VI	14b.
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञम्	I	11a
सर्वस्य जगतः साक्षात्	III	72a
सर्वस्य प्रथमं साक्षात्	XVI	59a
सर्वस्रष्टुर्महेशस्य	IV	32a
सर्वाङ्गोद्धूलनं कुर्यात्	XV	30c
सर्वाण्युपपुराणानि	I	26c
सर्वाधारतयाधारः	XI	34c
सर्वाभरणभूषितम्	XIII	25b
सर्वासां च समष्टीनाम्	II	81c
सर्वे तेहिंसयोपेताः	I	70a
सर्वे राज्ञो न संशयः	XIII	32b
सर्वेशं च स्वभावतः	III	63d
सर्वेषामिष्टसाधिका	II	93d
सर्वेषूपकरोति वै	XI	26b

सर्वैः सर्वाः समाख्याताः	I	34c
सर्वैरपि महामखैः	X	19b
सर्वैर्ध्येयो हृदम्बुजे	III	44b
सर्वैश्वर्येण संपन्नम्	III	63c
सर्वोपनिषदामर्थः	IV	27a
स विधेयो भवेत् साक्षात्	II	49c
स विष्णुलोकः कथितः	III	24c
स शिवः खलु नेतरः	I	50b
सश्रद्धं संहितामिमाम्	I	114b
स सत्यः सत्यमीरितम्	XII	16d
स सद्यः पूयतेऽनघ !	V	18d,21d.
स सद्यः पूयते नरः	V	23d
ससमुद्रा धरा स्मृता	II	98d
ससर्जापो द्विधा पुनः	II	72b
स सर्वचोदनामूर्ध्निं	XII	27c
स सर्वत्र सुखे तिष्ठन्	XI	19c
सह गच्छन्ति तेन वै	XII	10d
सहते न विरुध्यन्तम्	XVI	50a
सहते परिणामित्वम्	XIV	11c
सह देव्या महेश्वरः	II	128b
सह देव्या सनातनः	II	124d
सह संनिहितोऽभवत्	I	58b
सहस्रकिरणं देवम्	II	3a
सहस्रकिरणं सम्यग्	II	11a
सहस्रकिरणः सूरः	I	113c
सहस्रांशुसमप्रभम्	II	73b
सहस्राक्षः शचीपतिः	VI	22d
स हि नृत्यति संनिधौ	II	129d

स हि वादः प्रकीर्तितः	IV	39d
सा काष्ठा परमं तत्त्वम्	XII	20c
साक्षात् परतरस्यैव	IV	34a
साक्षात् संसारमोचकः	XVI	36b
साक्षात् सत्यवतीसुतः	I	68b
साक्षादद्वैतमेव हि	IV	27b
साक्षादध्वरराजानम्	IX	21c
साक्षादात्मन एव हि	XIV	5d
साक्षादाहुर्मुनीश्वराः	XVI	17d
साक्षादेव त्रयीमयीम्	II	12b
साक्षादेवाधिकारिणः	XV	38b
साक्षादेवोपजीवतः	IV	35b
साक्षाद्ब्रह्मैव कारणम्	IV	15b
साक्षाद्रुद्रस्य देवस्य	II	4c
साक्षाद्विश्वेश्वराख्यं माम्	VI	17a
साक्षाद्वेदविरुद्धार्थम्	I	41a
साक्षाद्वेदानुसारिणी	IV	31d
साक्षाद्वेदान्तवाक्यानाम्	III	50c
साक्षाद्वेदाविरोधेन	XVI	53c
साक्षाद्वेदेन दर्शितः	IX	48d
साक्षान्मुक्तिमवाप्नोति	IX	48a
साक्षान्मोक्षः प्रकीर्तितः	XVI	34d
साक्षिभूतं समस्तस्य	II	11c
सागराः सप्त सत्तम !	II	96d
सागरादपि सागरः	II	97b
-सागरा पावनी परा	I	30d
-सागरोत्तरणे रता।	II	122b
सा तु कालाग्निमाश्रिता	II	91d

सात्त्विकस्तत्र भक्तिमान्	IX	47b
सादरं नित्यमर्चयेत्	I	54b
सादरं प्रतिपाद्यते	II	34b
साधनं शुद्धविद्यायाः	XV	28c
साधयेदादरेण च	IX	31d
साध्यता नैव चात्मवत्	XIV	25d
साध्यता यदि सत्तम !	XIV	27b
साध्यते क्रियया साक्षात्	XIV	29c
साध्यते या परा मुक्तिः	XIV	24a
साध्यते हि परात्मनः	XIV	24d
साध्यधर्मादिगोचरः	I	98d
साध्यधर्मैकगोचरम्	IX	4d,5d.
साध्यस्य पुरुषार्थस्य	I	101c
साध्यानित्या भवेन्मुक्तिः	XIV	23c
सा न तुच्छं न सन्मात्रम्	VIII	22a
सामवेदं सहस्रेण	I	61c
सामशाखासहस्रस्य	I	67c
सामान्यरूपतश्चापि	XIV	14a
सामान्येनैव चोत्कर्षम्	II	54a
सा माया दुर्निरूप्यैव	IV	22a
साम्बं चन्द्रकलाचूडम्	XVI	75c
साम्बं चन्द्रकलाधरम्	XIII	24b
साम्बं संसारभेषजम्	I	56b;
	XVI	72d.
साम्बमूर्त्युपलक्षिते	XI	26d
साम्बस्तस्य हृदि स्थितः	XVI	73b
सारस्वतं भद्रकर्णम्	VII	21a
सारोप्या मुक्तिरास्तिक !	XIV	29b

सार्वभौमत्वमाप्नोति	VI	39c
सार्वभौमो भवेद् ध्रुवम्	XIII	28b
सालावृकेभ्यः प्रायच्छत्	IX	13c
सालोक्यापि च सामीप्या	XIV	29a
सावित्रमिति चेरितम्	I	25d
सावित्रीं वेदमातरम्	II	4b;
	XIII	12b.
सावित्री च महाभागा	III	33a
सावित्रीजपहीनश्च	V	4a
सावित्रीमक्षरक्रमात्	XIII	22d
सावित्र्या रजसान्येन	XI	14a
साऽऽविद्याभ्युपगम्यते	XVI	10b
सा शिवा परमा देवी	XIII	35c
सा ह्येव स्थितिरास्तिक !	X	27b
सिंहयुक्ते बृहस्पतौ	VII	34d
सितं हि वितलं प्रोक्तम्	II	89c
सितभस्मावगुण्ठिताः	II	119b
सिद्धं वस्तु कदाचन	XVI	50b
सिद्धं वस्त्वखिलं मुने !	XVI	50d
सिद्धचारणपूर्वकाः	VI	26d
सिद्धचारणपूर्वकैः	VI	13d
सिद्धतीर्थ तथैव च	VII	8b
सिद्धरूपं परं ब्रह्म	I	99c
सिद्धस्यैव प्रकाशकम्	XIV	4b
सिद्धान्तश्रवणेन च	I	71d
सिद्धान्ता अपि ते भृशम्	IV	20b
सिद्धार्थः श्रुतिदर्शितः	XVI	49b
सिद्धे चैतन्यधर्मत्वे	XVI	25c
सिध्यत्यखिलदेहिनाम्	XIV	1d

सुखदुःखादिरूपायाः	XIV	21c
सुखमक्षयमश्नुते	VI	39d
सुखवत्सुखलक्षणः	XII	17d
-सुखानन्दैकलक्षणम्	I	87d
सुखासीनो जितेन्द्रियः	III	70b
सुजल्पितं तत्र न संशयः प्रभो !	XVI	90b
सुतर्कसहिता नित्यम्	I	78c
-सुताय भवहारिणे	I	8b
सुदीप्तं परिभावयेत्	XIII	23d
सुदूरं हि शरीरिणाम्	XVI	8d
सुदूरमपि गन्तव्यम्	VI	50a,51c.
सुप्रसन्नो भवेन्नृणाम्	X	24b
सुमन्तुं जैमिनिं चैव	I	63a
सुमन्तुमितरस्य च	I	65b
सुरासुरभुजङ्गाद्यैः	II	3c
सुरोदश्च घृतोदकः	II	97d
सलभाय निनीतानाम्	I	5c
सुवर्णमुखरी दिव्या	VII	26a
सुवर्णमुखरीस्नानात्	VII	36c
सुसूक्ष्मं परिपश्यताम्	I	105d;
	II	22b;
	IV	14d;
	VIII	54b;
	XVI	16b.
सुसूक्ष्ममिति चेरितम्	I	25b
सुसूक्ष्मा अपि सत्तम !	XII	4d
सुसूक्ष्मार्थप्रकाशिका	XV	29b
सूक्ष्माकारान्मुने ! शब्दात्	II	67c
सूक्ष्माख्यश्चेतनात्मकः	XII	12d
सूक्ष्मास्ता मुनिसत्तम !	II	74b

सूक्ष्मेषु मुनिसत्तम !	II	81b
सूतं सुमनसादरात्	XVI	101d
सूतः पौराणिकोत्तमः	I	16b
सूपायं भोगमोक्षयोः	XIII	9b
सूर्यसूनुमहीसुतौ	III	16b
-सृष्टिः पश्चात् प्रवर्तते	II	82b
सृष्टिरेषा मयैवोक्ता	IV	31c
सृष्टिस्थित्यन्तकार्याणि	II	65a
सृष्टिस्थित्यन्तकारणम्	III	72b
सृष्टिस्थित्यन्तकार्येषु	XI	26a
सृष्टौ साक्षात् पितामहः	II	66b
सेविता सर्वकामदा	VII	30b
सैव मुक्तिः परा नान्या	XIV	31c
सोमं सोमविभूषणम्	X	23d
सोमः सोमार्धभूषणः	X	24d
सोमः सोमार्धशेषखरः	XVI	36d
सोमतीर्थं च सूर्याख्यम्	VII	16a
सोमयागेन सोमोऽसौ	X	24a
सोमार्धकृतशेखरम्	XVI	72b
सोमेनाराधयेद्देवम्	X	23c
सोऽयं नारायणः श्रीमान्	II	75c
सोऽयं सर्वैर्महत्त्वेन	III	47c
सोऽयं साम्बं महादेवम्	II	79a
सोऽयमण्डप्रधानेन	II	84c
सौरं सौम्यं तथैव च	VII	7b
सौरसंज्ञा तु सा त्वत्र	I	30a
स्कन्दायोक्तवती स्नेहात्	XIII	36a
स्कान्दं च वामनं चैव	I	18c

स्कान्दमद्याभिवक्ष्यामि	I	27a
स्कान्दमेतद्विशेषेण	I	112a
स्तोत्रैः स्तुत्वागमन्नत्वा	XVI	94c
स्थानं पापविशोधनम्	VI	46b
स्थानमस्ति महादेवि !	VI	6c
स्थानमेतत् समाश्रयेत्	VI	46d
स्थापका वेदमार्गस्य	II	118a
स्थापयन्ति च तर्कतः	IV	9b
स्थापयित्वार्चयेन्नित्यम्	XIII	30a
स्थितं योजनलक्षे तु	III	11a
स्थितं सप्तर्षिमण्डलम्	III	11d
स्थित इत्यास्तिकोत्तमैः	VIII	18d
स्थिता भवितुमर्हति	XIV	10d
स्थिता माया जडात्मिका	VIII	45b
स्थिता मुक्तिः परात्मनि	XIV	13b
स्थिता सा न परात्मनि	XIV	12b
स्थितो यो रुद्ररूपतः	II	48b
-स्थितिनाशान् करोति वै	XII	6d
-स्थितिनाशैकहेतवे	I	3b
स्थित्वा प्रेरयति ब्रह्मन् !	VIII	16c
स्थिरः कर्ता च कर्मणाम्	XII	2d
स्नात्वा तस्यां शिवं दृष्ट्वा	VII	32c
स्नात्वा दत्त्वा यथाशक्ति	VI	44a
स्नानं तीर्थस्मृतिं तथा	VII	2b
स्नानहीनाश्च निर्लज्जाः	XV	3a
स्नानाचमनवर्जितः	V	4b
स्नानात्तु कृष्णवेण्यां तु	VII	35c
स्नानात् संप्रोक्षणादपि	VII	28b

स्पर्शे च क्षितिरुद्भवौ	II	69a
स्फटिकोऽतीव शुक्लोऽपि	XII	22a
स्फुरणं बोभविष्यति	VIII	43d
स्फुरन्तं ज्योतिरूपकम्	XIII	18b
स्मार्ताः पौराणिका अपि	X	9d
स्मृतयः श्रुतिमूलाश्च	XVI	37c
स्मृतिष्वपि गतिर्ह्येषा	I	42a
स्मृत्या तन्मूलयापि च	II	62b
स्मृत्या तन्मूलया नान्यः	IX	49a
स्मृत्या वेदैकमूलया	IV	13b
-स्यापि कालान्तरेऽपि न	VIII	33b
स्रष्या उपकरोत्यजः	XI	24d
स्वकं वीर्यमनासृजत्	II	72d
स्वकं संचिन्तयन् मुदा	VI	47d
स्वकर्त्रैव ह्यधिष्ठितः	VIII	14d
स्वतःप्रमाणं नैवान्यत्	XVI	43c
स्वतःप्रमाणभूता हि	I	98a
स्वतन्त्रं भाति मोहनम्	IX	5b
स्वतन्त्रः करुणाकरः	II	64b
स्वतन्त्रा एव ते सर्वे	II	33a
स्वतन्त्रानागमागतान्	IV	47b
स्वतश्चलनशून्योऽपि	XII	23a
स्वतो दुःखी सुखी चात्मा	XII	14a
स्वपक्षरागमग्नानाम्	IV	10a
स्वप्रधानस्वरूपतः	II	75d
स्वभावादखिलात्मनाम्	VIII	5d
स्वभावादेव केवलम्	IV	54b
स्वभावेन द्विजोत्तम !	X	11d,12d.

स्वयं नैव फलप्रदम्	VIII	10d
स्वय प्रसरति द्विज !	II	60d
स्वयंभातं निराधारम्	XVI	2c
स्वयं भार्ताश्वरात्मना	XII	27d
स्वयंभानाय केवलम्	I	4b
स्वयं विप्र ! स्थितो भवेत्	II	45d
स्वयमानन्द एव हि	IX	9d
स्वयमानन्दलक्षणम्	I	99d
स्वयमाविरभूत् तस्य	II	6c
स्वयमेव न सशयः	III	51b
स्वयमेवागतं शम्भोः	I	12a
स्वराः शिष्टा मकारकान्	III	55b
स्वराडाख्यं महानीर्थम्	VII	9a
स्वरूपं चेन्मलः सोऽणुः	XVI	15c
-स्वरूपं यस्य भासते	XII	27b
स्वरूपस्य विनाशे तु	XVI	16a
-स्वरूपात् परमात्मनः	III	56d
-स्वरूपाय नमो नमः	I	3d
स्वर्गद्वारसमाख्यं च	VII	13c
स्वर्गलोके तु रुद्राख्यम्	VII	4a
स्वर्गे चैवान्तरिक्षे च	VII	3a
स्वर्लीनाख्यं तथा तीर्थम्	VII	13a
स्वर्लोको जातवेदसि	II	92b
स्वशक्तिरचितेदन्ता-	I	2c
स्वसहायमपेक्षते	XVI	43d
स्वस्तिकाद्यासनोपेताः	I	72c
स्वस्वकर्मानुगुण्येन	XII	8a
स्वस्वातन्त्र्यवशेनैव	II	51a

स्वांशेनैव च केनचित्	IV	36b
स्वातिरिक्त मृषा यतः	XII	18d
स्वातिरिक्तं विजानाति	XVI	59c
स्वातिरिक्तस्य ज्ञातम्	XVI	60a
स्वातमदाय नमो नमः	XVI	80d
स्वात्मनैव रजोगुणम्	XI	21b
स्वात्मनो नैव साध्यते	XIV	23b
स्वात्मभूतं परं पदम्	XVI	59b
स्वात्मभूता हि वस्तुतः	III	67b
स्वात्मभूते मतिर्येषाम्	XI	27a
स्वात्मभूतैव केवलम्	XIV	18b
स्वात्मवन्न विनश्यति	XIV	32b
स्वादूदश्चेति सागराः	II	98b
स्वाधिष्ठेयेन चास्तिक !	XI	24b
स्वाधिष्ठेयेन सत्तम !	XI	22b
स्वाधिष्ठेयेन सत्त्वेन	XI	23a
स्वाध्यायाध्ययनादेव	I	108c
स्वार्थे तात्पर्यवद्वाक्यम्	I	101a
स्वाविद्याग्रसनेन हि	XIV	19b
स्वासाधारणया मूर्त्या	III	39a
स्वासाधारणयैव तु	III	49b
स्वीकर्तव्या निरूपकैः	XVI	53d

ह

हत्वापि स इमान् लोकान्	IX	32c
-हन्तारूपाय साक्षिणे	I	2d
हरः सर्वोत्तमोत्तमः	II	51b
हरस्य प्रतिपादिकाम्	II	4d
हरिं ब्रह्माणमीश्वरम्	II	50b

स्वयं नैव फलप्रदम्	VIII	10d
स्वय प्रसरति द्विज !	II	60d
स्वयंभातं निराधारम्	XVI	2c
स्वयं भार्ताश्वरात्मना	XII	27d
स्वयंभानाय केवलम्	I	4b
स्वयं विप्र ! स्थितो भवेत्	II	45d
स्वयमानन्द एव हि	IX	9d
स्वयमानन्दलक्षणम्	I	99d
स्वयमाविरभूत् तस्य	II	6c
स्वयमेव न सशयः	III	51b
स्वयमेवागतं शम्भोः	I	12a
स्वराः शिष्टा मकारकान्	III	55b
स्वराडाख्यं महानीर्थम्	VII	9a
स्वरूपं चेन्मलः सोऽणुः	XVI	15c
-स्वरूपं यस्य भासते	XII	27b
स्वरूपस्य विनाशे तु	XVI	16a
-स्वरूपात् परमात्मनः	III	56d
-स्वरूपाय नमो नमः	I	3d
स्वर्गद्वारसमाख्यं च	VII	13c
स्वर्गलोके तु रुद्राख्यम्	VII	4a
स्वर्गे चैवान्तरिक्षे च	VII	3a
स्वर्लीनाख्यं तथा तीर्थम्	VII	13a
स्वर्लोको जातवेदसि	II	92b
स्वशक्तिरचितेदन्ता-	I	2c
स्वसहायमपेक्षते	XVI	43d
स्वस्तिकाद्यासनोपेताः	I	72c
स्वस्वकर्मानुगुण्येन	XII	8a
स्वस्वातन्त्र्यवशेनैव	II	51a